

శ్రీరస్తు.

శ్రీమధా దక్షిణామూర్తయేనమః.

శ్రీమచ్ఛేవల దేశస్థదేవగిరి నగరాధీశ్వర మహాదేవాఖ్య
మహారాజస్య మంత్రపదవిమలంకృత-
శ్రీవత్సవంశ సంజాతకామదేవాఖ్య భూసురవరాత్మజ
శ్రీహేమాద్రి సూరిణా

సకలధర్మశాస్త్ర గ్రంథానాలోద్య
అస్తికజనాను జిఘృక్షయావీరచిత చతుర్వర్గ
చింతామణ్యాఖ్య ధర్మ శాస్త్ర గ్రంథే
అత్యుత్తమః

ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః.

బ్రహ్మ శ్రీ.

ములుకంట్ల విశ్వనాథశాస్త్రిణా

యథామతినంశోధ్య.

పంచాంగం- రాఘవాచార్యేణ

ములుకంట్ల- రామలింగశాస్త్రిణా

శ్రీ వాణీనినాద మందిర ముద్రాక్షరశాలయాం

భద్రమద్రాక్షరైర్ముద్రాపితః.

పంచాంగం- రామానుజాచార్యేణ

ప్రకటితో విజయతే తరామ్.

చన్నపురి- ౧౮౯౫ సం॥ పీఠవరి నెల.

ప్రకటన

మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు సంస్కృత గ్రంథములు

కృష్ణయజుర్వేదము ప్రథమ ప్రపాఠకము విద్యాగురుబాలప్రబోధిక-	౧-౪-౦
రణ్య భావ్యసహితము- ౧౦-౦-౦	విక్రమార్కచరిత్రము- ౦-౪-౦
అరుణయజుర్వేదము బ్రహ్మసహస్రనామము- ౧-౪-౦	ముగ్ధేంద్రయోగము- ౦-౪-౦
మేఘమండిట భావ్య సహితము- ౨-౦-౦	ప్రహసన నాటకము- ౦-౨-౦
కుండవాప్యము- ౧-౦-౦	గరుడపురాణము- ౦-౨-౦
ఆప్టోత్తరశతోపనిషత్తులు- ౦-౦-౦	వాసుదేవమననము- ౦-౪-౦
సూత సహిత సవ్యాఖ్యానము- ౪-౧-౦	అద్వైతామృతరసాయనము- ౦-౬-౦
మాధవాచార్యకృతశంకరవిజయము- ౨-౦-౦	రామతాళిని సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
అమాజుష ప్రయోగ చింతామణి- ౧-౦-౦	హరిమీదే ప్రథమ సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
భారతచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౪-౦	రామకర్ణామృతము- ౦-౪-౦
భాగవతచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౦-౧౨-౦	వ్రతమహాజాణి- ౪౦౦ వ్రతములు ౧-౨-౦
రామాయణచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	(౨౨) వ్రతములు- ౦-౬-౦
ఉత్తర రామచరిత్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౪-౦	నలోకయము సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
సౌందర్యలహరి సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	శ్రీమద్రామాయణము- ౧-౨-౦
అభిజ్ఞానశాకుంతలము సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	అధ్యాత్మ రామాయణము- ౦-౬-౦
పరాశర మాధవీయము- ౧-౨-౦	కృష్ణలీలాతరంగములు- ౦-౪-౦
హేమాద్రిప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయము- ౨-౦-౦	దేవస్తోత్రకదంబము- ౦-౩-౦
కర్ణవిపాకముగ్ధసాస్త్రము- ౧-౨-౦	అప్పకవీయము- ౦-౧౨-౦
స్మృతిముక్తాపలముఆహ్నికకాండ ౨-౦-౦	అద్వైతమకరందము- ౦-౨-౦
శ్రీమద్భాగవత వకమస్కంధము పూర్వభా- ౨-౨-౦	అమరముత్రికాండము- ౦-౩-౦
గమ-ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము ౨-౪-౦	ఆత్మబోధవివరణము- ౦-౪-౦
జిహ్వా ఉత్తరభాగము- ౨-౨-౦	దృగ్ శృంగిణీకము- ౦-౪-౦
జాతకచింతామణి- ౧-౨-౦	కృపావాస్తు- ౦-౨-౦
అష్టకవర్గము- ౦-౪-౦	ఆర్యాద్వికృతి- ౦-౧-౦
సంతానదీపిక- ౦-౨-౦	అభివ్రతము- ౦-౨-౦
జాతకగ్రంథరత్నావళి- ౧-౨-౦	శివానందహరి- సతీక ౦-౪-౦
తైమినిసూత్రములు- ౧-౦-౦	శ్రీసూక్తభావ్యము- ౦-౪-౦
ప్రశ్నాదర్శముప్రశ్నశాస్త్రము ౦-౪-౦	

ఈవ్రక్రములున్ను యింకా యితర గ్రంథములున్ను కావలయు వారు యీక్రింద చేవ్రాలు చేయువారి పేరట వ్రాసిసొమ్ముపంపి తెప్పించు కోవలయును. పోస్టల్ అలాయిదాగా యివ్వవలెను. ములుకుట్ల శివనాథశాస్త్రి- కృష్ణమనాయుడు అగ్రహారం మదరాసు.

హేమాద్రి ప్రాచీనతాధ్యాయ విషయానుక్రమణికా.

ప్రటనంఖ్య. విషయాః

ప్రటనంఖ్య. విషయాః.

- ౧ మంగళాచరణం. ఉపోద్ఘాతః
- ౨ బ్రహ్మహత్యాప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౩ గురుహత్యాప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౪ త్మత్రియస్యబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ,, వైశ్యస్యవిశహత్యాప్రా
- ౫ శూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ౧౦ బ్రాహ్మణస్య త్మత్రియహత్యా
- ౧౧ విప్రాణాంవైశ్యహత్యాప్రా
- ,, విశహత్యా శూద్రహత్యాప్రా
- ౧౨ త్మత్రియస్యవైశ్యపథప్రా
- ౧౩ వైశ్యస్యత్మత్రియపథప్రా
- ౧౪ శూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రా
- ,, వైశ్యస్యశూద్రహత్యాప్రా
- ౧౫ విప్రాదేశ్యండాలాదిపథప్రా
- ౧౬ నిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ౧౭ సురాపానప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౨ సువర్ణస్తేయప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౫ రజతాదిస్తేయప్రా
- ,, తామ్రస్తేయప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౬ కాంస్యధాన్యస్తేయప్రా
- ౨౭ వస్త్రస్తేయప్రా
- ౨౮ గురుతల్పగవనప్రా
- ౩౦ మాతృభిన్నస్త్రీగమనప్రా
- ౩౧ మహాపాతకిసంసర్గిప్రా
- ౩౨ గోవధప్రా
- ౩౪ నిమిత్తగోవధప్రా
- ౩౬ గోవత్సహనప్రా
- ౪౦ బలివర్దహనప్రా

- ౩౯ గజవధప్రా
- ౪౦ అశ్వవధప్రా
- ౪౧ ఉష్ణవధప్రా
- ౪౨ ఖరమహిషీహననప్రా
- ౪౩ మహిషవధప్రా
- ౪౪ అజబస్తవధప్రా
- ,, దృమాలయశ్చేరప్రా
- ౪౬ అరాశ్రమవాసిప్రా
- ౪౭ భృతకాధ్యక్షనప్రా
- ౪౮ భృతకాధ్యక్షనప్రా
- ౫౦ అధీతవిస్తృతిప్రా
- ,, గుర్వధీక్షేపప్రా
- ౫౧ గుర్వాద్యవిక్షేపప్రా
- ,, తంతులాద్యచ్యవిత్రయప్రా
- ౫౩ సంవితార్ఘ్యపృథాకృషిజీవన
- ౫౪ నిర్దితధనాదానవార్ధవ్యజీవన
- ౫౫ హింసాయంత్రవిధానప్రా
- ,, సంకలీకరణప్రా
- ౫౬ ఆర్తవిక్రయప్రా
- ౫౭ సుతపత్నీవిక్రయప్రా
- ౫౮ మాత్రాదివిక్రయప్రా
- ,, పుత్రీవిక్రయప్రా
- ౫౯ ధేనువిక్రయప్రా
- ౬౦ గజవృషభవిక్రయ
- ౬౧ మహిషీ మహిషాజబస్త్రవిక్ర
- ౬౨ ఖరోష్ట్రహరిణీవిక్రయప్రా
- ౬౩ రురువిక్రయశ్వవిక్రయప్రా
- ౬౪ దుష్టమృగవిక్రయ

హేమాద్రి ప్రాచీనశిల్పతాధ్యాయ విషయానుక్రమణికా.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ౬౪ ఆరణ్యకమృగపక్షివిక్రయప్రా
౬౫ గోధూమ తిలమాష ముద్గతం
    దులవిక్రయ
౬౬ వ్రీహ్యధిధాన్యగుడవిక్రయ
౬౭ లవణకార్పాసవిక్రయ
౬౮ నీలీపలాండులశునాదివిక్రయ
౬౯ హిం గ్వాదివిక్రయరసవిక్రయ
౭౦ హరిద్రాది మూలద్రవ్యక్రమ
    కాదివిక్రయ
౭౧ చర్మ, దానీ, దంతనఖివిక్రయ
    ఉపకేశవిక్రయ
    అన్న, గోరసవిక్రయ
    మధుమాంసవిక్రయ
    ,, సాలగ్రామాదివిక్రయ
౭౪ పుష్పవిక్రయ
౭౫ రత్నాదిరుద్రాక్షసువర్ణవిక్రయ
౭౬ రజతతామ్రకాంస్యాదివిక్రయ
౭౭ శస్త్రాదివిక్రయ (క్రయ
    ,, గృహపాకరణ కస్తూత్యాదివి
౭౮ వస్త్ర, ధర్మ, శృతిస్తృత్యాదివి
౭౯ నామ, నానావస్తువిక్రయ
౮౦ మలినికరణేషునిక్షేపహరణ
    ,, ధేనుహరణప్రా
౮౧ వత్సహరణానడుధరణ
౮౨ మహిషీషహిషహరణ
౮౩ గజాశ్వోష్ట్రహరణప్రా
౮౪ ఖరాజబస్త్రస్తేయ
    ,, ఆరణ్యకమృగహరణ

- ౮౫ గ్రామ్యపక్షిమృగహరణ
    ,, భూమిహరణ
౮౬ స్వదత్తాపహరణరత్నహరణ
౮౭ బాలహరణకన్యాహరణ
౮౮ నారీహరణపురుషహరణ
౮౯ వెళ్ళా, దానీ, శయ్యాహరణ
౯౦ యానోపానధరణ
౯౧ ఛత్రచామరపుష్పహరణ
౯౨ ఫలహరణకందాదిహరణ
౯౩ కోశశాకపర్ణహరణ
౯౪ ఇంధనాదిహరణ
    ,, జలభక్ష్యభోజ్యహరణ
౯౫ రుద్రాక్షక్రమకగుడక్షీరహర
౯౬ దధ్యాదిహరణక్రికటుకహరణ
౯౭ రసౌషధ, గృహపాకరణ,
    శస్త్రాదిహరణ
౯౮ మార్గనిరోధ, తటాకాదిహర
౯౯ పరిదానప్రతిగ్రహ
    ,, కూటసాక్షిప్రాయ
౧౦౦ పుస్తకాది, సాలగ్రామహరణ
౧౦౧ అపాత్రీకరణేషుచండాలిగమన
౧౦౨ తురుషీగమనప్రాయ
౧౦౩ షోడశవిధచండాల్స్వరూపమ్
    ,, రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్
౧౦౪ చర్మకారస్త్రీగమన
    ,, నటినిగమన
౧౦౫ బురడీగమన
    ,, కైవర్తస్త్రీగమన

పుటసంఖ్య. విషయాః-

పుటసంఖ్య. విషయాః.

౧౦౮ మేద, భిల్ల, స్వర్ణకార, సౌచి
 కస్త్రీగమన
 ౧౦౯ తక్షకతిలయత్రి స్త్రీగమన
 ,, మాంసవిక్రయ స్త్రీగమన
 ౧౧౦ కులాల మద్యవిక్రయస్త్రీగమన
 ,, కారుకనాపీత స్త్రీగమన
 ౧౧౧ బ్రహ్మచండాళ స్త్రీగమన
 ,, రజస్వలాగమన
 ౧౧౨ విధవాగమన
 ౧౧౩ వేశ్యా, దాసీ, గమన
 ౧౧౪ పాషండపతితశూద్ర స్త్రీగమ
 ,, మద్యపస్త్రీగమన
 ,, ఋతుకాలపరిత్యాగ
 ౧౧౫ కన్యకాగమన కన్యాదూషణ
 ౧౧౬ పుంసీమైథునఖరోష్ట్రాది మైథు
 ౧౧౭ వత్సమహిషీబస్తాజాది గమన
 ,, రేతోత్సవ
 ,, అవకీణ
 ౧౧౮ మిథ్యోదీతాభిశ స్త్రాపా
 ౧౧౯ కుట్రామవాసికుత్సిత సేవా
 ౧౨౦ ఖరోష్ట్రాద్యారోహణ
 ,, ఉద్వాహితాయాఃపునరుద్వా
 ౧౨౧ మాతృష్వస్వస్వసంబంధపరిణ
 ,, స్వదారపరిత్యాగ
 ౧౨౨ అసంసృతకన్యారజోదర్శన
 ౧౨౩ కారాగృహవాస
 ,, బందీగృహీతనారీ (న్యూపాన
 ౧౨౪ రోగనివృత్తిర్థం మద్యపానస్త్ర

,, జాతిభృంశకర (భోజన
 ౧౨౫ అయుత, సహస) బ్రాహ్మణ
 ,, దీక్షుక సత్రశూద్ర సత్రభోజన
 ౧౨౬ శూద్రవేదశ్యా గృహస్వయం
 పాకాన్నభోజన
 ,, అగ్నావేశోద్దిష్టభోజన
 ౧౨౭ నగ్నత్రాధాద్యన్నప్రతిగ్రహ
 ,, సూతకద్వితయేభోజన
 ,, త్రాధావశిష్టాన్నభోజనే
 ౧౨౮ క్రీతాన్నభోజన
 ౧౨౯ సంఘాన్న, యాగాన్నభోజన
 ౧౩౦ చౌలగణక దేవలకాన్నభోజన
 ,, అస్నానభోజన
 ౧౩౧ పర్యుషితాన్నభోజన
 ,, దుర్భక్ష్యభక్షణ
 ౧౩౨ దుష్టశాకభక్షణ
 ,, కారణం వినాపరమాన్నకృన
 రాన్నభోజన
 ౧౩౩ ఏకాదశ్యన్న భోజన
 ,, వ్రాత్యాన్నకుష్ట్యన్నభోజన
 ౧౩౪ కుండగోళకపరివత్తిపరివేత్త
 న్నభోజన (భోజన
 ,, యత్తన్నదంపతి శిష్టాన్న
 ౧౩౫ ఉచ్ఛిష్టాన్నభోజన
 ,, పత్నీసహభోజన
 ౧౩౬ శూద్రభాండభోజన
 ,, పిణ్యాకకరమధితతక్రాదిభక్షణ
 ౧౩౭ శ్వేతమృంతాకిరక్తశిగ్నాదిభ

పుటసంఖ్య. విషయాం.

పుటసంఖ్య. విషయాం.

,, తామ్రవాత్రస్థగన్యభక్షణ
 ౧౩౮ పీతశేషోదకపానప్రాయ
 ,, ముఖేనోదకపాన భిక్షోష్టాద్రి
 పీతపానప్రాయ
 ౧౩౯ మనుష్య మృగ పక్ష్యాదియల
 మూత్రాభక్షణే
 ౧౪౦ అస్థిచక్ర పక్షిలోమ కేశమలా
 పహతకాన్నభోజన
 ౧౪౧ భోజనకాలేదీనిర్వాణ
 ,, శవాశ్రితగ్రామభోజన (జన
 ౧౪౨ సూర్యసోమోపరాగకాలభో
 ,, భిన్నవాత్రభోజన
 ౧౪౩ సంధ్యాది భోజనకాలేషు చం
 దాలాదిధ్వనిశవణ
 ,, సతకర్మాచరణ కాలే సూక
 రాదిదర్శన
 ౧౪౪ రజస్వలాన్నభోజన
 ,, స్పృష్టాదృష్టాన్నభోజన
 ౧౪౫ నిషిద్ధవిశేషస్విర్భోజనప్రాయ
 ,, దేవపూజాపైశ్చకేవ పరిత్యా
 గభోజన
 ౧౪౬ ఉపవిశశిఖేదినాభోజన
 ,, భోజనకాలేక్షుత జృంభణా
 పానవాయూశ్శక్త
 ౧౪౭ సూతకద్వితయభోజన
 ,, అన్యోన్యసంస్పృష్టాన్నభోజన
 ౧౪౮ శివనిర్వాణభోజన
 ,, నీలివస్త్రాధృత్యాభోజన

౧౪౯ ప్రణీతకన్యా
 ౧౫౦ క్షత్రీయ వైశ్యయోః దుర్బృత
 ,, దుర్బృతానాంరజ్జ్వదిచ్ఛేమా
 ణాప్రాయ
 ౧౫౧ దుర్బృతవాహకానాంప్రా
 ,, మూల్యంగృహీత్యాశవవాహక
 ,, ధాన్యాపంచకమరణే
 ౧౫౨ నలదాభద్రాదితిధిమరణే
 ,, దుష్టవారేషుమృతప్రాయ
 ,, త్రిపాన్నక్షత్రమరణే
 ౧౫౩ వజ్జీలు త్తప్రాయ
 ,, శవోపర్యచ్ఛిష్టపతనే
 ౧౫౪ శవస్యశూద్రాదిస్పర్శనే
 ,, అసంద్యవభంజనశవపతనప్రా
 ౧౫౫ అగ్నిపతనప్రా
 ,, దహనయోగ్యస్యభననే
 ,, భననయోగ్యస్యదహనే
 ౧౫౬ దాహయోగ్యస్యదాహభావే
 ,, ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృద్ర
 వ్యవిపర్యయే
 ౧౫౭ పిండోపహతి (గ్నితాశ
 ,, అస్థిసంచయనాత్పాక్షేతా
 ౧౫౮ అన్యుపహతి
 ,, అస్థిజలసత్ప్రపాభావ
 ౧౫౯ పరషస్విప్రవిధాయకానువాద
 ౧౬౦ దేశాంతరమరణ ప్రాభావే
 ,, దేశాంతర మృతానా మస్థిశరీ
 ౧౬౧ వ్రణేక్రిమ్యుత్పత్తి

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

- ॥ మృతస్యపునరాగమనప్రా
౧౬౨ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వం ప్రేత
క్రియాసంతరమాగతస్య
౧౬౩ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వ మాగ
తభాగితాదిదశకానప్రా
॥ సూతకద్వితయేమృతస్యప్రా
౧౬౪ సహాగమనభీతాయాః ప్రా
॥ దేశాంతర మృతస్యాహితా
గ్నేర్లాకికాగ్నిదాహే
౧౬౫ గర్భిణీమరణప్రాయశ్చిత్తం
॥ సూతికామృశిప్రాయశ్చిత్తం
౧౬౬ రజస్వలామరణప్రాయశ్చి
॥ ఆహితాగ్నేర్దుర్వృతిప్రా
౧౬౭ అపస్తాభిశ్చ సృగాలాదిదంశ
॥ శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తం
॥ షోడశకర్తృణాంకాలాతిక్ర
౧౬౮ గర్భాధానత్యాగప్రాంత
॥ సీమస్తప్రంశవన నామకలణ
త్యాగప్రా
౧౬౯ జాతకర్తృతిక్రమణప్రాయ
॥ యముశ్చ్యుతగ్రామణప్రా
౧౭౦ నామకరణలోప ప్రాయశ్చి
॥ అన్నప్రాశనకాలవ్యతిక్రమణ
౧౭౧ చాలకర్తృణామఖ్య కాలాతి
క్రమేప్రాయ
॥ శిశూనామక్షరా భ్యాసకా
లాతిక్రమేప్రాయ
౧౭౨ ఉపనయనకాలాతిక్రమప్రా

- ౧౭౩ దణ్డాజినమాంజ్యబావేవటాః
॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా
౧౭౪ అగ్నికార్యబ్రహ్మ యజ్ఞతర్ప
ణలోపప్రాయ
॥ వెదాధ్యయనలోపప్రాయ
౧౭౫ అనధ్యయనేషువేదపాఠ
॥ వెదవ్రతాతిక్రమప్రాయ
౧౭౬ గాదానికవ్రత సమావర్తన
వ్రతలోపప్రాయ
౧౭౭ ఉపాకర్తృలోపప్రాయశ్చి
॥ రాక్షసాదివివాహప్రాయ
౧౭౮ పరివృత్తిపరివేత్తప్రాయ
॥ వివాహమధ్యేవధ్వాః ప్రథ
మార్తవప్రాయ
౧౭౯ ఉద్వాపశాపాసనమధ్యే అ
గ్నిశాంతిప్రాయ
॥ స్థాలీపాకసమయే అగ్నినాశ
౧౮౦ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వ మాపా
సనత్యాగప్రాయ
॥ అన్వారమృణీయలోపప్రా
॥ ప్రతిపద్ధోషలోపప్రాయశ్చి
౧౮౧ ఆగ్రయణలోపప్రాయశ్చి
॥ గృహస్థానాం బ్రహ్మ యజ్ఞ
లోపప్రాయ
౧౮౨ బౌపాసనపరిత్యాగప్రాయ
౧౮౩ దేవతార్చనపరిత్యాగప్రా
॥ వైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయ
౧౮౪ పితౄరాబ్ధికపరిత్యాగప్రా

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

అర్ఘ్యవిస్తరణప్రాచయశ్చ
 ౧౮౬ పార్వణశ్రద్ధాకర్తృకరణలో
 ౧౮౭ శ్రాద్ధపంక్త్యా అర్ఘ్యవ్యస్త్యం
 ,, పార్వణవిస్తృతిప్రాయ
 ౧౮౮ పార్వణభంగే విడాలాస్త్వి
 ర్మనేప్రాయ
 ౧౮౯ ఆహితాగ్నేరగ్నిలోపప్రా
 ,, దర్శశూర్లమనలోపప్రా
 ౧౯౦ సోమయాజినఆగ్రయాలోప
 ,, పిండపితృయజ్ఞాలోపప్రాయ
 ,, సోమసూర్యోపరాగేసాగ్నే
 స్సోమయాజినోకర్తవ్యం
 ౧౯౧ గృహస్థశ్రాతిక్రమప్రాయ
 ౧౯౩ మానసస్మానవిధిః
 ౧౯౪ నిషిద్ధదీపసేవ తామూర్బలభ
 త్తజేప్రాయ
 ,, తులాప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౯౫ హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహ
 ౧౯౬ బ్రహ్మర్షిఘటప్రతిగ్రహప్రా
 ,, కల్పతరుప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౯౭ గోసహస్రప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౦౦ హిరణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౦౧ హిరణ్యాశ్వప్రతిగ్రహప్రా
 ,, హిరణ్యాశ్వరథప్రతిగ్రహ
 ౨౦౩ హేమహస్తీరథప్రతిగ్రహ
 ౨౦౪ పంచలాంగలప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౦౫ ధరాదానప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౦౬ విశ్వచక్రప్రతిగ్రహప్రాయ

౨౦౮ కల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాయ
 ,, సప్తసాగరప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౧౦ చర్మధేనుప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౧౧ మహాభూతఘటప్రతిగ్రహ
 ౨౧౨ తులాదిహ్వాచార్యాదీనామ
 శవృత్యూత్తరణమర్జనం
 ౨౧౪ తులాదిహ్వాచార్యాదీనాంపు
 నస్సహంసారః
 ౨౧౬ సహస్రరోదాశభతగపా
 ,, అంశుజ్యూతాజనప్రతిగ్రహ
 ౨౧౭ తులాదిహ్వాచార్యాదీనాంన
 దీన్నానాదివిధిః
 ౨౨౦ తులాదిప్రతిగ్రహిత్యూతాం
 ౨౨౫ తులాదావాచార్యాదీనామ
 భయయన్తోద్ధారః
 ౨౨౬ తులాదిహ్వాచార్యాదీనాంజ్య
 రాదిహిరణ్యకామ
 ౨౨౭ కోటిహేమహ్వాదిహ్వాచార్య
 దీవాప్రాయశ్చిత్తం
 ౨౨౮ కాలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౨౯ కాలపురుషప్రతిగ్రహప్రా
 ,, గజప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౩౦ శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౩౧ తిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౩౨ తిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయ
 ,, కనకప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౩౩ తిలప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౩౪ దాసీప్రతిగ్రహప్రాయ

పుటసంఖ్య.

విషయాది.

పుటసంఖ్య.

విషయాది.

౨౩౫ సోపనారగ్యహ ప్రతిగ్రహ
 ,, శయ్యాదానప్రతిగ్రహ
 ౨౩౬ కన్యాదానప్రతిగ్రహ
 ౨౩౭ కపిలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౩౮ కృద్విదానప్రతిగ్రహ
 ౨౪౦ కనకాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౧ రజతాచలరత్నాచల
 ౨౪౨ ధాన్యాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౩ తిలచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౪ కార్వాసాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౫ లవణాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౬ గుడధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౭ తిలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౮ ఘృతధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౯ జలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౦ క్షీరధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౧ మధుధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౨ శరకారాధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౩ దధిధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౪ ఇక్షురసధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౫ సాతాధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, ఆర్ద్రకృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ౨౫౬ తిలకృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ,, తోగవ్రతాదిషు కృష్ణాజిన
 ౨౫౭ తిలపద్మప్రతిగ్రహ
 ౨౫౮ రవితపద్మప్రతిగ్రహ
 ,, రోగప్రతిగ్రహ
 ౨౬౦ వృతశయ్యాధిగ్రహ

౨౬౧ గోచక్రప్రతిగ్రహ
 ,, శకటదానప్రతిగ్రహ
 ౨౬౨ ఉభయతోముఖప్రతిగ్రహ
 ౨౬౩ ఉత్తాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహ
 ,, వైతరణీగోప్రతిగ్రహ
 ౨౬౪ వృషభమహిషప్రతిగ్రహ
 ౨౬౫ మహిషప్రతిగ్రహ (గ్రహ
 ,, గోముఖజంకాంకధను ప్రతి
 ౨౬౬ ఆలింగనదానప్రతిగ్రహ
 ,, దుష్టనక్షత్రశాంతిధేను ప్రతి
 ౨౬౭ అద్భుత శాంతిషుప్రతిగ్రహ
 ౨౬౮ చక్రగ్రహప్రతిగ్రహ
 ౨౭౦ అమడుక్తానప్రతిగ్రహ
 ,, తైలఘటప్రతిగ్రహ
 ౨౭౧ కనకాజ్యానేత్రంప్రతిగ్రహ
 ,, అలంకారధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౭౨ ప్రాచ్యాంగధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, ఉద్యాంగధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, గ్రహమాలికాప్రతిగ్రహ
 ౨౭౩ వడ్డీహయోగప్రతిగ్రహ
 ౨౭౪ పంచగ్రహమేషంప్రతిగ్రహ
 ౨౭౫ రాశిచక్రప్రతిగ్రహ
 ,, నవగ్రహమఖేప్రతిగ్రహ
 ౨౭౬ ధగ్గుచక్రయిణిసకాశాత్పరి
 ౨౭౭ నాయచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౭౮ స్మృతిచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౭౯ సోమచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ,, సోమపాయినప్రతిగ్రహ

పుటసంఖ్య. విషయాః. పుటసంఖ్య. విషయాః.

౨౮౦ పశుపురోడాశభక్షణ
 ౨౮౧ ఆయాజ్యయాజినిషతిగ్ర
 ౨౮౨ తప్తముద్రాధారిభ్యఃప్రతి
 ౨౮౩ లింగధారిప్రతిగ్రహ
 ,, పునస్సంసారేగాయత్రీప్ర
 దాతఃప్రతిగ్రహ
 ౨౮౪ పరార్థంగాయత్రజపకర్తృ
 ౨౮౫ గ్రామప్రతిగ్రహ (ణాం
 ,, కూశ్మాండప్రతిగ్రహ
 ౨౮౬ దశదానచతుర్వింశతిమూర్తి
 ప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౮౭ దశావతారప్రతిగ్రహ
 ౨౮౮ రామలక్ష్మణచక్రపాణిప్రతి
 ౨౯౦ శ్రీమూర్తిశివలింగప్రతిగ్ర
 ౨౯౧ శంఖఘటాప్రతిగ్రహ
 ౨౯౨ తామ్రకాంస్యపాత్రప్రతి
 ౨౯౩ శిలపాత్రప్రతిగ్రహ
 ,, ఆజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహ
 ,, హరిహరప్రతిమప్రతిగ్ర
 ౨౯౪ అర్థనారీశ్వరయోగేప్రతి
 ౨౯౫ దుగ్ధనప్రతిగ్రహ
 ౨౯౬ ఆతితామసిప్రతిగ్రహ
 ,, కుండగోళఃప్రతిగ్రహ
 ౨౯౭ పాషండప్రతిగ్రహ
 ,, వేశ్యాప్రతిగ్రహ
 ౨౯౮ వ్యభిచారిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౯౯ భర్తృష్టుప్రతిగ్రహ
 ,, చండాలప్రతిగ్రహ

౧ పరివేత్తప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨ పుస్తకప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౩ వ్రాత్యాదిభ్యోయజ్ఞోపితప్రతిగ్ర
 ౪ నటవిటగాయకేభ్యః ప్రతిగ్రహ
 ౫ ఆభీరప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౬ చాతుర్మాస్యావ్రతాదిషు ప్రతిగ్ర
 ౭ కార్తికమాసవ్రతోద్వాపనే ప్ర
 ౮ మాఘమాసవ్రతోద్వాపనేప్రతి
 ౯ చైశాఖమాసవ్రతోద్వాపనే ప్ర
 ౧౦ నానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౧ మకరసంక్రాంతి వ్రతేష్వాప్రతిగ్ర
 ౧౨ కారణవిచాపక్షిత్వాగ్రప్రాయ
 ౧౩ అశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్
 ౧౪ మహిషిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౫ సన్యాసినఃప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చి
 ,, పశితమతేః ప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౬ మరపతేఃసన్యాసినఃప్రతిగ్రహ
 ,, పాపపురుషప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చి
 ౧౭ పతితప్రాయశ్చిత్తమ్
 ,, రహసికృతబ్రహ్మహత్యా ప్రాయ
 ౧౮ రహసికృతసురాపానప్రాయ
 ౧౯ రహసికృతస్వర్గస్తేయప్రాయ
 ౨౦ రహసికృతగుహత్యగమనప్రా
 ౨౧ చాంద్రాయణాదికృచ్ఛలక్షణం
 ౨౨ వివీలికామధ్యచాంద్రాయణమ్
 ౨౩ యుతిచాంద్రాయణవిధిః
 ౨౪ శకుచాంద్రాయణలక్షణమ్
 ౨౫ మహాచాంద్రాయణవిధిః
 ౨౬ పంచవిధచాంద్రాయణప్రత్యా
 ,, ప్రాజాపత్యకృచ్ఛలక్షణమ్
 ౨౭ ఏతదాచరణాశక్తానాంప్రత్యా
 ౨౮ సముద్రగానదీ స్నానరూప ప్ర
 ౨౯ ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయ రూ
 ప బ్రాహ్మణ్యాశ్చిత్తమ్

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ॥ తత్ప్రత్యామ్నాయ రూపపారా
యణప్రకారః (త్యామ్నా
౨౯ ఆయుతగాయత్రీజపరూప ప్ర
॥ తిలహూమనహస్రరూపప్రత్యా
౩౦ తప్తకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౧ తప్తకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౩౨ పరాకకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౩ పరాకకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ యావకకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౪ యావకకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౩౫ సాస్తపసకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౬ సాస్తపసకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నా
॥ మహాసాస్తపసకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౩౭ మహాసాస్తపసకృచ్ఛ్మిప్రత్యా
౩౮ కాయకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౦ కాయకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౪౧ అతికృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౨ అతికృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ ఔదుమ్బరకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౩ ఔదుమ్బరకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నా
౪౪ పర్ణకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్

- ౪౫ పర్ణకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ ఫలకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౬ ఫలకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
౪౭ మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
॥ మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నా
౪౮ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౪౯ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
॥ ధాన్యకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౫౦ ధన్యకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
౫౧ కదళీవివాహః
౫౨ దుర్బుతానాంనారాయణబలిః
౫౩ వైష్ణవశ్రాద్ధనాందీశ్రాద్ధవిధిః
౫౪ రామలక్ష్మణపృథిమాదానవిధిః
౫౫ అఘమర్షణస్నానవిధిః
౬౧ ప్రాయశ్చిత్తప్రమాణవచనాని
౬౨ పరిషల్లక్షణమ్
౬౩ పరిషదయోగ్యనిరూపణం
౭౧ ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానక్రమః
౭౨ ప్రాయశ్చిత్తానుక్రమణికా
॥ గర్వప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః
౯౩ మహాగంకల్పః

శ్రీహయగ్రీవామనమః.

చతుర్వర్గచింతామణ్యైర్గోమేమాద్రిగ్ధపూర్వపీఠికా.

శ్రీగోపాలమపారవైభవ భవస్వచ్ఛన్ధలీలాలయం సాన్త స్నిగ్ధతమాల
కోమలదలశ్యామాభిరామాకృతిమ్ । కూజనోకలకామినీకలరవప్రోల్లాసి
గోపాజ్ఞనా గీతస్థితపవిత్రచిత్రచరిత వ్రాతంనమసుగర్వహే॥ ౧॥ (౧)
ఉన్మీలతగమనీయకాన్తీసరసీ మధ్యేబద్ధప్రభం సారాసారివిచారచారుమ
నసా హంసేనసంసేవితమ్ । నిత్యానన్తమరన్తసక్తసుభగంవన్దారుబృన్దార
కశ్రేణీభృగ్మనగ్నవైరి చరణామ్భోజద్వయంపాతునః ॥ ౨ ॥ వంశోహీ
మాంశోర్జయతిప్రసిద్ధాయస్తీక సరాజాయదురావిరాసీత్ । బహువయ
స్త్రిన్మసురావతారభారాపహారాయపురామురారిః ॥ ౩ ॥ వంశేతిస్తీక
కంసవిధ్వంసనస్య ట్రోణీపాలోభిల్లమః ప్రాదురాసీత్ । నిశ్యేనాశంవైరి
భూభృతృతక్షాణ్ యస్యానేకద్వీపదీపఃప్రతాపః ॥ ౪ ॥ పుత్రోభవత్సకల
రాజసమాజమాశిమాణిక్యదీధితివిబోధితపాదపద్మః ॥ ఉద్దామదర్పరిపుసర్ప
విహజ్గరాజః (౨) శ్రీభిల్లమాదవనియోపితిజైత్రపాలః॥ ౫॥ తస్మాదభూ
దభినవస్మరచారుమూర్తిః కీర్తైఃపదంజగతి సింఘణదేవభూపః । ఉద్దండ
దోర్ముగలగర్వితవైరివర్తసీమన్తీవదనకైరవచండభానుః ॥ ౬ ॥ అభసకలక
లానామాలయఃపాలనాయశీతితలమవఃపరఃపార్థమానీశశీవ । అభవదవని
పాలోజైతుగిర్నామతస్మాదసమసమరధీరద్యేషిభూపాలకాలః॥ ౭॥ సభూ
విపాలోజనయాంబభూవ కృష్ణంమహాదేవమహీపతించ । హీతాయలో
కస్యయథాపయోధిశ్చింతామణిం కౌస్తుభమభ్యుదారమ్ ॥ ౮ ॥ జన్మాన్తరో
త్థంపరివర్తయన్తా జ్యేష్ఠావరత్వంకిలకౌతుకేన । కృతావతారాయదురా
జవరోశే ప్రీత్యాపునస్తావివరామకృష్ణా ॥ ౯ ॥ ధమాన్త్రావివతాసాత్కాత్ప
లయన్తావసుంధరామ్ । విలోక్యలోకస్సస్తారరాజానారామలక్ష్మణా॥ ౧౦॥
దీప్యద్దారుణవాజివారణరణ ట్రోణీఘజిత్యాబహూక దాసీ కృత్యతథావ
రాకవిహితవానన్యానరణ్యోకనః । ఇత్థంపాధికవరాజరాజివిజయవ్యాపా
రపారక్లతశ్చక్రేశక్రజయాయకృష్ణసృపతిః స్వర్గోకయత్రామకమ్ ॥ ౧౧॥
అభప్రభావాతిశయోనలబ్ధం విభజ్యలోకద్వితయాధిపశ్యమ్ । త్రివిష్టపంశా

(౧) ఉన్మీలంతి - కమనీయదేహకాలంతరేన-సరసీతన్తద్యే-సారాసారియోః
నిత్యానిత్యపదార్థయోఃక్షీరోదకయోశ్చ విచారేవివేకే । హంసేన - యతి
శ్రేష్ఠేన-సీతచ్ఛదపక్షితాచ । నిత్యానందః అనన్య బ్రహ్మసందేవమరన్తః-
పుష్పరసః తత్సంగేనసుభగంరవ్యం । వందారవంశప్రసాదః బృందారకశ్రే
ణయవివ భృగ్నాయస్తీకతత్ । అనన్తవైరిణః స్మరస్యచరణేవివామ్భోజ
పద్మేతద్వయం నః పాతు (౨) శ్రీభిల్లమాలీ పసుమతి మహీప్యాం జైత్ర

సతి కృష్ణభూపేభువం మహాదేవస్వపః ప్రశాన్తిః ॥ ౧౨॥ త్రైలింగక్షేతిపా
 లతూలనిచయప్రక్షేప యు. యూనిలోగర్జద్భూర్జరగర్వపర్వతభిదా దమ్మిళి
 దోర్విక్రమః। హేలోన్ము లితకొజ్జ-ఁక్షేతిపతిః కర్ణాటలాటోద్భటత్తోణే
 పాలవిడమ్మనస్సహిమహా దేవఃకథంబద్యక్తే॥ ౧౩॥ అయం శిశుస్త్రీశర
 ణాగతానాంహంతా మహాదేవపురోసజాతు। ఇత్థంవిసిశ్చిత్యతతోనుభితైరం
 తైః పురస్తేన సీతాసృపత్వే॥ ౧౪॥ అతఃపహి మాశవేశ్వరశ్చిశుజేవ
 స్వపదేన్యవేశయత్। స్వయమాశువిహాయసమ్మదః కపటేనైవ చిరంతప
 స్యతి॥ ౧౫॥ వివచనమకర్తు శ్శక్రవోయస్యపాణౌ ప్రలయదహానధూ
 మశ్యామదామాతభీషమ్। పృథతరకరవాల హ్యలమాలోకయ. తోభవశ
 రణమితీయం మంత్రముచ్చారయతి॥ ౧౬॥ యదీక్షుగంధద్విగంధపాశీని
 హ్యుతదానామ్మృతరంగిణేషు। సోమస్సముద్రప్లవపేశలోపి మహజ్జన్తైస్యై
 స్సహాకొజ్జ-ణేశః॥ ౧౭॥ ఆస్తేమండితదండకాపరిసరఃశ్రీసేనాశ్చక్రపరం
 దేశఃపేశలవేషభూషణవచో మాధుర్యధుర్యాకృః। తస్మిన్దేవగిరిఃపురి
 విజయతే త్రైలోక్యసారశ్రియాం విశ్రాంతిస్సుతశాలిన్తైలశిఖరస్సర్ధాశుసౌ
 ధావళిః॥ ౧౮॥ ఎతత్ప్రతాపాబహిర మ్మృరాశేర న్తఃపురోహ్యస్తీకతఃప్ర
 యామి। చిరంవిప్రుశ్చేతి యదీయవైరిసోమేశ్వరోబాడబమేవయాతి॥ ౧౯॥
 జగత్ప్రమాతీతగుప్రశస్తిః శాస్తాసమస్తావనమండలస్య। శ్రీమానమా
 మన్వయరాజధాసీం సోయంమహాదేవపురోనిభర్తి॥ ౨౦॥ (౧) ఇమాం
 కుర్వన్మహిమస్తారైరిలావృతసమాంశ్రియామ్। అధితత్వతిహేమాద్రిరివాయం
 విబుధాలయః॥ ౨౧॥ సాసమ్మత్రిచంయశోబలమిదం సోయంప్రతాపో
 మహానేకైకం పృథివీభృతోభువి మహాదేవస్యలోకోత్తరమ్। (౨) యస్య
 శ్రీకరణాధిపః స్వయమయం హేమాద్రిసూరిస్సురత్ప్రేధ ప్రాతీభవర్ణ్య
 మానవిలసద్వంశోభృశంశోభతే॥ ౨౨॥ ఇతిరాజప్రశస్తిః॥

అథగంధకర్తృప్రశస్తిః॥ పాదప్రాంతనిస్సృతద్యుసరితో దేవస్యల
 స్త్రీసతేర్వక్త్రామ్భోరుహసచ్చవాస్త్రీజగతీవన్త్యాజయన్త్విజాః। రాగద్వే
 షమదాదిదోషవిరహాద న్తస్సురజ్ఞోజ్యోషాం తేషామేషగిరోమణిర్విజయవేవ
 త్సాభిధానోముషః॥ ౨౩॥ గోత్రేతస్య బహువసర్తలగుణ శ్రేణీభృతామ
 పాలోనామ ఖత్రోబభూవ [౧] ఇమాం- దేవగిరాశ్చపురింశ్రియాం- స
 మ్మదాం విస్తారైరాధికైరిలావృతఖండసమాంకుర్వక్। హేమాద్రిరైరురి
 వవిబుధానాం - దేవానాంవిదుషాంచాలయ అత్రయః అచంమహాదేవస్వ
 పః అధితత్వ-అస్యాంశ్చితీత్యర్థః [౨] ప్రతభః ప్రాతిభ-స్వార్థేణో। స్ఫు
 రత్ ప్రాధంప్రాతిభం యేషాంజైః వర్ణ్యమానస్తూయమానః విలసత్
 వంశోయస్యసః అయం హేమాద్రిసూరిః యస్యమహాదేవప్రభాః శ్రీకరణా

గ్రణీర్విద్యుదాకార విచేకవిక్రమఃసర్వధిక్ష్మీవానుజేవఃకృతీ । యతీర్త్యాధవశీ
 కృతే త్రిభువనే శ్రీకంఠవైకుంఠయోః కైలాసాచలదుగ్ధసింధువిషయోనాసీ
 నిహాసగ్రహః॥ ౨౮॥ నానాదాన ప్రిణితప్రాణిభోకో లోకాలోకప్రా
 న్తవిశ్రాంతిరీతిః తస్మాదాసీన్నామతఃకామదేవఃపుణ్యాపారైర్హృదిమాన్
 భర్త ౨౯॥ ౩౦॥ విమలగుణమణీనామకరిఃకామదేవాదభవతు దలతేజా
 సోద్భవహేమాశ్రీసురిః । సకలకలికళజ్జలతజలపజాఃపహరిసురసరిత
 ఇనోఽశ్శాన్తధవాణేపదాజ్ఞాతే॥ ౩౧॥ పురాపితృభ్యో మగభ్యరూపం
 శ్రీకామదేవేన కృతంతువిద్మః । యేనాదరిద్రాంజగతిం విధాతుంహేమా
 ద్విరహ్యస్యగృహేఽవతీర్ణః॥ ౩౨॥ చరితంతస్యహేమాదే రద్భుతంకేనవ
 ర్ణ్యతే । [౧] ఉత్పైతిప్రథితోయస్య సంతానకల్పవృక్షతామ్॥ ౩౩॥ దృ
 ష్టైవినభావీనియశాంసియస్య జగత్ప్రయీమంజనంండతాని॥ [౨] తథా
 విధం శిల్పమనల్పమిన్ద్రాధాతావిధాతుం శిధిలాదరోభూత్॥ ౩౪॥ [౩]
 అసౌవిశీమామహీమాహీమాద్రిం హేమాద్రిసూరేరధరీకరోతి । దూరాద
 గమ్యం మృగలోచనానాం యేనాజడమానసజేషధత్తే॥ ౩౫॥ [౪] క
 లాలాపం సకలంబిభర్తి గవాంసహస్రాణిసదాదధాతి । జగత్ప్రసిద్ధ
 ద్విజరాజభావః తథాపియస్తారక తాందధాతి॥ ౩౬॥ విధ్యస్తాభిలవైరి
 ణికిలమహాదేవస్య పృథ్వీభృతోరాజ్యక్షీరసముద్రవర్ధనశశీహేమాద్రిసూ
 ధిః లఖకాధిపః అమాత్యైశ్చియాశత్ [౧] ప్రసిద్ధోయస్య హేమాద్రి
 సూరేః సంతానవృక్షః కల్పవృక్షతామపైతీతిచిత్రమ్ । సంతానః పంశశ్చ
 ప్సార్థప్రదత్త్వేన కల్పవృక్షసాదృశ్యముపైతీతివాస్తవార్థః [౨] కన్తాచన్ద్ర
 వీషయే తథావిధమనల్పం శిల్పం ఎతాదృశబహుచన్ద్రసిర్వాణంవిధాతుంశి
 ధిలాదరిః మన్దాభిలాషః అభూత్ చన్ద్రాపేక్షయా ఎతద్యశసోఽతశ్చయితజగ
 దాహ్లాదజనకత్వోదృష్ట్యా చన్ద్రేవైయర్థ్యబుద్ధ్యాతాదృశద్వితీయచన్ద్రాదిన
 ర్వాణవ్యాపారాద్విరరామేతిభావః [౩] హేమాద్రిసూరేద్విసీమామహీ
 మా హేమాద్రిం హివచత్స్వతలధరీకరోతి । యేనకారణేన ఎషహే
 మాద్రిసూరిః దూరాదపి మృగలోచనానాం - ప్రేణాంఅగమ్యంగంతుమ
 నిర్హం అజడమాన్ద్యరహితం మానసంమఃధత్తే । హేమాద్రిస్తుమృగా
 ణాంలోచనానాం సేత్రాణాందూరాద్యవ్యం ఒడయోరభేదాజ్జలం శీతలం
 మానసంతన్నామకసరిధ త్తైశ్చభయోరైవలక్షణమితిభావః [౪] కలా
 తుపోడశోభాగః చతుష్షష్టికలాశ్చ । గవాంకేణానాం ధేనునాంచ । జ
 గత్ప్రసిద్ధఃసర్వలోకవిచితః ద్విజానాంబ్రాహ్మణానాం-రాజా అధిదేవతా
 శ్రేష్ఠశ్చచంద్రస్య బ్రాహ్మణాధిదేవతాత్వాత్ అస్యచ బ్రాహ్మణోత్తమ
 త్రావచ్చ తస్యభావోయస్యః తథాపి చంద్రధర్మపాపకల్యేషియః తా

రిల్లవరః | [౧] యేనశ్రీకరణాధిపత్యపదవీమాసాద్యవిద్యామపి న్యస్తాశీశ్చన
 రస్వతీచ విదుషాం గేహేషుదేహేషుచ || ౩౨ || జిజ్ఞాసామిహక్షర్యతేకతి
 పమే ధర్మస్యతేభ్యాశ్చరే జానంత్యేన సమస్తశాస్త్రపఠనాదస్తాభిరేవంతు
 నః | నిశ్చంక్షైరభిధీయతే క్షితితలే హేమాద్రిసూరేఃపరో జ్ఞాతుంవాచరి
 తుంక్షుమోనహీ వురాభూతోనభావీపురః || ౩౩ || ౨ ససమ్మృతినిరాలో
 కలోకశోకాపసుత్తయే | విదధాతిచతుర్వర్గచింతామణిముదారధీః || ౩౪ ||
 ౩ యంపూర్వం చారుచింతామణిమమితగుణం మందరాద్రిస్సముద్రం నిషక
 ధ్యప్రాపసోయం వితరతి బహుశః ప్రార్థనాదర్థమేకమ్ | సమ్మృత్యా
 లోద్యసర్వస్త్వతినిగమపురాణేతిహాసామ్బు రాశీక హేమాద్రిస్సర్ధయేవ
 ప్రకటయతిచతుర్వర్గచింతామణీంద్రం || ౩౫ || యంధానమన్థానితమాంసియా రేవి
 చింత్యచింతామణిమేతమేవ | మనోరథానాంపరిపూరణాయనాన్యత్రసంత
 శ్చమమాచరన్తు || ౩౬ || అనన్యమనసాసోయం చింతామణిరుపాసితః | విద
 ధాతినదాశేష మనీషితఫలానివ || ౩౭ || ఖండానిచాస్తిప్రతదానతీథికా
 మోక్షాభిధానిక్రమశోభవంతి | యత్పంచమం తత్పరిశేషఖండ మఖండితో
 యత్రవిభాతి ధర్మః || ౩౮ || ధర్మోజయత్యభ్యుదయేక హేతుర్యస్య ప్రకా
 రాకషణమదాహరంతి | అవాంతరానేకవిశేషయోగాదన్యేపి యస్మిన్ బహ
 వోభవంతి || ౩౯ || అముష్యభేదానఖిలాప్రపవక్తుం వాచస్పతేరప్యసమర్థా
 భావః | మహానుభావామునయోషిశాస్త్రే తదేకదేశం ప్రతిపాదయంతి ||
 తేనేహహేమాద్రిస్సధీస్సృశాస్త్రే సాధారణంధర్మవిశేషమాహ | ఫలాభి
 లాషానభిలాషభేదాతాన్యశ్చంచ నిత్యంచయమామనంతి || ౪౦ || ***
 రకతాం నక్షత్రత్వంధత్తైశ్చి విరోధస్ఫూర్తిః | ఎతాద్యశమహామహిమ
 శాలిత్యాత్సంసారోత్తారకత్వం ధత్తైశ్చిపరిహరః | (౧) యేన హేమాద్రి
 జూరిణా కరణాధిపత్యపదవీఅమాత్యాధికారమార్గం విద్యాంచాసాద్యవి
 దుష్టాం గేహేషు స్త్రీః దేహేషు సరస్వతీచన్యస్తేత్యనేన సర్వానపి ధని
 నో విద్యావతశ్చచకారేతిగమ్యతే (౨) ధర్మార్థాదిజ్ఞానరూపప్రకాశరహి
 తస్య లోకస్యయశోకఃపురుషార్థాసిద్ధికాపశ్చస్యాపసుత్తయేసిరసనాయ
 చతుర్వర్గప్రదానే చింతామణిమచ్చింతితార్థప్రత్యాచ్చతుర్వర్గచింతామణిసు
 జ్ఞం గ్రంథం ఉదారా ఉత్కృష్టాధీర్యస్యః సహేమాద్రిసూరిః విదధాతీ
 త్యర్థః (౩) మన్తరాద్రిస్సముద్రం నిర్మల్యయం చింతామణిప్రాప సోయం
 చింతామణిః బహుశః ప్రార్థనాత్పురుషార్థే ష్వేకమర్థమేవవితరతి | హే
 మాద్రిః తాదృశమన్తరాద్రిస్సర్ధయేవేత్యుత్పేక్షా | త్రితిస్త్వతిపురాణేతిహా
 సరూపాక చతుర్భుక్ ఇదానీమాలోద్య నిర్మల్యచతుర్వర్గఫలప్రదం చి
 ంతామణిశ్రేష్ఠం ప్రకటయతి ప్రకాశయతీత్యర్థః || ***

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ హేమాద్రివిరచితప్రాయశ్చిత్తకాండఃప్రారభ్యే,

వందేహంపందనీయానాం వంద్యాంవాచామధీశ్వరీం! కామితాశేష
కల్యాణ కలనాకల్పవల్లి కాం || కమలాదయితంకృష్ణం కమలాసనవం
దితం | కమలాక్షమహంపందే కమలాకరశాయినం|| ... .. *

అథేదానీం హేమాద్రికవినాలోకోపకారార్థం సర్వస్త్వత్తి సంహితా
తావేదజ్యోతిషవైద్యాగమ శ్రౌతస్తార్తసూత్రాది గ్రంథానా లోచ్యబ్రహ్మ
క్షత్రవిశాంశూద్రాదీనాంపవాజ్ఞనః కాయజనితానాంబ్రహ్మహత్యాదీనాం
పాపానామపనోదకః ప్రాయశ్చిత్తార్థాయోలిఖ్యతే | తత్రాపివిప్రాదీనాం
చతుర్థాంపాపభీరాణాం ప్రతిగ్రహేదిదోషై హింసాదినిమిత్తైఃక్రయవిక్ర
యాదిభిః బ్రాహ్మణశుశ్రూషాఽకరణాది నిమిత్తై రనేకేదాపా స్సంభ
వంతి తస్మిన్సార్థం ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుజ్ఞానాం వోషబాహుశ్శాస్త్ర
త్తద్దోషాపనోదకప్రాయశ్చిత్తప్రాక్షనైర్నుభిర్భద్రద్వంద్వం లోకేవ మయాని
రూప్యతే | వర్ణాశ్రమభేదేనతదకరణే పాపసహసై దోషాధికతయాప్రాయ
శ్చిత్తంప్రదర్శితం | తదేవాహ || శ్లో | బ్రహ్మహత్యయరోగీన్యాత్సురా పీశ్శ్లా
వదంతకః | నువణా చోరఃకునభేదుశ్చర్మాగురుతల్పగః | ఇత్యాదినిమిత్తైః ప్రా
ప్తతత్తద్దోషశాంత్యర్థం కుత్రచిన్తరణాంతకంకుత్రచిత్తున స్సంసారరూ
పం కుత్రచిన్త హనదీస్సానరూపం కుత్రచిద్ధోమరూపం కుత్రచిజ్జపరూపం
కుత్రచిత్సత్తిగృహీతద్రవ్య చతుర్థాంశవ్యయరూపం కుత్రచిచ్ఛాం ద్రా
యణాదికృచ్ఛాగ్రిహరణరూపం ప్రాయశ్చిత్తంభవతి || — || కానిచిన్త హాపా
తకాని బ్రహ్మహత్యాదిజనితాని కాని చిదుపపాతకాని తులాప్రతిగ్రహేది

జని తానిత్యక్త్యాదిపాపానిసవవిధానిసంతి। తేహంప్రాచీనత్వాకరణేవణాచ
తుష్టయస్యచరకప్రాప్తిః। తస్మాదేతత్ప్రాయశ్చిత్తం కర్తవ్యం। యద్యత్ప్రాయశ్చిత్తం ప్రతిపదో క్తంత్రతదేవకర్తవ్యం। నతున్నాది। య
స్యయన్నామధేయంపితృదిభిః కృతం తేనహహతిరేవతంప్రకటయతి। ఏవం
ప్రాచీనత్వమపి॥ అన్తిక్రాయశ్చిత్తవిధానే సువణకృచ్ఛ) ధాన్యకృ
చ్ఛ) దిశంసర్వంతత్ప్రకరణే ద్రవ్యవ్యం సర్వమత్రాధ్యాయ నిరూపితం॥
బ్రహ్మహత్యాసురాపానస్వర్ణస్త్రైయగురు తల్పగమనాని తత్సంయోగశ్చేతి
పంచమహాపాతకాని। ఉపపాతకానితుతులాపురుషదాన తదితరదానప్రతి
గ్రహజని తాని। సంకరికరణమలీకరణాపాత్రీ కరణజాతిభిః శకరాభ్యాని
క్రమాద్ధింసాచార్యవ్యభిచారాభ్యభక్షణజని తాని। ప్రణీకానిదురన్నభో
జనదుస్సంగదురాలాపాన్నానభోజనాదిజని తానితి ప్రాయశ్చిత్తవంతి పా
పానిబహునిసంతి। తేహంబ్రహ్మహత్యాది పాపానామితరేహంచ సర్వపు
రాణస్తృతిజ్యోతిషవైద్యాగమదిగ్రంథేభ్యశ్శ్రుతిభ్యస్సంగృహ్య తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంబ్రువత్తత్రాదౌబ్రహ్మహత్యాప్రాచీనత్వమాహ॥—॥

—* బ్రహ్మహత్యాప్రాచీనత్వం*—

లింగపురాణే॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తవిధింవక్ష్యేశృణుధ్వంసుసమాహితాః।
ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధత్యాసర్వకర్మఫలంభేత్। ప్రాయశ్చిత్తవిహీనస్తుయ
తిరించితురుతేష్విజాః। తత్సర్వంనిష్ఫలంయతిసలభేతక్రియాఫలం॥ కామ
క్రోధవిహీనైశ్చధర్మశాస్త్రవిశారదైఃవిప్రైస్సద్గమోద్రవ్యవ్యస్వకమ
ఫలిభిష్నుభిః॥ ప్రాయశ్చిత్తానిచీర్ణానినారాయణ పరాజ్ఞుభైః। నిష్పనంతి
విప్రేంద్రాస్సురాభాండమివాపగాః॥ బ్రహ్మహాచసురాపీచస్త్రేయీచగురుత
ల్పగః। మహాపాతకీనస్త్వైతతత్సంయోగీచపంచమః। యస్తుసంవత్సరంత్యై
తైశ్శయనాసనభోజనైః। సంవసేత్సహతంవిద్యాత్పతితంసర్వకర్మసు। అజ్ఞా
నాద్భ్రాహ్మణంహత్యాచిరవాసాజటిభవేత్। స్వేనైవహతవిప్రస్యకపా
లమపిధారయేత్। తదభావేమునిశ్రేష్ఠాకపాలంచాన్యమేవవాతద్ద్రవ్యంధ్వ
జదండేతుధృత్వావనచరోభవేత్। వన్యాహారోభవేన్నీత్యమేకాహారోమితా
శనః। సమ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరేత్। అధ్యాపనాధ్యయ
నాదీన్వర్జయన్సంస్తరేద్ధరిం। బ్రహ్మచారిభవేన్నిత్యంగంధమాల్యాదివర్జయే
త్। శీర్డాన్యుపవసేద్దైవపుణ్యక్షేత్రాశ్రమాణిచ। యదివనైర్విర్జయేత్తగ్రా

మేభిత్సాంసమాచరేత్ | శరావపాత్రపాణిస్సాన్యద్వాన్యస్థోవిష్టుతత్పరః || వదే
 చ్చబ్రహ్మహస్తీతిసప్తాగారాణిపర్యటేత్ | చతుర్వర్ణేషువాభైశ్చంత్రివణైః
 వ్యధవాచరేత్ | మృష్టామృష్టావివేకేనహ్యేకకాలంతుభోజయేత్ | ద్వాదశా
 బ్రవతంకుర్యాదేవంపరిపరాయణః | బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతికర్తార్హశ్చస
 జాయతే | వ్రతమధ్యేమృగైర్వాపిరోగైర్వాపినిపాతితః | గోనిమిత్రంద్వి
 జార్థంవాప్రాణాన్వాపిపరిత్యజేత్ || తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి బ్రహ్మహారఘ
 నందన||—|| సుగంధపురాణే|| శ్లో|| మహాయుధైఃసంధ్యేభేమహాదేవాలయాది
 షు| గ్రామదాహేచారసంగేపాషాణలగుడాదిభిః | అజ్ఞానాద్భ్రాహ్మణం
 హత్యాజటాచీరధరోభవేత్ | స్వేనైవహతవిప్రస్యకపాలంధారయేన్ముదా||
 తదభావేమునిశ్రేష్ఠాః కపాలంచాన్యమాదరాత్ | తద్ద్రవ్యంధ్వజదండేతు
 ధృత్వావనచరోభవేత్ || వన్యాహరోభవేన్నిత్యమేకాహరోమితాశనః | స
 మ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరేత్ | అధ్యాపనంచాధ్యయనంవ
 ర్జయన్ సంస్తరేద్ధరిం|| బ్రహ్మచర్యవ్రతనిత్యంచరేద్గంధాదివజ్జీతః | తీర్థా
 న్యుపవసేన్నిత్యంపుణ్యక్షేత్రాశ్రమాణిచయదిజన్తైర్మరజేవేత్ గ్రామేభిత్సాట
 నంచరేత్ | లోహితేనశరావేణహ్యఖండేనగృహంకరేత్ | వదేచ్ఛబ్రహ్మహ
 స్తీతిసప్తాగారాణిపర్యటేత్ | చతుర్వర్ణేషువాభైశ్చంత్రివణైఃవ్యధవాచ
 రేత్ | మృష్టామృష్టావివేకేనతదన్నంనాపకుత్సయేత్ | ద్వాదశాబ్దంవ్రతంకు
 ర్యాదేవంపరిపరాయణః | వ్రతమధ్యేమృగైర్వాపిరోగైర్వాపిహతోయ
 ది | గోనిమిత్రంద్విజార్థంవానార్యర్థంయదివామియేత్ | బ్రహ్మహాశుద్ధి
 మాప్నోతిద్వాదశాబ్దవ్రతేనవై||—|| బ్రహ్మండపురాణే || పాషాణలగుడా
 నైర్వావిష్టేర్వాహంతిఘ్నాన్వజం | అజ్ఞానాజ్ఞానతోవాపిపరప్రేరణయా
 నృప | స్వయంసమీచలతిఘ్నకృత్ | శ్లో|| తైశ్శస్త్రపాణిభిః | తస్యైవహతవి
 ప్రస్యవస్త్రందండాగ్రఉద్వహన్ | పానార్థకంతతరపాలంచ తదభావేన్య
 మేవవా || ధృత్వావస్త్రంతధాశాణంలజ్జాసంవరణాయవై | జాన్యోరూర్ధ్వ
 మధోనాభేర్విహస్తిత్యమతంప్రితః | ఆజిమాగేకుటీంకృత్వాగాతైస్త్వ
 పరిఃక్షయేత్ || ద్వివారంప్రవిశేద్దాగ్రంసంతాసాంసంరక్షణాయవై || తగేకుసు
 పకాలేతుభిత్సార్థం గ్రామమాశ్రయేత్ | అఖండేనశరావేణరక్తవణేససర్వ
 తః | సమ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరన్ | భిత్సార్థకప్రవిశే
 ద్దాగ్రముమిషధేనసకుత్సయన్ | అన్యంగృష్టావృతదాగచ్ఛేత్పతితోహమితీరయన్ |

చతుర్వర్ణేషు వాభై తుం త్రివర్ణేష్వధవాచరేత్ । మృష్టామృష్టావివేకేన
 హ్యేక కాలంతుభోజయేత్ । భుక్త్వాధస్వకుటీరేతుస్వపేదైవమనుస్తరణమ్ । నా
 రాయణంమహాపాపహరిణంలోకదాయకమ్ । వ్రతమధ్యమృగైర్వాపిరోగై
 ర్వాపినిపాతితః । గోనిమి త్తంద్విజాధంవాప్రాణాన్వాపిపరిత్యజేత్ । ద్వాద
 శాబ్దంవ్రతంకుర్యాదేవంహరిపరాయణః । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతికర్మణా
 సేవాజాయతే । పాకమాహాహశ్చేవాజాయతే ॥ —॥ అపిచ । మహాయు
 ధముపాగమ్యనిసృజ్యచశిరోరుహం । ఉభయోర్మూర్త్యుహయోర్మణ్యధ్రువం
 కర్మణ్యకంముదా । ప్రవిశేచ్ఛతదాహస్యరేనంబాజ్ఞేన్మపాత్తజాః । హత
 శ్శుద్ధిమవాప్నోతిబ్రహ్మహాపధీనదా ॥ —॥ అపిచ ॥ స్వేనైవసహతంవిప్రం
 సమాలోక్యనిమిత్తజైః । భృత్యాదిభిస్సపాపాజ్ఞాపశ్చస్త్రాపపరాయణః ।
 మహాతీమటవీం గత్వాస్నాత్వావ్రతనదీజలే । గోశకృచ్ఛుషుమానీయ రాశిం
 కుర్యాన్నహ త్తరంపహ్నింప్రజ్వాల్యసహసాపుతా క్తస్త్రతసంవిశేత్ । కా
 రీషమధ్యఉపవేశయేదిత్యధః । తేనైవమృతిమాపన్నః కించితిహించిత్త దాగ్ని
 నా । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతి ద్వాదశాబ్దాదృతేన ॥ —॥ అపిచ ॥ బ్రహ్మహా
 పూర్వపద్ధతా గ్రహనంజనవర్జితమ్ । తత్రైవపూర్వవత్సామైతావప్రతు
 మూలముపావిశం । నాపితస్యత్పరంధృత్వాసముజ్జ్వాల్యపలతాశనమ్ । శరీ
 రంకణశ్చిత్యావతస్త్రివశశ్చాసమర్చయేత్ । యదామృతిమవాప్నోతితతః
 పూతోహివిప్రహః ॥ —॥ అపిచ ॥ మహాక్రతుముపాగమ్యయాజకేభ్యోజలంవ
 హం । బ్రహ్మహాసిక్తదేహస్య శుద్ధిమాప్నోతితత్త్వణాత్ । యదాద్వాదద్యాద్దివి
 జేంద్రాణాం గనామయుతముత్తమమ్ । ఏతేష్వన్యతమంకృత్యావబ్రహ్మహాశుద్ధి
 మాప్నుయాత్ । ఏతదజ్ఞానవిషయమ్ । అయంబ్రాహ్మణోనహంతవ్య ఇతిజ్ఞా
 త్యాపిస్వయంభృత్యాదిభిర్వావైరనిమిత్తతయాబ్రాహ్మణంహన్యాత్ । తన్ని
 రాసాధం చతుర్వింశతివషాణి పూర్వపద్ధ్యైతంకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి ॥
 —॥ తదాహగౌతమః ॥ యోవిప్రోబ్రాహ్మణంహన్యాత్ జ్ఞాత్యాభృత్యాదిభి
 ర్యదాచతుర్వింశతివషాణివ్రతకృచ్ఛుద్ధిమాప్నుయాత్ । అన్యానిపూర్వో
 క్తానిసకృదాచరణీయాని । గవాంద్వయ్యయతందత్యాశుద్ధిమాప్నోతిత్యధః ॥
 —॥ తదాహపస్తంబః ॥ తస్యనిర్వేషః । అత్యేకుటింకృత్యావాగ్యతశ్శపశిరధ్వ
 జోర్ధశాణిపక్షమథోనాభ్యుపరిజాన్వాచ్ఛద్ధ్య । తస్యపంథాలంతరావత్కేని
 దృష్ట్వాచాన్యముతాహ్రీమేత్ । ఖండేనలోహితకేన శరావేగోపేప్రతితి

ష్టేతః కోభిశస్తాయభిక్షామితినస్తా గారాణిచరేత్ । సావృత్తిః అలభ్యాపవా
 నః । గాశ్చరక్షేత్ । తాసాం నిషకృత్య ప్రవేశనేన ద్వితీయో గ్రామేథః ద్వా
 దశవర్షాణామితా వసిర్ధస్సస్థిస్సంప్రయోగః । ఆజపథే వాకుటింకృత్యా
 బ్రాహ్మణగవ్యౌషధిగీషమాణావసేత్తిక్రిప్రతిరాద్ధోపజిత్యవాముక్తః । ఆ
 శ్వమేధికంవాపభృథమవేత్యముచ్యతే ఇతి॥ — ॥ అపిచ । మారగం డేయః॥
 శ్లో॥ అజ్ఞానాద్భ్రాహ్మణంహత్యా పశ్యాద్విజఇతిస్తరే । పశ్యాత్తాపస
 మాయుక్తోరాజానమనుసంవిశేత్ ॥ పాపంతస్సైవివేద్యాధరాష్ట్రీంతిష్ఠేత్త
 దగ్రతః । రాజాపిభయమాపన్నః ప్రాడివాకమతేస్థితః । అయోరూపంనరం
 కృత్వా తాపయిత్వా ధవహ్నిరా ॥ పునః ప్రజ్యాల్యతైలేనతమాహూయేద
 మబ్రవీత్ । స్థితేషు సేర్వవతేఽమపశ్యత్సవపినరేశ్వరః । ఉపగూహయతంవిప్రం
 జ్వలంతం తైలవహ్నిధిః॥ మరిష్యసియదానేనతతశ్శుద్ధిమవాప్స్యసి । ఇతిరా
 జ్ఞోపవశ్శుక్రత్వాసూమిణం తాముపగూహయేత్ ॥ మృశిశ్శుద్ధిమవాప్నోతివా
 న్యధాశుద్ధిరప్యతే — రాజకృత్యమాహలింగపురాణే ॥ శ్లో॥ పట్టణేవాస్వరా
 ష్ట్రేవా యోవిప్రోబ్రహ్మహతభవేత్ । నిమిత్తైరుతవాశ్వేన గ్రీవాకవణపీడ
 యా । అహూయతంద్వజంపుష్టాశ్రుత్వాపప్రేశ్యభాంగిరం । బ్రహ్మహ
 త్యాంవినిశ్చిత్త్యశ్రుతిత్వాతచ్చిరోరుహం । శిఖామిశ్యర్థః॥ శ్లో॥ బ్రహ్మసూత్రం
 త్రిధాచ్చిత్వాపిశితాశనవాహనం । ఆరోహయిత్వాతత్పాలే శపంతస్తమ
 యంతిభేత్ । గురుతప్తేభగఃకార్యస్సరాపానైసురాధ్వజః । సైయేతుశ్వపదం
 కార్యంబ్రహ్మహత్యశిరాఃపుమాన్ ॥ ఏవంకృత్వాతుశాస్త్రేణ నిర్వాసోఽ
 విషయాద్భుహిః । అన్యధాదోషమాప్నోతిరాజ్ఞాయదనిరాకృతః ॥ తత్పుత్రా
 స్తస్యహననేనహయాస్తైయదాభవన్ ॥ తానప్లేపం పునఃకృత్వా నిర్వా
 స్యాఃపూర్వవద్భుహిః ॥ తత్తైత్రంబహుళంధాన్యంపశ్వా రామాదికంచయత్ ।
 తత్సర్వంచేవతాప్రీత్యైరాజాకుర్యాద్ధధాహతః ॥ విచార్యబహుధారా
 జాపత్తిపుత్రాదికాస్తుహుః । దోషవంతస్తథాతేపి కతేవ్యా రాజవల్ల
 భైః ॥ నోచెద్ద్రవ్యంచధాన్యంచ గాజానవ్యయమాచరేత్ । కృతే గ్రామంప
 రిత్యజ్యస్తైత్రాయాంకులమేవచ ॥ ద్వాపరేతద్గృహంసర్వంకలౌకర్తానిరస్య
 తే॥ కలౌద్వాదశబ్దవ్రతాచరణైశ్చకైమప్రాయశ్చిత్తేష్యష్టశక్తై
 ద్రాజద్వారైసభాంమేళయిత్వాతైరనుజ్ఞాతో ధర్మశాస్త్రోక్తవిధినాబ
 హ్మహత్యాయుతసంఖ్యయాగాఃవిప్రభ్యోదద్యాత్తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి ॥ ఏ

తదజ్ఞానవిషయం॥ జ్ఞానవిషయేతుతత్తైగుణ్యం దేయమితికెచిద్వందతి । తద
యుక్తం॥ మరణాంతప్రాయశ్చిత్తమేవవిహితంనేతరత్॥ —॥ తదాహగౌ
తమః॥ శ్లో॥ జ్ఞాతా వజ్ఞాతా వద్విజోయస్తుహనేద్విషంహేదైవతః । తస్యైవ
మరణాంతంహేప్రాయశ్చిత్తంనచాన్యధేతి॥ తదభావేద్వాదశాబ్దప్రతంకుత్వా
శుద్ధిమాప్నోతి॥ తథాచశ్రుతిః ॥ ఇతియోఽపగురతైశతేనయాతయాద్యో
నిహనత్సహస్రేణయాతయాద్యోలాహితం కరవద్యావతః ప్రసూంద్యపాం
సూక్ సంగృహ్యతావతస్సంవత్సరాక్ పితౄలోకం నప్రజానాదీతి తస్మా
ద్బ్రాహ్మణాయనాపగురేశనసహస్యాన్నలోహితంకుర్యాదే తావతాహై
నసాభవతీతిరాజాదండయేత్ ! అతపిత్రాబ్రహ్మణానహంతవ్యః॥ —॥ తదా
హమనుః॥ అపగురతోనామబ్రాహ్మణహననోపాయః । తంసమృద్ధిచార్య
రాజాదండయేత్॥ శ్లో॥ శతేనాపగురిందండాత్సహస్రేణహతంద్విజం ద్విశ
తేనతదాదండాద్విప్రేదృష్ట్యాసృజంస్తృపకతిహతంబ్రహ్మహంతారం॥ నిష
ప్రమాణంస్తైయప్రకరణేభిహితం॥ —॥ అథబ్రహ్మహంతారంప్రతివిప్ర కృ
త్యమాహ॥ బ్రహ్మాండే॥ శ్లో॥ నిశ్చిత్తబ్రహ్మహంతారంభాషా సందర్శనాది
భిః । మేళయిత్యాద్విజాక్ సర్వాక్ రాజ్ఞాయద్యత్యంతంపురా ॥ తత్సర్వంస
హసాకృత్వానిర్వాసోవిషయాద్భూషిః । ॥ తత్పత్నీంతనయాంతైచ్చవనదో
షాచుదివశయేత్॥ తేషామపివశంకాస్యాత్తైనసాకంవివాసయేత్ । నోచే
త్తద్వృత్తిధాన్యాదీక్ తేభ్యోనత్యాధశిక్షయేత్ ॥ యాయంతేన సహసగం
తవ్యానసంభాష్యానస్తరణీయాఇతిశిక్షాప్రకారః ॥ ఇతిశిక్షాంకృత్యాగృహం
సంశోధ్యతాంస్తత్రచ్ఛాపయేయః ॥ అన్యధావిప్రాఅపిరాజదండేనదండయే
యః॥ —॥ దండప్రకారమాహకౌషే॥ అయోరూపంద్విజంకృత్యామూ
ఢకహీనంప్రతాపయేత్ ॥ సంతస్తుపురుషందృష్ట్యాతైలసిక్తంప్రజజ్వలః
పా॥ వదేయస్తైలసంయుతం । తంచబ్రాహ్మణమహూయ ఉపగూహయ
మాచిరం ॥ మృత్యావోషవిముక్తౌభూరన్యధాప్రతమాచర ॥ ద్వాదశాబ్దవి
ధానేనశుద్ధోభవితుచహాసి । అశక్తోవ్రతమాచతుఃమేవంకృత్యావిశుద్ధ్య
సి । ఇతిరాజాభావతదనుమత్యావిప్రాజ్ఞాప్రకారః । ఇతిబ్రహ్మసూత్యాప్రా
యశ్చిత్తం॥ — గురుహత్యాప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అథగురుహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ । లింగపురాణే॥ శ్లో॥ జనితా
చోపనేతాచయస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి । శ్వశురశ్చాగ్రజోభాతాపంచైతే

గురవస్త్వతాః॥ గురుదాంజనకశ్చేష్టః పూజ్యాత్మజ్యతమోపి నః ॥ మన
సాపినహంతవ్యోనహింస్యశ్చతథాపితా ॥ ద్రుంసేప్రాయశ్చిత్త విశేషమాహ
సుందపురాణే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానజ్జనకంహన్యాస్మిమైత్రేబంధుభిర్ద్వీజః । త
స్యోక్తంమరణాంతంహిప్రాయశ్చిత్తంవసిషిభిః । చతుర్వింశతి వర్షాణివ
తంకృతా వశిశుద్ధ్యతి ॥ ద్వ్యయుతంవాగవాందానంకృతా వశుద్ధి మవాప్ను
యాత్ ॥ అధవాపూర్వవత్కృతా వగురుహశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ శ్లో॥ పృథ
తాగ్రహననేప్యేవంవేదితవ్యం । గురవోబహవోనాదీయేదర్శితాః ॥ మం
త్రోపజేష్టావేదానాం తథాధర్మవిబోధికః ॥ సన్యాగదాయా బుద్ధీనా
మాచార్యోవ్రతబంధనై పురాణసంహితావక్తా నీతిశాస్త్రోపదేశకృత్ ॥ ని
షేకాదిశ్శశానాంతం చృత్యాచార్యైస్సయోజితః । వేదాంతో వసవద్వాక్య
స్యోపదేష్టాగురుర్మహాత్ ॥ ఏతేవై గురువః ప్రోక్తా సైషుద్రోహం నకారయ
త్ ॥ తేషామన్యతమంహత్యాచరేద్భక్త హత్యావ్రతం । దీక్షితంక్షత్రియం
హత్యాచరేద్భక్త హత్యావ్రతం । అగ్నిప్రవేశసంవాపి మరుప్ర పతనంత
థా॥ దీక్షితంబ్రాహ్మణంహత్యా ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్ । స్నాతకంత్వత్వీ
జంహత్యా మాతామహామధాపివా ॥ మాతులంభావుకంస్యాలంజామాతర
మధాపివా॥ ఆచార్యాదివధేవైవ్రతముక్తంచతుర్గుణం । చతుశ్చత్వారిం
శత్సంసారపూతస్సాక్షతకః । సప్తహవిర్యజ్ఞా స్సప్తపాకయజ్ఞా స్సప్తసం
స్థానిషేకాదిషోడశకర్తాణి పంచమహాయజ్ఞాః ప్రాణాగ్నిహోత్రం శ్రావణ
హోమామశ్చేతి చతుశ్చత్వారింశత్సంసారాః ॥ ఏతైః పూతఃస్సాక్షతకః । య
స్సావ్యభిధ్వరదీక్షాగురుస్స ఏవ ఋత్విక్ ॥ శ్లో ॥ హత్యాతుపిప్రమాత్రంచెచ్చరే
త్సంవత్సరంవ్రతం । అధవాగోసహస్రంపాదత్యా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ త
స్యోపనయనంభూయః పునస్సంసారమాదరాత్ । ఏవవిప్రస్యగదితఃప్రా
యశ్చిత్తవిధిర్ద్వీజాః ॥ ద్విగుణంక్షత్రియస్యోక్తంక్షత్రియంతద్విశస్త్ర నిత్యం
బ్రాహ్మణంహంతయిషూద్ర స్తంహాసల్యంవిదుర్బుధాః । రాక్షసైః పశ్చాత్
తవాక్ష్మిణిశాస్త్రేషునిశ్చితం । బ్రాహ్మణీనాంవధేత్వధంపాదస్సాక్షతహ
న్యకావధేః హత్యాత్వసుపసిత్వేనైవతథాపాదవ్రతంచరేత్ । హత్యాతు
క్షత్రియంవిప్రష్టడబ్దంవ్రతమాచరేత్ ॥ సంవత్సరత్రయంవైశ్యంశూద్రంహ
త్యాతువత్సరందీక్షితస్యస్త్రియంహత్యాబ్రాహ్మణీంచాష్టవత్సరం ॥ బ్ర
హ్మహత్యావ్రతంకృతా వశుద్ధోభవతినిశ్చితం । ప్రాయశ్చిత్తవిధానంచసర్వ

త్రమునిసత్తమాః ॥ వృధాతురస్త్రీబాలానామధఃముక్తం మనసిభిః॥—॥
ఇతిహేమాదివిరచితేధమేశాస్త్రైఃప్రాచయశ్చిత్తాధ్యాయగురుహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్॥—॥

—*క్షత్రియస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచయశ్చిత్తం.*—

అథక్షత్రియస్య విప్రహనసేప్రాచయశ్చిత్తమాహ కుర్మ పురాణే॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాద్బాహుజోవిప్రనిమిత్తైఃపూర్వసంభవైః ॥ పశ్చాత్తాపసమా
యుక్తోద్విగుణంవతమాచరేత్ ॥ దీక్షితంబాహ్మణంహత్యాస్పృశకం త్వ
త్విజంతథా ॥ ఆచార్యాదివధేచైవచాతుగుణ్యవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాతు
విప్రమాత్రంచచరేత్సంవత్సరద్వయం ॥ బ్రాహ్మణీనాంతువారీణాం ద్వాద
శాబ్దవ్రతంచరేత్ ॥ వధేత్వనుపసితానాంతదధఃవ్రతమాచరేత్ ॥ క్షత్రి
యః స్వకాహంతాషడబ్దంవ్రతమాచరేత్ ॥ దీక్షితస్య స్త్రీయంచాత్వాబా
హ్మణీంచాష్టవత్సరాం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుత్వాశుద్ధిఃసామోక్షినిశ్చితం॥
ఆత్రేయాంచస్త్రీణంచాపిస్వయంచాత్వావిషాగ్నిభిః ॥ అత్తశుల్కసుపర్ణం
వాదత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ —॥ శ్లో॥ వివాహస్యదినాదూర్ధ్వంయా
నారీగతభృషీణీ ॥ ఆత్రేయానైవవిఖ్యాతామహాపాపవణాశినీ ॥ ఉతశిశ్వుల
యాబుద్ధాయానారీపతిసేవిని ॥ కర్తృణామవసావాచాతామూత్రేయాంవిదు
ర్భుభాః ॥ అథవాద్యయంతందద్యాదగ్రవాంశుత్వావిముక్తయే ॥ పూణకగ
ర్భవధేరాజాదద్యాదానంగవాంశతప ॥ విప్రస్యేశేషః ॥ షడ్మాసేపంచమా
సేవాతదధఃపదానమాచరేత్ ॥ — ॥ ఇతిహేమాదివిరచితేధమేశాస్త్రైః
ప్రాచయశ్చిత్తాధ్యాయేక్షత్రియస్యవిప్రహనసేప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

—*వైశ్యస్యవిప్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

అథవైశ్యస్య విప్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండపురాణే॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాదురుజోహత్యాబాహ్మణంఃక్షితంచవా ॥ గురుమాచారికర్మ
స్థంశ్రోత్రయంవర్జితంతథా ॥ ఆచార్యాదివధేచైవక్షత్రవద్భగితమాచరేత్ ॥
హత్యాతువిప్రమాత్రంచచరేత్సంవత్సరద్వయం ॥ బ్రాహ్మణీనాంతునా
రీణాం ద్వాదశాబ్దవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాత్వనుపసితానైవ్రతదధఃవ్రతమా
చరేత్ ॥ వైశ్యశ్చేతన్యకాహంతాషడబ్దంక్షత్రవద్భగితం ॥ దీక్షితస్య
స్త్రీయంచాత్వాబాహ్మణీంచాష్టవత్సరాం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుత్వా

వైశ్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ || అత్రేయీంచస్త్రియంచాపి స్వయంహత్యావి
 మాదిభిః | గవాందద్యాచ్చద్వ్యయుతంవిప్రేభ్యోభక్తితఃక్రమాత్ || గభా
 స్థాంరోగిణీంనారీంవిధవాంవాతపస్విసీం | హత్వోరుజ సతశ్శుద్ధ్యైచ్చిష్టా
 హత్యావతాదిహ || ద్వ్యయుతగోదానంవైశ్యస్యవ్రతాచరణాభావాత్ |
 షడ్మాసేపంచమాసేవా తదధికందానమాచరేత్ || ఏకదక్షానవిషయం || అ
 యంవిప్రభిక్షాత్వావైశ్యస్తుద్విగుణంచరేత్ || ఇహవైశ్యస్యవిప్రాదిహత్యా
 ప్రాచీనతమ్ || శూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచీనతమ్.

అథశూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచీనతమ్. హానిం గృహణే || శ్లో || పా
 దజోముఖజంహత్యా శ్రోత్రియంయాజకింతధా | వ్రతినండితీతంవాపిఆచా
 ర్యంవేదపారగం || స్నాతకంత్యక్ష్యజంవాపికిమిషంవిష్ణుతత్పరం | అజ్ఞా
 నాదాయుధాదైశ్చపరప్రేరణాయాది | పశ్చాద్విప్రభిక్షాత్వాపశ్చ
 త్తాపసమన్వితః || అంసేముసలమాధాయగత్వా రాజానమంజసా | కర్తా
 దక్షితతస్యైవతేనదండ్యోయధాహతః || యదిజీవేతైనహతస్తదాశుద్ధిమ
 వాప్నుయాత్ || అన్యధాదోషమాప్నోతి రాజాభవతికిన్పీసీ || — సూర్య
 రాణే || శ్లో || శూద్రోవిప్రంయదాహన్యా త్సాధనే బహుభిస్సవ్యయం | త
 న్మోసల్యవధంప్రాహుర్విప్రాధమకపరాయణః || కేచిద్భంతికారీషవధం
 తస్యైవపాపినిః | హతస్తుశుద్ధిమాప్నోతిరాన్యధాశుద్ధిర్యతే || — శ్రీవి
 రాణే || శ్లో || బ్రాహ్మణండితీతంసోమయాజినంశ్రోత్రియంతధా || గురుమాచా
 ర్యవ్రతినాపాదజోఽజ్ఞానతోహనేత్ | తస్యమాసలజండంజంవధంకారిషమేవ
 వా | ద్వయోరన్యతరంపుత్రకృత్యాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ || — బ్రహ్మాండపురా
 ణే || శ్లో || అజ్ఞానాత్వాదజోవిప్రంశ్రోత్రియంసోమయాజినం | వ్రతినండితీతం
 దీక్షుకదర్శినంకర్తృకౌశలం | హత్యా రాజానమాసాద్య కమాచక్షిత బుద్ధి
 మాన్ || రాజాముసలమాదాయబ్రహ్మస్థానంశీరస్తలే || హన్యాన్మృతోవా
 చ్చదిహజీవేద్వాసానదోషభాక్ || ఉతకారిషమానియరాశీకృత్యఖనస్తలే | బ
 ధ్వాంతతస్యైవప్రదాహయేత్సవ్యభయైర్ముదా || ద్వాభ్యాయదావృతశ్శా
 ద్రస్తదాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ | ఉహంసంతంజిహంసీయాదితశాస్త్రేషుస్మి
 తం | బ్రాహ్మణీంస్తవిరాంహత్వానిభవాంవాసువాసిం | యువతీంపాదజో
 హన్యాదాతేయంస్రమదామపి | పూర్వవద్దండయేద్రాజాద్వయోరేకేననా

న్యధా । బాలాంకన్యాయదాహన్యాత్తదాతేనై వకారయేత్ ॥ శిశుం హ
త్వా యదాశూదోగభామాత్రం యదాహనేత్ । హస్తద్వయంతదాచ్ఛి
త్వా నిర్వాస్యో విషయాద్భుహిః ॥ శూదోగహన్యాత్తధానారీంశిశుంకన్యా
మధాపివా । వృద్ధాంసువాసిసీంవాపి ఆత్రేయాయువతీమపి । గురుంవాదీ
క్షితంసోమ యాజినంవ్రతినంతధా । ఏతేషాంహననంశ్రత్వా రాజాదో
షపరాజ్ఞుః ॥ మూత్రేణశిరసిస్నాప్త్య వాపయిత్వా శిరోరుహం । కణౌ
నాసాంతధాచ్ఛిత్వా నిర్వాస్యోవిషయాద్భుహిః । కన్యాబాలవధేగభా
పాతనేవిప్రయోషితాం ॥ పూర్వవద్దండయేద్రాజాహ్యస్సధానరకంవ్రజేత్ ॥
ఇతి హేమూద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే శూద్రస్యవిప్ర
హత్యాది ప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*బ్రాహ్మణస్యక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథబ్రాహ్మణస్యక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండపురా
ణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియంహత్యా యుద్ధేవాన్యత్రభూతలే । స్వయం
నిమిత్తైర్బహుభిఃక్షత్రహం తాభవేత్తదా ॥ వీరహత్యాపనుత్త్యథం ధేను
దానసహస్రకం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నదానైజకపహూమకైః ॥ —
లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోబాహుజందైవా ద్విషవహ్యుత్తపాతనైః ॥
హత్యాజ్ఞానాత్తదాజ్ఞాత్వాచరేద్ధేనుసహస్రకం ॥ — ॥ గారుడపురాణే ॥
శ్లో ॥ సంగ్రామేగ్రామదాహేవా రాజ్యతోభేమహాభయే ॥ పట్టభద్రంచరా
జాన మితరంశబ్దమాత్రకం । హత్యాపశ్చాత్తాపయుక్తోద్విసహస్రంగవాం
చరేత్ ॥ రాజమాత్రేసహస్రంస్యావ్యోసానారామణస్సవ్యయం । చరేత్ద
ద్యాదిత్యధః ॥ నరాణాంచనరాధిపమితి గీతాస్త్రరణాన్నారాయణాంశస్య
తస్యహననే చోపబాహుశ్వాత్పాయశ్చిత్తం ద్విగుణముక్తం ॥ క్షత్రియ
మాత్రహననే సహస్రధేనుదానం ॥ — ॥ సగుండపురాణే ॥ శ్లో ॥ పట్టభద్రం
ద్విజోహత్యా రాజమాత్ర మకామతః ॥ తతోరాజేతిచజ్ఞాత్వా పశ్చా
త్తాప పరాయణః ॥ ద్విసహస్రం గవాందద్యా ద్విప్రేభ్యోదక్షిణాదిభిః ।
ఇతరేతు సహస్రంస్యాదిత్యాహభగవాన్యమః ॥ — ॥ పద్మపురాణే ॥
ఉత్తరఖండే ॥ మహాయుద్ధే జన్మతోభేగ్రామదాహేబలాపుత్రే దండపాషాణ
రిజ్జ్వద్యై నిమిత్తైః క్షత్రియహనేత్ ॥ పట్టభద్రంప్రమాదాద్వాద్విసహ
స్రం ప్రశాంతయే ॥ సహస్రమిత రేదద్యాత్తస్మాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే । తత్ప్ర

త్పీఠతత్సత్తంపుత్రీం హత్యాఽజ్ఞానాన్నిమిత్తకైః ॥ తదధఃతస్యచారేషు
తత్పాదముభయోఃక్రమాత్ ॥ గభామాత్రేశికౌ తస్యదద్యాద్దశగవాంద్విజః
పునస్సంసారమాత్రేణ శుద్ధోభవతి పూర్వజః ॥ విప్రస్యవీరహత్యా
యా అతిగహీత త్యాత్పాద్యశ్చిత్తబాహుళ్యం పునస్సంసారశ్చ ॥ — ॥
ఇతివిప్రదాం క్షత్రియహత్యా ప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ॥

విప్రదాం వైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తం

అథవిప్రదాం వైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥
శ్లో ॥ బ్రాహ్మణస్సాంపరాయేవా గ్రామదా హేజనాకలే ॥ నద్యుత్తరణకా
లేవాప్యజ్ఞానాదూరుజంహనేత్ ॥ దండపాశ విమైరవ్యై నిమిత్తైర్బహు
భిన్యస ॥ పశ్చాత్తాపసమాయక్తో ధేనునాం శతమాదరాత్ ॥ — ॥
బ్రహ్మాండే ॥ శ్లో ॥ జలౌత్తారే జనతౌభే సంగ్రామే దేశవిప్లవే ॥ గ్రామ
దా హేచముఖజో నిమిత్తైఃపూర్వసంభవైః ॥ అజ్ఞానాద్ధంతిత్వైవపా
ద్యశ్చిత్తంమనీషిభిః ॥ కథితందోషశాంత్యధః ధేనుదానంసవత్సకం ॥ తస్యో
పనయనంభూయః పంచగవ్యంపిబే త్తత ఇతి ॥ — ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥
ముఖజోఽజ్ఞానతోదైవాన్నిమిత్తైఃబహుభిఃపుథక్ ॥ వైశ్యంహంతియదాలో
కతదాధేనుశతంనృప ॥ దత్వాపశ్చాత్సవనకర్తృ పంచగవ్యమనంతరం ॥ ఏ
తదజ్ఞానవిషయం ॥ జ్ఞాత్యాద్విగుణండద్యాత్ ॥ — ॥ బ్రహ్మకైవలైః ॥ వై
శ్యంసమర్థమితరం తస్పీఠతత్సత్తంసుతాం ॥ నిమిత్తైఃహాననోపాయై
ర్బ్రాహ్మణోఽయదిహంతివై ॥ సద్యఃపతంతిప్రణ్యాని కాయానిచ నరేశ్వర ॥
తద్దోషపరిహారాధః ధేనునాంశతకంచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః
పంచగవ్యమతఃపరం ॥ తత్పత్నీహననేత్వధః తదధఃముభయోఃపుథక్ ॥
శికౌతద్గర్భపతనే తయోరధఃమనీశ్వరాః ॥ — ॥ ఇతివిప్రస్యవైశ్యహ
త్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥

— విప్రస్యహత్యాద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం —

అథవిప్రస్యహత్యాద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ పద్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మ
ణౌఽజ్ఞానతోరాజస్విషరజ్జుభిరాదరాత్ ॥ పాదజంహంతిమో హేససాంపరా
యేజనత్యయే ॥ తత్పాపపరిహారాధః ముభయోలోకయోఃపుథక్ ॥ దశ
విప్రాయ దాతవ్యాశ్నేనపఃపాపశుద్ధయే ॥ తస్యోపనయనంభూయః పంచగ
వ్యమనంతరం ॥ — ॥ రాజనిజయే ॥ శ్లో ॥ ముఖజోఽజ్ఞానతోభూపవిష

పాపాణరజ్జుభిః । పాదజంహంతి పాపాత్మా జనసంఘేనదీతః । సద్యఃక్ష
రంతిపుణ్యాని పుణ్యనాశాదధోగతిః ॥ తద్దోషపరిహారార్థం దశదద్యాద్రవాం
ముదా । సవత్సంసాధువృత్తాంఘ విష్ణుధ్యానపరాయణః । హత్యాదోషా
త్ప్రీముశ్చేత పునఃకర్మసమాచరేత్ ॥ బ్రహ్మకూర్పవిధానేన పంచగవ్యం
పిబేత్తతః ॥ — ॥ బ్రహ్మాండపురాణే ॥ శ్లో ॥ అన్యజోఽజ్ఞానతోరాజన్ జన
సంఘే ప్రజాతుయోపరప్రేరణయా నైర్వార్యా నిమిత్తై హాంతి పాదజం । సద్యః
పతతి పాపేన యమలోకమహాత్మరేదదద్యాద్రశగవాంవిషః పునస్సంసార
మహంతి ॥ — ॥ బ్రహ్మాయామశ్చే ॥ శ్లో ॥ శూద్రంహంతిద్విజోయస్తు నిమిత్తైః
పరభాషయా జలాత్తారేజనతోభే సంగ్రామేచారసంకులేపుణ్యసంఘక్షర
త్యాశు యమలోకసుఖప్రదః । తత్పాపశోధనార్థాయ దశదద్యాద్రవాంము
దా । ఉపనయనంపునఃకార్యం గాయత్రీదానమేవచ ॥ పంచగవ్యంపిబేత్ప్ర
శ్చాఘ్నద్ధోభవతినిశ్చితం । తద్దారహననెవిప్రతత్పుత్రహననేపిచ । శతావ
గర్భపతనేతత్తదర్థం యదాక్రమం । ప్రాయశ్చిత్తమిదంబ్రహ్మకర్తవ్యం । నిస
త్తమిః । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనోయోమహాదోషేపిసత్యపితృనైర్వ్యవనిత్యకర్తాణాం
ఫలంతినసంశయః । ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాలోకయోరుభయోస్సుఖీ । అన్య
ధాయఃఖమాప్నోతి పాపీన్యాజన్తజన్తని ॥ — ॥ ఇతి హేమాద్రావిప్రస్యశూ
ద్రవధప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ॥

—*క్షత్రీయస్యవైశ్యవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అధక్షత్రీయస్యవైశ్యవధప్రాయశ్చిత్తమాహలింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ బా
హుజస్తూరుజంహత్వా అజ్ఞానాత్ జ్ఞానతోపివా । రోషాద్వామత్సరాద్వా
పియద్వాపిశునవార్తయా । భృత్యైర్వాస్వయమేవాస్త్రైస్తస్యదోషోమ
హాభవేత్ । నరకస్తస్యనత్వాజ్యోభవేజన్తనిజన్తః । తద్దోషపరిహారార్థం
దద్యాద్ధేనూద్విజాతయే । దశేతిశేషః । తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి మహత్యాహ
త్యయాన్యవ ॥ — ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ రాజాయోధనలోభేనచుద్వాపిశు
వార్తయా । శస్త్రైర్భృత్యైర్నృపాయైర్వాప్యూర్జంహంతికామతః । నర
కెనియతంవాసస్తస్యజన్తద్యయేన్యవ । తత్పాపోఽశమాయాలంగవాందశ
కమాచరేత్ । దద్యాదిత్యధికః । శుద్ధోభవతిపాపాత్మా ఉభయోలోక
కయోరితః ॥ — ॥ మత్స్యపురాణే ॥ శ్లో ॥ బాహుజోవణిజంహత్వాధనా
ధీలోకవాతయా । శస్త్రజాలకపాదాదిబంధనాదిభిరాదరాత్ । యమ

లోకముపాగమ్య కాలసూత్రమవ్యాతే || తతోదేహవిశుద్ధ్యర్థం దశ
ధనూస్సమావరేత్ | శుద్ధస్తతఃపరంరాజా మత్సరాద్విగుణంభవేత్ |
ధనార్థే ద్విగుణందద్యాదన్యధానారకీభవేత్ | తత్పత్నీంపుత్రికాంపుతం
హత్యాతద్యద్రుషాతురః | తదధఃతస్యదారేషుపాదంపుత్రీకుమారయోః ||
ఆత్మార్థంవాధనగ్రాహేపాణ్యశ్చ తంసమాచరేత్ | రాజారాజ్యమదేనా
శుకురుతేపాపమాదరాత్ | పాపాన్నరక్షమాప్నోతి సరికాన్నసేవతైరా
జ్ఞోబహునిపాపానిసంభవంతిదినేదినే | అతోరాజానసంభాష్యకరోహత్యా
వృతస్సదా | యస్మాద్ధింసంతిరాజానో ధనార్థంకామకారతః || రాజాన్వ
ధర్మనిరతోదేవబ్రాహ్మణపూజకః | సదావిద్యజ్ఞనానేవిత్యరిషడ్వగజిత్సదా ||
సదవధమతోరాజా ఇతశేషబహురదాః || — | ఇతిక్షత్రియస్యవైశ్యధప్రా
ణశ్చిత్తం || — ||

—*వైశ్యస్యక్షత్రియపథప్రాణశ్చిత్తం*—

అథవైశ్యస్యక్షత్రియపథప్రాణశ్చిత్తమాహ | కూర్మపురాణే || శ్లో || ఊరు
జోవిషదానాద్యైరుపాయైర్భూపతింహనేత్ | అజ్ఞానాదుతవాజ్ఞానాత్పర
నాక్యానుసారతః | దేశక్షోభేషహతామి రోషాత్ప్రేరణయాపివా | మహా
దోషమవాప్నోతి వీరహత్యాదురత్యయా | పృథ్వాసరికమాప్నోతిరాజాతం
దండయేత్తదా | ఎతాంధికతయారాజక ధనుదానశతంవిమయః || — || సూం
దపురాణే || శ్లో || విజ్ఞాతిబాహుజంహన్యాదజ్ఞానాజ్ఞానతోపివా | పరిధానై
రుపాయైర్వా భృత్యైర్వాస్వయమేవవా | విచార్యబహుధారాజాదండయే
త్తంపణిక్పతిం | బ్రహ్మసూత్రంబ్రుటిత్వాధవాపయిత్వాశిఖామపి | సర్వం
ధనముపాహృత్స నిర్వాసోవిషయాద్యపిః | సోపిభూమింపరిక్రమ్యపశ్య
తాపవిశుద్ధిమాక | శతంగవాంద్విజేదద్యాచ్ఛద్ధిమాప్నోతిశిబ్యయః || — || శివ
పురాణే || శ్లో || వైశ్యోజ్ఞానాద్రాజసుతంపట్టభద్రమధాపివా | హత్యాపా
పంవాప్నోతి సరకంచాగచ్ఛతి | తతోదేహవిశుద్ధ్యర్థంధూపరిక్రమమా
చరేత్ | తతశ్శుద్ధేనమనసావాపయిత్వారోరుహక | బాహ్మణేభ్యస్త
తోదద్యాదోశతందోషముత్రయే || — || పద్మపురాణే || శ్లో || పట్టభద్రంచరాజా
నంతత్పత్నీంతత్పుత్రంచవా | బాలంతగ్రభణమాత్రంచహత్వా వైశ్యస్యకృత్య
దిపశ్చైద్రాజేతిచజ్ఞాత్వా భూపరిక్రమణంచరేత్ | పశ్యద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం
పిప్రేభ్యోగోశతంచరేత్ | ద్విగుణంపట్టభద్రేచ శ్చదారేషుతదధికంతత్పు

త్రేమతదధఃస్యాద్భుతే గభేతదధఃతః । ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం
వైశ్యస్యక్షత్రహత్యయా ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి విరహత్యావిముక్తయే॥ —॥
ఇతివైశ్యస్యక్షత్రయవధప్రాచయశ్చిత్తం॥—॥

—*శూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాచయశ్చిత్తం*—

అథశూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ కూర్మపురాణే॥ —॥
వణిజంపాదజోహన్యాదజ్ఞానాజ్ఞానతోపివా॥ ధనాధఃముతరోషాధఃంపర
ప్రేరణయాన్యప । యోవైస్సహమిళిత్యానాడతమాగఃనిరోధతః । రాజాతం
దండయేత్పశ్యన్సానలేనయథాహఃతః । స్వవణాధికవణత్యాన్తాసలో
దండవవవా॥ —॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ శూద్రోధనాధఃమన్యాధఃంవణిజం
హంత్యధమఃతః । రాజాసమ్యగ్విచార్యాధతంమాసలేనశత్రుయేత్ । తతో
హృత్వాతమ సర్వస్వంనిర్వాసోఽవిషయాద్భూషిః । ఏతేనశుద్ధిమవాప్నోతి సరా
జాపినదోషభాక్ । మాసల్యదండధావేనర్వస్యంహృత్వా దేరాన్నిర్వాస్యః
ఏతేనశుద్ధోభవతి॥ —॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ శూద్రోన్యాయపరీతాత్త్వా
విషమేపిమహాపది । గ్రామేవానగరేవాపి యదిహన్యాద్యణిక్పతిం । రాజాస
మ్యగ్విచార్యాధతంమాసలేనదండయేత్ । స్వవణాధికవణత్యాన్తాస
ల్యఇతినిశ్చిత ॥ అథవాహృత్యసర్వస్వంనిర్వాసోఽనిరాష్ట్రితస్యస్వకాత్ । పశ్యన్
త్వాపనిశుద్ధ్యధఃం శూద్రోదద్యాగ్గవాందశ । ఏతేనశుద్ధిమవాప్నోతిశూద్రో
ముక్తోధహత్యయా । తత్పత్నాం తత్పుత్రైగర్భే పాదమర్థంతదర్థతః ।
ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తమృషిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః । తత్పత్నాంపంచగావోదే
యాః । తత్పుత్రైతదర్థం । తద్గర్భపాతనే పాదపాదమితిసర్వత్రయోజనీయం ।
యత్రయత్ర గావోనిర్దిష్టాస్తతతత్రసవృషభాదేయాః॥ —॥ ఇతిహేమాద్రవి
రచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే శూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాచయ
శ్చిత్తం॥ —॥ —*వైశ్యస్యశూద్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తం*—

అథవైశ్యస్య శూద్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమాహ కూర్మపురాణే ।

శ్లో॥ వైశ్యశ్శూద్రంయదాహన్యాత్తత్పత్నీంపుత్రమేవచ । అజ్ఞానాద్య
దివాజ్ఞానాత్సంకరంవాచరాధిప । రాజాతంశతనిషేధదండయేదవిచారతః ।
వైశ్యోదేవావిశుద్ధ్యర్థందశధేనూస్సమాచరేత్॥ —॥ మత్స్యపురాణే ॥ శ్లో॥
మత్స్యరాగ్రవ్యభోభాద్యాహన్యారుజః పాదజంహనతే । రాజాతండయేన్ద్ర
మాశతనిషేధమశంకితః । పశ్యన్దైనుకతందద్యాత్పరలోకవినిత్యయా । ఏతే

నశుద్ధిమాప్నోతి నీచవర్ణవిహింసనాత్ || సుందపురాణే || అజ్ఞానాజ్ఞాన
తస్తాతపరప్రేరణహింసయా | నిమిత్తైర్వాస్వయంవాపితైశ్చశ్శూచ్యంహనే
ద్యది | రాజాతంసచ్యుగాలోచ్య నిభృత్యబహుధాతదా | తస్యైవధనసంప
జ్ఞింవిచార్యపురవాసినిః | అస్తీచేద్యదినామర్థ్యం శతసీమేణదండయేత్ ||
దరిద్రశ్చేదసారాజకై నిర్వాసోవిషయాద్భహిః || సతు దేహవిశుద్ధ్యర్థంధేమదా
నశతంచరేత్ | తత్పత్నీహననైత్వర్తం తత్సుత్రైపాదమాచరేత్ | శిశుర్వాగర్భ
మాత్రంచే ద్దశధేమాస్సమాచరేత్ | సంకరంతస్యదారాన్వా తత్పుత్రాన్వి
హనేద్యది | దశగావస్తదర్థంచతత్వాదంచయధాక్రమం | గర్భమాత్రేతు
గామేకాం దత్వాశుద్ధిమవాప్నూయాత్ | ఏతదజ్ఞానవిషయంజ్ఞానాత్పా
యశ్చిత్తంద్విగుణం | రాజదండస్తుయథోక్తం || ఇది హేమాద్రా వైశ్యగృహ
ద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం || =*విప్రదేశ్చండాలాదివధప్రాయశ్చిత్తం*=
అధవిప్రదేశ్చండాలాదివధ ప్రాయశ్చిత్త మాహ || మత్స్యపురాణే :— ||

శ్లో || పూర్వజోయదిచండాలం తీర్థజనసమాకులే | రజ్జుపాషాణలగుడైః
కోపేనమహతావృతః | నిహనేత్సరబుద్ధ్యావాపరార్థంవాజనేశ్వ | నిత్యక
మాణిసర్వాణితన్యవిప్రస్యవాపిః | సశ్యంతిపితృకార్యాణిడంకారోయధా
ఖలే | ప్రాడ్వివాకమతేస్థితా రాజాతంప్రసమీత్యచ | దండయేచ్ఛతరూప్యేణ
వాగ్భిఃపశ్చచ్ఛదండయేత్ | విప్రీదేశ విశుద్ధ్యర్థంషడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ |
తస్యోపనయనంభూయస్సా విత్రీదానమేవవా | బ్రహ్మపదేశికతఃవ్యః
పంచగవ్యస్యభక్షణం | ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి చండాలహననాద్విజగతి || = ||
సుందపురాణే || శ్లో || బ్రాహ్మణాజనసంతోభే అనావృష్టిభయాదిషు | అ
జ్ఞానాదుతవాజ్ఞానాచ్ఛండాలుంయదిహంతివై | రజ్జుపాషాణదండైర్వా భృ
త్యైర్వాహసిస్తతే | తస్యపుణ్యానిశ్యంతి పితృకార్యాణియానిచ | రాజాస
మృగీచార్థధ ప్రాడ్వివాకమతేస్థితః | దండయేచ్ఛతరూప్యేణ తస్యసంభా
షణంత్యజేత్ | తతోవిప్రఃప్రశమనష్టడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | తస్యోపనయ
నంభూయస్సా విత్రీదానమేవచ | ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి చండాలహననాదిహ ||
లింగపురాణే || శ్లో || చండాలంహంతియోవిప్రోరజ్జుపాషాణముష్టిభిః | అజ్ఞా
నాజ్ఞానసంభాంత్యా రోషాద్వాకామకారతః || ధనార్థమబలార్థంనానిమి
తైరధవాపుధక్ | రాజాసమృజ్ఞనస్థాప్య విచార్యవపునఃపునః | దండయే
ద్రూపకశతైర్వాగ్భిః పశ్చచ్ఛదండయేత్ || పశ్చత్తాపసమాయుక్త

స్సభామేత్య వాద్విజః । సభాపినిమృతందృష్ట్యా ప్రాయశ్చి తంవచేత్త
తః । పరిషదాజ్ఞామవాప్యాశు షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ । తత్సత్ప్రహస
నేత్వధాం తత్సుత్రేపాదమాచరేత్ ॥ తద్గభాపాతనేవిప్ర ధేనుమేకాం
సమాచరేత్ ॥ హనిష్యామీతియోబుద్ధిం ధృత్వానిత్యం ప్రవతయేత్ ॥ పరా
కస్తస్యశుద్ధ్యధాం మాసేచాంద్రంతతఃపరం ॥ వత్సరే తత్సమోజ్ఞేయ
స్తంతదానాలపేచ్ఛుధః । ఉత్రియస్యతదధాంస్యాదురుజస్తతదధాతః ॥ పా
దజస్యతదాశుద్ధిర్యదారాజాప్రశిష్యయేత్ । ఎతత్సాత్యోచ్చండాలవిషయం ॥
బ్రహ్మచండాల గ్రామచండాల వధేతురుషగవధేచప్రాయశ్చి త్తమాహాకూ
ర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ పరాధాంకాశికాయాయాదత్తాగ్నిః కీకసానుగః ॥
తవితే గ్రామచండాలా వాక్తాత్రేణాపినాలపేత్ ॥ ఏతేషాంహననేతత్తత్ప్ర
యశ్చిత్తాఃరణే సాత్యోచ్చండాలహననప్రాయశ్చి త్తవత్సర్వంకుర్యాత్ ॥ అలం
కుమాంసయా । తురుషగస్సహసనే తస్పత్ప్రహసనే పుత్రాణాంవహననేగ
భామోవసేచండాల హననప్రాయశ్చి త్తవ శుల్పనీయం ॥ నాన్యోత ॥ ॥
అధచండాలకారణమాహ ॥ మాకరేణండే ఋః ॥ శ్లో ॥ విత్రోరాద్వికసం
త్కాగ్ని సాత్యోచ్చండాలజన్తనాత్ ॥ నిష్పుత్రస్యపితృవ్యస్యహ్యవిభక్తస్యయో
ద్విజః ॥ సతురుషగభవేద్బూహాదినసంత్యాగవానిహ ॥ నిష్పుత్రస్యావిభక్త
స్యదినంభాగ్నిఃపరిత్యజత్ ॥ సభామా రజకోభూయత్సర్వవణబహి
ష్కృతః ॥ అధగ్రామచండాలాష్టోడశవిధాః ॥ ॥ తానేవాహగారుషపురా
ణేశ్లో ॥ రజకశ్చర్మకారశ్చనటోబుడవచ । కైవలమేదభిలాశ్చస్వర్గకా
రశ్చశ్చాచికః ॥ కారుకోలోహకారశ్చ శిలాభేదీతునాపితః । తత్తక నిలయం
త్రీచసూనుశ్చక్రీతధాన్వజీ । ఎతేషోడశధాప్రోక్తాశ్చండాలాగ్రామవానినః ॥
ఎతేషాదర్శనంస్పృశం సంభాషణమతఃపరం । స్నానభోజనవేశాయాం
జపసోమావాచనేతధా । స్వాధ్యానుశమయేచైవ ధ్యానేనేచ్ఛంతిసూర
యః । దశనేసూర్యమాలాకేద్యోజసేభోజనంత్యజేత్ ॥ సంభాషణేచపాణి
భ్యాం శోత్రేసమగ్మృపస్పృశేత్ । ఉత్తబ్రాహ్మణసంభాషాం కృత్వాదో
షాత్ప్రమువ్యతే । ఎతేషాంహననే విప్రాదీనాంపుధక్పుధక్ప్రాయశ్చి త్త
మాహ ॥ లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ అజ్ఞానాద్బాహ్మణోహత్వారజకలగుడాది
భిః । రూపకాణాంశతంద్రాద్యా ద్రాజాతం పాపకారిణం । పశ్యాద్దేహ విశు
ర్ధం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ చమకారేతథాతద్వద్రాజా దండేదండ

యేత్ | తతో దేహవిశుద్ధ్యధికంత ప్రకృచ్ఛద్వయంచరేత్ | రాజాతం పూర్వ
వద్దండ్యాన్నటంయోహతవాక్ ద్విజః | తద్దేవదేహశుద్ధ్యధికం త ప్రకృచ్ఛ
ద్వయంచరేత్ | బురడంముఖజోహన్యాస్పృహదాన్దైవహోదితః | రాజాతం
పూర్వవద్దండ్యా తతో దేహవిశుద్ధయోగ్యత్వరూకం సహసానాస్యధాశుద్ధి
రీరితా | క్షవతకహనసేరాజాపూర్వవద్దండయేద్విజః | పరాకంపూర్వవతు
గ్యాదాత్మనశ్శుద్ధిహేతవే | మేదంహత్వాద్విజఃకుగ్యాచ్ఛస్యం చాండ్రభటు
ణం || పూర్వవద్దండయేద్రాజా విస్రంతమవిచారియక్ | ద్విజోయ్యుక్తేస్స సం
హరే భిల్లమజ్ఞానతోహసేత్ | తద్దైవపూర్వవద్రాజా దండయేగర్హస్థేస్తు
తం || తతోపాపవిశుద్ధ్యధికం ద్విజకుర్యాత్పరాకకం | హత్వాద్విజస్సన్విజ
కారంప్రమాదాగుతవాబలాత్ | తత్రాపిపూర్వవద్దండ్యాద్రాజానిమకలమా
నసః || ద్విజో దేహవిశుద్ధ్యధికం మహాసాంతపనంచరేత్ | సౌచికంచాగ్నిహో
హత్వా బలాదజ్ఞానతోపివా | కుర్యాదాత్మవిశుద్ధ్యధికం యతిచాండ్రా
యణంతదా | అత్రాపిరాజాస్త్వావద్దండయేత్ || తక్షకంతిలహంతారంద్వి
జోహత్వాప్రమాదతః | శిశుచాండ్రాయణంకుర్యా ద్రాజదండపురస్సరం |
సూనుంవాచక్రిణంవాపి విప్రోయదిపాతయేత్ | దండయేత్పూర్వవద్రాజా
ప్రాజాపత్యధ్యయంచరేత్ | ధ్వజినంలోహకర్రారం కారుకంయదిపూర్వ
జః | హనేవజ్ఞానతోరాజా పూర్వవద్దండయేద్విజః || పశ్చాత్తాపసమాయు
క్తః పరాకందేహశుద్ధయే | చరేద్భుద్ధిమవాప్నోతి త్యక్త్యాదోషమహాపున్
యాత్ | ఏతేషాం దారహరణం విప్రకుర్యాత్ప్రమాదతః || యస్యవాపస్య
యత్ప్రోక్తం తత్తదధికం సమాచరేత్ || తత్సావంకుగ్యయేకుర్యా దే
తత్పుత్రక్షయేకృతే | తదధికంతచ్చిశా ప్రోక్తంతదధికంగభాపాతసే ||
ఏతదర్థంద్వయోప్రోక్త మేతేషాంహనసేవృష || ప్రాయశ్చిత్తంతథావిప్రై
ర్హుఃఖింక్షత్రవైశ్యయోః || తత్సత్త్వినాంతదధికంస్యాత్తదధికంశిశుగర్భయోః |
శూద్రోహన్యాదిమాన్యత్ర రాజాధగ్నిదండయేత్ || హనసేహననంకు
ర్యాత్ సైయేగ్వణాదికైఃవా | ముషిత్వాహస్తయోధూకాపాం హస్తం
చ్చింద్యాత్ప్రాయశ్చక్రిణాసికాభుజేనాసాం కణౌకకణవిభూషయోః ||
బహువ్రవ్యాధహరణే దాపయిత్వాధనంతదా | స్వామిసేదండయేద్రాజా
పశ్చాత్తాపస్యమాగతః || ఏవముక్తంద్విజాతీనాం చండాలహనసేపురా |
ప్రాయశ్చిత్తంమునివదై స్మర్తవ్యాపాపాపశాంతయే || ఉక్తంతచ్చిధిలికృత్యపా

పంహింసాదిసంభవం । వర్తయేద్యమిమూఢాత్మా మహాంతంనగకంప్రజే
త్ ॥ ప్రాముఖ్యత్వవిశుద్ధాత్వా పాపముక్తౌభవేత్సదా । పాపంనిగూహ్యమ
నసా పుణ్యమానంత్యమిచ్ఛతి ॥ తత్పుణ్యేననశుద్ధ్యత మలముష్టిర్యధాజన్తే॥
తతోహింసాంసంకుర్వీత కమణామనసాగిరా । యదహింసాశ్చిత్తుయాకం
వాయుః పుమాన్సతుపాపభాక్ ॥—ఇతి హేమాద్రోచందాలసమవధే ప్రా
ముఖ్యత్వం॥—అథనిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రాముఖ్యత్వమాహ॥సూందపురాణే॥

—*నిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రాముఖ్యత్వం—

శ్లో ॥ నారీవాపురుషౌవాపి విధవావాతపస్విని । ధనార్థమధదారాధకం
పశ్యధకం క్షేత్రమేవవా॥ క్షేత్రాధకమిత్యధకం॥ శ్లో॥ యేనవాపినిమిత్తేన
యేనకేనాపిహేతునా । యముద్దిశ్యత్యజేత్పాణాం స్తమాహుర్బ్రహ్మఘాతు
కం ॥ నిందయావిధవానారీ రోషావేశేనసత్వరం । యముద్దిశ్యత్యజేత్పా
ణాన్ తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం । రాజద్వారేనభాయాంవాబంధూనాం
పురతోపివా॥ యఃపుష్కాన్సగ్మఘాతీస్యా తుహ్నిరవారౌవదేత్తువా । తద
ధకంయస్య జేత్పాణిణాం స్తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం । అస్తీతిధననిక్షేప
వీతస్యగృహభగ్యతః॥ ఇతియఃపతతరాజసదనరాజసన్నిధౌ ॥ తద్ధనస్రీయ
మాణైవై రాజ్జాయంసంత్యజేదసూక్ ॥ ఉద్దిశ్యధనవక్తారంతమాహుర్బ్రహ్మ
ఘాతుకం॥ అపిచేయంపరంగత్వా తస్మాద్ధకంధావసౌ ॥ ఇతియోపదతే
సాధ్వీం తదధకంసాత్యజేదసూక్ ॥ బంధూనాంపురతఃపాపీ తమాహుర్బ్ర
హ్మఘాతుకం ॥ అయంముషిత్యాపారక్యం ధనంసర్వసమ్మద్ధిమాన్ ॥ ఇతి
యోపవదేత్సాధుం పురతఃపాపవాక్ పుణాన్ ॥ సత్యంతదుషమిత్యాహ తద
ధకంప్రాణముత్యజేత్ ॥ యద్భాషయాత్యజేత్పాణాన్ తమాహుర్బ్ర
హ్మఘాతుకం । ఇత్యేవమాదిభిరోక్షై బ్రహ్మహత్యానిమిత్తకైః॥ యదీ
యైహాన్యతే విప్రప్రాముఖ్యస్తీసపూర్వజః ॥ రాజాతందండయేత్సశ్చ
చ్ఛుద్ధైశ్చతంపాపీనాంవరం॥తత్సాచ్యర్థంపరామృత్యునహస్రంశతమేవవా॥
సతత్వాపవిశుద్ధ్యధకం షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ఇవపురాణే॥ శ్లో॥ ధనా
ర్థంక్షేత్రదారార్థం పశ్యధకంవాజనేశ్వర । యముద్దిశ్యత్యజేత్పాణాంస్త
మాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం॥తద్దోషపరిహారార్థం షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥బ్రా
హ్మణైస్సపరిత్యాజ్యః ప్రాముఖ్యత్వపరాజ్ఞః॥ రాజాపితంతధాకుర్యాదన్న
పానాదిభాషణైః ॥ వీవంరాజాదీనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రో నిమిత్తబ్రహ్మ

హత్యాప్రాచయశ్చిత్తం॥ అధసురాపానప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మహానారదీ

— శుశురాపానప్రాచయశ్చిత్తంశ్—

యే॥ గౌరీమార్ధ్వచపైష్టిచ విశ్లేయాత్రివిధాసురా । చతుర్వజ్జేరపేయా
స్యాత్తదాస్త్రీభిశ్చపండితాః॥క్షీరంఘృతం చాగోమూత్రమేతేష్వన్యతమంద్వీ
బాః॥ స్నాత్వాద్దవాసానియతో నారాయణమనుస్మరే॥ పక్తావ్గ్నిసన్ని
భంకృత్యాపి బేచ్ఛకుమబంతధా॥తత్తులౌహ్యంపాత్రేణ ఆయసేనాపివాపిబే
త్ ॥ తామ్రేణవాధపాత్రేణ తప్తీత్వాసురణంవ్రజేత్ ॥ సురాపీశుద్ధిమా
ప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే । అజ్ఞానాజ్జలబుద్ధ్యావా సురాపానంద్వీజశ్చ
రేత్ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంసమ్యక్తచ్ఛిహ్నాపరివజీతం । సురావీకాదశవి
ధాః॥ తావనాన॥ శ్లో॥ తాళహింతాళజంచైవ ద్రాక్షాఖజూకరసంభవం ।
మాధూకంసైపశూరిష్టంమైరేయంనారికేళజం । గౌరీమార్ధ్వచ పైష్టిచపద్య
మేకాదశస్మృతం । ఏతేష్వన్యతమంవాపినపిబేద్వైకదాచన॥ ఏతేష్వన్యతమం
యస్తుపిబేదజ్ఞానతోద్విజః॥తస్యోపనయనంభూయ స్తప్తకృభృత్రయంచరేత్॥
యదిరోగనివృత్త్యధా మాషధాధంసురాంపితేత్ । తస్యోపనయనంభూ
యస్తపాచాండ్రద్యయంచరేత్ । సురోపస్పృష్టమన్నంచసురాభాంఠోద
కంతధా ॥ సురాపానసమప్రాచుః స్తదాంచాండ్రద్యభక్షణం॥ లింగప్తు
రాణే॥ శ్లో॥ గౌరీమార్ధ్వచపైష్టిచ విశ్లేయాత్రివిధాసురా । చతుర్వజ్జేర
పేయాస్యాత్ స్త్రీభిస్సాధకంపిబేద్యసి । బ్రహ్మహత్యావ్రతంసమ్యక్తచ్ఛిహ్నా
పరివజ్జితం । అజ్ఞానాజ్జలబుద్ధ్యావా సురాపానంద్వీజశ్చరే॥పశ్చద్వాత్వా
సురాచేతిపశ్చాత్తాపసమన్వితః॥ రాజద్వారముపాగమ్య రాజైసమ్యగ్నివే
దయేత్ । సభాసమీపేరాజస్థే జనసంఘసమాకుతే । క్షీరంఘృతంచాగో
మూత్రంసురాంవారాజసన్నిధౌ॥ పక్తావ్గ్నిసన్నిభంకృత్యాస్వయమేవనచా
పరేః॥ స్నాత్వాద్దవాసానియతో నారాయణమనుస్మరే । తాంతులౌ
హ్యంపాత్రేణ ఆయసేనాపివాపిబేత్॥ తామ్రేణవాధపాత్రేణతప్తీత్వామ
రణంవ్రజేత్ । సురాపీశుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే । ఏతాసాంతి
స్మృతామేకప్రాశనమరణాంతప్రాచయశ్చిత్తమేవనాన్యత్ ॥ తథాచబ్రహ్మం
డపురాణే॥ శ్లో॥ గౌరీమార్ధ్వచ పైష్టిచ విశ్లేయాత్రివిధాసురా॥ఏనాంవణౌక
శ్చచత్వరో నపిబేయఃకదాచన ॥ ఏకాంవాయోద్విజఃపీత్వా అజ్ఞానాదుద
భాగ్నింతమా॥ పశ్చత్సురతి బుద్ధ్యాశేత్ప్రియశ్చిత్తంసమాచరేత్ । రాజ

ద్వారముపాగమ్య రాజైసర్వసినేదయేత్ । రాజాపి సమ్యగాలోచ్యమే
 శయిత్వాసభాంతతః ॥ సభాపిధమేశాస్రైషుచృష్టాన్విషక్రతిమా దదాత్ ।
 క్షీరంఘృతంవాగోమూత్రంసురాంవా రాజసన్నిధౌ ॥ గ్వగృహ్యగ్నౌపజెత్స
 మ్యక్సమిదాధానపూర్వకం । స్నాత్వాద్రవవానానియతో నారాయణమ
 నుస్మరత్ ॥ తాతులౌప్యేనపాత్రేణ హ్యయసేనాపివాపిజేత్ ॥ లామేణ
 వాఢపాత్రేణ తత్ఫిల్వామరణం వశేత్ । సురాపీశుద్ధిమాప్నోతి సత్సత్తైసే
 వదాహయేత్ । పరలోకక్రియాస్సమ్యక్ కరణకార్యాధమకమాగతః ॥ తతో
 హేతూనకతః వ్యా పతితోయంనసంశయః ॥ తదాపీత్వాసురాంతస్తాంమృత్వా
 శుద్ధోనసంశయః ॥ సభావాఘాపతిర్వాపి తత్రశాసేనదోషభాక్ ॥ సురా
 మదండయేద్రాజా మరణంచుదినేచ్ఛతి ॥ బ్రహ్మసూత్రంశిఖాంసమ్మక్రూటి
 త్యావాపయేచ్ఛిరః । సురాభాండంలలాటేతు తాపయిత్వాంకయేత్సుధీః ।
 అసీనుమృగ్బయంభాండం సురాపూరితమాదరాత్ । బధ్వాఖంరేఖరంయాన
 మారోఽప్యనగరంతతః ॥ నిస్సాణుంస్వనయత్కభృతైర్వరిటిత్వానగరాద్భువీః ॥
 ప్రోత్సార్గస్సహసారాక్షానదోషస్తైనకర్కశాం ॥ సపాషీద్వాదశాబ్దంతుకపా
 లధ్వజవజీతం ॥ బ్రహ్మసూత్యావతంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతినాన్యథా । ఏత
 త్రప్రాయశ్చిత్తంత్రివిధసురాపానవిషయం । అన్యసురాపానై ప్రాయశ్చిత్త
 మాహ ॥ బ్రహ్మాండే స్తో ॥ మాధూకంజైలమారిష్టం మైరేయంనాళికేరజం ।
 తాళహింతాళిజంచైవ ద్రాక్షాభూకరసంభవం ॥ వృక్షౌర్భవమిదంమద్యం
 నవధాపరిశీతతం । ఏతేష్యన్యతమంవాపి పిబేద్వైవకదాచన । ఏతేష్యన్యత
 మంచుస్తు పిబేదజ్ఞానతోద్విజః । తస్యోపనయనంఘాయ స్తప్తకృచ్ఛిత్రయం
 చరేత్ ॥ సురోపస్పృష్టమన్నంచసురాభాండోదకంతథా । సురాపానస
 మప్రపాహు స్తదాచాంద్రస్యభక్షణం । తస్యోపనయనంఘాయః పంచగవ్య
 స్యసేవనం । యదిరోగనివృత్త్యైశ్చ మోషధాధికంసురాంపిజేత్ ॥ తస్యో
 పనయనంఘాయ స్తధాచాంద్రద్వయంవిదుః । ఉపాప్యరంజనీమేకాం పంచగ
 వ్యేనశుద్ధతి ॥ తదాహంపస్తంబః ॥ సురాపీష్నిస్సశాంసురాంపిజేత్ ॥ మృత
 శ్శుద్ధోధవతీతి । తథాచక్రతిః ॥ నసురాంపిజేతనకళంజంభక్షయేత్ నతస్య
 వైప్రాయశ్చిత్తంమరణంతమేవైతి । యదిద్విజోరహసి సురాంపీత్వాపక్షి
 పుత్రాదిఘబంధుషుసంచరత్ వర్తయేత్ । ధ్వజినాసహసఖ్యావాపశ్చాత్పక్
 టీకృతః । తదాతత్పక్షిపుత్రాదీనాం దినపక్షమాససంఖ్యాయా పృథక్పాయ

శ్చిత్తమాహ॥ సాహందె॥ శ్లో॥ ద్విజోయదిసురాంపితార్హః పుత్రాదిభున్తి
తః॥ పశ్చద్వై వాత్సురాపీతి జ్ఞాత్వాపుత్రాయదయఃకథం॥దిన్త్రయేయాదా
సంగస్తదోపోవ్యదినంసుధీః॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చ చ్చుద్ధోభవతిసంగతః॥
దశరాత్రంభవేత్సంగః పాపినానెనసంగకృత్॥ పశ్చచ్ఛ్ణాత్వాతదాస్నా
త్వాహ్యాయతంజపమాచరేత్॥ ఉపోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥
పక్షమాత్రంభవేత్సంగః పాపినానేప్రయస్కహి॥ ప్రాజాపత్యంతదాకృత్వా
పంచగవ్యంపిబేత్తతః॥ మాసమాత్రంభవేత్సంగో దైవాద్యదివిగహికతః॥
తదాచాంద్రాయణంకుర్యా పంచగవ్యంతతఃపిదేత్॥ ఋతుమాత్రంభవేద్య
స్య సంగస్తైవైవపాపినా॥ స్నాత్వాశుద్ధమనాభూత్వా దశగోదానమాచ
రేత్॥ పంచగవ్యంపూర్వవత్॥ శ్లో॥ షడ్మాసంయస్మత్సంగ స్సంభవేద్ద్యది
దైవతః॥ కేశానాంవపసంకృత్వా గవాంశతమధాచరేత్॥ పంచగ
వ్యంచ॥ శ్లో॥ నవమాసంభవేత్సంగః క్రూరేణానేన పాపినా॥ పూర్వ
వద్వపసంకృత్వా స్నాత్వాశుచిరలంకృతః॥ గోసహస్రం ద్విజాతీనాం
దత్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ పంచగవ్యం పిబేత్పశ్చ చ్చుద్ధవేచ్ఛుద్ధస్త
తఃపరం॥ స్సంవత్సరంభవేత్సంగః పత్నీపుత్రేషుపాపినః॥ తత్పత్నీతనుజాస్స
ర్వే తత్సమాస్సుర్నిరసంశయః॥ పరిత్యాజ్యాస్సదావిమైర్వేదధర్మప
రాయజ్ఞైః॥ తేషాంపత్నీపుత్రాదీనాం సాత్మాత్సురాపానప్రాయశ్చిత్తవ
గ్గురణాంతంమాధూత్॥ కింతుసంవత్సరాధూర్ధ్వమయంసురాప ఇతిజ్ఞా
త్వాదేహశుద్ధిం కామయమానఃపరిషదంమేళయిత్వాతదనుజ్ఞయా పరిషదు
పస్థానపూర్వకంగోశతంవిప్రేభ్యో దత్వాపంచగవ్యప్రాశనంపునస్సంసాహ
రవిధినా బ్రహ్మపదేశంగాయత్రించ శ్రోత్రియాదభ్యసేత్॥ తదాహకా
త్యాయనః॥ శ్లో॥ తత్పత్నీతనయోవాపిజ్ఞాత్వాచేద్యత్సరాత్పరం॥ సురాపీతి
నేషః॥ సత్సభాంమేళయిత్వాతు పరిక్రమ్యప్రణమ్యత॥ గోశతంవిప్రముఖ్యై
భ్యోదత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ పునఃకర్మతతః పశ్చాద్దాయ త్రిదానమే
వచ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చ చ్చుద్ధోభవతిసంగకృత్॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి
తత్పత్నీపుత్రవీచచ॥ అనాదరేణశార్కన హ్యేలస్యాద్వాద్విజోయది॥ యావ
తాంలంపునఃకర్మనకుర్యాదాశ్శుశుద్ధయే॥ యాగాదికంవాదానం వాజ్యం
వాపైత్యకాదికం॥ తత్సర్వంనిష్ఫలంభూయాత్పుష్పంపంధ్యతరోదివ॥ అకృ
త్వాచేత్పునఃకమప్రతిగృహ్యతులాదిషు॥మృత్యావరకమాప్నోతిసంసాహ

ర్గస్తదాత్మభైః | అతస్మిన్మింసకర్వీత యదాదోషసముద్భవః | తదైవకరణీ
యస్యా దిశ్యాహభగవాన్యమ || ఇతి హేమాద్రినిరచితే ప్రాచ్యశ్చిత్రా
ధ్యాయే సురావపత్నీపుత్రాదీనాం సంసగః ప్రాచ్యశ్చిత్రం ||

—*సువర్ణస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రం*—

అథసువర్ణస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమాహః || తైంగే శ్లో || సమక్షంవాషరో
క్షంవా బలాచ్చ ర్యేణవాపునః | పరస్వానామపాదానంస్తేయిత్తుచ్యుతేబు
ధైః || కూమఃపురాణే శ్లో || సమక్షంవాషరోక్షంవాబలాచ్చ ర్యేణవాపునః ||
యోన్యస్యహరతేవిత్తం తమాహుస్తేయినంబుధాః | పరకీయంసువర్ణం
యస్మిహాపసముద్భవం | తద్ధరేత్ బ్రాహ్మణోయస్సమహాపాతకినాంవరః ||
సువర్ణంరజతంతామ్రం పారక్యంయోహరేద్విజః | సయాతినరకంఘో
రంపునరావృత్తివజ్రతం || సువర్ణస్యప్రమాణమాహ | రజతతామ్రకాం
స్యధాన్యవస్తాదీనాంచ | సాగంజే || శ్లో || సువర్ణస్యప్రమాణంచ మన్వా
ద్యైః సరిభాషితం || వద్యైః శ్రుణుధ్వంవిప్రేంద్రాః ప్రాచ్యశ్చిత్రోక్తిసాధనం ||
గవాక్షగతజూర్తం రక్తమధ్యేప్రదృశ్యతే | త్రసరేణుప్రమాణంతు రజత
త్యుచ్యతేబుధైః || త్రసరేణుష్టకంలితా తస్మిన్యంరాజసప్రశం || గౌరసప్రశ
పంతస్త్రియంతస్త్రియంయవఉచ్యతే | యవత్రయంకృష్ణలంస్యాన్యా
స్యాత్తస్యపంచకం | తద్వయంరూపకంప్రోక్తం నిష్కంతు త్పంచకంవి
దః | మాషహేళమానంతు సువర్ణమితకధ్యతే || పలంసువర్ణాశ్చ త్వా
రస్తానివత్వావివైధుః | చత్వారింశద్గుణాణాంచభారత్తుచ్యుతేబుధైః |
సువర్ణేనయదాక్రీతం రజతంధర్మమాగతః | యావా రజతరాశిశ్చ
తద్రాజతమదాహృతం | హృత్వాబ్రహ్మస్వమజ్ఞానా ద్వాదశౌబ్ధంతుపూ
ర్వవత్ | కపాలధ్వజహేమంతుబ్రహ్మహత్యాకృతంచరేత్ | గురుణాంయ
జ్జకత్కూకాంధర్మిస్తానాంతిధైర్యచ || శ్రోత్రియాణాం ద్విజానాంతుహృత్వా
హేమకథంభవేత్ || కృతాశ్చదాహేమదేహంచ సంపూర్ణంలేపయేత్తుత్తం |
కారీసాచ్చాదితద్గస్తేయపాపాత్ప్రీముచ్యతే || బ్రహ్మిండుపురాణే || శ్లో ||
అజ్ఞానాద్బ్రహ్మణోహృత్వా బ్రహ్మస్వంప్రణయాదిహ | కపాలధ్వజహే
మంతు బ్రహ్మహత్యాకృతంచరేత్ | యద్వాంసేముసలంధృత్వా విస్రస్యా
శ్శుభోరుహే || గత్వారాజానమాచక్షే ద్ధతస్తేనైషమస్తకే | మృతశ్శుద్ధి
సువాప్తీతి సాన్యధాశుద్ధిర్యతే || తదాహాపస్తంబః | స్తేనః ప్రకీర్ణకేనాం

సేముసలమాధాయ రాజానంగత్వా కర్మాచక్షితతేనైనంహన్యాద్వధేమో
 తుః॥ అబ్రుసవణాకపహరణేప్రాయశ్చిత్తమాహం । గౌతమధమే ॥ బృ
 హ్మన్వంద్యస్తహృత్వాచ పశ్చాత్తాపసవ్యాచ । పునదకత్వాతువిప్రేభ్యః
 ప్రాణశ్చిత్తవిధిఃకథం । తత్రసాంతపనంకృత్వా చంద్రశాపేహపవాసతః ।
 శుద్ధిమాప్నోతివిప్రేంద్రా అన్యథాపతితోభవేత్ । త్రసరేణుసమంహేమహృ
 త్వాకుర్యాత్సమాహారః॥ప్రాణాయామద్వయంసమ్యక్తేనశుద్ధ్యశీనత్రమాః ।
 ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాహృత్వాత్విత్తాప్రమాణకం॥ప్రాణాయామాశ్చ
 చత్వారోరాజసవకపమాత్రయః । గౌరసవకపమాత్రంతు హృత్వాహేమ
 విచక్షణేః । స్నాత్వాచవిధివ తాతర్కం గాయత్ర్యప్తనహానకం । యవమా
 త్రసువర్ణస్య సైయేశుద్ధోజపేద్విజః ॥ ఆసాయంప్రాతరాభ్య గాయ
 త్రీంవేదమాతరం । హేమకృష్ణలమాత్రంతు హృత్వాసాంతపనంచరేత్ ।
 మాషమాత్రసువణఃస్య ప్రాయశ్చిత్తంతుకథ్యతే । గోమూత్రపక్వయవఘృగై
 వార్చనపరాయణః ॥ మాసత్రయేణశుద్ధస్సాన్య న్నారాయణపరాయణః ॥
 రూపమాత్రసువర్ణస్య సైయంకృత్వాప్రమాదః । జపేద్వైలక్షగాయత్రీమ
 న్యథాదోషమాప్నయేత్ । నిష్కమాత్రసువర్ణస్య హరణేవిప్రసత్తమాః ।
 బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా షడబ్దంశుద్ధిమాప్నయేత్ । కించిన్నూనసవ
 వర్ణస్య సైయేశుద్ధిజసత్తమాః । గోమూత్రపక్వయవఘృగైవైకేనశుద్ధ్యః ।
 సంపూణకస్యసువణకస్య సైయంకృత్వామునీశ్వరాః॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతం
 కుర్యాద్వాదశాబ్దంసమాహితః । రత్నాసనమనుష్యస్త్రీధూమిధేన్వాదికేష్వ
 పి । సువర్ణసప్తశేష్యేషు ప్రాయశ్చిత్తార్థకముచ్యతే ॥ మారక-ండేయపుగా
 ణే॥ విప్రస్యహరణేక్షత్రియాదీనాం ప్రాయశ్చిత్తంవిశిష్టమ్ । శ్లో ॥ సైయంకృ
 త్వాసురాంపీత్వా రాజాయోధర్మవత్సలః । విప్రస్యహరణేరాజా స్వస్థి
 మాత్రమధాధికం । మృత్వానరకమాప్నోతి । బ్రహ్మహేవశ్వసకద్విజాః ।
 పశ్చాత్తాపసమాయుక్తో బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ । తేభ్యశ్చదత్వాతథైవ
 పశ్చాచ్ఛాద్రాయణద్వయం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యథాచనవల్లభః॥
 కౌర్మే॥ శ్లో॥అజ్ఞానాద్భూతలబోహృత్వా విప్రాణాంస్వర్ణముత్తమం । గురూ
 ణాంయజ్జకర్తృణాం ధర్మిషానాంతధైవచ । శ్రోత్రియాసాంద్విజానాంతు
 విభవానాంవిశేషతః॥పూర్వవద్భృతలిప్తాంగంకుర్వకసూర్యావలూకనం । కారీ
 మాచ్ఛాదితోదగ్ర సైయపాపాత్ప్రీముచ్యతే॥ వైంగే॥బ్రహ్మస్వంక్షత్రియోహృ

త్యాఅశ్వమేధేనశుభ్రత్యతిఆత్మతుల్యసువర్ణంవాదద్యాద్యాగోసవంవరేత్ || బ్ర
హ్మస్వంతుత్రియోహ్యత్యాపశ్చత్తాపమవాప్యచపునర్నత్యాతువిప్రేభ్యః | పా
యశ్చిత్రవిధిఃకథం | తత్రసాంతపనంకృత్యా ద్వాదశాపహాపవాసతః || శుద్ధి
మాప్నోతివిప్రేంద్రాలన్యధాపతితోభవేత్ || పునరపిరాజ్ఞాంస్త్రైయప్రకారమే
వాహూహ శివరహస్యే || స్తో || అన్యాయాద్విప్రగ్రామేమలనాధేభ్యోధనంహ
రేత్ | అదంజ్యేభ్యశ్చయద్విత్తంతత్ స్త్రైయంధూఘజామిహ | తదపీస్త్రైయమే
వేత్సుక్తంపూర్వవత్కృత్వా శుద్ధిమాప్నుయాత్ || స్తో || సురామపియదాజ్ఞా
నాత్రిజేదాజానకృద్విజాః | అగ్నిదగ్ధాంసురాంకృత్వా పీత్యామృత్యాతత
శ్శుచిః | అథవావిప్రముఖ్యానాం ద్వ్యయుతంధేనుయావరేత్ | స్త్రైయంకృ
త్వాసురాపీత్యా మృత్వారాజావిశుద్ధ్యతి | ద్విజేభ్యోద్వ్యయుతం దానమి
తియత్తదసాంప్రతం | వర్ణచతుష్టయనారీణాం మద్యపానసంభవేనమరణాం
తం | కింతుత్యాగవీరవరంనపొషణోపాయః | క్షత్రియశూద్రస్త్రీణాంకెచి
ద్వధమిచ్ఛంతి | సువర్ణస్త్రైయేవమేవవేదితవ్యం || తదాహకాత్యాయనః ||
స్తో || విప్రాదీనాంతునారీణాం స్త్రైయంవాపానమేవవాసంభవేద్యదిదైవేననె
చ్ఛంతిమరణంబుధాః | త్యాజ్యావీవస్త్రీయోపిస్యనాపోహ్యధమాలిపుభిః |
క్షత్రియాశిర్వధః బ్రాహ్మిన్విప్రాణాంగహేతంస్త్వతమితః || శ్లో || స్తో || సురా
పానంవణికృత్వా సువాణంనాద్విజన్తవాంహృత్వేతిశేషః | క్షత్రవచ్ఛు
ద్ధిమాప్నోతి శూద్రోమాసల్యమహాతి || సాం-దె || స్తో || సురాంపీత్యాసు
వణంవాహృత్వానుదివణిక్పః | రాజవచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి ద్వ్యయుతంవా
గవాంచరేత్ || నాగరఖండే || స్తో || ఊరుజస్తుసురాంపీత్యా హృత్వాస్వర్ణం
ద్విజన్తనాం | క్షత్రవద్దేహశుద్ధిస్సాన్య దధవాద్య్యయుతంగవాంబద్యాది
తిశేషః | సచ్ఛుద్రస్తుసురాంపీత్యా హృత్వాహేమద్విజన్తనాంరాజ్ఞాద
ద్యస్సృధర్మేణ ముసలేనహతశ్శుచిః || సాం-దె || స్తో || పాదజస్తుయదాహృ
త్వా సువాణంపూర్వజన్తనాం | సురాంపీత్యాసకృజ్ఞాత్వా మాసల్యంవ
ధమహాతి || విష్ణుధమోత్తరే || స్తో || అంఘ్రిజోయస్సురాంపీత్యాహృత్వా
హేమద్విజన్తనాంతత్ స్త్రీణాంత్యాగవీరస్యాతోషిమాసల్యమర్హతి || రాజ
విజయే || స్తో || పాదజోయదిమోహేన సురాంపీత్యాద్విజన్తనాం హృత్వా
హేమకథంతస్య రాజ్ఞామాసల్యఇష్యతే | తత్ స్త్రీణాంత్యాగవీరస్యాద్య
ధోవామునిదోదితః || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్రా

ధ్యాయే క్షుత్రయాదీనాం విప్రస్యహరణే సురాపానచ ప్రాచ్యశ్చిత్రమ్ ॥

—*రజతాదిస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమ్*—

అథ రజతాదిస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ॥ త్రైంశే॥ శ్లో॥ సువణైః సప్రమాణేన క్రీతం యద్రాజతంభవేత్ । తావద్ధరేద్ద్విజోయస్సస్తేన ఇత్యుచ్యతేబుధైః ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ రాజతంయేనయత్రీకృతం పూర్వమానెనధర్మకతిః । తద్ధృత్వాముఖజస్సమ్యగజ్ఞానాద్రాజనందన । స్తేనఇత్యుచ్యతేనద్భిః ప్రాచ్యశ్చిత్రీభవేద్ద్విజః॥ చతుర్ద్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాద్రాజతంహృత్వా పూర్వజోయదైవతః । సమ్యత్వాపూర్వవద్రాజక శుద్ధిమాప్నోతినిశ్చితం॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ సువర్ణమానాదన్యస్త్రిక రజతేస్తేయకమణి కుర్యాత్సాంతపనంసమ్యగన్యధాపతితోభవేత్ । దశనిమాంతపర్యంత మూర్ధ్వంనిమగ్నచతుష్టయాత్ । హరేచ్చేద్రాజతంవిద్యాక కుర్యాచ్చాంత్రాయణం ద్విజః । దశాదికతనిమాంతరజతస్తేయకర్మణి । చాంద్రాయణద్వయంప్రోక్షంతత్పాపపరిశోధనం । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం ప్రోక్షంతచాంద్రాయణత్రయం । సహస్రాదధికస్తేయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ వసుణాదధికస్తేయో రజతస్యవిశాంపతే । కుర్యాత్సాంతపనంసమ్యగన్యధాదోషభాగ్యవేత్ । దశనిమాంతపర్యంత మూర్ధ్వంనిమగ్నచతుష్టయాత్ । హరేచ్చేద్రజతంవిద్యాక కుర్యాచ్చాంత్రాయణంశుభం । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం ప్రోక్షంతచాంద్రాయణత్రయం । సహస్రాదధికస్తేయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ । క్షుత్రయవిశాంరజతస్తేయే విప్రప్రాచ్యశ్చిత్రాద్ద్విగుణంవెదితవ్యం ॥ శూద్రస్యతుమాసల్యవిపతత్తత్తీర్ణాంరజతస్తేయాదినంభవే త్యాగవివపూర్వవన్నమరణాది॥ ఇతి హేమాద్రా రజతాదిస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రం ।

—*తామ్రస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమ్*—

అథ తామ్రస్తేయప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ హృత్వావిషం పంచపలంతామ్రం పారకక్రమాదరాత్ । స్తేనఇత్యుచ్యతేనద్భిర్నసంభాష్యః కదాచన । పలప్రమాణంపూర్వముక్తం॥ లింగపురాణే శ్లో॥ ముఖజోభతస్తామ్రం పారక్యంవైశతంపలం । స్తేయావహద్భిగణదితస్తస్యనాస్తీహనిమృతిః॥ గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ అనాథానాంచనారీణాంవిధవానాంద్విజన్యాం॥ గురూణాం కర్మనిష్ఠానాం సాధూనాంతామ్రమాదరాత్ । స్నే

హేనవాబలా తాగ్రాద్విప్రో హృత్వాశతంపలం॥ తస్యాన్యానిష్కృతిర్నా
స్తిమరణాంతపదాదృతే॥ పలద్వయేపంచగవ్యం పీత్యాశుద్ధిషవాత్సయాత్॥
ప్రాజాపత్యం పంచపలేత పుదశపలేన్మృతం॥ పింశత్పలేతుచాంద్రన్యాత్పం
శాశత్పలకేత్రయం॥ తామ్రేషష్టిపలేబ్రోక్తం మాసంకృత్యాఘమషణం॥
కంఠదఘ్నుజలేస్థిత్యా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ తామ్రేషోపలేరాజకస్తే
యంకృత్యాతుపూర్వజః॥ త్రిఃపరిక్రమణంకృత్యా ఘవశ్చాంద్రంతతఃపరం॥
హృత్వాశతపలంతామ్రం స్వర్ణస్త్రైయసమంవిదుః॥ శతపలతామ్రస్త్రైయాద్వి
జఃస్వర్ణస్త్రైయవత్ప్రియశ్చిత్తంకుర్యాత్॥ మరణాంతం ప్రాయశ్చిత్తంస్వర్ణ
స్త్రైయనడక్తం॥ అతోమరణాంతమేవ ప్రాయశ్చిత్తం॥ ద్వ్యయుతే ధేనుదానా
దికమేవక్షయవిశోస్తాన్మస్త్రైయ ప్రాయశ్చిత్తంనతుఃపవర్ణస్త్రైయాదివత్॥
ఇతి హేమాద్రా తామ్రస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తం॥

—కాంస్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తం.—

అథకాంస్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కౌర్వే శ్లో॥ కాంస్యంయత్పా
పసంఘాతం పారక్యంయదిలోభతః॥ స్త్రైయంకృత్యాద్విజోయస్తుసహాఘ
లమశ్నుతే॥ తై॥ శ్లో॥ కాంస్యస్త్రైయామహాపాపే రౌరవంనరకంప్రశేత్॥
పశ్చాద్భవతిపాపాత్కారకౌజాయతేఘవి॥ కాంస్యస్త్రైయాసదాశుద్ధశ్చ
మణాణాంచుదితోయథా॥ హృత్వాద్యుగ్రమవాబోష్ఠీతి పూర్వవజ్జాయతేఘవి॥
మహాభారతే శ్లో॥ కాంస్యంహృత్వాద్విజోలోభా క్చారక్యంద్విజహేతుకం॥
మహాంతంనరకంగత్వా హేనవర్ణస్సజాయతే॥ చతుర్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ కాం
స్యపిత్తశముఖ్యేషు ఆయసాంతేషుపంచసు॥ సహగ్రనిష్కమానంతం పార
క్యంపరికితీతం॥ ప్రాయశ్చిత్తంతుహాహానాంస్త్రైయేరజతవత్త్వం॥ కాం
స్యపిత్తశయోస్త్రైయే వర్ణత్రయస్యరజతస్త్రైయవత్ప్రియశ్చిత్తం పలసంఖ్య
యావేదితవ్యం॥ ననిహాదిప్రమాణేన శూద్రస్యతురాజ్ఞాత తద్గురులఘుక్ర
మేణాంగుళిచ్ఛేద నాదికంకాంయితవ్యం॥ నమాసల్యం॥ ద్రవ్యస్యాత్పత్వా
త్॥ తత్తత్స్థితామేవంసంభవే ప్రాయశ్చిత్తంకరణీయం॥ ఇతి హేమా
ద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తార్థాయేకాంస్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తం॥

—ధాన్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథధాన్యస్త్రైయమాహ॥ మరీచిః శ్లో॥ బ్రాహ్మణోద్రవ్యలోభేన పారక్యంధా
న్యమాహరేత్॥ ద్రోణంవాప్రస్థమాత్రంవామృత్యానరకమశ్నుతే॥ తై॥ శ్లో॥

శ్లో॥ ముషిశ్వాయోద్విజోలోభా చ్చలాద్వాచార్యతోపివా । పారక్యం
 ధాన్యమశులం మృత్వానరకమశ్నుతే ॥ తదంతేభువమాసాద్యకుశ్యస్తోమూ
 పకోభవేత్ ॥ ధాన్యప్రమాణమహా॥ కూగ్గుపురాణే॥ పురాణం ॥ పా॥
 శ్లో॥ పూరణం వప్తిభిక్షై స్తద్వయంకోశఉచ్యతే కోశద్వయంతులింగంసాగ్న
 ప్రసృతి స్తద్వయంస్తృతం॥ అంజలి స్తద్వయంరాజక తద్వయంపూరుషం
 స్తృతం । మూన స్తద్వయసంచూత స్తద్వయంకుడుపంస్తృతం । కుడుబ
 ద్వితయంప్రస్థం ద్రోణస్తేపాంచతుష్టయం॥ ద్రోణానాంవింశతిఃఖారీ ధాన్య
 మానమితితీతం । ద్రోణద్వయంతుభారంసాగ్న జ్ఞేయంతత్పలసంఖ్యయా ॥
 ఆద్యసైయెదశస్త్రోక్తం సావిత్రిపరనంముదా । అంజలౌశశగాయత్రీజపఃపా
 సప్రతాశసః ॥ సహస్రంపూరుషేస్త్రోక్తం మూనేశ్యయితమచ్యతే॥లక్షం
 తుకుడుపేస్త్రోక్తం ప్రస్థపిశద్వయంచలేత్ ॥ ద్రోణేతుదశలక్షంసాగ్న ఖారి
 ధాన్యేతదాశ్వణ । సువణస్సైయనః పోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంద్విజెర్యధా ॥
 తత్తధాచరణేయంసాగ్న దన్యధాపతిశోభవేత్ ॥ శ్లో॥ గోధూమతిలమాపా
 ణాం సైయెతద్ద్విగుణంచలేత్॥సూక్ష్మతండులశాలీనాం సైయెతద్ద్విగుణం
 స్తృతం॥ శ్యామాకముద్రప్రీహీణాం కోద్రవాణాంపిచైవచ॥ యావనాశకు
 శుక్లానాం సైయెపూర్వపదాచలేత్ ॥ బ్రాహ్మణోయదిలోభేన మోషయే
 త్తారికాద్యయం ॥ ఘృతాక్తదహస్సహసా కారీషేణాస్సినాతదా దగ్ధశ్శు
 ద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతిరస్తిహి ॥ రాజవైశ్యయోరేవం ప్రాయశ్చిత్తం
 ధాన్యాదిసైయెవివేదనీయం ॥ శూద్రాణాంతుమాసల్యమేవప్రాయశ్చిత్తం
 రాజవైశ్యయోర్వివాహాది సంసారబలవత్తయదోషబాహుళ్యా త్ప్ర
 యశ్చిత్తంవిప్రప్రాయశ్చిత్తవదుక్తం ॥ ఇతి హేమాద్రాధాన్యసైయప్రాయ

—జవస్త్రుసైయప్రాయశ్చిత్తం—

శ్చిత్తం ॥ వస్త్రుసైయప్రాయశ్చిత్తమాహసాహందే॥ శ్లో॥ వస్త్రంముష్టాతి
 యోవిప్రః పారక్యంశాస్త్రగపీతం॥ అజ్ఞానాజ్ఞానతోవాపి తస్యదోషో
 మహాకృపేత్ ॥ లైంగే॥ విప్రోయదీహపారక్యం వస్త్రముజ్ఞానతఃఖలితదా
 దోషమవాప్నోతి తంత్యజెదంత్యజంయధా॥ శివపురాణే॥ శ్లో॥ యోవిప్రో
 నుర్జనానక్తః పరవస్త్రముషేచ్యదితస్యైవపుణ్యనాశస్సాగ్నిదితిశాస్త్రేషు
 నిశ్చితం । తదంతేనరకంయాతి జాయతేవస్త్రహీనవాక్ ॥ కౌర్మే॥శ్లో॥విప్రో
 ముష్టాతియోవస్త్రం పారక్యంకర్మగపీతం । యమభోకమపాగమ్యత

త్రస్తిత్వాన్యజన్తసి॥ పునర్భువముపాగమ్యబహుపుత్రోవివస్త్రివాక్॥ తథా
పితారతమ్నసప్రాయశ్చిత్తమాహదేవస్వామి॥ శ్లో॥ స్థూలతంతుకృతం
స్త్రీం సూక్ష్మతంతునిర్మితం । చిత్రవస్త్రీంతథానీలీ రక్తకౌసుంభరంజ
తం॥ పట్టవస్త్రీంతుకౌశేయ మూణామయమతఃపరం॥ శ్వేతవస్త్రీమితి
ప్రోక్తం తత్తద్వస్త్రీనుసారతః । ప్రాయశ్చిత్తంప్రకతకవ్యం స్తేయదోష
నివృత్తయే॥ స్థూలతంతుకృతేవస్త్రే స్తేయంకృత్వాతుపూర్వజః॥ పశ్చాత్తా
పసమాయుక్తః ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ సూక్ష్మతంతుకృతేవస్త్రే పరా
కంమునిహోదితం । చిత్రవస్త్రీంముషిత్యాతు తప్తకృచ్ఛిద్వయంచరేత్॥ నీలీ
మయేసూక్ష్మవస్త్రే చరేచ్ఛాన్ద్రాయణవ్రతం । కౌసుంభవసనస్తేయకుర్యా
చ్ఛాన్ద్రాయణవ్యయం । మూల్యాధికేపట్టవస్త్రే కౌశేయేచమునీశ్వరాః॥
సద్యఃపతతిపాపాత్త్వా ఘృతాక్రొగ్నింవిశేత్తదా॥ సువణస్తేయినంప్రాహు
స్తన్యైసల్యంవిదుర్బుధాః॥ నాన్యధాగతిరస్తీహతస్యభూయిష్ఠపాపినః॥
పునదకత్వాతుతద్వస్త్రీంపశ్చాత్తాపసమన్వితః॥ ప్రాజాపత్యత్రయంకృత్వా
శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । ఉక్తంయత్త్రియాదీనాం తథాసర్వంసమాచరే
త్॥ తథావిప్రాదిదారాణాం వస్త్రీస్తేయేయధాక్రమంవిప్రాణాంయత్ప్రా
యశ్చిత్తముక్తం॥ తదధికంతద్దారాణాం క్షత్రియాదీనాంచ॥ తద్దారాణా
మేవంప్రాయశ్చిత్తమధాధికక్రమేగయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే

—గురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమ్—

ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే వస్త్రీస్తేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగురు
తల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగ్రందే॥ శ్లో॥ గురుతల్పగతానాంతుప్రా
యశ్చిత్తమిహూచ్యతే॥ జననీచసపత్నీచ రాజపత్నీగురోస్తథా॥ మాతులా
నీస్వభగినీ స్వసాజ్ఞేష్వస్యనాయికా॥ శ్వశ్రూఃకనీష్వభార్యాచ ఆత్రేయీచ
పతివ్రతా । ఎకాదశసమాస్వైతాః స్వమాత్రారాజపల్లభాః పూజ్యాశ్చవం
దనీయాశ్చ పోష్యావస్త్రీదిభూషణైః । ద్విజోనద్రోహకృత్తాసాం కర్మణా
మనసాగిరా । జననీసర్వలోకానాం పూజ్యావంద్యామహ త్రరా॥ అజ్ఞానా
న్మాతరంగత్వా తత్సపత్నీమధాపివా॥ స్వయమేవస్వముపగంతు చ్ఛింద్యా
త్పాపముదాహరత్॥ మాస్తైగృహీత్వాతస్యమగంసగచ్ఛేన్నైర్మరీచిందశం॥
గచ్ఛన్నైవగ్రతస్సంస్తం కదాచిన్నవిచారయత్॥ అపశ్యత్పృథతోగచ్ఛేత్ప్రా
ణాంతంయస్సశుద్ధ్యతి॥ మరుప్రపతనంవాపి కుర్యాత్పాపముదాహరత్॥

భవిష్యోత్తరే॥ శ్లో॥ రాజతోభేమహాతీధేఁ సంగ్రామదేశవిప్లవైబహ్వీవ్య
న్యామనారీషు స్థితాసుస్సరపీడితః । మాతరంవాసపత్నీంనా స్వదారభ్యాం
తిమానిశః॥ పశ్చాజ్ఞాతృత్తుమాతేతి పశ్చాత్తాపముపానిశః॥ స్వయమే
వాసినాముష్కంచ్చిత్వాపాపముదాహరణ౯ హస్తైశ్చహేత్వాతం ముష్కం
సగచ్ఛేన్నైర్మతీందిశం॥ అపశ్యేత్ పృథతోగచ్ఛే త్రాణాంతంయస్సశుద్ధతి ॥
రేతస్సేకాత్పూర్వమేవ నివృత్తియదిహ తరం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా
దైతస్సేక్తాన్విదాహనం ॥ జ్వలితాంసూర్తిమాలింగ్య మృశశ్శుద్ధిమవాప్ను
యాత్ ॥ బ్రహ్మండే॥ శ్లో॥ మహాతీధేఁ సంగ్రామజన్తోభేమహాభయేతత్రరా
జః సతీసంఘమహానిశేనముద్భవేకామాతురస్స వృషత్తిమాతరంనాస్వపతు
జాం । గత్వాసకృత్సవదారేషు పూర్వచిహ్నవివజ్జితాం ॥ మాతరంసహ
సాబుద్ధ్యా పశ్చాత్తాపసమన్వితః । ఆసినాత్తిక్ష్ణధారేణ శిశ్నంస వృషణంస
కృత్ । చ్చిత్వాంజలౌసమాధాయ నపశ్చాదవలోకయత్ ॥ స్మరన్నారా
యణంసమ్యక్ పురస్థమవిచారయత్ ॥ నైర్మతీందిశమాగచ్ఛేత్ మధ్యమృత్వా
సశుద్ధతి । ఆలింగ్యజ్వలితాంసూర్తిం మృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । రేతస్సే
కాత్పూర్వమేవ స్వమాతేతిప్రబోధయత్ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా త్రా
పాలధ్యజవజ్జితం । కారీషవహ్నినాదగ్ధ శ్శుద్ధిమాహ్నోతిమాతృగః ॥ మరణా
దిత్యధః ॥ అధరాజడంప్రకారమావా ॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ విచార్యమా
తృగంవిప్రం స్వయమేవనచారతః ॥ నచారేభ్యఃకృత్యధః ॥ శ్లో॥ భగాకారమ
యఃకృత్వా తాపయిత్వాపశుతాశనే । రేఖయేద్భృత్యవర్జేణ లలాటేమా
తృగామినః । ఆరోహేద్రాసభంయానం నిస్సాణంధ్వనయత్ జనైః । తద్వి
త్తంపూర్వవద్భృత్వా ధర్మవ్యయమధావరేత్ ॥ తత్ప్రత్తిప్రథమాదద్యాత్
సుదోషానచెద్యది ॥ అతిత్వానగరింసర్వాంజనోయంగురుతల్పగః ॥ ఇత్యుచై చ
భావయత్ భృత్యైః పురద్వారముపాగమత్ ॥ తత్రైవనాపితేనాశు హ్య
సినాత్తిక్ష్ణధారయా ॥ ఛేదయిత్వాతుత్సృష్కం ॥ ధాయాశుతదంజలౌ । ధృ
త్వాగపాపీమముష్కంత ద్గృహేత్వానైర్మతీందిశం । గచ్ఛేత్ ప్రాణాన్ పరిత్య
జ్య తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అధవాసూర్తిమాతప్య వహ్నారాజాప్రయ
త్నతః । త్రైతసూర్తిమాలిప్య భృత్యైరాలింగయేన్నదా ॥ మృశశ్శుద్ధిమవా
హ్నోతి సరాజావోషభాజ్జహి । మరుప్రపతనంవాపి నాన్యధాశుద్ధివ్యతే ।
రేతస్సేకాత్పూర్వమేవ స్వమాతేతిజ్ఞాత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతంకపాలధ్య

జనజితం సృష్ట్యా శుద్ధిమాప్నోతి నాన్యై స్సేతుదశః నాదిభిః | త్కత్రిణువిశాం
మాతృగమనేవ్యేవ మేవ ప్రాయశ్చిత్తం యోజనీయం | శూద్రస్యతుమాసల్యమే
వ ప్రాయశ్చిత్తం పాపశంకిశ్చాస్తస్యాప్రియాస్స తాదిస్సాన్విరామేత్యల్పకు
టింకృత్వాః త్రహతరమవస్తాప్య మయూరాండుః పమాణైకిబల్లేః ప్రత్యక్షాం
సోషయేత్ | నమాతృభాగ్నిం తిశికార్యా || సంసర్జజావోషగుణాభవంతీతి శాస్త్రుని
షేదాత్ | వృశాచైవృతప్రాయశ్చిత్తార్థేన శరీరశుద్ధింకృత్వా పరలోకక్రి
యాంకుర్యాత్ | తదాహాపస్తంబః || స్తో || గురోరప్యవతిప్తస్యకార్యాకార్యమజా
నతః | ఉత్పథం ప్రతిపన్నస్య పరిత్యాగో విధీయత ఇతి వక్తా తృపరిత్యాగో నవిగచ్ఛి
తః | తస్యా త్సుశ్రూషానిత్యంకార్యా పతితాయా అపి | సపత్నిరాజస్త్రీగమనాది
ష్యేనం ప్రాయశ్చిత్తం వేదితవ్యం | అథమాతృగమనవదన్యస్త్రీగమనేవిశేష
మాహా || కూర్మపురాణే || రెతస్సుకాతూర్పర్వమేవనివృత్తో యదిమాతరం |

—*మాతృభిన్నస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

బ్రహ్మసూత్యావ్రతంకుర్యా దైతస్సేకాగ్నిదాహనం || స్వవణో తమవణః
స్త్రీగమనేత్వవిచారతః | బ్రహ్మసూత్యావ్రతంకుర్యా ద్ద్వాదశ్శాస్త్రసమాహి
తః || ఆమత్యాభ్యాసతోగచ్ఛేత్సవణాంచోత్తమాంచవా || రిషవహ్నినాదగ్గ
శ్శుద్ధియాతిద్విజోత్తమః | సవణో తమవణాసు నివృత్తావ్యసేచనా
త్ || బ్రహ్మసూత్యావ్రతంకుర్యాత్ షడబ్దంవిదిశూర్వకం | త్కత్రియాంపిశృభా
ర్యాంతు గచ్ఛావిప్రస్సకృన్యవే || బ్రహ్మసూత్యావ్రతంకుర్యాత్ నవబ్రాహ్మి
న్లుతత్వరః || వైశ్వాయాంపితృసత్త్వాంతు షడబ్దంవ్రతమాచరేత్ || గత్వా
శూద్రాం గురోవాకార్యాం క్రియబ్దంవ్రతమాచరేత్ | మాతృష్వసారంచపి
తృష్వసారమాచార్య భార్యాంశ్వశురస్యవత్త్విం | ఆచార్యపుత్రమథమాతు
లానిం పుత్రీంసగచ్ఛేద్ద్యదికామతోయః || దినద్వయే బ్రహ్మసూత్యావ్రతంకుర్యా
ద్ద్యధానిధి | ఏన్సిన్నేనదివసే బహువారేక్రవాషికం | ఏకవారంకృతేహ్య
బ్దంవ్రతంకృత్వా విశుద్ధ్యతి || దినక్రయేగతోవహ్ని దగ్గశ్శుద్ధ్యతినాన్యథా ||
చండాలింపులగసింజైవ స్మృషాంచభగింతథా | మిత్రప్రియాంశివ్యవత్త్వింయ
స్తువైకామతోవ్రతేత్ || బ్రహ్మసూత్యావ్రతంకుర్యాత్ షడబ్దంధ్వజవజితం |
ఏతాసాంమాతృస్యతిరిక్తానాం పాపశంకావతీనాం శ్చాగ్నివీవరం | అన్య
థాసంసరగతోదశశతతోషగుణాభవంతి | తదాహాకాత్యాయనః | పతి
తాంపుత్రగమనాన్మాతరంపోషయేత్సుతః | కుటిగంవలయాకారం సూక్ష్మం

కుర్యాద్ధ్యయత్నతః ॥ తత్రతాంసన్నివేశ్యాకుచతుభిఃకబళైస్సృపానయా
రాండ్రప్రమాణైస్సైస్త్రిప్రత్యహంరంధ్రీమాగతః। యావదామ్రుయలెమాచా
తావద్ధత్వాప్రయత్నతః ॥ పతితగ్యయదు క్రంత్రత్ప్రయచ్ఛిత్రార్థమాచరే
త్ ॥ పరలోకక్రియాంసవ్య కృత్యాచుద్ధిమవాప్నయత్ ॥ అకృత్వాదోష
మాప్నోతి పుత్రస్తత్పాపశుద్ధయే । ఏతాసామన్యనారీణాం త్యాగవీర్యసి
యతే॥ రాజన్యవైశ్యయోరేవం ప్రాయశ్చిత్తవిధీయతే ॥ వర్ణత్రయగ్యసి
ప్రాణాం భార్యామాతేగియతే । తద్దారేషుయదాగచ్ఛే ద్వణత్రయసి
కామతః ॥ తత్రాపిమాతృపద్మద్భ్యాప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ । శూద్రస్య
మాసలప్రామాళు రిశశాస్త్రైఃసునిశ్చితం॥ కామస్సర్వధనాహరీ కామఃపుం
వినాశకృత్కామఃపాపకరోలోకకామోఽనధాప్రదాయకః॥ కామశ్శుశ్రు
మనుష్యాణాం తస్మాత్కామంపరిత్యజేత్ ॥ సంసారోక్లోమహాఘోరమో
హనీద్రాసమాకులే ॥ యేహరింశరణంయాంతి కృతార్థాఃసైనసంశయః ।
పుత్రదారగృహక్షేత్ర ధనధాన్యవిమోహినీం॥ లభ్యేనాంమానుషీంవృత్తిం
తేరేగర్వంతుఃకృధాః । సంత్యజ్యకామంక్రోధంచ లోభంమోహంమదం
తథా॥ పరాపదాదనిందాంచ యజత్సంభక్తితోహరిం॥ మాతాహరిపిత
దైవం శ్లోక్షభ్రాతాజనాచనః ॥ గురుర్విష్ణుఃప్రసన్నత్వా రాజాప్రత్యక్ష
దైవతం॥ తద్దా - సుతధాన్వయా సామప్రసాదానకారయేత్ ॥ ఆపస్తంబః
గురుతల్పగామిసవ్యవణం శిశ్నుంపరివాన్యంజలావాధాయ దక్షిణాంచరిమ
నాశ్చత్తింవ్రజేత్ ॥ జ్వలితాలవాసూర్తింపరిష్వజ్యసమాశ్చయేదితి ॥ దోష
స్మరణాత్తైషాందాశిషునప్రహబద్ధిఃకార్యా॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే ధన్వ
శాస్త్రే గురుతల్పగామనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథతత్సంయోగి ప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కూమఃపురాణే॥ స్లో॥ మహాపాతకిసంసరితప్రాయశ్చిత్తంనిగద్యతే ।

—తత్సంయోగిప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధ్యాత్సర్వకర్మఫలంభేత్ ॥ యస్యయేనభవేత్సంగోబ్ర
హ్మహఃచతుష్వపి ॥ సతద్వృత్తంతునిర్వత్యక శుద్ధిమాప్నోత్యసంశయః ॥
అజ్ఞానాత్పంచరాత్రంతు సంగమేభిఃకరోతియః॥ కాయకృచ్ఛ్రచరేత్సమ్య
గన్యధాపతితోభవేత్ ॥ ద్వాదశరాత్రసంసగక మహాసాంతపసంస్మృతం ॥
సంగంకృత్వాధమాసేతు ఉపవాసాదశాచరేత్ ॥ పరాకంమాసిసంయో
గచాంద్రంమాసతయేవ్రతం॥ కృత్వాషణ్మౌనసంగంతు కుర్యాచ్చాంద్రయ

చత్రయం॥ కించిన్నూనాబ్జసంగేతు శ్చణ్ణాసంవ్రతమాచరేత్ ॥ అబ్జస్యత్ర
గుణంబ్రోక్తం జ్ఞానాత్సంగేయధాక్రమం॥ యస్తుసంవత్సరంత్వేతై శ్చయనా
ససభోజనైః । వసేచ్ఛేత్సహతంవిద్యా త్పతితంసర్వకమేసు॥ మహాపాతకిన
స్యాజ్యాయ స్సర్వదావిప్రసత్తమైః ॥ మహాపాతకినోలోకే దశనాత్పాపదా
యినః॥ స్పృశాన్నరకదానిత్యం స్తరణాల్లోకదారిణి॥ సత్సంగతిస్సదాన్మ
ణాంకామధేనూపమాస్సృతా ॥ అతస్సత్సంగతికార్యా నృభిఃపుణ్యాభిలాషి
భిః॥ పుణ్యమేవసదాకుర్యా త్పుణ్యమేవసదాన్మరేత్ ॥ పుణ్యమేవసదాపశ్యే
త్తస్మాత్పుక్త్యాధికంసహి॥ ఆతోమహద్భిస్సంసగః కతకవ్యోలోకలిప్సుభిః
దుస్సంగంవజయేన్మిత్యం సురాభాండోదకంయథా ॥ ఇతి హేమాద్రవిర
చితే ధమేశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే మహాపాతకిసంసగప్రాయశ్చి
త్తం॥ ఇతి పంచమహాపాతకప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధేదానిముపపాతకప్రాయ

—*గోవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్చిత్తంవదత్ గోవధప్రాయశ్చిత్తమాహ మాకణ్డేయః॥ శ్లో॥ సర్వేషా
మేవవణానాం బ్రాహ్మణఃపరమోగురుః । తథావతుష్పజ్జంతూనాంగౌ
ర్మాతెతిప్రగీయతేవిప్రహత్యాచగోషత్యా సమమేతద్దవ్యయంనృణాం॥ పురా
చతుర్ముఖోబ్రహ్మస్సప్త్యా దౌస్పష్టవాంశ్చగౌః॥ యజ్ఞాన్వేదాంశ్చవిప్రాంశ్చ
అరణంస్రుక్కువాదికా ॥ సృష్టవానజ్జరతౌధం మహీపాలానతఃపరం ॥
విప్రప్రాయజ్ఞాశ్చగౌవశ్చ పునంతిపృథివీమహం॥ గోహింసాంయోనరఃకుర్యా
న్నిషాకరణతయాధునా । తస్యవై నిషక్రమితినాన్ స్తిప్రాయశ్చిత్తశతైరపి ॥
గోసవవీవకారణంహననైపలపైత్యకంచ । కలియుగేతయోరభావా న్నధుప
రేచ॥ గోహింసనంగహితమేవ॥ అగ్న్యాధేయంగవాలంభం సన్న్యాసం
పలపైత్యకం ॥ దేవరేణసుతోత్పత్తింకలౌపంచవీవజయేత్ । యజ్ఞాధం
పిత్రధమేవగోహింసనం । నాన్యత్ర॥ తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ గోహింసాం
ముఖిజఃకృత్వా మహాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ తద్దేవవిప్రహింసాంచ మహ
తాంగహితంద్వయం॥ హింసాదశవిధా ॥ తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ క్రూర
రజ్జ్వకంఠబంధో దారుబంధ సధాగళే॥ నిరాకారస్థలబంధ స్తధాగ్రాసవి
పీడనం॥ తాడనంరజ్జుదండదైన్య స్తధాసంచారరోధనం॥ శృంగచ్ఛేద స్తధా
దాహాద్వివారందోహనంతథా । వత్సేమ్యతేచక్షీరాణామదానంచర్మవ
త్సతః ॥ ఇతివదత్ గోహింసా గవాంప్రోక్తామసీషిభిః । ఏతాభిగాణం యదా

హింసైత్తదాగోవధభివ్యతే॥ గోమూత్రంగోమయంక్షీరందధిసపిరితీరీతం॥
 మహాపాతకినాంచైవ తథైవత్సుద్రపాపినాం । పాపం చతుర్విధంప్రోక్తం
 శుష్కంచాద్రణంమహాత్తరం॥ ఉపపాతకమిత్యేతచ్ఛతుధాఽపరితీతతం ।
 ఉక్తస్యైతస్యపాపస్య పంచగవ్యంవిశోధనం ॥ దశేనంస్పృశేనంసేవా
 మహాపాతకనాశనం । గౌశ్చయస్యగృహేనాస్తి పెళామాధంపాపనాశి
 నీ॥ తద్గృహంరుద్రభూమిస్సాన్యైర్దృహస్థస్యచపాపకృత్॥ అహింసాసత్య
 మస్తైయం శాచమిందియనిగ్రహః॥ సర్వభూతదయాశుత్వం వడ్విధంగృహ
 మేధినాం । గౌర్యత్రైవసదాతిష్ఠేత్తత్ క్షేత్రంకాశికాసమం ॥ నసంతిత్ర
 పాపాని తథాబాలగ్రహగ్రహః ॥ విప్రైస్సదారక్షణీయాగౌర్యధాధమే
 రూపిణీ । నమసాంర్యాసేవితవ్యా నత్యాజ్యామనసాపిగాః॥ తథాసంపా
 ద్యబహుభిధేనైర్వాపాపముక్తయే॥ ఏనాంధేనుంయదావిప్రోహింసెచ్చై
 ల్లిగుడాదిభిః । మహాపాపమవాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి॥ తదంతేధువమా
 పాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్॥ చండీకాండే॥ శ్లో॥ గోహంతాయో
 భవెల్లోకే రజ్జుపాషాణవెష్టనైః॥ అరణ్యేవాగృహేవాపి రోషాద్వాకామ
 కారతః । యమాలయముపాగమ్య నరకంచానుధూయదంతదంతేధువమా
 పాద్య జాయతేహ్యశేరోగవాక్ ॥ త్రైంశే॥ శ్లో॥ యోఽవ్యజోమదలోభేన
 మత్సరాడీప్యాయాన్మప । గాంహన్యాన్యకస్యాపి విషినేవాజలాశయే ॥
 రజ్జుదండాశ్శుభిఘ్నేరైః కంఠరోధనపీడయా॥ భవేత్తస్యమహాదోషః ప్రా
 యచ్ఛీఘ్రేభవేద్ధ్రువం॥ సౌపణికే ॥ గాంహన్యాముఖజోఽజ్ఞానా నృదేనమ
 హతావృతః॥ నరకాన్మనసతేతప్రాచుచ్ఛిత్తంవినాద్రభా ॥ పశ్చాత్తాప
 సమాయుక్తః పరాకంక్యచ్ఛ్రమాచరేత్ । అకామతఃపరాకంస్యాజ్ఞా
 త్యాచాంద్రాయణంస్మృతం॥ కామతోగోవధేనైవ శుద్ధివృష్టామనీషిభిః॥
 శ్లో॥నాగరిఖండే అకామతఃకామతోవా విప్రోహన్యాత్తుగాంశుభాంతస్యై
 వశుద్ధిరుదితాపరాకశ్చంద్రభక్షణం॥ఉపోష్యరజసేమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్య
 తి॥అన్యధాదోషమాప్నోతిహ్యగ్యరోగిభవేచ్ఛవి ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ సాన్వి
 పారకించధేనుంయో ముఖజోమత్సరాన్వితః॥ హన్యాద్దండాదిభిఃపాపీతస్య
 దేహావిశుద్ధయే॥అజ్ఞానేతుప కస్యాన్యేజ్ఞానేచాంద్రస్యభక్షణం॥ యోహ
 న్యాద్రోగిణీంవృధాం పరాకంక్యచ్ఛ్రమాచరేత్ ।యవతీంగాంఽవ్యజోహన్యా
 తుంర్యాచ్ఛాంద్రాయణంసకృత్॥ ఉపోష్యరజసేమేకాంపంచగవ్యంపితేత్తతః॥

—*నిమిత్తగోవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ఇతి హేమాద్రివిరచిత గోవధప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ నిమిత్తగోవధప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ కౌర్మై శ్లో॥ అనాధారస్థలెబంధశ్చర్మరజ్జుభిరేవచ॥ చర్మదాహా
వదీతోయ లంఘనెబహుతాడనైః । గృహదాహేన ముక్తిశ్చనిమోన్నత
భువస్తలైః । చారయెద్గదిపాపీయాన్నిరాహారోగవామిహ ॥ సారికేశభ
లోత్థవమృణ్మిత్తరజ్జువశ్చర్మరజ్జువఃకరిసిఘాతచర్మోద్భవాఅపి ॥ జలసంపూ
ణానద్యుత్తరణేతాడనాని । గృహదాహేకంఠరజ్జుహనవినిర్ముక్తాః । లాంగూ
లచ్ఛేదనచర్మదాహశృంగచ్ఛేదనాదీనిగోహననిమిత్తాని । కించ॥ పరప్రేరణ
యాశాడనం తృషాతానాంనజలనిరీక్షణం వ్యాధ్యుత్పత్తికాలేఉపేక్షా ।
దస్యుభిర్మిశ్రమానాసుప్రభుసన్నిధౌననిరూపణం । ఏవమాదీనిగోహవననని
మిత్తానిఏతైరిమిత్తైః ధేనుమరణేతత్పాలకస్వహాననదోషస్సంభవః॥ తదా
హాకాత్యామనః॥ శ్లో॥ సారికేశోద్భవారాజ౯ రజ్జువశ్చమృణంభనాః ।
కత్వభిగృహదాహేమనముక్తాఃకంఠసంక్రితాః॥ లాంగూలశృంగయోశ్చే
దశ్చర్మదాహస్తథైవచ । పరప్రేరణయాదండైస్తాడనంబహువారతః ॥ శృం
గమధ్యేనాసికాయాంభగస్థానైచతాడనం॥ తృషాతానాంగవాం స్వామి
నదద్యాజ్జలమాదరాత్ ॥ ఉపేక్షాదస్యహరణే ప్రభూణాంనాపిసూచనం॥
నిమోన్నతస్తలైవైవ సంచారోఽనుదివాభవేత్ ॥ అనాధారస్థలెబంధో నిరా
హారోగవామిహ॥ ఏతైర్నిమిత్తైరన్యైశ్చపాతసేభి త్రివృక్షయోః॥ యదామి
యేతయాధేనుహత్యా తత్స్వామినోభవేత్ ॥ అతస్త్వామి పరామృశ్యకు
ర్యాత్తదక్షణంముదా । తత్ప్రేక్షణేమహత్ప్రయో మనంతంపరికిరీతం॥ తదు
పేక్షామహత్యాపమనంతంజన్మజన్మసు । అగ్నిహోత్రస్వయాధేనుర్యాదేన
శృంఘతోషణేఅభిషేకాధఃపత్యధః॥ శ్లో॥ యాధేనుర్గుర్విణీరాజ౯యాధే
నుఃకపిల్యాకా॥ ఏతైర్నిమిత్తైస్త్వాధేనుహతాయదియచాజ్ఞయాతత్స్వా
మియుభిఃప్రేక్షోగోహాంత్రేనసంశయః ॥ అగ్నిహోత్రాదిధేనునా మేకా
వాపినిమిత్తజైః ॥ హతాతత్పాపమోక్షార్థం పరాకోమునిచోదితః॥ ఇత
రాసాంగవాం రాజర్షిమిత్తైరభిరేగతః ॥ హననంప్రాప్యతేదైవా త్స్వామి
నన్చంద్రభక్షణం । అశక్తోరోగవృద్ధాభ్యాం హతామ్యేతైఃప్రమాదతః ॥
వృద్ధశబ్దేనవాధఃకముచ్యతే । తత్స్వామినస్తప్తకృచ్ఛంమునిభిఃపరికిరీతం॥
అగ్నిదాహేనిషాంస్యచ్ఛేదోగనివృత్తయే । యదీదైవాన్మృతింప్రాప్తా

ప్రాజాపత్యువిశుద్ధిదం । దారుణాగురుణాకంఠలగ్నైనయదియాచగౌః । మృ
తాతద్గోషశాంత్యథంపరాకంకృచ్ఛమీరితం । పత్నువామధ్యదేశేతుబంధనై
తాడనేవివాక్రిమ్యాదిశోధనకాతేవృతాయాధేనురగ్రతః ॥ ప్రాజాపత్యద్వ
యంప్రోక్తంమునిభిస్తత్పదశిఃభిః । బౌషధంరోగమోక్షాయ కర్తాకుర్యాద్ద
వామిహ ॥ తెనౌషధేనయాధేనుర్మృతిమాపసుదుస్తరాం ॥ తత్రచాంద్రా
యణంప్రోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ తత్రక్షీరఘృతైర్ధేనురక్షణంయో
గవాంగ్యసీ ॥ కుర్వా తద్విపరీతంచేన్మృతాయాధేనురగ్రతః । తత్రైవహ
త్యామహతీ తప్తకృచ్ఛిత్రయంబరేత్ ॥ పతనభిత్తివృక్షాణాం శంకితానాం
నృపే త్రమ ॥ తత్రబద్ధాచయాధేనుర్మృతాతత్పతనయదాతదాతద్దేహశు
ద్ధ్యథంప్రోక్తంచాంద్రద్వయంద్వితైః । కారిన్యరజ్జుబంధనయాచగౌనిధనం
గతా, పరాకంపాపము క్ష్యర్థంవహ్నిదాహేష్యమోచనై ॥ పరాకస్త్రతయో
క్తవ్యోనిమ్నోఽతదమస్తతేతత్రాపిపరాకభిత్త్యథః । ఏతాసాంగవాపైతై
నిఃఖుతైర్నననంప్రాప్తంచేత్తద్దోషోపశాంత్యథంత త్రత్రప్తిపదోక్తం ప్రా
యశ్చిత్తంలోకసాదృశ్యాత్తత్తతరగ్రారోనెచ్ఛంతి । తత్రమహంతందోషయా
హ ॥ గౌతమధన్య ॥ శ్లో ॥ ఏభినిఃఖుతైస్సకృత్తైర్యదాయత్రైవధేనవః ॥ పంచ
శ్వంయదిగచ్ఛంతి స్యామినఃపశ్యతోగ్రతః । హత్యాప్రాప్తాసుమహతీలోక
ద్వయవిగహితా । యస్యదోషస్యయత్ప్రోక్తం తత్తతుర్య ద్విముక్త
యే ॥ అన్యధాలోకసాదృశ్యాత్ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుభిః ॥ వతః తెయదిలోకే
త్రతస్యదారాప్రజాక్షయః । అంతేనరకమాసాద్యమంతంగత్వపవాప్యతే ॥
తదంతేనవమాసాద్య భిగ్లోభవతిగహితః । తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యథంకుర్యా
న్నిషర్మతిమత్తమాంవిప్రహత్యాచమహతీ తథాధేనువిహింసనం ॥ ఉభ
యోర్యదిహత్యాచై తత్తతుర్యంనోదితాగతిః । అప్రమత్తతయారాజకధే
నురైవమాత్మవత్సదా ॥ పోషణీయాపాలనీయా వక్షోస్త్రిభిరహదరాత్ ।
క్షత్రియవైశ్యయోరస్యేవం ప్రాయశ్చిత్తంనిమిత్తగోహననేచేదితవ్యం । శూ
ద్రాణామేతాసాంసాక్షాద్ధననహస్తచ్ఛేదః ॥ నిమిత్తహననై శతరూపకణ
దండః ॥ విప్రస్త్రీణామేతాసాంహననేవిప్రస్యాదకంప్రాయశ్చిత్తం ॥ క్షత్రియ
వైశ్యస్త్రీణాంస్వజాతీయపురుషాణాంప్రాయశ్చిత్తాధంకల్పనీయం ॥ శూద్ర
స్త్రీణాంశూద్రవదాజ్ఞారాజ్ఞాకర్తవ్యం ॥ నస్త్రీతివిచారణీయం ॥ తదాహ
లైంగే ॥ శ్లో ॥ బాహుజోరుజపాదాబ్జజాతానాంహననేగవాం ॥ నిమిత్తైర్వా

ధసాక్షాద్వాప్తోక్తావిప్రస్థనిషక్రాతిః | నిమిత్తహననతాతవిప్రాణాం యదు
 దీరితంతతర్రవ్యంసృమైరైవైశ్చైస్తత్త్రిన్రణామధఃమీరితం । విప్రస్త్రీ
 ణాంతధాప్రోక్తం శూద్రాణాంవాణిషఃసం । తత్ సీరిణాంచతధాకార్యం
 నిమిత్తనశతంవిదురితి॥ ఇతిహేమాద్రా నిమిత్తగోవధప్రాచయశ్చిత్తం॥ అథ
 గోవత్సహననప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మారగంఢేయః॥ శ్లో॥ వత్సశ్చత్రివిధః

—*గోవత్సహననప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

ప్రోక్తో బాలఃపౌగండకోయువా । ఏతేషాంహననైవిప్రో నిమిత్తైరుతవాస్వ
 యం । చండాలత్వమవాప్నోతి త్రిషుజన్మసుపంచసు॥ అతోవత్సోపాషితవ్యా
 విప్రైశ్చాకేభ్యభిన్నదా । యావత్త్యుభతక్షణంసోదరపూరణం నజానా
 తితావత్సబాలః ॥ మాతరంత్యక్త్యాస్వేచ్ఛయాసంచరమాణః పౌగండకోవ
 త్యః । గభఃధారణసుఖంజ్ఞాత్వాయోనడుద్భిస్సహసంచరతిసయువా. వత్స
 జననాంతరంగః ॥ ఏతేషాంహననైపుధక్ పృథగ్దోషంప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥
 కార్మై॥ శ్లో॥ సబాలోదరపూత్యైర్ధం యావత్కాలంతృణాశనః॥ ఊధస్యం
 మాతరంత్యక్త్యాసంచరన్ స్వేచ్ఛయానృప । పౌగండకస్సవిజ్ఞేయస్సంచరన్
 త్తమత్తవత్ ॥ గోవృషైస్సహాయఃక్రీడన్ సయునాత్రివిధస్సృతః॥సాగార్థ్యా
 వత్ససూజ్ఞేయా మహాపాతకనాశిని॥ఏతేషాంత్రివిధానాంచమత్తైకోయో
 నిహన్యతే॥ యేనహన్యతఇత్యర్థః॥ ఛందోవత్పురాణానితీకృత్యావసంధిసౌష్ఠ
 వంనవిచారణీయం॥ తదాహ॥ నారదియే ॥ రాజాయోహన్యతేతమాహు
 రాత్తయూపోయజ్ఞోనంతదక్షిణఇతి॥ తైంగ॥ శ్లో॥వత్సానాంత్రివిధానాంచ
 ఏకంహన్యాద్విజోయదితత్తత్పాపఫలంభుక్త్యాచండాలత్వమవాప్యతే । బా
 లంహన్యాద్విజోయస్తు క్షీరాదాననిమిత్తకైః । ప్రాజాపత్యద్వయంసాక్షాన్ని
 మితైరేకమచ్యతే । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి హ్యన్యధాపశుఘాతకః॥సాగం
 డే॥ యోబాలవత్సంకామేననిమిత్తైర్వాస్వయంహనేత్ ॥ తత్రహవిశుద్ధ్య
 థం ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ ॥ నిమిత్తైర్వాయదాహన్యాత్ క్షీరాదా
 నాదిభిఃక్రమాత్ । నిమిత్తపాపనిమోక్షం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥
 విప్రస్త్రీణాం తదధంస్యాద్బాలవత్సావిహింసనై ॥ క్షత్రియాణాం
 ద్విగుణితం వైశ్యానాంత్రిగుణంభవేత్ । తత్తత్త్రిన్రణాం తదధంస్యా
 త్పదజండండయేచ్ఛతం ॥ పౌగండకంతుయోవత్సం నిమిత్తైర్వాస్వయం
 హనేత్ ॥ తత్రదేహవిశుద్ధ్యథం తత్తత్కృచ్ఛ్రించరేత్పురా ॥ విష్ణుధమో

త్రై॥ శ్లో॥ యేనవిప్రేణపాగంఢో వత్సోయదినిహన్యతే ॥ తస్యదే
హవిశుద్ధ్యథాంచరేత్తప్తంముదాసహ ॥ పశ్చాత్తాపవిశుద్ధ్యథాంచ పంచ
గవ్యంపిదే త్రై॥ శివధర్మాత్తరై॥ శ్లో॥ పాగంఢకంసదోన్మత్తం గోకులే
స్వగృహేషివా ॥ నిమిత్తైఃపూర్వజైర్విప్రో హన్యాదైవచోదితః ॥ తద్దోష
పరిహారాథాంచరేత్తప్తంయథావిధి॥ పంచగవ్యంతతఃపశ్చాత్ప్రబేదజ్ఞాననాశ
నంత్రాత్రియాణాంద్విగుణితం వైశ్యానాంత్రిగుణంతథా ॥ విప్రాంగనాదీనాం
తత్రత్ప్రాయశ్చిత్తాథాంకల్పనీయం॥ పాదజంశతేనదండయేత్ ॥ గారుడపు
రాణై॥ శ్లో॥ యువానంగోవృషంహన్యా త్పూర్వజస్త్వయామాదరాత్॥నిమి
త్తైర్వాధరాశేంద్ర పరప్రేరణయాధవా ॥ మహంతంసరకంగత్వా జాయతే
వృషసూచిమాన్ ॥ వృషస్యశృంగద్వయంసూచకం ॥ తద్వద్యూనోవత్సస్య
హంతుగుణదస్థా నేసూచాంకురవదంకురద్వయంభవేదిత్యథాః ॥ భవిష్యో
త్తరై॥ శ్లో॥యువానంగోవృషంహన్యా పూర్వజోబాహుజోవణిక్ ॥ మహం
తంసరకంభుక్త్వా జాయతేసోర్హవాభువి ॥ సాగంఢై॥ శ్లో॥ అరణ్యేజల
మధ్యేవా స్వగృహేయోద్విజాధమః ॥ యువానంగోవృషంహన్యాన్నిమిత్తై
రుశవాన్వయంతత్రత్ప్రాయశ్చిత్తఫలంభుక్త్వా జాయతేభువిగవాన్ ॥ తస్మాదో
షాపశాంత్యథాంచ కుర్యాచ్చాంద్రాయణంవతం ॥ గోదానంచతతఃకుర్యా
త్పంచగవ్యమంతరం ॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నిరోగోజాయతేభువిప్ర
స్త్రీణాంతదథాంస్యా త్రప్రాయశ్చిత్తమిక్రితంత్రాత్రియవైశ్యానాంతదంగనా
వాంద్వైగుణ్యంత్రైగుణ్యంత తదథాంచయోజనీయం॥ అతఃఃథ్వంహననై
గోవథప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వవణస్త్రీవివేకతయామోజనీయం॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే గోవత్సహననప్రాయశ్చిత్తం॥ ఆధవృషహననప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కౌర్మై॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహ్నిసంప్రాప్తే పిత్రోమణిరణసంభవే ॥ ధైశా
చత్వదిమ కృత్యథా ముత్సృష్టోమోవృషఃపరైః ॥ హన్యతేయదిరాశేంద్ర
హ్యంకేతశ్చివముద్రయా॥ శివద్రోహీతివిఖ్యాత స్సర్వకమఃబహిష్కృతః ॥
మృత్యావరకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైవసన్వత్సరార్షా
స్తి కారీషదహనాన్యతే॥ సాగంఢై॥ శ్లో॥ పిత్రోరథాంతంకామూర్ధాంజనై
రుత్సృష్టముత్తమం॥ శివలింగాంకితంసమ్యక్ప్రవరూపంజనాధిపవృషంహన్యా
తదావిప్రః కేదారక్షేత్రభక్షణాత్ ॥ పరప్రేరణయావాపి హ్యరిత్యైగ్రామవి
వవా॥ రజ్జుదండాదిభిస్సమ్యక్సహాయైరుపదిష్టవాన్ ॥ తదుపాయప్రదోమ

—*వృషహాననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్యక్తస్సదోపేక్షాపరాయణః॥ హంతాతస్యమహాపాపశ్చ త్వారఃపాపభాగి
 నః॥ రాజా తాక్షదండయేత్సమ్యగ్విచార్యబహువాతకయా॥ తెషాంఫాలేషు
 కర్తవ్యంతప్రలింగంసృపోత్తమైః॥ నిస్సాంబాదయైభృత్యైవృక్షహంతే
 తిసర్వతః॥ అటిత్వానగరింసర్వాం నిర్వాప్తోవిషయాద్భుషాః॥ తదాప్రభృ
 తితేనర్వే తీర్థకంధకంవిగాహ్యచ॥ ఆషేయేషుచదేవేషు చరిత్వాప్రత్య
 హం దా॥ పశ్యిమద్వారకామెత్యహంసద్వారంతథోత్తరై తద్దైవపూర్వ
 దిగ్భాగై గుగానాగరసంగమం॥ తద్దైవదక్షిణేభాగై చాపాగ్రంగంధ
 మాదనేవీవ క్రమేణకతకవ్యం ఛూపరి కమణంతదా॥ చాపకోటిముపాగ
 మ్య తత్రస్నాత్వాదినత్రయం॥ పశ్యాత్తాపసమాయుక్తస్సభామాగత్యవా
 గ్యతః॥ తయానుజ్ఞామవాప్యాక చరేయుశ్చాంద్రభక్షణం॥ పంచగవ్యంత
 తఃపీత్యా గాందద్యస్వప్రపుంగవే॥ తేనశుద్ధింగచ్ఛంతివృషఘ్నూరఘ్ననందనేతి॥
 బ్రహ్మకైవతే॥ శ్లో॥ యోవిప్రోవృషభ హన్యా చ్చివలింగాంకితంతనా॥
 ఫాలేత ప్రశింసంధృత్వా నిస్సాణంస్వనయన్ స్వయం॥ త్రివారంక్షౌంపరి కమ్య
 బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్తీతః॥ పశ్యాచ్ఛాపాగ్రమాగమ్య గంధ తూదనపర్వతే॥ తత్ర
 స్నాత్వాత్రిరాత్రంచ రామలింగంఋత్యయేత్॥ పశ్యాత్తాపమువాగమ్యస
 భాంసత్వాతదాజ్ఞయా॥ చాంద్రాయణంతదాకుర్యాద్దద్యాద్విప్రాయగాం
 శివాం॥ పంచగవ్యంతతఃపీత్యా శుద్ధోభవతినాన్యథా॥ రాజాహన్యాత్పూర్వ
 ముక్తం వృషభంశివలాంఛితం॥ దద్యాదాత్మనమంహేమ సహస్రంవాగవాం
 చరేత్॥ విప్రాంగనాపరిత్యాజ్యా పోషణీయన్నదానతః॥ రాజస్త్రిణాంశ
 తంప్రోక్తంగవాందానం ద్విజస్సుం॥ వైశ్యస్యరాజవత్ప్రోక్తం తత్ స్త్రీణాం
 చతద్దైవచ॥ శూద్రోహన్యాద్యత్రహతస్తత్రతంనిఖనైద్భువిసహస్రేణాథవా
 దండాద్య దన్యథాపోషమాప్నుయేత్॥ ఇతి హేమాద్రిపరిచితేవృషభహానన
 ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథబలివర్దహాననప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శివభమోక్షతై॥

—*బలివర్దహాననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ అనద్వైహన్యతేవిప్రైరశ్వదండశిలాదిభిః॥ గృహేవావిపినేతోయేభా
 రోద్వహానకమణిజ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపిరోపాద్యామత్సరాదపి॥ తెషాం
 తునిష్యతిరాష్ట్రస్తి తప్తకృచ్చైస్త్రిభిర్విना॥ వారాహే॥ శ్లో॥ జలమధ్యే
 భారవాహేకృషికాలేవదాహనే॥ గృహేజలవనేవాపిలండాన్వస్థినహన్యతే॥

పాదాదితాడనచైవ శృంగచ్ఛేదచవాహనై । లాంగూలఖండనవాపి నిమి
త్తైఃపూర్వచూదితైః । ఏతైరన్యతమైర్నాపి విప్రోహన్యాద్ధురంధరంతస్యైవ
నిషక్పాతిరీయః । ప్రదిష్టామనిభుంగవైః । తప్తకృచ్ఛిత్రయంకృత్వా పంచగ
వ్యంజనేత్తతః॥ ఏతస్మాద్భుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధివ్యతేభవన్యోత్తరే॥
శ్లో॥ అనన్యాన్యైరన్యత్రైవ నిమిత్తైరుతవాన్యప ॥ హన్యత్రసోపి దుష్టాత్ప్రా
ప్రాయశ్చిత్తభవేత్తదా । రాజాతంసన్యగలోచ్య దండయేచ్ఛతరూపతః ।
పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్తప్తకృచ్ఛిత్రయంచరేత్ ॥ పంచగవ్యేనపూజాత్పా
శుద్ధిమాప్నోతిన్యోత్తరే॥ రాజాహన్యాదనన్యాహమాయుధైర్బహుభిర్యదా ।
తదానరకమాప్నోతి ప్రాయశ్చిత్తార్థశూన్యహితే । నిప్రప్రాయశ్చిత్తార్థశం
కుర్యాదిత్యర్థశ్శ్లో॥ వణిక్పత్రస్తువాణిజ్యే హ్యనన్యాహంయదాహనేత్ ।
నిమిత్తైరాత్మనావాపి క్షుత్రియస్యార్థశమహాతే । శూద్రోహన్యాచ్ఛలీవదశం
నిమిత్తైరుతకామతః॥ శతరూప్యేణతందండ్యాదధవాహస్తమోచనం । హస్త
శ్చైవనిమిత్త్యర్థశః॥ తత్ స్త్రీణాంతదధశం ప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం । బాల్య
తారుణ్యోదికంపూర్వముక్తం । బాలపౌగండుకుమారావస్థాసు యత్రయత్ర
హననంతతతత్ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వసతకల్పనీయం । భారహన్యనడధనై
ఉక్తప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచిత బలివదశవధప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అధగజవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లెంగ॥ శ్లో॥ సహాయేస్సాధనో

—గజవధప్రాయశ్చిత్తమ్—

పామైర్వాగ్భిర్వావిప్రసత్తమః । అరణ్యేవాభ్యవాసేవా హనెద్యద్యవిచార
యత్॥ పశ్చాన్నరకమాప్నోతిజాయతేగజవర్తవాత్తద్దోషపరిహారార్థశం
తప్తకృచ్ఛించరెచ్ఛుధః॥ కాశ్లో॥ ఉపేక్షాహనసేతస్యసహాయేహాస
నసాధనైః॥ వాక్యైరంగీకృతైర్వాపి యోవిప్రోహస్తి నంహనేత్ ॥ రాజాతుదం
డయేస్యశ్చాచ్ఛతరూప్యేణదండతః । పశ్చాన్నరకమాసాద్యదుష్టవ్యాధీయు
తోభవేత్ । పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్తప్తకృచ్ఛింవిశుద్ధయే॥ ఉపోష్యరజ
నీమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి ॥ తదధశంకరిపోతేచ తదధశంగభాకమోచ
నై । తత్ స్త్రీణాంతుతదధశంస్యాత్ప్రాయశ్చిత్తముదీరతః । లక్ష్మీకామో
రాజాయుధాదన్యత్రనహస్తివధంకుర్యాత్తదాహ॥ దేవీపురాణే॥ శ్లో॥ సాం
పరాయేగజంహన్యా ద్యదిస్యహననేపతేత్ । తదాతస్యనదోషస్సాన్యదిత్య
హభగవాన్యమః । గజయుద్ధేగజంహన్యాదన్యధావోషభాగ్భవేత్ ॥ లక్ష్మీ

క్షీయేతతస్యాథపరత్రనరకంప్రజేత్ ॥ సాహుందే ॥ సంపత్సాహమాయుధకా
 లాదన్యత్రకరిహింసనం । నకుర్యాద్యదిదుష్టాత్తా తస్యసంపద్వినశ్యతి । మృ
 త్వానరకమూప్సోతి సాంపరాయేనవోషభాక్ ॥ ఆత్మాభిముఖమాయాంతం
 హంతుంస్వంతుదిగచ్ఛతి ॥ తదాహన్యాద్గజంరాజానదోషస్తస్యత్రతహి ॥
 రాజాపశ్చాత్ప్రకుర్వీత ప్రాజాపత్యద్వయంముదా ॥ యుద్ధాదన్యత్రగజహన
 నైవేదితవ్యం ॥ యుద్ధహత్యాతాతాగలికగోదానాచ్ఛద్ధిః ॥ మారగండేయ
 పురాణే ॥ శ్లో॥ యుద్ధాదన్యత్రయోరాజాప్రమాదాద్ధస్తినంహనేత్ ॥ తత్ప్రా
 పశోధనంరాజక ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ ॥ యుద్ధగోదానమాత్రేణశు
 ద్ధోభవతినిశ్చయః ॥ తదధికంకరిపోతేస్యాత్తదర్థంగర్భమోచనై ॥ వైశ్యానాం
 తుతదర్థంస్యాత్తత్తత్ప్రీణాంతదర్థకం ॥ శూద్రంవైదండయేద్రాజాశతని
 ష్కంహరెత్తువా ॥ పోతేస్యాదంగుళిచ్ఛేదోగజేస్యాద్ధస్తహరణం ॥ ఇతిహే
 మాద్రివిరచితే గజవధప్రాయశ్చిత్త ॥ అధాశ్వవధప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ స్థాం

—*అశ్వవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దే ॥ శ్లో॥ అశ్వహంతాభవేద్విప్రోలోకేవేదబహిష్కృతః ॥ పూర్వోక్తైర్వా
 నిమిత్తైశ్చసహస్థైర్వధసాధనైః । సవిప్రోనరకంయాతి కాలసూత్రంసు
 దారుణం ॥ మారగండేయపురాణే ॥ శ్లో॥ పోషయత్వాహయంవిప్రోనిమిత్తై
 ర్భహుభిర్గదాహన్యాత్స్వయంవారాజేంద్రగృహేవాకానసేవనే ॥ సంపశ్చా
 న్నరకంయాతి యావదాధూతసంస్థవం । తస్యైవనిష్కృతిరియం వ్యాసేన
 పరిభాషితా ॥ స్వయంహన్యాత్తడబ్దంస్యాన్నిమిత్తైరర్థమీరితంగృహదాహం
 దిభిర్వాపి జ్ఞాత్యాతద్విగుణంచరేత్ ॥ తదర్థంబడవాయంచ తదర్థంగ
 ర్భమోచనై ॥ శిశాపాగండకేచైవ బడబార్థంసమాచరేత్ ॥ మహానారదీయ ॥
 శ్లో॥ జనసంఘేమహాద్యే స్వగృహేయదిపూర్వజః ॥ దివాజననభీత్యాతుహ
 యంహన్యాన్నిమిత్తజైః । మహాంతంనరకంగత్వా యమపాశనిబంధనంపున
 ర్భువముపాగమ్య జాయతేగంధిమాన్సదా ॥ బాలంపాగండకంవాపి యు
 వానంయదికామతః । అశ్వంహన్యాద్దివిజోయస్తు ప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తదా ।
 కుర్యాత్తదాత్తశుద్ధ్యధికం షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ బడబాయామర్థ
 ముక్తంతదర్థంబాలమారణే ॥ గృహదాహందిభిశ్చార్థం తదర్థంగర్భమోచనై ॥
 రాజాయోయదిహంతాస్యాద్యుద్ధాదన్యత్రవాజినం । సరాజానరకంగత్వా
 వ్యాధియుక్తోభవద్భువి ॥ తస్యైవనిష్కృతిర్నష్టా విప్రస్యార్థంమనీషిభిః ॥ పశ

స్తురాజవత్ప్రీక్తంశూద్రందండాద్యధావిధి । తత్తత్ప్రీణాంతతదధాక్ర
మేణయోజనీయం । శూద్రంపూర్వవద్దండయేత్ । శతరూపకంహస్తాచ్యవో
వాసర్వత్రాధ్యాహ్నిః॥ రాజ్ఞాసోష్ఠిపరిపాతనెవధికతఃవ్యః॥ నాన్యధా॥ మా
కకండేయోక్తో॥ అశ్వయుధేయదాప్రాప్తస్వయమారుహ్యవాజినంతదాహ
న్యాధయంతత్రనాన్యధాదోషసంభవః॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోత్తిస్యనుత్తమాం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యా
యే- అశ్వవధప్రాయశ్చిత్తం॥ అధోష్ట్రవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగ్రం॥

—ఃఉష్ణవధప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్లో॥ పట్టజైవావసేరాజప్రమాదాద్వాక్రమేకం । ఉపాయైహాననయో
గైర్వైశంబత్వాదురాత్మభిః॥ హత్వాపశ్చిత్తదాజ్ఞాత్వా రౌరవంసరకం
ప్రజేత్ । తదంతేభువమాసాద్యకుబేరోజాయతేద్విజఃకుత్సితశరీరభ్రత్యధః॥
శివధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ క్రమేశకంద్విజోహత్వామేళయిత్వాదురాత్మభిః॥ య
త్తైస్తదననోపాయైర్విప్రోయాతియమలయం । తదంతేభువమాసాద్య
వక్రాంగోజాయతేతతః॥ తద్దోషపరిహారాథం ప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్ ।
ఏతత్సహాయమాత్రేణాభ్య క్తం । స్వయంహసనేవిశేషమాహ ॥ బ్రహ్మాండ
పురాణే॥ శ్లో॥ ఉష్ణంజ్ఞాత్వాద్విజోహన్యా ద్దండైర్వగళేషిడయా॥ యమ
లోకముపాగమ్య భుక్త్వాతత్రైవయాతనాః॥ తతస్తుభువమాసాద్య జాయ
తేవక్రకుక్షిమా॥ తత్పాపస్యవిశుద్ధ్యథకమబ్ధంకుర్యాత్ప్రయత్నతః పొగం
డైతచ్చిశావధం తదధం గర్భమోచనై॥ క్షత్రియోయదిసంహన్యా తగ్ర
మేశకమధమతః॥ అధర్మోనామరాజ్ఞాంయుద్ధాదన్యత్రహసనం॥ నారదీయే ॥
శ్లో॥ యుద్ధాదన్యత్రయోరాజాదండైర్వబహుభిర్బదా । క్రమేశకంహనేద్య
త్రహ్యరణ్యేనిజఃసైబజలే ॥ గ్రామేవాకారణంత్యక్త్వా శస్త్రాద్యైర్భృత్య
చోదితైః॥ సగత్యాసరకంపాపిపశుహంతాభవేద్భువికారణంయుద్ధమేవపూ
ర్వోక్తం తద్దోషపరిహారాథం కాయకృచ్చంవిశోధనంవిశేస్తుతత్తథాప్రో
క్తం ప్రాయశ్చిత్తంవివక్షణైః॥ శూద్రోహన్యాచ్ఛశంరాజా దండయేన్నతు
మారయేత్॥ తత్తత్ప్రీణాంతతదధంస్యాచ్చిశావధంప్రచోదితం ॥ తద
ధం గర్భసంత్యాగ శిశుపోగండకైక్రమాత్ । శిశుపొగండకాదిస్వరూపం
పూర్వమేవవత్సహసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణేభిహితం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే
ఉష్ణవధప్రాయశ్చిత్తం॥ అభరహసనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగ్రండే

—*ఖరహననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యపురాణే॥ శ్లో॥ పశుబుద్ధ్యాఖరంహత్వా విప్రోనిశిమహాపథే ॥ పశ్చాత్తా
త్వాఖరభితినిమిత్తైర్వామరాత్మభిః॥ సవనరకస్థాయీ యావదాఘాతసం
ప్లవం॥ పశ్చాద్భవతచండాలోఘవమాసాద్యఘామిప॥ రాజవిజయే శ్లో॥ అజ్ఞా
త్వాపశుబుద్ధ్యాయో విప్రోహన్యాఖరంముధా॥ నిమిత్తైస్సంగహోషాద్వాస
హాయైహాననోచితైః । అంధకారేమహాఘోరే హత్వాపశ్చాన్యహాఖరిః॥
ఇతిమత్వాసపాపీస్సాల్పభ్యాదోషంమహాత్తరం । చండాలత్వమవాప్నోతి త్రి
షుజస్యసఘామిప॥ నహింస్యాన్యగచండాలం కమఃకామనసాగిగా॥ కూ
మఃపురాణే॥ శ్లో॥ విప్రస్తున్యగచండాలంనహింస్యాత్కామకారతః॥ నిమిత్తై
రుతవాచాన్యైః స్పహాయైహాననోద్యతైః॥ సోనుభూయమహత్వాపం ఘా
తంగత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైవనిషకతిదృష్టా మనిభిఃప్రహ్వవాదిభిః॥
స్వయంహత్వాతుచాంద్రంస్యాత్పరాకంసహసంగతః॥ నిమిత్తైర్భావకంప్రో
క్తమంగీకారేసువర్చసం । సువర్చసంపంచగవ్యం । రాజాహన్యాఖరంమో
హాద్భుతైర్వైర్వాస్త్రైఃప్రమాదజైః॥ తస్యదేహవిశుద్ధ్యథకంపరాకఃపరికీర్త
తః॥ విశస్తథైవయోక్తవ్యంప్రాయశ్చిత్తంనృపాత్తమ్॥ శిశోపాగండకచైవరా
జాధానంపరికల్పయేత్ ॥ రాజాతథైవకుర్వీతరాజవత్సవణిక్పతిః॥ తస్మిన్ద్రాం
తుతదధాధానం యోజనీయంవిచక్షణైః॥ శూదందండ్యాచ్ఛతంరూప్యం నవ
ధోమునిభిస్సృతం॥ రాసభభేదహననైవ ప్రాయశ్చిత్తమేవయోజనీయం॥ చా
ల్యపాగండకకౌమారాదిపూర్వముక్తం । తత్తత్తారతమ్యైవహననైప్రాయ
శ్చిత్తంయోజనీయం॥ రాసభభేదాబహవస్సంతి॥ తేషాంమధ్యేబహుసంచారత
యాపతమానవివఖరిః ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితే ఖరహననప్రాయశ్చిత్తం॥
అథేడానీమహిషీవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ త్రైంగ॥ శ్లో॥ మహిషీంయోర్వి

—*మహిషీవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

జోరాజావణిక్పాదజీవవా । హన్యాద్దండాదిభిఃక్రూరైర్నిమిత్తైరుతవాస్వ
యం॥ సఘహనరకంయాతి కాలసూత్రంసుదారుణం॥ తదంతేఘవమాసాద్య
లాలాలపనవాభవేత్ ॥ కౌర్మై॥ శ్లో॥ మహిషీమగ్యజోయస్తుచాహుజో
రుజపాదజాః॥ గృహదాహాదిభిరాజన్నిమిత్తైర్బహుభిర్యదా॥ ఘ్నంతిభృత్యై
స్స్వయంవాపి తత్త్రైవనిరయంగతాః॥ మహాంతంనరకంధుక్త్వాస్యులాకలా
వదనాస్తుతే॥ శివధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ రాజపుత్రోవణిగ్వాసి ముఖజః పాదసంభ

సః | వనమధ్యేజలగేహే మహిషీంయదితత్రవై || విహింసంతితదాక్రూరః | ప్ర
విశంతియశాలయం | ప్రసభువముపాగమ్య హ్యద్రాస్యాస్సంభవంత్యతః |
తద్దోషశమనాయాలం మహాసాంతపనంవిదుః || పంచగవ్యవిధానేన పంచగ
వ్యంభవేత్తతః | శుద్ధిమంతస్తదాలెస్యరన్యధాశుద్ధచేతసః || సాచెద్దోస్థి
బాలవత్సాతద్ధింసాయాంనరాధిప || విప్రశకుర్యాత్తదాజ్ఞాత్వా మహాసాం
తపనద్వయం | రాజాసాంతపనంకుర్యాదురుజఃక్షత్రియాధఃతః || పాదజః
పాదమాత్రంతు ప్రాయశ్చిత్తంయథాక్రమం | తత్తత్తస్మాంతత్తదధః
ప్రాయశ్చిత్తంబాలపాగండకకామారా దీనిపూర్వవద్విచారణీయాని | స్వ
యంహననైపూణం ప్రాయశ్చిత్తంవిప్రాదీనాం || గృహదాహాదినిమిత్తై
ర్మృతాయదితదధః ప్రాయశ్చిత్తం | అస్మదీయామహిషీత్యుపేక్షయాప్రా
యశ్చిత్తమకుర్వాణః పూర్వోక్తనరకంగత్వానీచతమోభవతి దోషబాహు
శ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తమాచరణీయం వణత్రయేణపంచగవ్యమపి | ఇతిహేమా
ప్రవిరచితే ధర్మశాస్త్రేమహిషవధప్రాయశ్చిత్తం | అథమహిషవధప్రాయ
శ్చిత్తమాహం || మూరగంక్షేయః || శ్లో || మహిషంకామకారేణరజ్జుదండశ్శపా

—*మహిషవధప్రాయశ్చిత్తమ్*

తనైః || యోవిప్రోవనమధ్యేవా గృహదాహేజలాప్లవే||నిహన్యాద్దుష్టసంగా
ద్వాహ్యంధకారాగమేనిశిసవిప్రానిధనంగత్వానరకంప్రాప్యదారుణం || పున
ర్భవముపాగమ్యజాతుతేభిల్లజన్మవాక్ || శ్లో || కార్తైః | మహిషంపూర్వజోయస్తు
రోషేణమహాతావృతః || హర్యాన్నిమిత్తైర్భవభిభృత్యవగైరధాపివా |
అరణ్యేగృహదాహేవాక్యపికాలేజలాద్భవే || మహాంతంసరకంగత్వాభుక్త్వా
తత్రైవయాతనాః || పునగత్వా సజగతింభిల్లజన్మసమశ్నుతే || త్రేంశ్శ్లో ||
మహిషంకృషికాలేతు తాడనైరశ్శపాతనైః || గృహేవాగృహదాహేవామా
హింస్యాత్పూర్వజోరుషా || మృత్యానుభూయనరకంఘోషభవతిభూతలే ||
తస్యైవనిష్క్రూతిదియందృష్టామానపరాంతైః || అజ్ఞానాత్తప్తకృచ్ఛంస్యా
త్ప్రాయశ్చిత్తంనిమిత్తతః || పరప్రేరణయానాపి జ్ఞాత్వావాద్విగుణంచరేత్ |
బాలపాదంచపాగండేహ్యర్థంయూనిప్రపూణతా || రాజావణిక్వాదజోవా
కారణైర్వాసిపాతనైః || భారవాహనిమిత్తాద్వా నిమ్నాన్నతమహాపథి ||
మహిషందండపాతైర్వాహన్యాద్యదిహపాతకీ || నరకంచానుభూయాథ్మైచ్ఛ
జాతిభవేత్తదా || అకామతస్తప్తకృచ్ఛం ప్రాజాపత్యంనిమిత్తతః || జ్ఞాత్వా

తద్విగుణంప్రోక్తంచాలేపాదంవిశోధనం || పాగండేర్థంతదాజ్ఞేయంయూ
నిపూర్ణమతఃపరం|| బాహుజోరుజయోరేవంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం|| పాదజే
పాదకృత్ప్రసాదస్తత్తత్త్రిణాంతధాపుధక్|| అధాధాధాధాసమాసేన
యోజనీయంయథాక్రమం || విప్రస్తుషహిషంహత్వాభిల్లోవై జాయతేతదా||
రాజాచపాలరసోభూయాద్వణివైవణవజాతిమాన్ || శూద్రస్సంకరతామెతి
మహిషంయోహనైద్రుషా|| తత్తన్నారీతధాభూయాత్తద్దోషాత్తత్పరిగ్రహః
త్ || అతోసహింస్యాన్మహిషంవిప్రోవాన్యోపివాన్సప|| ఇతిహేమాద్రివిరచితే
మహిషవధప్రాయశ్చిత్తం || అథాజబస్తవధప్రాయశ్చిత్తమాహ|| మహారాజ

—*అజబ స్తవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విజయే|| శ్లో|| అజంబ స్తంద్విజోహన్యా తాచరణేనవినాన్తప | నరకంచాను
భూయాశు తతస్సునుభవవేతకతా|| త్రైంశే|| శ్లో|| బ్రాహ్మణోనినిమి తైనబ
స్తాజౌనిహనెద్వదీనరికంకాలచక్రంతు హ్మనుభూయమహత్తరంపునఃత్వా
ముపగమ్యశుసూనుభవవతపూర్వజః|| యజ్ఞార్థంహంతిచేద్విప్రోహ్యనంతం
ఫలమశ్నుతే|| గౌరీకాండే|| శ్లో|| యజ్ఞార్థంహంతియోవిప్రోహ్యజంమేషం
సుఖుణ్యధీః| సయాతిబ్రహ్మణఃస్తానం పునరావృత్తిదులభం|| కారణేనవినా
రాజ స్తుజంబ స్తంసహింసయేత్ || యోవిప్రోధర్మముల్లంఘ్యపాపమేతత్సమా
చరేత్ | సయాతినరకంఘోరం సూనుజన్మాభవేదహం|| కౌర్కే|| శో|| యాగా
ర్థంహంతియోవిప్రో పశుంలోకపరాయణః|| సయాతిబ్రహ్మసదనం బ్రహ్మ
ణాసహముచ్యతే| బ స్తంచాపిహనేద్యస్తు సయాతీంద్రపదంధ్రువం | యాగా
ర్థంహింసనంప్రోక్తం తయోబ్రహ్మవిస్మష్టయోః| నిహారణేనతంహన్యా
ద్యమలోకంసుదారుణం|| గత్వాభువముపగమ్య సూనుభవవతచాక్షయః||
తద్దోషపరిహారార్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ || విప్రస్సంగాధితంగత్వా
నిమిత్తైర్దీహింసయేత్ || ప్రాజాపత్యద్వయంకుర్యాత్తథాబస్తవధేన్తప||
బాలేపాదంతుపాగండే హ్యస్థంయూనియథాక్రమం || విప్రస్త్రీణాంతదర్థం
స్యాద్భుస్సమేషవధేన్తప|| ప్రాజాపత్యంభువోభర్తావణికుర్యాత్తదైవచ ||
శూద్రేతాప్రకర్తవ్యాతత్తత్త్రిణాంతదరకం| బాలపాగండయూనాంయ
థాక్రమంయోజనీయంఇతిహేమాద్రివిరచితేధర్మశాస్త్రే| అజబ స్తవధప్రాయ

—*ద్రుమాలయచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తమ్*—

చ్ఛేదం|| అథద్రుమచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తమాహ|| గౌరీకాండే|| శ్లో|| ఇంధనార్థం

మచ్చెదీగ్రామేవారణ్యమద్యతః॥ కృష్ణర్థంవానరశ్రేష్ఠ సయాతినరకేంధ్రువం॥
 వీత త్సాధారణవృక్షవిషయం॥ యాజ్ఞీయవృక్షశ్చేదనవి శేషమాహ॥ కౌర్మే॥
 శ్లో॥ వైకంకతశ్చఖదిరఃకింశుకోశ్వత్థవీవచ॥ ఔదంబరశ్చన్యగ్రోధిశ్శమీనిల్వస్త
 దైవచ॥ శ్లేష్టాతకశ్చసరిశవీతెయజ్ఞీయవృక్షకాః॥ చూతశ్చతంత్రిణీవృక్షఃకపీత్తా
 మలకౌతథా॥ కోవిదారతరుశ్చైవనింబవృక్షోమధుద్రుమః॥ జంబూతరుర్నదీ
 వృక్షోహ్యశోకతరురేవచ॥ వీతెవన్యాః శ్లో॥ చంపకఃపనసశ్చైవమాతులుంగో
 ర్జునస్తథా ॥ జంబీరైరండవృక్షౌశ్చ నారికేళశ్చఖర్జురః॥ దాడిమోబదరీవృక్షః
 కురంటకచీరంటకా॥ గుంజావృక్షశ్చవకుళిసీపవృక్ష స్తథైవచ॥ వీతేహ్యరామ
 జాః॥ భల్లారకోబృహశ్పర్థోయేయవృక్షౌషహాన్నితాః॥ తద్దైవనీచవృక్షౌ
 యెఘలవంతశ్చపుష్పి తాఃవన్యవృక్షౌఅమీరాజన్నైతేభ్యోయదిహింసనంతస్యై
 వతారతమ్యైనప్రాయశ్చి త్తమిహాచ్యుతే॥ కృష్ణర్థంయజ్ఞ పాత్రార్థంయశ్చిం
 ద్యాతుటజంసకృత్ ॥ తస్యైవనిష్కృతిరియంకథితామనిసత్తమే॥ ఇంధనా
 థాంద్రుమశ్చేదీతస్యదోషోపశాంతయే॥ ప్రాజాపత్యంసకృతృత్వాశుద్ధి
 మాప్నోత్త్యనుత్తమాంకృష్ణర్థంవృక్షహాపాపీప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్॥ కృ
 ష్ణర్థమింధనాథాంవాన జ్ఞవృక్షవిభేదనే॥ పరాకంఠత్రకుర్వీతశుద్ధోభవతివృ
 ష్టహః॥ వైకంకతశ్చుచ్చేదప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ ఖటిరేకింశుకేచైవప
 రాకశ్శుద్ధిరీతః॥ ఔదంబరేధన్యగ్రోధే పరాకఃపూర్వవచ్చుచిః॥ చిల్వాశ్వ
 త్థోయదాచ్చింద్యాత్రదాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ శ్లేష్టాతకశ్శమీవృక్షే దేవ
 దారుతరౌతథా॥ మయూరపాదవృక్షేచభేదనైతస్తముచ్యుతే ॥ భల్లతకేబృ
 హత్పణేయేయేచఘలపుష్పితాః॥ తద్దైవనీచవృక్షౌయే తేహంభంగేవనే
 పివా॥ ప్రాజాపత్యంవనశ్చేదనీపవృక్షసమాకులై॥ భల్లతకేబృహత్పణేకా
 యకృచ్ఛంసమాచరేత్॥ తంత్రిణీచూతయోశ్చేదే బహుజంతూపకారణాత్॥
 కపిత్థాపలకశ్చేదీసమ్యక్పాండ్రాయణంచరేత్॥ కోవిదారతరానింబప్రాజా
 పత్యం శోధనంమధుద్రుమజంబుతరౌప్రాజాపత్యంచపూర్వవత్॥ నదీవృక్షే
 హ్యశోకేచ పూర్వవచ్చుగ్ధిరీతా॥ ఖజూరెనారికేళేచ తాళిహింతాళియో
 స్తథా॥ తస్తృచ్ఛృంశరేద్విద్వాత్ భేదదోషోపశాంతయే ॥ వనశ్చేదీమహా
 పాపీ కుర్యాచ్చాండ్రన్యభక్షణంజంబీరమాతులుంగాదీన్ చ్చిత్వాపాపవిశు
 ధ్యయే॥ సమ్యక్ స్నాత్వాశువిధూతాన్వగీతాశాస్త్రంపరేత్రమాత్॥ పు
 ష్పారామస్యవిశ్చేదీ దేవద్రోహీతిగద్యతే॥ తద్దోషపరిహారాథాం గాయత్రీ

లక్షమాచరేత్ || తటాకకూపకాసారచ్ఛేదనేవిప్రసత్తమః || పూర్వవత్త్వ
 థంకృత్యాకాయకృచ్ఛంసమాచరేత్ | ఏదల్పతటాకచ్ఛేదవిషయంమహాత
 టాకచ్ఛేదవిశేషనాహ || దేవలిః || శ్లో || బహుధాన్యోద్భవరాజక తటాకే
 తువిభేదితే || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్యాక పాలధ్వజపజితం || పునస్సంసాహ
 రకృత్పశ్చచ్ఛుద్ధిమాప్నోతిపార్వీకీం | అన్యధాపతితంవిద్యా న్మాలపెత్తంకదా
 చన || అల్పత్యల్పతటాకాదిభేదనైబ్రహ్మహత్యాదివ్రతోక్తం సాదాధాపీ
 నాదిక్రమణయోజనీయం || నాత్రపునస్సంసాహరః | తథాచమనుః || అల్పత్య
 ల్పతటాకాదిభేదనేపూర్వజోమహాక | పునస్సంసాహరరహితం కృచ్ఛం
 సాధాసంఖ్యయా || విష్ణ్వలయంశధాశంభో రాలయంశక్తిసంస్థితం |
 విభేదనైజిపాపీపునబద్ధాచరేత్సకృత్ | చాంద్రాయణంపరాకంచతద్ద
 యంపూజాశూన్యయోః | దేవాధిష్ఠితాలయచ్ఛేదనెచాంద్రాయణం | శూ
 న్యాలయచ్ఛేదనెపరాకమిత్యధాః | ఏవంరేణుకాలయాదిషువేదితవ్యం || కాశీ
 చాపాగ్రాదిషు టైతెషు దేవాధిష్ఠితేషుశూన్యేషువాచ్ఛేదనైబృహత్తటాక
 ప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్యాత్ || రాజావణిగ్వాప్యేతేషాంపూర్వోక్తానాం
 విభేదనై తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంద్విగుణంచరేత్ | సాదస్యతత్తగురులాఘవత
 యాసహస్రశతదశక్రమేదండయేద్రాజాసమ్యగ్విచార్యతత్తస్మిన్నిజాంతత్త
 ద్విచ్ఛేదనైతత్తదగ్రంసాచ్యిత్తంకల్పనియం | ఇతిహేమాద్రాదుమాలయా
 దివిచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తం || అధానాశ్రమవాసినఃప్రాయశ్చిత్తమాహ || కుమా
 రవిజయే || శ్లో || బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చవానప్రస్థోధభిక్షుకః || చత్వారిశ్రమా

—*అనాశ్రమవాసిప్రాయశ్చిత్తమ్*

స్వైతేపంచమోనోపపద్యతే | వానప్రస్థాశ్రమస్వైమాంతోనాస్తీహసుదుస్త
 రాత్ ఆశ్రమాస్త్రివిధారాజకపరలోకప్రదాయినః | బ్రహ్మచారీబ్రహ్మచ
 ర్యంకృత్యాభార్యాంసముద్వహేత్ | కుర్యాద్యాగాదికాకధర్మకప్రత్యేకాం
 సాసశంకయా || నత్యశేదీహకర్తాణీ త్సక్త్యాపాపంసమశ్నుతే || స్నానం
 సంధ్యాంజపంహోమం బ్రహ్మయజ్ఞంచతపోజం | ఔపాసనం దేవపూ
 జాం వైశ్వదేవంతథాతిథిం || సాయంసంధ్యాంతథాహోమం ధర్మశాస్త్ర
 విచారణం || ఏవంగృహీయదాకుర్యాత్సర్వాక కామానవాప్నుయాత్ || పర
 లోకమవాప్నోతి పునరావృత్తిదుర్లభం || అతఃపరంతుసన్యాసః కార్యోపి
 ద్వద్విగాదరాత్ || నకాంచనంప్రగృహ్ణియాన్వైకభిక్షాంసమాశ్రయేత్ || నకు

ర్యాల్లోకవాతాంవాప్రణవనిత్యమాచరేత్ । ఎవంయోగరులైనిత్యం పరి
నిర్వాణమశ్నుతే॥ గృహస్థస్యయదారాజకపత్నినా శోభవేదహాతదాప్రభ్య
త్యయంవిప్రోహ్యనాశ్రమభిరంతి॥ దానవ్రతేషుశ్రాద్ధేషునిశ్చినైమిత్రిహాచ ।
నాధికారోభవేత్తస్యతస్మాదుద్వాహయేత్సుకః॥ పంచాశద్వషాకదూర్షణం
వివాహాననమిచ్చినిః॥ మహాదోషసంభవాత్ । తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ షు
వాశద్వత్సరాదూర్షణం సకార్యం పాణిపీడనం । కలెర్యగస్యదుష్టత్వాత్పాన్య
బ్యమాహుగ్గోపిణి । యువానంప్రేక్షయేన్నారీస్వయంజేతాపి నిష్పదా ।
వ్యభిచారాతులంనశ్యేత్తులనాశాతులంకనాః॥ భృశ్యంతిసంకీర్ణాతా
స్సంకరోనరకాయవై ॥ నరకాన్ననివతకంతే తస్మాద్రహణంలిపందితాః॥ కశ
ప్రించుస్యచత్రైవమియతేతత్పరిత్యజేత్ ॥ తదాప్రభ్యవ్యసాసద్విహ్య
నాశ్రమభిరంతి॥ అగ్నిపూతోగృహస్థస్సాస్యతోమయాజవిశేషః॥ యోగ్య
దిమృతాభార్యాతజ్జన్మవిఫలంభవేత్ । తస్మాదనాశమేవాసోనకతకవ్యాద్వి
జన్మభిః॥ అగ్నిహీనాయదావిప్రసిపతిహీనాయదాంగవాతయోనకభాషణం
కుర్యాన్నపశ్యేచ్ఛుభకమకసు । అనాశ్రమిద్విజోవిప్రోయావజ్జీవతిభూతలై॥
మాసిమసిపరిశ్రేష్ఠప్రాజాపత్యంవిశుద్ధయే॥ కుర్యాదితీశేషః॥ అన్యధాదో
షమాప్నోతిమృత్యానరకమశ్నుతే ॥ యద్యశక్తస్తథాకతుంకుర్యాద్వా
మృత్యుసంతరం॥ తతశ్చుద్ధిషవాప్నోతిపరలోకాంశ్చవిందతి॥ లెంగ॥ శ్లో॥ అనా
శ్రమస్యయావంతిదినానిమనిసత్రమాః॥ మాసిమాసీహతావంతిగణయిత్వా
తదాగ్నః॥ తావత్కృత్వాశ్రమర్వితమియమాణేహానాశ్రమైకరోత్త్యతః
పరంకమకపరలోకసుఖానయే॥ ఏవంకరోతియఃపుత్రస్సపుత్రభిగణ్యతే॥
తత్ప్రితాలోకమాప్నోతిగయాయాంపిండశోయధా॥ ఇతిహేమాద్రపిరిచితే
నాశ్రమవాసినిప్రాయశ్చిత్తం ॥ అభభృతకాధ్యక్షనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*భృతకాధ్యక్షనప్రాయశ్చిత్తం.*—

బ్రహ్మాండపురాణే॥ శ్లో॥ వేదమూల్యంధనమిదంమాసిమసిద్విజోత్రమాః ॥
గృహీత్వాయఃపరేద్వేదం సభృతాధ్యక్షకస్యతః॥ భృతింగృహీత్వాయా
విప్రసిప్రత్యహంపాతయెచ్చుతిం । సవిప్రోభృతకాధ్యాయానరకమకపి
షక్యతః॥ లింగపురాణే॥ మాసిమాసిప్రగృహీయాన్మూల్యంయత్పరిభాషయా ।
భృతకంతద్విజానియాత్పరలోకవిగమేతం । తద్గృహీత్వాద్విజోయస్తద
వయకపతతేశుతిం । సవిప్రోభృతకాధ్యాయా తస్మజ్జనావలోకయేత్॥

కార్త్యే॥ శ్లో॥ యోవిప్రోభృతకంధృత్వా మాసిమాసిప్రచోదితం॥ శిష్యానధ్యా
పయోద్వేదంసాత్మాన్నారాయణాత్మకం । సవైనారాయణద్రోహీ సర్వదా
సూతకీభవేత్॥ నయోగ్యోహవ్యక్తమృషనదాశేషమునీశ్వరాః॥ వేదాక్షరా
ణీయావంతిపతితానిద్విజాతీభిః । తావంతిహరినామాని కీతఃతానినసంశయః॥
మాసంగృహీత్వాభృతకం యఃపరేద్వేదశూదరాత్॥ సవైనారాయణద్రోహీ
సర్వదాతంపరిత్యజేత్॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ యేభ్యోగృహీత్వాభృతకంశి
ష్యేభ్యోయఃప్రకీతఃయేత్॥ దినేదిసేబ్రహ్మహత్యాపాపంససమవాప్నుయాత్॥
మరిచిః॥ శ్లో॥ ద్విజేభ్యోవాన్యజాతిభ్యోయోహృత్వాభృతకంపరేత్॥ సఏవ
నరకస్థాయీయావదాధూతసంప్లవం । శాఖామూఢాం వదెద్యస్తుభృత
కంపాపరూపిణం॥ ధృత్వాసంవత్సరంవాపిహ్యర్థరణ్యకమధాపివా॥ బ్రహ్మహ
త్యామవాప్నోతి నిష్కృతిసహిదృశ్యతే॥ బ్రహ్మహంతృసమసోగ్గీసే భృతకం
యస్సమాహరేత్॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ అబ్ధయోభృతకంధృత్వా వేదపారంద్వి
జాతయే । తస్యచాండ్రద్వయంప్రోక్తం శాఖామూత్రంవదెద్యది॥ అబ్ధద్వయం
పరేద్యస్తు ధృత్వామూల్యంద్విజన్తనె॥ తస్యపాపవిశుద్ధ్యధికంప్రోక్తంచాం
ద్రచతుష్టయం । అబ్ధత్రయేతుషట్రాచండ్రంక్షర్యాగైహవిశుద్ధయే॥ అతః
ర్ధ్వంనశుద్ధిస్సాన్యద్రప్తహాపరికీర్తితః॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ అబ్ధేచాం
ద్రద్వయంప్రోక్తం భృతకంయోవదెద్ద్విజః । అబ్ధద్వయంవదెద్యస్తుసతుపా
పవిశుద్ధయే॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః కుర్యాచ్చాండ్రచతుష్టయం॥ అబ్ధత్ర
యేవిశుద్ధిస్సాన్యక్షణ్భిశ్చాండ్రైర్యధాక్రమం॥ అతఃగర్భంబ్రహ్మహంతాలలా
టేచిహ్నావర్జితః॥ నారదీయే॥ శ్లో॥ పజ్జీభేదీచృధాపాకే బ్రాహ్మణానాంవ
నిందకః॥ ఆదేశీవేదవిక్రేతా పంచైతేబ్రహ్మఘాతుకాః॥ యోధృత్వాభృతకం
విప్రోవత్సరత్రయశూదరాత్ । వేదపాతంద్విజాతిభ్యో వదేద్ధర్మ సమన్వితః ।
బ్రహ్మహత్యాసమంపాపమవాప్నోతిబుధోత్తమః॥ అతఃపరంబ్రహ్మహంతాల
లాటేతాపవర్జితః॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్సపాలధ్వజవర్జితం॥ తతఃశుద్ధి
మవాప్నోతి వేదహంతానచాన్యధా॥ వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ వేదమూల్యంగృహీత్వా
యోద్విజోవేదంవదెద్యది । చతుష్వజ్రైషుశిష్యేభ్యోబ్రహ్మహంతృసమోభ
వేత్॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా ద్వాదశాబ్దవిమత్సరః॥ తతఃశుద్ధిమవాప్నోతి
కపాలధ్వజవర్జితం॥ శ్లో॥ బ్రహ్మహావేదవిక్రేతా హ్యశక్తోవ్రతచారణే॥ తతో
దేహవిశుద్ధ్యర్థం గవాంద్వ్యయంతమాచరేత్॥ పశ్చాద్ద్వయోఃపునఃకర్మక

తక్షణం చిధిబోధనాత్ ॥ మరీచిసంహితాయాం ॥ శ్లో ॥ ఆచార్యబుద్ధి
జోబ్రహ్మతులాయాంగోఘలాంగతే । విశ్వచింతనమద్రచ చర్మధనాన్
మహాఘటే ॥ తథావసోమవికైతా కాలపూర్వప్రతిగ్రహీ ॥ తద్దేవ
భృతకాధ్యాయా కల్పపాదపసంగ్రహీ ॥ పీఠాన్యధేనుమాతాచపీఠాన్య
శ్చైత్రగ్రహీ ॥ పీఠాన్యరక్షహరిచ హేమహస్తిరథగ్రహీ ॥ ధరాంగుష్ఠాక
ల్పలతాం వహన్యోవిప్రసత్తమః ॥ ఉత్తమ్యతేషుదాసేషుఆచార్యోయదియో
భవేత్ ॥ తులాదిసప్తదాసేషు ఆచార్యబ్రహ్మబుద్ధిజః ॥ ప్రాయశ్చిత్తాదికం
కృత్వా పునఃకమఃసమాచరేత్ ॥ యావత్కుర్యుఃపునఃకర్మ ఆచార్యబ్రహ్మ
బుద్ధిజః ॥ శావచ్ఛాదానసంభాష్యా శ్శుభకమవివక్షతాః ॥ పునఃకర్మ
విహీనాయే కుర్యుర్యాగాదికంసకృత్ ॥ నప్రాప్త్యుస్తస్యఫలం కృతేదాన్
నశచైరపి ॥ అకృత్యేదంపునఃకమః క్రియంతేయదిదైవతః ॥ తత్రాపికమః
కక్షణవ్యం నాన్యధాలోకమాప్నయః ॥ ఏతేషామృత్విజాంవిద్వత్సాచార్యా
ణాంవిశుద్ధయే । పునఃకర్మప్రకతక్షణవిద్వద్భిశ్శుభలిప్సభిః ॥ ఇతి హేమా
ద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే భృతకాధ్యాయన ప్రాయశ్చి
—*భృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్తం ॥ అథభృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మకైవలతే ॥ శ్లో ॥ శిష్యో
యస్తుధనందత్వా భృతకంపూర్వవత్పరేత్ ॥ శాఖాసమాప్తిపర్యంతం సచండా
లసమోభవేత్ ॥ త్రైంశే శ్లో ॥ భృతకాధ్యయనోపేదం శిష్యోదత్వాధనం
బహుయఃపరేత్సప్తమాన్సద్యః పాతకీస్యాన్నసంశయః ॥ మహాభారతే ॥
శ్లో ॥ భృతకాధ్యయనంకుర్యా ద్విజోయస్తుధనెచ్చయా ॥ శాఖామాత్రంతద
ధంవా సచండాలత్సమాప్నయత్ ॥ పార్శ్వ శ్లో ॥ అంతేవాసీధనందత్వా
భృతకాధ్యయనంచరేత్ ॥ సవిప్రోసరకంయాతీ బహుక్లైశసమన్వితం ॥ సరకాన్
భీకరాన్ బుక్త్యా తదంతేభిల్లజాతిమాన్ ॥ భవేదితి శేషః ॥ శ్లో ॥ మాసంపరిత్వా
భృతకం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ మాసద్వయేపరాకంస్యా చ్ఛాందం
మాసత్రయేస్సృతం ॥ షడ్మాసేషుషడబ్దంస్యాద్వ్యసనత్రయంచరేత్ ॥
అబ్దద్వయేతుపూణకంస్యాత్ ॥ (పా)కార్కంస్యాత్తతఃపాపీఠవిగ్రహా ॥ బ్ర
హ్మహాశ్శాస్త్రవ్రతంకుర్యాద్దావదశాబ్దం ॥ హింసాఅధవాహింసపరికమ్యపంచా
శతోగ్రహిస్తృతాంధూమిమితశేషః ॥ శ్లో ॥ గతశ్శుద్ధిపవాప్నోతి భృతకా
ధ్యయనోద్విజః ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే భృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*అధీరవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తమ్*

అధాధీతవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దెవలధర్మో శ్లో॥ వేదాంతం మంత్ర శాస్త్రం వా వేదం వా తత్సమేవ వా॥ గురోరధీత్యయోవిప్రో విస్మృత్యయదివ తతే॥ గర్వేణ వాభిమానైన మ్రోశ్వర్యమదవ తయా॥ సవీవనరకస్థాయీ పతితస్సర్వకర్మసు॥ పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ వేదం వా తస్య తత్త్వం వా తత్రం వా మంత్రమేవ వా॥ గురోరధీత్యసకలం విస్మృత్యమదవ తయా॥ సవీవశాస్త్రహం తాస్యా తస్య కర్మసు గహితః॥ పతితస్యైవ యత్పాపం తత్పాపఫలమశ్నుతే॥ గాడుడపురాణే॥ శ్లో॥ వేదాన్యాపితదంతం వా తత్త్వం మంత్రమధాపి వా॥ విస్మృత్యయోద్వీజో గర్వాద్వతేతయద్యహనిశం॥ ప్రత్యహంగో వధేపాపం సమాప్నోతి న సంశయః॥ మానసాత్రైపరాకంస్యా త్తప్తం మానదవయే స్మృతం॥ ఋతుత్రయేతుచాంద్రస్యా ద్దైవశ్శాస్త్రదాలకంచరేత్॥ వషడ్వయే మహాపాపీ పతితంతత్పరం విదుః॥ ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధాత్మా దక్షిణాంగురవే దదత్॥ సవ్యపాదంపునధ్యత్వా హ్యభ్యస్యేత్సావర్వతగ్రీమాత్॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి॥ ఇతి హేమాద్రా అధీరవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తం॥ అధగుర్వధిక్షేపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ జని

—*గుర్వధిక్షేపప్రాయశ్చిత్తమ్*

తాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి॥ శ్వశురశ్చాగ్రజోభ్రాతా పంచైతెగురవస్మృతాః॥ అన్నదాతాభయత్రాతా క్రతావాధానదాయకః॥ మాతులశ్చపితృవ్యచ్ఛ్రధమేశాస్తోత్రపదేశకృత్॥ పురాణం సంహితావక్తా సీతి శాస్తోత్రపదేశకృత్॥ బుద్ధిప్రదః॥ బుద్ధీనా మాచార్యస్సాన్మృతకర్మసు॥ ఏతే వై గురువోలోకే పూజ్యావంద్యాశ్చసాదరం॥ ఎతేభ్యోనాపకుర్వీత హ్యేతద్వాక్యం న లంఘయేత్॥ సాహందే॥ శ్లో॥ జనితాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి॥ శ్వశురశ్చాగ్రజోభ్రాతా పంచైతెగురవస్మృతాః॥ ఏతే సర్వవందనీయాః పూజ్యాభక్త్యాదసాదరం॥ ఏతేభ్యోనాపకుర్వీత నావమన్యేగదాచన॥ సాహందే నాగరఖండే॥ శ్లో॥ జనితాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి॥ త్రయస్తైగురవః ప్రోక్తా ఉపాధ్యాయాస్తథాపరే॥ త్రిషుద్రోహం నకుర్వీత కర్మణామనసాగిరా॥ పితురభావే జ్యేష్ఠభ్రాతృపితృవ్యాదిరుపసీత్వా గాయత్రీప్రదానకృద్గురుః॥ అతవీవసీతాభ్రాతావాగురుః॥ వేదాంతోపదేశకృత్పరమగురుః॥ తస్మాత్త్రయోగురవః॥ ఇతరేషాం ద్యాః॥ అతవీవత్రయాణాం

మధ్యేవకంవానోపేక్షయేత్ | నమ్రహ్యన్మోదాసీతచ || తద్దైవనారదః || శ్లో ||
 గురుంత్యంకృత్యహంకృత్యయోవదేన్ముఖధీర్నరః | సోరణ్యేనిజలదేశభవతి
 బ్రహ్మరాక్షసః || సామంఽదే || గాంకాంఽదే || శ్లో || పితరంవాగురుంవాపి జ్యేష్ఠ
 భ్రాతృమేవవాత్స్వంకారంవాధహంకారం కృత్వాపుత్రసపాపభాక్ || తదం
 తేనరకంగత్వా భుక్త్వాతత్రమహచ్ఛయం | తదంతేనువమాసాద్య రాక్షస
 త్వంభజేదిహ | తద్దోషపరిహారాధం నాచికేతత్రతంచరేత్ || దేవిపురాణే ||
 శ్లో || నాచికేతపురాణాదే గురుశుద్ధాలకంప్రతి | ప్రతిభాప్యతథాగత్వా
 దృష్ట్వా యమపరంమహత్ || పునగత్వాఘోషస్థం పితరంప్రణమత్యచ |
 తద్వాక్యేనతతఃపశ్య దైహశుద్ధ్యధకమాదరాత్ || చచారమండలంతత్రగ
 వాంక్షీరందినెదినె || పితౄశుద్ధిమనాపాధ మండలాద్విప్రస త్రమః | తతఃపరంవి
 శుద్ధాత్మాపితరంప్రణతోభవేత్ || పితరశుద్ధిశ్చైశ్వర్యః || అథవాదేహశుద్ధ్య
 ర్థం వడబ్దంకృచ్ఛయాచరేత్ | కలాయుగనాచికేత్ర ప్రతస్యాతిదుష్కరత్వాప్తి
 డబ్దంప్రాజాపత్యకృచ్ఛంకుర్యాత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుర్వధిక్షేపప్రా
 యశ్చిత్తం || అథాజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారంఽదేమపరాణే || శ్లో ||

—*అజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రస్తునతులైహూత్వా వెదశాస్త్రాధికారవాక్ | అయంగురియంమాతా
 జ్యేష్ఠాయంమాతులాపివా | అయంవిద్వానిదంశాస్త్ర మాచారోమునిహో
 దితః || వేదోయంధైవతంఽదేద మిదంతీర్థమియంనదీ || ఇతీవసర్వంసహసాశీ
 లంవిస్తృతవానిహ || ఉన్మత్తభవవలేతసోఽనభిజ్ఞఃప్రకీర్తితః || లింగపు
 రాణే || శ్లో || మాతరంపితరంశ్వశ్రూం గురూదేవాంస్తధానలం | విప్రం
 గాయంతినంనారీం శపన్వైస్సర్వదానరః || యోవతేతసదాతాసనిప్రోఽజ్ఞ
 ఇతీరతః | తస్యైవనిష్కృతిర్దృష్టామునిభిర్థకమవిత్తమైః | ప్రత్యహందోషశాం
 త్యధకంమహాపాతకనాశనం || తండులాక్ప్రస్తమాత్రేణ పావయత్వాచ
 రుంముదా || భక్తయేదైవతోదైవేమండలేనవిశుద్ధ్యతి | అన్యధాదోషమాప్నోతి
 యథాశూద్రస్తధైవనః || ఇతి హేమాద్రివిరచితాజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తం || అథ

—*తండులాద్యపణ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తండులాద్యపణ్య విక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || శివభూదాణే || శ్లో || తండులా
 శ్చటిలామాపాః ఫలంపుష్పంతథాగుడం | నాగవల్లికశంఖంప్రశగ్గి చూడాకంకర్పూ
 రమేవచక్రస్తూరింకుంకుమంమూలం దుగ్ధంధధిఘృతంతథా | కృష్ణాజినంచఘ్రి

ద్రాక్షాః బ్రహ్మసూత్రంకమండలిః తామ్రంకాంస్యంతధావస్త్రం కంబళం
 రోచనంతధా | అవణంతింత్రినీశాకః పక్వమన్నం మనీష్యరాః | ఇమాన్యవశ్యే
 నివిప్రాణాం ఏతేషామైకైకవిక్రయే బ్రహ్మజ్ఞ త్వంభవతి || కా ర్వాసతామ్ర
 కాంస్యత్రపుసీసాయః పిండవిక్రయే పాంచాలజాతిమాణ్భవేత్ | తదాహమ
 హానారదీయే || శ్లో || కాపాణసతామ్రకాంస్యాది సీసాయః పిండవిక్రయే |
 పాంచాలజాతిమాన్విప్రో నరకంప్రతిపద్యతే || తండులాంశ్చక్రేలాన్తామాణ్భల
 పుష్పగుడాన్యపీనాగవల్లిదళంపూగం చూణంకర్పూరమేవచ || కస్తూరీంకుం
 కుమంమూలం దుగ్గందధిభృతంతధా | కృష్ణాజినంచరుద్రాక్షాణ్ బ్రహ్మసూ
 త్రంకమండలిం తామ్రంకాంస్యంతధావస్త్రం కంబళం రోచనంతధా | తిం
 త్రినీంబవణంమూలం శాకమన్నం ద్విజోయది || విక్రయిత్యాదు రాజీవేత్సతు
 శూద్రోనసంశయః | ఏతానివిక్రయిత్యాదు హవ్యకవ్యానిచాదరాత్ || పితరో
 నోపతిష్ఠంతి శ్రాద్ధక తామహానపి | స్వా రామసంభవాక్రీత్యా ఉచితవ్యయ
 మాచరేత్ || అన్యధాదోషమాప్నోతి ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || ధనస్యసం
 గ్రహాభంతు ద్విగుణంకృచ్ఛమాచరేత్ || ఉచితవ్యయసిద్ధ్యధికం గవ్యంవి
 ప్రోనవిక్రయేత్ | షణ్మాసంలోభతఃక్రీత్యా శూద్రోభవతినిశ్చయః || తతక్రీ
 త్యాద్విషగృహేమైవకాదీనంచరేత్ | భోక్తారోదోషవంతస్తుక తాన్యా
 త్పాతకేనువి || విప్రస్తుపక్షమాత్రంచ గోరసంవిక్రయేద్యది | తస్య దేహవిశుద్ధ్య
 థికం తప్తకృచ్ఛీముదీరితం || మాసంహివిక్రయిత్యాదు చాంద్రాయణముదా
 హృతం | ఋతుద్వయంతువిక్రీయమండలంయావకంచరేత్ || ఋతుత్రయే
 యదిక్రీత్యా బ్రహ్మజ్ఞంతస్యవైధివం | షణ్మాసంగోరసంపక్వా పీత్యాశుద్ధి
 మవాప్నుయాత్ | అబ్రహ్మాత్రంపయఃక్రీత్యా తావత్ప్రీత్యాశుచిర్భవేత్ | తస్మ
 హేమోద్విజఃక్రీత్యాపూర్వవన్తాసంఖ్యయా | కుర్వాదైహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రా
 యశ్చిత్తంయథా | కమం || షణ్మాసంతత్రయఃక్రీత్యా శూవుభౌసమపాపినో ||
 తయారుక్తవిధానేన ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || కృష్ణాజినంచ రుద్రాక్షాణ్
 బ్రహ్మసూత్రంకమండలిం || తామ్రంకాంస్యంతధావస్త్రంకంబళం రోచనం
 తువావిక్రయిత్యాద్విజోయస్తు మాసంమాసద్వయంతువా | మాసేపూణే
 పరాకస్నాగ్ద్విపీయేచాంబ్రభక్షణం | మాసత్రయేతుసంపూణే మండలం
 యావకంచరేత్ || షణ్మాసంవిక్రయిత్యాదు పతితస్సాన్నిసంశయః || కేశా
 నాంపవన్యత్యా పునర్మోజీవిధానతః | కృత్వాషణ్మాసపర్యంతం విప్రము

ష్టింగవేషితం । భుక్తా శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాతస్యవిమృశిః ॥ లవణంప
క్యమిన్నంచ ద్విజోమాసంతువిక్రయేత్ ॥ సశూద్రయోనిసాద్య శూద్ర
వద్వనఃతేతథా॥ తస్యైవనిమృతరియం వత్సరంయావకంచరేత్ ॥ తస్య
పనయనంభూయః కృషిశుద్ధివవాప్యతే॥ రౌరవలనరకంయాతి విప్రోః
ద్యుష్టవిప్రీయా॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితాపక్షావిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*నిందితాఘాపజీవనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

నిందితాఘాపజీవనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌర్మ ॥ శ్లో॥ అశోష్ణశుశ్కు
ష్ణశ్చరాసభాఃకుంజరస్తథా॥ కన్యాచారీమేషబసౌపు సకంబ్రహ్మసూత్రకం॥
లవణంపలలంచర్త్యలశుసంగృహంసంతథా॥ శుంరేపిష్ఠిమగీచాక్ లవంగైలా
హారిద్రకాక్ ॥ బోషధానిహయావంతి మత్స్యకుకుటాసూక రాక్ ॥ హింగు
జీరకవస్తూనితామ్రంకాంస్కాదికంతథా॥ ఏతాన్కులైశ్చద్విజఃక్రీత్వా సలా
భైర్భూజ్యసంఖ్యయా॥ తేభ్యశ్చద్విగుణైర్బూతైర్బ్రహ్మముఖధాపవా॥ విక్ర
యిత్వాశ్చభరణం కుర్యాద్భగిహపాపభాక్ ॥ వృత్తావరకమాసాద్య క్రిమీ
కూపేపత్యధః ॥ తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యధంప్రాయశ్చిత్తమిహాచ్యతే॥ సకృ
ద్వాధద్వివారంవా బహువారమసకశః ॥ తస్త్వంపరాకంఠాండ్రుచయా
కంపమహాచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః పచగవేనశుద్ధ్యతి॥ ఇతి హే
మాద్రావిరచితే నిందితాఘాపజీవనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవృధా కృషీవల

—*వృధాకృషీవలప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లైంగ ॥ శ్లో॥ వత్సరస్సాగ్నహోత్రాథకం కుకుంబ
భరణంతథా॥ యావతాధాన్యజాతేనతావతాకృషిమాచరేత్ ॥ ధాన్యగృహ
గతేపశ్చాద్భాగంవిశతమంవ్యయం॥ కృత్వాతిభిభ్యన్తాగరీ వైశ్యదేవ
పరాయణః । దశకంచపూణఃసంచాప్యగ్నిహోత్రాదినేదినే॥ సంవత్స
రేపశుంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ కృషిరోషేణమహతాకదాచిన్న
విలిప్నతే॥ ఆన్యధాదోషమాహ॥ మారకండేయపురాణే॥ శ్లో॥ వృధాకృ
షింద్విజఃకృత్వా ధాన్యంతద్విక్రయేతవా॥ భోగాథకంసంచితాథకంవా మప
పాపంసమశ్నుతే॥ వత్సరేధాన్యవిక్రేతా కృషింకృత్వాథయోద్విజః ॥ తస్మ
దేహవిశుద్ధ్యధకం మునిభిశ్చాండ్రమీరితం ॥ ద్వితీయేద్విగుణాప్రోత్తం త్య
యేపతితోభవేత్ ॥ వత్సరత్రయంకృష్యుద్భవం ధాన్యంద్విజోధనాథకం విక్ర
యపతిశప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతివ్యథకః॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే

—*నిందితధనాదానప్రాచయశ్చిత్తం*—

వృధాకృషీవలస్యప్రాచయశ్చిత్తం || నిందితాధనాదానప్రాచయశ్చిత్తమాహ||
కౌర్మే || శ్లో|| బ్రహ్మహంతాసురాపీచ సైయిగుర్వంగనాగమః|| మహాపా
తకినశ్చైతే తత్సంయోగీచ పంచమః|| కుండశ్చగోశకశ్చైచ తథాసోమలతా
క్రయా|| పరివిత్తిపరివెత్తా పరివిన్నశ్చవైతథా || తథాపరివిదానశ్చ దత్తా
గ్నికేకసానుగః|| స్తృతివిక్రయికశ్చైచ పరాథంకాశిగాగమః|| ధర్మవిక్రయ
ికశ్చైచ తథాశూద్రాపతిద్విజః | నామవిక్రయికశ్చైచ కాసీనోవృషలీప
తిః|| తద్దైరభృతకాధ్యాయీ తులాస్వకృతశుద్ధిమాన్ || తులాస్వితిబహువ
చనం రూప్యతాద్దితులోపలక్షణం|| షోడశమహాదానోపలక్షణంవా|| శ్లో||
దుశ్చర్మాక్షయరోగీచ కునఖీశ్వావదంతకః | గ్రామణీశ్చారువాకశ్చ గాయ
కోనతకస్తథా|| పరదారాభిగామీచ భిషగ్దవలకస్తథా | ఏతేవైనిందితా
రాజన్ హవ్యకవ్యేషుసర్వదా|| నసంభాష్యాస్సదావిప్రైః పరలోకపరాయ
ణైః || ఏతేభ్యోయాజనాద్రాజన్యతపుణ్యేపరిగ్రహాత్ || యాగాథంసిత్య
లాభాథం నప్రతిగ్రహణంచరేత్ || దృష్ట్వామాతంకమాలోకే తస్మింభా
వ్యష్టిజభావణం | కుర్యాదితిశేషః|| స్పృష్ట్వాసచలస్సాన్నియాత చాండ్రం
ధాన్యపరిగ్రహే|| సహైవభోజనంకృత్వా చాండ్రద్వయముదీరితం| స్వర్ణ
మాత్రంద్విజోయస్తు ప్రతిగృహ్యసుకర్తసు|| యోజయేద్వదిమూఢాత్తాషడ
బంకృచ్ఛమాచరేత్ || ఇతి హేమాద్రానిందితధనాదానప్రాచయశ్చిత్తం ||
అథవాధుకప్యజీవనప్రాచయశ్చిత్తమాహ|| నృసింహపురాణే|| శ్లో|| వృద్ధైర

—*వాధుకప్యజీవనప్రాచయశ్చిత్తం*—

పిచయావృద్ధిశ్చక్రవృద్ధిరుదాహృతా|| మాసిమాసీచయావృద్ధి సాశిఖావృద్ధి
రుచ్యతే|| తాభ్యాంజీవేద్యదావిప్రస్సవాధుకపికఉచ్ఛతే|| పైతృకాదీనికర్మాణి
దేవకార్యాణియానిచ|| తానిసర్వాణివిప్రేంద్ర నిష్ఫలంయాంతిసర్వదా|| ధర్మ
శాస్త్రవిరుద్ధేన జీవయేద్వదిపూర్వజః || అస్వగృహంలొకవిద్విష్టంధమ్యుమ
ప్ర్యాచరెన్నతు|| ధర్మోవిప్రస్యప్రాధేయం స్వగృహంహంకమణి|| విప్రేం
ద్రనిష్ఫలంయాంతి తానిసర్వాణిసర్వదా || తస్మాదిదంపరిత్యాజ్యం వాధుక
వ్యంవిప్రసత్తమైః|| తస్మైసానిష్క్రూతి దృష్టాపారాశర్యేణచతుషా|| మా
సంజీవేద్యదావృద్ధ్యాతదాపారాకముచ్యతే|| మాసద్వయేచతస్తంస్యాచ్చం
ద్రంమాసత్రయేస్తృతం | వత్సానేతుమహాచాండ్రం వత్సరేద్విగుణంచరే

త్ || పతితస్సృత్యత్పరంవిప్రస్సర్వకమృబహిష్కృతః || సంవత్సరాదూర్ధ్వం
వాధుఃప్యజీవనఃపతితప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రా
విరచితే వాధుఃప్యజీవనప్రాయశ్చిత్తం || అథహింసాయంత్రవిధానప్రాయ
— హింసాయంత్రవిధానప్రాయశ్చిత్తం —

శ్చిత్తమాహ || సాగ్రం దే || గౌరికాండే || శ్లో || మనుష్యపశుపక్ష్యాది హింస
నేయంత్రకృతిమం || మాగేఽరణ్యేజలేవాపిపర్వతేచైత్యవృక్షక || దేవాలయే
సభాయాం చ హింసార్థం యంత్రధారిణం || యంత్రస్వరూపమాహ || గజ
బంధనెభువఃఖననం | అశ్వపశుమనుష్యబంధనెమాగేఽమశ్వభ్రాన్తికాణం | అర
ణ్యేపశుపక్షిహింసనాథం జాలవాగురాస్తరణం || పర్వతేషువ్యాఘ్రభిల్లా
కవరాహాదిహింసార్థం దాహః || జలేషు మనుష్యమారణార్థం శంకవాది
స్తాపనం || గృహేషు మూషికాదిహననార్థం ఫలకాదిభిర్వంత్రవిధానం || వృ
క్షేషు శుకశారీకాచటకాదిహననార్థం గ్రీవారజ్జ్వలికరణం || ఏతానియంత్ర
విధానానిశాస్త్రగోహితాని || ఏతానిద్విజస్యంగదోషాత్స్వయంవాకృత్వా
నరకమాప్నోతి || తదాహ గౌతమః || శ్లో || పర్వతేషుజలేవాపి గృహేవార
ణ్యదేశతః || ద్విజశుర్యాత్సంగదోషాద్ధింసాయంత్రవిధారణం | సై నరకమా
సాద్య మృగయుజాణ్యతేభువితస్యదోషవిశుద్ధ్యర్థం పరాకద్యయమీరితం ||
సంవత్సరాత్పరంరాజక చాండ్రద్వయముదాహృతం | అతఃపరంనశుద్ధస్సాన్య
ద్యధావ్యాధస్తథైవసః || సంవత్సరాత్పరంవిప్రాయంత్రసిర్కాణే పతితప్రా
యశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే
ప్రాయశ్చిత్తార్థాయో హింసాయంత్రవిధానప్రాయశ్చిత్తం || ఇత్యుపపాతక
ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణం || అథసంకలికరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండపు

— సంకలికరణప్రాయశ్చిత్తం —

రాణే || శ్లో || అజ్ఞాతకులనామానమన్యదేశాదుపాగతం బ్రాహ్మణంక్షత్రియం
వాపి వైశ్యంపాదజమేవవా || భౌమయిత్వానరంవిప్రస్థాశ్శిష్యాదిభిరాద
రాత్ || విక్రయిత్వానరఃపాపీజీవయేద్ద్యుమోహతః | మహాపాతకిసంజ్ఞస్సాన్య
త్సృత్వానరకమస్తుతే || వైంగే || శ్లో || మోహయిత్వాపృథ్వంత్రై రన్య
దేశాదుపాగతం || అజ్ఞాతకులనామానం విక్రయేద్ద్యుమూర్వజః || నతస్యని
ష్కృతిర్దృష్ట్యా బ్రహ్మహత్యాంచవిదతి || నృసింహపురాణే || శ్లో || పూర్వ
జఃపూర్వజంవాపి బాహుజోరుజపాదజాన్ | వశీకృత్యాపృథ్వంత్రైర్విక్రయే

ద్యదిపాపధీః | నతస్యపునరాప్య తిర్యమలోకాన్ సుదాచనః | సాంధేన్లో, ముఖ
జః పాపధీర్నతస్య రాజానంవాణిక్పతిం || శూద్రవా బ్రామయిత్వాతు
వశ్యాషధాద్యైర్విగహితైః || విక్రయిత్వాపరస్మై తం యమలోకం సగ
చ్ఛతి | పునఃకువయపాః మృసును రేవభవేత్సునః || విపోనిప్రంఘలాత్రి
త్వాకుర్యాదాత్మః పోషాం | పిన్యైషానిమగ్నతీర్థా మ్నామనుసారదగాలవైః ||
క్షత్రియేతుషడబ్దంస్యాద్యై శ్లైషాదోనమాచరేత్ || శూద్రైర్వధికం సంకరేతు
పాచలకృత్వావిశుద్ధ్యతి || విప్రయః క్షత్రియోహృత్వా విక్రయేత్పబుద్ధి
మాన్ || బ్రహ్మగూత్వావ్రతంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపాతకే | ఆథవాగోసహ
స్రంతు దత్వాశుద్ధివవాఘ్నయాత్ || తదధేన్వైవశుద్ధ్యస్యిదూరుజోవిప్రవి
క్రయే || శూద్రోవిక్రయతేవిప్రం మోసల్యంతస్యరాన్యథా || సంకరోవిక్ర
యేద్విప్రం శూద్రవస్తాసలంచరేత్ || సంకరజాతిర్విప్రవిక్రయే || శూద్రవస్తా
సలంచరేత్ || సంకరజాతిర్విప్రవిక్రయే శూద్రవస్తాసల్యమహాతతి || విశేష
మహా | గారుడపురాణే | శ్లో | బాలేవాండ్రం వ్యశేప్రోక్తం పౌగండ్వతద్వ
యంచరేత్ | తరుణేతుమహావాండ్రం ప్రాథేప్రోక్తంతుత త్రియం || జీణేతు
విక్రయంకృత్వా సహస్రంకృచ్ఛమాచరేత్ | విప్రజాత్యాది స్త్రీణాం మనుష్య
విక్రయే పాపైశ్చ త్త్రాయయశ్చిత్తాధంకవేరితవ్యం || ఇహహేమాద్రా మను
ష్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అధాత్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాంధే ||

—*ఆత్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పాతాళఖండే || శ్లో || పాపమితౌస్త్రి బుద్ధైవ మృతయాచోగ్రదండనం | అతీ
వపరుషం వాక్యం సర్వస్వం దానమేవచ | ఏతాని సప్తవ్యసనాని అధాపరాణివ్య
సనసమానాని || శ్లో || అన్యతంగంధపుష్పాణాం సేవనందోషచారణం | సదా
తాంబూలవస్త్రాణాం భోగోయందోషసాధనం || ఋణంకృత్వాఘృతంక్రీ
త్వావ్రత్యహ భోజనస్పృహః || స్వస్యాకించన్యపజ్ఞాత్వా ఋణంకృత్వాన్య
యంచరేత్ || ఏవంభోగాన క్షచిత్తక్రీత్వాన్యనవతకయేత్ || పక్షంవా
ధతదధంవాభవదాధీనమాచరే || ఇతివసంవిదకృత్వా వతక యేద్యదిపాప
ధీః నిత్యకర్తాణికామ్యాని ఇష్టాపూర్తాకానిచ | సర్వంతస్యైవభవతిస్వ
యంవై నిష్ఫలోభవేత్ || అగ్నోదగ్ధంజలమగ్నం భూమానిపతితంచయేత్ ||
తత్సర్వంపరలాకాయ ద్యుతేనక్షంవినశ్యత్ || పతితస్సభవేత్పాపీభింశాద్యై
ర్నిత్యకర్తౄణాం || నరకేనియతంచాసః పాపకారీభవేద్యతః || తస్యైవనిమగ్న

తిద్యుష్టా మునిభిర్దత్తకోవిదైః ॥ హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తవ
త్సర్వంకుర్యాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితాత్మ విక్రయణప్రాయశ్చిత్తం ॥
అథసుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రోధన

—*సుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

లోభేన స్వసుతవిక్రయేద్యది ॥ సవైషిశాచతాంయాతి యావదాభూతసం
స్థవం ॥ త్రైంశం శ్లో ॥ గృహదాహూదారనాశో దేహపీడాసుతాత్మనోః ॥
రాజాహరతిసర్వస్వం పశవశ్చోరనాశితాః ॥ బాంధవైశ్చపరిత్యాగో హ్యన్న
వస్తువిహీనతా ॥ అష్టాకష్టాభిమెరాజక సంభూతేష్వేషమానవః సుతం
నవిక్రయేత్వాపీసవైషైశాచజన్మవాక్ ॥ అహూకష్టమహాకష్ట మహాకష్టం
దరిద్రతా ॥ తత్రాపిపుత్రదారాణాం బాహుశ్శిష్ట కష్టతా ॥ ఔరసంవాసప
త్నీజం నద్విజోవిక్రయంచరేత్ ॥ సవీవనరకంభుక్త్వా పిశాచత్వమహాపుయా
త్ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ ఆపత్సుధనలోభాద్వా మహాతా మేషుభూమిప ॥
ఔరసంవాన్యజంవాపి ద్విజోయదిహవిక్రయేత్ ॥ సవీవనరకాభుక్త్వా పిశా
చత్వమహాపుయాత్ ॥ తద్దోషపరిహారాథం మహాసాంతపనంచరేత్ ॥ బా
లెసాంతపనుప్రోక్తం పౌగండతద్వయంస్మృతం ॥ కౌమాప్రప్రాధకాలేతు
మహాసాంతపనత్రయం ॥ స్త్రీణామధకంవిక్రయిత్యా విక్రయప్రాయవైశ్య
యోఃతత్ స్త్రీణాంచతదధకంస్యా చ్ఛాదతద్దనమాహరేత్ ॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే సుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపత్నివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
దేవస్వామీ ॥ శ్లో ॥ పూర్వోక్తేష్విహకష్టైశు మహదాపత్సుభూమిప ॥ నప

—*పత్నివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్నీంవిక్రయేద్విప్రో దుష్టామపినతిమపి ॥ గర్భేత్యాగోవిధీయతఇతిసర్వత్రా
నుషంగికతాయుగేవ్యభిచారే స్వదృష్టైగభకధారణమేవదుష్కర్తవ్యం ॥ వ్యభిచా
రమాత్రేపోషణమేవనత్యాగః ॥ స్థాండే ॥ శ్లో ॥ ఆపత్స్వపిహకష్టైశుమహాతామె
జనతుయోధర్మపత్నీంసపత్నీంచాప్యదుష్టాందుష్టచారిణీం ॥ నవిక్రయేద్విజంకా
మాత్పరస్మైమత్సరాతురః ॥ యదివిక్రీయవైతమహాంతంనరకంప్రణేత్ ॥ భవి
ష్యోత్తరే ॥ శ్లో ॥ సతీంసపత్నీమాపత్సుభరావిప్రోనవిక్రయేత్ ॥ ధర్మంయదిపరి
త్యజ్యవతాయేదిహకమణి ॥ యమలోకముపాగమ్యరౌరవనరకేవసేత్ ॥ పున
ర్భూవముపాగమ్య దారహీనోభవేద్భువి ॥ ఏతద్దోషవిశుద్ధ్యథం ప్రాజాప
త్యంసమాచరేత్ ॥ సత్యాంతువిక్రయేణాండ్రం పరాకమసతిక్రయే ॥ బాలికా

యాంపడబ్బంస్యా త్వేధాయాంనాస్తినిష్కృతిః|ఏతదజ్ఞానవిషయం|జ్ఞాత్వా
చేద్ద్విగుణంచరేత్|| ఉత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్పాశ్చిత్తం|| శూద్రైఃపుత్రానం
రాజాసర్వస్వంగృహ్నియాత్|| ఇతి మేమాద్రాదివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయ

—*మాత్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*

శ్చిత్తాధ్యాయే పత్నీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథమాతృవిక్రయప్రాయశ్చి
త్తమాహ|| శిష్యపురాణే|| శ్లో|| మాతరంతత్సపత్నీంవా భగినీంభాతృబాంధవీం||
పితృవ్యసత్నీంవిధవాంస్తుషాంవామాతులాగ్రణీం || వీప్రోవైమత్సరాసక్తో
వ్యభిచారాదిశంకయా|నవిక్రయేత్సుతోభ్రాతా విక్రయేద్యదిదోషభాక్|| శ్రైం
గే|| శ్లో|| మాతరంభగినీంభ్రాతృబాంధవీంస్వస్తుషామపి | సపత్నీంవిధ
వాంపత్యాన్సపత్నీంమాతులాగ్రణీం| పితృవ్యసత్నీంభాతృజాయాం గురు
పత్నీనుధాపివా|వ్యభిచారాదివాతాభిర్వత్సరాద్వాజనాధిప || ఏతాసువి
ప్రోవద్రుహ్యో త్సత్నీదోషేనుహత్యసి|| నవిక్రయేద్ద్విజోలోభాన్యృత్వానర
కమన్నతే|| మారగంజేయపురాణే|| శ్లో|| శృణురాజకప్రవత్యైమి దోష
బుద్ధిమిమామిహ|| యోవిప్రోమాతరంభ్రాత్రీం తత్సపత్నీంసహాదరిం| స్వ
సారంవిధవాంసాధీం వైతృవ్యాంస్వస్తుషామపి || మాతులానీంగురోర్దా
రాక్ వ్యభిచారేనుహత్యసి|| జనవాచాద్దోషబుద్ధ్యానదుహ్యదైర్వకదాచన|
మాతరంతత్సపత్నీంవా విక్రయేత్సతోభవేత్|| భగినీంవాస్వసారింవా విక్ర
యేద్యదిపాపధీః | నిషాగరణతయా|రాజకకారీషవధమహతి| విధవాం
మాతులానీంవా స్తుషాంపితృవ్యసంభవాం|| విక్రయిత్వాద్విజోమోహాదన్య
దేశగతోయది|మహాసాంతపనంచాంద్రం పడబ్బంభూపరిక్రమః || యధాక్ర
మంయోజనీయం గర్భేత్యాగోవిధీయతే|మాతరంసత్యజేద్విద్వాక్ పూర్వవ
చ్ఛుద్ధిమాచరేత్|| గురుదారవిక్రయేకారీషవధవీప || వయస్తారతమ్యంపూ
ర్వవద్వేదితవ్యం|తత్రతత్రవిక్రయేతత్రత్ప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం | ఉత్రి
యవైశ్యయోర్విప్రవత్పాశ్చిత్తం | శూద్రైఃపుత్రానంసీకారః || సర్వత్రగ
ర్భేస్వదేశాదన్యదేశేత్యాగవీప|నమాత్రోః|| పూర్వవద్వేదితవ్యం|| ఇతి మే
మాద్రాదివిరచితే మాత్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం|| అథపుత్రీవిక్రయప్రాయశ్చి

—*పుత్రీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*

త్తమాహ|| సాగండే|| శ్లో|| వివాహాధ్వణంవివాహాత్ప్రకరన్యాం గౌరీ
నుధాపివా|రోహిణీంపుష్పిణీంవాపి యోవిప్రకన్యకాధనం| వివాహాథమితి

వ్యాజం కృత్వాస్వీకరణంచరేత్ ॥ పితరోనరకంయాంతి స్వయంపక్షీనమన్వి
 అః ॥ రారవెనరకేహారే వసత్యాచంద్రతారకంజామూతురతిమాత్రంస్వా
 త్సవైకింకరణీభవేత్ ॥ గౌతమధర్మై ॥ అష్టవహాభవేతున్యానవహాభ
 తురోహిణీదశవహాభవేద్గౌరీ అతఃక్షిధ్వంబజస్వలాక్రయక్రీతాతుయా
 నారీనసాపత్న్యభీధీయతే ॥ నయోగ్యాహవ్యకవ్యమ దాసీంతాంమునయోవి
 దుః ॥ కన్యాదానైవిశేషమాహా ॥ మారగండేయపురాణే ॥ శ్లో ॥ సంబంధి
 సంమాణవకింశోత్రియంవ్యాధివజ్జితంఆహూయదద్యాత్ప్రసైతాంవత
 స్నాతకశుద్ధయమాతృతఃపితృతవైచ్చవ సప్తసప్తవసప్తవ ॥ పితౄనానుద్ధరతే
 పూర్వంపశ్చద్భవ్యహిలీయతే ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ వస్త్రాదివాంఛాం
 సంత్యజ్యశక్త్యాంకృత్యస్వాంసుతాం ॥ కులజాయసుశీలాయస్నాతకవ్రతచా
 రితే ॥ అరోగాయశ్రుతవతేయోదద్యాత్సంశ్శలుష్యమే ॥ పితరోముక్తిమా
 యాంతి స్వయంచబ్రహ్మణఃపదం ॥ ఏతస్యవైపరీత్యేతు పితరోనిరయంగతాః ॥
 కుంభీపాకంస్వయంయాతి కన్యావిక్రయణేఫలంవివాహాభంయంకంవావ్యా
 జమాశ్రిత్య ధనస్వీకారవీవమూల్యంకన్యాశుల్కం ॥ తదేవాహా ॥ దేవలధర్మై ॥
 శ్లో ॥ వివాహాభంధనంగృహ్లాన్యంకంవావ్యాజమాశ్రితః ॥ తదేవవిక్రయే
 మూల్యం యోవిప్రస్తన్నసంత్యజేత్ ॥ తస్యవైవిషక్యతిర్నాస్తిత్రిభిశ్చంద్రా
 యజ్జేర్వివాహోహిణీవిక్రయేరాజన్ మహాచాంద్రాయణంస్మృతం ॥ గౌరీవి
 క్రయణేతాత మహాసాంతపనంస్మృతం ॥ రజస్వలావిక్రయణే కారీషవధవీవ
 హివితాసాంచవతస్రాణాం మూల్యంధృత్వావివాహయేత్ ॥ నతత్రవిప్రా
 భుంజీరన్ తత్తత్పాపార్థకాపున్యః ॥ తదాహాపస్తంబః ॥ దోషేణవా
 మీమాంసమానస్యామీమాంసితస్యవాపాప్కూరం హిసతస్యభక్షయతితివిజ్ఞా
 యతే ॥ అత్రకన్యాశుల్కస్వీకార ఎవదోషః ॥ అతవీవ కన్యామూల్య స్వీ
 కారవీవవిక్రయోనాన్యః ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కన్యాదివిక్రయప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ అథ ధేనువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శివపురాణే ॥ శ్లో ॥ సం

—* ధేనువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం *—

పాద్యబహుధాయత్నై ధేనుంవిప్రప్రతిగ్రహేత్ ॥ విక్రయేద్బుధిమూఢాత్తా
 రౌరవంసంకంప్రజేత్ ॥ త్రైంగ ॥ శ్లో ॥ ధేనుంసంపాద్యవిప్రోయ మగ్నిహో
 త్రార్థమాదరాత్ ॥ దుగ్ధాభావేయసాయక్తో విక్రయేద్బుధిపాపధీః ॥ సవైస
 రకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ బాల్యేపాగండకేవాపి ధేనుంవా

యశ్చిత్తం || అఖఖరవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవిపురాణే || శ్లో || రాస

—*ఖరవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

భంవిక్రయేద్విప్రః పశుచండాలమాదరాత్ || సవైచండాలతాంయాతి సరకం
చానుభూయచ || సాగండే || రాసభంపూర్వజోలోభా త్రితాత్వాల్పద్రవ్య
మూల్యతః | పశ్చాద్భహుధనాకాంక్షీవిక్రయేద్భద్రదైవతః || సచండాలత్వ
మాసాద్య యావద్భహులయంగతః || తావత్సాగంతుదానిత్వా భవేత్సం
హాతిమాకభవి || లైంగే || శ్లో || రాసభంవిక్రయేన్మోహా త్రితాత్వాల్పద్రవ్య
మూల్యతః || సచండాలత్వమాసాద్య పశ్చాత్సంహాతిమాకభవేత్ || ప్రా
జాపత్యంబాలభావే కౌమారేతప్తమాచరేత్ || యూనికుర్యాత్తడబ్దంతుతత
శ్శుద్ధోభవేద్విజః || స్త్రీణామేతదధంక్షత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్ || పాద
జెసర్వస్వహరణం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే రాసభంవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

—*ఉష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథోష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || లింగపురాణే || శ్లో || ఉష్ణింద్విజాతి
సంపాద్య క్రితావాలఘుమూల్యతః | విక్రయేత్తంధనాధిక్యా తాగలసూ
త్రంప్రపద్యతే || సాగండే || శ్లో || స్త్రీయంకృత్వాశవాక్రీత్వా ద్విజకుర్యాత్సా
మేశకే || విక్రయంయదిపాపాత్సా సరకంయాతిదారుణం || భవిష్యోత్తరే ||
శ్లో || క్రమేశకంద్విజోయస్తు సంపాద్యబహుయత్నతః విక్రయేన్నిష్కృతిర్వా
స్తి కాలసూత్రాద్భయంకరాత్ | బాల్యేపరాకంసంప్రోక్షం పొగండేతపమీ
రీతం | యూనిచాండ్రంషడబ్దంవా కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ | విప్రస్త్రీణాం
తదధంస్యా త్పూణంక్షత్రవిశామిహ || పాదజెతుధనాదానమేపహో
దితం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అఖహరిణీ
విక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || లైంగే || శ్లో || అరణ్యజాంవాగృహజాం

—*హరిణీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రీయదిహవిక్రయేత్ || హరిణీంద్రవ్యలోభేనసయాతిబిస్కృహంతృతాం ||
మాత్యే || శ్లో || దేవాలయేగృహేవాపి పోషయిత్వామృగాంగనాం | ద్విజ
స్తాంవిక్రయేద్భస్తు సమహాపాతకీభవేత్ || విక్రయేద్భద్రదీపాంసాధకం సచం
డాలత్వమాప్నుయాత్ || చతుర్ద్వింశతిమతే || శ్లో || అరణ్యజాంవాగృహజాంవి
పోహింసాధకమాదరాత్ | విక్రయేద్భద్రదీపాపాత్సాభవేచ్ఛండాలజన్మవాక్ ||
తస్యవైనిష్కృతిర్వాస్తి త్తమలోకాతకుదాచన || రాజవిజయే || శ్లో || బాగ్మణ

స్సముపాదాయ హరిణీం వనసంభవాం | త్రీత్వా వారాజరాజేంద్ర హింసార్థం
విక్రయేద్యది || సవైసరకమాసాద్య తత్ర శుక్త్యా మహద్భయం || ఘనమేత్యస
పాపీయాన్ చండాలత్వమవాప్నుయాత్ || తత్పవశోధనాధాన్య నిష్క్రూ
తింప్రాహ పద్మభూః || ప్రాతస్సాన్త్యా యథాచారం నిత్యకర్మసమాప్త్య చ ||
రహస్థానముపావిశ్య స్వగృహ్యగ్నోవిధానతః || అగ్నింధనాదిపాత్రాంతేషి
ప్రాజ్యసహితైః స్త్రైః || విరజాహేమవిధివాక్య త్వాహేమసహస్రకంజ
యదీంశ్చ తతోహుత్వా హేమశేషం సమాపయేత్ | ఛలాహారం ప్రకతం
వ్యో హేమకమః ఫలాస్తయే | సాయంసంధ్యానా పానీతతతశ్చాపాననం
చ రేత్ | అగ్నింసంరక్షయేద్ధీమాన్యావద్ధీతా సమాప్త్య తే || ఏవంపంచదశసంకృత్వా
విరజాహేమమాదరాత్ భవేద్విప్రోవిశుద్ధాత్మా తస్మాత్పాత్రముచ్య
తే || సహస్రమిత్యత్ర తిలాజుహోమీతి సంకల్ప్య | చతుర్వంశతిభిర్వాక్యైః
పుథక్పుథక్ సంఖ్యాకతం వ్యా || తైర్వాక్యైః స్త్రైః సహస్రసంఖ్యాభవతి || ఏత
యా సంఖ్యయా పంచరాత్రం పంచసహస్రం జహుయాదిత వేదితవ్యం || ఇతి హే
మాద్రివిరచితే హరిణీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ రురువిక్రయప్రాయశ్చి

—* రురువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్ —

త్తమాహ || బ్రహ్మాండే || శ్లో || యజ్ఞార్థం కల్పితేః పూర్వం బ్రహ్మణా పద్మ
యోనినా | యస్మిన్ దేశే మృగం కృష్ణస్థదశః పుణ్యవానిహ || తంక్రీత్వా వాగృహీ
త్వా వా పూర్వజోధనత్వవ్యయా | విక్రయేత్పాపకర్మభ్యస్స చండాలత్వనాని
హ | తస్మాన్న విక్రయేద్ధీమాన్ రురుంస్వప్నైవి నారద | విక్రయేద్యది మూఢా
త్మాప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తదా || లైంగం || శ్లో || బ్రహ్మణా కల్పిత రురుంసంపా
ద్యబహుయత్నతః || పూర్వజస్సంగదోషేణ విక్రయేద్యదిపాపీనేమహంతం
సరకంగత్వా చండాలస్సభవేదిహ || తస్యవైనిష్క్రూతిర్నాస్తి | తిషుజ్గసు
భూమిప || స్వగృహ్యగ్నోవిధానేన దశరాత్రమతండ్రతః || కూశ్మాండైః
ణహోమైశ్చ సహస్రం జహుయాత్రమాత్ || ఏతైశ్చద్ధిమవాహోమీతి నాన్య
ధాతస్య పాపినః || సహస్రం కూశ్మాండహోమః || తదధికంగణహోమః ||
తమగ్నిం దశరాత్రమజస్రంధృత్వా దశరాత్రం ఛలాహారం స్థండలేతయనం
చకృత్వా శుద్ధతి || ఇతి హేమాద్రివిరచితే రురువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

—* అశ్వవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అధాశ్వవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మకైవరై || శ్లో || ఉత్తమా

శ్వ గృహజాతంక్రిత్వామూర్త్యైరనేకశః పోషయిత్వాచిరంకాలం విప్ర
 స్తుంవిక్రయేద్ద్యుధి । కాలశూటముపాగమ్య యమలోకేభయంకరే । పున
 భుజవముపాగమ్య వ్యాధోభవతికాననె॥పాద్యై॥ శ్లో ॥ మేరుమందరతుల్యుని
 పాపాఃవివిధానిచరుద్రజాపీపరిహరేన్నకన్యాహయవిక్రయాత్ ॥ హయ
 విక్రయిం పాపం యతకుత్రనహీయతే॥ తస్మాదతత్పరిత్యాజ్యం పూర్వజైః
 పాపభీరుభిః॥ శివపురాణై॥ శ్లో ॥ కన్యాం దాసీంహయంవిప్రః పోషయిత్వా
 ప్రయత్నతః॥ తానెతాన్విక్రయేత్వాపి వ్యాధోభవతికాననె॥ విష్ణుధర్మోత్త
 రై॥ శ్లో ॥ కన్యాంహయంచదాసీంచ స్వగృహేసంభవాత్తుభాత్ ॥ పోష
 యిత్వాద్విజోలోభా త్వశ్చ జితాంశ్చవిక్రయేత్ ॥ సభక్త్యా యతనాస్స
 ర్వాః పశ్చాద్వ్యాధోభవేదిహ॥ తస్య దేహవిశుద్ధ్యథాం ప్రాయశ్చిత్తమి
 దంశుభం ॥ ఉత్తమాశ్వేంద్విజఃకస్తైవిక్రయిత్వాచరేద్విధిం॥ సాధారణహ
 యైరాజ్ఞ తప్తకృచ్ఛ్రింవిశోధనం॥బడబావిక్రయేతాత ప్రాజాపత్యంసమా
 చరేత్ ॥ బాణ్యపరాకంపాగంఙై తస్తుంయూనిహయాయవకం ॥ తదథాంవిప్ర
 నారీణాం విప్రోక్తంరాజవైశ్యయోః॥ తత్ సీఠాంచతదథాంస్యాత్వాదజె
 మూల్యమాహరేత్ ॥ ఏవంవిప్రోభవేత్పూతః పాపాదస్కాద్విశాంపతే॥ ఇతి
 హేమాద్రావిరచితైశ్వ విక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధదుష్టమృగవిక్రయప్రా
 యశ్చిత్తమాహ॥ శంభురహస్యై॥ శ్లో ॥ సింహాలావ్యాఘ్రశ్చభల్లూకః కిటిశ్చ

—*దుష్టమృగవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

లలవీచచ ॥ శరభఃఖడ్గినోయేచతేమృగాదుష్టసంజ్ఞితాః ॥ ఏతాగృహీత్వా
 దుష్టాత్మా జాతైశ్వభైశ్చశంకుభిః॥వ్యాదససంగతామేత్య విప్రోలోకవిగ
 హితః॥ తానాదాయయదారాజ్ఞవిక్రయేద్ద్యుధిలయా॥తస్య దేహవిశుద్ధ్య
 థాంపరాకంమునిచోదితం॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతిసాన్యధాశుద్ధివ్యతే ॥ ఇతి
 హేమాద్రావిరచితే సింహాదిదుష్టమృగవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అధారణ్యకమృ
 గపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవీపురాణై॥ శ్లో॥కిటిభంచక్రవాకంచ

—*ఆరణ్యకమృగపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం*—

హంసంకారండవంతధా॥మయూరంఛారసంచైవచమరీమృగమేవచ॥వాషణం
 చమృగానాభించకపోతంజాలపాదకం॥ శుకంచాషంబలాకంచ శింశుమారంచక
 చ్చపం॥ శారికాంచభరద్వాజం యేచాన్యేపక్షిణస్తధా॥ఏతాన్యోద్రవ్యలో
 భేన ద్విజోయదిహవిక్రయేత్ ॥ తస్మైవశుద్ధిరుదితాద్వాదశాహమభోజనం॥

మకరంసకులంకాకం కుకుటంమూషికంతథా। మాజాకలంనాకులంసపకం
భారద్వాజంకపితథా॥ డేరికాంబటకంశ్వానం విక్రయేద్యదిపూర్వజః॥ సుప
ణ్ణశ్చధృశ్యేవాంశ్చ శివాంకంకంసృగాలకం । కృచ్ఛాధికమాచరేద్విద్వాక్
జ్ఞాత్వాతద్విష్ణుణంబరేత్॥ ఇత్యారణ్యక మృగపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥
అథగోధూమతలమాషవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగంజేయపురాణే॥

—*గోధూమతలమాషవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ గోధూమాశ్చతలమాషా హవ్యకవ్యశుభప్రదాః। స్వకృషిప్రాపితారా
జక్ ప్రేతృపీతికరాశ్శుభాః॥ ద్విజోయదిహలోభేన సంచయార్థకంహివిక్రయే
త్తస్యైవసిష్టగతిర్నాస్తి యమలోకాతగదాచన॥ త్రేంశ్శ్లో॥ గోధూమ
తలమాషాన్యో స్వకృషేరుద్భవానిమాన్। ధర్మశాస్త్రంపరిత్యజ్య విప్రోయది
హవిక్రయేత్ ॥ తస్యాన్యసిష్టగతిర్నాస్తి యమలోకాత్పుదారుణాత్ ॥
మసోరాజవిజయే॥ శ్లో॥ తిలాగోధూమమాషాంశ్చ స్వకృషేరుద్భవాన్
ద్విజః। విక్రయేద్ధనలోభేన మహాంతంనరకంప్రశేత్॥ గోధూమవిక్రయేరాజక్
ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ మాషాణాంత ప్రమాత్రంబ తిలానాణాంద్రభక్ష
ణంఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంఖారీ ప్రమాణేయోజనీయం । అప్పవిక్రయేదతథకంత
త్పత్నీనాంతదధకం। రాజ్ఞాంవిప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం। వైశ్యస్సహజవీవశూద్రా
దీనాంచనదోషః॥ ఇతిహేమాద్విరచితేగోధూమతలమాషవిక్రయ ప్రాయశ్చి
త్తం॥ అథముగ్ధతండులవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగంజేయపురాణే॥

—*ముగ్ధతండులవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ ముగ్ధాశ్చతండులారాజక్ సర్వజంతూపకారకాః॥ బ్రహ్మహిలోకరక్షార్థం
సృష్ట్యాదౌసృష్టవానిమాన్। హవ్యకవ్యేషుశస్తాస్సున్నర్విప్రాణాంచవిశేషతః ॥
ద్రవ్యస్యసంచయార్థంవా హ్యతిలోభపరాయణః। విక్రయేద్యదిమూఢాత్మాన
రకంప్రదిపద్యతే మరీచిః॥ శ్లో॥ ముగ్ధాశ్చతండులారాజక్ బ్రహ్మణాన్ద్యౌతాంపు
రా। తాన్విక్రయిత్వాయోవిప్రో ద్రవ్యలోభపరాయణః। నరకంప్రతిపద్యాశు
కష్టజాతిభావేదిహ॥ గౌతమధర్మే॥ తండులాంజైచ్చన ముగ్ధాంశ్చవిప్రోలోభప
రాయణః। విక్రయేద్యదిమూఢాత్మా ప్రాయశ్చిత్తిభవేదిహ। పాజాపత్యంతం
డులేషు తస్తంముగ్ధేషుశస్యతే । భారికాయామేవమేవ తదధకంచతదధకే।
ఏకవారవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తమిదం। ద్వివారేద్విగుణం। అభ్యాసేచతుగుణం॥
అతఃపరంద్విజశ్శూద్రతుల్యభివ్యథకః । తత్ స్త్రీణాతదధకం। క్షత్రియాణాం

విప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం వైశ్యస్యసహజవిప్రశూద్రాదీనాంనదోషః॥ ఇతి హేమా
ద్రవిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే ముగ్ధతండుల విక్రయప్రా
యశ్చిత్తం॥ అథ వ్రహ్మదిధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లైంగే॥ శ్లో॥ వ్రహ్మ

—*వ్రహ్మదిధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చణకారాజక శ్యామాకాఃకోద్రవాస్తథా॥ ప్రియంగవఃకుశుతాశ్చయా
వనాళామహేమాన్నతాః॥ ఏతానికృషిజాతానిసోష్ణద్భవానిన్యప్రోత్తమ॥ ఏతే
పాంవిక్రయంకృత్వా నిత్యకర్మసమాచరేత్ ॥ నిత్యకర్మచదశకపౌణికమా
సాగ్రయణపశుపిత్రాభిక్షాదీకం తదథకంతేపాంవిక్రయేనదోషః॥ ద్రవ్యసంప
యాధికంవిక్రయేదోషమాహ॥ కౌర్మే॥ శ్లో॥ విక్రయత్వాద్విజోధాన్యం నిత్య
లోపేనదోషభాక్॥ అశ్మగశ్చోపభోగాథకం మహంతంనరకంప్రశేత్ ॥ వరా
హపురాణే॥ శ్లో॥ ద్విజశ్చవిక్రయేద్ధాన్యం లోపశ్చైవిశ్యకర్మణాం॥ అన్యధా
దోషమాసాద్యమృత్యావరకమశ్నుతే॥ సర్వేషాంధాన్యజాలానాం విక్రయేతు
వృధాద్విజః॥ అశ్మపుత్రస్వదారాణాం భోగాధకయః॥ వాపుః॥ ప్రాయశ్చి
త్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ అఘోపరాకోవిప్రాణామనఘే
శాం॥ ద్రమీరితం॥ ఏకస్మిన్వత్సరేతాత ప్రాయశ్చిత్తమితిరితం॥ ద్విపీయేద్విగుణం
ప్రోక్తంతృప్తయేశూద్రవత్తతః॥ తత్పత్నీనాంతధాప్రోక్తం త్నాత్రియోవిప్రవచ్చ
రేత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి యధాశూద్రస్తధైవసగతి॥ ఇతి హేమాద్ర
విరచితే నానాధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్త

—*గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మాహ॥ దేవీపురాణే॥ శ్లో॥ గుడంసలపాద్యయత్నైర దేవకార్యేషుశుద్ధిదం
పలమాప్రంద్విజోదత్వా దేవలోకముపావిశేత్ ॥ లైంగే॥ శ్లో॥ పూర్వజో
బహుభిర్యత్నైః కేదారారామసంభవం॥ గుడంసంపాద్యబహుధానకుర్యా
త్తస్యవిక్రయం॥ మహంతంనరకంభుక్త్వా యమలోకేసుదాసుణిం పునఃకు
వముపాగమ్య సరఘాజాయతేధుగ్రవం॥ పాద్మే॥ శ్లో॥ స్వారామసంభవంవి
ప్రోగుడంసంపాద్యపూరితః॥ పశ్చిల్లోభశరీతత్త్వా విక్రయత్వా యమంప్ర
శేత్ ॥ భూలోకముపసంగమ్య జాయతేమధుమక్షికా॥ తస్యనిష్కృతిరున్నా
పలానాంశతవిక్రయే॥ ప్రాజాపత్యంశ తాదూర్ధ్వంసహస్రేచాంద్రమీరితం॥
తతోధికంవిక్రయిత్వా మహాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ చాంద్రాయణద్వయంక్మ
త్యా సమాప్రాదధికేద్విజః॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్ర నాన్యధాగతిరస్తిహీతి ॥

విప్రాంగనానాంవిప్రస్యానాం త్మత్రియాణాంవిప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం వైశ్యా
నాంస్వజాతివిహితమేవ॥ ఇతి హేమాద్రాదివిరచితే గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥

—శిలవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథలవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వారాహే॥ శ్లో॥ కుడుబంవాల్పమాత్రం
వాప్రస్థంవాథతతోధికం॥ ద్విజుక్రీత్యావిక్రయే తద్వదిపణ్యవివృద్ధయే॥ సవినా
మధారీస్యాద్వైదాలావిప్రఉచ్యతే॥ యమలోకముపాగమ్య స్వేదరోగిభవే
ద్భువి॥ అసంభాష్యోహ్యపాక్షేయోబైదాలావిప్రఉచ్యతే॥ చాహ్మణాఃదశ
విధాః॥ శ్లో॥ బైదాలశ్చకపాలశ్చ తంతువాయస్తపాదరః॥ తత్తుకస్సవణ
కారశ్చ కాపానస్సేచ్ఛయావణిక్॥ శూద్రావతికర్మహీనో దశధావిప్ర
సంజ్ఞితాః॥ తంతుమాత్రధంశ్వేతేనసంభాష్యాంకదాచన॥ చతుర్వింశతిమతే॥
శ్లో॥ ముఖిజోలవణంక్రీత్యా వణిగ్భిస్సహలాభతః॥ పశ్చాత్తద్విక్రయేద్వస్తు సవ
వయమమందిరే॥ స్థిత్యాబహుదినంతత్రస్వేదాంగోజాయతేభువి॥ సతుబై
దాలవిప్రస్యాదసంభాష్యంకదాచన॥ తస్యదేహవిశుద్ధ్యథం ప్రాయశ్చిత్తం
మమాదితం॥ లవణంవిక్రయేత్పక్షం తప్తకృచ్చిద్వయంస్తృతం॥ మాసం
తద్విక్రయఃకృత్వా తప్తకృచ్చిచతుష్టయం॥ ఋతుమాత్రక్రయేతాత
తస్యచంద్రముదాశ్చతం॥ ఋతుత్రయేద్వయంబ్రోక్తం వత్సరేపతితోభ
వేత్॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః పతితస్యయదస్తిహి॥ తత్కుర్యాదితి
శేషః॥ తస్యోపనయసంభూయోనాన్యధాశుద్ధిరీరితా॥ తత్పత్నీనాంతదర్థంస్యా
త్, త్మత్రియాణాంద్విజుక్రీతవత్॥ విట్పూద్రయోస్సవభావస్సాగ్రసౌలవణవి
క్రయః॥ ఇతి హేమాద్రాదివిరచితే లవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ కార్పా

—శిశుకార్పాసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

సవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవీపురాణే॥ శ్లో॥ కృషిప్రాప్తముతక్రీతం
వణిక్తుల్యతయాద్విజుః॥ తద్విక్రయిత్యాదుష్టాత్పా నరకంప్రతిపద్యతే॥ తతో
భువముపాగమ్య హస్తయోశ్చేవవాణిభవేత్॥ మార్కండేయే॥ కార్పా
సంకృషిసంఘాతం క్రీత్యావాణిజ్యతోద్విజుః॥ విక్రయిత్యాతతః పశ్చాన్నరకం
ప్రతిపద్యతే॥ తతానుభూయసుచిరం భువంగత్వాతుపాపవాణి॥ జాయతే
హస్తరోగీన ససంభాష్యంకదాచన॥ తైంగే॥ శ్లో॥ యఃక్రీత్యాబహుకార్పా
సంయద్యాస్వకృషిసంభవం॥ ద్విజులోభితయాపశ్చాద్విక్రయేద్వదిపాపధీః॥
సగత్వానరకంఘోరం జాయతేశ్వేతపాణికః॥ పూర్వవన్నిష్కృతిదృష్టా

మునిభిస్తత్త్వదశిః॥ లవణవిక్రయేవిప్రస్య యత్ప్రాయశ్చిత్తముక్తం తదేవా
త్రాపియోజసియం॥ స్త్రీతాంక్షుత్రియాణామేతదధః॥ ఇతి హేమాద్రావిరచి
తే, కాపాఃసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథనీలీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—ఃనీలీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

తైంగి శ్లో॥ నీలీంయఃపూర్వజఃకీర్త్యావణిగ్నిపాపకమః॥ పలంవావింశతిప
లంశతంవాథతఃపరం॥ విక్రయేద్ద్యదిపాపాత్నా ససద్యఃపతితాభవేత్ । సగ
త్వానరకంఘోరం తంతువాయుద్విజోభవేత్॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ ముఖ
జ్ఞాప్రతాతక్త్యావణిగ్నిస్సహపాపకృత్॥ క్రిత్యానీలీంధనైర్వాపి విక్రయేద్ద్య
దిలోభతః॥ తస్యాన్యానిషక్రాతిర్నాస్తీయమలోకాతగదాచన॥ తతఃపునభు
వంగత్వా ద్విజస్సాస్త్యత్తంతువాయకః ॥ సాగందే ॥ శ్లో॥ నీలీంసంపాద్యవి
ప్రోయోధనైర్వినిమయేనవా ॥ క్రిత్యాతదిక్రయేత్పశ్చస్యహంతంనరకంప్రశే
త్॥ అనుభూయమహద్దుఃఖం తంతువాయుద్విజోభవేత్ ॥ అతఃపశ్చాత్తాప
యుక్తః ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం ॥ తప్తంచాంద్రాయణంకృత్వా వునస్సం
సాగరపూర్వకం॥ శుద్ధిమాప్నోతిమహతీం నాన్యధాశిఖివాహన॥ విప్రస్త్రీ
తాంతదధకం॥ త్నత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్ ॥ వైశ్యస్యాపిగహితత్వాత్॥
ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే నీలీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథపలాం

—పలాండులశునాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

దులశునాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ శ్లో॥ పలాండుం
శునంగృంజంకశంజంపూర్వజోనరః॥ క్రిత్యాస్వారామజంవాపి విక్రయేద్ద్యది
మోహతః॥ ధనలాభోబహుభావేరితిమోహః అజ్ఞానమితియావత్॥ తదేవా
హ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ కశంజంగృంజనంవిప్రః పలాండుంలశునంతథా ॥ సంపా
ద్యబహుధామూర్త్యైర్వణిగ్నావముపాశ్రితః । విక్రయేద్ద్యదితాసీహహ్యవి
చార్యమహద్భయం । కృతాంతవశగోభూత్వా చిరంకాలంసపాపధీః॥ భవె
త్కార్యానకోవిప్రో దశజన్మసుపంచసు॥ మార్కంధేయపురాణే॥ శ్లో॥ విప్రః
కశంజంలశునం పలాండుంగృంజనంతథా ॥ సంపాద్యేమానిబహుధావిక్ర
యేత్తానిసర్వదా॥ సరకంయూతిదుష్టాత్నా కార్వాసాఖ్యోభవెద్భువి॥ తస్యా
న్యానిషక్రాతిర్నాస్తీ చాంద్రాయణచతుష్టయాత్॥ బౌషధాథకంపిదెత్పంచ
గవ్యంచైకోపవాసతః॥ ఏతస్మాచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాగతిరస్తిహీతి॥ గృం
జనంవీర్యజనకం పణఃచూణకంవిశేషతః॥ కశంజంసురాలేపనంకృత్వాహ్య

న్మాదజనకోవటకవిశేషః॥ తద్విక్రయేవిప్రశ్చంద్రాయణచతుష్టయంకృత్వా
శుద్ధ్యతి॥ ఔషధార్థంసంభవే ఏకామామబోష్యపంచగవ్యంపీత్వాశుద్ధిమా
ప్నోతి॥ ఇతిహేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే పలాండులశన గృంజనవిక్రయ
ప్రాయశ్చిత్తం॥అథ హిం గ్వాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥కౌర్మే॥శ్లో॥రామ

—*హింగాద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తంస్వణబంధంవా ఏలంవాజీరకద్వయం॥ అజామోదంపిప్పలీంప జాతీపత్రం
తదుద్భవం॥అన్యానిసూక్ష్మద్రవ్యాణిసర్వపాదీనియానీచ ॥ ద్విజఃక్రీత్వాథనం
పాద్య విక్రయేద్యోలోభతః ॥ యదీజ్ఞాః ముపాగమ్య మాసే స్తంసమాచ
రేత్ ॥ మాసద్వయేపరాకంస్యాత్కాయంపశ్చద్భుతుత్రయే॥చాంద్రతువత్స
రైప్రోక్తమభ్యాసేతద్వయం॥రేత్ ॥ ఏతద్ధింగ స్వణబంధవ్యతిరక్తవిషయం॥
తయోద్వయోర్ద్విశేషమాహ ॥ మాత్యై ॥ శ్లో॥ రామరంస్వణబంధంప
సామ్రాణీంచద్విజోత్తమః॥ సంపాద్యమూల్యతోదిగ్భ్యో విక్రయేద్భూడిలాభ
తః॥ పలద్వయేపరాకస్సాన్యైశ్చాపత్యంపతుష్టయే ॥ దశకేతప్రకృచ్ఛిం
స్యాత్తతశ్చాంద్రాయణంస్మృతం॥ మాసేసంఖ్యాపూర్వవత్ ॥ వత్సరాదూ
ర్వణమభ్యాసేచాంద్రచతుష్టయం ॥ పునసంసాహరిశ్చ స్వణబంధం నామ
యత్రాపితస్వణోదీస్సశకమాత్రేణసర్వంజలప్రాయంభవతితత్స్వణబంధ
నం॥ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తార్థాయ హింగా
దివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగంజ ॥

—*రసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ రసంక్రీత్వాద్విజోలోభాద్దేశాంతరముపాగతః॥పునస్తద్విక్రయేల్లోభా
త్సపాపీరారవంచశేత్ ॥ త్రైంశం శ్లో॥ శంభోర్విర్భూయదావిప్రః క్రీత్వాలో
భముపాశ్రింశః॥ పశ్చాత్తద్విక్రయిత్వాథనవైపాతకినాంవరః॥ తంకదానాల
పేద్విద్వాన్యదీనిర్కానుసామహీ॥ రసోద్భవాస్యాషధాని క్రీత్వావిక్రయిత్వా
వాతత్వపమవాప్నోయత్, పరాశరసంహితాయాం॥ శ్లో॥ పూర్ణచం
ద్రోదయంచైవ వసంతకుసుమాకరం ॥ ఆనందభైరవంచైవమృగాంకంరాజ
పూర్వకం॥ భూపతింఛాగ్నిప్రత్రం॥ స్వణభంగుతదైవజాజ్వరాంకుశంవిదా
హంచ గ్రహణీవటకంతథా॥ అన్యాస్యాషధజాలాని శంఘవిర్యోద్భవానివై ॥
గంధకంపార్వతీబీజం సిందూరంహరితాలకం॥అభ్రకం తాళకంచైవ కుసుమం
చాత్మసంభవం॥ లాక్షాత్రైలంచాశ్వగంధంకూశ్మండాఖ్యఘృతంతథా॥ చి

చాదిలేహనంచైవ పిప్పల్యాదిఘృతంతథా|విద్రస్త్యైతానిసర్వాణి శ్రీత్వాతా
నిసవిక్రయేత్|| యదిశ్రీత్వావిక్రయేద్వాససద్యఃపతితోభవేత్|| అసంభాష్యో
హ్యపాక్షైర్యు స్సర్వకమఃజహిష్యుతః|| పశ్చాత్తాపసమాయుక్తో విప్రో
యదికృతాంతభీః|| మండలంనియమంకృత్వా ప్రాతన్నాత్వా ధానిధిః|సూ
ర్యోద యాదాస్తమయాదుపవిశ్శసుఖాననే || న్యాసంధ్యానంపురఃకృత్వా
జపేన్మంత్రంత్రియంబకం | మధ్యాహ్నాహ్వానత్సత్త్వా మాధ్యాహ్నిక
మథాచరేత్|పునరాగత్యతత్త్వానం జపకర్మసమాచరేత్| సాయంకాలేఫలా
హరి స్స్వపేద్బుధాజితేంద్రియః| తతఃప్రాతస్సమ్యక్తాయ పూర్వపఙ్గప
మాచరేత్ || లక్ష్మిత్రయంయథాధూయాన్మండలేరాజపల్లభః||తఃశ్శుద్ధిమవా
ప్సీతిరసవిక్రయజాదిహ|నాన్యధాశుద్ధిరుదితా పూర్వజైబఃపావిత్రమైః||
ఇతి మోమాద్రివిరచితే రసవిక్రయప్రాచుశ్చ తం|| అథ హరిదాది మూల

—*హరిదాదిమూలగ్రవ్యవీక్రయ పాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్రవ్యవిక్రయప్రాముఖ్యత్రహాహ॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ హరిద్రాదాంశృంగబే
రంచ సూరణంమూలకంతథా॥ ముస్తాదీనిద్విజోహృత్వా క్రీత్వావామూల్యత
స్స్వయం॥ విక్రయేద్యదిలోభాత్సా సహాద్రసమతాంశజేత్ ॥ సాగంధే ॥
శ్లో॥ మూలకం సూరణంశురం హరిద్రాదీనియానిచ॥ వాణిజ్యభావమాత్రిత్యపి
క్రయేద్యదిపాపధీః॥ పలాదిదశపర్యంతం విక్రయిత్యానదోషభాక్॥ తతఃపరం
మహాదోషః ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ తత్ స్త్రీదామధామక్రంస్యా
ద్వపాంతతేచాంద్రముచ్యతే॥ మరీచవిక్రయేరాజక్ ప్రాముఖ్యత్రమిదంశృ
ణం॥ పలాదిదశపర్యంత విక్రయేత ప్రమాచరేత్॥ తతశ్శతపలంక్రీత్వా విక్ర
యేద్యదిపూర్వజః॥ ఋతుత్రయేపరాకంస్యా ద్వయైశ్చాంద్రముదీరితం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే హరిద్రాది మూలద్రవ్యవిక్రయప్రాముఖ్యత్రం॥ అధ్యక్షము

—* కముకాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

కాదివిక్రముప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మార్గం దేయపురాణై॥ శ్లో॥ క్రముకక
దభీమాతుళుంగండాడిమవచ । నారి కళంపఖజూరం కష్టేంతంతికిణిం
జంబూనిమాతజంబీరం తాళహీంతాః జంతధా॥ పనసంబదోవృక్షఫలమూర్వా
రుకంతధా॥ ఏతాన్యన్యనియః క్రిత్వా విక్రయేస్సఖజోయది । తస్య దేహవిశు
ద్ధ్యర్థం పారాకంకృచ్ఛమీరితం । గణయిత్వాపలాసీహ పూర్వోక్తానిన
రాధిప । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం విక్రయిత్వైందపండరేత్ ॥ తత్ స్త్రీ

దాంతుతదధకంస్యా దేవంసర్వత్రనిశ్చితం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే క్రము
కాదిఫలవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం || అథ చర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*చర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శేవీపురాణే || శ్లో || వ్యాఘ్రచర్మరురోద్భుత వజ్రేయంవలగలాదికం ||
ద్విజఃక్రీత్యాస్వయం పశ్చాద్విక్రయేద్యదిలోభతః || సచండాలసమోజ్ఞే
యోమృత్యామపురంప్రశేత్ | తత్రభుక్త్యామహద్దుఃఖం చర్మకారోభవే
ద్భువి || మహారాజవిజయే || శ్లో || అజినంరారవంవ్యాఘ్రచర్మవలగంచవిక్ర
యేత్ || ద్విజోయమపురంగత్యాసభవేచ్ఛర్మకారకః | తస్యైవనిష్కృతిరియం
ప్రాజాపత్యంవిశోధనం | ఏకవారేపంచగవ్యం ద్వివారేయావకంభవేత్ || త్రి
వారేబహువారేవా ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | అభ్యాసేద్విగుణంప్రోక్తం
పమాదూర్ధ్వంపతత్యసావితీ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చక్షువిక్రయప్రా
యశ్చిత్తం || అథదాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలభ్యై || శ్లో || దాసీం

—*దాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

క్రీత్యాద్విజోయస్తు మహాత్మామాదిసంభవే || పునస్తాంవిక్రయేద్యస్మిన్రారవంస
రకంప్రశేత్ || గౌతమః || శ్లో || సంపాద్యదాసీంవిప్రోయం రూపలావణ్యసం
యుతాంయువతీంవిక్రయేద్యస్తుసచండాలసమోభవేత్ || మార్కండేయపు
రాణే || శ్లో || ద్విజస్సంపాద్యయోదాసీం గృహకమకసుఖాప్తయోపశ్చిత్తాం
విక్రయేద్యత్నత్సచండాలోభవేద్భువి || తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా సాగండేష
ణ్ముఖచూడితే బాలికావిక్రయచంద్రం పౌగండేతద్వయంచరేత్ || యువ
తీవిక్రయేతాత షడబ్దంకృచ్ఛాచరేత్ || పంచగవ్యంపి బేష్పశ్చచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి
పూర్వజాతతే స్త్రీణాంతద్ధం || శ్మశ్రియాణాంవైశ్యాణాంచ విప్రవత్ప్రాయశ్చి
త్తం || ఇతి హేమాద్రి రచితే దాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం అథదంతనఖవిక్రయ

—దంతనఖవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ | మార్కండే || శ్లో || దంతంకరిసముద్భూతమశ్వజం
కిటిజంతధా | నఖంవ్యాఘ్రసముద్భూతంసంపాద్యద్విజనాయకః | పశ్చాత్తాన్విక్ర
యోన్మోహాద్యవహరపధాన్మప | యమలోకముపాగమ్యస్థితావత్రచిరం
దత్ || భవేద్భూతంసంపాషియాదంతకారతనుర్గమక || లైంగే || శ్లో || దంతమశ్వ
సముద్భూతంకరిదంతంచపోత్రిజం | నఖంవ్యాఘ్రసముద్భూతంక్రీత్యాపశ్చాత్స్వ
యంపునః | విక్రయాత్ ద్విజోయస్సదంతకారోభవేద్భువి || ప్రాయశ్చిత్తమిదంత

స్యశోధకంమునిచోదితం హస్తేదంతేతుతప్తంస్యాదశ్వదంతేతుయావకం ప్రా
జాపత్యంకిటేదకంతే త్రిరాత్రంనఖవిక్రయే || తత్ స్త్రీణాం తదధికం ||
ఇతి హేమాద్రివిరచితే దంతనఖవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం || అథోపకేశవి

==ఉపకేశవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్==

క్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || గారుడపురాణే || శ్లో || ఉపకేశాన్ బహూన్ క్రీత్వా
విప్రోవాణ్యేకమణిః పునస్తాన్విక్రయేల్లాభాన్ భల్లూకో జాయతే ఘృవి || తైం
గ || శ్లో || వణిగ్భావముపాశ్రియ్య పూర్వజోధనలాభతః | త్రీత్వోపకేశాన్ సుగు
ణాన్ పశ్యాత్తి న్విక్రయేద్యది | సపాపమనుభూయా శుభల్లూకో భువిజాయ
తే | తస్యదోషవినాశాయమాసేతప్తముదీరితం | మాసత్రయేతుచాంద్రంస్యా
న్మహాచాంద్రంతువత్సరైః పశాన్ దూర్షణంపునః క్రిత్యా శూద్రతుల్యభవేది
హ || తత్ స్త్రీణాంతుపూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉపకేశవిక్ర

==అన్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్==

యప్రాయశ్చిత్తం అథాన్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || విష్ణుధర్మో తరే ||
శ్లో || దేవాలయమహామాగాన్ స్వగృహే రాజవశ్యే | అన్నంపక్వాదిజోయ
స్తువిక్రయేద్యదిపాపధీః | శాకకోశాదికాన్ శైచవ హ్యుపదంశమధాపివాభ
త్యోన్నానావిధాన్ రాజన్ ద్రవ్యలోభపరాయణః || మహాంతంసరకంగత్వా
తేనహీనోభవేద్భువి || తైం గ || శ్లో || భత్యోన్నానావిధాన్ కామ్యై శాకకో
శాదికాన్ సదా ఉపదంశంతధాప్యంధః పక్వామాగేశివాలయే | పూర్వజః
స్వగృహే నృభ్యో విక్రయేద్ద్రవ్యలోభతః || యమలోకముపాగమ్యభవేద్భూ
మాదరిద్రవాన్ ఉపదంశేవిధుః ప్రోక్తో మాసంమాసద్వయంచవా || కోశేష
పంచరాత్రంస్యాచ్ఛాకేయావకముచ్యతే || అక్షేమాసద్వయం రాజన్ పడ
బ్ధంకృచ్ఛ్ర మాచరేత్ || పణ్యానేతద్వయంప్రోక్తం వశాన్ శుద్ధి
తేపశ్యతోభవేత్ | వశాన్తేపతిప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి |
తత్ స్త్రీణాం పూర్వసద్యేద్యవ్యం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే అన్నవిక్ర
యప్రాయశ్చిత్తం || అథ గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || సూత్ర

==గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్==

ప్రోక్తే || శ్లో || పయోదధిఘృతంమస్తు కీలాం గోమయంతధా | విక్రయేత్పూ
ర్వజోయస్తు నారీవావిప్రసందినీ | సద్యఃపతతివిప్రోసాశూద్రతుల్యభవేదిహ ||
మహానారదీయే || శ్లో || కీలాం గోమయంతరాజన్ పయోదధిఘృతంచయతే |

నవనీతంతథామస్తు తైలంక్రీత్యాతథామధువిక్రయేద్యదిమూఢాత్మాపూర్వజో
 ధనసంగ్రహీవరండతైలమధవాసద్యఃపతతిపాతకీ॥సాహంఠే॥ శ్లో॥ మధుదు
 గ్ధంఘృతంమనుకిలాలంగోమయందధి॥ తైలమైరండకంచైఖక్రీత్యావాగృహసంభ
 వం॥ విక్రీయమాసంబైడాలోద్విమాసంవాతపాదరః॥ మాసత్రయేసాచిక
 స్యాన్యత్తశ్చాసేశూద్రతాంవజేత్॥ మాసేతపంపరాకంచ ద్వితియేచాంద్ర
 ముచ్యతే॥ తృతీయేశ్వణరాశేంద్రషణ్మాసేతుషడబ్దకం॥ అతఃపరంపతత్యత్ర
 ద్విజోయోగవ్యవిక్రయా॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వంకవ్యతైలమధువిక్రయేప్రా
 యశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధోభవతితత్ స్త్రీణాంతదధకం॥ ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్త

—*మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ సౌపజే॥ శ్లో॥ మధుమాంసవిహంగానాం మహాద్రవ్యసమాగ
 మే॥ క్రీత్యాస్వయంద్విజోమోహాత్పశ్చాత్తద్విక్రయేద్యది॥ రాజ్ఞాదండ్యస్స
 పాపీయాంచృతంసంమ్యగ్నీచార్యవ॥ మృత్వానరకమాసాద్య భువిచండాల
 జన్మవాః॥ త్రైంగి॥ శ్లో॥ మాంసంమధువిహంగానాంసూనువృత్తిముపాశ్రితః॥
 మహద్ద్రవ్యంభవేద్యవిక్రయేభాగ్యవానహం॥ ఇతిమత్వాద్విజోయస్తు క్రీత్యా
 తద్విక్రయేత్సునః॥ మహాపాపమవాప్నోతి రాజాతందండయేచ్ఛతం॥ ఏకాహం
 విక్రయేద్యస్తు మధుమాంసద్యయంమదా॥ తప్తకృచ్ఛించరేదత్ర పంచగవ్య
 మతఃపరం॥ పంచరాత్రంద్విజోయస్తు విక్రయే తద్ద్యయంసకృత్॥ చాందంత
 స్యనిశుద్ధ్యధకం పంచగవ్యంచపూర్వవత్॥ మాసమేకంద్విజోయస్తు విక్రయే
 త్ప్రీతితంమధు॥ రాజ్ఞాసహస్రందండ్యస్సాన్యత్తడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్॥ తస్యోప
 నయనంభూయస్సావిక్రీడానమేవచ॥ ద్విజస్యశేదిదంకర్తృలోకద్వయవిగ
 హితః॥ తత్ స్త్రీణామేవముక్తం॥ త్పత్రియవైశ్యయోరేవమేవవేదితవ్యం॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ సాశిగ్రా
 మాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శివపురాణే॥ శ్లో॥ త్రిమాంసత్తణోపేతాం

—*సాలగ్రామాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సాలగ్రామంశివంతథా॥ చక్రపాణించరాశేంద్రద్విజస్సంపాద్యయత్నతః॥
 తదవకంపరాకృత్య భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ విక్రయే దాత్మభోగాధకం తస్య
 పాపఫలంశ్వణం॥ ఆద్యాదశ్చాబ్దసర్గంతం యునులోకస్సదారుణం॥ మారకం
 డేయం॥ శ్లో॥ ప్రతిమాంశివలింగంచ చక్రపాణంద్విజోత్తమాః॥ సంపాద్య

బహుభిర్భిక్షైర్నరకృత్వా తత్తదర్పనం విక్రయేద్యదిపాపాత్మా రౌఢవంసరకం
 వ్రజేత్॥ ఆద్యాదశాబ్దపర్యంతం తిష్ఠత్సత్రనసంశయః॥ దేవలః॥ శ్లో॥ సాల
 గ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః॥ ద్విజస్సంపాద్యసహసా తత్త
 త్పూజాపరాయణః॥ పశ్చాన్నాస్త్రీకృతావేన లోకసాదృశ్యగౌరవాత్॥ విక్ర
 యేద్యదిమూల్యేన సపాపీనరకం వ్రజేత్॥ పశ్చాదుద్భూయలోకేస్సైకానాస్తి
 కోభవతిధునివం॥ మారం దేయః॥ శ్లో॥ లక్ష్మీనృసింహం రామంచ గోపా
 లం శ్రీధరంతథా॥ లక్ష్మీనారాయణంచైవ దధివామనమేవచ॥ హిరణ్యగభా
 మత్యుదిమూతీః పాపాపహరిణీః॥ సాలగ్రామశిలాయాపాస్తత్తచ్చక్రాం
 కితాద్విజః॥ శివలింగంచక్రపాణిం త్రిమాయుదివిక్రయేత్॥ రామాదివి
 క్రయే రాజా చరేచ్ఛాందాయణం వ్రతం॥ లక్ష్మీనారాయణేచైవ తద్దైవదధి
 వామనేమహాచాంద్రం ప్రకుర్వీత లక్ష్మీనృహరివిక్రయే॥ పరాకం దేహశుద్ధ్య
 భాంచరేద్విప్రోవిచారయత్॥ శివేచస్సృటికేచైవ క్రీతే మారకతేద్విజః॥ మా
 సందీక్షానుపక్రమ్య ప్రాతస్సాస్త్రావధావిధి॥ సూర్యోదయం సమారభ్య
 యావదస్తం గతోరవిః॥ తావజ్జవం ప్రకుర్వీత సంఖ్యాయావత్సమాప్యతే॥ వ్ర
 త్యహం దశసాహస్రం శైవమంత్రం వడక్షరం ఫలాహరం ప్రకుర్వీత యదామం
 దాయతేరవిః॥ సంధ్యాదికం సమాప్త్యైవ స్థండిలేకవలేస్వపేత్॥ పరేద్యుః
 ప్రాతరుద్ధాయ యథాపూర్వం సమాచరేత్॥ మాసాంతేకుద్ధమాప్నోతి శివ
 ద్రోహీనచాన్యథా॥ ప్రతిమాంచక్రపాణిం చ విక్రయిత్వా చరేద్విధుం॥ స్త్రీ
 ణామేతదధికం॥ త్రిమయవిట్యాదజానాం మహాపాతకప్రాయశ్చిత్తిభావతి॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే సాలగ్రామాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథపుష్పవి

—*పుష్పవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

క్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కౌర్మే॥ శ్లో॥ సుంగంధీని సుప్తపాణి జాతికుం
 దముఖాన్యపి చంపకాశోకపున్నాగం వకుళం కేతకీంతథా॥ స్వారామసంభ
 వానీహాక్రీత్వా వాలాభలోభతః॥ విక్రయేత్పూర్వజోమోహాన్లహపాపమ
 వాప్నుయాత్॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ చంపకాశోకపున్నాగజాతీకుం దముఖాన్యపి॥
 వకుళం కైతకం పుష్పం కరవీరం కురంటకం॥ ద్విజస్సాన్వారామభూతాని క్రీ
 త్యా పుష్పాణిలాభతః॥ విక్రయేద్యదిపాపాత్మా కాలసూత్రమవాప్నుయాత్॥
 వీకవారేపరాకస్సాన్య దధ్యాసేచాంద్రముచ్ఛతే॥ స్వారామసంభవపుష్పవిక్ర
 యేత్సేవం ప్రాయశ్చిత్తం॥ క్రీత్వా విక్రయేద్విధుం॥ యాచిత్వా ముషిత్వా-

విక్రయేత్రిగుణం । తులసీమరువబిల్వపత్రాదివిక్రయేప్రత్యహంపరాకః॥ సంవత్సరాచార్యధ్వంపతితపీవ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే పుష్పవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరత్నాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ మా క్షికం

==*రత్నాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

పుష్పరాగంచ పద్మరాగంప్రవాళకం । గోమేధికంమహారత్నం రత్నంగారుత్సృతంతథా॥ ఇంద్రసిలంచవజ్రంచ నవధారత్నమీరితం॥ ఏతానిబహుధామూర్త్యై స్సంపాద్యాన్యసముద్భవః॥ విక్రయేదథలోభేన రత్నద్రోహేనిగద్యతే॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ మా క్షికంపద్మరాగంచ పుష్పరాగంప్రవాళకం॥ గోమేధికం మహారత్నం వజ్రంగారుత్సృతంతథా॥ ఇంద్రసిలమితిప్రోక్తం నవధారత్నముత్తమంద్విజస్సంపాద్యవసుభిర్ముషిత్యావనరాధిప॥ విక్రయేద్యదిపాపాత్తానగచ్ఛేద్యమయాతనాం । స్త్రేయంకృత్యాద్విజోయస్తు విక్రయేదేకవారకం । తస్యదేహవిశుద్ధ్యధికం షడబ్జంకృచ్ఛమీరితం॥ తస్యోపనయనంధూయస్త్రైయదోయోపశాంతయే॥ అమూల్యరత్నవిక్రయేతద్ద్విగుణం॥ సాధారణరత్నానాం క్రిత్యావిక్రయేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ అమూల్యరత్నజాతీనాం షడబ్జవిక్రయేస్సృతంరత్నైసాధారణైరాజక తప్తకృచ్ఛంసమాచరేత్ ॥ స్త్రేయప్రాయశ్చిత్తముక్తరీత్యాకృత్యాపునరుపనయనానంతరంషడబ్జకృచ్ఛంకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ రత్నైసాధారణైతప్తకృచ్ఛం కృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రత్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరుద్రా

==*రుద్రాక్షుదీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

క్షువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దశవాపూర్వజోరాజకరుద్రాక్షాశతమేవవా॥ సహస్రందశసాహస్రం సంపాద్యబహుయత్నతః॥ తతోలోభాతురఃపశ్యాద్విక్రయేద్యదిధర్మతః॥ తస్యాన్యసిష్కృతిర్నాసి త్రింపరిక్రమణాద్భవః॥ అథవాకారుక్తాగ్రేతు ప్రత్యహంస్నానమాచరేత్ ॥ మాసేనైవవిశుద్ధస్యాదన్యధాపణితోభవేత్ ॥ ఏతత్సహస్రరుద్రాక్షుదీవిక్రయవిషయం॥ అతఃక్షాప్యమృతమాత్రేణ శుద్ధ్యతీత్యర్థకః॥ ఏవంపద్మాక్షభద్రాక్షవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం । పుత్రజీవివిక్రయేప్రజాపత్యమాత్రం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రుద్రాక్షుదీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథసువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ అష్టాపదంసువణకంచాపుత్రసాధార

==*సువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

యశ్చిత్తమాహ॥ విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ అష్టాపదంసువణకంచాపుత్రసాధార

ణంచవా॥ వణిగ్భవంద్విజౌధృత్వా విక్రయేత్ప్రత్యహంముదా॥ తస్యాన్య
నిష్కృతిర్నాస్తి సేయినపాపసంకటాత్ ॥ అష్టసులోహేషుశోధితంయ
త్సువణంఖాదిరాంగారవద్భూతదష్టాపదంతత్సువణంమధ్యమంసాధా
రణంరూపకాడికమధమం । ఏతేషాంవిక్రయేవిస్త్రైయీభవతి । సువణం
దిప్రమాణంసువణంస్త్రైయప్రకరణైభిహితం॥ కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ ద్విజో
మాసంసువణేన వతేయేత్రయవిక్రయైః॥ సువణంఘాతీవిజ్ఞేయ స్సర్వ
ధర్మబహిష్కృతః॥ ఋతుత్రయేప్రవతేత సోఘాశాలగతిరితః॥ వత్సరంయ
దివతేత సువణంస్త్రైయఉచ్యతే॥ జాభాలిః । శ్లో॥ ద్విజస్యాష్టాపదేశుద్ధి
ర్నాసంచాంద్రాయణవ్రతాత్ ॥ సాధారణసువణేతు ప్రాజాపత్యంస
మాచరేత్॥ రూపకేవ్యవహరేతు తప్తకృచ్ఛముదీరితం । ఏతన్యాసేద్విజాతీ
నాంప్రాయశ్చిత్తంనిరూపితం । స. వత్సరంచ కేద్యస్తసువణంస్త్రైయినస్సమః॥
సంవత్సరాదూర్ధ్వంసేయప్రాయశ్చి తం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి న మోస
ల్భం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేసువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరజతవిక్రయ

—*రజతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జాభాలిః ॥ శ్లో॥ దశనిష్కంసమారభ్యశతనిష్కంత
మూదరాత్॥ వణిగ్భవముపాగవ్యవిక్రయేద్రజతంద్విజః॥ స్వణంస్త్రైయసమం
పాప మవాప్నోతిసరాధిపః॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ శతనిష్కంసహస్రంవా ద్విజః
క్రీత్వాప్రవతేతస్యాన్యనిష్కృతిర్నాస్తిస్వణంస్త్రైయసమాదిహ । మా
సంవాఋతుమాత్రంవా వతేయేద్రజతకమణా॥ ప్రాజాపత్యంచతప్తంచ
చాంద్రాయణమనుక్రమాత్ । మాసంరజతవ్యవహరేప్రాజాప్యంప్రాయ
శ్చిత్తంమాసద్వయేతప్తం॥ సంవత్సరాదధశ్చాంజ్ఞం॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వం
సువణంస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తవతుర్నాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే రజతవి
క్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ తామ్రకాంస్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*తామ్రకాంస్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పరాశరః॥ శ్లో॥ తామ్రంకాంస్యంద్విజఃక్రీత్వాత్రపుషేత్తశకంతథా । తానిప
శ్చాద్విక్రయిత్వా మాసంవాఋతుమేవవా । నతస్యపునరావృత్తి ర్యమలో
కాతురదాచన॥ దేవస్వామీ॥ శ్లో॥ తామ్రంకాంస్యంపిత్తశకంతప్రపుక్రీత్వా
ద్విజాధమః॥ పలాదిదశపర్యంతం విక్రయేన్యదిపాపధీః॥ నతస్యపునరావృత్తి
స్తామ్రఘాతీభవేద్భువి॥ ప్రాజాపత్యంశతపలేచాండ్రంచైవతతఃపరం॥ కాంస్యే

తద్దైవవిజ్ఞేయంప్రాయశ్చిత్తంవికారదైః ॥ త్రపుషిత్తశయోశ్చైవ ప్రాజాప
త్యంతువత్సరే ॥ తామ్రవిక్రయేకాంస్యవిక్రయేవ ప్రాజాపత్యంసంవత్సరా
త్రాప్యగ్నేదీతవ్యం ॥ అతడిద్ధ్వంరజతస్తేయప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ త్రపుషి
త్తశవదయోవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే తామ్రకాంస్యా
దివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ శస్త్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥

—*శస్త్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ శుద్ధంకుంభంధనుబాణం ఖేటంక్రీత్యాద్విజాధమః ॥ విక్రయేద్వదితాకాప
శ్చాద్రావంసరకంప్రశేత్ ॥ తస్యాన్యానిపహృతిర్నాస్తి జన్యసఃకారుకోద్భ
వాత్ ॥ పశ్చాత్తాపమవాప్యాధనుదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిమాశ్మనః ॥ ప్రాజాపత్యంద్వ
యంచైవ షడ్భాసైవత్సరేస్సృతం ॥ తతస్సంవత్సరదూర్ధ్వం కారుకస్యస
మోభవేత్ ॥ మరీచిః ॥ శ్లో॥ ధనుఃకుంతంచఖద్గంచఖేటకంవాద్విజాధమః ॥ క్రీ
త్యావిక్రీయవతేత యమలోకేనహీయతే ॥ యదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిరుతా మనునా
ధర్మశాసినా ॥ ప్రాజాపత్యంతుషడ్భాసైతద్వయంవత్సరేస్సృతం ॥ తతఃపరం
కారుకస్యాత్రాప్యశ్చిత్తంసరథకం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శస్త్రాది
విక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగృహాపకరణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వ్యా

—*గృహాపకరణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సః ॥ శ్లో॥ ఉలూఖలంచముసలం దృషదంచోపలంతథా ॥ పీతంకుందళినించైవ
తథాసంమాజకీమషి ॥ తుషంకాష్టంచకారీషం గోమయంశూపకమేవవా ॥
విక్రయిత్వాద్విజోమోహాద్యమలోకమవాహ్నుయాత్ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ తుషం
కాష్టంచకారీషం గోమయంశూర్పమేవవా ॥ సంమాజకీంతథాపీతం వేణ
పాత్రంబృహత్ఫలం ॥ ఉలూఖలంచముసలం దృషదంచోపలంతథా ॥ పూర్వజో
యదివిక్రీయా త్రాప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ అద్వైచాంద్రంతథాశుద్ధిసాన్య
ధాశుద్ధిరీరితా ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే గృహాపకరణ విక్రయప్రాయశ్చి
త్తం ॥ అథకస్తూర్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారీచిందేయః ॥

—*కస్తూర్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ కస్తూరీంకుంకుమంగంధం కర్పూరంనాగకేసరం ॥ గోరోచనంగంధదారు
ముశీరంముస్తకంతథా ॥ సంపాద్యపూర్వజోయస్తు విక్రయేత్సహిపాపభాక్ ॥
మహాంతంసరకంగత్వా జాయతేగంధమూషకః ॥ జాతుకణికః ॥ శ్లో॥ గోరో
చనంగంధదారు ముశీరంముస్తకంతథా ॥ కస్తూరీంకుంకుమంగంధంకపూరం

నాగకేసరం విక్రయేత్పూర్వజః పాపీ స్వధర్మమనువతయత్ | అనుభూయ
మహాదుఃఖం జాయతే గంధమూషకః || తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం పరాకం
వత్సరే స్సృజం || తప్తంతఃపరంజ్వేయ మేతత్కృత్యా విశుద్ధ్యతి | ఇతి హేమా
ద్రవిరచితే కస్తూర్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చి

==*వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

మాహా || మనుః || శ్లో || కంబళం పట్టవస్త్రం చ కాశేయంచిత్రవస్త్రకం || సూ
త్యతంతుకృతం వాసో విక్రయేత్పూర్వజః క్రమాత్ || సూచితః || శ్లో || కంబళం
పట్టవస్త్రం చ సూత్యతంతుకృతంతథా | చిత్రవస్త్రం చ కాశేయం విక్రయే
ద్యదిలోభతః || ద్రవ్యాధిక్యేతుచా ద్రంస్యాద్వత్సరేతద్వయంభవేత్ || ద్రవ్య
హీనేపరాకం స్యాత్సూత్యమూల్యేతుయావకం | సర్వత్రసంవత్సరాత్ప్రగే
వప్రాయశ్చిత్తం వేదితవ్యం | అతః ధర్మం ద్విపృత్తిః | ఇతి హేమాద్రవిరచితే
వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహా || యమః ||

—ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో || స్నానాదినిత్యకర్తాణి ఇష్టాపూతాదికాని చ || తటాకారామకాసార
నిర్మాణాదీనిత్యాన్యపి || కాశీక్షేత్రాదికానిహ తెషాం యోవిక్రయంచరేత్ ||
గాలవః || శ్లో || కాశీయాత్ర తటాకాది వనిర్నాణమేవ చ | స్నానాదినిత్య
కర్తాణి ఇష్టాపూతాదికాని చ || ఉపాషణవ్రతాదీని క్రాంతస్తాతాదికాని
చ || ఏతేషాం విక్రయం కృత్యా మాఘశ్వానపురస్సరం | సవిప్రోనరకంయాతి
పునరావృత్తిదుష్కలం | యదీచ్ఛేదాత్తనశ్చుద్ధిం పశ్యంతా పసమన్వితః || చాం
ద్రాయణత్రయం కృత్యా పునస్సంసారకృత్తదా | పంచగవ్యంతఃపిత్వా
శుద్ధిమాప్నోతివైష్ణికే || ఇతి హేమాద్రవిరచితే ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

==*శుతస్త్వత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

అథ శుతస్త్వత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహా || వసిష్ఠః || శ్లో || శుతస్త్వ
తింధమశాస్త్రం పురాణం జ్యోతిషంతథా | వైద్యం కావ్యం నాటకంచ ప్ర
బంధం స్వకృతం ద్విజః | విక్రయేద్యదీపాపాత్కా వుస్త్రకం ఫలకం చ వా || మహా
తం నరకంభుక్త్వా జాయతే నరత్తురః || గౌతమః || శ్లో || వైద్యం కావ్యం నాట
కంచ ప్రబంధం స్వకృతం ద్విజః | శుతస్త్వతింధమశాస్త్రం పురాణం
జ్యోతిషంతథా || వుస్త్రకం ఫలకం వాపి తత్సాధనమధాపి వా | విక్రయేద్యదిలో
భాతో మహంతం నరకం వ్రజేత్ || పునర్భువముపాగమ్య వేదశాస్త్రనిహీన

వాక్॥ యదీచ్ఛేదాత్మనశుద్ధిం పశ్యత్తాపపరాయణః ॥ చాంద్రాయణంప
రాకంచ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ ఏతత్సకృదాచరణవిషయం । అభ్యాసే
ద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శ్రుతిస్త్యైత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ ఆత్మనశ్చ సుతస్యాపి దారా
ణాంభ్రాతు రేవచ॥ మాతుఃపితూర్వారాజేంద్రనామధేయం మహత్తరం । విక్ర
యిత్యాద్విజోమోహ త్వరస్త్వేధనదాయినే॥ ధనశబ్దః క్షేత్రధాన్య పశ్వా
రామాద్యుపలక్షణం । ఏతేషాం మధ్యయద్వాతద్వాగృహీత్వా పూర్వోక్తా
నాం సుతాదీనాం నామధేయం విక్రయిత్యాదిప్రోజివేద్యది ॥ తదాసమహంపా
తకీతుల్య ఇత్యర్థః॥ తదేవాహ॥ కూర్మపురాణే॥ శ్లో॥ మాతుఃపితూఃస్స
సుర్వాపి ఆత్మనశ్చ సుతస్యవా । దారాణాం నామధేయంచ విక్రయిత్యాధనం
బహు॥ ఆదాయజీవేద్యోవిప్రస్సనద్యః పతితోభవేత్ ॥ తేనయాసీహకర్తాణి కృ
తాని మనుజాధిపా తాని సర్వాణి కర్తాణి ధనచంద్రవిశంత్యహే॥ తస్యాన్య
నిష్కృతిర్నాస్తి కాయకృచ్ఛత తాదిహపునస్సంసారపూతాత్మాశుద్ధిమా
ప్నోతి పూర్వజః । కాయకృచ్ఛశతం కృత్వా పునస్సంసారానంతరం శుద్ధో
భవతి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నానావ
స్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ కటకంభూషణంకాచాన్

—*నానావస్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తులాంస్తూణంచ వైణవం । భాండానిచ కరండాని సిందూరం కజ్జళంతథా॥ కంచు
కంగంధపాత్రాణి సుధాంఘాతించచందనం । ఏవం ముఖానిద్రవ్యాణి క్రీత్వా
వైస్వకృతానివా । విక్రయేద్యదిలోభేన సవిప్రోనరకంప్రణేత్ ॥ గాలవః॥
శ్లో॥ భూషణంకంటకంకాంచం సిందూరం కజ్జళంతథా । కంచుకంగంధపా
త్రాణి సుధాంఘాతించచందనం । భాండానిరజ్జుదారూణి స్వగృహాత్తాని
వైద్విజః । విక్రయిత్యాతదాదోష మవాప్యనపునభవః॥ పరాకంఠాయావకం
కృచ్ఛం కృత్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ । సంవత్సరాదూర్ధ్వం ద్విగుణముక్తం ।
స్త్రీణాంతదధం॥ ఇతి హేమాద్రా నానావస్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే సంకలీకరణప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అథ ముఖసీకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సువణరజతతామ్రకాంస్య

—*మలినికరణేఘనిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్రపుషి త్తశహరణప్రాయశ్చిత్తం స్వూకస్తేయప్రకరణభిః హితం తత్తన్మా
 నంచ॥ అథనిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గాగ్యం॥ శ్లో॥ నిక్షేపంస్వ
 గృహేక్షిప్తం పరకీయంవనాంతరే । కవాలయోబహిర్దేశే స్థాపితంయత్ర
 కుతవా॥ బ్రాహ్మణోద్రవ్యలోభేన హ్యంజనాదిభిరోషధైః ॥ హృత్వానరక
 మాప్నోతి యావదాధూతసంప్లవం । తేనవిప్రోయదాజీవేదెవపిపిత్వకా
 ర్యకృత్॥ సర్వంనిక్షేపదాతుశ్చ సంతతిశ్చనసంశయః ॥ నిక్షేపప్రమాణమా
 హ॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ రూపకాణాంహినవకం నిష్కాద్వయముదా
 హృత నిష్కాద్వయంవరాహస్సాగ్రతువణం తచ్చతుష్టయం ॥ పలంసువ
 ణాశ్చత్వారోవారస్సాగ్రతచ్చతుష్టయం॥ తచ్చత్వారింశత్తుభారస్సాగ్రద్వ
 ణిజాంభారముద్వహా॥ భారద్వయంమహాసూతిస్తద్వయంనిఖనంస్సృతం ॥
 తచ్చత్వారిమహారాజనిక్షేపపరికీతితః॥ నిక్షేపంతంద్విజోహృత్వా తక్షణా
 త్పఞితోభవేత్ । తత్పత్నీచతదాత్మానో మాతరఃపితరః స్తధాసర్వేతత్సం
 తతిక్షేయామెననిక్షేపితఃక్షితా । పునఃప్రత్యర్పయేత్తస్యేనతేన సహిదో
 షభాక్ ॥ సర్వాభావేతురాజైవాదత్వాదోమైర్మలిష్యతేఅగౌదగ్ధంజలేమ
 గ్ధం భూమానిపతితంచయత్॥ తత్సర్వంపరలోకాయద్యుతేనష్టంసశ్యతి॥
 నిక్షేపహరణేనిప్రతిపతితస్సాగ్రన్నసంశయః ॥ పునదత్వా తదాతస్మై
 సవిప్రశ్చంద్రమాచరేత్ । అభావేతస్యహరణే చాంద్రాయణచతుష్టయం॥
 తస్యోపనయనంభూయః పంచగవ్యమనంతరం ॥ ద్విజశ్శుద్ధాభవేదేవ మన్య
 ధాపాతకీభవేత్ । తదధ్వంసజతనిక్షేపే తామ్రకాంస్యోతదర్ధకం । త్రపుషి
 త్రశయోపాదంచరేత్కృశ్రింయధాక్రమం । రాజానిక్షేపహరిస్యాద్భ్యా
 హృణాద్ద్విగుణంచరేత్ । వైశ్యస్తరాజవతుగద్యా చుచ్చద్రోహాసల్యమ
 హర్హతి । తత్తత్ స్త్రీణాంతదర్ధప్రమాణేనప్రాయశ్చిత్తంవేదితవ్యం । తా
 మ్రకాంస్యాది నిక్షేప హరణే రజత నిక్షేప ప్రాయశ్చిత్తార్ధం॥
 ఇతి హేమాది విరచితే నిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథధేనుహరణ

—*ధేనుహరణప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శ్లో॥ ధేనుద్విజోవారాజావాపరకీయాం యదాహ
 రేత్ । గోహంతాసహివిక్షేయో రాజాగోసవమాచరేత్ ॥ గాలవః॥ శ్లో॥ ముఖ
 జోబాహుజోవాపిహ్యూరుజఃపాదజోపివా॥ నారీవాయదిమోహేనపారకం

ధేనుమాహారేత్ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ పారకింబ్రాహ్మణోధేనుం హరే
 ద్భృషుజవవవా ॥ గోహంతాసహివిజ్ఞేయ స్సర్వకర్మబహుగ్రూతః ॥ నార
 దీయే ॥ శ్లో ॥ కపిలాంసూయఘానాంగం హేమధేనుమధాపివా । విప్రో
 వారాజతనయో వణిగ్వాపాదజోపివా । హృత్వానరకమాప్నోతి రోగీస్యా
 త్పుర్వవత్తదా । చాంద్రాయణద్వయంప్రోక్తం కపిలాహరిణేద్విజే ॥ చాం
 ద్రంతుసూయమానాయాం హేమధేనోషడబ్దకం । ప్రాజాపత్యకృచరూ
 పం షడబ్దమిత్యధః ॥ శ్లో ॥ రాజ్ఞస్తద్విగుణంప్రోక్త మూరుశేతత్త్రియం
 స్సృతం ॥ పాదశేహస్తవిచ్ఛేదో నారీణామధఃమన్యతే । విప్రాంగనాయా
 విప్రప్రచాయశ్చిత్తాధః ॥ ఇతరాంగనానాం తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తాధః ॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరచితే గోహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవత్సహరణప్రాయశ్చిత్త

—వత్సహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహా ॥ దేవలి ॥ శ్లో ॥ పూర్వజౌహరతేవత్సం పారక్యంగోతనూధ్వవంమృ
 త్వానరకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ మరీచి ॥ శ్లో ॥ పారక్యం
 ధేనుజంవిప్రః పౌగండకమధాహరేత్ ॥ మహంతంనరకంగత్వా జాయతేస
 జనంగమః । తద్దోషపరిహారాధః ॥ ప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ పౌగండాత్సూ
 తిపర్యంతం హృత్వావైచాందభటుణంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధావ
 త్సహరకః । రాజవైశ్యస్త్రీశూద్రాణాం వత్సహరణే పూర్వవత్ప్రాయశ్చి
 త్తంవివేచనీయం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేవత్సహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథానడు

—*అనడుద్ధరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్ధరణప్రాయశ్చిత్తమాహా ॥ దేవలి ॥ శ్లో ॥ యోహరేత్పారకంవిప్రోబలివర్ధంవిడు
 న్నుపిసగత్వానరకంఘోరం జాయతేపూర్వవత్తదా ॥ హరీత ॥ శ్లో ॥ యోహరే
 త్పారకంవిప్రోబలివర్ధంకృషీవలి ॥ యువానంబాలకంవాపి హృత్వానరకమశ్ను
 తే । చిరంతత్రైవిసంశ్లక్షివాకీర్త్యభవేద్భువి । తస్యాన్యానిషగృతాన్తాన్త్రై
 తప్తకృచ్ఛద్వయాద్యతే ॥ మరీచి ॥ శ్లో ॥ విప్రోయఃపారకంరాజకజలివ
 ర్ధంతృషాతురః । యువానంవనమధ్యవా రాజతౌభమహాభయే । హరే
 త్సనరకంఘక్త్వా భవేద్భూమాజనంగమః । తస్యపాపవిశుద్ధ్యథః ॥ తప్త
 కృచీద్వయంస్సృతం । పౌగండకృచ్ఛమాత్రస్యా ద్వాతేర్ధంమునిభిస్సృ
 తం । తన్నారీణాంతదర్ధంస్యా ద్భాహుజానాండివిజాతివత్ ॥ ఊరుజస్యక్ష
 త్రియవత్ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం సర్వత్రపాదజన్మానడుద్ధరణే రాజ్ఞా శిషో

భా
చ
మ
వ
డ
వ
జ
శ
_

కారయితవ్యా! రాజాపితర్షీచార్యానమద్ధరణే హ స్రశ్చేదంపాగం డెంగుళిద్వ
యశ్చేదంబాలవత్సహరణెంగుళిమాత్రచ్ఛరంచకారయేత్ || విప్రశ్చేతత
ద్వస్తుదాపయిత్యాతందశరూపకేణదండ్యాత్ | తదాహమనుః || శ్లో || బవనదే
కరశ్చేదః పాగం డెచాంగుళిద్వయం | అంగుళింబాలవారణేదాపయిత్యాపున
శ్చ తా || దశరూపకదండేన విప్రోదండ్యశ్చ తేనవై | రాజానమూరుజంవాపితద
థేనవిచారయన్తితి || ఇతి హేమాద్రివిరచితై నమద్ధరణప్రాయశ్చిత్తం ||

—*మహిషీహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథమహిషహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ మహిషమాన్యజో
లోభాత్కారకేంపాపవత్సలః॥ హరేత్సగత్యానరకం పునశ్చండాలజన్మవాః॥
దేవస్వామీ॥ శ్లో॥ యోహరేన్మహిషీంవిప్రః పరకీయాంధనాతురః సగత్వా
నరకంఘోరం చండాలోఘవిజాయతే॥ తస్మాన్మ్యానిష్కృతిర్నాస్తి గురుచాం
ద్రామణాద్యతే॥ చతుర్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ యోహరేన్మహిషీంవిప్రస్సవత్సాంక్షీ
రవధినిం॥ అరణ్యేనాగృహేవాస నరకంయాతిదారుణం॥ చండాలజన్మసంప్రా
ప్యతిష్ఠత్వాచంద్రతారకం॥ తస్యైవనిష్కృతిరియం గురుచాంద్రాయణంస్మృ
తం॥ పునదత్వాసపాపీయాన్ వపనంచంద్రభక్షణం॥ వపనంకృత్వాచాం
ద్రాయణంకుర్యాదిత్యధః॥ శ్లో॥ రాజాతుమహిషీంహృత్వా తూరుజఃపా
దజోపివా॥ పునదత్వాచరేచ్ఛాంద్రమన్యధాతస్తమాచరేత్॥ ఊరుజస్యప
రాకస్సృతృదజోయావకంచరేత్॥ సర్వత్రపునదత్వాఏకాహముపోష్య
పంచగవ్యంపీత్యాశుద్ధిమాప్నోతి॥ తత్రత్ స్త్రీణాంతత్తదర్థం యోజనీయం॥
పాదజన్మసర్వత్రజంతుస్తేయోహస్తచ్ఛేదాదికం యోజనీయం॥ ఇతి మహిషీ
హరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథమహిషహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కార్కే॥

==*మహాషహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

శ్లో॥ మహిషం యోద్విజౌలోభా త్పార్థకం కృషి కర్మవాణ్ । హరే త్వగత్వానర
కం పూర్వవజ్జాయతే ఘవి ॥ నాగరఖండే ॥ శ్లో ॥ పారక్యం మహిషం హృత్వా
విప్రసిక్యవ్యథామాదరాత్ ॥ తస్యైవనరకేవానసధాచండాలజన్మతా ॥ కాశ్య
పః ॥ శ్లో ॥ కృష్ణధంభారవాహాథం యోవిప్రోమహిషం సూరేత్ । యమ
లోకముపాగమ్య పశ్చాచ్ఛండాలతాం నశేత్ । వత్సపాగండతరుణ మహిష
సూరణే అనడుద్ధరణప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వం కుగ్లాత్ ॥ రాజ్ఞాదండశ్చవశాది
వివేకేన యోజనీయః ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే మహిషహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*గజహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథగజహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ విప్రోగజంహరేత్సంగ
దోషాత్పాంక్యమాదరాత్ ॥ నవవషణ్భవేద్రతుః పిశాచానిజన్వనె ॥
గాలవః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోగజహరీస్యాత్పరబోధాన్మలిన్ముచైః॥ నవవషణ్
మహారణ్యేపిశాచోభవతిధుః॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞోవణిక్వతెర్వాపి సంగ
దోషాన్మలిన్ముచః॥ హరేద్విప్రోయదిగజం సపిశాచత్వమాప్నయ్యాత్॥ బాలే
చాండ్రంమహాచాండ్రం పౌగండేమదశంకేతే ॥ చాండ్రాయణత్రయంకుర్యా
న్మౌంజీబంధంవిధానతిః పునస్సంసారమిత్యర్థః॥ శ్లో॥ తంగజంస్వామి
నేదత్వా తతశ్చాంద్రాయణంచరేత్ ॥ రాజ్ఞాశిక్షాప్రకతకవ్యా చోరభ్యః
పాపభీరుణా ॥ బాలేపౌగండకేచైవ శతసిమేరణదండయేత్ ॥ అశక్తారూపక
శతం సహస్రంమదహస్తిని॥ జీవనంతస్యగృహ్ణీయాదత్యశక్తోద్విజోయది ॥
విప్రప్రాయశ్చిత్తవద్రాజ్ఞాండోరుజానాంద్విగుణం॥ దండశ్చసూద్రస్యహస్తా
దిచ్ఛేదః పూర్వవతితకవ్యః స్త్రీణాంగజహరణాసంభవా త్ప్రాయశ్చిత్త
మపీనోక్తం॥ ఇతిహేమాద్రివిరిచితే గజస్తేయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధాశ్వస్తే

—అశ్వస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఉత్తమాశ్వంద్విజోహృత్వా పార
క్యంతరుణంముదాయమలోకముపాగమ్యభవేత్పంగుఃభవస్థలే ॥ హరీతః ॥
శ్లో॥ ఉత్తమాశ్వంజాతమాత్రం బడబాంబాలికామపి॥ యోవిప్రస్సంగదోషేణ
సంగస్తరికమశ్మతే॥ పునభవవేన్మహాపాపీ పంగుస్సర్వాంగసంధిః॥ తస్యా
నాన్యవిష్యతిర్నాస్తి ద్వివారంచాంద్రభటుణాత్॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ బడ
బాంజాతమాత్రం వారజయోగ్యంహమంద్విజః॥ అరణ్యేవాజిశాలాయాం
చార్యబద్ధాజస్తేసహ ॥ హృత్వానరికమాసాద్య భవేత్పంగుఃభవస్థలే ॥
తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రోక్తంచాంద్రవ్యయంద్విజైః॥ శిక్షాతురాజ్ఞాకతక
వ్యా పూర్వవజ్జాతభదతః॥ భూభుగాడినామశ్వహరణే విప్రప్రాయశ్చిత్తం
ద్విగుణం॥ దండంచరాజాకుర్యాజ్ఞాతిభేదేన॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే అశ్వ
స్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అహోష్ట్రస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వామనః॥ శ్లో॥ క్ర

—*అహోష్ట్రస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మేళకంహరేద్యస్తు విప్రోరాక్షసధనాతురః॥ నరికింససమాసాద్య జాయతేవ
క్రజానుకః॥ బాలాని॥ శ్లో॥ రాజ్ఞఃసరేషాముష్ట్రయో హరేద్విప్రోధనా

తురః॥ సవనరకంగత్వా వక్రజంఘేభవేచ్ఛవి॥ రాజవిజయే॥ శ్లో॥ అర
ణ్యేరాజనదనైవిప్రోహృత్వాక్రమేశకం॥ నతస్యపునరావృత్తిర్నరకాద్విఘ్న
జంఘకః॥ భువంప్రాప్యభవేదితిశేషః॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తుదంప్రోక్తంమహా
పాతకనాశం॥ బాల్యేపాగండకైతస్తంకౌమారేచంద్రముచ్యతే॥ రాజ్ఞా
శిక్షాప్రకతవాగ్మూర్వవద్వణకభేదతః॥ ప్రాయశ్చిత్తమపిపూర్వవద్వేదిత

—*ఖరస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

వ్యం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉష్ణగ్రస్తేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ ఖరస్తేయ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోహరేతఖరంవిస్రంపారక్యంధన
కామ్యయాసంగదోపాత్సవ్యయంవాపి మృగంబండాలమాదరాత్॥ యమలో
కముపాగమ్య హీనజాతిర్భవేద్భువి॥ మార్కండేయః॥ శ్లో॥ ఖరంహృత్వాద్వి
జోమోహతావరక్యంగృహమధ్యతః॥ వనేవాసంగదోమేణనరకంయాతిదారు
ణంహీనజాతిభవేత్పశ్యన్ప్రసక్తికధితోత్తమః॥ బాలేపాగండకేరాజక
కాయకృచ్ఛాసమాచరేత్॥ తరుణైతప్తకృచ్ఛంపాత్రస్యపాపవిశుద్ధయే॥
రాజ్ఞాదండ్యస్సపాపీయాదాపయిత్వాపునఃఖరం॥ విశేతుదశరూప్యంస్యా
ద్రాజ్ఞివింశతిమేవచ॥ ఉరుదేశితధాప్రోక్తం పాదశిషాస్త్రఖండనంతత్తత్
స్త్రీణామేవమధఃక్రమేణయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఖరహరణ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథాజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ మార్కండేయః॥

—*అజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ అజంబస్తంద్విజోహృత్వా పారక్యంషుదగర్వితః॥ మహతీంయాతనాంఘ
క్త్యా భవేత్సునుర్భువస్తలైః॥ జాతూకర్ణః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణోమదగర్వేణపార
క్యంబస్తమేషకం॥ హృత్వేతిశేషః॥ తీవ్రాంచయాతనాంఘక్త్యా హింసకోజా
యతేభువి॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ అజంబస్తంగృహేరణ్యే పారక్యంగర్వితోద్విజః॥
ముషిశ్వానరకంగత్వా హింసకోభువిజాయతే॥ తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నాపా
జాపత్యంసమాచరేత్॥ స్త్రీణామర్థంతతోరాజ్ఞాంవిప్రవత్సర్వమిరితం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే అజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథారణ్యమృగహరణ

—*అరణ్యకమృగహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వ్యాఘ్రంవరాహంభల్లుకమేణేం కృ
ష్ణంమృగంతథా॥ రాజ్ఞాంక్రీడాథమానీతం హృత్వావిప్రఃకథంభవేత్॥ ప్రా
జాపత్యందుష్టమృగే హరిణ్యాంతప్రముచ్యతే॥ చాంద్రుకృష్ణమృగేప్రోక్తం

ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ బోధానునః॥ శ్లో॥ రాజ్యక్రిడాధకమానీతానా
రణ్యాక్షదుష్టచారిణిః॥వ్యాఘ్రేంపరాహంభల్లూకమేణీంకృష్ణమృగంద్విజః॥ హృ
త్వానరకమాప్నోతి ప్రాయశ్చిత్రైశశుద్ధ్యతి॥వ్యాఘ్రేంపరాహంభల్లూకే పా
జాపశ్శంవిశోధనం॥ హరిణ్యాంతప్రకృప్రస్యా చ్చంద్రంకృష్ణమృగేద్విజః॥
కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరీతా ॥ గవయేశరభశ్శక్త ప్రాజాప
త్యంహిఘోర్వతే॥ రాజ్ఞాంస్తేయేప్రకతకవ్యమేవమేవవిశుద్ధయే॥ఇతి హే
మాద్రవిరచితే ఆరణ్యదుష్టమృగహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగ్రామ్యపక్షిమృ

—*గ్రామపక్షిమృగహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

గహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ మయూరంసారసంచైవకపో
తంజాలపాదకం॥ శుకంచాపంబలాకంచ శింశుమారంచకచ్చపం॥వీతేష్వన్యత
మంహృత్వా ద్వాదశాహమభోజనం॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ టిట్టిభంచక్రవా
కంచహంసంకారండవంతథా ॥ శుకంచాపంబలాకంచ శింశుమారంచకచ్చ
పం॥ మయూరంసారసంచైవ కపోతంజాలపాదకం ॥ వీతేష్వన్యతమంహృ
త్వా ద్వాదశాహమభోజనం॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ మకరంనకులంకా
కం వరాహంమూషకంతథా॥ మార్జారంనకులంసంపం భారద్వాజంకపిం
తథా॥ డేరికాంచటకంశ్వానం హృత్వావైకుకుటంతథా॥ సౌపణ్యగృధ్ర
శ్చైవాంశ్చ శివాంకంకంసృగాలకం॥ కృచ్ఛాధకమాచరేద్విద్వాజ్జ్ఞాత్వా
తిద్విగుణంచతే॥ పల్లించసరటంరక్తపుచ్చకంబహుపాదకం ॥ జ్ఞాత్వాహృ
త్వాద్విజంకుర్యాద్ద్వాదశాహమభోజనం ॥ అజ్ఞానాద్ధింసయత్కృత్వా
షడాశ్రంస్యాదభోజనం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే గ్రామ్యమృగహరణప్రా
యశ్చిత్తం॥ అథభూమిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వద

—*భూమిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తాంపశదత్తాంవాయోహరేతవసుంధరాం॥పష్టివషణసహస్రాణివిష్టాయాం
జాయతేకృమిః॥ ఏకైవభగినిలోకే సర్వేషామేవభూఘజాం॥ నభోజ్యానకర
గ్రాహ్య విప్రదత్తావసుంధరా॥కరగ్రాహ్యేతితస్యాముత్పన్నదనాహరణం॥
దేవస్వామిః॥శ్లో॥గ్రామంవాక్షేత్రమాశ్రంవా కేదారంభూమిమేవవా॥ విప్రా
ధీనంహరేదాజా యమలోకముపాగతః॥ పశ్చచ్ఛవముపాగమ్య కృమిరా
శిభకవేన్మృతే॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ క్షేత్రంగ్రామంతటాకంవా వనంకే
దారమేవవా ॥ భూమింవావిప్రదత్తాయోరాజావాప్రభుమాత్రకః ॥ హరే

తస్యనరకంప్రాప్య కీలస్యాన్యలమన్యతః ॥ తస్యైషానిష్కృతిద్వైపామహా
పాతకశోధినీ ॥ డైత్రంహృత్వాషడబ్దంస్యాద్ద్రామేచాండ్రాయణంస్మృతం ॥
తటాకేతద్ద్యయంప్రోక్తం వసేచైవతథావరేత్ ॥ కేదారేతప్రకృచ్ఛంస్యా
ద్భూమ్యాంచాండ్రత్రయంస్మృతంఏతదేకవారివిషయం ॥ బహువా రేతద్వి
గుణంప్రత్యబ్జఫలస్వీకరణే బ్రహ్మహత్వాప్రాప్తయశ్చిత్తమహాతీతి ॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితే భూమారణప్రాప్తయశ్చిత్తం ॥ అథస్వదత్తాపహరణప్రా

—*స్వదత్తాపహరణప్రాప్తయశ్చిత్త మ్*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ భూమిం డైత్రంధనంధాన్యం వస్త్రంకన్యాం
విభూషణంసాలగ్రామంచలింగంచ గృహంశయ్యాంమహాన్నతిం ॥ పూర్వం
దత్వాద్విశేభ్యశ్చ పశ్చాత్సంభవరామణః ॥ స్వయంహృత్వామహద్ధ్వారం
రౌంవంనరకంప్రవేశేత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ సాలగ్రామంచలింగంచభే
నుశయ్యాంమహాన్నతిం ॥ భూమిం డైత్రంధనంధాన్యం వస్త్రంకన్యాంవి
భూషణం ॥ మహిషీంవాగృహంవాపీహ్మనద్వాహంద్విజాయతే ॥ పుణ్యకా
లేస్వయందత్వా పశ్చాద్ద్యదితదాహరేత్ ॥ రౌంవంనరకంఘోరం సయాత్రిసు
మహాభయంతస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా మహాపాతకనాశినీ ॥ పునదాత్వాధత
ద్వస్తు పశ్చాత్తాపపరాయణః ॥ ప్రాజాపత్యద్వయంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి
మానవః ॥ అదత్వాతానిపస్తూనిభుజైయదిసపాపధిః ॥ చాండ్రాయణద్వయం
ప్రోక్తమథవాభూపరిక్రమః ॥ భూపతిర్విప్రవత్సర్యాద్విగుణంశుద్ధిమోతవే ॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితేస్వదత్తాపహరణప్రాప్తయశ్చిత్తం ॥ అథరత్నహరణప్రాప్తయశ్చి

—*రత్నహరణప్రాప్తయశ్చిత్తమ్*—

త్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ ముక్తాంప్రవాళంవైడూర్యంవజ్రంసీలంతదైవచపద్మరా
గంమరకతంపుష్పరాగమతఃపరం ॥ ఏతానిరత్నజాతానివిప్రాయదిముషేద్బలా
త్ ॥ ప్రత్యక్షంవాథచోర్యాద్వాసపావీనరకంప్రవేశేత్ ॥ పశ్చాత్సంభవముపాగమ్యకు
రూపీజాయతేతదా ॥ మారగండేయః ॥ మూర్తికంపుష్పరాగంచవజ్రంవైడూర్య
మేవచ ॥ ప్రవాళంపద్మరాగంచ గారుత్మతమతఃపరం ॥ ఇంద్రసీలంమహావజ్రం
ద్విజోయఃపాపమోహితః ॥ పార్యాయదిచోర్యేణముషేత్సనరకంప్రవేశేత్ ॥
పశ్చాద్భువముపాగమ్య భవేతుగిత్సితజన్తవాత్ ॥ ఋతుద్వయేపరాకస్యా
త్పక్ష్యాసేచాండ్రముచ్యతే ॥ ప్రత్యక్షంహరితేవిప్రో హ్యబైపాతీత్యమహాతా
సంవత్సరంప్రత్యక్షం రత్నసేయైవతితప్రాప్తయశ్చిత్తంకృత్వా ॥ ఏకదిశుద్ధ్య

ద్విబహురత్న సేయేపతితప్రాయశ్చిత్తం సంవత్సరాంతే వేదితవ్యం॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే రత్నస్త్రేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ బాలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—* బాలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

నాదః॥ శ్లో॥ బాలం హరేద్ద్విజోదైవాత్పరక్యంద్రవ్యలోభవాక్॥ సచండా
లసమోజ్ఞేయ స్సర్వకమఃసుఖహితః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణంక్షత్రియం
బాలంవైశ్యంశూద్రపథాపివా॥ నతస్యనిషక్రూరిద్యౌ మ్రామునిభిస్సత్కవాదిభిః॥
గాలవః॥ శ్లో॥ పూర్వజంక్షత్రియంబాలం వైశ్యంపాదజమేవవా॥ సర్వాలం
కారసంయుక్తంహృత్వాతత్రకథంభవేత్॥ నవిప్రోభూతాహంతాస్యాద్భవే
చ్ఛండాలజన్మవాక్॥ తస్యైవనిషక్రూరియం సర్వాభూషునిక్యంతనీ॥ బాలంతం
స్వామినేదత్వాపశ్చత్వాపసమన్వితః॥ బ్రాహ్మణేతప్తకృచ్ఛంస్యాత్పరాకం
క్షత్రియేస్త్రితంవైశ్యేచయావకఽప్రోక్తం పాదశేషపనంస్త్రితం॥ ఏతత్సు
నదాశంసషయం అదత్వాచేద్ద్విశేషమాహ॥ జాబాలః॥ శ్లో॥ అదత్వాస్వా
మినేబాలం దాంద్రంవిప్రేప్రచోదితం॥ క్షత్రియేతప్తకృచ్ఛంస్యాద్వైశ్యేపా
రాకమీరితం॥ పాదశేషంచగవ్యంచ వపశంచశిరోరుహం॥ క్షత్రియవైశ్యయోః
పారక్య బాలహరణేవిప్రోక్తప్రాయశ్చిత్తాద్ద్విగుణం॥ శూద్రస్యహస్తచ్ఛే
దః॥ భూషణాపహరణేపాదచ్ఛేదశ్చ॥ ఏతత్ స్త్రీణామధికముక్తం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే బాలహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్త

—* కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ —

మాహ॥ మారకండేయః॥ శ్లో॥ కన్యాంసురూపిణీంవిప్రో భూషణైర్భూ
షితాంసతీంచోరబుద్ధ్యాహరేత్వాపి నరకంయాతిదారు॥ తదంతేభువమా
సాద్భుల్లరూపీసజాయతే॥ గాలవః॥ శ్లో॥ విప్రోయఃకన్యకారత్నం సర్వ
భూషణభూషితంవిప్రజంబాహుజాజ్ఞాతం పాదజాద్యావిశేషతః॥ ముషి
త్వాదుష్టసంగేన పరవాక్యానుసారతః॥ నసత్సనరకాద్భూయః పునరాగమ
నంభవేత్॥ కథంచిద్భువమాసాద్యజాయతేభిల్లజన్మవాక్॥ పదాశరః॥ శ్లో॥ పూ
ర్వజఃకులజాంకన్యాం పిత్రోగేహానివధిః॥ హృత్వాకామాతురీనిత్యం
నతస్యపునరుద్భవః॥ చండాలజన్మసంప్రాప్య బ్రహ్మహేవశ్వసన్నృపః॥ అదత్వా
తాంస్వామినేపశ్చచ్ఛుద్ధశ్చందాయణవ్రతాత్॥ అదత్వాపునరప్యేనాంసప
శ్చత్వాపవాక్ద్విజః॥ మహాచాందాయణంకృత్వా పంచగవ్యమనంతరం॥
తతఃకుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతరస్తిహి॥ రాజకన్యాహరేకాయంతప్తం

విట్కూద్రకస్యయోః॥ హరేహరణభ్యర్థః॥ శ్లో॥ రాజావిప్రసుతాదానై
ద్విగుణంవిప్రచోదితాత్॥ వైశ్లోవిప్రసుతాంహృత్వా రాజవన్దునిచోదితం॥
శూద్రోహరేద్విప్రకన్యాం కారీషవధమహః॥ తత్తత్ స్త్రీణామధకంప్రా
యశ్చిత్తమ్॥ ఇతి హేమాద్రా కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నారీహరణ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్సతీంస్వకలజాంవిప్రపత్నీంహరే

—*నారీహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్యది॥ బోధయిత్వాసువాత్తాభిరుతపాపధియాబలాత్॥ తస్యాన్యానిష్కృ
తిర్నాస్తి కారీషదహనాద్యతే॥ మారగంజేయః॥ శ్లో॥ అనంగీకారిణీంసా
ధ్వీం విప్రపత్నీంద్విజఃఖలః॥ బోధయిత్వాసువాత్తాభిశ్చోరబుద్ధ్యాహరేద్ద్యది॥
రాజాతందండుయేత్పశ్చాత్కారీషదహనాదిభిః॥ గాలవః॥ శ్లో॥ అనంగీకారి
ణీంవిప్రపత్నీంసాధ్వీంద్విజోహరేత్॥ సంసకేవృషణచ్ఛేద స్వభావేనతద
ర్పణే॥ కేశసంవపసంకృత్వా తప్తకృచ్ఛ్రిత్రయంచరేత్॥ రహస్యేనాము
పాగృహ్య చాంద్రాయణమధావరేత్॥ ఏతత్సకృద్విషయం॥ అభ్యాసేద్వి
గుణం॥ అత్యంతాభ్యాసేకారీషవధఏవనాన్యత్॥ మనుః॥ శ్లో॥ క్షత్రియోవై
శ్యజాతిర్వా బలాద్బాహ్యుణసుందరిం॥ ముషిత్యారవంయాతి వధఃకారి
షవహ్నినా॥ ఏవంచేచ్ఛుద్ధిమాపోతి మాసల్యంపాదజేస్మృతం॥ విప్రస్య
క్షత్రియవైశ్యనారీహరణేచాండ్రద్యయంచాండ్రంశూద్రాంనాహరణేప్రా
యశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితేనారీహరణప్రాయశ్చిత్తం॥
అథ పురుషహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ విప్రాహరేత్పరం

—*పురుషహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మత్యః మున్మత్తంమంత్రభేషజైః॥ దేశాద్దేశాంతరంగత్వా సవిప్రోనరకం
ప్రణేత్॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ విప్రఃపరంనరంహృత్వా భ్రామయిత్వేషధాదిభిః॥
దేశాద్దేశంగతః పశ్చాద్ద్వితీయపునరాదరాత్॥ కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం
తత్ప్రకృచ్ఛింమనుదితం॥ అనపః॥ త్వాతంమూఢశ్చంద్రాయణమధావ
రేత్॥ విప్రస్తుక్షత్రియంవైశ్యంహృత్వామంత్రవిధానశః॥ పునదకత్వా రా
కంస్యాదవ్యధాచాండ్రమీరితం॥ క్షత్రియవైశ్యయోఃబ్రాహ్మణహరణేవిప్రాద్వి
గుణంప్రతం॥ శూద్రస్యమాసల్యంతత్ స్త్రీణామధకంవేదితవ్యం॥ ఇతి హే
మాద్రావిరచితేపురుషహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ వేశ్యాహరణప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ భోగాసక్తస్తుయోవేశ్యాం విప్రఃపాపపరాయణః॥

—*వేశ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

రమేత్తాయదిదుష్టాత్తా మహంతంనరకంప్రజేత్ || గాలవః || శ్లో || వేశ్యాంవిప్ర
 సృతీంత్యక్తా వ్యస్వభార్యాంమన్తధాతురః | బౌషధైర్బహుభిర్బూలై ర్యంవ
 యిత్యాహరేద్యది సమహాపాపమాసాద్యవంఠోభూయాద్భువన్తతితస్యై
 వనిష్కర్మాత్మాస్తి జ్ఞాత్వాయదిహారేదీమాం || జాచాలిః || శ్లో || వేశ్యాంహ
 రేద్యదావిప్రోవంచయిత్వపదైబలాత్ || రాజ్ఞాదంజ్యశ్శతంరూప్యం రతిస్త
 స్యనచేద్యది || తస్యచేహవిశుద్ధ్యధికం మహాసాంతపనంస్సృతం || ఏతత్ప్రా
 చీనాశ్చిత్రంహరణమాత్రేపివేషసియం | తత్రతస్యరతిర్యదితస్య విశేషమాహ ||
 అంగిరాః || శ్లో || వేశ్యాయాహురిజేరాజక మహాసాంతపనంవిదుః || తత్త్రై
 వరమమాణస్యచాండ్రంశుద్ధిప్రదంతదా || క్షత్రియేద్విగుణంప్రోక్తం వజ్రక
 క్షత్రియవచ్చరేత్ || శూద్రోదంజ్యశ్శతంరూప్యం విప్రోభ్యాసేపతివ్యతి | విప్రో
 వేశ్యాంహృత్వా తత్రక్రిడానక్తశ్చేతనవత్సరాదూర్ధ్వంపతితోభవతి | అన్య
 తస్పష్టం || ఇతి సామాద్రివిరచితే వేశ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రం || అథదాసీ
 హరణప్రాచీనాశ్చిత్రమాహ || మారంధేయః || శ్లో || దాసీంకామాతురో

—*దాసీహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

యస్తు పూర్వజోధమమత్సృజక | హరేత్సనరకస్థాయీ యావదాభూత
 సంప్లవం || జాతుకణికః || శ్లో || విప్రోలోభాతురోదాసీం స్వధమంసంపరి
 త్యజక || వంచయిత్వాపదైర్వాక్తైశ్చహారేద్యదిసపాపధీ || మృత్వానరక
 మాసాద్యభవేద్భువినిరిందియః || చతుస్త్రింశస్యతే || శ్లో || యదివిప్రోహ
 రేద్దాసీం వంచయిత్వాపదైబలాత్ || సగచ్ఛెన్నరకంఘోరం కాలసూత్రం
 సుదారుణం || దాసీహర్తుర్యేశ్యాహత్యకవిప్రస్యపప్రాచీనాశ్చిత్రముక్తం | తత్స
 ర్వస్వహరణం భోగంవిచార్గకుర్యాత్ | రాజస్యవైశ్యయోఃపూర్వవదుక్తం |
 శూద్రస్యచ తత్తత్ స్త్రీతాంబదాసీహరిణే తత్తదధికమాననవేదితవ్యం ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే దాసీహరణప్రాచీనాశ్చిత్రం || అథ శయ్యాహరణ
 ప్రాచీనాశ్చిత్రమాహ || గౌతమః || శ్లో || విప్రశ్చక్షత్రియోవైశ్య పార

—*శయ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

క్యంతల్పమాహరేత్ || సోపసూరంమహామూల్యం సఖిభ్యంభోగలోలుపః |
 యమలోకముపాగమ్య అంగారశయనంప్రజేత్ || తతోభువముపాగమ్య
 పృష్ఠశిశేవణీభవేత్ || దేవలిః || శ్లో || బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్య స్తల్పం

౯౦ హేమూద్రా యానహరణోపానధరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

సోపస్కరంహారేత్ ॥ మహాధనంసఖట్వంఛచోరబుద్ధ్యాబలాదిహ । సోం
తెక్మతాంతవశగోప్రజెదంగారతల్పతాం । నతస్యపునరాప్యత్తిః పృష్టప్రణభ
యాదిహ॥ మారగంజేయః॥ శ్లో॥ త్రయోవణోకస్స స్వధర్మాదీక త్యక్త్వా
త్వంఛమహాధనంసోపస్కరంహారేయస్తై యమలోకేసుదారుణం । అంగార
శయనంగత్వా పశ్చాత్పృష్టప్రణాభవేత్ ॥ భవేయరిత్యధికః॥ శ్లో॥ తేషాం
దోషవినాశాయ ప్రాయశ్చిత్తప్రజాపతిః॥ ప్రాహచాంద్రంపరాకంచతస్తం
దైవయథాక్రమం । తత్తత్ స్త్రీణాంతదధకంస్యా చ్ఛుద్రందండాన్యాచ్ఛపూర్వ
వత్ ॥ ఇతి హేమూద్రా శయ్యాహరణప్రాయశ్చిత్తం । అథయా నహరణప్రాయ

==*యానహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఆందోళికాయదావిప్రశ్చతురంతంవిశేతః । మను
వ్యసాహ్యంయానంచ దారుచిత్రవిఘాషితం । హృత్వాపాపధియాపాపీ నరకం
యాతి దారుణం । నైభువముపాగమ్య వక్రవాక్ పృష్టదేశతః॥ శ్లో॥ పరాశరః॥
యానమాందోళికాదీన్వా పారక్యంభోగశృష్టయః । విప్రోహృత్వామహద్దః
ఖనుసుభూయభువన్తలైపుషచేశేనదావక్రీజాయతేవర్ణగర్హితః । తస్యదోషవి
ముక్తర్థం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ ఏతత్పునర్దానవిషయం । అదత్వాప్రా
జాపత్యద్వయంవేదితవ్యం । త్పత్రియవైశ్యయోరేవమేవశూద్రసుతద్ద్రవ్యంస్వా
మినేదాపయిత్వా శతరూప్యేణదండ్యః । తత్తత్ స్త్రీణాంతత్తర్థం యథాక్ర
మంవేదితవ్యం । ఇతి హేమాద్రివిరచితే యానహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథోపా

—*ఉపానధరణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

నధరణేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ఉపానత్పాదుకేరాజకపారక్యే
యోహారేద్విజః ॥ సచండాలసమోభూత్వా కంటకాస్తరణంవ్రణేత్ ॥ య
మః॥ శ్లో॥ ఉపానత్పాదుకేయస్టు పరకీయేద్విజోహరేత్ । కంటకాస్తరణంగ
త్వా పాదశూలీభవేద్భువి । మరీచిః॥ శ్లో॥ యోవిప్రఃపాపమజ్ఞాత్వాఉపా
నత్పాదుకేహారేత్ ॥ యమలోకముపాగమ్య శయనంకంటకోపరి । భజెదితిశే
షః॥ శ్లో॥ సతుదేహవిశుద్ధ్యధికం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ । ఏతదదాతృ
విషయం । దత్వాసంచగవ్యభక్షణం । త్పత్రియాదీనామేవం । తత్తత్ స్త్రీణాం
పూర్వవదధికం । ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉపానధరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ
చత్రహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ చత్రంద్విజోహరేద్వస్తు

==ఛత్రహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

మహాతపనివారణం | యమప్రీతికరంపుణ్యంసర్వసౌఖ్యప్రదాయకం | మారగం
 డేయశిశ్లో || పారకన్యంపుణ్యదంసర్వసౌఖ్యదాయమహాధనం | తద్వి పోయది
 ముష్టాతి హ్యనాధారోభవేద్భువి || శివరహస్యే || శ్లో || మహామూల్యంమహా
 సౌఖ్యప్రదంస్యాణాంద్విజోహరేత్ || ఛత్రముష్ణహరంపుణ్యం సరకంయౌతి
 దారుణం || అనాధారోభవేద్భూమా సర్వజంతువిగహితః || తస్యనిష్కృ
 తిరుత్పన్నా భూపతేఽహికపావసి || వస్త్రావృతపరాకస్సన్య తేహతకీహణ
 సంపతేయావకంతాశపతేన్య నిర్మితేరాజసల్లభ | పంచగవ్యంపిబెత్సశ్చ
 త్పునదత్యాతుతద్గనం | అదా నెద్విగుణంప్రోక్తం త్మత్రియాణామిదంవ్రతం |
 తత్తత్ స్త్రీణామిదంజ్ఞేయం ప్రాయశ్చిత్తవిశోధనం || ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే ఛత్రహరణప్రాయశ్చిత్తం || అథ చామరహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

==చామరహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

గౌతమశిశ్లో || చామరంసర్వభూతానాం దేవానామపితుష్టిదం || రాజయో
 గ్యంహరేద్విప్రస్సద్యోగజ్యేష్యమాలయం || దేవలః || శ్లో || చామరంసర్వభూ
 తానాం దేవానాంభూపతేరపి | రాజచిహ్నంహరేద్విప్రసద్యోభవతినారకీ ||
 మారగం డేయః || శ్లో || భూపతీనాంచదేవానాం స్యాణాంతాపాపహరి
 యతే | చామరంహరతేవిప్రస్సద్యోయమపురంవ్రజేత్ || దేవానాంహరణే
 చాండ్రం ప్రాజాపత్యంచభూపతేః | భూతానాంహరణేసద్యో యావకంప్ర
 తమాచరేత్ || ఏతత్ప్రత్యర్పణవిషయం || అన్యధాద్విగుణంసర్వేషాం వర్ణా
 నాం స్త్రీణామపి | చిత్రసంగతవ్యజనహరణేపి ప్రాయశ్చిత్తమేవకతః ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే చామరహరణప్రాయశ్చిత్తం || అథపుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 ఐసిద్ధశిశ్లో || ఆరామేపుష్పహతాయో దేవపూజాథా

==పుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

కల్పితేయావంత్యత్రైవిపుష్పాణి సుగంధీనిమహాంత్యపి || తావద్వక్షఃసహ
 ప్రాణి యమలోకంసమశ్నుతే || పునర్భూమిగతఃపాపీ జాయతేవక్రనాసికః ||
 హాసీతః || శ్లో || పారకన్యానిప్రసూనాని యోహరేద్విప్రవల్లభః | మహాంతంసర
 కంగత్వా జాయతేరంధ్రినాసికః || మహారాజవిజయే || శ్లో || పుష్పజాలంహి
 పారకన్యం దేవపూజార్థమాదరాత్ | సుగంధికరవీరాది హృత్వావిప్రస్సపా
 పభాక్ || ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం పారాశర్యసిద్ధాంతాధునా || దేవద్రవ్యా

పహరణే చాద్రంవత్సరసేవవాత్ | పరాకంబ్రహ్మనిర్మాణే కాయంత్రత్రియ
వైశ్యయోః || త్రియవైశ్యనిమాణే ఆరామప్రాజాపత్యమిత్యథః || త్రియ
యవైశ్యయోః స్త్రీణామపి పూర్వవద్విజనీయం || ఇతి హేమాద్రివిరిచితే

—*ఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||
శ్లో || కదళీంశూతులుంగంచనారికేశంచపానసం | ద్రాక్షాఖజాఞ్జీరజంబీరచూ
తజ-బూఫలానిచ || హృత్వాప్రిస్తుపారక్యంభుక్త్యానరకమశ్నుతే | పుష్పార్చన
ముపాగమ్య ఫలహీనోధజాయతే || జాబాలిః || శ్లో || ఫలానివివిధానీహ దేవ
ప్రీతికరాణివై | ముష్టానియోన్విజోలోభా న్నరకేవాసమశ్నుతే || భువస్థలము
పాగమ్య ఫలహీనోవృధాభవేత్ || రాజవిజయే || శ్లో || నానావిధంఫలంవి
ప్రసః పరకీయంచనోహరం | తత్రహృత్వామహాపాపీనరికేవాసమశ్నుతే || ఫల
హీనోభవేల్లోకేతస్మాత్సేయంచకారయేత్ | ఋతుత్రయేపరాకంస్యాద్వత్స
రేచాండ్రమువ్యతే || పంచగవ్యంపునఃపేయం నాన్యధామునిచోదితం | త్రియ
వైశ్యయోరేతద్విగుణం || తత్తత్ స్త్రీణాంపూర్వవద్విజ్ఞేయం || ఇతి హేమాద్రి
విరిచితే ఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథకందాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*కందాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః || శ్లో || సూరణంశృంగిబేరంచ హరిద్రాంమూలకంతథా | అన్యానిమూ
లవస్తూని దేవయోగ్యానిహనిచ || విప్రోముషిత్వాలోభేన తేనయద్వత్సమా
చరేత్ | తత్సర్వంస్వామినఃప్రీత్యం దోషవానిహజాయతే || హరితః || శ్లో || సూర
ణంశృంగిబేరంచ హరిద్రాంమూలకంతథా | అన్యానిమూలవస్తూని పారక్యా
నిద్విజోయది || హారేన్నరకమాప్నోతి పాపయోనిషజాయతే || మూర్ఖం
దేయః || శ్లో || సూరణంశృంగిబేరంచ హరిద్రంమూలకంతథా | ముస్తామన్యా
నిమూలాని విప్రోముష్టాతికామతః | అల్పద్రవ్యేద్విజస్తేయా దోషబాహుశ్చ
మాప్నుయాత్ || పలద్వయంచదిభవేత్పారక్యం మూలకంహృతం | తత్పున
స్సామినేదత్వా జపేదస్తోత్రరంతం || దశాదిశతపగ్యంత మూలద్రవ్యా
పహరివాక్ | అదత్వాస్వామినస్తేయా అయుతంజపమాచరేత్ || తతశ్చుద్ధో
ద్విజోలోకే హన్యధాపాపభాగ్యవేత్ || తథాహపస్తంబః || ఏధాదకమూ
లపుష్పఫలగంధగ్రాహే చోరిఇతివాచాచాధ్యతఇతి || ఎతదేకవారమల్పస్తే
యవిషయం || తతోధికేతూక్తప్రాయశ్చిత్తమ్ || త్రియవైశ్యయోఃపూర్వ

వద్వదితవ్యం॥ స్త్రీణామధాకర్థన్యాయేనయోజనీయం ॥ ఇతి హేమాద్రవి
రచితే॥మూలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకోశహరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*కోశహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.—

దేవలిః॥శ్లో॥అలాబంఘృతకోశంచవృంతాకంశిగ్రుజంతధా॥పటోలంకారపల్లం
చకూశ్చండంచూతసంభవం॥తద్దైవతింత్రణీకోశంకపిత్తంకదళీంతధా॥ ఏవమా
దీనికోశాని హృత్వాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ ఉపొప్యరజసిమేకాం స్వగృహస్య
గ్నావిధానతః॥మహావ్యాహృతిభిర్హృతిఃపంచగవ్యంపితేత్తదా॥ ఏతేనశుద్ధిమా
ప్నోతి అభ్యాసేద్విగుణంచరేత్॥ఏతదల్పకోశహరణవిషయం॥ బహుకోశహ
రణేద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం॥ స్త్రీణాంతదధకం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే కోశ
హరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశాకహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలిః॥ శ్లో॥ఉపొ

—*శాకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దక్యాదిశాకాని అరణ్యగ్రామజాన్యపి॥నానానామానిశాకాని నానావణా
ని - పూర్వజః॥ యదాలోభాదపహరే నృహశోకమవాప్నుయాత్ ॥ భార
మాత్రేమహాపాప మితరైష్వల్పపాపభాక్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో ॥ శాకానిబహు
రూపాణినానానామానివర్ణతః॥నానావిధానిచహరన్మహాశోకమవాప్నుయా
త్ ॥ భారమాత్రేమహాపాప మితరైశోకభాగ్భవేత్ ॥ ప్రాజాపత్యంభార
మాత్రే పంగచవ్యమధాల్పకే॥ బహువారేతుచాంద్రంస్యా ద్వత్సరంస్త్రీయసంభవః
భవేత్ ॥ స్త్రీణాంరాజన్యవైశ్యయోగ్నర్వత పూర్వోక్తంవేదితవ్యం॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితే శాకహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపణహరణప్రాయశ్చి
త్తమాహ॥మారగండేయః॥ కదళీమధుపణాని తాంబూలీనామథాపివా॥

—*పణహరణప్రాయశ్చిత్తం.*—

పరకీయానిపణాని పలాశానివిశేషతః॥ గ్రామ్యాగ్గర్యజానీహ విప్రోహృ
త్వాతుపాతకీ ॥ మహారాజనిజయే॥శ్లో॥పరకీయానిపణానిగ్రామ్యాణ్యం
ణ్యజాన్యపి॥కదళీమధుపణాని తాంబూలీనానివిశేషతః॥అన్యానిపణజాలాని
విప్రోహృత్వాభవేత్ఫలః ॥ భారమాత్రేపరాకంస్యా ద్వత్సరంస్త్రీయసంభవః
ఇతరేపంచగవ్యంస్యా త్రాజాపత్యంతువత్సరే॥ స్త్రీగ్రీదీనాంపూర్వవత్ప్ర
యశ్చిత్తం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే పణహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాధ
నాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥శ్లో॥ఇందనందారుశావ్తంవాసమి

౯౪ హేమూద్రా ఇంధనజలభక్త్యభోజ్యాపహరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*ఇంధనాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ధోదభఃసంజయాన్ || సుక్ష్మస్థానీని పాత్రాణియజ్ఞ సాధనహేతవైయా
పస్తంభంచారణివాపరకీయంద్విజోహరేత్ || సగత్వానరకంఘారం కృమి
స్సమిధపూరితమ్ || తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా మహాపాపప్రణాశిని || ఇద్ధ్యసంగ్రహ
ణైరాజన్ శతమష్టోత్తరంజపేత్ || సుక్ష్మస్థానాదిషుపారాక మరణ్యంతప్ర
మీరితమ్ || యూపస్తంభేషుచాంద్రంస్యా దింధనైగవ్యభక్షణందభేషుభార
మాత్రైషు ప్రాజాపత్యంవిధీయతే || స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రివి
రచితే ఇంధనాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథజలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*జలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మనుః || శ్లో || పరకీయంజలంవిప్రకేదారాధకంహరేద్యది || ఆరామపోషణాణా
ర్థాయహ్యధవాశాకవృద్ధయే | సవీవనరకంగత్వా మందూకోజాయతేఘవి ||
గాలవః శ్లో || ఆరామపోషణార్థంవాకేదారార్థంజలంహరేత్ || పరకీయంద్విజో
యస్తు తస్యైవరక్తస్థిమ్ || తదంతేఘవమాసాద్య మందూకోజాయతేమహాన్ ||
తస్యనోషోపశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదీరితంవికేహ్నిశః గాయత్రి మాసే
తద్దశధాస్మృతమ్ || వత్సరైవ్యయుతంప్రోక్షం తతఃసాధ్వకంసనిష్కృతమ్ || తృషా
ర్థాయదిప్రోయంతావంతాత్రంహరేద్యదిపీత్యాపశ్చాద్విచార్యాధశతంనామ
త్రయంజపేత్ || స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితేజలహరణప్రాయ
శ్చిత్తమ్ || అథభక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || అపూ

—*భక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పంహషసంఘాతంతథాముద్గసముద్భవంగోధూమావాంవికారాణి భక్ష్యై
ణివినిధానిచ | సంయావంపరమాన్నంచచిత్రాన్నానిరుచీనిచచోష్యంతేహ్యంచ
పేయంచ చిత్రశాకానియానిచ | పరకీయంద్విజోహేహః జ్విహ్వచాపల్లతోహ
రేత్ || తస్యైవజిహ్వసతతియ యమలోకేసుదారుణైఃసపశ్చాద్భువమాసాద్య
వాయుసస్సాన్యన్నసంశయః || జాచాలిః || శ్లో || గోధూమసంభవంచైవ తథామా
షోద్భవంరుచిముద్గసంభవమన్యచ్చ తథాక్షీరసముద్భవం | సంయావంపర
మాన్నంచ చిత్రాన్నానిరుచీనిచ | పిష్టరూపాణియావంతితథాఫలసముద్భవం |
త్రైలవక్త్యంక్షీరపక్వం గుడపక్వంతద్దైవచ || చోష్యంతేహ్యంచపేయంచచిత్రశా
కానియానిచ | పరకీయానియోవిప్రో జిహ్వచాపల్లవాన్ హరేత్ || తస్యైవజి
హ్వచ్ఛిన్నాస్యాద్యమదూతైర్భయంకరైః | తదంతేఘవమాసాద్య వాయుసత్వ

మవాప్నుయాత్ || తస్యైవనిష్కృతిరియం కథితామనిపుంగవైః । భక్త్యాప
హరణేమర్యా త్సంపూర్ణైవపరాకకం ॥ అత్యేతంసహస్రంచజపేన్ద్రియమ
పూర్వకంగాయతీమితీశేషః॥ శ్లో ॥ అన్నస్తేయాచచిత్రాన్నై సంపూర్ణే
తస్తమాచరేత్ | పేయేచోష్యేవలేహ్యేచ సంపూర్ణేయావకంచరేత్ | ఎతై
శ్శుద్ధిమవాప్నోతి పునరకత్వాస్మరైద్ధరిం ॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి

==*రుద్రాక్షక్రముకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

హేమాద్రివిరచితే భక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ రుద్రాక్షక్రము
కహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ రుద్రాక్షక్రముకాన్యోహః
త్పరకీయాద్విజోహరేత్ । సద్యవీవద్విజన్మాసౌ శివదోహీప్రజాయతే ॥
మహంతంనరకంగత్వా జాయతేభువిపేటకః॥ మారకంజేయః॥ శ్లో॥క్రము
కానుతరుద్రాక్షక్ర పరకీయాద్విజాధమః ॥ క్రయవిక్రయలోభేనహరేద్య
దిఘవస్థలే|సద్యవవమహాపాపీ యమలోకంసమశ్నుతే । పశ్చాద్భవిసపాపీ
యాక్ జాయతేపేటకాకృతిః॥ప్రాయశ్చిత్తమిదంబ్రహ్మక్ పారాశర్యేభా
షితం|శతాదూర్ధ్వంతురుద్రాక్షక్ర హృత్వాచాండ్రద్యయంచరేత్ । శతేవ
రాకమల్పేషు గాయత్రీజపమాచరేత్ । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం క్రము
కంయోహరైద్విజః|ప్రాజాపత్యంచచాండ్రచ యోజయేత్సయథాక్రమం ॥
అశఙ్కేధ్వంమహాపాపీ నిష్కృతిరైవవిద్యతే ॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే రుద్రాక్షక్రముకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ గుడ

==*గుడహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

హరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకంజేయః ॥ శ్లో ॥ గుడమల్పంతుభారం
వా పారక్యంయోద్విజోహరేత్ । నతస్యపునరావృత్తి ర్యమలోకాత్కదాచ
న । తదంతేషువమాసాద్య జాయతేమధువృక్షకః ॥పరాశరః॥ శ్లో ॥ యోవి
ప్రోధనలోభేన పరకీయంగుడంనూరేత్ । అల్పంవాభారమత్రంవా సవిప్రోస
రికంప్రజేత్ | భువిస్థావరతామేత్య షిష్టత్యావంద్రతారకం । భారప్రమాణం
పూర్వముక్తమ్॥ శ్లో॥ అత్యేగుడపరాకంస్యా ద్భారేచాండ్రముదాహృతం॥
వీచంచైవత్యరాదూర్ధ్వం పతితస్యాన్నసంశయః॥స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్॥

==*క్షీరహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుడస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ క్షీరహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పారక్యమగ్నిసేవాతార్థ మనీతంక్షీర

ముత్తమ్ । ద్విజాతిద్రక్ష్యలోభేన ముషిత్యాపాపమన్నతే ॥ గౌతమః ॥
 శ్లో॥ పారక్యమగ్నిహేమాత్రార్థ మనీతంతుద్విజోబలాత్ । ముషిత్యాపాప
 బాహుశ్చ మనుభూయభువన్తతే । పశుహీనోభవేత్వాపీ కృతంకమేషహ
 త్స్వరణే । ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధోభవతినిశ్చయః ॥ ఉపోవ్యరజసి
 మేకాం సరెద్యుర్లోజలంపిదేత్ ॥ ఎతదేకవారవిషయమ్ ॥ అభ్యాసేద్విగుణంవత్స

—*దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రాంతేచాంద్రాయణం స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే
 షీరహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌత
 మః ॥ శ్లో॥ దధితక్రంతుధుద్రవ్యం పారక్యంఘృతమేవవానవనీతంద్విజోహృ
 త్వా నరకంయాతిదారుణం । పునధువముపాగమ్య పాపాణత్సమవాప్న
 యాత్ ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ పారక్యందధితక్రంవా నవనీతంఘృతంమధు ॥ దేవతా
 ర్థంద్విజాధికంవా పిత్రధికంవాగృహేస్థితంద్విజోలోభాతురోయస్తు హరే
 త్రచోచ్చిరలీలయామహంతంనరకం గత్వా భువిపాపాణవద్ధృగ్విపం ॥ ఏకవారే
 దశజపే తక్రైదధ్నిద్విజోత్తమః ॥ నవనీతేమధుద్రవ్యే శతమస్త్రోత్తరంజపేత్ ।
 ద్వివారేతుసహస్రంస్యాద్భుహువారైఽయుతంస్మృతం ॥ ఘృతేవిశేషమాహ ॥
 శ్లో॥ పలద్వయేసహస్రంస్యాదయుతంశతసంఖ్యయా । శతాదూర్ధ్వంమహాదే
 వ్యా లక్షమాత్రేణశుద్ధ్యతి ॥ సంవత్సరానూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ స్త్ర్యా
 దీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥
 అథత్రికటుకహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ మరీచింపిప్పలీం

—*త్రికటుకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శుంఠీం సర్వరోగహరంపరం ॥ సర్వపాపహరందేవి పారక్యంయోహరెద్ద్వి
 జః ॥ సతస్యపునరావృత్తి ర్యమలోకాతగ్రధాచనః ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ మరీచిం
 పిప్పలీంశుంఠీం సర్వరోగహరంపరం ॥ సర్వపాపహరంపుణ్య మపవగఃఫలప్ర
 దం ॥ ముషిత్యాయోభవేత్వాపీ మహంతంనరకంప్రజేత్ ॥ పలద్వయేపరాకం
 స్యా త్రాసజాపత్యందశాశ్మకే । శతేపలదచాంద్రంస్యా త్సహస్రేస్తేయభా
 గ్భవేత్ । త్రికటుకపలసహస్రస్తేయే సువణంస్తేయ ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా
 శుద్ధిమాప్నోతి । స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే త్రికటుక
 హరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథరసావధహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకం
 దేయః ॥ శ్లో॥ పూర్ణచంద్రోదయంచైవ వసంతమసుమారికం ॥ ఆనందస్తై

(౧౩) హేమద్రవిరసౌషధగృహపకరణహరణాదిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౯౭

—*రసౌషధహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రవంచైవ మృగాంకంరాజపూర్వకం । ధూపతించాగ్నిపుత్రంచ స్వణభస్మ
తదైవచాజ్వరాంకుశంవిదాహంచ తదాగ్రహణివాటకం । అన్యన్యౌషధ
జాలాని శంఘవీర్యోద్భవానిచ । గంధకంపార్వతీబీజం సిందూరంహరితాలకం ।
అభ్రకంతాశకంచైవ కుసుమంచాశ్వసంభవం ॥ లాఠాతైలంచాశ్వగంధం
కూశ్మాండకఘృతంతథా । చించాదిలేహంబైవ పిష్పల్యాదిఘృతంతథా । ఏతే
ష్యన్యతమంపూర్వా ద్విజశ్చందాలతాంచజేత్ । ఏతేషురసౌషధేషుమధ్యేవీ
కంపావిప్రోహరేష్టప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ రసౌషధానియో
హ్యత్వాద్విజిపాసు విదన్నపీ । స్తేయదోషౌపశాంత్యర్థకం ప్రాయశ్చిత్తము
దీరితం । ప్రాజాపత్యునిష్కా-మాత్రై స్వణ-మాత్రైవిధుంచ రేత్ । పలమాత్రైభు
వఃక్రాంతిం ద్విసతేపతితోభవేత్ ॥ భువఃక్రాంతింఘాప్రదక్షిణంఘృతాదిభు
స్త్వాదీనామేవంచేదితన్మం ॥ ఇతి హేమద్రవిరచితై రసౌషధహరణప్రా
యశ్చిత్తమ్ ॥ అథగృహపకరణహరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥

—*గృహపకరణహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ ముసలందృషదంచైవ హ్యుపలంచాభ్యలూఖలం । ఘరట్టంవెణుపాత్రంచ
శూర్పంశామతపక్షైవచాబ్రహ్మతృలంజనిశ్రేణి మృన్నయంభాండమేవచ । దారు
పాత్రంకుండలినిం యోహరేద్ద్విజనాయకః । తస్యాన్యనిష్కృతిర్నాస్తి పున
స్సంసారకర్మణః ॥ పునస్స సాగరభిపటగర్భప్రకారం ॥ తదాహదేవలిః ॥
శ్లో॥ యత్రయత్రపునఃకర్మ ముఃఖిపరికేతికతం ॥ తత్రైవపటగర్భస్సాన్య
ద్విరజాహోమవీవచ ॥ బ్రహ్మోపదేశో గాయత్రీ పంచగవ్యసతం ॥ వా
హితయోదశంచైవ పునస్సంసారరడవ్యతే ॥ తదాహదేవలిః ॥ శ్లో॥ మనిభిర్య
ద్రాహోక్తస్సాన్య త్పునస్సంసారఆదరాత్ । పటగర్భవిధానేన తత్ర త్రైవ
కారయేత్ ॥ యజ్ఞో పవిత్రద్వితయంగాయద్రాహానమేవచ । బ్రహ్మోపదేశోవిహి
తఃపంచగవ్యసనంతరం । ఔపాసనంప్రకతకవ్యపునఃకర్తృవృత్తయే । యత్ర
యత్రపునఃకర్మేవీదృషదమహాదానేమాక్షం । తత్రతత్రతత్రద్దానప్రతిగ్రహేపటగ

—*శస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

భావిధానేనసర్వంకుర్యాత్ ॥ ఇతి హేమద్రవిరచితై గృహపకరణహరణ
ప్రాయశ్చిత్తం అథశస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ కుంతంఖ
ద్గంచపరశుంభిండివాలంధన స్తథా । శస్త్రంక్షింత్రంముసలంచక్రంశోటకసంజ్ఞి

౯౮ హేమాద్రా శస్త్రాదిమార్గనిరోధతటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.

తంత్రగాణీరంభిండివాలంచగదాంచక్రంత్రధైవచ । కుంభఖడ్గంచపరశుంశంకుం
శల్మంధస్సస్త్రధా । ఏతానిశస్త్రజాలానిహింసాహేతుానియోద్విజః । హరేన్నర
కమాప్నోతికారుకోభువిజాయతే ॥ ఎతద్దోషాపశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంస
మాచరేత్ ॥ ప్రాజాపత్యంవిదిత్వాతు హ్యజ్ఞానాద్యామకంచరేత్ ॥ శచ్చద్ధిపం
చగవ్యస్సప్రాశనంవిధిపూర్వకం । తత్తత్కృత్వాద్విజఃశ్శుద్ధక్షత్రియోపీయదా
హరేత్ ॥ విప్రస్యద్విగుణంకుర్యాత్క్షత్రియఃపాపశాంతయే । స్త్రీణామర్హపే
దితవ్యం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే శస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథమా
గఃనిరోధప్రాయశ్చిత్తహాదేవలి ॥ శ్లో ॥ యోసప్రసిపతిశస్త్రాధః మరణ్యే
—*మాగఃనిరోధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మార్గమధ్యతః । వస్త్రంధాన్యంధనంతామ్రపాత్రాదికమథాహరేత్ ॥ యమ
లోకంసగత్వాశు కాలసూత్రమవాప్నుయాత్ ॥ తదంతేఘవమాసాద్యభిల్ల
జాతిత్వమాప్నుయాత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ విప్రోమరిష్టువైస్సాధః
మరణ్యమాగఃనిరోధకృత్ ॥ వస్త్రంధాన్యంధనం తామ్రపాత్రాదికమథా
హరేత్ ॥ సవిప్రోయమలోకేతు మహద్భయమవాప్యచ । భువమాసాద్భూపా
పాత్సా భిల్లజాతిఃప్రజాయతే । తస్యదోషాపశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదం
స్మృతం । ఎకత్రదివసెరాజన్ ప్రాజాపగ్మమదీరితం । మాసేచాండమృతే
ప్రోక్తం మహాచాంద్రంమనీశ్వరైః । వత్సరాంతేమునిశ్రేష్ఠ సువణన్స్త్రేయమా
ప్నుయాత్ ॥ వత్సరాంతేసువర్ణస్త్రేయప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ।
క్షత్రియాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే మాగఃనిరోధప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథతటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహాదేవలి ॥ శ్లో ॥ తటాక
—*తటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

కూపకాసారాన్ వనంత్రేత్రంద్విజోహరేత్ ॥ బలాద్వాచార్యరూపేణహీన
మూల్యేనవాన్యపాతస్యాస్యానిష్కృతిర్నాస్తి యమలోకాతగదాచన । తదం
తేఘవమాసాద్యజాయతెకుక్షీరోగవాన్ ॥ మాత్యే ॥ శ్లో ॥ వనంతటాకం
కూపంవా కాసారంక్షేత్రమేవవాపారక్యంయోద్విజోలోభాన్సుష్టాతిద్రవ్య
లోభతః ॥ హీనమూల్యేనచోర్యేణ బలాద్వాగ్రావణీతయ । నతస్యపునరా
వృత్తి ర్యమలోకాద్భయంకరాత్ ॥ తతోఘవముపాగమ్య కుక్షీరోగిప్రజా
యతే । తస్యవైనిష్కృతిరియ మునిభిఃపరికఠితా ॥ తప్తంసకృద్ద్విజోహృ
త్వాపరాకంవత్సరేస్సృతం । అతఃఃధ్వంశృణుష్వేదం స్వణన్స్త్రేయాతిక

హేమాద్రాపరిదానప్రతిగ్రహకూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౯౯

ధ్యతే॥ సంపత్సరా దూర్ఘంస్తేయప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధ్యశీతితాత్పర్యం॥ త్మత్రియాదీనాం పూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రాపరిచితే తటాకాదిహారణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥

==*పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్లో॥ గ్రామణీఃప్రాడ్వివాకశ్చ రాజద్వారేపురోహితః । మంత్రీరాజగృహే రాజః సర్వాధ్యక్షత్వమాగతః॥ ప్రజాభ్యంకార్యసిద్ధ్యర్థం మూల్యంభాగా హతఃక్రమాత్ । యోహారేభ్యతతంపాపీ సవైసరకమశ్నుతే ॥ మారంజేయః॥ శ్లో॥ మంత్రీరాజగృహేతాత రాజద్వారేపురోహితః॥ గ్రామణీఃప్రాడ్వివాకశ్చ గయాత్రేత్రాదిషుక్రమాత్॥ ప్రజాభ్యంకార్యహరీయస్తాసాం కార్యాపివృద్ధయే । సవీపసరకస్తాయా యావదాభూతసంస్థవం ॥ తదంతే భువమాసాద్య మాజాఽరత్వమవాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞోభారసముద్వాహీ ప్రాడ్వివాకఃపురోహితః । గ్రామణీగ్రామమధ్యైశ్చత్వారఃపాపభాగినః॥ ప్రజాభ్యంకారమాదాయ దద్యాద్ధానాదికంద్విజః॥ సరకస్తానమాసాద్య మాజాఽరోజాయతేభువి । పాదంప్రతిగృహీతృభ్యస్తదధంతుర్పురోహితః॥ గ్రామణీస్సకలంపాపం మంత్రీకార్యానుసాధనే । తత్స్వపంసకలంప్రాప్న్య యమకూపేనిమజ్జతి ॥ గయాత్రేత్రాదిషుస్త్రిత్వా దగ్ధనాథంధనంహరేత్ । దాతుస్సర్వాణిపాపాని తక్షణాదాప్నుయాత్ఫలః ॥ ఏకవారేతుచాంద్రస్యా ద్రాజద్వారేపురోహితేమహాచాంద్రంద్వివరేతు త్రివారేస్వర్ణహర్తృసా॥ ప్రాకిణ్యకస్యకథితా నిష్కృణిపాపహరిణీ । రూపకేపంచగవ్యంస్యాత్ప్రాజాపత్యంతునిష్కాకే ॥ స్వగమత్రేతుచాంద్రంస్యాత్తతోనాస్తీహనిష్కృతిః । పూర్వోక్తాశ్చత్వారస్తేతత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంపరిశోధ్యకృత్వాశుద్ధిమాప్నుయః॥ వహాదూర్ఘంపతితావపతితప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నుయః॥ నోచేదశుద్ధాః । ధాన్యవస్త్రాదిగ్రహణే శ్లేషమేవార్థపాదక్రమేణయోజనియం॥ త్మత్రియాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రాపరి

==*కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

చితే పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వ్యవహారేచకలహే ప్రాయశ్చిత్తాదిక్కుసు । కూటసాక్ష్యప్రవ్యలోభాద్క్లృప్తప్రోవదతేనృప ॥ తస్యపుత్రాశ్చపౌత్రాశ్చతదానాశమవాప్నుయః । యమలోకమపాగమ్య హ్యనుభూయ మహద్భయం॥

౧౦౦ హేమాద్రా పుస్తకాదిసాలగ్రామాదిహరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

పునర్భవముపాగమ్య పుత్రహీనోహిజాయతే || మారగండేయః || శ్లో ||
 వ్యవహారేవకలహే ప్రాయశ్చిత్తాదికర్మసు | ధనంగృహీత్వా యోవిషః
 కూటసాక్ష్యంవదేభలః || తస్యైవ పుత్రపౌత్రాశ్చ తదానష్టత్వమాప్ను
 యుః | యమలోకముపాగమ్య నిష్ప్రశత్వమవాప్నుయాత్ || తస్యదేహవి
 శుద్ధ్యర్థం మహాచాంద్రముదీరితం | ద్విజవాదేనృతముక్త్యా మహాచాంద్రం
 ప్రాయశ్చిత్తం || ధమశాస్త్రేష్వనృతముక్త్యా ప్రాజాపత్యం ఇతరత్రకాయ
 కృచ్ఛం || తదాహమనుః || శ్లో || ద్విజవాదేమహాచాంద్రం ధర్మశాస్త్రేతదర్థ
 తః | ఇతరేషువివాదేషు కాయకృచ్ఛంసమాచరేత్ || అన్యతేతప్రకృచ్ఛం
 స్యాత్కౌశల్యంపాదశస్త్రతం | అథవారూపకశతంరాజాతందండనే త్సద్ధీః ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ పుస్తకాదిహరణ

—*పుస్తకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || పుస్తకం ఫలకం సూత్రం లేఖ్యం బంధనమే
 వవా | అపాహరేద్ద్విజోయస్తు సమహాపాపమాప్నుయాత్ || భువం లోకము
 పాగమ్య మూకోభవితుషహతి || మహానరదీయే || శ్లో || లేఖ్యం సూత్రం
 బంధనంవా పుస్తకం ఫలకంతథా | హరేద్భగ్నద్విజోలోభీ నరకంయాతిదారు
 ణం || భూలోకం సముపాగమ్య మహామూకోభవేహ | తత్తద్దగ్ధ్యంపునర్ధ
 త్వాపశ్చాత్తాపసమన్వితః || ప్రాజాపత్యం చ రెత్యుచ్చితదాదేహవిశుద్ధ
 యోవితేన శుద్ధిమాప్నోతినాన్యధా శుద్ధిరీవ్యత ఇతి || ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 పుస్తకాది హరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్త

—*సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ || దేవలః || శ్లో || సాలగ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః | ఘం
 టాముపసగరంచప్రోయోహరెత్వాతకోత్తమః || దేవద్రోహీనవిజ్ఞేయస్సర్వ
 ధర్మబహిష్కృతః | వృత్వానరకమాప్నోతి జానతే ఘవిజారవాక్ || మా
 రగండేయః || శ్లో || సాలగ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః | ఘం
 టాముపసగరంచప్రోయోహరెత్వాపబుద్ధిమాన్ || నరకందారుణంగత్వా
 జాయతే ఘవిజారివాక్ | తస్యైవనిష్కృతిరియం కథితామనిభంగవైః | సాల
 గ్రామేతుచాంద్రం స్యాచ్ఛివలింగే తద్దేవచరిత్యలింగే మహాచాంద్రం ప్రతిమా
 యాం తద్దేవచ || ప్రాజాపత్యం చక్రపాణాదివతరేషు తద్దేవచ | ఏతేన శుద్ధిమా
 ప్నోతి నాన్యధాగతం సిహి || స్త్రీణామర్థం త్రియోదీనాం పూర్వవత్ || ఇతి

—అపాత్రీకరణేషు చండాలీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.—

హేమాద్రివిరచితే సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ | ఇత్యేతన్న లిసీకరణ
ప్రాయశ్చిత్తమ్ | అధాపాత్రీకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః శ్లో || చండా
లీం బ్రాహ్మణోగత్వా పంచబాణాతురస్సకృత్ | తస్యాన్యసంపూర్తిరాస్త్రీ
కారీషదహనాదృతే || ఏతస్మానాత్సకృద్గమనఃషయం | తదాహ | మారిరిండే
యః || శ్లో || బ్రాహ్మణో మస్తుచండాలీమజ్జానాద్రంతుమున్ననాః | గత్వాత
త్రమహత్వాపం కృత్వాతిత్రవణోఽగ్నితః || అగ్నితఇతికారీషవధిః | చండాలీగ
మనహేమాహ || కామాతురాణాం || శ్లో || కుచముఖంపితాలంచ పృష్ఠం
దృష్టిస్థిరోరుహః | ఎతస్యిలాసాంశ్చండాల్యాదృష్ట్యాతత్రప్రవతతతే || ఆతస్త
ద్ద్యవంభాషాం వర్జయంతమహాజనః || మాత్యే || శ్లో || వజ్ఞోయఃప్రత్య
హంపాపీ చండాలీమనసాస్మరత్ | గమిష్యామితచధియాస్యృత్వాపూర్వాక్
తదుద్భవాత్ || విలాసానితిశేషః || సకృత్సృణుణమాత్రేణ మహంతంసరికం
ప్రజేతీ || గమనవిశేషమాహ || భారద్వాజః || శ్లో || చండాల్యాగమనంకు
ర్యాం గమిష్యామితదాలయం | ఇతియోమనసిస్థాప్య గమనాయోపచక్రమే ||
పదేపదేబ్రహ్మగూత్యా పాపమేవసమశ్నుతే | యమలోకమహతకష్ట మవా
ప్తోతిమహద్భయం || యమదండప్రకారమాహ || మహారాజః జయే ||
శ్లో || భీనత్రిపాదాగమనై జిహ్వచ్ఛేదశ్చభాషణే | అలింగనహృదశ్చేదః
కరయోఃకుచఘ్నె || చుంబనైదంతఘాతస్సాన్య త్సంసగేశిశ్చమోక్షణం ||
ఏవంపరోక్షేకురుతేయమోహాన్యస్యత్రసంశయః || గౌతమిః || దినమేకంతు
చండాలీం గత్వావిప్రస్వప్నమాలయం || సర్వేషాంస్తశ్చనలకృత్వాపాపం
మనసిగూహయేత్ || తేనర్చ్యేసమతాంయతా దినమేకంరిరంసునా || తేనై
వసహసంసగత్ మహావ్యగృహవాసినః || ఆపున్యస్తత్సమంపాపం
విచార్యాతఃప్రవతయేత్ || మానమేకంమహాపాపీ గృహేసంకరకృత్సదా ||
ఏదేజనై బహిర్యోయదాజ్ఞాతోమహాజనైః | తద్గృహస్థాయదా
గ్రామేజ్ఞాత్వాపంసగత్మాపున్యయః || గ్రామస్థానేజనాస్సర్వే యదాజ్ఞా
తాజనైస్తదా | గ్రామందగ్ధ్వాధనిశ్శేషం కృత్వాప్రాయోపవేశనం | మృతి
ర్వామరణంతేషా తద్గృహస్థైర్వివామునా || దేవిపురాణే || శ్లో || తీర్థే
మహాజనాక్రాంతే హ్యగ్నిదాహేమహాభయే | ద్విజోఽజ్ఞాత్వాతుచండాలీం
సకృద్గత్వాతుశంసిం | చండాలీతీపునమత్వా దేహశుద్ధియదీచ్ఛతి | తదామ

నస్సమాధాయ చాపాగ్రప్రత్యహంముదా । స్నానైసమాసమాత్రేణ శుద్ధి
 మాప్నోతిపూర్వజః॥ నారదః॥ శ్లో॥ చండాల్లిశిద్విజఃపూర్వ మజ్ఞాత్వాకామ
 పీడితః । పశ్యచిద్ధా త్వాతచుడాళిం శుద్ధిమిచ్చన్తనస్యధ॥ రామసేతుముపా
 గమ్య చాపాగ్రప్రత్యహంశుచిః॥ ప్రాతస్నానై త్వాసమాత్రం పూర్వవ
 చ్చుద్ధిమాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ద్విజఃకామాతురోగచ్ఛన్తవిచార్యజ
 నంగమాంపశ్యచ్చండాళజాయేతి జ్ఞాత్వాశుద్ధిపరాయణః॥ రామేశ్వరేధ
 నుపోట్యాం ప్రాతస్నానైదాద్విశుద్ధ్యతి మాసమాత్రేణ రాజేంద్రవాన్య
 ధాశుద్ధిరిష్యతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ చండాలీందూపసంపన్నాం దృష్ట్వాప్ర
 స్సకృద్వ్రజేత్ । సచండాలసమోజ్ఞేయః కారీషవధమహాతి॥ ఏకస్త్రికదివ
 సేరాజక ద్వివారంరమత్యేయది॥ మాతృగామీద్విజోజ్ఞేయో రాజాతందంఢ
 యేస్తుదా॥ శిశ్నంసవృషణంచ్చిత్వా నిర్వాసోవిషయాద్యహిః॥ జాతుక
 ణిః॥ శ్లో॥ ద్విజశ్చండాలినంగం కృత్వాజ్ఞాత్వావిచారయత్॥ బహు
 మాసంమాసమాత్రం పశుంవాపిదినత్రయం । ప్రత్యహంస్వాస్థితేగ్రామే గృ
 హేవామేశనంచరేత్ । జ్ఞాత్వాతదైవగ్రామస్థానైసర్వైశ్చహవాసినః॥ గ్రా
 మంగృహంతదాదగ్ధ్వా రాజైతంప్రత్యవేదయత్॥ రాజాసమ్యగ్విచార్యాధ
 దంఢయేత్పూర్వవత్ప్రమాత్॥ నిర్వాసోవిషయాద్రాజ్ఞాయావత్ప్రణాప
 ధారణం॥ తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతర సిహి॥ దినత్రయేతుసంస
 రత్ గ్రామేవాస్వగృహేపివాఙ్మోశయిత్వాతలంభిత్తిం మృన్తయానిపరిత్య
 జేత్ । భాండాదీనీత్యధః॥ శ్లో॥ సర్వైసచేలంస్నాత్వాతు చక్రుర్ధాతార
 ముత్తమం॥ దశరాత్రేణసంసరత్ శోభయిత్వాగృహాదికాత్॥ తేసర్వైశ్చ
 ర్వవత్సానై త్వాకురుక్కిచ్చక్రంషడబ్జకం మాసమాత్రేణసంసరత్ నివాసాత్
 శోభయేత్తదాస్నాత్వాతునిధివద్భక్త్యాతప్తక్రచ్చక్రీతంచరేత్ । వషమా
 త్రేణసంసరత్ సహశయ్యాసనాదిభిః॥ దగ్ధాగృహంశ్చనిశ్శేషాత్ తేసర్వై
 పతితాస్తతః॥ యదాశుద్ధిమభిస్సంతి తదాతేనిప్రపుంగవాః॥ పతితస్యయథా
 ప్రోక్తం మునిభిస్సన్యవాదిభిః॥ తతః-తవ్యంతథాసర్వైర్నాన్యధాశుద్ధిమా
 ప్నయః॥ నాగరఖండే॥ శ్లో॥ యదాయదాద్విజోరాజక పంచబాణాతు
 రస్తదా॥ చండాలీందపాపాత్సారంతుకామోగృహంప్రజేత్ । తయాస
 హాయదాకుర్యాత్సంసరత్కంఠోకవిద్విషం॥ దినత్రయేసపాపీయాత్ కారీషవ
 ధమహాతిదశరాత్రంరంతుకామశ్చండాలీంపాపరూపిణిం॥ స్వముష్కంసహ

సాచ్చిత్వాదక్షిణాండిశనుస్వకాత్ । మృతశుద్ధిమవాప్నోతి న న్యధారఘ
నందన । తద్గర్భధారణేవిప్రోపపాదూభ్యంససాపధాక్ ॥ చండాలసదృశ
స్సాత్మోపతృభిస్సహజజ్జతి ॥ యః శో ॥ అజ్ఞానాన్మృఖజఃపూర్వంచండాలీతి
నసంస్తరక్ ॥ రమయామాసకామాతః పశ్చద్భాజ్జ త్యాతుతతరథం । రేత
స్సైకాద్విజఃపూర్వం జ్ఞాత్వాచండాలచెష్టయా । సకలంస్మానమాసాద్య
విప్రోభ్యోజ్ఞా పయెన్ముదా ॥ తదనుజ్ఞామహాప్యగచాపాగ్రంవేగతోవ్రణేత్ ।
ప్రాతస్సాత్మత్వానూనమ త్రం శుద్ధిమవాప్నోతిపూర్వజః । తస్యోపనయనం
ప్రోక్తం పటగర్భవిధానతః ॥ జ్ఞాత్వాద్విజస్తుచండాలీం సకృద్దచ్చేద్ధినంముదా ।
ఘృతేనలిప్తదేహస్సక్ కారీషవధమహాతిదినత్రయంయదాగచ్ఛే ద్వీప్రే
ణాంరజ్జభిస్తదా । సర్వాంగంవేష్టయిత్వాచ రాజాతందాహయెన్ముదా ॥
మాసమాత్రంద్విజోగచ్ఛేద్ద్రామేసంసృష్టిమాచరేత్ ॥ రాజాతన్మృషగమా
చ్చిద్యనిధాయాధతదంజలౌ । ప్రేషయేద్దక్షిణామాశాం మృతశుద్ధిమవాప్ను
యాత్ ॥ గ్రామస్థాఃపూర్వవదైహాదగ్ధాసర్వంహిపూర్వవత్ ॥ తద్గర్భధార
ణాద్విప్రోరంతు కామోజనంగమాం ॥ మాతృతపితృతశ్చైవ కులమేకౌత్తరం
శతం ॥ నరకేనిససేత్సాధో యావదాఘాతపంప్లనం ॥ రాజాభృత్యైస్తమానీ
యచిచార్కబహువాతకయా । శకటంతుసమారోప్య చండాలైరసిపాణిభిః ॥
తన్మాసంకణశ్శ్చిత్వా ముదాతంభక్షయిక్పురే ॥ అటిత్వాఘోషయన్వాద్యం
పురద్వా రేవినజయేత్ । మృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతి నదాహహానోదకకియా ॥
గౌతమః ॥ శ్లో ॥ విపాంగనాయదాదైవాద్రంతుకామ జనంగమం ॥ తన్యాల
పిప్రకతకవ్యం ప్రాయశ్చిత్తమిదంద్విజైః ॥ త్మత్రియశ్చోరుజోగచ్ఛే ద్విప్ర
సాధ్యధం ప్రకల్పయేత్ ॥ ద్విజాంగనాయాశ్శంకాయాం దినమాసవత్సరగర్భ
ధారణాదికంచీచార్య రాజాకణానాసికేచ్ఛేదయిత్వావివాసయేత్ ॥ తస్యాన
వధః ॥ స్త్రీత్వాత్ ॥ తదాహజాబావీః ॥ శ్లో ॥ విపాంగనాయదారాజజ్జనై
శ్చండాలశంకినీ , తదాదినాదిగభాకంతం రాజాతాండండయెన్ముదా ॥ విచా
ర్యేతిశేషః ॥ శ్లో ॥ నాసాంకణోవాపయిత్వా నిర్వాస్యపట్టణాద్భూహిః ॥
త్యాగవీవవరోరాజ్ఞానవధస్త్రీమసంమతః ॥ త్మత్రియవైశ్యాంగనానాం చం
డాలసంసకాచ్ఛేత్తం సమ్యగ్విచార్యవిప్రస్త్రీవన్నహి । కింతుకారీషవధవీవ ॥
తదాహమనుః ॥ శ్లో ॥ ద్వయోర్నారీయదాపాపాచండాలైర్యదేశంకినీతదా
సమ్యగ్విచార్యాథ కారీషవధమాచరేత్ ॥ గర్భేగర్భంతదాచ్చిత్వా శిశుంతం

ఘనినిక్షిపేత్ | పూర్వవద్దాహయేత్పాపాం సత్త్వాజ్యారాజవల్లభై రితి || తస్మిన్
 గ్రామేరాజాభావే తంపాపిష్ఠంనిగతైర్బద్ధా రాజాంఃకంప్రాపయేయః ||
 విప్రైఃప్రాజ్ఞా కతకవ్యానహింసాః || యజ్ఞోపవీతాదికంత్రుటిత్వాబహి
 —*తుళుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మూర్ఖః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చండాలీగమన ప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ
 తుళుషీగమనప్రాయశ్చి తమాహ || దేవలః || శ్లో || చండాలశ్చతుళుషగశ్చ
 ద్వావేతాతుల్నపాపినా | తదంగనాతధాజ్ఞేయా విప్రైఃపాపభయాతురైః ||
 చండాలస్పర్శనరాజక సచలంస్నానమా చరేత్ | సంభాషణేవ్యజైర్భూషాం
 దశకనైభానుదశకనం || తచ్చాయాస్పశకనైచైవ పూర్వవత్సామనమా చరే
 త్ | తదుచ్చిషేనసంస్పృషః ప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || శింఖాణికాయాం
 లాలాయాం శ్లేష్మసంగేవిశేషతః | మృగ్భిఃప్రత్యక్షయిత్యాతు తందేశంద్వితి
 సంఖ్యయా | శింఖాణికాస్పశకనైమృదా ఏకవారంత్రాళయేత్ | లాలాస్పశకనై
 ద్వివారంశ్లేష్మస్పశకనై తవారం || వదనస్పశకనైమృద్భిరేక వింశత్యత్రాళ
 యిత్యా దశగండుషైః పూతాత్మాశుద్ధినంగముపావ్యపరేద్యుః పంచగవ్యం
 వీత్వాశుద్ధిమాప్నోతి | అతోదూరతమవ త్యాజ్యః తదేవాహమనుః || శ్లో || యుగం
 యుగద్వయంచైవ త్రియుగంచచతుర్యుగం | చండాలపతితోదక్యా సూతికా
 నామధఃక్రమాదితి || తవాహ దేవలః || శ్లో || శింఖాణికాయామేకామృల్లా
 లాయాంశుద్వయంస్మృతం | శ్లేష్మసంగేత్రయిపోక్తంతద్దేశత్రాళనక్రమః | అన్య
 స్పశకేమహత్ప్రాపం మృగ్మయాన్యేకవింశతిః || తందేశంత్రాళయిత్యాత్రైగం
 డూషాక ద్వాదశాచరేత్ | ఉపోవ్యరజనీమేకాం పంచగవ్యేచశుద్ధ్యతి || మా
 రుంజేయః || శ్లో || తుళుషీయోద్విజోగచ్ఛే త్వంచబాణాతురస్సకృత్ |
 అజ్ఞానాన్తాత్మతోవాపి పూర్వవచ్ఛుద్ధిరీరితా || మనురసి || శ్లో || జ్ఞాత్వాజ్ఞాత్వా
 తుళుషీయోద్విజః కామాతురస్సకృత్ | గత్వాశుద్ధిమాప్నోతి చండాలీ
 గమనద్విజఇతి || విప్రస్యతుళుషీగమనప్రాప్తై గ్రామస్యగృహాదినమ్మేళనే
 సకృద్విసత్రయమాస సంవత్సరగర్భాదీన్విబాగ్య చండాలీగమనోక్తప్రాయశ్చి
 త్తవత్పర్వం కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి నాన్యథా || తదాహ నారదః ||
 శ్లో || పాపంప్రకాశయేద్ధిశాక పుణ్యంసమ్యగ్విగూహయేత్ | పాపంప్రకాశ
 నాన్నష్టం తస్మాత్పాపంనగూహయేత్ || చండాలతుషారయోరీషద్భేదోనా
 స్తి || తస్మాత్పురోక్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రి

(౧౪) హేమాద్రా యోడశవిధచండాలీషు రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౫

—*యోడశవిధచండాలాః*—

విరచితే తుభుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యోడశవిధ చండాలస్త్రీగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ రజకశ్చమకారశ్చనటోబురుడవీవచ॥ కైవర్తమేదభిల్లాశ్చ స్వర్ణకారశ్చసౌచికః॥ తక్షక స్త్రీలయంత్రచ సూనుశ్చక్రీతధాధ్వజీనాపితఃకారుకశ్చైవ యోడశైతేజసంగమాః ॥ గ్రామచండాలాభిత్వర్తః॥ తత్పత్న్యశ్చతభవపరిత్యాజ్యావప్తైః॥ తేషాంయోడశవిధానాం పత్నీగమనైః పృథక్పృథక్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ రజకీయవతీం గ్రామచండాలీంయోద్విజోరమేత్ । సకృదజ్ఞానతోరాజకజ్ఞా త్వాశుద్ధిమ

==రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*==

ధావరేత్॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ రజకీంగ్రామచండాలీ మజ్జానాబ్ధ్యహ్నాణోరమేత్॥ పంచదాణాశురఃపశ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తభవద్విద్యుజః॥ లైంజ్ఞే॥ శ్లో॥ ద్విజకామాతురోగ్రామచండాలీంరజకాహ్వయాం । అజ్ఞానాన్రమయేత్ప్రసీప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ ఉభయోరేకమత్యాసేత్తత్రచాండ్రంవిదుర్బుధాః । బలాత్తారేణద్వైగుణ్యగసప్యదావరణైస్సృతం । రేతస్సేకాత్పూర్వమేవప్రాజాహ్వ్యంవిశోధనం॥ మహారాజవిజయే ॥ శ్లో॥ ఏకసికదివసేవిప్రస్సకృద్రజకనాయకాం । ద్వివారంబహువారంవా తప్తకృచ్ఛశతంస్సృతం । సైషాచేటియదిభవేత్తదగ్ధంమనీభిస్సృతం ॥ పక్షిప్రతాయదాసాశు తప్తకృచ్ఛశతంస్సృతం॥ నారదః॥ శ్లో॥ చేటిచేద్రజకీధూపపంచాశత్తప్తమీరితం । పక్షిప్రతాయదిభవేత్తప్తకృచ్ఛశతంవియః । త్రిదినంమాసమాత్రంచద్విజోగత్వాపవిత్రజాం॥ చాండ్రాయాత్రయంప్రీక్తందివత్రయగమిద్విజే । మాసేషటకంతుచాండ్రాణాం వషాదూర్ధ్వంపఃత్యసౌ ॥ వషాదూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తంరజకీగమనైః వేదితశ్చం నాన్యధాశుద్ధోభవతి । ఏవంసర్వత్రయోడశచండాలస్త్రీగమనైః యోజనీయముక్తమనుక్తంవా ॥ సర్వత్రగర్భధాం జేకారీషవధవీవ । విప్రాంగనానాంరజకాదియోడశవిధ చండాలసంసర్గప్రాయశ్చిత్తం॥ గర్భేత్యాగఏవేతివర్వత్రసంబంధః ॥ ఏవంతుత్రియవైశ్యయోద్వివాదిక్రమేణప్రాయశ్చిత్తంవేదితశ్చం । బ్రాహ్మణోమాసమాత్రంవర్షమాత్రం వారహోరజకీంగత్వా గృహమేతనంకుర్యాచ్ఛేత్తత్రనగృహదాహాదికం । పంతుకుడ్యస్యతాశనం మృన్మయానాంత్యాగవీవ ॥ ఘృతోఽదంతాదీనామాచారాధ్యాయే ద్రవ్యశుద్ధిప్రకారోఽభిహితః ॥ తదాహమనుః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణో

౧౦౬ హేమాద్రా చర్మకారస్త్రీ నటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాసమాత్రంవా వర్షమాత్రమధాపివా | ద్విజోరహసిగత్వాతాంకుర్యాచ్చై
 ద్గృహమేళనంకుడ్యేషుతౌళనంకృత్యామృన్మయానివిసర్జయేత్ | వహేదూ
 ర్ధ్వంతుతంత్యక్వా హ్యజ్ఞానాద్యదుదీరితం | గృహస్థాదేహశుద్ధ్యర్థంప్రాజా
 పత్యంవిశోధనం | కున్దురితిశేషః || వహేదూర్ధ్వంతోజ్ఞాత్వా పృథక్చాం
 ద్రాయణంస్మృతం || పంచగవ్యేనశుద్ధాస్సుగ్రామస్థాయదిసంగతాః | గృ
 హేద్రవ్యాణియాసిహ తాన్యల్పానివిసజయేత్ | అధికేషుతదాశుద్ధివనియ
 మ్యస్థలాంతరం | స్థలాంతరం | పాత్రాంతరమిత్యర్థః | ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 రజకగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథచర్మకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 దేవలః || శ్లో || పూర్వైవయసారాజకవిద్యాధనవిగర్వితః | ద్విజోయశ్చర్మ
 చమకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

కారస్య పత్నీంయదిగమేదిహ | సచండా సమో ఘాయాన్నాలపెత్తంకదా
 చన | సకృదజ్ఞానతోగత్వా మృత్వానరకమశ్నుతే | భారద్వాజః || శ్లో || చర్మ
 కారసతీరమ్యాం విద్యాధనమదాన్వితః | బ్రాహ్మణస్సకృదాగచ్ఛేత్సచండా
 లోభవేదిహ | మృత్వానరకమాప్నోతి కాలసూత్రంమహాభయం | విప్రైస్సహ
 నసంతిమైత్స్వజనైర్వానరేశ్వరం || స్వగృహేగ్రామమధ్యేవావిప్రైస్సహనసం
 వసేత్ || దేవస్వామి || శ్లో || చర్మకారస్త్రీయంగత్వా స్వాచారంసమమ
 త్సృజత్ | విప్రఃపాపరతర్క్యత్వానరకానెకవింతతిం | గత్వాభువముపాగమ్య
 చర్మకారోభవేత్పునః | తస్యైవనిష్కరియంకథితాజనవల్లభ | ఏకస్త్రికదివసే
 రాజన్నైకవారంరమేతయః || తప్తకృచ్ఛ్యింవిశుద్ధ్యర్థం పరాకండినమాత్ర
 తః || దినత్రయేతుచాండ్రంస్యాత్తద్దాసేత్రింశద్దాచరేత్ | వత్సరేపతితంవి
 ద్యాతుర్యోత్పతితవక్షదా || గర్భేహినిష్కరిత్సాస్తి కారిషదహనాద్య
 తే | స్త్రీణాంబాహుజాతీనాం పూర్వవద్యోజనీయం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 చమకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథనటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ |

—*నటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః || శ్లో || నటినీంబ్రాహ్మణాగత్వా పంచబాణాతుగస్సకృత్ | తస్యైవ
 పితరోయాంతి రేతఃకుండంమహాభయం || గారుడపురాణే || శ్లో || దేవాలయే
 రాజగృహే గృహేత్యాభృతిమాదరాత్ | మాసిమాసిదవషేచ జీవకన్యత్య
 తిసర్వదా || సోయంసంబుఇతిఖ్యాత స్సర్వధర్మబహిష్కృతః | తస్యసంబంధిని
 నారీ నటినీస్సృతాజనైః || దేవలః || శ్లో || కారాగృహేమాసమాత్రంసౌ

భిగత్వాదినత్రయం॥ అబ్ధావావేశనంకృత్వా నాట్యంకృత్వాదివత్రయం॥
 భృతిమా నాయవిప్రోసా సద్యఃపాతిత్యమహాతి । తస్మాద్భృతిం పరి
 త్యజ్యవిప్రోవతయ తేనృతః । చాంద్రాయణ ద్వయంకుర్యా త్పునస్సం
 సాగరశూర్వకం ॥ విప్రోగత్వా ప్రమాదాద్వాఙ్మాత్వావా బహువాప్సి
 కం॥ మారగం డేయః॥ స్లో॥ నటిసింయోద్విజౌగృహ్లాః సకృద్వాబహువారతః॥ కే
 శసంపపనంకృత్వాకు - య్చాంద్రాయణద్వయం । తస్యోపనయనంభూయఃపట
 గర్భవిధానతః । వహాదూర్ధ్వంతథారాజక పతితస్సృజ్జనేశ్వర॥ పతిత
 ప్రాయశ్చిత్తకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి॥ గర్భే త్యాగఏవ॥ విప్రాంగనానాం నట
 సంసర్గాదిసుభ వెవ మేవయోజనీయం॥ రాజాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమా
 ద్రివిరచితే నటిసిగమనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథబురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—బురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.—

దేవలః॥ స్లో॥ బురడీంయోద్విజౌగచ్ఛేత్సకృతాగమాతురఃషీతా॥ సఏవనరకంగ
 త్యాహీనజాతిమవాప్నుయాత్ ॥ నాగరఖండే॥ స్లో॥ యేవైకటకుటీరస్థాభాషా
 వర్ణ విభేదినిఃమద్యమాంసంనిమేవంతే బురడాస్తైసమీతితః॥ తదంగనేయంబుర
 డీసర్వపాపాలయాసదా॥ తాంగత్వావిప్రవర్జ్యసౌనరకంయూతిదారుణం॥ ఏ
 కవారంద్వివారంవాదినత్రయమధాపివా॥ మాసంబుతుత్రయంవాపివత్సరంవా
 విశేషతః॥ యావకంతప్రకృచ్ఛింజప్రాజాపత్యంతధైవచ । వత్సరేపతితోభూ
 యాగ్గర్భేతద్వర్తవాన్భవేత్॥ విప్రస్త్యాగీదీనాంపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం॥ పునరు
 పనయనంసర్వత్రఉక్తమనుక్తంవా బౌడశవిధచండాలస్త్రీగమనైకార్థం॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరచితేబురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకైవర్తస్త్రీగమనప్రాయ

—కైవర్తస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ స్లో॥ కైవర్తస్త్రీసతీంవిప్రస్సకృద్గత్వావిచారయ॥
 మహాంసనరకంగత్వా తజ్జాతిషుభవేద్భువి॥ మారగం డేయః॥ స్లో॥ కైవర్తో
 నరలోకేస్త్రిహీనజాతీసముద్భవః॥ తదంగనాం ద్విజౌగచ్ఛేత్పంచబాణాతుర
 రస్సకృత్॥ తస్యోపనయనం భూయః పటగర్భవిధానతః । ప్రాయశ్చిత్తంత
 ధాహ్యుక్తం బురడీగమనోదితం॥ ఏకవారద్వివారదినత్రయాదికం విచార్యప్ర
 తిపదోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి । విప్రస్త్రీణాంతత్సంగమా
 దౌపూర్వవత్క్షుత్రయాదీనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కైవర్తస్త్రీగమ
 నప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథమేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ స్లో॥ మేద

౧౦౮ హేమాద్రామేదస్త్రీభిల్లస్వర్ణసౌచికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

==*మేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*==

స్త్రీయంద్విజోః*స్తు బలాత్కారాద్రమేద్యది కాలకూటవిషంనామ నరకం
యాతిదారుణం॥ దేవలి॥ శ్లో॥ వేణుకారసహింకాత్వా ద్విజఃకామాతురస్స
కృత్॥నరకంకాలకూటాఖ్యంయాతిపాపీసదాశ్వక॥ హఠారతే॥ శ్లో॥వైణ
వీంబ్రాహ్మణోద్భష్టామనస్తత్రనివేశ్యచ ॥ రంభకామోయదిభవేత్రసైవ
నరకస్థితి॥తద్దోషపరిహారాథం పూర్వవస్థునిచోదితం ఏకవారంవారాది
కమత్రాపివిచార్యపూర్వవత్పునస్సంసారాదికంసర్వంకుర్యాత్ ॥ప్రప్రస్యా
దీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతిహేమాద్రామేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥అథభిల్ల

—*భిల్లస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*—

స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవస్వామి॥ శ్లో॥ భిల్లపత్నీంతత్పుతాంవా
భగిసింహుతరంతథా । సకృద్భచ్చేద్దివ్యజోయస్త్రసోపిచండాలవద్భువి॥ నాగర
ఖండే॥ శ్లో॥ చండాలవత్పశుపక్షిఘ్నప్రవృత్తౌభావభేదతః॥ సభిల్లఇతివి
ఖ్యాతస్సగృహర్థబహిష్కృతః॥సార్థండేయః॥శ్లో॥చండాలచరుభిల్లానాంస్త్రీ
యస్త్యైతాస్సమఃక్షితా । నజాతుదర్శనయోగ్యసంభాష్యాంకదాచన
తదంగనారమేద్యస్తుద్విజఃకామాతురస్సకృత్ ॥ తస్యాన్యనిమగ్నతీర్నసి
చండాలగమనాద్యతే॥భిలపత్నీగమనచండాలగమనవత్ప్రాయశ్చిత్తం సర్వం
కుర్యాత్॥వత్సరంసంసరగేననిచారణీయంకారీషవధాదికం॥విప్రస్త్రీణాంత
త్పురుషసంగమపూర్వవత్క్షత్రియాదీనామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేభిల్ల
స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

==*స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*==

దేవలి॥ శ్లో॥ స్వర్ణకారోమహాక్షద్రోహీ పారక్యంస్వర్ణమాహరక॥ ప్ర
త్యహంజీవనంకుర్వకంచముత్వాబహూజనాక॥తస్యైవరమతోనారీంబ
లాద్యాచార్యధర్మతః॥ఏకవారంవారంవారంవారంసమేవవాఽయావకం
చపరాకంచప్రాజాపత్యంతధైర్యవం॥యథాక్రమంయోజనీయందేహశుద్ధ్య
ర్థమాదరాత్॥తస్యోపనయనంధూయోవహాంతతత్సమోభవేత్ ॥ నతం
సంభాషయేత్వాపి పతితస్యాన్నసంగయః॥విప్రాంగనాదీనాంపూర్వవత్॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథసౌచిక

—*సౌచికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*—

స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ సౌచికోవస్త్రసంధానీజనే

హేమాద్రౌ తక్షకమాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౯

భోభృతిముద్వహాః జీవంస్తయావస్త్రహరి సౌచికోయముదిరితః॥ తదంగ
నామహవాప కారిణీకనాశినీ॥ తాంగశ్చేద్భాగ్యహ్నాయస్తు పంచబా
ణాతురస్సకృత్ । తస్యాగ్రావిమృతిర్నాస్తి సూచికారస్యజన్మనః॥ నారిదః॥
శ్లో ॥ సూచికారస్యయఃపత్నిం ద్విజఃకామ తురస్సకృత్ । గచ్ఛేదితిశేషః॥
మహంతంసరకంకత్వా హీనయోనిమజాయతేదిన్దిన్త్రయంమాంసంవర్షం
వాగర్చధారణాత్॥ యావకంచపరాకంచ తప్తమైందవమేవచ । యథాక్ర
మంప్రకుర్వీత పతితగర్భధారణే॥ పతితప్రాయశ్చిత్తమహనయనాదికంపూ
ర్వవత్॥ విప్రస్త్రీణాంక్షత్రియాదీనామపిపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే-

—*తక్షకతిలయంప్రిణోః స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సౌచిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ తక్షకతిలయంప్రిణోః స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కుమారః॥ శ్లో ॥ తక్షకౌదారుకర్తాద తిలయప్రతిమహాః
ఖిలః॥ తిలఘాతకభిక్షుభః॥ శ్లో ॥ తిలయంప్రితిలద్రోహే దారుకోదారిఘా
తుకః॥ నకర్మాహకాభవేతాంతౌనసంభాష్యోకదాచన॥ తావేతాగ్రామ
చండాలో దూరతస్తాపరిత్యజేత్ । తయోనితంపిహిపాపాతాంరమేన్మృజిషస్స
కృత్॥ మహాపాపమవాప్యాశు భువిహీనేహజాయతే । తయోరస్యంగనాగా
మికారీషవధమహాతి । తాచ్ఛిలికణినీనాతత్స్వభావభిక్షుర్భింసయితి॥ జాబా
లిః॥ శ్లో ॥ తయోర్యదారమేన్నూరీం బ్రాహ్మణఃకామపీడితః । అజ్ఞానాచ్ఛాప
కోట్యాంతు స్నాత్వామానేనశుద్ధ్యతి । జ్ఞానాత్సకృద్ద్విజోగత్వా కారీషేణ
స్వయందమేత్॥ అథవాదేహశుద్ధిర్నద్యభ్యయతంధేనుమాచరేత్ । దద్యా
దిభ్యర్థః॥ శ్లో ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాశేంద్ర నశుద్ధిర్మునిభిస్తృతా ॥ ఆన్యథా
చేదితిశేషః॥ విప్రాంగచాచాంప్రమాదాద్గమనగర్భధారణేత్యాగవీచ । త్రి
యవిశాంతత్ స్త్రీగమనే పూర్వవద్వేదితమ్॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే-

—*మాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తక్షకలఘాతక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ మాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో సూనోఃకరిగ్రహంగత్వా విప్రహివాప
పరాయణః॥ కుంభీపాకేమహాక్షేరేవసత్యాచంద్రతారకం॥ వసుః॥ శ్లో ॥ మాం
సవిక్రయిణిపత్నిం పుత్రీంవాభగినిమపి । స్నుహానాముఖజిహ్వపీరమేతాగ్ర
మాతురస్సకృత్ । సతస్యపునరావృత్తిః కుంభీపాకాద్భయంకరాత్॥ పునశ్చ
వముపాగమ్య జాయతేహీనజాతిఘ్నః॥ మరంధేయః॥ శ్లో ॥ సూనోర్నా

౧౧౦ హేమాద్రా కులాలమద్యకారుకనాపిత స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

రీంద్విజోగత్వా పాపీయాః పాపరూపిణీం॥ కుంభిపాకముపాగమ్య జాయ
తేభువిహీనవాః॥ ప్రాజాపత్యం మానమాత్రై చాండ్రం ప్రోక్తమృతుత్రయే॥
తతఃపతితవజ్జైయస్సర్వధర్మబహిష్కృతః॥ అభ్యాసేదాహయేత్సవ్యక్తారి
షేణపుంపునః॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తి యాచ్యద్భృవిధారణం॥ విప్రస్త్రీ
ణాంపూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రావిచిత్రే మాంసవిక్ర
యిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకులాల స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*కులాల స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ కులాలకస్యయోవారీం విప్రంకామాతురీంస్సకృత్॥ అంగీకార
తయారాజక బలాతాగరేణ వాపునః॥ రమేద్దినం వాపక్షం వామాసంబుతు
మథాపివాతస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తి పునస్సంసారకమణిః॥ మరీచిః॥
శ్లో॥ ఇష్టకాభువిభాండాని కృత్వా యోదాహయేత్తుదా॥ సచండాంసమో
జ్జైయస్సర్వవణంబహిష్కృతః॥ తదంగనాతత్సమాస్యాద్దశేనాత్పాపకా
రిణీదీనాంద్విజోరహణాగచ్ఛేత్సమహాపాతకేస్తృతః॥ తస్మై హేమనిష్కృతిర్వృ
ష్టా పూర్వవస్సునిభిఃసకృత్॥ మాంసవిక్రయవత్సర తారతమ్యేన ప్రాయశ్చి
త్తయోజనీయం॥ గర్భవత్సరాంతేచపతితవత్ప్రాయశ్చిత్తమహతి॥ విప్రస్త్రీ
ణాంపూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి కులాల స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తం॥

—*మద్యవిక్రయిణ స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ మద్యవిక్రయిణ స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ మద్యవి
క్రయిణోగత్వా వారీం గ్రామేవనాంతరే॥ ద్విజః పాపమవాప్నోతి త్రిషుజన్మ
సుసంగతః॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ యోద్విజోద్విజినోదారాగృహ్నియాత్కా
మపీడితః॥ నతస్యపుంరావృత్తి ర్యమలోకాతగదాచన॥ నారదః॥ శ్లో॥ ప్రత్య
హంమద్యవిక్రేతా మాంసర్యాపిమహముకే॥ ఉభయోనిష్కృతిర్నాస్తి ఘవి
చండాంజన్మతః॥ తస్మింపనయనంఘాయః ప్రాజాపత్యం దినత్రయే॥ మాసే
చాండ్రమృతౌతద్వద్విగ్రహం చముచ్యతే॥ అతఃపరం వాద్దిస్సాన్య తాగరీ
షదహనాద్యతైఅశక్తోగోసమానువా చక్షమాత్రంచరేచ్ఛధః॥ విప్రస్త్రీ
ణాంపూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి ఇతి హేమాద్రావిచిత్రే మద్యవిక్రయి

—*కారుకనాపిత స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ణ స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకారుకనాపిత స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ
దేవలః॥ శ్లో॥ కారుకస్యస్త్రీయంగత్వా నాపితస్యద్విజాధమః॥ కామా

తురోమహాపాపీ నపునన్భవిజాయతే || నాపితఃక్షౌరకః || కారుకస్త్య
యఃపిండకారి || జాచాలి || శ్లో || తయోర్విప్రస్సతీందృష్ట్వా గ్రామేవాస్వగృ
హేపివా | యథేతాగ్రమాతురఃపశ్యాద్దేహశుద్ధింసమాచరేత్ | మార్గంజేయః ||
శ్లో || క్షౌరకస్యద్విజోగచ్ఛతాగ్రుకస్యప్రియాంయదాతదాపతతిదృష్ట్వా
ఎతస్యపునరుద్భవః | తస్యజహవిశుద్ధ్యథకంప్రాయశ్చిత్తముదీరితం || పరాకం
యావకంచైవతప్తంచాండ్రమనంతరం || ఏకదినత్రిదినమాససంవత్సరకమేణ
యోజనీయం || అతఃసాధ్వంపతేతప్రాయశ్చిత్తం || అభీరస్త్రీగమనప్రాయ
శ్చిత్తమేవవేదితవ్యం | విప్రస్త్రిణామపిపూర్వవత్ | త్మత్రియాదీనామపి ||
ఇతి హేమాద్రా విరచితే నాపీతకారుకస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తం || అథ

—*బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || పరాథకంకాశి
కాయాయా దతాగ్నికీకసానుగః తవీతేబ్రహ్మచండాలావాత్తాత్రేణాపి
నార్చయేత్ || తత్రకాశికాయాం స్వకృతపుణ్యరాశిం దాస్యామితిభృతకంగృ
హీత్వా యఃకాశీంగతః పరాథకంసకాశికాయాయా | అహమేతస్యకుఃప
స్యాగ్నిదాహాదికంకరిష్యామితి మూల్యంగృహీత్వా కృతవాన్మగ్నదత్తాగ్నిః ||
కీకసాస్యస్త్రీనిపరకీయాని అహంధృత్వా గంగాంభసిస్తాపయిష్యామితిపూర్వవ
ద్ధనంగృహీత్వా యఃకరోతిసకీకసానుగః || తదాహమనుః || శ్లో || కీకసానిద్వి
జోధృత్వా పరకీయానిపాధికవ || ఏకప్రస్తానమాత్రేణ సంచండాలసమో
భవేత్ | పేతకృత్యంమహంకుర్యామేతస్యాద్యమశేవతః || ఇతియఃకురుతేబుద్ధిం
సచండాలఇతితః || పరాథకంమూల్యమాదాయ కాశీయాత్రామహంతవ |
ఇతియోమనసిస్తాప్యాసచండాలత్వమహాతతి | ఎతేషామేకతఃపత్నీం ద్విజో
యస్సంగహేద్ధృతవత్ | ఏకరాత్రంత్రారాత్రంవా మాసంసంవత్సరంచవా ||
యథేతామారుకస్సద్యప్రస్యనిషక్తురీరితా | చండాలగమనేరాజ నిషక్తు
తికంధితోత్తమః || సైవాత్రాపిప్రయోక్తవ్యా కారీషవధవజీవతం | పున
స్సంసారవిధినా కతఃవ్యంకమఃతస్యవై || విప్రస్త్రీణాంబ్రహ్మచండాల
సంసర్గప్రాప్తౌవిప్రస్యాథకం | గర్భేత్యాగవీవ | త్మత్రియాదీనాంపూ
ర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రావిరచితే బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

—*రజస్వలాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ రజస్వలాగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || రాజకపుష్పవతీం

భార్యం ద్విజః కాశాతురోయభేత్ ॥ మహంతం నరకంగత్వా రక్త
 ప్రావిగుదోభవేత్ ॥ మారగంచేయః ॥ శ్లో ॥ విప్రోరజస్వలాంపత్నిం గచ్ఛే
 త్కా-మాతురస్సకృత్ ॥ మేహవాక్ భవితారాజ్ రక్తప్రావిభవేద్భువి ॥ గాల
 వః ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రఃపంచబాణార్తోయభాష్పశ్చింజస్వలాం ॥ సతస్యపునరా
 వృత్తిర్యమలోకాద్భయంకరాత్ ॥ ప్రథమేహనియోగచ్ఛే చ్చుండాలీగమనైవ
 యత్ ॥ తత్రాత్వాశుద్ధిమాప్నోతి హ్యన్యథాదోషభాగ్భవేత్ ॥ ద్వితీయేహని
 బ్రహ్మశ్రీమ్ గమనేయదుదాహృతం ॥ తదత్రాపినియోక్త్యంనాన్యథాశుద్ధిమా
 ప్నయ్యాత్ ॥ శృతీయెరజకిసంగైపా శుశ్చిత్తంతదత్రవై ॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి
 ఇహలోకేపరత్రచ ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ శ్లో ॥ ప్రథమేహనిచండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మ
 ఘాతినీశృతీయెరజకిప్రోక్తా చతురైహనిశుద్ధ్యతి ॥ దినత్రయేపిగమనే తత్రస్త్రి
 గమనైయద్యత్వాపమదీరితం ॥ తత్రప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ॥
 పునస్సంసారశ్చ ॥ విప్రస్త్రీశ్రాంరజస్వలానాం పురుషసంసరే ॥ విప్రస్యా
 ధేంప్రాచయశ్చిత్తంక్షిప్రయాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రా రజస్వ
 లాగమనప్రాచయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ విధవాగమనప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥

==విధవాగమనప్రాచయశ్చిత్తమ్==

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణామదలోభేన విప్రవాంవిప్రనందనిం ॥ యభేత్కామాతురఃప
 శ్చాష్టాత్వాసాపతివజ్జితా ॥ ఇతిమత్వానశ్చేద్ధింధమాదనంపర్వతోత్తమం ॥
 తత్రచాపాగ్రమాసాద్య ప్రాతస్సామయాద్దిసెదినై ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధి
 స్యాన్నాన్నధాశుద్ధిరీతా ॥ మారగంచేయః ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోవిధవాంవిప్ర
 నందినీం విషయాతురః ॥ అజ్ఞాన తస్యకదాగమ్య పశ్చజ్ఞాపపరాయణః ॥ యదీ
 ఛైదాత్మనశ్శుద్ధిం చాపాగ్రేన్నమాచరేత్ ॥ ఎతదజ్ఞానవిషయం ॥ పరా
 శరః ॥ శ్లో ॥ జ్ఞాత్వావిప్రస్సకృత్త్వావిధవాంకామపీడితః ॥ తస్యాన్యనిష్కృతి
 ర్నాస్తి కారీషదహనాదృతే ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో ॥ ఉభయోర్భదినస్సత్వా
 ద్విజఃపాపమసంస్మరత్ ॥ యభేత్పశ్చాద్భుద్ధికామోమృతః ॥ కారీషవహ్ని
 నా ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్ర అథవా భూపతిక్రమాత్ ॥ త్రివారంత్కం
 పరిక్రమ్య పునస్సంసారపూర్వకం ॥ పంచగవ్యంపిదేత్పశ్చాద్భుద్ధిమాప్నో
 తిపార్వికిం ॥ ఎతద్గర్భధారణవిషయం ॥ శివరహస్యే ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రవిధవాం
 సార్ధ్యం గచ్ఛేదాగర్భధారణాత్ ॥ సచండాలసమోజ్ఞేయస్తస్యాస్త్యాగోవిధీ
 యతే ॥ గర్భధారణేపతితప్రాచయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ గర్భధారణ

విషయేవిశేషమాహ॥ నాగరఖండే ॥ శ్లో॥ వణత్రయాద్వావిధవా సవ
ణాద్యదిగర్భిణీ । విద్రేస్తస్యాపరిత్యాగః కారోద్ధమపరాయణేఃతద్ద
శేనై మహాపమవాప్నోతీహ పూర్వజః॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥వర్ణ
త్రయాత్సవణాద్వావిధవాగర్భిణీయది । తస్మాదశేనమాత్రేణ బ్రహ్మసూ
త్యామవాప్నుయాత్ ॥ అతస్త్యాగోమునిశ్రేష్ఠాఅన్యధాకింప్రయోజనంగర్భే
త్యాగోవిధీయతఇతి మనువచనం సర్వత్రానుసంధేయం ॥ విధవాయావిప్ర
స్యార్థంప్రాచయశ్చిత్రం॥ ఉత్రియవైశ్యపురుషగమనై ద్విగుణంప్రాచయశ్చిత్రం
ఉత్రియాదీనాం విప్రప్రాచయశ్చిత్రాద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే విధ
వాగమనప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథవేశ్యాగమన ప్రాచయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥

—*వేశ్యాగమనప్రాచయశ్చిత్రమ్.*—

శ్లో॥ద్విజఃకామాతురోవేశ్యాం యభేదేకదినంముదా । నతవ్యనిత్యవృణ్యాని
తిష్టంత్యత్రనసంశయః॥సాగందే॥శ్లో॥ద్విజఃకామాతురోవేశ్యాం నిత్యంయది
యభేద్భువితస్యనిత్యవిధిర్నష్టస్సద్భవనసంశయః ॥ నిత్యకమకపరిత్యాగా
త్పతితస్సాన్వసంశయః । యదీచ్ఛేచ్ఛద్ధిమతులాం పడబ్దంకృచ్చమాచరే
త్ ॥ పునస్సంసాగరమత్రైవ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ।ఉత్రియాదీనామే
వమేవ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే వేశ్యాగమన ప్రాచయశ్చిత్రమ్ ॥ అథ దాసీ
గమనప్రాచయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ దాసీంద్విజాయదాగచ్ఛే తస్యధ

—*దాసీగమనప్రాచయశ్చిత్రమ్.*—

మంనావలోకయత్ । మహాపాపమవాప్నోతి మహాహనిశ్చజాయతే ॥ మా
రగందేయః॥ శ్లో॥ దాసీమానధవంహంతి వేశ్యాహంతితపోయశః । విధవా
యుశ్చీయంహంతి సర్వంహంతిపరాంగవా ॥ అశౌదాసీసగంతవ్యా కమక
ణామనసాగిరా । ఏకస్మిన్నహియోదాసీం యభేతాగమాతురస్సకృత్ ॥
యావకంతత్రకతవ్యం పరాకంతుదినత్రయే । ప్రాజాపత్యంతధామాసే
వషేచాండ్రంపుత్రకృత్ ॥ అతఃపరంసమాప్నోతి చండాలస్త్వంవిగహే
తం॥ సంవతః॥ శ్లో॥శూద్రాన్నంశూద్రసంపరగం మాసమేకనిరంతరం
ఇహజన్మనిశూద్రత్వం చండాలఃకోటిజన్మసు॥ షషాత్పరంతతప్రాచయశ్చ
ిత్రం కృత్యాదాసీగమనపాపాత్పూతోభవతి॥ సనస్సంసాగరచ్చ॥ ఇతి హే
మాద్రివిరచితే దాసీగమనప్రాచయశ్చిత్రం॥ అథ పాషండపతితశూద్రస్త్రిగమ
నప్రాచయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ బౌద్ధపాషండపతితశూద్రస్త్రిణాం

౧౧౪) హేమాద్రోపాషండపతితమద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*పాషండపతితశూద్రస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సకృద్ద్విజిరతింకృత్వాదినాభ్యాసే చాంద్రదాయణమధాచరేత్ ॥ దినత్రయే
యావకంచ తప్తంమాసేప్రకల్పితం । వషాదూర్ధ్వంనసంభాష్యః పతితస్స
ర్వకమను ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ పాషండబౌద్ధపతితశూద్రాణాంస్త్రీ
ర్యభేద్ద్విజః । దినత్రయేయావకంస్యా త్తప్తంమాసేప్రకీర్తితం ॥ షడ్మాసే
చాంద్రమిత్యేవ వషేపతితసద్విజః । పతితప్రాయశ్చిత్తంవషాదూర్ధ్వంకృ
త్వాశుద్ధ్యతి ॥ గర్భేపుత్రజననైవాతన్యపరిత్యాగవీవ ॥ తదేవాహమనుః ॥
శ్లో ॥ ఏతేషాంస్త్రీషుయోవిప్రో రమయత్ప్రత్యహంఖలః । గర్భేవాపుత్రజననై
బహిషాగోవిధీయతే ॥ యదీచ్ఛత్పుత్రవాత్సల్యాప్రతానరకమశ్నుతే । సం
సంగాత్తస్యరాజేంద్రపాతిత్వంభవతిధృవం ॥ పాపకృన్మభవేత్పుత్రస్సశ
త్రురితికీర్తితః । తస్తాదేనంపరిత్యజ్య పితాసుఖపరాయణః ॥ తథాచశ్రుతిః ॥
శ్లో ॥ సశూద్రయోనిసంఘస్మి రేతసానించ తెపిత్యాక్ విత్పద్రోహీతి । అత
శ్శూద్రస్త్రీషు పుత్రముత్పాదయత్పుత్రస్త్యాజ్యయేవ ॥ బౌరసందోషకారి
ణ్యంశ్శేషేతివచనాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే పాషండబౌద్ధపతితశూద్ర
స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ మద్యపస్త్రీగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*మద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః ॥ శ్లో ॥ మద్యపానరతాంనారీం ద్విజఃకామాతురస్సకృత్ । యభేద్య
దీహపాపాత్తా చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో ॥ ద్విజఃకా
మాతురోగచ్ఛేత్ స్త్రీయంమద్యపరాయణాం । మహంతలనరకంగత్వా చం
డాశత్వంభజేదహ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ మద్యపానరతాంనారీం ద్విజః
కామాతురోయభేత్ । అనుభూయాథనరకం చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥
షడబ్దంమాసమాత్రేతు షడ్మాసేచాంద్రభక్షణం వత్సరేపతితోభూయాచ్ఛ
రేత్పతితపక్రూతిం ॥ తస్యోపనయనంభూయః పంచగవ్యమతఃపరం । విప్ర
స్త్రీణాంమద్యపపురుషసంసగే విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థం । త్రిత్రయాచీనాంపూ
ర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేమద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథఋతు
కాలపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ ఋతుస్నాతాంతు

—*ఋతుకాలపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యోభార్యాం స్వస్థస్సన్మోషగచ్ఛతి । భూణహత్యామవాప్నోతి నరకంచాధి
గచ్ఛతి ॥ ఋతుకాలవ్యతిక్రమే హేతుమాహ ॥ శ్లో ॥ వ్రతశ్రాద్ధాదికాలేషు

హేమాద్రా కన్యకాగమన కన్యామాషణప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౫

పంచపర్వసుచద్విజఃభార్యమృతుమతీంన్నా తాం యోగచ్ఛేత్సతుపాపభా
 క్ ॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ ఋతుకాలేనమాయాతే శ్రాద్ధకాలఉపస్థితే | వ్రతకాలే
 తథారాజ స్తుభయంనపరిత్యజేత్ ॥ తయోద్వేయోగ్బలీయాన్ సశ్రాద్ధ
 కాలోమహాత్తరః ॥ ఋతేదికానినిసంత్యేన శ్రాద్ధాదిషునసంతిహి ॥
 అత శ్రాద్ధాదికాలశ్చ సత్యాజ్యోవిప్రపుంగవైః ॥ శ్రాద్ధవ్రతపరిత్యాగే
 దోషచాపూత్యా తాగలస్యా సంభవాచ్చ శ్రాద్ధాదికాలోబలవాక్ ॥
 ఋతుకాలస్యదోషశదినిసంతి ॥ రోగాదిరహితోభతాః పుత్రకామీన
 మదినేషు శ్రాద్ధ వతాదిరహితేషు సంసగంకుర్యాత్ ॥ తదేవాహ ॥ కా
 త్యాయనః॥ శ్లో॥ ఋతున్నాతాంద్విజోభార్యం ప్రతశ్రాద్ధపేషజేతే | స్వ
 యంచరోగరహితో యభేత్సంతానకామ్యయా ॥ అన్యథాదోషమాప్నోతి
 ప్రాయశ్చిత్తమిహాహూతి ॥ మహారాజవిజయో శ్లో॥ అస్మి త్తతయాపిః
 పన్నమృతుమతీంత్యజక ॥ ధూణిమా త్యామవాప్నోతి ప్రాజాపత్యసమాచ
 రేత్ ॥ నిమిత్తైఃపూర్వోక్తైర్విని ఋతుమతీంభార్యంసంత్యజక విప్రప్రా
 జాపత్యంకృత్వాదోషమక్రోభవేత్ ॥ బృహత్పరాశరః॥ శ్లో॥ ఋతేనగచ్ఛే
 ద్యోభార్యంసోపిక్వచ్ఛాధమాచరేదితి ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఋతుకా
 లవత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ కన్యకాగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥

==కన్యకాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.==

శ్లో॥ అప్రాధాంకన్యకాంవిప్రీయభేతాగమాతురోన్వహం | తస్యైవనరకే
 వాసః కానినస్సృతదుద్భవః॥ మారకండేయః॥ శ్లో॥ అసంస్కృతాం
 పుష్పహీనాం కన్యకాంయోద్వజాధమః | రంతుమిచ్ఛతిపాపాన్ నరకింయా
 తిదారుణం॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ ముఖజోముఖజాజ్ఞాతాం కన్యాణుస్సంపరిగ్రహే
 త్ | సవీవనరకస్తాయాయావదాభూతసంస్థవం ॥ ప్రాజాపత్యంతదామాసేవ
 షేచాండ్రంప్రకల్పితం ॥ అతఃపరమశుద్ధస్సాత్పురాపూరితభాండవత్ ॥
 వద్వాదిగార్థ్యంపతితప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతివిప్రస్తుతః॥ యవై
 శ్యకన్యాసంసగే పూర్వోక్తప్రాయశ్చిత్తం పాదహీనంకృత్వాశుద్ధ్యతి ॥
 శూద్రకన్యాగమనెపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కన్యకాగమనప్రాయ

==కన్యామాషణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

శ్చిత్తమ్ ॥ అథ కన్యకామాషణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ద్విజో
 యోదక్షిణాంకన్యాం సభామధ్యనినిదయేత్ ॥ సవీవపాపకర్మస్యాన్ము

౧౧౬ హేమాదౌ పుంసిమైధున ఖరోష్ట్రాద్రిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్వానరకమన్నతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోదక్షిణాంకన్యాం వినిందయతి
 సర్వదా॥ సగత్వానరకంఘారం భువిభూయాన్మృతప్రజః॥ కన్యాయాషణం
 తుమధ్యమానామికాభ్యాంయోనిప్రవేశంకృత్వాశోధనం॥ తదాహజాబాలిః॥
 శ్లో॥ మధ్యమానామికాభ్యాంహి కన్యాయాత్రప్రవేశనైకుర్యాత్ప్రవేశనంవి
 ప్రస్తత్యన్యాయాషణంవిదుః॥ నవివాహ్యద్విజైస్సాక్షు యోనిదేశవిశోధనా
 త్॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకుర్యా తగ్నాయాషణోషభాక్ ॥ చాంద్రాయణ
 త్రయంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపార్వికీం॥ అదక్షిణాదూషణేష్యేవం॥ ఇతిహే
 మాద్రివిరచితే కన్యాయాషణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ పుంసిమైధునప్రాయశ్చి
 త్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోపురుషంగచ్ఛే త్వంబాబాణాతురిఃఖలిః॥

—*పుంసిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్వదారేషుముఖేవాసి యభేత్పాపపరాయణః ॥ తస్యవీర్యంక్షురత్యాశు మృ
 తోనరకమన్నతే ॥ మార్కండ్ఠేయః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోపుంసంసంగం స్వదా
 రేషురతింముఖే । కుర్యాద్ద్యదిహపాపాత్తా తదైతఃక్లిబతామగాత్ ॥
 యమలోకముపాగమ్య తత్రవాసస్సదాభవేత్ । తస్యాన్యనిష్కర్పిత్రిన్నాస్తి
 పునస్సంసారణంవినా॥ నారదః॥ శ్లో॥ స్వదారేషుముఖేరాజకౌ యభేద్యః
 పురుషంద్విజః॥ తస్యవీర్యంక్షుయంయతి సవై నరకమన్నతే ॥ పశ్చాత్తాపమ
 వాప్యభయదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిమాత్తనః । ఏకస్మిన్దివసేతప్తం మునేచాంద్రంస
 మాచరేత్॥ అబ్ధాత్పరంమునిశ్చైవ వడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ । తస్యోపనయనం
 భూయః పటగభావిధానతః॥ పంచగవ్యంవిభేత్పశ్చాత్పూతోభవతిసర్వదా॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే పుంసిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ ఖరోష్ట్రాద్రిమై

—*ఖరోష్ట్రాద్రిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ధునప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఖరముష్కృంచ బడబాంవిప్రోయది
 మదాంధవాక్ । యభేద్యభూపాపాత్తా రౌరవం నరకంప్రవేశేత్ ॥ వసిష్ఠః॥
 శ్లో॥ ఒడబాంఖరముష్కృంచ విప్రోకామాతురస్సకృత్ । యభేల్లజ్ఞాంవి
 హయాశు సవై నరకమన్నతే ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ ఖరముష్కృంచ బడ
 బాంయభేద్విప్రోమదాతురః । రౌరవంనరకంయతి యావదాభూతసంస్థ
 వం॥ తస్యదోషవినిశ్చార్ధం ప్రాయశ్చిత్తముదీర్యతం॥ ఖలేగాంద్రంతథోష్ఠైచ
 పరాకంబడబాగమే । ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి పునస్సంసారపూర్వకం॥ పంచ
 గవ్యంవిభేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధాభవతీనిశ్చయఇతి॥ త్రిత్రయవై శ్శ్రీయోర్విప్రోక్తద్విగు

హేమాద్రావత్యమహిష్యాదిగమనరేతోన్మగ్నఅవకీర్ణప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౧౭

ఁంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఖరోష్ట్రబడబాసంపర్గ
=జవత్యమహిషీబస్తాజాదిగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథవత్యమహిషీబస్తాజాదిగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
దేవలిః॥ శ్లో॥ బస్తాంవామహిషీంవస్సమజమేతాదికంశువా॥ యభేద్ద్యజోమ
హిషాపీ సద్యోపతితుమహాఽతి॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ బస్తంమేషంతథావత్సం
మహిషీంమదనాతురః॥ విప్రోయదిరమేత్సోపి యమలోకమవాప్నుయాత్ ॥
నాగరఖండే॥ శ్లో॥ వస్సంమేషంతథాబస్తం మహిషీంముఖసంభవః॥ య
భేతాగమాతురఃపాపీ మృత్యానరకమశ్నుతే ॥ తస్యదేహ విశుద్ధ్యర్థం
ప్రాజాపత్యముదీరితం॥ వల్సేబస్తేతథామేషే తప్తకృచ్ఛంవిశోధనం॥
మహిష్యాంచహరిత్యాంచ ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ ॥ పునస్సంసార
మత్రైవ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చ దభ్యాసే
చాండ్రముచ్యతే॥ ఊత్రియ వైశ్యయోరేతద్ద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రి
విరచితే వత్సబస్తమహిష్యాదిగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కటాదౌ రేతోత్స
గప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ ఆయోనౌచవియోనౌచ

—*రేతోత్సగప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పశుయోనౌచభారత॥సమత్స్యజంతియేశుక్లం తేవైనీరయ గమినః॥ ఆయో
నీర్వస్తాద్రి॥ వియోనిఃకాకాడిఃపశుగోఽవత్యాదిః॥ నారదః॥ శ్లో॥ కటా
దౌపశుపత్యౌదౌ జలేవాపహ్నిమధ్యతః॥విషంకామాతురఃపాపీరేతోత్సగం
యదాచరేత్॥తదాయమపురంగత్వా తప్తత్యాచండ్రతారకం॥ మనుః॥ శ్లో॥
పశుపక్షిజలేమాగ౯ కటేవాచీజముత్స్నజ౯॥ సగచ్ఛేన్నకంఘారంపున
రావృత్తిదులకభం॥పరేద్యుర్వాతదానింవా సచేలంస్నానమాచరేత్॥ జపే
త్సహస్రంగాయత్రీం తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ నాన్యధాశుద్ధిరస్తీహతస్య
పాపాపసు త్రయైగృహస్థఃకామతఃకుర్యాద్రేతసస్థలంభువి॥ సహస్రంతు
జపేదెవ్యాః ప్రాణాయామైస్త్రైభిస్సహేతి॥ఊత్రియవైశ్యయోర్ద్విప్రప్రాయ
శ్చిత్తాద్ద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కటాదౌ రేతోత్సగప్రాయశ్చి
త్తమ్॥ అధావకీణేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ఆశ్రమాణాంపురో

=*అవకీణేప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

వతీ॥ బ్రహ్మచారిహృదైవతః॥రేతోత్సగం॥ యదాకుర్యాత్సప్తమైవాముష్టి
మైధునై॥అవకీణేసవిజ్ఞేయ స్సర్వధర్మకబహిష్కృతః॥మహాపాపచవాబోధితి

జపఃకురత్తత్త దాత్ || మారగండేయః || శ్లో || ఉపనాయదినాద్యణే బ్ర
హ్మచర్యపరాచరాః | ప్రమాదాదుతహాధా ద్వానుభేన్నారీమకల్మషాం ||
అవతీణే సవిజ్ఞేయ స్సర్వధమఃబహిషకృతః || గాలవః || శ్లో || అమాంజీబం
ధనాద్రాజః బ్రహ్మచర్యమకల్మషః | చరితవణే హదుస్సంగద్యోనారేతస్స
మత్స్యజేత్ || అవతీణే సవిజ్ఞేయ స్సర్వదాతం చరిత్య జేత్ | తస్య డహా శుద్ధ్య
ర్థం పరాకంకృచ్ఛమీరితం || ఇష్ట్యా గాదః భూమాలభ్య శుద్ధిమాప్నోతి పార్వ
కింపునస్సంసారపూతాత్మా పంచగవ్యంపి బేత్తతః || ఏతేనశుద్ధి మాప్నోతి
బ్రహ్మచారీనచాన్యథా || ఇతి హేమాద్రావవతీణే ప్రాయశ్చి త్తమ్ అధమి
థ్యోదితప్రాయశ్చి త్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || యోవిప్రస్సాధువృత్తేషు పుణ్య

—*మిథ్యోదితప్రాయశ్చి త్తమ్ *—

వత్సుద్వీజెష్విహామిథ్యారోపోమహాదోయో హ్యస్తీతిప్రపదెస్మహే! సమి
ధ్యావాదవాల్లోకే సర్వధమఃబహిషకృతః || మహాభారతే || శ్లో || సాధు
వృత్తేషువిప్రేషుయోవిప్రోమిథ్యయావదత్ || సైమంచావ్యభిచారోవాహత్యా
భ్యాన్యస్తీనర్వదా|ఇతియోవదతేసాధూంతమిథ్యోదితవాత్ ద్విజః || దేవకార్కే
మపిత్రైషు హ్యనన్తోమిథ్యయావదత్ || మారగండేయః || శ్లో || పాపిహంపా
పగణనాంనవదదైక్ దాచన | అస్తీత్వేతుల్యపాపీస్యాస్తి హ్యత్వేద్విగుణం
భవేత్ || మరీచిః || శ్లో || మిథ్యయాసాధువృత్తేషు దోషారోపీకుడేష్వపి | ఏషే
షుకలుషంచావదత్ గ్రామేనభాస్తతే || సవీచనరకంగత్వా శ్వానయోనిషు
జాయతే | తస్యదోషవిశాశాయ ప్రాయశ్చి త్తంమహా త్తరం || విప్రేషుతప్తకృ
చ్ఛింస్యాదంగనాస్విహాకాయికం | బాలవృద్ధాతురేష్వేషువదత్ పారాకమా
చరేత్ | ఉక్రియాదిషుసర్వేషు ప్రాజాపత్యమదీరితం || నమిథ్యాభాషణంకు
ర్యాద్దోషారోపంపరిత్యజేత్ || ఇతి హేమాద్రావిచితే మిథ్యోదితప్రాయశ్చి
త్తమ్ || అధాభిశ స్తప్రాయశ్చి త్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || పూర్వవస్తిందయెల్లాక

—*అభిశ స్తప్రాయశ్చి త్తమ్ *—

మభిశ స్తస్సఉష్ణతే | అయోగ్యోహవ్యక్తవ్యేషు నిందితస్సర్వదాజనైః || నాన్య
కీతిః సమోమృత్యురిహలోకేపరచ | అస్తివానాస్తివాదోహ్యాయశః పరి
వతః తె || తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ | అభిశ స్తోమహా
దోషాన్యవృత్తేనాత్రసంశయః || గాలవః || శ్లో || మిథ్యయాపాపయాబద్ధోహ్యభి
శరస్త్రఇతిరితః | పాపమస్తి నవాలోకే వాతాన్సర్వప్రగణ్యతే | తద్దోషపరిహః

ర్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచ రేత్ | తతశ్శుద్ధాభవత్యేవ మిథ్యా త్వేవిప్రపుంగవః ||
 సదోదోవిద్యతేయత్ర తత్రశాంతింసమాచరేత్ | అన్యధాదోషమాప్నోతి
 తస్య సాపర్యగూహనాత్ || మిథ్యా త్వేప్రాజాపత్యద్వయంవిశోధనం | అస్తి
 త్వేప్రతిపదా క్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిహింసాశ్చ || విప్రస్త్రీ
 తాం విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థం || ఇతి హేమ ద్రివిరచితే అభిశ సప్రాయశ్చి
 త్తమ్ || అథకు కుగ్రామవాసినః ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || కుగ్రా

—*కుగ్రామవాసినః ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మవాసినాం పుంసాం ద్వాచనధౌ ప్రతీతితా | అపూర్వస్యాగమోనాస్తిపూ
 ర్వవిద్యావినశ్యతి || కుగ్రామలక్షణమాహ || మరీచిః || శ్లో || శ్రోత్రియశ్చత
 టాకాదితృణంపర్లంతధేంధనం | బాంధవాన్స్వకలీనాశ్చవిద్వాన్వైద్యోమహా
 ధనీ || నసంతియత్రగ్రామేచ సకుగ్రామఇతీరితః || అపిచ || యత్రవిద్యాగమో
 నాస్తి యత్రనాస్తిసనాగమః | యత్రపుణ్యాగమోనాస్తిసతత్రదివసంవసేత్ ||
 తత్రగ్రామేద్విజోయస్తు హవ్యకవ్యపరాఙ్ముఖిః | ఏకస్మిన్దివసేత్తిష్ఠే నృహా
 వాపమవాప్నుయాత్ || తస్మై జనిషక్రతిర్దృష్టా వషేచాంద్రాయణత్ర
 తం | మాసేపరాకంషణ్ణాసే ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || తస్మాదముంపరి
 త్యజ్య బంధుమధ్యేవసేత్సదా || ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుగ్రామవాసినః ప్రా
 యశ్చిత్తమ్ || అథ కుత్సితసేవాప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || నటశ్చ

—*కుత్సితసేవాప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

గాయకశ్చైవ శూద్రోదుజః స ఏవచ | పిశునశ్చఖిలశ్చైవ మద్యపోదుజః సస్త
 ధా | స్త్రేయీచకితవశ్చైవ తపితేదుజః సాస్మృతాః || ఏతేషాంయో ద్విజసే
 వాం ప్రత్యహంసముపాచరేత్ | తస్యాన్యాః పశ్చాత్తిరాస్తి తప్తకృత్రియా
 ద్యత్యే సేవాప్రకారమహ | గౌతమః || శ్లో || శౌచార్థం పృత్తికాంతోయం
 ప్రత్యహంవచనక్రియాం | తద్వాక్యమనుస్మత్యైవహ సప్రాచవిమదః సోఽడభి
 ష్టమాజః సంతేషాం పాత్రజేలాదిధారణం || ఏవంద్విజః ప్రతిదినం సేవాం
 కర్వన్ ప్రవర్తతే | స ఏవసంస్తాయాబ్రహ్మకల్పక్షయాదిహ | కల్పక్షయమవ
 ధీకృత్యేభ్యధః | తద్దోషసరిసారార్థం పక్షమాసదినక్రమాత్ | దినైకస్త్రిక్
 పరాకంస్యాత్పక్షే తప్తముదీరితం | ప్రాజాపత్యంతధామాసే వషేచాం
 ద్రస్యభక్షణం | కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి వషేచాదూర్ధ్వం సతత్యసా | వషే
 చాదూర్ధ్వం సతి తప్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతినాన్యధా || ఇతి కుత్సిత

౧౨౦ హేమాద్రా ఖరోష్ట్రా ఉద్వాహితాయాఃప్రాచాయశ్చిత్తమ్.

—*ఖరోష్ట్రాద్వ్యరోహణప్రాచాయశ్చిత్తమ్.*—

సేవాప్రాచాయశ్చి తం । అధఖరోష్ట్రాద్వ్యరోహణప్రాచాయశ్చిత్తమాహ । దేవ శ్లో॥ ఖరముష్ట్రంవమహిషమనన్దాహమజంతధా । బస్తమారుహ్యముఖజః క్రోశమాత్రప్రవతకామేత్ । మహాంతందోషహసాద్య భువిభూయాత్సవా నరః ॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ ఖరముష్ట్రమనన్దాహ బస్తంమహిషమేవచ । అజ మారుహ్య ససాచావిప్రక్రోశంఽతాయది మహాంతంనరకంఽత్వా వాసరో భువిజాయతే॥ క్రోశప్రమాణమాహ । తౌగాక్షిః॥ శ్లో॥ తిర్యగ్యవోదరాణ్య ప్తాపూర్వావాప్రీహయస్త్రయః । ప్రమాణమంగుళస్యోక్తంవిత స్తద్వాక దశాంగుళః । విత స్త్విద్విగుణారత్నై స్తద్వాకిషుగస్తుతాధనుః॥ ధనుస్సహస్రం క్రోశశ్చ చతుషోశంతుయామినం । యామినంసాధక్రోశంచ యోజనంపరి చక్షుతే । విప్రస్యేషామారోహణే పృథక్పృథక్ప్రాచాయశ్చిత్తమాహ మార్కం డేయః॥ శ్లో॥ ఖరమారుహ్యవిప్రోసౌ యే—జనంయదిగచ్ఛతి । తత్రసాంతప నంప్రోక్తం శకీరస్యవిశోధః । పునఃకర్షప్రకుర్వీత షటగర్భవిధానతః॥ ఏతే నశుద్ధిమాప్నోతి ద్విజోనాన్యేనశుద్ధ్యతి । ఎకస్మిన్ దివనైకయోజనే ఉక్తప్రా చాయశ్చిత్తం । ద్వితీయేతృతీయే౭భ్యాసేద్విగుణంత్రిగుణచతుగుణంక్రమాద్వే దితవ్యం సర్వత్రపునరుపనయనం॥ ఇతి హేమాద్రాచితే ఖరోష్ట్రాద్వ్యరో హణప్రాచాయశ్చిత్తమ్ । అథోద్వాహితాయాఃకన్యాయాఃపునరుద్వాహేప్రా

—*ఉద్వాహితాయాఃపునరుద్వాహేప్రాచాయశ్చిత్తమ్.*—

చాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ సముద్రయాత్రాస్వీకారం కమండులవిధా రణం॥ దత్తాక్షతాయాఃకన్యాయాః పునర్దానంపరస్యచ ॥ దీక్షుకాలంబృ హ్నవర్యం వర్జయంతికలౌముగ॥ ఏతాన్ధర్మాపరిత్యజ్య యోవిప్రోవోష భాగ్భవేత్ । తస్యైవనిషక్రాతిరాస్తే తప్తకృచ్ఛౌశతాదపి॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ పూర్వముద్వాహితాంకన్యా మన్యన్తైధర్మకాంక్షయా ॥ మత్సరాద్వాపి రాశేంద్ర దద్యాద్విప్రోధనాతురః॥ భూజహత్కాసమంపాప మవాప్నో తీహతశాణ్తాత్ । దాతుశ్శుద్ధిఃకరీషాగ్నేః పరిణేతు స్మధేందవైః । సాకన్యా జారిణీప్రోక్తా తత్పుత్రాఃకుండసంజ్ఞితాః ॥ అనేకవోషచాసుశ్యా దేనం మార్గంపరిత్యజేత్ । జాబాతిః॥ శ్లో॥ పూర్వముద్వాహితాంకన్యాం పితా భ్రాతృధనేచ్ఛయా॥ తయోర్నదిహదోషాద్వా హన్యాధీనాంకరోశిచేత్॥ మహావోషమవాప్నోతి పితరాయాంత్యధౌగతిః॥ దాతుశ్శుద్ధిఃకరీషాగ్నేర్వా

(౧౬) హేమాద్రా మాతృస్వస్వ స్వదారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౨౧

ధుశ్చంద్రాయణత్రయైః॥ సాకన్యాపాంసులాజ్ఞయా తత్పుత్రఃకుండసం
జ్ఞితః॥ ఏతద్దోషవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యసమాచరేత్॥ కన్యాదాతాతు
చాపాగ్రప్రత్యహంస్సానమాచరేత్॥ వషణమాత్రేణసంశుద్ధో నాన్యథా
శుద్ధిరిష్యతే॥ తద్భూతాంతాంపరిత్యజ్య కుర్యాచ్చంద్రాయణత్రయంతస్య
పయనం ఘాయశ్శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్తమాం॥ సాకన్యాపూర్వజంచాప్యం
త్యక్త్వాచంద్రాయణంచరేత్॥ శిశుచంద్రాయణమిత్యర్థః॥ అన్యధానర
కంప్రజేదితి॥ ఉభయోస్సంత్యాగే పుత్రాభావః॥ పుత్రాభావే కన్యాయా
శ్చంద్రాయణాచ్ఛుద్ధిః॥ పుత్రోత్పత్తౌతస్యాస్తత్పుత్రాణాంచగతిర్నాస్తి॥
అతస్తూభయోస్త్యాగఏవవరః॥ ఇతి హేమాద్రా విరచితే కన్యాయాపునరు
ద్వాహేప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయే ప్రాయశ్చిత్త

—*మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయే ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వసారంమాతరంయస్తు హ్యవిచార్యస్వబంధుతః॥
పశ్చజ్ఞాతాపరిత్యాజ్యా స్వసామాతాతుధర్మతః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సంబం
ధంబోధయిత్వాదా మాతృతఃపితృతస్తథా॥ సగోత్రప్రవరాంకన్యాయా
తరంభగినింత్యజేత్॥ యదికామాద్వివాహ్యో మహదోషమవాప్నుయాత్॥
తయోస్సంసగతోవిప్రో మాతృగామితిగణ్యతే॥ సగోత్రజాం పవరజాం
త్యక్త్వాసుఖమవాప్నుయాత్॥ మారకంజేయః॥ శ్లో॥ సగోత్రప్రవరామే
నాం మాతరంభగినింతథా॥ అజ్ఞాత్వాపూర్వముద్వాహ్యా జ్ఞాత్వాపశ్చాత్ప
రిత్యజేత్॥ యదిపుష్పవతీంగచ్ఛేల్లోభాతాగమాతురస్సకృత్॥ మాతృగామీ
తివిజ్ఞేయ స్సర్వకమఃబహిష్కృతః॥ పుత్రోత్పత్తౌతయోఃపుత్రా అంత్యజ
త్వమవాప్నుయః॥ తద్దోషపరిహారార్థం దేహశుద్ధింసమాచరేత్॥ అజ్ఞా
త్వాయత్రచోద్వాహస్తతచాంద్రముదిరితం॥ యదాపుష్పవతీంగచ్ఛేత్తదా
దోషమవాప్నుయాత్॥ గురుతల్పసమంప్రోక్తం ముషకచ్ఛేదవివజ్జితం॥ పు
త్రోత్పత్తౌకరిమాగ్నా దాహావవవిధీయతే॥ సగోత్రప్రవరజాయాః పరిణ
యాదాప్రాయశ్చిత్తమిదం॥ పునస్సంసారరస్త్వేవమేవ॥ తస్యాఃకన్యాయాః
పురుషస్యార్థంప్రాయశ్చిత్తం॥ ఉత్రియవైశ్యయోరేతద్దివ్యగుణం॥ ఇతి

==స్వదారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్==

హేమాద్రావిరచితే మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథస్వ
దారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ నిషాకరణతయాపతీం

౧౨౨ హేమాద్రా అసంస్కృతకన్యారజోదర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్.

సంత్యజేత్సూర్వజౌరుమా | నాసావిహపరత్రాపి నిందితః పూజ్యః శైవజ్ఞైః || గౌత
మః || శ్లో || అప్రజాం దశమేవర్షే స్త్రీప్రజాం ద్వాదశేతథా | మృతప్రజాం
పంచదశేసద్యస్తప్రప్రిణవాదినీం | అప్రియవాదోనామకలౌయగే సాత్కౌద్వ్య
భిచారః || అప్రియాణిభత్వవిషయే కలౌయగే బహునిసంతి || సాత్కౌద్వ్యభి
చారఏవాప్రియావాదః తదాత్యాజ్యా | అన్యధాదోషమాహ || గౌతమః ||
శ్లో || వ్యభిచారాదృతేపక్షిం యోవిప్రస్సంపరిత్యజేత్ || భూజహత్కామవా
ప్సోతి ఋతుకాలవ్యతిక్రమాత్ || ఖరాజినంబహిలోమపరిధాయ సమం
తతః || శరావపాత్రమూదాయ భిక్షాధం గ్రామమావిశేత్ | స్వదార వ్యతి
క్రమణే భిక్షాం దేహీతియాచయేత్ | సప్తాగారణ్ణటిత్వాథభోజయేత్సాయ
మాదరాత్ || షణ్మాసమేవంకృత్వాతు శుద్ధిమాప్సోతిపార్వతీం || తదాహం
స్తంబః || ద్వారవ్యతిక్రమేఖరాజినం బహిలోమపరిధాయ దారవ్యతిక్రమణేభి
క్షామితి సప్తాగారిణివరేత్సా వృత్తిష్ణణ్ణాసాక్ స్త్రీణాం భత్వత్కాగేషిని
మౌరణతయాప్యేవ మధం ప్రాయశ్చిత్తం || మహాపాతకిశంకాస్తేచేత్త్యాగ
వీవవిహితః || కారణంసవనోచేత్ భత్వప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్వాత్ |
ఖరచమవి నాభిక్షాధం పగ్యటేత్ సూర్వవత్సాసాక్ || ఇతి హేమాద్రా

—*అసంస్కృతకన్యారజోదశంనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

విరచితే పత్నిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం || అథ పితృగృహే అసంస్కృతకన్యార
జోదర్శనే ప్రాశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || పితృగృహేతుయాకన్యారజః
పశ్యత్యసంస్కృతా || సాకన్యవృషలీజ్ఞేయా తద్భర్తావృషలీపతిః || వృషల
శ్శూద్రః || మార్యంజేయః || శ్లో || యాకన్యపితృవేశ్యస్థా యదిపుష్పవతీభవే
త్ | అసంస్కృతాపరిత్యాజ్యా సపశ్యేత్తాంకదాచన | వివాహేచనయోగ్యా
స్యాల్లోకద్వయవిగహితా ఏతాంపరిణయేవి షో నయోగ్యోహవ్యకవ్య
యేః || సతస్యాంజనయేత్పుత్రంకానీనఇతికథ్యతే | మాతాపితాచపుత్రశ్చ
త్రయస్తేవృషలాస్యతాః | యదాపుష్పవతీకన్యా తదైవత్యక్తుమహతి || సత
త్రదోషస్తస్యాస్త్రీగేహస్థాచేత్సదోషభాక్ || గౌతమః || శ్లో || యదారహః
పుష్పవతీద్విజక్తాముద్వహేన్యది || కాలాంతరేయదాజ్ఞాతా తదాతాంసంపరి
త్యజేత్ | యరీచ్ఛేదాస్సనశ్శుద్ధిం తదాచంద్రాయణంచరేత్ కామాతురస్
దావతే త్వచండాలసమోభవేత్ || పుత్రోత్పత్తిర్నదిభవేత్తదాపతితప
సః || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే | ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే పితృగృ
హస్థితకన్యారజోదశంనప్రాయశ్చిత్తం || అథ కారాగృహవాసప్రాయశ్చి

—*కారాగృహవాసప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్రమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ కారాగృహేబలాత్కారాత్త్రిత్వామాసమతం
 ద్రి॥ ॥ నన్నాననవసంధ్యాది నదేవపితృతర్పణం । నస్వాధ్యాయోనవా
 హేమామశ్శూద్రవీవసనశయః॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ మాసంకారాగృహేవాసో
 వాభిర్యాత్రాదినశ్రియం । మైచ్చావాసస్తథాపక్షం యోవతేత్సతుపాతకీ॥
 గౌతమః॥ శ్లో॥ బలాద్దాసీకృతాయతు మైచ్చబండాలదస్యభిః। అశుభంకారి
 తాఃకర్తృగవాదిప్రాణింసనంఉచ్చిష్టమాజనం తేహంతథాతస్యైవభక్ష
 ణం॥ తత్త్రీణాంచతథాసంగస్తాభిశ్చస్సహభోజనం। మాసోపి తేద్విజాతౌ
 తుప్రాజాపత్యంవిశోధనం॥ ప్రాజాపత్యంచచాంద్రంచచరేత్సంవత్సరోపితః।
 ఆహితాగ్నిస్త్రయంకుర్యాద్భద్రదికారాగృహేవసేత్ ॥ త్రీణామతత్సంభ
 వేవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్తార్థం మనుదితంవేదితవ్యం॥ యమః॥ శ్లో॥ కారాగృ
 హేద్వినిగత్యప్రాయశ్చిత్తంయథోదితం। కృత్వావిప్రపునఃకమౌకుర్యాచ్చ
 ద్ధిమవాప్పుయాత్ ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతి యథాభువిసురాఘటః॥ ఇతి
 కారాగృహవాసప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ బందీగృహీతనారీణాం ప్రాయశ్చిత్త

—*బందీగృహీతనారీప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ మరకండేయః॥ శ్లో॥ బందీకృతాయదానార్యోనివసేయస్తదా
 లయోపక్షంమాసమృతుంవాపి సంవత్సరమధాపివా॥ తదాసాంనిష్కృతిర్నా
 స్తి వ్యభిచారోయదాభవేత్। తత్రాపిగర్భసంపత్తౌ పరిత్యాగోవిధీయతే॥ గర్భే
 త్యాగోవిధీయతఇతిమనుస్మరణాత్ ॥ తదాహ గౌతమః॥ శ్లో॥ బలాద్బందీకృ
 తానారీతత్రైవివసేద్భద్రది । పక్షంమాసమృతుంచాబ్దం సతస్యానిష్కృతభా
 వేత్॥ తత్రైవవ్యభిచారస్యాద్భద్రదిగర్భమధాత్తిదాదైవాత్తైఃపునరుత్సృష్టౌ
 తత్రశుద్ధిఃకథంచన ॥ తంపతఃపునరాదాతుం బిభేద్వైహికవార్తయా ॥
 ఇచ్చకసభామపాసీయ వదపాపంకృదిస్థితిం॥ ఇతిభర్తృరనుజ్ఞాతా సావదే
 త్సత్యమాదరాత్। ఉక్తేనత్యేతయాసాతు సభాసవ్యగ్యచార్యచ॥ పప్తిభిమృ
 త్తికాభిశ్చఘృతకౌశమసంతరం । కారయిత్వావిధాసేన స్నాపయిత్వానదీజ
 తైః । కారయేత్పూర్వవద్విషంప్రాయశ్చిత్తమనుక్రమాత్ ॥ అథకముక్తంతత
 త్రీణాంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి శాస్త్రదృష్టేనవ
 త్సృహాతస్యదోషనివృత్తిస్సన్యజ్జనవాదోనహీయతే । అతస్తుపోషణంతస్యా
 స్సంస్కరాదీన్నకారయేత్॥ ఇతి హేమాద్రిపరచితేబందీకృతనారీప్రాయశ్చిత్తం॥

౧౨౪ హేమాద్రిరోగనివృత్త్యర్థమద్యపాన జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమ్.

==*రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపాన స్తన్యపాన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

అథ రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపాన స్తన్యపానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥
 శ్లో॥ యదిరోగనివృత్త్యర్థం ద్విజోవాపితదంగనా॥ సన్నిపాతే మహాఘోరే
 తన్నివృత్త్యర్థమంజసా ॥ ఔషధార్థంపిబేస్సద్యం సన్యంవాచైద్యచోది
 తం । తదారోగనివృత్తిశ్చ స్మరణంవాభవేదుతతస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్త
 కృచ్ఛంసమాచరేత్ ॥ శవభావేపునఃకమః కతకవ్యందేహశుద్ధయేతప్తకృ
 ఛంద్విజైకార్యం దత్వావాబహదక్షిణం । ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి మృతోజీ
 వకహివాతదా॥ రోగోల్బణేసన్నిపాతే స్తన్యంవామద్యమేవవా॥ పీత్యాజీవే
 తప్తకృచ్ఛం ప్రాయశ్చిత్తంతుసంస్కృతిరితి । పీత్యాజీవేతప్తకృచ్ఛం ప్రా
 యశ్చిత్తంకృత్వాపునస్సంసారం కృత్వాశుద్ధ్యతి । మృతశ్చైతప్తకృచ్ఛప్ర
 త్యామ్నాయంత్రాహ్లాజీకారయి త్వతత్పుత్రాదిభిః పరలోకసాధనార్థం
 శవమాన్వరభ్య పటగర్భవిధానమంత్రావృత్తికార్యాఏవమేతస్మైకకృతేనతి
 స్తన్యమద్యపానదోషాన్స్మక్తేపరలోకేసుఖమాప్నోతిఅన్యధాపాపకర్తృవ॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితేరోగనివృత్త్యర్థం స్తన్యపానమద్యపానప్రాయశ్చిత్తం॥

—*జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథేదానీం జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ వ్యతీపాతే
 యదన్నంచ మహాపురుషభోజనం । కర్మణ్యరిజనైభుక్తి ర్దశాహే బలిరేవ
 చ॥ భూతప్రేతపిశాచానాం యదన్నంపరికల్పితంకటుంబభోజనంచైవ బ్ర
 హ్మరాక్షసభోజనం॥ ఏతానిదురన్నాని॥ శ్లో॥ ఏతేష్వంధస్తుయోవిప్రోధన
 లోభపరాయణః । ఘృతైరతస్యగత్నాస్తి తస్మాదేతత్పరిత్యజేత్॥ అంధో
 న్నుం॥ మారకందేయః॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంముఖజోభుక్త్వా వస్త్రుద్రవ్యపరా
 యణః॥ తదానీంమృత్యుమాప్నోతి జీవేద్వాపాపకార్యసా॥ నతస్యపునరావృ
 త్తి ర్గమలోకాతకదావన । పిశాచజన్మభుక్త్వాతు తదంతేకుకుటోభవేత్॥
 గౌతమః॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంపూర్వజోజగ్ధ్యా పూర్వోక్తం పాపరూపితత్॥
 సద్యఎవపరంమృత్యు ముపస్పృశ్యజ్వరాదిభిః॥ మృత్వానరమాసాద్య కాలజ్ఞానీ
 భవేత్తదా॥ అన్యవోషోపశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదంస్మృతం॥ ప్రాజా
 పత్యవ్యయంకృత్వా పునస్సంసారపూర్వకం ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చచ్ఛు
 ధ్ధాభవతిభూతలే॥ ఇతి హేమాద్రి విరచితే దురన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం
 అధాయుతబ్రాహ్మణభోజన సహస్రబ్రాహ్మణభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ

హేమాద్రా అయుత దీర్ఘసత్ర శూద్రసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౨౫

—*అయుతబ్రాహ్మణసహస్రబ్రాహ్మణభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలిః ॥ శ్లో ॥ అయుతవాసహస్రేవా నానావజ్ఞానమాగమే । పతితక్షీబ
బైదాలవాత్య తస్మాదరపూరితే । కుండగోశకసంకీర్ణే నటగాయకసం
కులే ॥ పాషండజనసంసగే సర్వపాతకిసంకులే । భాండాచ్చిష్టస్వయంపా
కేస్త్రీజనైరుపశోభితే ॥ యోవిప్రోలాకమన్విచ్ఛన్నభుంజీయా తగదాచన ।
యమోజహ్వందహత్యేవ సందంశైభృశదారుణైః ॥ ఉదంతేభువమాసా
ద్య విద్యరాహత్యమాప్నుయాత్ ॥ మూర్ఖండేయః ॥ శ్లో ॥ అయుతవాసహ
స్రేవాద్విజ్ఞోబ్రాహ్మణభోజనేజిహ్వచాపల్యతఃక్షీప్రంయదిభుక్షేబద్విజాధ
మః ॥ తస్యజిహ్వంయమఃక్షీప్తానరకేస్తాపయత్యధః ॥ తత్రైవనరకంభుక్త్వా
సూచకత్వమవాప్నుయాత్ ॥ ఏకస్థిగ్ధివసేభుక్త్వా పంచగవ్యంపితేతతః ॥
పక్షంవామాసమాత్రంవాభుక్త్వావిప్రోనిరంతరంతప్రంపరాకంచాంద్రంచక్య
త్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ వయోపరీహశూద్రత్వం ప్రాప్నోతిబహువత్స
రా ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే అయుతభోజనసహస్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*దీఘకసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ దీఘకసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో ॥ వషాద్య
యంవావషాంవాయోవాకోవాజనాధిప । సంకల్ప్యభోజయేద్విప్రాక తద్దీ
ఘకంసత్రముచ్యతే ॥ ఏప్రస్తత్రనభుంజీయా తూర్వవద్దుష్టసంగమాత్ ॥ మహా
దోషమవాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి ॥ గాలవః ॥ శ్లో ॥ దీఘకసత్రేనభుంజీయా
దకస్థిగ్ధివసేన్మహామహాదోషమవాప్నోతి తత్రనానాజనాగమాత్ ॥ కర్తా
రంస్వకృతంపుణ్యం సంవత్సరముపాజీతం । సద్యస్తత్రవిశేత్సర్వమన్నమా
త్రపరిగ్రహత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తస్మాదన్యధాదోషకార్యసా ॥ మాససం
ఖ్యాదికమాలోచ్య పూర్వప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్యాత్ ॥ తేనశుద్ధాభవతి
నాన్యథా ॥ ఇతి దీఘకసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథశూద్రసత్రభోజన

—*శూద్రసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో ॥ శూద్రసత్రేనభుంజీత ప్రాణైఃకంఠగతైర
పి ఇచ్ఛన్విప్రోమహాలోకం దుస్సంగాద్వామహాభయాత్ ॥ దేహంతేనరకంగ
త్వా భవేద్భువిసవాయనః ॥ చండాలోవా ॥ మూర్ఖండేయః ॥ శ్లో ॥ శూద్రా
న్నంశూద్రసంపరకం మాసమేకంనిరంతరం । కృత్వాశూద్రత్వమాపాద్య
చండాలికోటిజన్మసు ॥ మనుః ॥ శ్లో ॥ తదన్నంతద్గృహేభుక్తి స్తదనుజ్ఞా

మాసి కేషుతథావిప్రో నకుర్యాచ్ఛేషభోజనం॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ చౌళక
మణిభోక్తారో భోక్తారోయజ్ఞకమణి॥ శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోక్తారస్తేవైనర
యగామినః॥ సగోత్రాణాంసకుల్యాహం జ్ఞాతీనాంచనదోషభాక్॥ పుత్రాణా
మన్యగోత్రాణాం విధవానాంనశస్యతే॥ యతీనాంకమణిస్తానాం మహ
తాంబ్రహ్మచారిణాం॥అభోక్తవ్యంపైతృకాదౌ పితృశిష్టంమహాత్మనాం॥ జా
బాలిః॥ శ్లో॥ శ్వశురస్యగురోర్వాపి మాతులస్యమహాత్మనః॥ జ్యేష్ఠభాగ్రతుశ్చ
పితృశ్చ బ్రహ్మసిష్ఠస్యజ్ఞానినః॥ ఏతేషాంశ్రాద్ధశిష్టాన్నం భుక్వాదోషోనవి
ద్యతే॥ ఇతి కేచిత్ప్రశంసంతి ఇతియత్తదసాంప్రతం॥ తైంగే॥ శ్లో॥ మాతు
లస్యగురోర్వాపి శ్వశురస్యమహాత్మనః॥ పితృశ్చబ్రహ్మసిష్ఠస్య జ్యేష్ఠభాగ్రతు
శ్చజ్ఞానినః॥ పైతృకేషునభోక్తవ్యం విధవానాంమహామునై॥ విధవానామన్య
గోత్రాణాం శ్రాద్ధేష్యేతేషు నభోక్తవ్యంశ్రాద్ధశిష్టాన్నం॥అన్యగోత్రాణాం
బ్రహ్మచారిణామపితృదాహమారంజేయః॥ శ్లో॥ పిత్రాదీనామధాన్యేషాం
శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోజనం॥వ్రతీనాంవిధవానాంచ యతీనాంచవిగహితం॥ విధ
వానామన్యగోత్రాణామిత్యర్థః॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్తన్యగృహేశ్రాద్ధద
రేచ్ఛిష్టాన్నభోజనం॥ప్రాజాపత్యేనశుద్ధస్యా శ్రజ్ఞాతిగోత్రేనదోషభాక్॥అన్య
గోత్రావితంతుర్యా శ్రాద్ధశిష్టాన్నభుగ్నది॥ కేశానాంచపనంకృత్వా తప్తకృ
చ్చ్రీంసమాచరేత్॥ వ్రతీనాంయోగనిష్ఠానాం తథాసన్యాసినామపి॥ ఉభ
యోదేహశుద్ధ్యర్థం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్॥ సన్యాసేవపనంకృత్వాతథా
స్నానం సమాచరేత్॥ఉపవిశ్యశుచిఘాత్యా ప్రణవంలక్షమాచరేత్॥ సర్వ
త్రపంచగవ్యప్రాశనం సన్యాసభిర్విना॥ బ్రహ్మచారిణాంస్వపితన్నశిష్టభోజ
నేనదోషః॥ వ్రతీనామపివిధవానామన్యగోత్రాణాంతత్రాపినభోక్తవ్యం॥ స
న్యాసిభిర్నుకుత్రాపి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోజనప్రాయ

—*క్రీతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమ్॥ అథ క్రీతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ దేవాల
యేషుమాగేషుగ్రామేషునగరేషుచ॥విప్రఃక్రీతాన్నభోక్తాశ్చత్తదానరకమా
పున్యాత్॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ క్రీతాన్నందేవతాగారే గ్రామేవాపట్టణే
పివా॥యోధుశ్చైకపూర్వజోజ్ఞానాన్నరకంససమాప్నుయాత్॥ దేవీపురాణే॥
శ్లో॥ విప్రః కంఠగతప్రాణః క్రీతాన్నంభక్షయేద్యది॥ గ్రామవానగరేతిథేమ
హాదేవాలయేపివా॥ సగత్వా నరకంఘోరం నానాయోనిషుజాయతే॥తస్మా

(౧౭) హేమాదౌ సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౭౯

త్రస్యవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ తిరాత్రంభోజనకాయం పక్షేత
 పుంసిరంతరం॥ మహాశంకుమాసేవ వత్సరేచాంధ్రమన్యతే । అశఃపరం
 శూద్రతుల్య విద్వాంసపినదోషభాక్ విప్రస్త్రిణామేతదర్థం॥ యతిబ్రహ్మచారి
 విభవానాంబైవైశ్యుం మహాక్షేత్రమితి జనసాదృశ్యాత్ । క్రిత్యాభోజనవి
 శేషమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్త్వైతస్సహాక్షేతం మహాక్షిర్ధంజనావృతం
 క్రిత్యాన్నంజనసాదృశ్యా దితిజగ్ద్వాక్యద్యది॥ కేశానాంవపనంకృత్వా త ప
 కృచ్ఛగ్రాసమాచరేదితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే క్రిత్యాన్నభోజనప్రాయశ్చి
 త్తమ్॥

—*సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తమ్॥ అథ సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ సంఘీభూ
 యయదావిప్రా సీయోవారాజవల్లభ । నైవస్వైద్రక్షవైరేకభాండేపాచ
 యేయుఃపుథక్ప్రథక్॥ పుథక్పుథగితి భిన్నపాత్రేవా భుక్త్వాదోషమవాపు
 సై శూద్రతుల్యభవంత్యథ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రాస్తద్ధైకగ్రామస్థాస్తీర్థ
 యాత్రాదికమశనుం సంఘీభూయస్వతైద్రక్షవైరేపాచయిత్వాన్నభోజనః ॥
 శూద్రతుల్యభవంత్యేతే నరకంవావిశేషతః॥ ఏకగ్రామస్థాఇతిపదయత్రయ
 త్రసంఘీభావస్తత్రతత్రయోజనీయం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సంఘీభూయద్విజా
 న్సర్వే మాగేతీధాన్యమేవివాస్వద్రవ్యమేళనంకృత్వా పక్త్వాభుక్త్వాకదే
 శతః॥ తేనర్వేనరకంయంతి శూద్రతుల్యనసంశయః॥ తేషామిదంమునిప్రో
 క్తం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధితం॥ ఏకరాత్రేపంచగవ్యం ద్వీరాత్రే యావకంచరే
 త్॥ ప్రాజాపత్యంత్రిరాత్రేచ పక్షేచాంధ్రాణాంస్మృతం॥ మాసేతుశూ
 ద్రతుల్యస్వస్త్రిణామర్థంమనీషీభిరితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేసంఘాన్న
 త్తమ్॥

—*యా గాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

భోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యా గాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥
 శ్లో॥ యజ్ఞేషుపశుబంధేషు యా గార్థంపజనంచవి॥ తథావిప్రైర్మభోక్తవ్యం
 లోకేపుణిరకల్మషేః॥ పచనంహవిరితియజ్జశాలాయాం దీక్షితగృహేవా సం
 పాదితమన్నమిత్యర్థః॥ మహాభారతే॥ పశుబంధేషుయజ్ఞేషు అన్నమత్తి
 యదాద్విజాతదానరకమాప్నోతి సవిడాలసమోద్విజః ॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ యావి
 ప్రాయాగశాలాసు వపాయాగాదధౌయది॥ చుక్త్వాన్నంతత్రసంఘాతంమహా
 పాతకమశ్నుతే॥ పునస్తస్కోసనయనంప్రాజాపత్యేనశుద్యతి॥ ఏతత్ప్రియ
 శ్చిత్తం వపాయాగాత్పార్వంభోజనేవేదితవ్యం॥ తతఃపరంభోజనవిశేషమా

౧౩౦ హేమాద్రా చాళాన్న గణకాన్న అస్మానభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

హ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వపాయాగాత్పురావిప్రోభోజయెద్దీక్షితాలయే॥ప్రా
జాపత్యంవిశుద్ధ్యర్థం మునిభిఃపరికీర్తితం ॥ ఋత్విజాంవిప్రస్త్రీణామేవంవే
దితవ్యం॥ తదేవాహకాత్యాయనః ॥ శ్లో॥ ఋత్విజాంచ పరస్త్రీణాంభో
క్త్యాణాంయాగసద్విరాడప్య్యగజసీమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ సువాసీ
సీనాంతద్భతుఃపాదోదకం । విధవానాంకేశవపనం బ్రహ్మగూర్చవిధానం
చ॥ యతిబ్రహ్మచారిణాం వపాయాగాత్పూర్వమన్నభక్షణే చాండ్రంఅతః
పరం ప్రాజాపత్యం ఇతి హేమాద్రివిరచితే యాగాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్త
మ్॥ అథ చాళాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥చౌలకమణే
=*చాళాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

సీమంతే ముహూర్తాద్యోజనెపరం సురాపానసమంప్రోక్త మతోనెచ్ఛంతి
సూరయః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సీమంతేపునవైదేవ చౌళకమణియోద్విజః ।
అసగోత్రస్తదన్నాద స్సురాపీత్యవ్యతేబుధైః॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥చౌళక
ర్మణిసీమంతే పునవయోన్యగోత్రజః । ముహూర్తాదూర్ధ్వభుక్వాపీ సురా
పానమవాప్నుయాత్॥ప్రాయశ్చిత్తంద్విజైఃప్రోక్తం దుష్టాన్నాదివిభోజనే ।
సుముహూర్తాత్పరంతస్తు తత్పూర్వం వేదమూతరం ॥ జప్తాశుద్ధిమవా
ప్నోతి సహస్రంవిధిపూర్వకం ॥ స్త్రీణామధంయతీనాంచ వ్రతినాంచాం
ద్రమవ్యతే । చౌళకమణిపూర్వత్ర పరత్రచనమందియః ॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే చౌళసీమంతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ గణకాన్న దేవల
=*అథగణకాన్నదేవలకాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

కాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోన్నందేవలకస్యాపిభు
క్షైగ్నంగణకస్యచ । మద్యపాతేవిజాసీయా త్వర్వకర్మబహిష్యాతే॥ విష్ణుర
హస్యే॥ శ్లో॥ దేవలకాన్నంతుయోభుక్షై తథాగణకభోజనంఉభౌతుపా
పకర్మాణా నసంభాష్యాకదాచన॥ గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ దేవాచకస్య
యోభుక్షై తథాగణకవెళ్ళనిఅన్నమితిశేషః॥ శ్లో॥ ఉభౌతానాపినాప్రో
క్తాప్రాయశ్చిత్తమధాహతః ॥ ఏకరాత్రేపంచగవ్యం త్రిరాత్రేయావకం
స్పృతం॥ మాసమాత్రేపరాకంస్యా ద్దైచాండ్రముదీరితంతతఃపరంతత్సమ
స్సాన్యత్ స్త్రీణామర్థముదీరితం ॥ యతిబ్రహ్మచారివిధవానా మేతద్వైగు
=*అస్మానభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

శ్లో॥ ఇతి హేమాద్రా గణకాన్న దేవలకాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథా

స్నానభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ అస్నాతాశీమలంభుజైః
హ్యజపీపూయశోణితం॥ అహుతాశీమింభుజైః అదాతా విష్టమశ్నుతే॥
మహాభారతే॥ శ్లో॥ అరోగీస్నానహీనస్సన్యతగృత్వాభోజనమాదరా
త్॥ యావంత్యన్నపులాకానీ తావంతలముదీరితం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ అస్నా
త్వాభోజనంవిస్త్రో నీరోగఃకురుతేయది॥ సమలాశీనదాజ్ఞేయస్సర్వకర్మసుగ
హితః॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ స్వస్థావిప్రోయదాఽస్నాత్వా భుజైః
మోహపరాదుః॥ విష్ణాంతదన్నమిచ్ఛంతి మునయస్తత్వదర్శినః॥ శ్రాద్ధకా
లెతుచాండ్రంస్యాత్ గ్రహణేతద్వయంస్తృతం॥ పంచపర్వసుతప్రంస్యాదిత
రత్రేతుయావకంవిధవానాంబ్రహ్మచారిణాం యతీనాంగృహస్థప్రాయశ్చి
త్తాద్వైగుణ్యం॥ ఇతి హేమాద్రా అస్నాతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*పర్యషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పర్యషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ జలైనిధాయ
పూర్వైర్వైద్యైర్వదన్నంజలసేచితం॥ తత్తుపర్యషితంజ్ఞేయం తద్భుక్త్వాపాప
మాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దుర్గంధిజలసిక్తంచ రూపహీనంయదస్తి
హితతఃపర్యషితంత్యాజ్యం భుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్॥ గాలవః॥ శ్లో॥
దధ్వాఘృతేనత్రేతేన యదన్నం సంస్కృతంభవేత్॥ దుర్గంధరహితం
భోజ్యమన్యథాచాంద్రముచ్యతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ హింగుజీరకసంమిశ్రంతిం
త్రిణీరసవేష్టితం॥ దుర్గంధరహితంచాన్యంభోక్తవ్యంద్విజపుంగవైః॥ ఎత్తైర్గ
వ్రైఃపరిషక్రాత్య దుర్గంధరహితంయది॥ కృత్వాపిపూర్వదివసే భోక్తవ్యం
స్యాద్దివిజన్మభిః॥ దుర్గంధంజలసంమిశ్రం పూర్వైర్వైద్యైరుదకైర్భుతం॥ తత్పర్యష
ితంసంజ్ఞం స్యాద్భుక్త్వాపిచాండ్రాయణంచరేత్॥ త్రిరాత్రంపంచరాత్రంవాఘ
క్త్వాపర్యషితంద్విజః॥ తస్యోపనయనంభూయ శ్చాంద్రాయణమధావరేత్॥
బ్రహ్మచారివిధవాయతీనాం ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం॥ బ్రహ్మచారిణాంసం
వత్సరభోజనేపునరుపయనం చాంద్రాయణద్వయంచ॥ ఇతి హేమాద్రా పర్య
షితభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుర్భత్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥

—*దుర్భత్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ దుర్గంధసహితంభక్ష్యం తథాపర్యషితంచయత్॥ శఘులీషాషనిర్మా
ణం విపణిస్థంచయద్భవేత్॥ త్రైలపక్వవిహీనంచ నభోజ్యంస్యాద్దివాతిభిః॥
పరాశరిః॥ శ్లో॥ భక్ష్యవై మాషసంభూతం విపణిస్థమత్రైలజం॥ దుర్గంధం

౧౩౨ హేమాద్రౌ దుష్టశాకభక్షణకారణంవినాపరమాన్నప్రాప్తయశ్చిత్తమ్.

పూతిగంధంచపితృదేవవివర్జితం || శఘు-లిఘేణికారాజ౯ వటకామాషసం
భవాః|నిహూరణతయావిప్రో నధుంజీయాత్కదాచన|| గాలవః||శ్లో||అన్ని
నిర్మితవస్తూని శుషీ-ధూతానిశఘ్న-లిఘే||మాషకామాషసంధూతా హింగు
జీరపరిష్కృతాః | దుర్గంధీపూతిగంధీనివివణిస్తానియానిచ | అనర్పితానిదేవా
నాం శుభపైతృకవర్జితం| నధుంజీయాదిమానీహ విప్రోదుష్టాన్నధుక్తదా||
తస్యైవనిష్కృతిర్దృష్టావిప్రైర్ధర్మపరాయణైః|పితృధం దేవకార్యార్థంపక్వా
భక్త్యానదోషభాక్|జిహ్వచాపల్యమాగమ్య భక్షయేద్యచపూర్వజః || వృధా
తానీహభక్షిత్వా యావకంకృచ్ఛమాచరేత్ | శోభనపతృకార్యేషు దేవకా
ర్యేషుయేషుచ|భక్షయిత్వాదావిప్ర స్తదాదోషైర్మలిప్యతే|| స్త్రీణామ
తదర్థం|విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం విప్రార్థిగృహం|| ఇతి హేమాద్రౌ అభ
క్ష్యభక్షణప్రాప్తయశ్చిత్తం|| అథ దుష్టశాకభక్షణప్రాప్తయశ్చిత్తమాహ| దేవలిః||

—*దుష్టశాకభక్షణప్రాప్తయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో|| కర్ణికారస్యయచ్ఛాకం యచ్ఛాకందుశ్చరీకృతం || వేశ్యోపకేశశాకంచ
శాకమాఖశ్రవంతథా| గుర్గురీచంచరీశాకం శాకంవల్ల్యర్థవంచయత్||కరిం
జశాకం దుర్భక్ష్యం దేవతాపితృవర్జితం|| అతివలవణందుష్టం దుష్టంతేనవి
వర్జితం|అత్యామ్రయుక్తందుర్గంధి తచ్ఛాకంపరివర్జయేత్ | ఉల్లంఘనచయ
చ్ఛాకంయచ్ఛాకంపాదతాడితం| పలాండులశునాక్రాంతం భావదుష్టంపరిత్య
జేత్|ఏతానివిప్రోనసయేత్తథాతానినభక్షయేత్ | జ్ఞాతృభక్షేచ్ఛదాపాపి
ఉపోష్యరజనీమిమాం||పరేద్యుర్భక్షయేత్పంచ గవ్యంహేమామృతస్సరం|| ఎతే
నశుద్ధిమాప్నోతి దుష్టశాకాన్నభక్త్విజః, స్త్రీణాంవిధవానాం బ్రహ్మచారి
ణాంయతీనాంచపూర్వవత్ప్రాప్తయశ్చిత్తం||ఇతి హేమాద్రౌదుష్టశాకభక్షణప్రా
ప్తయశ్చిత్తం|అథకారణంవినాపరమాన్నకృసరాన్నభోజనప్రాప్తయశ్చిత్తమాహ

—*కారణంవినాపరమాన్నకృసరాన్నభోజనప్రాప్తయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలిః|| శ్లో||పరమాన్నంచకృసరం వృధాపక్వంద్విజౌత్తమః||ఘంజీయాతైర
వలంతచ్చ సరకేవాసమశ్నుతే|| మూర్ఖండేయః||శ్లో|| రవౌధనుస్సమాయా
తే గృహేకన్యారజస్వలా | పితృధం దేవ కార్యధం పరమాన్నంప్రశ
స్యతే | ధనుమానెకృసరం ప్రశస్తందుహితాస్వసా భగినీస్సుమోవాప్ర
ధమరజస్వలాయదితత్రకృసరాన్నభోజన తీర్థయాత్రాసుచనదోషః || తదా
హగౌతమః|| శ్లో|| ధనుమానెకృహేకన్యాయదిస్యాత్ప్రధమాతావా| దేవ

హేమాద్రా ఏకాదశ్యన్న వ్రాతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౩౩

యత్రాసుసర్వాసు కృసరాన్నంసదోషభాక్ || డైత్యకాదిషు దేవకార్యబం
బంధుసమాగమేష పరమాన్నంసదోషభాక్ || తదాహవసుః || శ్లో || పితృకా
ర్యేషుసర్వేషు దేవబంధుసమాగమే | పక్వాభ్యుక్వాతదన్నంతు ప్రభూతక్షీర
సంభవంసదోషభాగితశేషః || శ్లో || ద్విజోవినాసఃపితృ ప్రద్యుక్వాపాపస
మశ్నుతే|చ్చదకాయిత్యతదన్నంచ ఉపోవ్యుంజనీమిమాం || పంచగవ్యంపీఠే
త్పశ్య చ్చుద్ధౌభవతనాన్యథా|వ్యాగ్రీహిసాంపూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రా
కృసరాన్నపరమాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం || అథ ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రా
—*ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || ఏకాదశ్యంసంఘటితే పక్షియోరుభయో
రపియదిషు జ్ఞైశ్చసహపీన్యా ద్రోరవంయాత దారుణం || మారీరండేయః ||
శ్లో || హరివాసరభుక్వాపీ జయంత్యన్నవిమదకానః | కృష్ణే శుక్లేతథారాజ్
మహాంతంనరకంప్రజేత్ || గాలవః || శ్లో || యానికాసచ వావాని బ్రహ్మహ
త్యాయుతానిచ|అన్నమాశిత్యతిష్ఠంతి తస్మాదన్నంపరిత్యజేత్ | శుక్లా మేవస
దాగృహీతివజనం పాక్షికంకాప్యవిషయంసిత్య త్వేనభోక్తవ్యం కేచిత్తత్ర
భంజతే తదసమీచినం || మారీరండేయః || శ్లో || బ్రహ్మసేవ్యస్యప్రసన్న సర్వ
ద్రవ్యసమస్యచ | కృష్ణపక్షేహరిదిసే హ్యన్నంభుక్తంసదోషకృత్ || గాలవః ||
శ్లో || కృష్ణపక్షేహరిదిసే ద్విజోబ్రహ్మపరాయణః|భుక్త్వాసర్వసమసోస్మి ఉప
వాసఫలంలభేత్ | అన్యథాప్రమాత్రశ్చే ద్భుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ||
గాలవః || శ్లో || ఏకాదశ్యన్నభుక్వాపీ శుద్ధ్యధికాంద్రమాచరేత్ | విప్రస్స
ర్వసమస్తత్ర భుక్త్వాదోషైర్మలీవృతే | విధవానాం వ్రతనాంసన్యాసినాంద్వ
గుణం ప్రాయశ్చిత్తం || ఇతి హేమా ద్వివిచితే ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రాయ

—*వ్రాత్యాన్నకుష్ఠ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం || అథ వ్రాత్యాన్నకుష్ఠ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||
శ్లో || వ్రాత్యాన్నం యదికుష్ఠ్యంభుక్తైఃవిప్రేషుభాతురః|కబళికబళేచాం
ద్రంకృత్యాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ || మరీచిః || శ్లో || నగ్నోవేదపరిత్యాగీ వ్రా
త్యోగాయత్రినాశకః|కుష్టీతత్రసవిజ్ఞయో దుశ్చర్మామాగృహుతకః || తయో
రన్నంద్విజోభుక్త్వా శుద్ధశృంగరాణుణాదహ | పరాశెం || శ్లో || దుశ్చరే
ణశ్చవ్రాత్యస్య అన్నంభుక్త్వాద్విజస్సకృత్ | తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం చాంద్రము
క్తంమునీశ్వరైః || విధవా|బ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుష్ట్యన్నవాత్యాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*కుండగోళక పరివత్తి పరివేత్తి న్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ కుండగోళక యోః పరివత్తి పరివేత్తి రన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవ
లః॥ శ్లో॥ కుండశ్చగోళక శ్చైవ పరివత్తి పరివేత్తి । తేహేమన్నంనభోక్తవ్యంవి
ప్రైః పాపపరాజ్ఞుభైః॥ కుండాదిలక్షణమాహ॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ స్వస్థభతారియా
నారీ జారాసక్తాభవేద్యదా । తదుత్పన్నస్తుకుండస్సాస్య త్వర్వకమృబహి
ష్కృతః॥ మృతేభతారియానారీ జారాత్పుతమవాప్నూయాత్ । సవై గోళక
సంజ్ఞస్సాస్య త్వర్వకమృబహిష్కృతః॥ స్వస్థంజ్యేష్ఠంసముత్సృజ్య కనీయ్యా
మద్వహేత్స్నియం । తజ్జ్యేష్ఠః పరివత్తిస్సాస్య త్వరివేత్తా సహానుజః । తత్పు
త్రః పరివన్నస్సాస్య త్వరివింధోద్వీతీయజః॥ యమశతౌర్య్యతగ్రామసం
సారే రాజ్యపాలనే ఆందోళికారోహణేష్యవం వేదితవ్యం॥ గాలవః॥
శ్లో॥ కుండగోళకయోశ్చాన్నంపరివత్తిస్తథైవ । పరివేత్తుర్వదన్నంచతత్పు
త్రాణాంచయద్యవేత్॥ తయోర్య్యతగ్రామసంసారే యదన్నం మృష్టసంజ్ఞి
తం॥ తదన్నంసంపరిత్యాజ్యం పూర్వశ్చైర్ధమృవత్సలైః॥ పరాశరః॥ శ్లో॥
పరివత్తిపరివేత్తాతథాతాకుండగోళకా తేహేమప్రతాశ్చపాత్రాశ్చ యమ
శ్లోయదివ్యతగ్రాహా । తేహేమన్నంనభోక్తవ్యం ముఖజైర్ధమృలిప్సభిః॥
తత్రభుక్త్వాద్విజోజ్ఞానా దేకవారేవిధుంచరేత్ । చాంద్రాయణమిత్యర్థః॥
మౌసేచాంద్రంపరాకంచ చరేత్సంవత్సరేశ్యణం । చాంద్రాయణంపరాకంచ
ప్రజాపత్యంసమాచరేత్॥ తతఃపరంతత్సమస్సాస్య దపాక్షేగ్రాయణ్మదాశు
చిరితి॥ విధవాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుండగోళకాన్న
ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యత్యన్నదంపతి శిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ యత్యన్నంయతిపాతస్తం యతినాక్రీరితంతథా । దంపత్యోర్న్య
క్తశేషంయత్ తద్భుక్త్వాచాంద్రమాచరేత్॥ యతిద్రవ్యాణ్యోజయిత్యా
సమారాధనాదికం కరీతి తద్యత్యన్నం॥ యతిః భిక్షామటిత్వాస్వభోజనో
పరియచ్ఛిష్టంతద్యతిపాతస్తం స్త్రీపురుషయోర్భుక్త్యనంతరం యదన్నంపరి
శేషితం తద్దంపతిశిష్టం తదేవాహమనుః॥ శ్లో॥ ధర్మార్థ కామాన్సం
త్యజ్య ప్రథమంమమతాంత్యజేత్ । ఇతి ధర్మం పరిత్యజ్య యతిఃపాపపరో
భవేత్॥ బాలాంశ్చకులవృద్ధాంశ్చ గర్భిణ్యౌతురకన్యకాః । సంభోజ్యాతిధిభ్య
త్యాంశ్చ దంపత్యోశ్శేషభోజనం॥ ఇదం ధర్మంపరిత్యజ్య విపరీతంతయోర్వ

దీ॥ తత్రభుక్త్వాద్విజోయస్తు శుద్ధ్యర్థం చాంద్రమాచరేత్ । గౌతమః ॥
 శ్లో॥ యతేరాధాభుక్త్వా యత్యన్నం భోజనాపరిదంపత్యృచ్ఛక్తశిష్టం
 యద్భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్॥ విధవాదీనాం పూర్వవత్పరికల్పనీయం ॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*ఉచ్చిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ ఉచ్చిష్టాన్నభోజన ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఉల్లంఘితం
 పాదహతంబిడాలువిమదితంపూర్వోక్తశాకసంయుక్తం పలాండులశు
 నావృతం ॥ దేవపూజావిహీనం యదైశ్వర్యదేవవివజితం । ఏకపజ్జ్యూ
 పవిష్టైన బ్రాహ్మణైనవిఘాతితం ॥ నప్రత్యాశనభాండేషు తథా మానవివ
 జితం । పుత్రైఃపౌత్రైశ్చనుజైర్వా పుత్రపుత్రై రధాపివా ॥ భార్యావి
 లోకనైవైవ యద్యదన్నమసాక్షికం । దేవాలయేచయద్భుక్తం యదన్నం
 మూల్యసంభవం॥ విధూతేనైవశూషేణవదనేనానిలనచ॥ శాంతంపిండికృ
 తంచాన్నం యదన్నంజీవతండులం । తుషపాషాణసంయుక్తం పలికరణమిశ్రి
 తం॥ ఏతద్దుష్టంవిజానీయా త్పూర్వోక్తంగాలవాదిభిః॥ ఏతద్భుక్త్వాద్విజోయ
 స్తు మహాపాపంసమశ్నుతే ॥ భోక్తురాగమనాత్పూర్వం భోజనపాత్రేపరి
 వేషితం తదసాక్షికం । శిష్టంస్పష్టం ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంయోద్వి
 జోభుక్త్వా పూర్వముక్తంమనీషిభిః॥ పశ్చాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం పరాకంకృచ్ఛ
 మాచరేత్॥ ఏతత్సగోత్రచాలభోజనవిషయం ॥ భగినీపుత్రాదిసహభోజనే
 ద్విగుణోవిధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 ఉచ్చిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ పత్నీసహ భోజనప్రాయశ్చిత్తమా
 హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ద్విజుకామాతురోయస్తు పత్నీసహయదాన్నభుక్ ।

—*పత్నీసహభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పశ్చాచ్ఛాన్ద్రాయణం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వకీం॥ పత్నీసహభోజనకా
 లమాహ॥ మనుః॥ శ్లో॥మహారణ్యేచ యాత్రాయాంపథిచోరాకులేనతిఅసహ
 యోయదిభవేత్తదాభుక్తిర్నదోషకృత్ ॥ గాలవః॥శ్లో॥వివాహకాలేయాత్రా
 యాంపథిచోరసమాకులైఅసహయోభవేద్విప్రస్తదాకార్యం ద్విజన్మభిః॥ ఏక
 త్రయానమారోహే దేకపాత్రైఃన్నభోజనంభార్యయాసహభుక్త్యేతువిప్ర
 స్తత్రనదోషభాక్ ॥ అన్యత్రభోజనాయానే మహాంతంనరకంప్రశేత్ ॥ తద్దోష
 పరిహారార్థం పశ్చాచ్ఛాన్ద్రాయణంచరేత్ ॥ పరాశరః॥ శ్లో ॥ ఏకత్రయా

౧౩౬ హేమాద్రా శూద్రభాండభోజన పతితపక్షివిద్యాకావిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.

నమూరోహదేశపాత్రేతుభాజనం || వివాహేపథియాత్రాయాం కృత్వా
విప్రోనదోషభాక్ | అన్యధాదోషమాప్నోతి పశ్యాచ్చంద్రాయణంచరే
త్ || అభ్యాసేద్విగూంచైవ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ || ఇతి హేమాద్రి
విరచితే పక్షిసహభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ శూద్రభాండభోజనప్రాయ

—శూద్రభాండభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || అతీవతృప్తితోవిప్రో నశూద్రస్కోదకం పిబేత్ |
తద్ధృంఢభోజనైచైవ హ్యజ్ఞానాద్భుద్ధిమాగతః || తస్యోపనయనంభూయ
స్తప్తకృచ్చైరిశుద్ధ్యతి || పరాశరః || శ్లో || శూద్రభాండోదకంపీత్వాప్ర
పాయాంజలసేవనాత్ | శూద్రభాండస్తమన్నంచ కుక్త్వాశుద్ధకథంద్విజః ||
తస్యోపనయనంభూయ స్తప్తకృచ్చ్యంసమాచరేత్ || శంఖః || శ్లో || ప్రపా
యాంశూద్రభాండేవ స్థితంతోయంద్విజోయది | అన్నంవాజ్ఞానతోకుక్త్వాపు
నస్సంసారమాచరేత్ || పశ్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్తకృచ్చ్యంసమాచరే
త్ | విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే శూ
ద్రభాండభోజనోదకప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ పతితదుర్మాగః దుష్టాక్రాంత
పంక్త్యా భోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || పతితశ్చఖలశ్చైవ దుర్జ

—పతితదుర్మాగః దుష్టాక్రాంతపంక్త్యాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

నఃపిశునస్తధా | శారశ్చగాయకశ్చైవ నిత్యంయాచ్నాపరస్తధా || భిషగ్నోర
స్తధామమీతతతాయాభయప్రదః || ఏతేవై దుర్జనాఃప్రోక్తా నపాశ్చే
యాఃకదాచన | కుండశ్చగోశకశ్చైవ అయాజ్యానాంచ యాజకః || చక్రాంకే
తతసూరాజక తథాలింగాంతోపివా | చారువాకోమాషకశ్చ ఉన్మత్తఃకితవ
స్తధా || ఏతైరావేష్టితాపజ్జిహ్వాపచాసర్వదాన్యథాం | ఏతేషామన్నధు
గ్విప్రః పాపమేవసమాశ్రయేత్ || ఏకత్రభోజనైరాజక చాంద్రాయణమ
ధాచరేత్ | మాసభోజీమహాపాపీచాందంపారాకమాచరేత్ || వర్షభోజీమహ
చాంద్రంకృత్వాశుద్ధివ వాప్నుయాత్ | విధవాబ్రహ్మచారిసన్యాసినాంపూర్వవ
త్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే పతితాని దుష్టాక్రాంతపంజ్జిహ్వాభోజనప్రాయ
శ్చిత్తమ్ || అథవిద్యాకరమధితతక్రపానపలాండులశునగృంజనాభక్షణప్రా

—విద్యాకరమధితతక్రాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్—

యశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || లశునగృంజనంతక్రంపలాండులయనంతధా |
త్యక్త్వాభోజ్యంబ్రాహ్మణేన జగ్ధ్వాపాపంసమశ్నుతే || గృంజనంకామవృద్ధ్య

(౧౮) హేమాద్రాశ్వేతవృంతార క్తతామ్రపాత్రస్థగవ్యప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౩౭

ర్థంవర్ణచూర్ణంకరమధితంతక్రంవిలయనంఘృతమలంకారీయోపరిజాతం ఛత్రం
ఏతానివిమైర్నిరృభోక్తవాగ్ధని॥ తదాహమామరగంజేయః॥ శ్లో॥ ఛత్రాకంవి
ద్యరాహంచపలాండుంగ్రామకుకుటం లశునంగృంజనంచైవ మత్యాజగ్ధా
పతేద్విజః॥ జ్ఞాత్వాఘృక్వాత్తుచాంద్రంస్యాదజ్ఞానాత్తప్రమీరితం॥ సకృదే
వంచజానీయాద్భూమివా రేద్విరావృతం॥ అబ్దాదూర్ధ్వంమహాపాపీపతితస్సన్న్య
న్నసంశయః॥ విధవాబ్రహ్మచారిణాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేపి
ణ్యోకాదిప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశ్వేతవృంతార క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకా

—*శ్వేతవృంతాకర క్తశిగ్రువృత్తభటుణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శీంగవిల్వాదుంబరభిస్సటాభటాణై ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వా
ర్తాకతకాళింగవిల్వాదుంబరభిస్సటాః॥ రక్తశిగ్రుమలాబుచభుక్వా చాం
ద్రాయణంచరేత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వృత్తాలాబుంరక్తశిగ్రుశ్వేతవృంతాక
మేవచ॥ కాళింగభిస్సటాబై ల్వంకతకౌదుంబరంతథా॥ మత్యాజగ్ధాపతేద్వి
ప్రఃపశ్చాజ్ఞాంద్రాయణంచరేత్॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ వార్తాకతకాళిం
గవిల్వాదుంబరభిస్సటాః॥ యస్యకుక్షౌ ప్రవతంతేతస్యదూ రతరోహరిః॥
రక్తశిగ్రుమలాబుచ శ్వేతవృంతాకమేవచ॥ భక్షయిత్వాద్విజోయస్సు సతు
చాంద్రాయణంచరేత్॥ యతిబ్రహ్మచర్యాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితేశ్వేతవృంతాకర క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకాళింగవిల్వాదుంబరభిస్స
టాభటుణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథతామ్రపాత్రస్థగవ్యభటుణప్రాయశ్చిత్తమా

—*తామ్రపాత్రస్థగవ్యభటుణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ తామ్రపాత్రస్థితందుగ్ధ.గోమూత్రంతక్రమేవవా । ద
ధివాతామ్రపాత్రస్థంనారికేళోదంతథా॥ ద్విజఃపీత్యాసురాపానం కృత
వాన్నాత్రసంశయః । అజ్ఞానాద్జ్ఞానతోవాపిసురాపానసమంవిదురితి॥ మా
మరగంజేయః॥ శ్లో॥ గవ్యంమూత్రంతథాతక్రంనారికేళోదకంతథా । తా
మ్రపాత్రస్థితంపీత్యాపయోలవణసంయుతం॥ ద్విజఃకామా త్సురాపానమ
జ్ఞానాచ్ఛాందభటుణం । కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతిమద్యాఘ్రాణే తథైదవం॥
పరాశరః॥ శ్లో॥ నారికేళోదకంతామ్రపాత్రస్థంగవ్యమేవచ । లవణాక్తం
పయశ్చైవ మద్యాఘ్రాణంతదైవచ॥ ద్విజోజ్ఞాత్వాచరేచ్ఛాంద్రంపీత్యా
జ్ఞానాత్ప్రజాపతిం । అన్యధాదోషమాప్నోతి సరికంచాధిగచ్ఛతి॥ యమః॥
శ్లో॥ తామ్రపాత్రస్థితంగవ్యంనారికేళోదకంతథా । లవణాక్తంపయశ్చైవ

౧౩౮ హేమాద్రా పీతశేషోదక ముఖేనోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్.

మద్యగంధంతథైవచ || పీత్వాద్విజశ్చరేచ్ఛాంత్రం ప్రాజాపత్య మకామతః ||
 మద్యాఘ్రాణేవిశేషమాహ || దేవలః || శ్లో || హింతాశతాశఖజూర నారి
 కేశవనేచరః | దైవాద్వాయువశాత్పాప్రప్తం ఘ్రాత్వా విప్రస్యదక్షిణం |
 హస్తయాఘ్రాయసహసా శుద్ధిమాప్నోతితత్తతాత్ || అభావేభాసరంప
 శ్యేత్సప్తప్తావకణజపెద్ధరిం | దైవాన్మద్యగంధం శాకపరిష్కృతగంధం
 వాయువశాత్పాప్రప్తమాఘ్రాయ పశ్చిష్టపదక్షిణహస్త మాఘ్రాయశు
 ద్ధ్యతి || అభావేమార్తాంశంపశ్యేత్ | స్వదక్షిణశ్రవణంస్పృష్ట్యాహరిం మ
 నసాన్మరకశుద్ధ్యతి || తతఃపరంనాసికాంవిధాయగచ్ఛేత్ | విప్రస్యాదీనా
 మేవం || ఇతి హేమాద్రవిరచితేతామ్రపాత్రస్థగవ్యాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్ ||
 అధపీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || విప్రస్యపీతశేషం

—పీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యత్త్రాయమన్యఃపిబేద్యః | మద్యపానసమంప్రాహు స్తత్రాయంమునిపుంగవాః ||
 వ్యాసః || శ్లో || పీతశేషంద్విజఃపీత్వాసురాపానసమంజలం | పీత్వాజ్ఞానాద్వి
 జఃకుర్యాత్ప్రాజాపత్యవిశుద్ధయః || ఏకపక్షుర్యపవిష్టానాంవిపాణంపాత్ర
 సంస్థితం | పీతశేషంజలంపీత్వా విప్రఃకుర్యాత్ప్రాజాపతిం || ఏతేన శుద్ధిమా
 ప్నోతివిశుద్ధ స్తవ్యధాద్విజః | పీతశేషమపికించిత్త్రాయంభూమా నిపాత్య
 పీత్వానదోషః || తదాహ || *మారగండేయః || శ్లో || పాత్రాభావేజలాభా
 వపీతశేషంద్విజఃపిబేత్ | భూమాకించిస్త్రిపాత్యాభిపీత్వావిప్రోదోషభాక్ ||
 జాదాలి || శ్లో || పీతశేషంకబంధంయత్ప్రామిచ్చక్ద్విజోయది భూవికించిజ్ఞ
 లంక్షిప్తాపీత్వాతత్రనదోషభాక్ || గౌతమః || శ్లో || పీతశేషం జలంవిప్రపా
 తుమిచ్చక్త్రపాతురః | భూవికించిజ్ఞలంక్షిప్తాపీత్వా తత్రవిశుద్ధ్యతి || ఏత
 త్పుధక్పాత్రాభావవిషయం | పాత్రేవిద్యమానేనతిస్వపాత్రస్థోదకమేవపిబే
 త్ || నాన్యత్ || యమః || శ్లో || ఆసనంశయనంపస్త్రంజాయాపత్యంకమండ
 లుః | ఆత్మనఃకుచిరేతానిపరేషామశుచిర్భవేత్ || అతస్స్వపాత్రస్థోదకమే
 వపమించినమభావేహ్యోక్తంకృత్యాశుద్ధ్యతీత్యర్థః || ఇతి హేమాద్రవిరచితే
 పీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథముఖేనోదక పానఖిరోష్ఠ హరిణీషీ
 రయామలసవక్షీర పానమృతవత్సగోక్షీర పానప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||

—ముఖేనోదక పానఖిరోష్ఠ హరిణీషీర పానప్రాయశ్చిత్తమ్.—

శ్లో || ఉష్ణ గ్నీరంఖరక్షీంహరిణీషీరమేవచ | మృగీక్షీరంపశాధింన్యంక్షీరం

యాములసంతధా ॥ ముఖేనోదకపానంచమృతవత్సా పయస్తధా । పీశ్వా
ద్విజస్యకృన్యోహతేజవలం మహిషీపయః ॥ తస్యోపనయనంమాణస్తప్త
కృచ్ఛగ్రివిశోధనం । మృతవత్సాపయఃపానంముఖేనోదకపానంవినైత్యర్థః॥
మాంసంఙ్గేయః॥ శ్లో॥ మృతవత్సాపయఃపీత్యాముఖేపీత్యాజలంద్విజః । ఉ
పోష్యరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సాంధిన్యం యామ
లందుగ్ధమృష్టప్రీదంచమార్గజం॥ ఖరోష్ట్రయోఃపయఃపీత్యా పునస్సంసాహ
రమహాతి॥ పశ్చచ్ఛేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్తకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ । ఏతేనశు
ద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిష్యతే॥ ప్రజాపతిః॥ శ్లో॥ ఖరోష్ట్రయోశ్చసాం
ధిన్యంయామలంమార్గజంతధా । కేవలంమహిషీదుగ్ధంద్విజఃపీత్యాపతత్యర్థః॥
తస్యోపనయనంభూయః తప్తకృచ్ఛగ్రిశుద్ధ్యతి । ఏప్రస్త్రీణాంబహుచారి
ణాంసన్యాసి నాంద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తంవేదిత్యర్థం॥ ఖరోష్ట్రయోః క్షీరపా
నేదోషధార్ధంతప్తకృచ్ఛగ్రిమాత్రం నపునస్సంసాహరః ॥ తదాహగౌతమః॥
బౌషధార్ధం ద్విజఃపీత్యా దుగ్ధంఋరక్రమేశయోః । తప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్పశ్చ
న్నపునఃకర్మగారవాత్ ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితే ఉష్ణగ్నిక్షీరాదిపానప్రా
యశ్చిత్తమ్॥ అథమనుష్యమృగపక్ష్యాదిమలమూత్రాదిభక్షణే ప్రాయశ్చిత్త

—మనుష్యమృగపక్ష్యాదిమలమూత్రాదిభక్షణ ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ మనుష్యస్య ఖరస్యాపి సూకరస్యద్విజస్యనః । మల
మూత్రంపిబేద్యస్తు రేతోవారోగవిడితః । ద్విజఃపశ్చాత్పునఃకమః తప్తంకృ
త్వాచిశుద్ధ్యతి॥ అజ్ఞానాచ్ఛుదిమాప్నోతిజ్ఞాతాచాంద్రవిశోధనం॥ ఏతదనా
తురవిషయం॥ ఆతురవిషయే ప్రాయశ్చిత్త మాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఆతు
రోరోగముక్త్యర్థంఖరమానుషసూకరాః । ఏతేషాంమలమూత్రంచ పీత్యా
దోషమవాప్నుయాత్॥ రోగాంతే దేహశుద్ధ్యర్థంతప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్సుఖీ!
అనాతురఃపునఃకమఃకృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ ద్విజః
పీత్యామలంమాత్రంఖరమానుషయోకితేః॥ ఆగదోదేహశుద్ధ్యర్థం పునఃక
మఃపురస్కరం । తప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్సమ్యగ్రోగితప్తంసమాచరేత్ ॥ ఏతేన
శుద్ధోభవతినచాన్వైకమఃభిద్విజః॥ యమః॥ శ్లో॥ ద్విజఃపీత్యా మలం
మాత్రంఖరమానుషయోకితేః ॥ మయూరహంసగృధ్రాణాంసకృద్భుక్త్యా
తుపాతకే । పునఃకమఃప్రకుర్వీత తప్తకృచ్ఛగ్రింవిశోధనం ॥ రోగిణోసపునః
కర్మతప్తకృచ్ఛగ్రిముచితం । సుఖీనూత్వాపిబేద్యంనారితౌమధఃసీరితం॥

౧౪౦ హేమాద్రా అస్థిచగ్గుపక్షిలోమ కేశోపహతభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

యతీనాంవిధవానాంబ్రహ్మచారిణాంద్విరావృత్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే
మనఃస్వ మలమూత్ర ఖరసూకరాది మలమూత్రభక్షణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అ
—*అస్థిచర్మ పక్షిలోమ కేశోపహతశాకాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
ధాన్యజలపక్షిబహులోమ కేశమలోపహతశాకాన్నభోజనే ప్రాయశ్చిత్త
మాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ శాకమధ్యేన్నమధ్యేవాదంత కేశనఖామలం ॥ అస్థిచర్మ
ద్విజస్యాంగలోమకీటాఖవస్తథా ॥ బహ్వన్నం నపరిత్యాజ్యం స్వపాత్రస్థం
పరిత్యజేత్ ॥ అన్నప్రమాణమాచారాధ్యాయే ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణేభిహితం ॥
అతోన్నవిశేషమాహ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో ॥ అల్పేన్నేశాకమధ్యేవా దధిక్షీరాది
మద్విజాః ॥ దంత కేశనఖావిష్టాద్విజలోమాస్థిచమఃచ ॥ కీటాఖు క్రిమయస్త
త్రపదనంసంపరిత్యజేత్ ॥ స్వపాత్రస్థంగృహేచాల్పముభయం సంపరిత్యజే
త్ ॥ ధుక్త్యనంతంశాకౌదనపాత్రయో ర్విద్యమానేతఃపన్నం ఛర్దయిత్వా
ఉవోవ్యంశుద్యతి ॥ ఛద్యభావేఘటికా సప్తప్రమాణాదౌ రాత్రిభోజనం
విమ్యగాయత్యృష్టశతజపావ పంచగవ్యంపితౄశుద్ధ్యతి ॥ తదాహమనుః ॥
శ్లో ॥ జ్ఞాతైవైతేదూకాపితంభ క్తంభుక్త్వావిప్రఃప్రమాదతః ॥ ద్విమహూర్తం
ముహూర్తంవాతదన్నంబేణకతామగాత్ ॥ తదంతేవమనంకృత్వాశుద్ధో
భవితుమహతి ॥ నచేత్పరేద్యురుషసిస్నాత్వాజప్తావిధానతః ॥ అష్టోత్రం
శతంపశ్చాత్పంచగవ్యంపితేత్తతః ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్రనశుద్ధస్త్రవ్యధా
ద్విజఇతి ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో ॥ పక్వంవాల్పంత్యజేచ్ఛాకమన్నమల్పంత్యజేత్తథా ॥
వీతైరుపహతంభుక్త్వాతదానీంఛర్దిమాచరేత్ ॥ జీర్ణేపరేద్యురుషసిస్నాత్వాదే
వింజపెచ్చతం ॥ బ్రహ్మకూర్చవిధానేనపంచగవ్యంపితేత్తతః ॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నో
తిమృన్మయంతత్పరిత్యజేత్ ॥ బహుకేశేషశాకాన్నయోర్మధ్యేస్థితేషుపూర్వావ
త్ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఏకస్థిశ్చిత్తేవిశేషమాహ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో ॥ అన్నేవాప
క్వశాకేవాకేశమాత్రేవ్యపస్థితే ॥ కబలేవాపిరాజేంద్రకబళం తం పరిత్యజే
త్ ॥ గండూషమేకంకృత్వాతుశేషాన్నంప్రోక్షయేజ్జలైః ॥ మృదంభస్తక్షి
పేత్రత్రపశ్చాద్భుక్త్వానదోషభాక్ ॥ మృదంవాభస్మచెత్యథః ॥ అన్యైర్వా
రీభిర్వాస్వపాత్రస్థమన్నంప్రోక్షణాదిభిః శుద్ధింకారయిత్వాస్వయం గండూ
షమేకంకృత్వానభుక్త్వానదోషభాగిత్యథః ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితేవర్ణా
స్థినఖమలాదిదూషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధభోజనకాలేదీపనిర్వాణ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ దీపఃప్రజ్వాలయన్రాత్ర్యాం భోజనేనా

హేమాద్రాభోజనకారేదీపనిర్వాణవికహస్తశవాశ్రితప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౪౧

—*భోజనకారేదీపనిర్వాణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శమాప్తుయాత్ || ధృత్వాపాత్రంతదాదోభ్యాం సంస్కరణభానుమవ్యయం ।
 పునరీపాగమేతాత గాయత్ర్యాన్నేజలంక్షిషేత్ || తదన్నమత్యజేదాక్వా
 శుద్ధిమాప్నోతిపండితః । అన్యదన్నంపునర్భుక్త్వా పంచగవ్యంపితేత్రదా|| పూర్వ
 పరిష్కృతమన్నమేవభోక్తవ్యం || నపునదాతవ్యం || గౌతమః || శ్లో || దీపో
 యదాప్రణప్తశ్చేద్ద్యాయనాతైలవజ్జనాత్ || పాణిభ్యాం పాత్రముద్ధృత్య
 స్మరన్మృతాండమవ్యయం || పునరీపాగమేచాన్నం స్థితంపాత్రపరిష్కృ
 తం || నపునస్తప్తదాతవ్యం భుక్త్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ || విధవాబ్రహ్మచా
 రియతీనామేవంవేదితవ్యం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే భోజనసమయేదీపనా
 శనప్రాయశ్చిత్తం || అథ ఏకహస్తవామహస్తపటపాషాణాదాభోజనప్రా

—*ఏకహస్తవామహస్తపటపాషాణాదాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || ఏకహస్తేనవామేనఽటుపుష్పేఫలేత్వచి, పా
 షాణేదారుతామైవా భుక్త్వాదోషమవాప్నుయాత్ || గౌతమః || శ్లో || త్వచి
 పుష్పేఫపాషాణే తామ్రవస్త్రైర్ధస్తండిలే ఉపలాయంమునిశ్రేష్ఠవామహస్తే
 నవాద్విజః || ఎకేనపాణినాతోయపానంవామేనభోజనం || త్వచిపుష్పేఫలే
 వాపి పాషాణేతామ్రభాజనై || ఉపలాయంచవస్త్రైవా అంజలౌస్థండిలేపి
 వా, భుక్త్వాన్నంపూర్వజ్ఞానాతామృతకృచ్ఛ్రంసమాచరేత్ || హరితః || శ్లో ||
 ఉపలాయంచవస్త్రైవా అంజలౌస్థండిలేపివా త్వచిపుష్పేఫలేవాపిపాషాణే
 తామ్రభాజనై || ఎకేనపాణినాతోయపానంవామేనభోజనం || ద్విశస్త్రమృ
 త్తయేపాత్రైకృత్వాకాయంసమాచరేత్ || వ్రతార్థకంవామహస్తభోజనై
 స్త్రీశాంసదోషః || తదాహగౌతమః || కామ్యార్థకంభోజయెన్నారీ వామ
 హస్తేనసర్వదా || నతేనదోషమాప్నోతి వ్రతంయావత్సమాప్యతే || కంఠా
 తిన్రణాదిభిరాక్రాంతే వామహస్తభోజనదోషః || తదాహగౌతమః || వామహ
 సేనచుంజీయా ద్విప్రోఽవామేవ్రణాదిభిః । దుష్టేనతేనదోషస్సాన్యదన్యధా
 శూద్రవసః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఏకహస్తపానపాషాణపటాదాభో
 జనప్రాయశ్చిత్తం || అథశవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||

—*శవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో || గ్రామేవాపట్టణేపల్ల్యాంకుణపోషిప్రసంజ్ఞితః || నతావద్భ్యోజనంకుర్యా
 ద్యాచద్దామేవసత్యదః || మహాధారతే || శ్లో || బాలోవాకన్యకావాపి విప్రోవా

౧౪౨ హేమాద్రా-సూర్యసోమోపరాగ భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

ధనితంబిసిమ్మత్వాగ్రామెస్థితేయత్ర విప్రస్తత్రనభోజయేత్ || యదిఘంక్తే
సపాపీర్యాదన్నంక్రిమిసంజతం || మరీచిః || శ్లో || పట్టణేస్వగృహేత్యాజ్యం
గ్రామేవీధ్యాంపరిత్యజేత్ || అన్యత్రసవైకస్సంత్యాజ్యం భోజనంతోయధా
రణం || సంవతః || శ్లో || యత్రైవకుణపస్తీమైష్విప్రస్తత్రమహాజనః | పాకయ
త్నంతదాఘక్తీం జలాహరణమేవచ | నకుర్యాత్తావతావిప్రో యావత్త్రిష్ఠతి
భూతలే || నత్రత్రభోజనంకుర్యాదన్యధాకాయమాచరేత్ | కుణపేనాశ్రిత
గ్రామే విప్రోభుక్త్వాసపాతకీ || పశ్చాత్కాయంప్రకుర్వీత పంచగవ్యమతఃప
రం | బాలానాంక్షీరపానేన నదోషోగృహమేధినాం || ఎతత్సర్వేషాంసమం ||
ఇతి హేమాద్రివిరచితే శవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తం || అథ సూర్య

—*సూర్యసోమోపరాగ కాలభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సోమోపరాగకాలభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || సూర్యసో
మోపరాగేచ ఉక్తకాలంవినాద్విజః || తదన్నంమాసమిత్యాహు స్తదోచ్చక్తా
మాంసఘక్తదా || మరీచిః || శ్లో || సూర్యగ్రహేతునాశ్చీయా త్సార్వాయా
మచతుష్టయం | చంద్రగ్రహేతుయామాంస్త్రీధుక్త్వాపాపంసమశ్నుతే | ఇతి
ధమంపరిత్యజ్య యోవిప్రస్తన్యధాచరేత్ | తస్యోఽనయనంభూయఃతప్తం
సాంతపనస్త్యతం || సూర్యగ్రహభోజనతప్తం చంద్రగ్రహభోజనసాంత
పనం || తదేవాహమనుః || శ్లో || సూర్యోపరాగయోభుక్తౌ తస్యపాపం
మహాత్తరంతస్యపాపవిశుద్ధ్యథేకం తప్తకృచ్ఛిముదీరితం | చంద్రోపరాగకా
లేతు భుక్త్వాకాయంసమాచరేత్ | ఉభయోభోజనవిప్రః పునస్సంసార
మహాత్మి | విధవానాం సన్యాసి నాంపునస్సంసారవజః || బహ్వచారి
ణామేవం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే సూర్యసోమోపరాగ కాలభోజనప్ర
ాయశ్చిత్తం || అథ భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || స్వ

—*భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ణేవారాజతేకాన్యై ప్రత్యహంభోజనంచరేత్ | తద్భిన్నంయదిరాజేంద్ర
నకుర్యానత్రభోజనం || జాబాలిః || శ్లో || స్వణరాజతేకాన్యైషు పలాశక
దళేషుచ | విప్రోభుక్తేమహాత్పుణ్య మవాప్నోతిసంశయః | యదిభిన్నంపరిత్యా
జ్యం తదాఘక్త్యేదవంచరేత్ || ఎతానిస్వణరాజతేకాన్యానిషద్విచకలి
తానిచేతస్సర్వధాత్యాజ్యాన్యేవ || తదేవాహ దేవలిః || శ్లో || స్వణంకాన్యం
తథారాజక రాజతంభిన్నమేవయేత్ | తత్రభుక్త్వాసరేత్తుగ్రయ మన్యధానో

సంధ్యాదిభోజనేచండాలధ్వని సత్కర్మశిశుకరాదిదర్శకశ్రేష్ఠప్రాయశ్చిత్తమంగళ

వమాప్నుయాత్ | పలాశకదళీపణాదిఘయోభోజనంచరేత్ తాన్యైవాహర
ణీయానిసపాత్రాంతరాణి | అన్యధాపూర్వపత్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధ్యతి ||
తదేవాహపరాశరః || శ్లో || యేషుపణేమయాభుక్తిసైషుతాముఖజన్మరే
త్ || అన్యపాత్రంతథాభిన్నం తత్రధుక్తేందవంచరేత్ | అభిన్నభాండేకపా
త్రైవభోజనే విపాణాంధర్మోచధాత్వే అన్యధాక్షీణతామాప్నోతి || గౌత
మః || శ్లో || అభిన్నపాత్రేయోవిప్రః పణేష్యేకేమజాతతః | భోజనంకరతెసో
యం సంపూర్ణాయుభావేదిహ | సర్వేషామేతదేవేదితవ్యం | నాన్యత్ || ఇతి
హేమాద్రివిరచితే భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తం || అథ సంధ్యాదిభోజన
—*సంధ్యాదిభోజనకాలేషు చండాలాదిధ్వనిశ్రవణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
కాలేషు చండాలాదిధ్వనిశ్రవణప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || సాంభో
జనేవేశాయాం జపహోమమైత్యుక్తా | సంధ్యాదిత్యకామ్యేషు దేవపూజా
సుసర్వదా | చండాలాస్త్రివిధాః పోక్తాస్తేషాంసంభాషణాదికం | శ్రుత్వాకర్త
పరిత్యజ్య దృష్ట్వాతత్పునరాచరేత్ | అన్యధాదోషమాప్నోతి | మః భృషోహే
జాయతే | చండాలస్యైవయతకర్తృశ్రుత్వా దృష్ట్వాపరిత్యజేత్ | గ్రామచం
డాలానాంతతత్సాధనధ్వనిశ్రవణకృత్వాభోజనాదికంపరిత్యజేత్తతత్సా
ధనానిరజకస్యవస్త్రసంఘట్టనధ్వనిః | చర్మకారకస్యచమత్తాడనం | స్వోకా
రకస్యస్వణతాడనః | తత్తకస్యదారుసౌష్ఠవాధాతత్తజ్జంఠిలఘాతకస్య తిల
ఘాతకస్యతిలయంత్రధ్వనిః | సూనోమాంసఖండనం | కలాలస్యఆద్రాభాండ
తాడనం | ఎతేషాంతత్సాధనఘాతానాం ధ్వనిశ్రవణేదర్శనైచతత్త్వాజ్యం పు
నఃకర్తృకిరణీయం || తదేవాహమారగండేయః || శ్లో || ఎతేషాంసాధనానాం
ధ్వనింశ్రుత్వాసుకర్తృసు | కర్తృతత్సంపరిత్యజ్య త్రోత్రంస్పృష్ట్వాచదతీణం |
అక్షిణీపయసాస్పృష్ట్వాపునఃకృత్వావిశుద్ధ్యతి | దశానెసంపరిత్యజ్య పునఃక
మసమాచరేత్ | అన్యధాభోజయే ద్విప్రకర్తృకుర్వాత్తదాయ || అష్టాత్ర
రశతంజప్వా గాయత్రీంవేదమాతరం | ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతి | విజౌనాన్యత్రకర్త
ణా || యతిబ్రహ్మచారిణామేవం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చండాలాధ్వని
శ్రవణప్రాయశ్చిత్తం || అథసతకర్తాచరణకాలేసూకరాదిదశానెప్రాయ

—*సతకర్తాచరణకాలేసూకరాదిదశానెప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || సూకరంకుకుటంశ్యానం ద్విజౌదృష్ట్వాసుకర్త
సు | తతకర్తృసంపరిత్యజ్య పునఃకృత్వావిశుద్ధ్యతి || భోజనేభోజనంత్యక్తా

౧౪౪ హేమాద్రోజస్వలాన్నభోజన స్పృష్టాదృష్టాన్నప్రాయశ్చిత్తమ్.

సుఖహస్తీతిపూర్వజః । అన్యధాదోషమాప్తీతి యదిలాభాత్ప్రవతతే ।
 స్నానాదినిత్యకర్తృమధ్యే సూకరాదికందృష్టాపూర్వవత్ । శ్రోత్రాదికంస్పృ
 ష్టాపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వావిశుద్ధ్యతి । నాన్యకర్తృభిః ॥ స్త్రీణాం
 యతిబ్రహ్మచారిణామేవం ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే సతగు
 ర్తాచరణకాలే సూకరాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ రజస్వలాన్నభోజనప్రా

— రజస్వలాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. * —

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలం ॥ శ్లో ॥ రజస్వలాన్నంయోభుక్త్వా ద్విజౌజ్ఞానాత్సకృ
 ద్యద్యది ॥ కారవంసరకంయతి భవేత్సౌద్విగహితః । ఋతుమత్యప్యజ్ఞా
 నాత్పశనాదికంకృత్వానుక్త్యనంతరమీషచ్ఛవగుంరజౌదృష్టాఅహంరజస్వ
 లాభవామీతిజ్ఞాత్వా ౭పసరతితదపసరణేషుక్తవంతౌ రజస్వలాన్నభో
 క్తారః । తేషాంభోక్తృణాం పునరుపనయన చాంత్రాయణాభ్యాం వినాశు
 ద్ధిగ్నాస్తితదేవాహ ॥ మారగుండేయః ॥ శ్లో ॥ అజ్ఞాత్వాపుష్పిణీనారీకృత్వావై పచ
 నక్రియాంపశ్యచ్ఛవగుంరజౌదృష్టాతస్తాద్యేశాదపాత్రమేత్ ॥ తాందృష్టాభా
 వణంశ్రుత్వాభోక్తౌర్వాదిజనాయకాః । కృత్వాశుద్ధిమవాప్తుస్తేచాండ్రంవ్రత
 మనుక్రమాత్ ॥ పంచగవ్యేనశుద్ధాస్సృగరస్యధాపాపిసోభవత్ ॥ యతిబ్రహ్మచా
 రిణాంస్త్రీణామప్యేవం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే రజస్వలాన్నభోజనప్రాయశ్చి

— స్పృష్టాదృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. =

త్తమ్ ॥ అథ స్పృష్టాన్నదృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలం ॥ శ్లో ॥ శూ
 ద్రైర్నానావిధైర్వజైశ్చండాలాదిభిరీషితం । పుష్పవత్యాసూతికయాదృష్టం
 వాపతితాదిభిః । అన్నంధత్యంతధాశాకం భుక్తైరివిప్రస్సకృద్యది । ప్రాయ
 శ్చిత్తీభవేద్వాపి సకర్తార్హోభవేదిహ ॥ గాలవః ॥ శ్లో ॥ చండాలపతితవాత్య
 చారువాకాజితేంద్రియైః । అస్మాతవద్భిజ్ఞానైశ్చ శ్వపాకైఃపరిదూషితం ॥
 మలమూత్రసమిషస్థం తుషాంగారకపాలవత్ ॥ ఉచ్ఛిష్టస్పృష్టసంస్పృష్టసం
 స్పృష్టంభత్యమన్నంచయద్యవేత్ ॥ ద్విజైస్తత్తన్నభోక్తవ్యం శాకంవాభో
 జ్యమేవవా । యదిమోహవశాద్భుంక్తైః ప్రాయశ్చిత్తీభవేదిహ ॥ తౌగాషీః ॥
 శ్లో ॥ పూర్వోక్తైర్వానిమితైర్వా స్పృష్టముచ్ఛిష్టమేవయేత్ ॥ తదన్నంయో
 ద్విజౌభుక్త్వాపశ్యేత్తాపమవాహ్యచ । స్వశరీరపేశుర్భుధంకాయకృచ్ఛగ్ని
 సయాచరేత్ ॥ పంచగవ్యేనశుద్ధిస్సాన్యేవ్రతనాంయతినామిహ । విధవా
 నామిదంశుద్ధనాన్యధాశుద్ధిర్ష్యతే ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే స్పృష్టాన్న

(౧౯) హేమాద్రానిషిద్ధదిసేదేవపరిత్యాగభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౪౫

దృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధనిషిద్ధదిసేషుద్విరోజన ప్రాయశ్చి

—*నిషిద్ధదిసేషుద్విరోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ|| దేవలి|| శ్లో|| పితౄణాం తాపాత్పుర్యేద్యుర్భానువారేచసంక్రమః |
తథాచతుర్దశ్యష్టమ్యోర్వగ్రతేషుచమహోత్సవే || శ్రోత్రయమరణంప్రాప్తై
గురూణాం దుఃఖసంభవేపిరౌవ్యాధినాగ్రసౌమహారాజనిపాతనే || ఉక్తే
ష్యేతేషుసర్వేషుఅన్యేషువ్రతపర్వసు|| నన్వివారంసమన్వీయాన్విప్రోధమకప
రాయణః || మారగండేయ|| శ్లో|| అరగన్ద్యపర్వరాత్రాచమృతాహంతుర్వ
వాపరేతథాచతుర్దశ్యష్టమ్యోర్వగ్రతేషుచమహోత్సవే | పితౄణాం వ్యాధినాక్రా
ంతామహారాజనిపాతనే | శ్రోత్రయమరణంప్రాప్తైగురూణాం దుఃఖసంభవే || ఉ
క్తేష్యేతేషుచాన్యేషుపుణ్యేషువ్రతపర్వసు || నన్వివారంసమన్వీయాన్విప్రోధర్
మసున్నరక్షాత్సృపాపవిశుద్ధ్యర్థంసహసానిషక్పాతంచరేత్ || అజ్ఞానాతాగ
యకృచ్ఛగ్రంస్యాజ్ఞాత్వాతప్రసమాచరేత్ | పంచగవ్యేనశుద్ధస్నాన్యద్విప్రో
ద్విర్వారభోజనే || ఇతి హేమాద్రవిరచితేనిషిద్ధదిసేషుద్విరోజనప్రాయశ్చి
త్తమ్ || అధదేవపూజావైశ్వదేవ పరిత్యాగభోజనే ప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*దేవపూజావైశ్వదేవపరిత్యాగభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలి|| శ్లో|| దేవతారాధనంత్యక్త్వావైశ్వదేవంతథాతిధింయోవిప్రోభోజ
నంకృత్వానిత్యహామంతథాత్యజేత్ || సురాపీనహేవిజ్ఞేయ స్సర్వకమకబహి
ష్కృతః || మారగండేయ|| శ్లో|| వైశ్వదేవనిత్యహామం తదైవాతిధిభోజ
నం | దేవతారాధనంచైవత్యక్త్వావిప్రోమహమునే || భుక్త్యాజ్ఞానాన్మహదోష
స్సురాపీకధ్యతేబుధేః || జాబాళి|| శ్లో|| వైశ్వదేవదేవతార్చననిత్యహా
మంతథాతిధిం | బ్రహ్మయజ్ఞంపితౄణాంవేదతస్మాద్విజవల్లభః || త్యక్త్వాభు
క్త్వాతథావిప్రస్సురాపీత్యవ్యతేబుధైః | తప్తకృచ్ఛగ్రంచరేత్వాపీతస్తద్దోషా
పగ్రముచ్యతే || పంచగవ్యేనసూతాత్కానాన్యధాశుద్ధిరసిహి || ఇతి హేమా
ద్రవిరచితేదేవపూజావైశ్వదేవాతిధి బహ్మయజ్ఞ పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

—*ఉష్ణోదకస్నానకూపోదకస్నానమృత్తికాహీనశౌచప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అధఉష్ణోదకకూపోదకస్నానంపృత్తికాహీనశౌచప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవ
లి|| శ్లో|| ఉష్ణోదకేనసప్తాహంతథాకూపోదకేనచ | మృత్తికాభిర్వినిశౌచంకృ
త్వాసప్తాహమాదరాత్ || చతుర్వేదధరోవిప్రఃపూజాప్రవీవనసంశయః || గౌ
తమః || శ్లో|| మృత్తికాభిర్వినిశౌచంస్నానముష్ణోదకేనచై | కూపోదకేనసప్తా

౧౮౬ ఉపవీతశిఖేవినాభోజనకాలేక్షుతజ్యంభణవాయాత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమ్

హంకృత్వావిప్రస్సశూద్రవత్ || జాబాలిః || శ్లో || కూపోదకేనసప్తాహంతథా
 భృగ్మైనవారిణామృత్తికాభిర్విनाశాచంతదాకూపోదకంమహత్ || కృత్వా
 శాచాదికంవిప్రశ్శూద్రవనసంశయః | ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తమృషిలోక
 సమ్మతం || ప్రాజాపత్యంవిశుద్ధ్యర్థంచరేత్సూతోభవేదీహ | పంచగవ్యం
 పిబేత్పశ్చతైనశుద్ధిర్నచాన్యథా || యతిబ్రహ్మచారివిధవానాంద్విగుణం || ఇ
 హేమాద్రివిరచితఉష్ణోదకమూపోదకమృత్తికారహితశాచప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

—*ఉపవీతశిఖేవినాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

అథోపవీతశిఖేవినాభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || వినాయజ్ఞో
 పవితైనశిఖయాచర్విజోత్తమః | ఉచ్చిష్టాయదమోహంతాచాపకారీభవేద్విష
 జః | మార్గంఛేయః || శ్లో || శిఖాయాబ్రహ్మసూత్రేణవినావతేతయోద్విజః |
 ఉపోవ్యంరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్యుతమ్ || శ్లో || శిఖాచబ్రంహసూ
 త్రంచనష్టంభష్టంయదాభవేత్ | ధృత్వనవంపునమకంప్రద్యక్షిష్టంత్రజ
 లేక్షిపేత్ || శిఖాంవినాద్విజశ్రేష్ఠకణైఃగోవాలలోమభిః || ధృత్వతద్దోషశాం
 త్యర్థంకాయకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ | యావచ్చిఖాపునజాతాః శావత్రాన్ద్య
 నధారయేత్ - బ్రంహవిష్ణుమహేశాఖ్యాబ్రంహసూత్రస్యతంతవః | ఏకస్మిన్
 త్రుతితేవిప్రపునశ్చకత్వానవంయదా || నిత్యకమప్రకుర్వీతత్రుతితం నిక్షి
 పేజ్జలే | బ్రహ్మసూత్రందక్షిణేనెభ్యంస్వాచ్ఛతురంగులం || ప్రాణాయామ
 త్రయంకృత్వాపునస్సంస్థాపనంచరేత్ | మార్పరేబ్రహ్మసూత్రంచేద్యక్షిష్టంయ
 దిహదైవతః || ప్రాణాయామశతంకృతాస్వస్థానేపూర్వవత్క్షుపేత్ | మణిబం
 ధెస్థితంసూత్రంభగ్విష్టంయదిహపూర్వవత్ || తద్దోషపరిహారార్థంప్రాణాయా
 మసహస్రకంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతివామహస్థాదధోగతం || తత్సూత్రంస
 హసాత్యక్త్వాధృత్వాచాన్యదాద్యజః | జలేభ్యంపరిత్యజ్యసహస్రంవేద
 మాతరం || జప్తాశుద్ధిమవాప్నోతినాన్యథాశుద్ధిరీతా || ఇతిహేమాద్రివిరచిత
 ఉపవీతశిఖేవినాభోజనేనిత్యకమకరణేచప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథభోజనకాలే

—*భోజనకాలేక్షుతజ్యంభణాపానవాయూత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

క్షుతజ్యంభణాపానవాయూత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || విప్రో
 భోజనకాలేషుక్షుతంవాజ్యంభణంతథా | అపానవాయోరుత్సర్గంకృత్వావిప్ర
 స్సపాపభాక్ || మరీచిః || శ్లో || విప్రస్వధుకిసమయేక్షుతంజ్యంభణమేవ
 వా | అపాననాయమోక్షంచకృత్వాఘృణీతపాపభాక్ || విష్ణుః || శ్లో || ద్విజో

భోజనకాలేతుజ్యంభణంతుతమేవచ । అపానవాయుమోతుంచప్రాయశ్చి
 త్తీభవేత్తథా॥అన్యోదోష్టాజలంధృత్వాతస్యమూర్ధానివిన్యసేత్॥పుచ్ఛేత్తం
 జన్ననదనందివావాఽదివానిశి । త్సుతేతుతస్యసంజాతేవీవంకృత్వావిశుద్ధ్యతి ।
 జ్యంభణేష్యేవం । అపానవాయూయత్సగజాతేన్నంపరివజయేత్ ॥ ధుక్త్వా
 పాపమవాప్నోతిపాపంయచ్చౌచవిజానె । లోభేనఘక్త్వాతద్భుక్తంసాత్వా
 కాయంసమాచరేత్ ॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతిద్విజోనాన్యత్రకమణేతి । స్త్రీణా
 యతిబ్రహ్మచారిణానుష్యేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరిచితేభోజనసమయే త్సుత
 జ్యంభణాపానవాయూత్సగజప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథసూతకద్వితయభోజన
 ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఆకౌచద్వితయే రాజన్నసగోత్రోధవా

—*సూతకద్వితయభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

వ్రతీవిధవాచాన్యగోత్రావాయతివాఽనియమస్థితః ॥ సూతకద్వితయేభంజక
 మహంతంనరకంవ్రజేత్ ॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ యతిర్వాబ్రహ్మచారీవా విధవా
 వాఽన్యగోత్రజా । అనగోత్రోధవావిప్రస్త్వాశౌచద్వయనిమితం । అన్నంఘ
 క్త్వామహాపాపీనరకంయాతి దారుణం । భువమాసాద్యతత్పశ్చజ్ఞాయతేరోగ
 చాధితః ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ విప్రస్త్వాహరమన్విచ్ఛేత్ యతిర్వాప్రథమాశ్రమః ॥
 సూతకంద్వితయేభుక్త్వానారీవాపతివజితా । పునస్సంసారపూతాన్తా త
 త్తకృచ్ఛగ్రంసమాచరేత్ ॥ పంచగవ్యంపిదేపశ్చచ్ఛుద్ధిమాప్నోతినాన్యథా ।
 యతివిధవయోఃపునస్సంసారనజం ॥ ప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం ॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరిచితేసూతకద్వితయభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథాన్యోన్యసం

—*అన్యోన్యసంస్పృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్పృష్టాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టా
 యాభంజానాతౌపరస్పరం స్పృష్టాన్నమత్యజకథుక్త్వాజ్ఞేయాతౌ మాంస
 భోజినా ॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టాయేభుజంతోముఖజాన్సకృ
 త్ ॥ అన్యోన్యస్పృశంకృత్వానుత్యాజగ్ధాన్వపాత్రజం । మాంసతుల్యంతదన్నం
 స్యాద్దోక్తారోమాంసభోజినః । ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టశ్చబ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణం
 స్పృశేత్ । తదన్నమత్యజకథుక్త్వాప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తథా । అన్యగోత్రంద్విజం
 స్పృష్ట్యాభుక్త్వాచాదాయణంచరేత్ ॥ స్వగోత్రస్పర్శనెభుక్త్వా తత్తకృ
 ఛ్చగ్రంసమాచరేత్ ॥ పితౄత్రంభ్రాతరంవాస్పృష్ట్యాదుక్త్వాతు కాయకం ॥
 పుత్రస్యవాకన్యోన్యమితురుచ్ఛిష్టభోజనేనదోషఃపుత్రయోస్తత్రపితౄకాయక

౧౪౮ హేమాద్రాశివనిర్మల్యసీలీవస్త్రధృత్వాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాచరేత్ ॥ ఉచ్ఛిష్టంతత్రతబళమాత్రప్రాశనంనపాత్రస్థాన్నభోజనం ॥ గౌత
మః ॥ శ్లో ॥ పితానుజస్యభుతస్యతయోఃప్రితింసముద్వహా ॥ నిక్షిపేతరబళం
తత్రనదోషస్తత్రభోజనేపితాతాభ్యాంసహనఘంజీయాత్ ॥ కబళదానేన
దోషః ॥ తదాహుతస్తంబః ॥ పీతిహుక్కుపలభ్యతే ॥ పితృశ్శ్యేష్టస్యచభాగిత
రుచ్ఛిష్టంభోక్తవ్యంధముప్రచీపతావభోజ్యమితి ॥ యతివిధవాబహ్మచారి
ణామేవేదీతవ్యం ॥ ఇహేమాద్రాశివనిర్మల్యసీలీవస్త్రధృత్వాభోజనప్రాయ

—*శివనిర్మల్యభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం ॥ అథశివనిర్మల్యభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ శం
భోనివేతంభక్తంతత్తీర్థంశాకమేవహా ॥ విహంధానఘంజీయాద్భుక్త్వా
త్తప్తంసమాచరేత్ ॥ మారకండేయః ॥ శ్లో ॥ శివేనివేదితంభక్తంప్రత్యేకం
దేవతాంవినాద్విజోజ్ఞానాద్యదాభుక్తైతదాతప్తంసమాచరేత్ ॥ గాలవః ॥
శ్లో ॥ శివాలయేశివేభక్తమపితందేవతాంవినాద్విజోభుక్త్వాచరేత్తప్తంత
ధాతత్తీర్థంసేవయా ॥ సాలగ్రామాదిదేవతాసమూహేవిశేషమాహ ॥ జా
బాలిః ॥ శ్లో ॥ శివేష్ట్యాదిభిరదేవైరవేష్టితైర్యత్సమపితం ॥ తద్భుక్త్యావిప్ర
వర్యోసానభవేద్ధావభాగితః ॥ వరీః ॥ శ్లో ॥ సాలగ్రామాదిభిశ్చంభోవేష్టి
తస్యయదపితం ॥ తద్భుక్తవ్యంద్విజైనిత్యంతత్త్రాయపరివజయేత్ ॥ సాల
గ్రామాధిదేవతాసహితేశివేష్టితంనైవేద్యంచాంద్రాయణసమం ॥ తద్వినా
శివనిర్మల్యభుక్షణంతత్త్రాయంచక్షాంసతుల్యం ॥ యాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్లో ॥ శివే
నివేదితంభక్తంసాలగ్రామాధివేష్టితే ॥ తద్భుక్తభోజనేచాంద్రంకృతవాన్నా
త్రసంశయః ॥ అన్యధామాంసతుల్యంస్యాతత్త్రాయమసృజాసమమితి ॥ యతి
బ్రహ్మచారిణామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రాశివనిర్మల్యభోజనప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథసీలీవస్త్రంధృత్వాభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥

—*సీలీవస్త్రంధృత్వాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సీలీవస్త్రంవతచ్ఛిహ్నంధృత్వాజ్ఞానాద్ధివ్యశ్చరేత్ ॥ సవిప్రస్తవ్యశుచినిత్యం
నకమాహూభవేదీవ ॥ తచ్ఛిహ్నమితి సీలీతంతుభివస్త్రాంతేవస్త్రమ
ధ్యేవానిమితంవస్త్రంతథారణేవిప్రస్తవ్యశుచిః ॥ తదాహగౌతమః ॥ శ్లో ॥ సీ
లీమయంపటంధృత్వావిప్రస్తచ్ఛిహ్నమాత్రకం ॥ ధృత్వాకమాణిభుక్త్వా
వానతతరమకఫలంభేత్ ॥ భోజనేమాంసఘ్నిప్రస్పర్శధాతత్పరిత్యజేత్ ॥
గాలవః ॥ శ్లో ॥ సీలీవస్త్రంతుతచ్ఛిహ్నంధృత్వాకమాకరోతియః ॥ సవిప్ర

స్తునకయాహాస్తతరమవిఫలంభవేత్ | ఏకత్రదివసేభుక్వాధృత్వాసీలిమ
యంపటం | కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం యావకంమునిచోదితం | అభ్యాసేతుప
రాకంస్యా ద్వత్సరేచాండముచ్యతే | యతిబ్రహ్మచారి విధవానాం ప్రా
యశ్చిత్తమిదంప్రయోగకవ్యం || ఇతి హేమాద్రివిచిత్రే సీలివస్త్రం ధృ
త్వా భోజనప్రాయశ్చిత్తం || — ఇతి జాతిభ్యశ్చేతర ప్రాయశ్చిత్తం ||

— శీర్ణకరణప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అథ ప్రశీర్ణకర ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || పాపేభ్యఃపూ
ర్వము కైభోన్యనవభ్యాన్యత్రవిద్యతే || తత్ప్రశీర్ణకమిత్యాహదుఃస్య తత్స
విశోధనం విద్యుదగ్నిపయఃపాశ చండాలైబ్రాహ్మన్మణిహతః || ఏకద్వితీ
చతుఃపంచ షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | విద్యుదశనిః | అగ్నిదావానలః స్వకృ
తోవా || పయఃతటా నదీస్థంపాశరజ్జుః | చండాలాజనంగమః | ఏతైనిమితై
ర్విషఃప్రమాదాత్ జ్ఞాత్వావామియతెతస్యసద్యోదహనపక్షే ఏతద్వచనో
క్తానికృచ్ఛాణి కృత్వాదహేత్ || అశక్తఃషయే కాలమాహ || శ్లో || మాసత్ర
యేతు షడ్మాసే వత్సరేవావచత్సః || పుత్రాదిదుఃమృతస్యాన్యైకర్యాత్సం
సారమాదరేత్ | దేశకాలవైరీత్యశంకయాదుమృతస్యలొకమాకాం
క్షా తస్మిమిత్రాకృచ్ఛాచ్ఛరణంకృత్వాదహేత్ | తత్ప్రకారమాహ || గౌత
మః || శ్లో || ఐద్యుతావహ్నినాతోయైః పాశైవాధజనంగమైః | విషప్రాణాన్పరి
త్యజైత్ర్యశుద్ధిదీరితా | సద్యోదహనపక్షేషు కుర్యాత్పూర్వోక్తమాదరా
త్ | విద్యుద్ధతస్యఏకం షడబ్దం తదానీదహనవిశోధనం | అగ్నిదగ్ధస్యషడబ్దద్వ
యంవిశోధనం | జలేమృతస్యత్రైవిధితషడబ్దం | పాశమృతస్యచతుర్ధగషడబ్దం ||
చండాలేనహతస్యపంచషడబ్దం | దుర్భృగైస్యైకానికృచ్ఛాణితత్సంఖ్యాపరి
మితానికృత్వాదగ్ధా దుర్భృగోదోషాత్పూతోఽవతితదాహగౌతమః || శ్లో ||
దుమృతానాంశిదాపుత్రైః కృత్వాకృచ్ఛాణిశిశుమతః | దహేత్పాపవిశుద్ధ
స్యా దన్యధాదోషభాగ్భవేత్ || గ్రంథాంతరే || శ్లో || దుమృతస్యతదానీం
యస్యసారంకతుః మిచ్చతి | ఏకద్వితీచతుఃపంచ షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ |
ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి కాలస్యనిరీక్షణం || పిశాచతానతస్యాస్తి పుత్రస్యాద
న్యత్ర సదా || మాసత్రయష్టాసవత్సరకృతానాం దుమృతప్రాయశ్చిత్తం
తారతమ్యేనవిశేషస్తి గోభిలిః || శ్లో || మాసత్రయేదర్భతానా మబ్దమాత్రం
విశోధనం | ఋతుక్రయేతుద్వ్యభిజ్ఞస్యా తగ్రిబంసంవత్సరేస్తృతం | నారా

౧౫౦ ట్రియవైశ్యయోద్ధర్మతరఖ్యాదిచ్చేత్పదాంప్రాయశ్చిత్తమ్.

యణబలింకృత్వా కుర్యాత్కమాధ్వైహికం ఏతేన శుద్ధిమాప్నోతి పర
 లోకంచ గచ్ఛతి॥ వ్రాఘ్నాదిభిహాతస్య విశేషమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వ్యా
 ఘ్నభిల్లాః వారాహ సర్పపృశ్చికకుంజరైః । శృంగిభిర్విషపానాద్యైః పృశ్చ
 శైలతిపాతనైః॥ విప్రోయ దామృతింప్రాప్తః ఖడ్గదండాదిభిఃఖలైః॥ గ్రహభి
 త్యశ్చ భిర్వాపి స్తుభకంటకశలకుభిః॥ తంతదాదాహయేత్పుత్రః సద్యఃకృ
 త్వాపడబ్దకంఠాసతయైర్బిమాత్రం స్యాత్ప్రజ్జంతుముతుదర్శనాత్॥ పత్య
 రేతుషడ్బంస్యాత్సర్వేషాం దుమృతౌ స ప్రతంబిద్బుదగ్నిభిహాతైర్విహ॥ గా
 లవః॥ శ్లో॥ దేశాంతరేవా యోధైవాహతం వ్యాఘ్రేణ వాయదిమధునా సర్పిషా
 సింహాదాహయోద్ధిధి నాచతంబిధిరిత్సుక్తప్రాయశ్చిత్తమిత్యథకః॥ ప్రాయ
 శ్చిత్తవిహీనస్య దుమృతస్య సికాచతా సద్యఃకృతగుణంప్రోక్తంప్రాయశ్చిత్తం
 మనీషిభిః॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే దుర్మతస్య విప్రస్య ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
 ట్రియవైశ్యయోద్ధర్మతయోఃప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ బాహు

—* ట్రియవైశ్యయోద్ధర్మతయోఃప్రాయశ్చిత్తమ్*—

జస్థూరజోవాసి నిమిత్తైర్భియోహః॥ ప్రాయశ్చిత్తం మనిప్రోక్తం విప్రస్యా
 ర్థం సమాచరేత్॥ వైశ్యస్య ట్రియస్యాం పాదబేపాదమాచరేత్॥ తత్తస్త్రిన్
 ణాంతదర్థం స్యాత్ప్రాయశ్చిత్తవిశాధనం రాజ్ఞాం గజాశ్వశస్త్రపాషాణగు
 ణాభిర్బుధకాలేమృతానాం సప్రాయశ్చిత్తం॥ అన్యత్ర మరణే హ్యగ్నిక్తప్రా
 యశ్చిత్తం॥ విప్రస్త్రిణాం పూర్వోక్తైర్నిమిత్తైర్న రణసంభవే విప్రస్యార్థం వేది
 తవ్యం కన్యకానాం బాలానాం విప్రసంబంధినాం దుర్మరణే ప్రాజాపత్యం కృ
 ఛమాత్రం వా కృత్వా దహనం వా ఖననం వా కుర్యాత్॥ ఇతి ట్రియూదినాం
 దుర్మతిప్రాయశ్చిత్తం అథ దుర్మతానాం రజ్జాదిచ్చేత్పదాంప్రాయ
 —* దుర్మతానాం రజ్జాదిచ్చేత్పదాంప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ కింతపాశలదుర్మతస్య యోవిప్రః ధేతుమిచ్ఛతి॥
 తప్తకృచ్ఛగ్రీతదాకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి తక్షణాత్॥ కంఠరజ్జురుపలక్షణం॥ యే
 నయేన నిమిత్తేన విప్రోమృశః తత్తదపసరిణే కంఠరజ్జుచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తవత్తస్మి
 ర్వాపకం కుర్యాత్॥ శుద్ధిమాప్నోతి॥ తదాహ గౌతమః॥ శ్లో॥ యేనయే
 న నిమిత్తేన విప్రోమరణమృచ్ఛతి॥ తస్య తస్యా హారాచ తప్తకృచ్ఛగ్రీవరేత్త
 దా॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి తత్త్వాపార్థఫలం లభేత్॥ ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే రజ్జాదిచ్చేత్పదాంప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ దుర్మతవాహకానాం ప్రా

దుర్మత మూల్యంగృహీత్వావాహకధనిస్తామరణే ప్రాచ్యశ్చ తమ్. ౧౫౧

—*దుర్మతవాహకానాంప్రాయశ్చి తమ్.*—

యశ్చి త్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ దుమ్మతం యోవ హేత్ సగంధే ప్రదహే
ద్యాతధేవచ॥ పరాకముభయోఃప్రోక్తం దేహశుద్ధ్యర్థమాదరాత్॥ పరాశంః॥
శ్లో॥ యోవి పోదుర్మతం సగంధే ధృత్వా దగ్ధావసదోషభాక్॥ ప్రాయశ్చి త్తం
తదాకుర్యాత్పరాకం మునిచోఽతం । తదస్త్రీని పర్యజ్య దుర్మతస్యఖిలస్యచ ।
పతితస్యవజారస్యభ స్తా శంసూతకంభవేత్ । య . మోహో తదస్త్రీని ధృత్వా
ప్రస్సదోషభాక్ । కాలాంత రెగతిమృగ్యాచద్య ఛైద్రాహ్యమాదరాత్ । దుర్మ
తంపతితంస్పృష్ట్యా సచెలంబ్జానన చరేత్ । దృష్ట్యాపశ్యేత్తదాభానుమ
స్యధారారవంప్రజేత్॥ ఇతి హేమాద్రౌ దుమ్మతవాహకప్రాయశ్చి త్తం॥

—*మూల్యంగృహీత్వాశవవాహకస్యప్రాయశ్చి తమ్.*—

అథ మూల్య గృహీత్వాశవవాహకస్యప్రాయశ్చి త్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ విప్ర
స్సర్వత్రమూల్యంవై గృహీత్వాకుగంపంవ హేత్ । దగ్ధావాపిమహాశూరంనర
కంయాతీసర్వదా॥ గాలవః॥ శ్లో॥ మూల్యంధృత్వాద్విజ్ఞోయస్తు విప్రకుణప
ముద్వ హేత్ । దగ్ధావాపాపమాప్నోతి నరకేనియతిస్సదా॥ మిరిచిః॥ శ్లో॥ అనా
థంవాసనాథంవా యోవిప్రకుణపంవ హేత్ । గృహీత్వామూల్యమారాద్యా
దగ్ధావాపాపభాగ్భవేత్ । తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నాప్రాజాపత్యాదిహప్రభో॥
అన్యధాదోషమాప్నోతి భారవాహిభవేద్భువి॥ నారదః॥ శ్లో॥ ఉదాసీనత
యావిప్రః కుణపంయస్సముద్వ హేత్ । పదపదైశ్చమేధస్సంపూర్ణఫలమ
శ్నుతే॥ ఇతి హేమాద్రౌ మూల్యంగృహీత్వా వాహకదాహకానాం ప్రా

—*ధనిస్తాపంచకమరణేప్రాచ్యశ్చి త్తం*—

యశ్చి త్తం॥ అథ ధనిస్తాపంచకమరణే ప్రాయశ్చి త్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥
ధనిస్తాపంచకేయస్తు విప్రోయదివిపద్యతే । తదాకర్తృకనినాశ స్సాన్య ద్విహే
వారిష్టమశ్నుతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ మరణంయదివిప్రాణా మన్యైషాంవసుపం
చకే । తదాగృహపతేర్నితి గృహంవా రిష్టమశ్నుతే॥ మార్కండేయః॥
శ్లో॥ యస్నకస్య మృతిస్తత్ర ధనిస్తా పంచకేయదా । తదాకర్తరిశంకా
న్యాద్గృహంవాపాపమశ్నుతే॥ తద్దోషపరిహారార్థ మప్రత్రందానమాచరే
త్ । ఏకాశశిపలంకాంస్యంతదర్థ వాదదర్థకం॥ నవషట్కీపలంవాపి దద్యాద్వి
ప్రాయశ్చి త్తః॥ సత్కాంతరమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ధనిస్తాపంచకమృతేర్నిర
ణ్యశకతంముఖేన్యస్యాహుతిత్రయంత్రతతోవహదపామితి॥ హుత్వాదహే

౧౫౨ హేమాద్రానం దాభద్రాదితి-దుష్టవారేషు-త్రిపాన్నప్రాచయశ్చిత్తమ్.

త్రదాదోహానాశమాప్నోతిసర్వదా॥ కర్తాగృహంసుఖీభూయాదన్యథాదో
షమశ్చుతే॥ సర్వవర్ణసమమేతద్దోమంవిసా॥ ఇతి హేమాద్రాధనిష్ఠాపంచక
మరణప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథ నందభద్రాదితిధిమరణే ప్రాచయశ్చిత్తమాహ
=ఃసందాభద్రాదితిధిమరణేప్రాచయశ్చిత్తమ్.ః=

దేవలః॥ శ్లో॥ ఊభయోఃపక్షయోఃప్రతిపక్షస్థిచైవహరేర్దివం॥ ఎతానందామ
హారాజభద్రాంవత్క్రేతధాశ్శుఖం॥ ద్విత్వీయాసస్తమీచైవ ద్వాదశీపక్షయో
ర్ద్వయోః॥ ఎతేభద్రాశ్చతిథయోమరణేపాపదాయః॥ కార్యాయః॥ శ్లో॥
సందాసుభద్రాదితిధిమయోవిప్రోమరణంగతః॥ తద్గృహేసర్వదారిష్ట్యంభవత్యై
వమహాత్మకాం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సందాయాంతుయదాభద్రేయస్యస్యాన్న
రణంభువి॥ సతత్రవృద్ధిరుత్పన్నా దశైర్దానశతైరపి॥ తత్పరిహరిమాహ॥ య
మః॥ శ్లో॥ సందాయాంగోప్రదాతవ్యాభద్రేభూమిరనంతరం॥ విప్రేభ్యో
దీయతేయేన నదోషస్తత్రవిద్యతే॥ కరాసుఖమవాప్నోతి మృతస్సద్గతిమా
ప్నుయాత్॥ క్షత్రియాదినామేవం వివేచనియం॥ ఇతి హేమాద్రానందాభ
ద్రయోర్మరణదోషప్రాచయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టవారేషుమృతప్రాచయశ్చిత్తమా
=ఃదుష్టవారేషుమృతప్రాచయశ్చిత్తమ్.ః=

హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ భానుఃకుజోభృగుర్కందవారో దుష్టాన్మృతాన్మృతా॥ ఆయు
హః॥ నిర్యశోహః॥ కీర్తైకులవిరాశం॥ మరణేతు కమాద్రాజక్ యోజనియా
శ్చనైశ్చనైః॥ గాలవః॥ శ్లో॥ భానువారఃకుజోవారో భృగువారశ్చనైశ్చరః॥
ఎతేషుమరణేదోషం జానీయాద్భహుళంక్రమాత్॥ తత్రప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥
మారం॥ దేయః॥ శ్లో॥ భానాకుజేశనానస్త్రం తద్ద్యర్ణంప్రదాపయేత్॥ భృ
గౌహిర్యసహితం వస్త్రదానంవిశోధనం॥ తదాహమరిచిః॥ శ్లో॥ భద్రే
భూమిప్రదానం స్యాత్త్రిపాదక్షేపీరణ్యదః॥ వారేవారాధిచైవత్య వాసో
దానంవిధీయతే॥ రక్తవస్త్రంకుజేభానాశ్వేతంశుక్రప్రకల్పితం॥ శనైశ్చరేతు
నీలంసా॥ దేతద్దోహోపశాంతయోదద్యాచ్ఛుద్ధిమవాప్నోతి హ్యదత్వాదోషమా
ప్నుయాత్॥ క్షత్రియాణామప్యేవం॥ ఇతి హేమాద్రాదుష్టవారేమృతప్రా

—ఃత్రిపాన్నక్షత్రమరణప్రాచయశ్చిత్తమ్.ః—

యశ్చిత్తంఅథ త్రిపాన్నక్షత్రమరణేప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వహ్నిభే
దితిభేచైవ సక్షత్రేభగదైవతే॥ ఇంద్రాగ్నిభేచైశ్చభవజిత్రరాషాధవీవచ॥
పూర్వాధాద్రాతదారాజన్నక్షత్రాణిమహంతిచ॥ త్రిపదేష్వేషుయోమృ

(౧౦) హేమాద్రాక్షణిమిత్రశవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౩

త్వాగ్రామేర్వింభవేత్తదా । తారేతిపాదనక్షిత్రే మృత్వాశేద్యాటికాభ
యం॥ తిథౌవాతైవిపదభేష్టమృత్వాగృహపత్నేయం । తదహగతమః॥ త్రిపా
దుడుయోగేగ్రామేవారోదుయోగేచవాటికాయా భయం । తిథివారోదుయో
గతధాగృహపత్నేగృహసాశస్త్ర త్రిపాన్నక్షిత్రే వృత్వాహిరణ్యదానమా
చరేత్ । వారేతిపదభేష్టమృత్వాహిరణ్యంవస్త్రమేవచచిత్రౌవాతైవిపదభేసం
చరేద్దోషశాంతముదా॥ భృగోవిశేషతోపత్త్యై త్రిపుష్కరసమోభృగః । ఏవం
వైదుష్టనక్షిత్రే తిథౌచుష్టేమృత్విర్యదా । తదాగృహపత్నేదోషా మృత్యోభీక
తిమహాత్తరాతద్దోషవిహారాథకం గోత్రయంసమ్యగాచరేత్ । తిథిర్నం
దాచభద్రాదానగ్రంధాంతరైనక్షిత్రసురజేష్వర్యం ద్వయోయ్యోగద్వయంచరే
త్ । త్రయాతాంయోగమాత్రేచ గోత్రయంచత్రసంచరేత్ । కృత్వైవేంద్రోషము
క్తస్యాన్యదన్యధాహనిమానిశేత్ । క్షుత్రియాదీనామశ్మేసం ॥ బాలకన్యకాస్త్రీ
మరణేష్మేవం॥ ఇతి హేమాద్రాక్షిపాన్నక్షిత్రమరితేప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
షణ్ణిమిత్రప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్చిష్ట మధోచ్చిష్ట

—*షణ్ణిమిత్రప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మంతరామరణంతథా । కణ్ణమంత్రేణరాసోత్త్య మస్మానమరణంతథా । తథా
పర్యుషితంచైవ షణ్ణిమిత్రమి రితం । ఏంద్రేష్మిమిత్రైర్యమృత్వానరకంసమపద్య
తే॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ షణ్ణిమిత్రేద్విజౌమృత్వా త్రయేణద్వితయేనవా॥ తదా
నరకమాప్నోతి కతుక రాయుర్విషయోభవేత్ । కణ్ణః॥ శ్లో॥ స్వజౌయషణ్ణిమి
త్రైశ్చ సహమృత్వాశుదైవతః । త్రయేణద్వితయేచ పి సహితోయదిపూర్వవ
త్॥ తదానరకమాప్నోతి కతుకంకరభంభవేత్ ॥ తద్దోషపరిహరణం
ప్రాజాపత్యంపుథకృరేత్ । ఏకైకస్యనిమిత్రస్య ప్రత్యేకంప్రాజాపత్యం కృత్వా
శుద్ధిమాప్నోతి॥ తదేవాహజాబాలిః॥ శ్లో॥ ఏకైకస్యనిమిత్రస్య ప్రత్యేకంకృ
చ్చిమిరితం॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి కతుక రాయుర్వివధానం॥ ఇతి హేమా
ద్రాక్షణిమిత్రప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశవోపర్యుచ్చిష్టపతనైప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ శ్లేష్మసింఖాణికాశ్రూణి రుదతాంసంపతంతిచేత్ । కుణ

—*శవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పౌశుద్ధిమాప్నోతి ఉచ్చిష్టంకమణి ర్యసౌ॥ రాజవిజయే॥ శ్లో॥ పిపీలికాక్రి
మితైచైవ ఉచ్చిష్టంపతనోద్భవం॥ శ్లేష్మసింఖాణికాశ్రూణి పతంతికుణపౌపరి॥
తదాశుద్ధిమవాప్నోతి కర్తానరకమశ్నుతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ పిపీలికాభికిమిభి

౧౫౪ హేమాద్రా శవస్య-అసంద్య-శవపతనప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ ఘాటికాశ్రుభిః కుణపౌండ్ర్యశృతాంయాతి తతః స్రావకల్పషీభవేత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం స్పృష్టోచ్చిష్టం వాపాటిభిః మాజామేన్నూతనైస్తామై
రాపాహిష్టామంత్రతః ॥ ఎతైశ్చుద్ధిమవాప్నోతి దాహయోగ్యోభవిష్యతి ॥
క్షత్రియాదీనామేవం ॥ స్త్రీణాం దా ॥ ఇతి హేమాద్రా శవస్యశ్చిష్టపతనప్రా
యశ్చిత్తం ॥ అథ శవస్యశూద్రాదస్పృశే ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥

—శవస్యశూద్రాదస్పృశే ప్రాయశ్చిత్తం—

శ్లో॥ శూద్రమాజాలకాకాద్యైః స్పృష్టశ్చేద్రజకాదిభిః ॥ రజస్వలాదిభిః స్త్రీ
భిః శ్వభిః పతితకుండజైః ॥ శవస్యపరాలాక స్తతః స్రావకల్పగపిః సురీచిః ॥
శ్లో॥ రజస్వలాదిభిః స్త్రీభిః శ్వభిః పతితకుండజైః ॥ శూద్రమాజాలకాకాద్యైః
స్పృష్టశ్చేద్రజకాదిభిః ॥ శవస్యాపి తిర్వాస్తీ కతుకారాయుః క్షయోభవేత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం స్నాపయిత్వా శవంతథా నూతనవస్త్రైః పిఠాయ
కుణవంతథా ॥ రజస్వలాదిభిః స్పృశే ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ కాయంశునా
చశూద్రేణ ఇతరైః పాపిరణ్యతః ॥ కృత్వా శుద్ధిమవాప్నోతి పశ్చాద్దాహాదికం
చరేత్ ॥ క్షత్రియాదీనామేవం ॥ ఇతి హేమాద్రా శవస్యశూద్రాదస్పృశే

—అసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆధాసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః శ్లో॥ గ్రా
మశ్శశానయోగ్యధ్యేయద్యాసంద్యవభంజనతా ॥ కత్వహనిగ్ధా హరిష్టంభ
వత్యేవనసంశయః ॥ యజ్జవలగ్ధః శ్లో॥ గృహదారిభ్యః హనసర్వంతంయ
దిభంజితా ॥ కత్వనాశోగృహపతేర్న దారిష్టమజనా ॥ శాలిహాత్రః ॥
శ్లో॥ అసందీయదిరాజేంద్ర భజ్యతేఽధిదైవతః ॥ ఆదాహదేశవర్తంతంకతుక
దుకఃఖువినాశనం ॥ తద్దోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం విశుద్ధిదం ॥ ప్రాజాపత్యం
తదాకార్యం కర్తాగ్నిమలమోచనైతదాసౌనుఖమవాప్నోతి తస్యదోషః ప్రశా
మ్యతి ॥ సర్వార్థసమమిదం ॥ ఇతి హేమాద్రా అసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తం ॥

—శవపతనప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథ శవపతనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః శ్లో॥ అసందేశ్వకటాద్వాపి కుణ
పౌభువియః పతేత్ ॥ తస్యారిష్టం గృహేభూయాద్వ్యాధితసగరైః జభిః ॥ మహా
భారతే ॥ శ్లో॥ గ్రామశ్శశానయోగ్యధ్యేయ కుంపాయదైవతః ॥ సంఘంససో
వేషాద్భూమాపతనమృచ్ఛతి ॥ తతః తు రతివేగన మృత్యుర్వానిర్యశః క్షయః ॥
గౌతమః శ్లో॥ శకటాద్గసోవాపి కుణపౌయః పతేద్భువి ॥ శ్శశానగ్రామమ

అగ్ని పతనదహనయోగ్యస్యఖనసేఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

ధ్యేతు తతః-తు=రతివేళతః॥ హనిమృత్యున్యశఃక్షణః సంభవశ్చేవసర్వదా। తద్దోషపరిహారం ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్॥ తతః-తు=ర్మథవేద్యుద్ధిరస్య భాశుభ తావిశేత్॥ కన్యకాబాలక్షత్రియాదీనామేవం వేదితవ్యం॥ ఇతి హేమాద్రా శవస్యధూపతనప్రాచయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాగ్నిపతనప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥

—*అగ్నిపతనప్రాచయశ్చిత్తమ్.—

దేవలః॥ శ్లో॥ శ్మశానగృహయోర్మధ్యే యదివహ్నిఃపతేద్భువి। ప్రేతస్యచగతి ర్నాస్తి కతు=రాయుర్ద్వినశ్యతి॥ బాలః॥ శ్లో॥ గ్రామశ్మశానయోమధ్యే పాత్రంభిశ్చాపతత్యసాకతు=రాయుర్ద్వినాశస్సాన్య త్వేతానాకమశ్నుతే॥ గార్గ్యః॥ శ్లో॥ శ్మశానగ్రామయోర్మధ్యే పాత్రాద్వహ్నిఃపతేద్భువి। తదా కతు=రభద్రంస్యా సిద్ధిహాయాతినారకం॥ తద్దోషపరిహారార్థం తస్మిన్వ హ్నితాహుతిః। అగ్నిమీలైతిమంత్రేణ అగ్నిర్మూర్ధైతిమంత్రతః॥ హుత్వా హుతిద్వయంతత్ర తమగ్నింనత్యజంస్తదా। ప్రసఃపాత్రాంతరేస్థాప్య శేషంక ర్తనమాపయేత్॥ అన్యధాదోషమాబ్జీతి పూర్వవత్సాపభాగ్భవేత్॥ బాల కన్యకాక్షత్రియాదీనామేవం॥ ఇతి హేమాద్రా అగ్నిపతనప్రాచయశ్చిత్తమ్॥ అథ దహనయోగ్యస్య ఖనసే ప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ బాలికాం

—*దహనయోగ్యస్యఖనసేప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

బాలికంవాపి దాహయోగ్యంభవేద్భువి। సబాలాయా తినరకం తతః-రాలాల ఘాతకః॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ దాహయోగ్యంయదాబాలం ఖనెదజ్ఞాపితేద్విజః। బాలఃపిశాచతాంయాతి తతః-ర్తాభూగ్నిహంభవేత్॥ కాత్మాయనః॥ శ్లో॥ బాలాంవాబాలకంవాపి దాహయోగ్యంభవేద్భువి। మహంతంసరకంశ్చా భవేద్బాలగ్రహస్తదా॥ బిలాదుద్ధృత్యతంబాలం మోక్షయేత్పంచగవ్యతః॥ తత్త న్తంత్రైర్జలైః పశ్చిన్నామిర్బుహ్నునవాకతః॥ తంబాలమభిమంత్రాశుకృ త్వాకృచ్ఛంవిధానతః॥ త్తాతం దాహయేత్పశ్చిద్ధర్మశాస్త్రసిధాః॥ ఏవం తత్త్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రా దహనయోగ్యస్యఖనసేప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

—*ఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

అథ ఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోవిప్రః ఖనసేయోగ్యం ద్వివర్తాంబంచమానకం। దహేదితిశేషఃకర్తాసానకంయాతి బాలాయాతిపిశాచతాం॥ గాతమః॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాన్తుఖజోబాలం ఖనయో గ్యంయదాదహేత్। సబాలాయాతిపైశాచ్యంకర్తాసానరకీభవేత్॥ పరాశరః॥

౧౫౬ దాహయోగ్యస్య దాహభావేఉత్తరీయశిలాపాత్రప్రాయశ్చిత్రమ్,

శ్లో॥ ఉనద్విపర్వం నిశితం న్యకాంబాలమేవవా । అజ్ఞానాద్భద్రావామోహాద్ద
హేధర్మ పరాజుత్తుః॥ బాలయాతిమహద్దుఃఖం కర్తానరకమశ్నుతే । తద్దో
షపరిహారార్థం విపన్నాహుత్వాహుతిత్రయం ॥ వహ్నిం జాపంతిసోమం
వ్యాహృతీస్తదంతరంహుత్వా తంతవమాదాయ ॥ అహ్నిమ్నాప్రయత్నతః
తద్దోషపరిహరస్య తస్మైత్వేచనాన్యధాభవేత్ । తుతియాదీనామేవం॥ ఇతి
హేమాద్రా ఖననయోగ్యస్యదహాని ప్రాయశ్చిత్రమ్ ॥ అథ దాహయోగ్య

—*దాహయోగ్యస్య దాహభావేప్రాయశ్చిత్రమ్*—

స్యదాహభావేప్రాయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోమాతరంతా
తం భ్రాతరంభగినింసతీంస్సుషాండుహితరంసాధ్వింపుత్రీంవాపుత్రమేవవా॥
ప్రజావతీమాత్మనశ్చదాహయోగ్యై స్వబాంధవాక్ । లోభాద్వానాస్తి
కాద్వాపివాక్యాద్వాధర్మచారిణం॥ అద్వైతాకర్త కుర్వత్ మృత్యావన
రకమశ్నుతే తేషివై ప్రేతభూతాస్సృగ్మకాస్సృగ్మమాబయాత్ ॥ మా
రంజేయః॥ శ్లో॥ యఃపుమాక్ దాహయోగ్యైస్వాక బాంధవాక్ దాహవర్జి
తాక్ । కృత్యాతేషాంక్రియాఃకుర్యాన్వరకంప్రతిపద్యతే ॥ స్యస్తస్యపితరఃప్రే
తాఃయమహిశేమహత్తరేతద్దోషపరిహారార్థమంతర్దాహేవిశుద్ధిం ॥ ప్రా
జాపత్యద్వయంకృత్యాకర్తాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । మృతానైపితరంపాపురభి
వృద్ధిశ్చజాయతే॥ తుతియాదీనామేవం॥ ఇతిహేమాద్రాదాహయోగ్యస్య
దాహభావే ప్రాయశ్చిత్రమ్॥ అథోత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృద్రవ్యవిపర్యయే

—*ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృద్రవ్యవిపర్యయేప్రాయశ్చిత్రమ్*—

ప్రాయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృద్రవ్యవిపర్యయే
కృచ్ఛ్రిత్రయంతదాకృత్యాపునఃకర్తృమాతరేత్ । ఉత్తరీయంప్రేతస్యపూర్వ
ధారితవస్త్రఖండం । బాదహానంతరంసంస్తారార్థంయాశిలాగృహ్యతేనైవ
శిలాపాత్రంప్రథమదివసేవయశ్రవణార్థంసంపాద్యతేనపచనందశాహపర్యం
తంకర్తావిరణదినేదహనకర్తాపిండపచనస్తానంపిండనిక్షేపణస్తానం । పిండద్ర
వ్యంతండులముద్గాదికం । తేషామేతైకస్యవాశేప్రత్యేకంకృచ్ఛ్రిత్రయంకృత్యా
తతర్కశువర్దహనదినాదారభ్యకుర్యాత్ ॥ తదాహమారంజేయః॥ శ్లో॥ ఉత్త
రీయశిలాపాత్రకర్తృద్రవ్యవిపర్యయేయదిదైవాద్భవేతేషాంనా శోవర్షాది
విడ్వరైః॥ కృచ్ఛ్రిత్రయంతదాకృత్యాతతతర్కయధాక్రమం । దహనదినాదా
రభ్యేత్యర్థః । కర్తాజరాద్దినాపిడితఃతదాన్యఃపూర్వవత్ కృచ్ఛ్రిత్రయంకృత్యా

పిండిపహతి అస్థిసంచయనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౭

దహనదినారభ్యశిలాస్నానమృతాస్నానాదికంకుర్యాత్ || గాతమః || శ్లో || అస
గోత్రస్సగోత్రోవా నారీవాఽవిదాపుమాన్ | ప్రథమేవాని యఃకర్తాస
దశాహంసమాపయేత్ || తదభావేపునశ్చన్యః స్నాత్వా కృచ్ఛ్చక్రితయం
చరేత్ | తత్తతః-మాణిః-కర్మాణితానికుర్యాద్ధృధాక్రమం || అన్యథాదో
షమాప్నోతిప్రేతత్వంనవినుచ్యతే | త్వాప్రియాదీనామేవం || ఇతిహేమాద్రా
ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృశ్రద్ధావిపర్యయప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథపిండిపహతి

—పిండిపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్.—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః శ్లో || శ్వస్య గాలఖరైఃపిండే స్పృష్టేభిన్నేప్రమా
దతః || కతుః-రాయుష్యనాశస్నాత్వే తస్మిన్సంహారే || గాతమః || శ్లో || సృగా
లరాసభశ్వాద్యైర్ధృతః పిండిభువనలేస్పృష్టేభిన్నోధవారాజకర్తురా
యుష్యనాశనం || ప్రేత సస్త్విన్నిరాశస్నాన్యతా-కస్పర్శానావినాః మారం-
డేయః || శ్లో || దత్తః పిండిభువఃస్థానేశ్వస్య గాలఖరాధిభిః || స్పృష్టేభిః ప్రదా
కతుః-రాయుష్యంలయమేష్యతిభిన్నోవిదళితః || స్పృష్టః శ్వాదిభిః పీతః | త
యోరేత్రసంభవేకతుః-రాయుర్నాశాదికం యోజనీయం || తస్యప్రాయశ్చి
త్తమాహ || జాతుకణిః || శ్లో || దశితేశ్వాగ్నిభిస్సృష్టేపిండేదోషావహన్యవేత్ |
తదాకతుః-రాయుష్యంప్రేత సన్సంహారే || తద్దోషపరిహారార్థంపా
జాపత్యంప్రకల్పయేత్ | పునస్నాత్వా తదాకర్తాపిండంకుర్యాద్ధృధావిధిః | త్వా
ప్రియాదీనామేవం || ఇతిహేమాద్రాపిండిపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధాస్థిసంచ

—అస్థిసంచయనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశేప్రాయశ్చిత్తయాహ || దేవలిః శ్లో || ప్రేతాగ్నిశ్చ
వివాహాగ్నిర్వైతాగ్నిజాతకర్మణి | నష్టేహృతశ్చిపహతశ్చాం తశ్చేత్ర
త్రదోషభాక్ || మారం-డేయః || శ్లో || ప్రేతాగ్నిజాతకర్మాగ్నిర్వైతాగ్నిశ్చ
వివాహజః | శాంతోనష్టశ్చిపహతోహృతశ్చేద్దోషపాతనం | నష్టః అపసరణం |
నానాదిక్షిహృతో-జ్ఞానిభిః పీతః | ఉపహతోన్యాగ్నిమేళనం | శాంతోనష్ట
ప్రాయః | ఏతేసాంచతుర్విధానామగ్నినాంమేళనప్రాయశ్చిత్తం గ్రంథకారిభి
స్సృతికర్తృభిశ్చదశితం || వయంతేవేదబ్రూమః || కూర్మపురాణే || శ్లో || తత్త
ద్భస్మనమూహ్యశుశన్నోదేవీత్యుచాజలైః | ప్రోక్ష్యతత్రైవివసమిధనిధా
యమనసాహరింస్మరన్నేతైశ్చమరంతైశ్చైతాభిమంత్యైవతాంపునః || ఆయుః
త ఇతిమంత్రేణ అపహ్వానేతిమంత్రతః | ఉద్ముగ్ధ్యేవైతాంత్యక్తావైతాకికాగ్నా

౧౫౮ హేమాద్రా అస్థ్యపహతి-అధాస్థాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమ్

నిధాపక్షేత్ తతః క్రివ గాంప్రదాతవ్యాత్రోత్రియాయకుటుమ్బునై । చతుష్పా
త్రప్రయోగేణప్రతాజ్యంప్రతిగృహ్యచ॥ అ మాశ్చజాహుయాత్పూర్వంపశ్య
హేమాతారమాఽతః॥ బ్రాహ్మణపక హా ॥ దశమనస్సతీర్జుహుయాత్ ॥ శ్లో॥ మి
ద్వాశ్చజాహుయాశ్చశ్చాన్యహావ్యాహృతయ సదా॥ అనాజ్ఞాతత్రయంహు ॥ వ
వాన్యహృషీప్రణవై స్సహో॥ ఇమమ్మేవరుణతత్వాయామీతితత స్సస్తుమతీం హునే
త్ ॥ కృత్వావిప్రస్తతఃపశ్యత త్తతఃకమకసమాపయేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తవిహీ
నంయత్తతఃకమవిఫలంభవేత్ ॥ స్థాలీవాకాన నరంశేషహోమంపర్యంతం
వీవాహగ్నౌశానై ఏత దేవప్రాయశ్చిత్తమ్ । ఉపనయనాదూర్ధ్వంచతుర్థి
హేమామపర్యంతంశానై దేవదేవశిశాజాతతదాజాతకమకకృత్వా ఫలికరణ
హేమానూగ్నౌదశరాత్రమధ్యేశానైతదేవ॥ శవాగ్నౌతుస్సప్తం॥ త్రియోదీనా
మేవం ॥ ఇతహేమాద్రివిరచితేఅగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాస్థ్యపహతి

—*అస్థ్యపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వమస్థీ స్థ్యపహతాని
పేత్ ॥ ఖరైస్సృగాలైశ్శుంకైఃకజుగృధ్రాదిభీఃకధమ్॥ పెతోత్రనరకంయా
తికతుకరాయుర్విశజీతమ్॥ ఛారంజేయః॥ శ్లో॥ అస్థిన్యస్పృశ్యతాంయాతె
శ్వస్సగాలఖరాదిభిః॥ పెతస్యయామకోలోకఃకతుకరాయుర్విపర్యయః ॥ త
ద్దోషపరిహారార్థంపంచగవైర్విశోధయేత్ । పురుషస్తాత్రనతాన్యద్భిః
స్నాపయేదస్థిసంచయమ్॥ ప్రాజాపత్యద్వయంకూర్యాదుభయోశుద్ధిహేతవే
తత్తతఃకమప్రకుటీవతనతేనసహిదోషకా॥ అన్యధాత్వశుభంజ్ఞేయంతతరు
గృహవాసినః॥ త్రియోదీనామేవం, ఇ హే ద్రివిరచితేఅస్థ్యపహతిప్ర
ాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాస్థాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః॥

—*అధాస్థాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రస్యకీకసానిహకర్తామృనిననిక్షిపేత్ । పెతోవైతరణీయంతి తత్పుత్రో
శుభమాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ మృతస్య యానిశల్యాని కర్తాం
భసిననిక్షిపేత్ । తతఃకర్తానరక యాతి॥ పెతోయాతిమహానదిం ॥ అహితాగ్నే
ర్విచారాజన్నస్యేషాంఽధికారవాత్ ॥ గాలవః॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేతత్కర్తా
వషేకవాశల్యసంగ్రహం । జలనిక్షేపణాప్యత్రోపితరోలోకమాప్నుయః ॥
కర్తాసుఖమవాప్నోతి॥ అన్యధాపూర్వహాభవేత్ । తేషాంనమైశువస్థానైకులనా
శోభవేత్తథా॥ తద్దోషపరిహారార్థంకాయకృచ్ఛ్రింసమాచరేత్ । పశ్చాదస్థి

నివాదాః ప్రక్షిపేజ్జలనధ్యతః॥ యజదస్థిమనషాః॥ కాంగంగాతోయేషులిప్త
తి॥ తావద్యుగసహస్రాణిస్వర్గలాకేషహీయతే॥ భాగీరథ్యభావేయత్రకుత్రస
ముద్రగామిసురజలీప్తాపయేత్॥ అన్యధాదోషమాఘ్నయాత్ ॥ త్సత్రియాదీనా
మేవమేవ ॥ ఇతిహేళాః॥ ద్రివరచి॥ అస్తాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చి తమ్॥

—*పరిష్కర్తృప్రవాచకశ్రీమమ్.*—

అధపరిషత్ప్రవాచయశ్చి త్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ పరిషద్విప్రసృజా
 బాహుశ్చమస్తియతీ॥ తత్త్వాప్యవిమక్తద్యుర్గం ప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్॥ మూ
 ర్గుండేయః శ్లో॥ పరిషదధర్మ్యాజోఽస్తుభాగై కంపాపమశ్నుతే॥ తద్దోషః రి
 హశార్థం ప్రాజాపత్యత్రయం స్మృతమ్॥ ఉపోన్యరజసి కికాంబ్రస్తకూర్పంప జే
 తతః॥ ఏతెనశుద్ధిమాపన్నతిన స్యధాశుద్ధిరస్తిహి॥ జాబాతిః శ్లో॥ పరిషద్వి
 ణాభాగంగృహీత్వావిప్రపుంగవః॥ పాదదోషాభవత్యాశుతస్తాచెతత్పరిష్కే
 తే॥ ప్రాజాపత్యత్రయంకృత్యాశుద్ధిమాపన్నతినశ్చిశమ్॥ పంచగవ్యంపితృశ్చ
 నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే త్తత్రియాఽనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రిపరచితెపరిషద్విప్ర
 వాచయశ్చి త్రమా అధవిధాయకప్రాచయశ్చి త్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ విధాయక

—*విధాన క్రమానుశ్చి త్.మ.*—

శ్రీపాపానాంతదధిఁ దోషభాగ్యవేత్ । తప్తకృచ్ఛ గ్రద్వయంకృత్వాశుద్ధి
మా పోషిఁపూర్వజః॥ గౌతమః॥ స్తో॥విధాయకోవిధాతాచపాపానాంవాప
కర్మకామః । తః శ్రద్ధదోషభాగ్యుయాతప్తకృచ్ఛ గ్రద్వయంచరేత్ ॥ జాబాలః ॥
స్తో॥విధాయకోమహాపాపీపాపరాశిసముద్యవాత్ । తప్తకృచ్ఛ గ్రద్వయం
త్వాశుద్ధిమాపోతిపార్థివ ॥ పంచగవ్యంతతఃపశ్యాత్పీత్యాశుద్ధిమవాఘ్న
యాత్ । త్రిత్రియాదీవామేవం॥ ఇతివిధాయక పాయశ్శ్లోమ్ ॥ అధానవాచక

—*అనువాదకప్రాయశ్చి తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః శ్లో॥ పాపాన్యనువజేద్యసుసభామధ్యేతు పాపి
నః॥ తుల్యపాపీభవేత్సీనాత్రకార్యవిచారణా॥ గాలవః శ్లో॥ సభామధ్యే
ద్విజోయస్తుపాపాన్యనువజేన్మృతామ్॥ తుల్యపాపీభవేత్పశ్చనరకంయతి
దారుణమ్॥ గౌతమః శ్లో॥ నదీగర్భేసభామధ్యేపాపాన్యనువదన్మృతామ్॥ స
తుల్యపాపీతేనాశుమహాన్తంబలకంప్రజేత్, పశ్చాన్యహానదీగర్భాన్తాన్తాశుద్ధ
జలైముదా॥ గోమయైర్గుత్రికాభిశ్చిత్త్యోత్తరశతంధరేత్॥ పశ్చాద్దేహవి
శుద్ధ్యధికంఛాంద్రాయణపరాయణః స్మరన్నారాయణం దేవమనంతమపరా

౧౬౦ దేశాంతరమరణ-దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమ్.

జికమ్॥ బ్రతానైసంవగవ్యేనశుద్ధింకృత్వావిచక్షుః । దేయాద్విజాయగౌరే
కాతత్వాపపరిశోధినితులాదిసంగ్రహీత్యూకాంమహతాంపాపినామపిఅను
వాదేభవేద్యస్తుతత్వాపార్థఫలంబభేత్ । త్సూక్ష్మాదీనామప్యేవం॥ ఇతిహేమా
ద్రోఅనువాదకప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదేశాంతరమరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*దేశాంతరమరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ జననీజన్మదేశశ్చజమ్బూద్వీపజనాదః॥ తథాచజాహ్నువీన్యా
ణాంజకారాఃపంచదుర్లభాః॥ మరణంజాహ్నువీతిరేన్యణాముక్తిపదాయక
మ్॥ విత్తేయస్యైరేత్తస్యముక్తివస్యాన్యజ్ఞవాదః॥ జననీజన్మదేశశ్చమరణే
ముక్తివస్యదాతృశ్చాత్మజన్మదేశశ్చపాపనాశకరోన్యణామ్॥ దేశాంతరేన్య
తిర్యగ్నశస్యజన్మనిరర్థకమ్॥ మృత్యానరకమాయాతిజన్మభూమ్యశ్చిలంఘనాత్ ।
తస్యదోషనివృత్త్యర్థం॥ పాజాపత్యం సమాచరేత్ । కృత్వాదహనకాలేతు
దధ్వాపశ్చాద్యధాత్రమమ్॥ చతేఽదోషమాప్నోతిహ్యవ్యధానరకంప్రజేత్ ।
విప్రస్త్రిధినామేవమేవమ్॥ ఇతిహేమాద్రోదేశాంతరమరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥
దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ దేశా

—*దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ంతరమృతేభుంసః శరీరాస్తోరభావతః॥ అగ్నాస్థితేగృహేతస్య పాలాశవిధి
రుచ్యతే । త్రయాణామప్యభావేపి దేశాంతరమృతస్యచ క్రియాం కృత్వావిశుద్ధ
స్యాన్యదన్యధానరంప్రజేత్॥ గాతమః॥ శ్లో॥ అరాహితాగ్నార్విప్రస్యదేశా
ంతరమృతస్యచ॥ శరీరాస్తోరభావేపి గృహ్యగ్నానస్థితేగృహే॥ పాలాశవిధిర
త్రైవతదభావేజలక్రియా॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ స్వగృహేవిద్యమానాగ్నిరైశా
ంతరగతామృతః॥ శరీరాస్తోరభావేపి పాలాశవిధిరుచ్యతే । తస్మిన్గృహేవిస
ష్టేగ్నజలచ్యక్రియాతదా॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ స్వగృహేవిద్యమానాగ్ని
దైవాదైశాంతరమృతః । అభావేభ్యభయోస్తస్యదహేత్పాలాశకర్తృణా॥
అగ్నానస్థేగృహేతస్య విషమధ్యక్రియాతథా । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకృత్వా
ముదిభిఃపరికిర్తితమ్॥ చతురబ్జంతదాకృత్వాదహేత్పాలాశధర్మతః॥ గాతమః॥
శ్లో॥ జీవేత్ర్యబ్జవిశుద్ధ్యర్థం నిజేవేద్యగుణంస్తృత॥ ఆస్థినిత్రగుణంప్రోక్షంపా
లాశేతుచతుగుణమ్॥ షష్టమదకస్థానైకృత్వాకర్తృసమాచరేత్ । అన్యధా
దోషమాప్నోతి కర్తానాప్నోతి కర్తానాప్నోతితత్ఫలమ్॥ గృహేష్వగ్నిషువిద్య
మానేష్యాహితాగ్నిరైశాంతరవిషద్యతే అరణ్యద్భవేనాగ్నినాదధ్వాఅస్థి

౧౧.) హేమాద్రావణేక్రిముత్పత్తిమృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్౧౬౧

న్యాయదాయవహ్నిసమీపే పరలోకక్రియాంతిగుణితాబ్జప్రాయశ్చిత్తపురస్స
రంసంస్వాంకుర్యాత్ శరీరాస్థోరభావేపాలానైదేహంకల్పయిత్వా చతుర
బ్జప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాకుర్యాత్ || తదేహాహమనుః || శ్లో || అగ్నిషస్తీయమా
నేషుస్వగృహేయాజకీయదిదేశాన్తరేమృతస్తస్యదహతోఽరణివహ్నినా |
శరీరాస్థోరభావేపిపాలాశవిధిరుచ్యతే || చతురబ్జంతదా కృత్వాదహేత్తం
పూర్వవశగ్రహిత్ || తేహామభావేతన్యాపిషడబ్జంకృచ్ఛ్రమచరేత్ || కృత్వా
కుర్యాజ్జలెనమృక్పరలోకక్రియాంముదా | విధవాస్త్రీశ్రుతియాదీనామివమ్ ||
ఇతి హేమాద్రావణే నరమృతానాం శరీరాస్థోరభావే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ||
అభవణేక్రిముత్పత్తిప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || యస్యకస్యవ్రణే
= *వ్రణేక్రిముత్పత్తిప్రాయశ్చిత్తమ్* =

సాధుక్రిమయప్యన్యవంతిహి | నతస్యపునరావృత్తిర్యమలోకాతగదాచన || గా
లవః || శ్లో || ద్విజస్యయస్యదేహేతువ్రణంక్రిమిసమాకులమ్ | త్రైవైవవరణం
గత్యానరకేవాసమశ్నుతే || మహాభారతే || శ్లో || రాజన్సస్యశరీరేశ్రుక్రిమి
రాశిర్భవేద్యది | త్రైవైవవరణం గత్యానవై నరకమశ్నుతే | తద్దోషపరిహారార్థం
కృచ్ఛ్రంసాంతపనంచరేత్ | పశ్చాద్దహేత్తంవిధి నానతేచసహదోషభాక్ || స్త్రీ
తామశ్యేవంతశ్రుతియాదీనామపి || ఇతి హేమాద్రావణేక్రిముత్పత్తిప్రాయ

— *మృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్* —

శ్చిత్తం || అధమృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || మృ
త్వాపూర్వంద్విజోదైవాత్యౌతసేతక్రియస్తథా || తతఃఽరంమృతింత్యక్త్వా
పునరుజ్జీవయేద్యదా || శదాస్మశ్లోభవేత్సరైర్వైబ్రహ్మధర్మపరాయణేః ||
గాతవః || మృత్వాద్విజోపమృశ్లోర్యః పూర్వంపశ్చాత్సజీవతి | తదాస్మ
శ్లోభవేత్సరైర్వైబహ్మధర్మపరాయణేః || జాచాలిః || శ్లో || పూర్వంసరాన
సూంత్యక్త్వాహ్యనాచారపరోద్విజః | పశ్చాజ్జీవముపాశ్చేత్యత సేతక్రి
యాయది | నతంసంభాషయేతోగపిద్విజోవాన్యఃపుమానిహ | తస్యదోషవిశు
ద్ధ్యర్థం పితృసూక్తజపేస్తదా | పశ్చగన్యైరసంప్రోత్యస్నాన్యశుద్ధజలైర్మ
దా | అన్యైరవాససాచ్ఛాన్యఉపవేశ్యుఖాసనై | ప్రాజాపత్యంషడబ్జాన్కృత్వా
స్వస్త్యయనంచరేత్ | గర్భాధానతదాకుర్యాత్పలగర్భవిధానతః | ఔపాస
నాదికంసర్వంకుర్యాత్పూర్వవదప్రహి | ఎకంకృత్వాశుచిర్భూయాన్మృతఃపున
రిహఃగతః | అన్యధాదోషమాప్నోతిమృతవత్తంఽరిత్యశేత్ | కృతక్రియఇతికణ

౧౬౨ ద్వాదశవర్షాదుర్ధ్వప్రేతయా నరమాగతస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.

మస్త్రప్రణ్ణమిత్రాత్రాంతిలపాత్రసర్వప్రాయశ్చిత్తప్రేతవాహకవరణాది
 కమ్|అనాచారఇతిసన్ధ్యాదినిత్యకమలూపః||ఇతిహేమాద్రా మృతస్యపునరా
 ద్వాదశవర్షాదుర్ధ్వప్రేతక్రియాననరమాగతస్యప్రాయశ్చిత్తమ్||
 గమనప్రాయశ్చిత్తమ్|అథ దేశాన్తరవాసినోద్వాదశవర్షాదుర్ధ్వప్రేత
 క్రియాననరంపునరాగతస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ || డేవలి|| శ్లో||పూర్వం దేశా
 న్తరంగత్వాభ్యుక్తభూమణ్డలంపునః | ద్వాదశాబ్దగతేతస్మిన్ గత్వాస్వగృ
 హమంజసా || కృతక్రియస్యపుత్రాడేకథంశాస్త్రప్రవతన్మ||శ్మశానధ్వంము
 నయస్సర్వైతస్యనీహృత్తమామ్|గాలవః||శ్లో|| పూర్వంవిప్రోషితోవిప్రో
 ద్వాదశాబ్దమితస్తతః| భృమన్ స్వగృహమాగత్యస్యపుత్రైఃకృతసత్త్రియః|
 భృత్యపుత్రకశతేషుశాస్త్రదృష్టికథంభవేత్||మూర్ఖజ్ఞేయః|| శ్లో||చిరకా
 లాగతంబంధుహతాత్తంనావలోకయేత్ | భిత్వాకాంస్యాదికంపశ్యేన్మహాన
 వ్యస్తరంజేత్|భగినిభృగింపుత్రం స్వసాతుభగినిమః | ద్వాదశాబ్దగతేత
 స్మిన్ హతాత్తంనావలోకయేత్ | ఉభయోఃపశ్యతోహానిస్తీర్ధంనద్యస్తరం
 జేత్|భిత్వాకాంస్యాదికందృష్ట్యాతస్తాద్దోషాస్త్రముచ్యతే|అన్యధాహనిరుది
 తాద్యయోర్వాధనసంక్షయః|| పరాశరః || శ్లో || ద్వాదశాబ్దాత్స్వరంప్రా
 ప్తంభృత్యభిఃకృతసత్త్రియమ్|దృష్ట్యాకాంస్యాదికంభిత్వాపశ్యాత్స్వగృహ
 మానయేత్|స్నానమభ్యజ్ఞకతకవ్యూకారయిత్వాతుతంపునః|పుణ్యాహవా
 చనంకృత్వానాంద్యాహ్వనంయథాక్రమం|| పటగర్భవిధానెనపునస్సంసా
 రమాచరేత్|బ్రహ్మపదేశమారభ్యపఞ్చగవ్యాన్తమాచరేత్ | ఉశంత్యస్తేతి
 మంత్రేనస్వగృహ్యగ్నోవిధానః|| అష్టోత్తరశతంతుత్వాగోఘృతస్యాహు
 తిఃపృథక్|హామశేషంసమాప్త్యైవతమగ్నిం|| రిక్తజేత్ | పత్నీవిమర్శనవ
 తిందృష్ట్యాజప్త్యాఘమర్షణంతతస్పృష్ట్యాస్వయంపత్నీంజపెత్సూక్తంచపౌరు
 షమ్|ఉపవిశ్యతతస్తాన్తమాజయేదఘమషణ్డైః|పునర్వస్త్రినరంభృత్వాధ
 వేనసహితామునాలాజహూవిధానెనకృత్వాశేషంసమాచరేత్ | షడబ్ద
 ముభయోఃకృత్వాప్రత్యేకంవిధిపూర్వకమ్|బ్రాహ్మణాన్భోజయేష్యచ్చిత్తతో
 భుంజీతవాగ్యతః|ఎవంకుర్యాన్నర్యోయస్సతస్తాద్దోషాస్త్రముచ్యతే| అన్యధా
 నిష్క్రూతిరాస్తిజాయాపత్యోరిహానియోః|| ఇతి హేమాద్రా దేశాన్తరగతస్య
 పరలోకక్రియాన్తరంపునరాగమనైప్రాయశ్చిత్తమ్|అథ ద్వాదశవర్షాదుర్ధ్వ

==* ద్వాదశవర్షాధ్యాయముగత భాగిత్రాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

ర్షమాగతభాగిత్రాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥శ్లో॥వత్సరా
ద్వాదశశామార్థ్యం భాగిత్రాదీన్యదివశ్యతిఉభయభాగిత్రాపత్నీనాంవినాశస్స
మ్మదామః॥ శాతాతపః ॥ శ్లో ॥ ద్వాదశశాబ్దహ్యజీతేతు భాగిత్రా
దిదర్శనై । కులహనిర్భవేత్ర భాగిత్రాణాంవినాశనం ॥ తత్రప్రాయ
శ్చిత్తమాహ॥ కేవీపురాణై ॥ శ్లో ॥ అతీతద్వాదశశాబ్దానాం భాగిత్రాదీ
నాంవిశేషతః । దర్శనేనుమహానద్యా స్రుతకాన్యంసిధాయచ ॥ షడబ్ద
విధివత్పుత్ర్యా పునస్సంపాదరపూర్వకం । ఉత నస్యైతిమన్త్రేణఅష్టాత్త
రశశంహునేత్ ॥ దర్శనైవేవపత్నాత్తులవకురంపురార్వకం।లాజహామం
తతఃకుర్యాత్తఃపాణిగ్రహస్సృతఇతి శానకః శ్లో, అతీతద్వాదశశాబ్దస్యభా
తుఃపుత్రస్యవైస్వసుః । దర్శనైషుగృహిణీకాగ్య అన్యధావృత్తిమాప్నుయః॥
తత్రనీషుగృహిణీమాహాబోధాయనః ॥ శ్లో ॥ మహానద్యాః పవాహేతుకాం
స్యంభిత్యాంధావిధిమృత్యుప్రతికృతిం దద్వాజ్జప్తాతత్సాక్ష్యమవప్నోతి॥ చా
న్ద్రాయణం తతఃకుర్యాత్సంచగవ్యంశతఃపిబేత్ । ఏవంకృతేతుతత్సాక్ష్యైర్ముచ్య
తేనాశ్రసంశయః॥శ్రీరామశ్లేషమేనేతిభగవాన్బాదరాయణః ॥ యమః॥
శ్లో॥బహుసంవత్సరైతీతైఃకతేసోదరైతధాపత్న్యాంపితరిపుత్రైవకృత్వా
నిషగృహిణీమాశ్రయః ॥ పశ్యేద్భక్త్యాసమాధ్యక్షేదేవదేవంహృదయంపికాద
శశుణాన్వాపి రుద్రానావర్త్యధనుఃవిత్ ॥ పాపైరైతైర్విముచ్యేతనాత్రకా
ర్యావిచారణైతి । దేవాలయేనదీప్తిరే గౌమేవావిప్రసన్నిహౌ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో
యధాశక్తిదత్వావస్తాదీకంధనమ్।అవహాక్ష్మశ్రిశంకచ్యేత్పుత్రానాయాం
పిసమృదః॥ఇతి హేమాద్రివిరచితద్వాదశవర్షాధ్యాయముగత భాగిత్రాది
దర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ సూతకద్వితయే యుతస్సప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*సూతకద్వితయే యుతస్సప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దేవలః॥ శ్లో॥ సూతకద్వితయేనాజకయోనిప్రోవృత్తిమన్వగత్ । తస్యా
న్యానిషగృహిర్నాస్తిషడబ్దాత్రుచ్చగిసంగ్రహత్ ॥ మరణంజేయః॥ శ్లో॥ద్వ
యోరాశౌజయోమృత్యోవిప్రోచైవాన్యతాయదా । శస్యశుద్ధిరిహాసితాముని
భిస్సత్యవాదిభిః ॥ శుద్ధిఃకార్యాషడబ్దాచ్చరవిషద్విధిపూర్వకం ॥ జాబాలిః ॥
శ్లో ॥ ద్వయోరాశౌజయోస్సద్ధౌయస్యస్యాన్యతనిశ్చయః । తస్యశుద్ధిషడబ్దా
చ్చక్రబాధిహవినిశ్చితా॥ జాతకేషు షడబ్దంస్యాన్యతకేతద్వయంచరేత్ ।

౧౬౪ సహగమనభీతాయాః దేశాంతరమృతాహితాగ్నేప్రాచయశ్చిత్తమ్.

అస్థిసంచయనాత్పార్వతియబ్ధంకృచ్ఛాచరేత్ || త్నతియాదీనామేవమ్ ||
 ఇతి హే హుద్రివిరచితే సూతకద్వితయే శ్లోతస్యప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథ సహ
 గమనభీతాయాః ప్రాచయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || పూర్వంగచ్ఛామియా
 బుద్ధ్యాపత్న్యా సహహితాశనమ్ | దహనస్తానమాగమ్యపశ్చద్విజివతః
 =*సహగమనభీతాయాః ప్రాచయశ్చిత్తమ్.*=

యేత్తస్యాలోకాస్తం నాస్తిపతిగః చ్ఛతినారకం || గౌతమః || శ్లో || మృతంభ
 ర్తారముద్దిశ్యగమిష్యామిహితాశనమ్ | ఇతి యాభాషితాపూర్వంపశ్చద్వి
 తానివతః || సైవయాతిమహాదుఃఖం భర్తానరకమశ్నుతే || మహాభారతే ||
 శ్లో || తిస్రఃకొట్కార్థకోటిశ్చగ్లాం యామానుషేస్సృతా | తావతాగ్రం
 వసేత్స్వగేభాతారం యానుగచ్ఛతి || యమః || శ్లో || పూర్వంయామీతిభ
 ర్తారంపశ్చద్వి తానివతః || యాతిసానరకం ఘోరం భర్తాభవతికిల్బిషీ ||
 తద్దోషపరిహారార్థం శవాగ్నేజహయూత్రహమాత్ | శతాయస్వాహేతిన
 జభిః దశభిఃపూత్యాశేషేణాజ్యేనపత్న్యాస్సర్వాక్షం విలేపయేత్ | తత
 శ్చుద్ధాభవతిభాతారం దహిషుద్ధ్యతి || ఏవంతుతియాదీనామ్ || ఇతి హేమాద్రా
 సహగమనభీతాయాః ప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథ దేశాంతరమృతస్యాహితాగ్నే

—*దేశాంతరమృతాగ్నేలోకేకాగ్నిదాహేప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

రరణ్యగ్నినాపినాలొకేకాగ్నినాదాహేప్రాచయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో ||
 దేశాంతరమృతం రాజయజ్ఞానం లొకేకాగ్నినా | దహేత్పుత్రోవృధాభూ
 యాత్సావగ్నిభిశ్చత్రిభిర్విना || పరాశరః || శ్లో || ఆహితాగ్నిమరణ్యగ్నేదే
 శాంతమృతంవినాలొకేకాగ్నేర్దహేత్పుత్రస్తయోః ప్రోక్తాహ్యధోగతిః || మా
 రంండేయః || శ్లో || సోమపంస్వాగ్నిమత్సృజ్యహ్యరణ్యగ్నేర్వివాదహేత్ ||
 ఉభయోర్మరకశ్చాత్రనతతగమః ఫలంభేత్ || అజ్గిరాః || శ్లో || దేశాంతరమృ
 తంపుత్రోహ్యరణ్యగ్నేర్వివాదహేత్ | సోమపానరకం గచ్ఛేత్తత్పుత్రోయాత్య
 ధోగతిమ్ || గౌతమః || శ్లో || ఆహితాగ్నింద్విజు పుత్రోహ్యరణ్యగ్నేర్వివాద
 హేత్ | యజ్ఞాన కంయాతితతగ్రానః కంప్రసేత్ || ప్రాచయశ్చిత్తమాహ ||
 గౌతమః || శ్లో || తదస్థీనిసమాదాయపుత్రోదేశాన్స్వీకర్యమాలయమ్ | గత్వా
 తంధర్మమాగేణప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్ | మధిత్యాసయ్యగరణితదుద్ధ
 వహితాశన || ప్రాచయశ్చిత్తస్తుతే | గుణ్యంకృత్యాస్థీనిప్రదాహయేత్ | కృ
 త్వాతదార్ధ్యకంకర్తృదుఃశాస్త్రోక్తాగతః | ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతి నాన్య

ధాశుద్ధిరవ్యతే || తత్తత్సాక్షాత్సాధనానామప్యేవమ్ || ఇతి హేమాద్రా ఆహీ
తాగ్నేర్విప్రస్యమృతస్య తాకికాగ్నినాదహనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ గర్భిణీ
మృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || యదాయాగర్భిణీనారి దైవాద్యదివిప

—*గర్భిణీమరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్యతే | ఉర్ధ్వం షణ్మాలం సతస్తస్యాగర్భం చ్చిన్త్యా చ్చిశుంహా లేత్ | మృతాః పాద
ప్రదేశేతు శిరోభాగే ధవాఖనేత్ || యది జీవేత్తదాచాలం గృహీత్వా పాషయే
చ్ఛనైః | యదామృతస్తదాచాలం పూర్వవన్నిక్షిపేద్భువి || గర్భం సూచ్యాథన
న్దాయజుహుయాదాహుతీత్రయమ్ | పాజాపత్యద్వయం కృత్వా దహేత్తాం
శాస్త్రమాగతః | ధేతుగః భక్ష్యశుద్ధార్థం || తత్ప్రచ్ఛన్నే దీరితమ్ || గౌత
మః | తృతీయే పశ్చిమేషమై మృతాన్యాద్యదిగర్భిణీశత్రు హేనదోషస్యాన్య
త్వాత ఇన్యభిధీయత్యేమాసిషమై శిశుః ప్రాజ్ఞేన్యజ్యతే తత్రదోషభాక్ తదా
శ్మశానదేశేతు నీత్వా తాం గర్భిణీం పృథక్ || నారీవాస్యాథ వాపి చ్చిన్త్యా
వా భేరధస్థలమ్ | శిశుంత్యక్త్వాక్షిపేద్భూమౌ శిరస్థా నైత్రపాదయోః || సన్ధా
య సూచ్యాతం గర్భం జుహుయాదాహుతీత్రయమ్ | ఆహుతీయః || ప్రాజాప
త్యద్వయం కృత్వా దహేత్తాం శాస్త్రమాగతః | గర్భం చ్చేత్తుర్విశుద్ధార్థం తప్త
కృచ్ఛ్నముదీరతమ్ | శిశున్యతదాజీవేత్ప్రేషయేద్ద్యత్తతశ్చనైః | యదామృత
స్తదాదాయ పూర్వవన్నిక్షిపేద్భువి || ఇతి హేమాద్రా గర్భిణీ మృతిప్రాయ

—*సూతికామృతిప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమ్ | అథ సూతికామృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలిః || సూత్యాపుత్రం
యదానారీద శాహాభ్యంతరే మృతా | సతస్యాః పునరావృత్తీరక్తాన్జ్ఞాన్సహా
భయాత్ || మరీచిః || యానారీతనయం సూత్యా యది దైవాత్క్రమీయతే |
సూతకేతనరావృత్తిర్నతస్యాయమపి నీరాత్ || గౌతమః || సూత్యానారీమృ
తాపశ్చాద్దశాహాన్గర్భాన్తరే యది | సతస్యాయమలోకా ద్వైనిపర్యుత్సర్జహువ
త్సరైః | తద్దోష రిహారాద్ధంచత్వాన్ స్విర్ద్విజుః పృథక్ || ఏకఏవద్విజోవాపి
వారుణాక కలగక్షిపేత్ | పూర్వవన్నిక్షా సర్వత్ర జలెనాపూర్యయ
త్నతః | వరుణం పూజయేత్తత్ర ఋత్వగేకశ్చ తుషకాపి || కలశాన్వాశీ
భిస్పృష్టా వంశత్రాసేతానుది యేత్ | నవకంచవకంచైవ పురుషసూ
క్తశ్చైవైష్ణవం | పంచమానాన వాకంచహిరణ్యశృంగమిత్రకమ్ || శాస్త్రీభిరేకశ్చ
భిశ్చైవ కలశానభిమంశయేత్ | అన్యేనానసాచచ్చద్యసూతికాంకృతశ్చాచి

౧౬౬ హేమాద్రోరజస్వలామరణఆహితాగ్నైర్దుర్మతిప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామ్| మార్జయేన్మత్విజస్తోయోఃకలశస్తైఃపనిశ్రజైః| అహిహిష్టాదిభిర్మస్తైః
 దేవస్యత్వేతమార్జయేత్| తతశ్శవంబహిదైశ్చెన్నాపమృత్యాభదేశికః| శతకుం
 భోదత్తైఃప్రాక్ష్యమాతనెవనైవనాసనా| అచ్ఛాన్యకుశంపశ్చద్ధహేహాపా
 సనాగ్నినా|| గౌతమః|| తుహిగ్నినాదహేః|| న్యాయంకపాలేపయంతథా| విధు
 రంవిధవాంచైవహ్యుత్తప్తైనైవదాహయేత్| గృహస్థంచైవతత్పత్నిం దహే
 ద్యహ్యగ్నినాపృథక్|| ఆహితాగ్నించతత్పత్నించక్షాభిశ్చప్రతీభిర్దహేత్|| అన్య
 ధావోషమాప్నోతిగతిస్తైషాంనవిద్యతే| కన్యకాంబాలంవాధనిష్ఠాః పుమృతం
 పూర్వవత్ప్రేయశ్చిత్తంకృత్వాదహేత్|| ఇతి హేమాద్రో సూతికామరణ

—*రజస్వలామఃప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తంఅధరజస్వలామఃప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవలః|| రజస్వలాతు
 యానారీమృతిప్రాయాద్యతాసతి| నరకంయఃసానారీరక్తకుండైనిమజ్జతి||
 గౌతమః|| యదాపుష్పవతీనారీదైవాద్యదివిషద్యతే| తస్యాఽపిషక్రాత్తిర్నాస్తి
 రైతఃకుండాద్భయంకరాత్|| జాబాలః|| రజస్వలాతుదైవేనదీనెషత్రిపుయత్ర
 హిమృతాతస్యాగతిర్నాస్తిరక్తకుండాద్భయంకరాత్|| సూక్తికామరణప్రాయశ్చిత్తః
 త్వరన్వంకుర్యాత్|| ఇతి హేమాద్రోరజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్తమ్||
 అధాహితాగ్నైర్దుర్మత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవలః|| అశభారద్వాజ

—*ఆహితాగ్నైర్దుర్మత్ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సూత్రం| యద్యాహితాగ్నిరధ్వానంగభేత్సహస్సిహోత్రేణానువ్రజేత్| యా
 వతోగ్రామమర్యాదానద్యశ్చతావతీన్నభిహరేయః| ఇద్యతిహరేయః| తాకి
 కాస్సంపద్యేరక|| యదిపక్షినీమాస్తరైభినిమోచేదహ్యయాద్యాత్రన
 రాధేయం| నతస్యప్రాయశ్చిత్తం| యద్యాత్మశ్చరణ్యోర్వాహమారాధేష్వగ్ని
 మయజమానోమయేత్| పూర్వవదగ్న్యాయతనాదికల్పయియజమా
 నాయతనెపేతంనిధాయగాహాపశ్శయేత్| అరణింసన్నిధాయమన్థతి|
 ప్రేతస్యదక్షిణపాణిమభినిధాయతత్ప్రొభాభాతాన్యోగాప్రత్యాసన్నబద్ధకు
 పావరోహజాతవెదఇతియంస్వగ్రాయతాకాయత్వంనప్రజాన్నాయఃప్రజా
 గ్గరయిమక్తాసుధేహిప్రేతాహుతీశ్చాస్యజుషస్వస్వాహేత్యరణ్యోవోహ
 పావరోహ్యమంథేత్| అరణ్యోస్సహారూఢసాన్నిరవృతకమ్నానెప్రేతమ
 న్నారమ్భయిత్వేమంమన్రింజపేత్|| ఇతి హేమాద్రోరజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్తమ్
 త్ప్రాయశ్చిత్తమ్|| అధాపశ్చాలాదిశ్వసృగాష్టమృతస్యవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్తమ్

==*అపస్తంబిశ్వస్య గాలాదిదంశమృతశునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

మాహా॥ దేవలః॥ అపస్తంబిశునాదష్టో విప్రస్యాన్యైత్రలక్ష సదా॥ జమ్ముకేనాథ
వాదష్టః ప్రపక్షపూర్వవన్మృతః॥ పరాశరః॥ జంబుకేనశునావిప్రో బుద్ధి
భ్రాంతేనదంశతః॥ శ్రల. ౬॥ ప్రత్యహంతద్వన్మృతాయదిహదేవతః॥ వినాస్యని
షక్నోతిర్నాస్తిషడష్టైఃకృచ్ఛ్రసంజ్ఞకైః॥ విధినాదాహయేత్పశ్చన్నతేనసహ
దోషభాక్॥ మా. ౧-౦-౬॥ జంబుకేనశునారాజ౯ విప్రోదష్టస్తదాకథం॥
ప్రలపక్షప్రత్యహంతద్వన్మృతాయదిసదేవతః॥ వినాస్యనిషక్నోతిర్నాస్తిషడ
ష్టైఃకృచ్ఛ్రసంజ్ఞకైః॥ విధినాదాహయేత్పశ్చన్నతేనసహదోషభాక్॥ నతస్య
దుష్టుః తేదోషోఽపిశాచాభవేత్తదా॥ విధవాప్రస్తీణాం క్షత్రియాదీనా
మేవం॥ ఇతి హేమాద్రౌ అపస్తంబిశ్వస్య గాలదష్టమృతప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ దివావాయదివారాత్రౌ శునావి

—*శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రోవిదంశితః॥ దివాసచేలస్నాయితనరాత్రౌస్నానమాచరేత్ ॥ గౌతమః॥
శునావిప్రోదివారాత్రౌ వంశితస్తక్షణాజ్జలైః॥ స్నాత్వాదివావిశుద్ధస్నాన్య
ద్రౌత్రౌ నస్నానమాచరేత్ ॥ పరాశరః॥ దివావాయదివారాత్రౌ ప్రవేశింబలి
తశ్శ్వభిః॥ ధమ౯నాశస్తతాఘాయాద్దివాస్నానంసమాచరేత్ ॥ తందేశంతౌ
శయేత్తౌయైరగ్నిసంస్పృశంనచరేత్ ॥ పునఃప్రత్యౌశ్యతందేశంపాదౌప్రత్యౌశ్య
వాగ్భతః॥ అచమ్యశుద్ధిమాప్నోతి పరేద్దుస్సాన్నమాచరేత్ ॥ ఉపోవ్యరజనీమే
కాం పశ్యగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ స్త్రీబాలవృద్ధాతురాణామేవం॥ క్షత్రియాదీనామపి॥
ఇతి హేమాద్రౌ శునాదష్టప్రాయశ్చిత్తం ఇతి ప్రకీర్ణకరప్రాయ

==*పోషశకమణాంకాలాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్చిత్తం ॥ అథేదానం పోషశకర్మణాం స్మృత్యుక్తానాం తత్తత్కాలాతి
క్రమేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ గర్భాధానం పుంసవ
నంధీమంతోజాతకర్తవ్యంనామాన్నప్రాశనంచౌలంహంజీవ్రతచతుష్టయం॥
గోదానాఖ్యంస్నాతకంచ వినాహఃప్రేత్యమేధికం॥ కర్తాపిత్రావణాఖ్యంచమ
హాయజ్ఞస్తధైవచ ॥ ఏతత్కర్తావక్రమేకర్తభిష్టాఃపధిభిష్టాఃశాఖారండాః
బ్రహ్మభిష్టాశ్చతుర్విధాశ్చాసంభాష్యాఅపాశ్చైకయాశ్చమనుః॥ పితాపితా
మహశ్చైవ తధైవప్రపితామహః॥ యేనావర్తనమగ్నేణ తత్పుత్రసైనసంచ
రేత్ ॥ గౌతమః॥ యేనాస్యపిత్రగ్రాయాతాః యేనయాతాఃపితామహః॥ తేన

౧౬౮ హేమాద్రా-గర్భాధాన త్యాగ-సీమ స్తపుంసవనాకరణప్రాయశ్చిత్తం.

యాయాత్సతాంశుర్గంతేనగచ్ఛత్తోష్యతి । అన్యధాయదీవరంతేచక్రలిం
గాదిధారిణిః॥ పథిభగ్నిష్టాస్త్రుతేజ్ఞయాస్సర్వధర్మబహిష్కృతాః । గర్భాధా
నాదిసంసారాన్ శక్తాఃకతుకంఘవిష్వజాః । తైర్వి నాయేప్రవతకం కమన్
భగ్నిష్టా స్తపవహియస్యశాఖాంపరిత్యజ్య హ్యన్యశాఖామనుస్మరన్ । ఉపస
యనాదికంతత్రశర్వస్యప్రాయదాభవేత్ । శాఖారంశస్సవిజ్ఞేయ స్సర్వధర్మబ
హిష్కృతః । సంధ్యాదిత్యకర్మాణి గాయ తిజపమేవచ । యజ్ఞాదికంపరిత్యజ్య
సమర్థోపిద్విజోత్తమః । యదీవతేతలోకేన్ద్రిక భగ్నిహ్యభగ్నిష్టస్స ఉచ్యతే । అతః
తానికర్మాణి శ్రుతిస్త్యుక్త్యాదితానిచ త్యాజ్యానినక దాప్యేతైర్విప్రేంద్రైః పా
పభీరుభిః॥ అథ గర్భాధాన త్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ స్నాతవ
త్యామృతౌపత్యాగం గర్భాధానంసమాచరేత్ । చతుర్ధేకహనివారాజన్ పం

గర్భాధానత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

చ మేఽహనివాధవః । కృత్యాభ్యుదయిక్లంపాతస్తద్రాత్రౌమంత్రపూర్వకం । గ
ర్భాధానంత దాకుర్యాత్పూర్వగర్భేచిశుద్ధిదం ॥ నతత్రప్రతిగర్భేతన్నిమే
కంమంతవర్జితం । అన్యధాదోషమాప్నోతి గర్భాపాతీనిగద్యతే తద్దోషప
రిహారార్థం గర్భశుద్ధ్యర్థమేవచ । ప్రాజాపత్యద్వయంకుర్యాద్విత్తీయేపునరా
తేవై । అన్యధాగర్భపాతీస్యాద్యధాజారస్తగైవసః । త్మత్రియాదీనామేవం॥
ఇతి హేమాద్రా గర్భాధాన త్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథసీమ స్తపుంసవనా

—సీమ స్తపుంసవనాకరణప్రాయశ్చిత్తమ్—

కరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ సీమస్తప్రథమేగర్భే చతుర్థేమాశిశ
స్యతే । అథవాదైవయోగేన కుర్యాత్షష్ఠేష్టమేద్విజః ॥ పుంసవంతతకు
ర్వీత సీమస్తైసహైవవా ॥ జాబాలిః॥ సీమస్తప్రథమేగర్భేయమేమాసియు
తౌచవా । వసుమాసైప్రకుర్వీశ గర్భశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ ॥ రజఃపాపస
ముచ్ఛాతం శుక్లంపాపానువ రియత్ । త్రయోస్సంసర్గతోగర్భే ప్రథమేదోష
సంభవః॥ తద్దోషపరిహారార్థం సీమస్తోన్నయనంచరేత్ । శలల్యాదభక్తాపింజీ
తైర్గృహ్యత్యానదోషభాక్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి నశుద్ధిర్గదధారిణిః ।
తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారకండేయః॥ సీమ స్తపుంసవనయోర్యదీదోష
నాశనం । నకుర్యాత్పూర్వజపాపీ ప్రాజాపత్యద్వయంపుధక్ । కృత్యాశుద్ధిమా
ప్నోతి గర్భశుద్ధిస్తుజాతతే । త్మత్రియాదీనామేవం॥ ఇతి పుంసవనసీమనామ
కరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ జాతకర్మాతిక్రమణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥

—* జాతకర్తాతక్రమప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

జాతేపుత్రేపితౄస్తాత్వానశ్చలంజాతఃర్షణి హేమన్వాధాన్యజాతేనజా
తశ్చాద్ధంసమాచరేత్ ॥ అలూననాభీంతంపుత్రంపితౄపశ్యేత్ప్రేమత్పతః।
అత్పుత్రముఖమిత్యేన స్వర్గద్వారమ నావృణం ॥ పుత్రంబృహ్మహతధాధూ
మాజాతకర్తృసమాచరేత్। ఫలికర మిత్యే శ్చసమకమైరాహుతీర్యశేత్। అ
జప్రాప్తిస్తదాశ్చైవ ద్వావదాశాచరగమః। దశరాత్రంపితౄకుర్యాదేవంపు
త్రాభివృద్ధయే॥ జాతకర్తాకరణైప్రాయశ్చిత్తమాహగతయః॥ జాతకర్తృన
కుట్టితపూర్వజోయదినాస్తికాత్। ప్రతకాలవతతకర్తృకుర్యాద్విధిపురస్కరం
ప్రాజాపత్యస్వయంకృత్యాచ్యుతేనానామకర్తృణాం ముఖ్యకాలాదశరాత్రమ
ధ్యం। గౌతమీనామకరణచోలోపనయనానిముఖ్యకాలాతిక్రమేగౌణకాలేష్యే
షు। జాతకర్తృస్వయంకృత్యావతకర్తృకృత్యాశేషంసమాచరేత్। ఏవంతుత్రి
యాదీనామపి ఇతిజాతకర్తాతక్రమప్రాయశ్చిత్తం॥ అధ్యయనశ్చపుత్రం

—* యమశ్చపుత్రంమహాప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః॥ యమశ్చాయుగపజ్జాతామాతుర్యోనివిభేద
నాత్। తయోజ్యైశ్చఃపూర్వజన్యోద్వితియోనజపవహి॥ మార్కండేయః॥ పి
తుర్ద్విర్భువే కేణమాతుర్నదనసర్వనిశుక్లశోణితసంసర్గాద్విధాగర్హభవి
వ్యతిః॥ తావర్థమస్తాపెరిశ్యా దశమేషు సిసమ్మపే। గర్భద్వారాద్వినిష్కా
స్తాయుగపత్పతశ్శాభుః॥ పూర్వజస్తుతయోజ్యైశ్చోద్వితియోనజపవహి। జా
బాణః పెరిన్యాంవీర్గబాహుశ్శాన్తాతుర్గర్భేపితుస్తధాభివృద్ధసంపతస్త్వ
త్రద్విధాభవతిపూరణాత్॥ పిండద్యయంతదా భూయాద్వర్ధతే బహుమై
ధునాత్ । ఆగతేప్రసవేకాలేజాతాయుగపదున్నతౌ ॥ పూర్వజః పూ
ర్వజోజ్ఞయోద్వితియోవరజస్తధా । తయోన్మకారణంచిదుర్జనిరేవాత్రకా
రణమ్॥ యదాజన్యోస్యశిశోః ఏవతైస్త్రిసూర్వజః ॥ పరాశరః॥ యో
నియూల్వానిష్కాంతాయుగపదర్పణశతః । జాతాయమశ్చజ్ఞేయాత
యోజ్యైశ్చస్తూర్వజః ॥ ఉపానయాదికం కర్తృతస్యపూర్వంసమాచరే
త్ । యోనించుగముత్పత్తిర్నదృష్టాబాహ్యతోజనైః ॥ ప్రత్యక్షాదృష్టశా
వగ్రీనైఃకర్తృఫలప్రదా ॥ మరీచిః ॥ ఏకయోనిసముత్పన్నా జాయంతాం
యమశాస్తృకౌ। తయోజ్యైశ్చఃపూర్వజస్సృతకరణీయానపంశ్చితౌ। యో
నాబిందోరదృష్టత్వాజ్జనిరతైస్త్రివకారణమ్। తస్మాజ్జ్యైశ్చఃపూర్వజస్సృతక

ద్వార్వాధుని గౌరవాత్ ॥ అగ్రధాదోషమాహ్నిపరివేష్టేన సర్వదా ॥
 భరద్వాజః ॥ తయోర్న్యైత్రకమతఃకుగ్రహితాయమశ్చయోశ్శుభమ్ ॥ పరివి
 త్తిఃపూర్వజస్సాగ్రతరీవేత్రాద్వితియః ॥ తయోర్న్యైహసన్తానం రివిన్దా
 వయోభవత్ ॥ తస్మాద్విమృశ్యమగ్నీతవృత్తాద్విదకంపితా ॥ ఘృత్రకమా
 స్త్యాంజిబద్ధాదగ్రాజ్ఞానాత్రృత్వాపరివేత్త్రపాగ్నిశ్చితకృత్వా
 వివాహాదకంకుర్యాత్ ॥ అన్యధాదోషమాహ్ని ॥ ఉత్రియవైశ్యయోరెవం
 బ్రతి యమశయోర్న్యైత్రక మపాత్రాశ్చేత్తమ్ ॥ అథనామకరణ లో
 —* నామకరణలోపప్రాశస్త్యేత్తమ్ *—

పప్రాయస్సితమాహ ॥ దేవలః ॥ ఏకాదశేన్న సంపాద్యేషిత రానా
మకర్తయత్ । కుర్యాత్తాంతే సంపత్తిగాయమాం తస్యత్యజాత్ ॥
మార్కండేః ॥ పితరౌనామకరణంపు త్ప్రత్యుదశమేహం । పంచార్యవ
దతోవే గాతుర్గాతాంశుభావాదరాత్ ॥ పుత్రస్యవాక్స్యకాయా నా
మకర్తశుభాప్తయే । పితామహ్యాప్రియత్యైవమహద్భిర్భిష్టైః ॥
గౌతమః ॥ పుత్రస్యనామకర్తృక పితాచై కాద శేహని । ఆయుఃపస్త
స్యవృద్ధ్యర్థంస్వస్య సమ్మత్సమ్మదమే ॥ నామత్రివిధం ॥ ముసనామన
త్యత్రనామవ్యవహారి నామచేత్రయాణాం ఉరణాత్పుత్రస్యాయుషః ప
రివృద్ధిః ॥ సామకరణమేకాద శేహనిఽపీతం ॥ ఎతేషాంకరణాన్పుత్ర
శ్శతపక్షకామఖండకం । ఆయుఃగప్రౌఢిసహసాతన్తానైతత్త్రయంపరేత్ ॥ ఎ
కాదశాహం సన్త్యజ్యభోజనేచాలకేపివా । వతఃపంచేతురాశీంద్రపా
ణాపశ్యద్వయంపితా ॥ కృత్వాకర్మ ప్రపన్నీతముఖ్య కాలవ్యతిక్రమాత్
ఎతేన శుద్ధిమాప్నోతి న్యాధా శుద్ధిరస్తి ॥ తుక్రయా ది యమేవం ॥
బ్రతి హేమాద్రౌ నామకరణంప పాప్రయస్సితం ॥ అధ్యాపాశన
కాల వ్యతిక్రమణ పాప్రయస్సితమాహ ॥ దేవలః ॥ శిశూనాంభోజనే
—* అన్నపాశనకాలవ్యతిక్రమణేపాప్రయస్సితం. *

రాజక కాలక్షణ్య సత్యముః । తదతిక్రమణే నాస్తీముఖ్యకాలో ద్విజన్త
నాం ॥ హరితః ॥ శిశూనాభోజనంతస్తం వక్ష్యామి మునిహితం ।
తద తిక్రమణే దోషా వతబన్ధా తుచధ్యమః ॥ జాబాః ॥ వక్షేమా
సిక్యశ్రద్ధావాచ యిత్వా శిష్యద్విజైః । బ్రాహ్మణంత త్రసంపూజ్యభో
ద్యైతం శిశుంతుదా ॥ ముఖ్యకాలపరిత్యగచ్ఛిశుగుణా విసీనవాః ॥

అవంధ్యం వసంకుర్వత్ బ్రహ్మచారీసలూకభాక్ । ఆన్యధాదోషమాప్నోతి
 వేదఘాతీ ఉద్యతే ॥ పరాకరః ॥ బ్రహ్మచారీసదాశుద్ధో వేదాభ్యాసేన
 బుద్ధిమాన్ ॥ వేదోనారామణస్సాయోత్తదభ్యాసే మహాభవత్ ॥
 జాతుకణిః ॥ ఉపాయనోన యాధ్వంపరం శ్రావణకమణిః । బ్ర
 చారీ బహువిశ్శింత్యక్వావశో తస్య వా ॥ వెఘాతినోజ్ఞేయోబ్రహ్మ
 కమన్స్వసహవాక్ ॥ శిర్దోషపరిహారాధం కాశక్యగ్నితతఃపరం
 కృత్యాభ్యాసం రేషేదానధీబ్రహ్మవిద్భవేత్ ॥ ఏకవహాదూధ్వమిత
 త్రాచుశ్చిత్తం ॥ వహాద్వయేవవత్త్రయేవాచంద్రాయణం ॥ ఇతిహే
 మాద్రోవేదాధ్యయనలపప్రాచీనశ్చిత్రం ॥ * ॥ అధానధ్యాయేషు

—*అధ్యయనేషువేదపారప్రాయశ్చిత్రం*—

వేదపారప్రాయశ్చిత్రయామా ॥ దేవలిః ॥ యోగేనాసేతు పర్యాజిత
 ధామవాద్యణిః ॥ యుగదయస్తథాశుక్లేహ్యష్టమీవచతుశ్చ ॥ శ
 ణ్డవాత్సానద్వాదశ్యోమహాభరణే శ్లేషచ ॥ సంధ్యాయాం గజితేషు
 ఘే ధామాకమ్ప సేవిత ॥ గ్రామకాహెరాజనాశేతధాసర్పాదశక
 న ॥ మాశాపిత్రోచ్చితాహేషుశ్లోత్రిచిమరణంగతే ॥ జాతాశ్చే
 చజ్ఞాతీనాంగదబ్బామా వ్యయేతథా ॥ మహాపాతేనోద్యుష్ట్యచందాలాక్
 బహిరాగ్రితాక్ ॥ ఏతేషాక్తమరాజే ద్రవదాంతంవేదమివవా ॥ యోధీ
 తెయాధధీపాపీమృత్యావగమశ్చుతే ॥ నారదః ॥ వేదాంతంవాధవే
 దంవా అనధ్యాయేష్యధీశవాక్ ॥ ద్విజఃపాపమహాబోతిబ్రహ్మహత్యం
 చవిందతి ॥ గౌతమః ॥ అనధ్యాయేష్యధీతానాంప్రజ్ఞామాయఃప్రజాంశ్రి
 యం ॥ మంత్రవీర్ష్యాయభయాదీంద్రో వజ్రేణహంతిచ ॥ పక్షేపరాకః
 ధిః ॥ మాసేతప్రముదీరీతం ॥ వషేచాంద్రంతతః పశ్చాత్తతోబ్రహ్మహ
 నోవత ॥ * ॥ ఇతిహేమద్రో అనధ్యాయే వేదాభ్యాసప్రాచీనశ్చిత్రం
 అథవేదవ్రతాతిప్రమణప్రాయశ్చిత్రయామా ॥ దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యం

—*వేదవ్రతాతికమప్రాచీనశ్చిత్రం*—

తథాసౌమ్యమాగ్నైశ్చ వైశ్వదేవిః ॥ చత్వారివేదసంజ్ఞానివ్రతానిను
 మహంతిచ ॥ ప్రాజాపత్యమృచాంవేదే సౌమ్యయాజుషమేవచ ॥ ఆగ్నై
 యంసామవేదేచవైశ్వదేవంబతుధశకం ॥ ఏతానికురుతేయస్తు ద్విజఃపా
 పాత్రముద్యతే ॥ ఘోరంధేయః ॥ వేదవ్రతాని చత్వారి వేదసం

జ్ఞానియోద్విజః । తత్ర తామ్రేషుకురీతవాజ పేయఫలంభత్ । ఋదం
వేదమథిత్రైవప్రాజాపత్యంసమచరేత్ । యజుశ్చదమధాధీత్య యాజు
షప్రశమాచరేత్ । ఆగ్నేయంసామవేదంచ అధీత్యైవతధామలం । అ
ధర్వణంచైశ్వరేవంకు ర్యాప్విప్రాయధాక్రమం । ఏతాన్త్రైవిశ్యత్వా
వాజపేయఫలంభత్ । సతత్రక్షుణ్ణలోపస్సాన్యదన్యధాపక్షితౌభవేత్ ॥
అకరణేపాయశ్చిత్తమాహ ॥ జాతుకణ్ఠిః ॥ అకృత్యాయోద్విజోమో
హదేతద్ర్యతమితప్తయం ఏతంత్రేణవారాజక్ష క్షణ హిలోభవేచ్ఛ
వి । అత్రైశ్వరానియోమోహాత్వాణీగమనమాచరేత్ । మహంతంసరికం
గత్యామవిజాయోమిచ్ఛ గ్రీజః ॥ ఏతద్వ్రతలోప పాయశ్చిత్తమాహ॥హరితః॥
ప్రమాదాద్బ్రాహ్మణోలోభాద్దేశకాలసప్యయత్ అకృత్యైశ్వరానిసర్వాణీ
ప్రాజాపత్యంభక్త్యరేత్ । తతఃపరంసదోషస్సాన్యద్వివాహేస్సాతకవ్రతే॥
ఇతి హేమాద్రావేదవ్రతాతిక్రమోపాయశ్చిత్తం అధగదానిక వ్రతలోప
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ యోడతే షణ్కే - జక్ష వివాణాంపాపనా

—* గాదానికవ్రతలోప పాయశ్చిత్తం *—

శనం గాదానికంమహాత్మమకవిప్రాణాంకమకపూతకయో కుర్యాద్విప్రః
ప్రయత్నేనః తేనసహనోషధాక్ ॥ గాతమః॥అవశ్యంకరణీ బంధుద్విజైర్గా
దానికంమరేత్ । నశత్రుమకపరిత్యాజ్యంవిప్రైర్ధక్తాను వతిభిః ఏతద్దో
దానికంత్యక్తావ్రతకతేబ్రాహ్మిన్తమః।కుర్యాత్పవిత్రుద్ధర్మంప్రాజాప
త్యంవిశోధనంసర్వపాపహరంపుణ్యంప్రాజాపత్యంచదుర్బుధాః। అన్యధా
దోషమాప్నోతిద్విజఃపాపభయ్యాదిహ॥ఇతిహేమద్రాగదానికవ్రతాకరణ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధసమావతకనలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలిః॥ వేదా

—* సమావతకనలోప పాయశ్చిత్తం *—

నధీత్యవేదావాపేసంవాపియధాక్రమం । అవిప్రుత బహువర్క్యగృహస్థాశ్రమ
మాచరేత్ ॥మారకండేయః॥స్నాతకంబ్రహ్మచర్యస్యవ్రతలోపంపుణ్యదం
యఃకృత్యాస్సాతకంకమకస్త్వత్తతఫలంభత్ ॥ గావలిః॥స్నాతకంవ్రతలో
పంకుబ్రహ్మచర్యవ్రతంపరం । యఃకృత్యాస్సవివాహదౌసగృహస్థశ్చిరంసు
ఖీ॥మారకండేయః॥ స్నాతకంవ్రతసర్వోకంమహాపాతకనాశనం । యఃకు
ర్యాత్సవివాహదౌసవిషమ జ్ఞిపావనః॥తదాహాపస్తమ్భః॥విద్యయాస్నా
తత్యేకయావతీర్న్విద్యాఅధితేవిప్రః తావంతిస్నాతకవ్రతానివిప్రః కుర్యాక

క్రాంతికవిధంబాకుర్యాత్ || నత్యాజ్యం || గౌతమః || అవశ్యంస్నాతకంకుర్యా
ద్విప్రోలోకపరాయణః || అన్యధాదోషమాప్నోతి పాపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి
జః || స్నాతకప్రతసంత్యాగకుర్యాచ్చాన్ద్రాయణద్వయమ్ || పశ్చాద్వివాహా
యేత్కన్యాంకులశీలానుపరిశ్రాంతిం చాన్ద్రాయణద్వయంకృత్వా వివాహేన
తుదోషభాక్ || *|| ఇతి హేమద్రోణస్నాతకప్రతలోపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి || *|| అ

—*|| ఉపాకమకలోకపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి ||—

ధడపాకమకలోపపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి || దేవలి || వేదాంతానాన్యువేదా
నామధీతానాన్యువీర్యకం || బ్రహ్మచారిగృహస్థానాంసంస్కృతాహారంపరం
సంవత్సరేతుపాపంబుద్ధహస్తబ్రహ్మచారిభిః | కృతంతత్పరిశోధాధికము
పాకమకసమాచరేత్ || బోధాత్మకః || సంవత్సరకృతంపాపగృహస్థబ్ర
హ్మచారిభిః | ఉపాకమకహారైస్సప్రమంతుః స్తుప్త్యుక్త్యధా | నారజః | బ్రతి
నాన్యువహస్థానాంసంసత్సరకృతంసమాచరేత్ | అఘంధహతిహింసామశ్చక్రౌఢ
జేమాసీసమృవః || ఏవంబాలామమృతైర్వివదేదారమృతంసకారయేత్ | వేద
మూలహింసాప్రోసామూలాభావేనంకరః | తస్మాద్విప్రోర్నసంత్యాజ్యం
క్రౌఢాంకర్తతచ్ఛుభమ్ | అకృత్వాబ్రహ్మచారివాద్విజోవా వేదసంసతః |
ఏవంక్రౌఢాంకంహింసామంత్యక్త్యాచుదిహవతతే | తస్మాత్ప్రతయంప్రతీకుర్యా
ద్గృహస్థావిద్వబుందరేత్ | కృతైర్వివదేదవకాప్రోక్తంకుర్దిమాప్నోతిపూ
ర్వజః | ప్రత్యబంసన్త్యజేత్కమకక్రౌఢాంకాన్యంపవిత్రదమ్ || పతితస్సతులజ్జేయ
స్సర్వధమకబహిష్కృతః || *|| ఇతి హేమద్రోణపాకమకత్యాగపాన్య
శ్చత్రీభవేద్వి || *|| అథరాక్షసాదివివాహపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి || దేవలి || బ్రాహ్మణ్య

—*|| రాక్షసాదివివాహపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి ||—

దైవస్తధాచాక్షణికప్రాజాపత్యస్తధాసుః || గాంధర్వో గాతుసత్తైస్త్వపై
శాచకృష్ణమోధయః || లిక్ష్మణరాజే || సూరి || బ్రాహ్మణీవాహారాజేంద్ర
బంధుశీలక్రతుతధా || ఆరోగ్యంసమ్యగాలోభ్యంపరిత్యేతైర్విరంజనముదా |
ప్రజాసహత్వకమకభ్యస్తస్మైకన్యాంప్రదాపయేత్ || *|| ఇతి బ్రాహ్మణ్య
వివాహః || *|| దైవేవివాహేభూపాలశాస్త్రధర్మైర్ముత్తైర్ముదా | దక్షిణార్థం
తదాకన్యాంసదైవఇతికథ్యతే || *|| ఇతి దైవవివాహః || *|| ఆహుతిపాణిగ్ర
హేరాజకజామాతువికధునద్వయం || గవాంశ్చత్వసుతాంసమ్యగలంకృ
త్యతతఃపరం | దద్యాత్తస్మైతదాకన్యాంసప్రతాపఇతికథ్యతే || *|| ఇతి

ఘోరవివాహః॥ ౫॥ సుతామూదాయవిప్రాయదద్యాద్ధమకంచరేదతి॥ ఇత్యుక్తా
 వ్రాతీయతేకన్యాప్రాజాపత్యస్సతదతః॥ ౫॥ ఇతిప్రాజాపత్యవివాహః॥ ౫॥
 కన్యావరాయదాన్యోన్యమంగీకర్యసుఖప్రయోగే॥ తథేవచరతౌరాజకస
 గాన్ధర్వఇతిరితః॥ ౫॥ ఇతిగాన్ధర్వవివాహః॥ ౫॥ కన్యాదాత్రేనందత్వాతత్సు
 తాంయోవహేయః॥ స ఆసుః ఇచ్ఛేత్సన్సర్వకాతం॥ రివ్యశేత్॥ ఇత్యాసు
 రః॥ కన్యాదాతౌరమధవానభ్యయిత్వబలాంకా॥ సాంబరాయేథవాజీ
 త్వాకన్యామూదాయనన్వరం॥ ఉబ్బహేద్భువిపాత్యాసరాక్షసఇతీంతః॥
 కన్యాంసుస్తాంప్రకర్తాంయోన్యాన్వృత్తంసంభవ్యమేత్॥ ఉదతీంపాప
 కమాసౌప్రకాచి॥ ఇతి॥ అత్యంతముః॥ ప్రకర్తాన్వృత్తవివాహః॥ పశ్యగ
 హీతాః॥ సుధావదక్రొవిమహశ్చతథాయుక్తప్రకర్తవేత్॥ తదాహాప
 స్తమ్యుః॥ బ్రాహ్మణిహహేమాధుశీలక్రమం॥ గాణీధూప్రజాసూర్య
 కమకర్త్యపరీమానయేచ్ఛక్తివిదగేతాంబిక్యాత్వామేకాసూర్యసంబంధ
 నాగావాదేయః॥ ప్రకర్తాన్వృత్తత్రయ్యున్వృత్తప్రకర్తయేత్॥ సహధర్మకం
 చర॥ ఇతిప్రాజాపత్యవివాహవివాహసంసారతేకతేకాంధర్వః॥ శక్తివిషయ
 ద్రవ్యాణాదత్వాహేకసంసారః॥ దుహిన్యమతఃప్రాశయిత్వావహేక
 సరాసః॥ మప్తాంమత్తాంవాపహారేత్సప్రకాశః॥ తేహాగాద్యాస్త్ర
 యానిప్రకర్తాః॥ పూర్వవివాహశ్చక్రీయః॥ యగాయతోవివాహస్తదాయ
 కః॥ ప్రజాభవం॥ అగస్త్రీయవివాహః॥ సరాసమీచినాః॥ యోయోవివా
 నామనమేష్టమధుశీలత్రాపయ॥ క్తంసంతానంభవతి॥ అలోగాంధర్వా
 మరరాక్షసప్రకాశవివాహేషుప్రాహం॥ నిషేధాత్పుత్రపుత్రకన్యా
 శ్చిత్తమాహ॥ మరకంజేయః॥ వివాహేత్వాసురేషిప్రశ్నరెచ్చుంద్రాయ
 ఇత్రయః॥ చాండ్రత్రయంపరాకంజగంధర్వసన్యగాచరేత్॥ రాక్షసేచ
 మహాగాంధ్రతప్తపుత్రిత్రయంధా॥ మైత్రాగేతాయపుత్రిపుత్రధా
 చాండ్రత్రయంస్త్రుం॥ పూర్వంకామాంధర్వకన్యాత్వాత్కాండేచపుత్రిపుత్రః॥
 శృతాన్పుచ్చుద్ధిమహాప్రీతివాన్యధామద్ధిరస్త్రీహీనిబ్రాహ్మణ్యైవస్త్రధాచా
 నుః॥ ప్రాజాపత్యోన్యజ్ఞగ్రాం॥ ముఖ్యసంభావరారస్త్రానతాన
 మాచరేత్॥ ఆసురాదివివాహశ్చకేవలసుఖదాయినః॥ ఆసురాదివివాహే
 నుదైవాన్యహాపూర్వః॥ బ్రాహ్మణ్యిత్తంసంభావత్వాపశ్చత్రైపుప్రవతక
 యేత్॥ అన్యథాదోషమాప్నోతిపాపయోనిమజాయతే॥ ౫॥ ఇతిహేమాద్రా

రాజకానివాన ప్రాశస్త్యం. * || అర్థపరిచి అపరిచిత ప్రాశస్త్యం

— * పద్య రత్నావళి ప్రకాశం. * —

మాచ.॥ దేవలి.॥ అనూభేనాతిరక్తేష్టే దువీయాకనపరిగ్రహః॥ శ్చేష్టస్తుప
 రివిత్రిచ్చాస్మిరివేత్తాతదానుజః ॥ సవాహేరాజ్యలాభేన (శ్రేయసాంప్రద్య
 త్క) ిషి.॥ అనుబంధంవాహేహేతు మాచ.॥ మాచ.॥ దేయః॥ పరితక్తి
 బహున్మత్తంకుబ్ధం అంబుజాదిహారం అపగ్నరంపరిత్యజ్యవివాహేనసదో
 ష.॥ క్తాత్యాచిసః ॥ రాణంబుజా.కతం. బ్ధంపరిత్యజ్యబహుభవ.॥ అప
 గ్నరంపరిత్యాచిసః. శ్చేష్టేభ్యధ్యయే. తదనుజ్ఞామవాహనధవివాహేన
 తుగోషధాక్. బాతు.జీః ॥ క. గంబుజాన్విశంకుబ్ధంపతి.ంక్తి.బహుభవ.॥
 అపగ్నరంప్రద్యచా.ం. పశ్యాతుపివాహారేత్. పశ్యానుజ్ఞయా.రాజక
 వివాహేనతుగోషధాక్.॥ కదళివివాహస్తుత్ర. భి.తః. తేషామన్నహనా
 దికేషువృత్తినిధానా.పశ్యాదుశ్యాహయేత్. తదాహ.దేవలి.॥ తేషాంవృ
 త్తినిధానా.చ.త.శ్యా.న్వివాహ్యవ.॥ పశ్యాత్పరిగ్రహం.నాన్యంసదోష
 స్తత్రసాదిక.॥ అంబు.త.యే.ప్రద్య.చ.సంసంసా.శ్చేష్టఃపరివీ.తి.॥ ద్విత్
 యఃపరివేత్తా. త.ప్ర.కార.ప్రద్య.చ.వాభి.తః.॥ తేషాంప్రాముశ్చిత్తమ
 పిత.త్ర.వాభి.తః.॥ త.యే.పు.క్ర.స.స.పరివీ.నన్త.॥ తేషాంపరివీ.తి
 పరివీ.త్రి.ప్ర.ప్ర.క్ర.హం.ప్ర.ప్రా.ముశ్చిత్త.హ.॥ త.గా.తః.॥ పరివీ.తి
 కృ.శ్చ.శ్చ.ప్ర.ప్ర.చాం.ప్ర.ప్ర.హం.కృ.శ్చ.శ్చ.ప్ర.ప్ర.హం.ప్ర.ప్ర.హం.ప్ర.ప్ర.హం.
 తతో.ధ.వే.॥ పరివీ.త.ద.శ్చ.ప్ర.ప్ర.శ్చ.శ్చ.ప్ర.ప్ర.హం.॥ త.త్తు.శ్చ.ప్ర.ప్ర.
 యో.కు.ర్కు.ప్ర.ప్ర.శ్చ.శ్చ.ప్ర.ప్ర.హం.॥ త.త్తు.శ్చ.ప్ర.ప్ర.హం.॥ పరివీ.తి.పరివీ.తి.
 త.త్తు.శ్చ.ప్ర.ప్ర.హం.ప్ర.ప్ర.హం.॥ త.త్తు.శ్చ.ప్ర.ప్ర.హం.ప్ర.ప్ర.హం.॥

—*వివాహము యొక్క భాగ్యవ్రధనూర్త ప్రాశస్త్యము.*—

ప్రాయశ్చిత్తమానా ॥ శబలః ॥ వివాహేనాంతరేంత్రేహమాకాశంపృథివీ
వధూఃపశ్యేద్యదాశ్చప్రపంచమందోషసంభవం ॥ సావధూమ్నాద్రక్ష్యా
స్యాత్తత్ప్రతిష్ఠాక్షమాపమః ॥ తయోఃసృతస్తువృక్షఃతేహంతసంకంధ్రుకం॥
మరీచిః ॥ వివాహాదివసాద్రాజహ్నరభ్యుపధమాతకా ॥ సధూన్యశేష
జ్ఞానమాత్మ్యైశుభాపరకగామినా ॥ గౌతమః ॥ వివాహశేషజ్ఞానమాత్మ్యై
గృధూర్యాప్రథమితకా ॥ తత్ప్రతిస్సావధూశ్చైశాప్రాయశ్చిత్తమిహ
మాతః ॥ గగః ॥ హేవిష్టతీరీమాలద్విర్వధూంతంస్సాపయేన్సుదా ॥ అన్యక

౧౪౦ హేమాద్రాడన్యాపకాపాసనమధ్యే అగ్నిశాంత్యాదిప్రాయశ్చిత్తం.

స్త్రీసంచ్ఛాన్యశస్తిన్నగ్నవిధాతః । స సారాశ్శ్చైవజహయాయద్యం
జానేతిద్యం సంముదా । హుత్వా దాతరేత్యుచ్చం పావనం కాయసంజ్ఞి
తం । ఏమనై ప్రహంకుర్యాత్ పంచమేహనిష్కావత్ । స్నాపయత్వా
పరిధాయ పూర్వవ్యాధ్యనాససా । పూర్వసజ్జహయాయద్యహ్నా తతశ్చాంత
ద్రావయంతృథక్ । యత్యతాపాశుద్ధస్తాపవ్యధాదోషసంభవా । శనా
నీనపరిత్యాజ్యాపూర్వపుష్పతీనచేత్ ॥ న సోగ్యాహవ్యకప్యేషు సానారీ
వ్యవలీభవేత్ । ప్రాయశ్చిత్తంతదాశ్చ త్వ కమకతుర్వన్నదోషభాక్ ॥ ఇతి
హేమాద్రావిహమధ్యేవధ్యాః స్రథమాజకవదశకానప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ
ఉద్వాహకాపాసనమధ్యేలాజహమోక్షాదనంఃరం ప్రాగ్వాగ్నిశాంతిప్రాయ
—ఉద్వాహకాపాసనమధ్యే అగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తం *—

శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ ఉద్వాహకాపాసనాత్పూర్వమనలశ్శాంతిమన్వగాత్ ।
మహాదోషోభవేత్తత్రవత్ప్రవాధపరిగ్రహే ॥ గోమః ॥ వివాహస్పరతొ
వహ్నిలాజహమోక్షాదనంభవః । రాత్రెరాపాసనాత్పూర్వశాంతశ్చే
దత్రవోషభాక్ । జావాః ॥ లాజహమనలోదైవాద్రాత్రెరాపాసనాద
థః । శాంతశ్చేదభయోదోషః । ప్రాయశ్చిత్త విశుద్ధయే ॥ మర్గాన్వరస్తదా
నీంవాహ్యుతరాత్రావిశేషతః । తస్తకృచ్ఛంతదాశ్చ త్వ రోకికాగ్నింస
మాహరేత్ ॥ ప్రతస్థాన్యవిధానేనసశ్శ్యాగాంతమాదరేత్ । స్రువదా
బ్యంసమాధాయహుశేదత్రాహుతిఃప్యథక్ । మహావ్యాహృతయః ॥ తతశ్చదా
హుయదత్రవ్యాహృతిశ్రితయఃపునః । తస్రోవ్యాహృతయః ॥ తమగ్నింఘా
ర్వవతకృత్వాయుగలాజాంతరంపునః మంత్రావృత్తింతఃస్పృశ్వానతత్రసహ
దోషభాక్ । ఔపాసనంతతఃకృత్వాశుద్ధిశుభోసిత్పూర్వజః ॥ ఇతి హేమా
ద్రాలాజహమోక్షాదనంతః ॥ ప్రాగ్వాగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథస్థాలీపా
కసమయోగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ స్థాలీపాశ్చేదదావహ్ని
—*స్థాలీపాకసమయోగ్నివాశప్రాయశ్చిత్తం *—

శ్శాంతస్త్రతమహద్భయం ॥ తత్రకృత్వాకాయకృచ్ఛంవిప్రశ్శ్యాద నంత
రం ॥ పూర్వోక్తంతత్రశుద్ధితప్రాయశ్చిత్తంయథాక్రమాం ॥ పూర్వోక్తంశవా
గ్నివాశప్రాయశ్చిత్తవదత్రాపిసర్వంకుర్యాత్ ॥ * ॥ ఇన్ధ్రాలీపాశ్చేదదావ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాగ్నయస్థాలీపాకాదూర్వకంఔపాసనాత్పాకేష
త్త్విభర్తావాడపాధిగ్రస్తస్తదాపాసనత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥

హేమ.ద్రోణాపాకాదూర్ధ్వమో పాసనత్యాగాదిప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౦౦

—*స్థాలీపాకాదూర్ధ్వమోపాసనత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.*—

స్థాలీపాకాత్పరం రాజన్ముఖయోహివాత్మకమణి । అథావేద్యహా
మస్య పరిహరిత్యాదితః । తయోరేకత రాభావేనవ్యహామోత్రదోష
భాక్ ॥ తయోరేకశుంఠాప్యహ్యగ్నిసాన్నిధ్యమాదరాత్ । సహసాంత
పసంకృత్యాహ్యధ్యయోహామహాచరేత్ ॥ ప్రచాఘృతేన । సమక్షవిషయ
పత్తిఉద్దేశశ్చాకారి ॥ తదభావేచాధ్వగర్భరేష ॥ తదాహకాత్యాగ
స ॥ సన్నిధౌబహువసస్సాన్వితుడైశ్చ త్యాగకారకః । అధ్వయస్సస్పృహ
పత్తిఅధ్వగ్యస్తదనుజ్ఞయా ॥ ఇప్రాయశ్చిత్తపురస్సరం ॥ నిత్యహా
మంకృత్యాతతఃపరంశేషహామం కృత్వా తాకాకం కుర్యాత్ ॥ ఇత్యా
గ్నయస్థాలీపాకాదూర్ధ్వమో జహంపాటసాదో పాసనతోపప్రాయశ్చిత్తం

—*అన్వారమృణీయలోపప్రాయశ్చిత్తమ్, *—

అధాన్వారమృణీయలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జేవలః ॥ అధాన్వారమృణీ
యస్యలోపవిహీనకారయేత్ । కుర్వాద్యదిహాహాథాత్తాపతితాధూన్మ
సంశయః ॥ మూర్ఖంజేయః ॥ ప్రథమాయాంతుపార్థ మ్యాంవాథాచేవా
హాతీర్యజేత్ ॥ అగ్నిస్తధాగ్నోవిష్ణుశ్చసరస్వాశ్చసరస్వతీ ॥ అగ్నిశ్చభగినీ
దైవస్యిషక్వదేవతాస్త్యమూః ॥ ప్రథమేపాణాహాస్యాంతహ్యన్వారంభణ
మివ్యతే । యోయత్ర జేతకా హుశ్వాతాస్సర్వావరదాస్తయోః ॥ గత
మః ॥ వరః ధ్యోస్తదారాజకాప్రథమేపాణామీవినే ॥ యోయజేద్దేవతాస్స
మృక్తస్యాయువృద్ధిఃపన్వగాత్ ॥ మరిచిః ॥ ప్రథమేపాణామీరాజకవర
శధ్యోశ్చుభప్రదాః ॥ శామృత్వావరోయస్తతస్యాయులకాయమేవ్యతి । త
ద్దోషపరిహారాధశంప్రాయశ్చిత్తంనుసూదితం ॥ బ్రహ్మకృచ్ఛ్రంతదాకుర్యా
ద్వ్యాథాశుద్ధ్యధఃమాదరాత్ ॥ వధ్యాస్తదథః ॥ ధిః ॥ మునిభిర్ధర్మవృష్టి
భిః । తతస్త్వ్యాంతధాకుర్యాత్పాణామీదేవతాస్త్యమూః । ఆవృథాదో
షమహోతిత్యాశుభంస్యాత్తయోతః ॥ ఇతిహేమద్రోణాన్వారమృణీయ
లోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథప్రతిపద్ధామలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జేవలః ॥

—*ప్రతిపద్ధామలోపప్రాయశ్చిత్తమ్, *—

ప్రతిపద్ధామలోపేశుశుక్లకృష్ణేతితైవద । సహంశందోషమాప్నోదిసరకం
చాధిగచ్ఛుః ॥ గతమః ॥ ధాన్యాగ్నోయోగృహీకాలామలోపప్రతిపదోర్ధ్వ
యోః । తస్యాన్యానిషక్రుత్వాస్తికాయోకృచ్ఛాగ్రిహద్విశాః ॥ పరాశరః ॥

గృహీతాగ్నిహోతానుకుండప్రతిపత్సర్వతోద్వేకయోః । అగ్నిస్త్విష్టకృదగ్ని
 త్వదేవతేతేన సృజేత్ ॥ తస్యైహ సామూహాత్సామ్యాగ్ని స్రంసంపరిత్య
 జేత్ ॥ తస్యైగ్నిస్సంపరిత్యాగ్నా సహ్యాధోగతిర్భవేత్ ॥ తస్య సాపవశు
 ద్ధ్యధకంకాయుచ్ఛగ్నిసహజేత్ ॥ హరిః ॥ ప్రతిపతుంవహ్నిసేధోన
 ర్వహపాపహన్తరే ॥ ద్విజాహుంపరిత్యజ్యదేవతాద్వయప్రీతిదం ॥ న
 రసింయాంతితేఘారం హోమలోపాదితోమునీ ॥ పేతద్దోషవిగుద్ధ్యధకంప
 రలోకజిగాంసయా ॥ తేహే విగుద్ధిరుచితాకాయకృచ్ఛగ్నిముహతః ॥ ఇతి
 హేమూద్రాప్రతిపత్తోమహాప్రవాచశ్శ్రుతం ॥ అధ్యాయణలోపవాచశ్శ్రు

—శ్రీకృష్ణాచార్యుల వ్రాసిన—

[illegible]

—*కృహస్థానాంబ్రహ్మచర్యలోపప్రాముఖ్యేన*

ఆగ్రయణస్థాలీపకలోపపాద్యుత్తమ్॥ అధ్యహస్థానాంబ్రహ్మచర్యలో
పపారియ్యుత్తమామా॥ దేవలిః॥ బ్రహ్మయజ్ఞపరివారీశ్వహస్థాగ్రహమా
స్థిః॥ దేవహస్తానవిజ్ఞయోదుష్టబ్రాహ్మణశ్చిత్తః॥ మరీచిః॥ దేవయజ్ఞఃపితృ
యజ్ఞఃసూతయజ్ఞోనృనామకః॥ బ్రహ్మసంజ్ఞశ్చయజ్ఞశ్చపశ్చయజ్ఞాః॥ ప్రతిక

నిత్యధారోన్మగతోషవ్యక్త్యోక్తియా గా గాద్యాహార్య ఉపవాసశ్చాన్య
 తరస్థభార్యాఃపత్యగ్యాను గతోపితో త్రంయావాహహు యాశ్చిప్తవ
 సేదితి॥ గౌతమః॥ బౌహననం వ్యజిం గ్యాత్సయం ప్రాతస్సహాహిః॥
 వహ్మలోకమహామౌత్తినిత్యం స్విపః గహత్ ॥ అకః జెప్రత్యవాయమా
 హ॥ జాతుకణికః ॥ యస్తుస్థితాః శాంభా ర్యాయామగ్నిం శ్విజం యాశ్చిదీ॥
 అనగ్నికఇతిఖ్యాతస్సర్వధమః సహింస్యతః ॥ ఇతిహేమాద్రా బౌహనన
 తోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధదేవతార్చనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*జేవతార్చనపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

దేవలః॥ అస్మాత్వానై వధుంజేతదజపాగ్నిసంహారం ॥ సాలగ్రామంహ
 రేచ్ఛిహ్నంప్రత్యహంభూజయేద్దివిః ॥ ధాసూరంకంఠంవిష్టుంశంఘంబై
 వసరస్సతీం ॥ మహాలక్ష్మీంమహామృతాంబిష్టింవిప్రస్సచక్రయేత్ ॥ సాల
 గ్రామశిలాశీర్థంపిచక్ర్యమనుజోత్తయః ॥ సత్యవాంసత్యతిన్రూపా
 త్యావికానివ॥ మనుః ॥ ఆజన్మృతపాశాం ప్రాశ్నశ్చిత్తం విశేషం
 సాలగ్రామశిలావారి పాపహరినిషేచ్ఛలామ్॥ ఖరుషసూక్తంశంఖతోదం
 సాలగ్రామశిలాతథా॥ మధోద్భవావక్రశాటిః పంబశీఘ్రంప్రచక్షతే॥ గణి
 పిచక్రధారయేన్మృగ్నినిత్యంపాపాపనుత్తయే ॥ సర్వపాపవినిశ్చయార్థః ప్ర
 యాతి పరమంబదం ॥ ద్విజానామావశ్యకత్యాత్మనలగామ శిరార్చన
 త్యాజ్యం॥ దేవత్రాజాత్యాగదోషః హ॥ గౌతమః॥ బౌహనప్రస్నముత్సృ
 జ్యదేవతార్చనమాదరాత్ ॥ సయాచారక ఘోరం చూషరా చంద్రతార
 కం॥ తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమాదామ్యతం॥ బ్రహ్మశ్రేష్ఠం
 చరేత్తత్రదినైః స్త్రికావ్యజోత్తయః॥ మూసతానిగపణకృత్యగ్నింషేష
 త్వాయదుంబరంబరేత్ ॥ సాలగ్రామాయతనాస్త్రియత్రవైవాచ్యతో జ్యవా॥
 స్తృశానసమ్మితంగేహంసవిప్రః పంత్రిమాక్షః ॥ గృహప్రభస్యావారిసన్యా
 సిసామీవం ॥ ఇతిహేమాద్రాచేవతార్చనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధవైశ్వ

—*వైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

దేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ వైశ్వదేవంద్విజైఃకార్యమ
 స్మశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ ॥ షణ్మసూనాపనుత్త్యర్థం లవణఃకంజనైర్విసా॥
 ద్విజస్త్యహరహఃకుర్యాద్వైశ్వదేవంహుతాశనే॥ అగ్నిధాదోషనూహ్నో
 తిశ్చతుస్సాగ్రత్రంఁటకీభువి॥ అన్పంకుష్టంత్రివిధం॥ సంసారరషష్టంక్రియా

(౨౪) హేమాద్రాపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగదిపాఞ్చిత్తమ్. ౧౮౫

యాదుష్టంస్వభావదుష్టంచేతి॥ దేవపూజావైశ్వదేవరహితంసంస్థారదుష్టం॥
ఏకపంక్తాభుంజానెద్విశిషోజనంత్యక్తాన్చృతసతిశేషైర్వృత్తం తత్ర॥
యాదుష్టం స్వభావదుష్టంలశునాదికం॥ తదాహమనుః॥ సంపూరణదుష్టం
విజ్ఞేయంవై శ్వదేవవివక్షితం॥ ఏకపంక్త్యపవిష్టశ్చత్యక్తాపాశ్రం గతోయ
చి॥ త్రియాదుష్టం పీవిజ్ఞేయంతర్వోక్త్యాశాంద్విజన్తనాం॥ స్వభావదుష్టం
లశునంవిప్రైస్సర్వత్రగన్యతే॥ తస్మాదై వైశ్వదేవమవశ్యంకరణీయం॥ అన్య
ధావోషమాహ॥ గౌతమః॥ వైశ్వదేవంపరిత్యజ్యయోభుంక్తే సద్విజోత్తమః॥
మహంశంనరకం గత్వాస్పృతోభవతికంటకీ॥ ప్రాయశ్చిత్తమదంభోక్తంవై
శ్వదేవాపరిగ్రహే॥ పలకృచ్ఛ గ్రీంతదాకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ మా
సత్యాగేషచాండంశోన్యవశాత్త్యాగపతత్యసా॥ అతఃపర్వంపటితప్రా
యశ్చిత్తముక్తం॥ *॥ ఇతిహేమాద్రావైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్॥
అథపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ మృతాహంసమతి

—*పిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

క్రమ్యశండాలుకోటిజన్మను॥ అతావిప్రైర్గుతత్యాజ్య ప్రాణైకంతగతైరపి॥
నారః॥ అప్యగశ్చాతురజ్జైచసహీనశ్చధనైస్తథా॥ ఆమశ్రాద్ధంప్రవర్జిత
హేమ్నూవాద్యజనత్తమః॥ ద్రవ్యాభావద్యిజాభావేఅన్నమాత్రస్తపాచయే
త్॥ వైత్య కేనతుసూక్తేన హోమంకుర్యాద్విచక్షణః॥ అన్యంత్రవ్యశూన్యశ్చ
చ్ఛక్త్యాదవ్యధృతవాంశ్యణ॥ సాత్వాజవిధినద్యిప్రశకుర్యాద్వాటలతర్జుమః॥
అథహారోదనంకుర్యాదత్యుచ్చైర్విజనేవశః॥ దరిద్రోహంమసాపాషి॥ దంతితి
విచక్షణః॥ పరేద్యుశ్చ గిద్ధౌస్సత్యోయో సతర్పయతేపితౄణా॥ తతఃకల
నాశమాప్నోతి బ్రహ్మహత్యాంచవిందతి॥ తద్దావశంశుర్తం కుర
శ్చాండ్రమనుత్తమమ్॥ మాతులస్యేపం॥ అవిశక్తశ్చేష్టాన్యైర్విభాగైరా
దిష్యేవం॥ *॥ ఇతిహేమాద్రాపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్॥ *॥
ధామ్యుకవిగ్రంథప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ విష్ణుకార్యపరోయస్తుతా

—*అమ్యుకవిస్మరణప్రాయశ్చిత్తం*—

ర్వజోవిస్మరేదిహ॥ అమ్యుకపాత్రోదకంవిప్రపాణౌమైశ్మకమణి॥
యాదహద్ధౌరంపిత్రోయాంత్యధోగతిం॥ తదన్నరక్షానప్రాక్త
క్తావోవిదాశినః॥ మరీచిః॥ వ్రతకమానశ్చాదైమఅమ్యుకపాత్రోదకం॥
విస్మరేద్విప్రపాణౌమతఃకర్తానరకంవశేత్॥ భోజనతెయగిస్త

౧౮౬ హేమాద్రోపార్వణశ్రాద్ధలగ్నోకరణలోపప్రాయశ్చిత్తం.

విప్రేష్వేతేషుతత్తదా | ఆచాంతేషాపవిష్టేషుతదాతతర-మౌ కృద్విజః ||
 తాకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యసరిస్త్రీయధావిధి | స్రువేణాజ్యం సమాదాయ
 హుత్వాగ్నోవిధిపద్విజః || సముద్రాయవయనాయసింధూనాంపతయేనమః |
 నదీనాగ్ సర్వాసాంపితైశ్చత్యంతముక్త్యావతస్ర ఆజ్యాహుతీరేవజహుయా
 త్ || భూర్యుచిస్వరితి వ్యాహృతీశ్చహుత్వావిప్రసన్నిధౌ ఆహ్యు పాత్రాణి
 పునరాస్తీర్గృహ్యుక్తాప్రవాసం కృత్వాశేషంకమఃసమాపయేత్ || తదాహ
 మనుః || విప్రస్తవ్యుక్తమృత్వాతుమైత్యకవిప్రహస్తయోః | పశ్యాద్వాభో
 జనేకాత పునశ్చృత్వాపమాదజ. || ఆచాంతేషాపవిష్టేషుపిప్రేషుగ్రాధ
 కృత్తదా | తాకికాగ్నింసమాదాయపరిస్తీర్యయధావిధి | స్రువేణాజ్యంసమా
 దాయసముద్రాయద్వయంస్మరత్ | చశస్రఆహుతీహుత్వాకమఃశేషంస
 మాపయేత్ || ప్యాణేషుపకతకవ్యంసంకల్పేషునవిద్యతభి || సర్వకాఖాస
 మమిదం || * ఇహేమాద్రోపార్వణశ్రాద్ధవ్యుక్తా ఎస్మరణప్రాయశ్చిత్త ||
 అథపార్వణశ్రాద్ధలగ్నోక రణలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ || కేవలశ్రాద్ధకర్త

—*పార్వణశ్రాద్ధలగ్నోకరణలోపప్రాయశ్చిత్తం *—

యదావిప్రోగృహ్యగ్నోకక్షణేనరే | అన్నహుమమృత్వాతు పార్వణే
 సముపస్థితే || నిరాశాఃపితరోయాంతికర్తాయాతియమాఅయం తచ్చాగ్రిధం
 రాక్షసః జ్ఞేయంబ్రీజ్యేతాన్విధాన్విధా || మార్కండేయః || ద్వీజశ్చాగ్రిధం
 పార్వణాఖ్యేహ్యకృత్వాగ్నోహవిధా | తతరాతానరకంయాతిపితరో
 యాంత్యధోగతిం || తచ్చాగ్రిధం రాక్షసంజ్ఞేయంతస్తాదేతన్నసంత్యజేత్ | య
 దిమధ్యేతదాస్మృత్వాభోజనాత్సూర్యమాదరాత్ || హవిరగ్నోతదాకృ
 త్వానుధావిధిపురస్సరమ్ | అంతేవాభోజనేకాలేస్మృత్వా తామయదా
 ద్విజః || విప్రంవాభవ్యయంవాపినిమంత్యప్రసరాచరేత్ | తచ్చాగ్రిధం విధి
 తరౌత్వానతేనహదోషధాక్ || అగిరాః || ద్వీజోగ్నో పార్వణశ్రాద్ధ
 హుమంవిస్మృత్యదైత్యః | పరివేషకాలేషుస్మృత్వాకృత్వాసమాచరే
 త్ || భోజనానంతరంవాపిస్మృత్వాతత్సమృద్ధిజేత్ | ఏకంవిప్రం ద్వయం
 వాపినిమంత్యప్రసరాచరేత్ || సామంకాలేనదోషస్సృత్యైత్యకంబవ
 త్తరం || తయోరకరణేనోపమాహ || వాస్తీయైత్యకత్వాగహ్యకృత్వా
 గ్నోతదాహుతిం | నిరాశాఃపితరోయాంతిక శాపదత్వామదారుణం | తతరా
 తాచాంధతామిప్రంతచ్చాగ్రిధంరాక్షసంధివేత్ | ద్వయోరేకమకృత్వాస

హేమాద్రాశ్రాద్ధపంక్తా అన్యోన్యస్పర్శవాప్రప్రాయశ్చిత్తం. ౧౫౬

ద్విజోయదిహవతకాతే॥ సదంచాలసమోజ్ఞేః సస్పర్శదాతంపరిత్యజేత్ | త
స్యకోవవిశుద్ధ్యధంశిర్యత్వాథవాపనం ॥ కృచ్ఛగ్రహాదుఃఖంకృత్వా
పశ్చాగ్నేయశుద్ధ్యశి | ఘనశ్శాస్త్రధంతతఃకుగ్యాదన్యధాః తతోభవేత్॥ స్వ
కాఖానసమిదం॥ * ఇతి హేమాద్రాపార్వణశ్రాద్ధేష్యగౌతమీవిస్మృతి
ప్రప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశ్రాద్ధపంక్తా భుంజావానాంద్విజానా మన్యోన్యస్పర్శ
నప్రప్రాయశ్చిత్తమా॥ దేవలి॥ శ్రాద్ధపంక్తాతుభుంజానాబ్రాహ్మణోబ్రా

—*శ్రాద్ధపంక్తాఅన్యోన్యస్పర్శనప్రప్రాయశ్చిత్తం.*—

హ్యుంస్పృశేత్ | తదన్యన్యజన్యక్త్వా గాయత్ర్యోష్ఠశతంజపేత్॥ మార్కం
డేయః॥ శ్రాద్ధపంక్తాద్విజోన్యోన్యం ప్రమాదాత్సంస్పృశెద్దదితదన్నంసప
రిత్యాజ్యంభోక్తృభిశ్శాస్త్రధంజనః॥ పరేద్యుశ్చజనాత్పూర్వం స్నాత్వా
శుద్ధనవారిణా ఉపవిశ్యతదాకుర్యాద్యస్తోత్రశతంమహాత్॥ శాస్త్రభోక్తృ
మవిప్రేమసంతుచ్ఛిష్టబిందవః॥ తదాప్రత్యేకశతం దేశంభుక్త్వాన్నంసప
త్యజేత్ | పరేద్యుశ్చ సంస్పృష్ట్యాజపెదస్తోత్రశతం॥ సవతంతియదా
పాత్రేపిత్రోర్భజనసంజ్ఞితే॥ బిందవః॥ ప్రత్యేకపూర్వవత్ప్రతీతంభోజ
నేతునదోషభాత్ | గాయత్రీంపూర్వజప్త్యాశుద్ధిహృత్పూర్వజః॥ యనుః॥
శ్రాద్ధపంక్తాతుభాక్తార్యోజానాదపరస్పరిం | స్పృశంతిబిందవావాపిహ్య
న్యత్రోచ్ఛిష్టసంజ్ఞకాః॥ కుకుటంసతితంశ్వానందృష్ట్యాన్నం సపరిత్యజేత్ |
అకుత్స్యంత్యాపాశ్రమంభుక్త్వాతఃపరం | సమ్యక్స్నాత్వాపరేద్యు
సైజపేయ్యైదమాసరం॥ అష్టోత్తరశతంకృత్వాశుద్ధిమాపుర్నసంశయః॥
అన్యధాదోషవంతస్తేద్విజాఃపాపానువషణం॥ శ్రాద్ధపంక్తాతుభాక్తృ
ణాం దేహేభుభోజనపాత్రేభువా అన్యోన్యోచ్ఛిష్టబిందున్యోన్యస్పర్శవా
శునకాదిదగ్ధావా ప్రాప్తంతదాతత్తదైశాక్ ప్రత్యేకతత్రశ్రాద్ధసమా
ప్తిపర్యంతంభుక్త్వాపరేద్యుశ్చాన్నత్వాశ్రాద్ధాన్నేజీర్ణేసతి అష్టోత్తరశత
గాయత్రీజపంకృత్వాశుద్ధ్యతిసర్వవణంసమం॥ ఇతి హేమాద్రాశ్రాద్ధభో
క్తృణామన్యోన్యస్పర్శనప్రప్రాయశ్చిత్తం॥ అథపార్వణవిస్మృతిప్రప్రాయశ్చి

—*పార్వణవిస్మృతిప్రప్రాయశ్చిత్తం.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ వ్యజోయఃపావణశ్రాద్ధేపార్వణంస్త్రోత్రశ్రాద్ధమా
నాసవిజ్ఞేయస్పర్శదాతంనభావయేత్॥ మరీచిః॥ శ్రాద్ధేష్యపార్వణేష్యేష
యదివిస్మృత్యభోజయేత్ | పరేద్యుశ్శాస్త్రకృన్యామౌవిశ్శుద్ధిమవాపున

౧౨౮ హేమద్రోహార్పణభంగవిదాలాదిస్వర్ణసేపాయశ్చిత్రమ్.

యాత్ || కాత్యాయనః || యోః ప్రపార్వణశ్రాద్ధ తద్విస్మృతైర్విభోజ
యేత్ | పరెద్యుక్తాన్విధ్యుత్సౌహృద్యధాపతితోభవేత్ || గాలవః ద్విజః
పార్వణశ్రాద్ధేషు చ దావిస్మృత్యభోజయేత్ | తదైవపతితోజ్ఞానః పున
శ్రాద్ధంసమాచరేత్ || కాశ్యపః || అప్తాపార్వణశ్రాద్ధద్విజః పార్వణమా
చరాత్ | స్వఘక్తైః పూర్వతస్సు అప్తాపిండకృద్విప్రసన్నధా || శుద్ధిమా
హ్నితసర్వత్రసచేవ్యత్రసంచరేత్ | పరెద్యుక్తాన్విధ్యుత్సౌహృద్యధాపతితోభవే
త్ || స్వఘక్తైః పూర్వతస్సు అప్తాపార్వణసంజ్ఞితే | పిండస్తదాప్రక
తకహ్యధుక్తాశ్రాద్ధాపరహని || నతత్రదోషాభవతిహ్యధాపతితోభవే
త్ | ద్వయంవిస్మృత్య మోహేనగచ్ఛేన్నరకమంజసా || తద్దోషపరిహారార్థం
ఫలకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ | కృత్వాకృచ్ఛగ్రింపరెద్యుక్తాపూర్వశ్రాద్ధం సమా
చరేత్ || ఇతి హేమద్రోహార్పణశ్రాద్ధేషు పార్వణవిస్మృతి ప్రాయశ్చిత్రం ||

— శివపార్వణభంగవిదాలాదిస్వర్ణసేపాయశ్చిత్రమ్, —

అథపార్వణభంగవిదాలాదిస్వర్ణసేపాయశ్చిత్రమాహ || దేవతః || పైతృకే
పార్వణశ్రాద్ధపిండనిక్షేపణే చ దా | సపిండోద్విదలోధూయాత్రతఃకతుక
మకూద్భయ || హరికః || పార్వణేపైతృకేతతాపిండంకృత్వాద్యధంమా
దా | నిక్షేపేత్పార్వణస్తానెహ్యప్రతిభయాయురః || తదావిదళితః పిండో
ధూమా రాజ్జుకూద్భయం | కులహాసఃకత్వహాసఃపుత్రహాసఃసంతరం || త
స్మాత్కృత్వాద్యధుపూర్వంనిక్షేపేద్భూతలమదా || దేవతః || పిండవిక్షేపణే
శ్రాద్ధకతాకృత్వాద్యధంసకృత్ | నిక్షేపేద్భూతలరాజ్జుకూద్భయంప్రమత్తఃప్ర
మోదతః || తదానక్షేపధాపిండకర్తృవాశోభవేదిహ | యదిప్రమాదతః
పిండంబిదాలాదిస్సు శేత్రదా || అధోగతఃపితౄణాంబ స్వస్యహానిశ్చజా
యతే || యదావిదళితఃపిండోబిదాలాదైర్విస్మృత్యభోజితః | కతుకశ్చ, జ్ఞితౄ
ణాంబనరకంబహమాప్యయం || తద్దోషపరిహారధంకృచ్ఛగ్రిం శూహాశ్చ
రంచరేత్ | బిదాలాదైర్విస్మృత్యపహతేపిండకృచ్ఛగ్రింబహుర్వవత్ || కృత్వాత్మ
దేహశుద్ధ్యధం పురిపిండ సమాచరేత్ | మూజాకరోపహతేపిండేపునః
కరణమీహాతి || దోషవీచమహావత్ర పిండేవిదళితేత్రమాత్ | ఏకమన్యత్రద్ర
ష్టవ్యంవణత్రయస్య || ఇతి హేమద్రోహార్పణభంగవిదాలాది స్వర్ణస
ేపాయశ్చిత్రమ్ || అథాహితాగ్నిరగ్నిహూత్రలోప ప్రాయశ్చిత్రమాహ ||

—*అహితాగ్నోగ్నిలోపపాదశ్చ త్రయమ్.*—

దేవః॥ క్రతస్వనుష్ఠాసదివసాశ్చ జీయన్యగ్నిశామిత్రకం । త్యక్త్వా యోహీ ప్రవతేతథూగ్నిహత్యామవాప్నుయాత్ ॥ ఋగ్విద్యుః ॥ యస్మిన్ దినే క్రంతురుర్థాత్తదారభ్యాగ్నిహోత్రకం । యస్త్యజెన్మందబుద్ధిస్సృజమాణ హత్యామవాప్నుయాత్ ॥ శత్యాచనః ॥ సోమంపిబక్తియత్రైవ తదారభ్యా నబంధయేత్ ॥ యస్త్యజెన్మహుశోవ్యాజాచాలచ్యద్వాన్విజాధమః సయా తిసరకంఘోరంభూగ్నిహత్యామవాప్నుయాత్ । దినత్రయేగ్నిహోత్రస్య త్యాగేకంర్థాన్విశుద్ధిః॥ప్రాజాపత్యః పశుః॥ త్రైతప్రమాన్యైందవంవరే త్ ॥ వషాకదూర్వకంభూగ్నిహత్యాప్రాచీనశ్చ త్రయవిశుద్ధిః ॥ కతౌపంచ వివజయేదితిపూర్వముక్తం ॥ ఇదానంఋగ్నిహోత్రత్యాగివాంసరకప్రా ప్తిరిభీత్యాక్రతుర్విషైర్గుక్తతకవ్యభిత్తుంక్తః । తస్మాద్దైవాః హుణ్యనివృ త్త్యథకంక్రతుంకృత్యాగ్నిహోత్రంసంసత్సజేఃపవాక్యాథకః ॥ ఇతిహే మద్రోణీ తాగ్నోగ్నిహోత్రత్యాగప్రాచీనశ్చ త్రయమ్ ॥ అథదర్శనపూర్ణక

—*దర్శనపూర్ణకమాసలోపపాదశ్చ త్రయమ్.*—

మాసలోపపాదశ్చ త్రయమాహ ॥ దేవలః॥ దర్శశ్చపూర్ణకమాసశ్చచక్షుషీ సోమయాజినః । తయోలోకపంసకున్ద్రితబహుధాయత్నతశ్చరేత్ ॥ మార్కండేయః ॥ దర్శంచపూర్ణకమాసఃచ సోమయాజీనసంసృజేత్ ॥ శ్వక్త్వాన్యది ప్రవతేత చక్షుసీహోత్రవేదలం ॥ కాత్యాయనః ॥ దర్శంచపూర్ణకమాసంచసత్తయోరుఃతయోన్యజేత్ ॥ అఽధాదోషమాహ్నోతి మహాపాతకినాం వరః ॥ గౌతమః ॥ సోమయాజీమహాకాతాశ్చ అష్టమూలైకార్యదంశభాక్ ॥ దర్శశ్చపూర్ణకమాసశ్చఃక్షుషీసోమయాజినః॥ తయోరేకంపూజ్యజ్ఞమహాపాపమవాప్నుయాత్ । తద్దోషపరిహారాధకం పధిక్యన్తఖమావరేత్ ॥ హరీతః ॥ పశుయోరుభయోరిష్టింసోమయాజీనసం సృజేత్ ॥ మహాతంసరకంగత్యాచక్షుషీహోత్రవేద్యవి ॥ తద్దోషపరిహారాధ పధిక్యన్తఖమావరేత్ ॥ పశ్చాత్పరీక్షితతామిష్టింగర్వపాపహరీ ణీ ॥ యదైవదశకపౌణికమాసయోబాహూదైవాత్తదైవపధిక్యన్తఖేన హుత్యాపశ్చాన్విష్టింసమావరేత్ ॥ ఇహేమద్రోణీ సోమయాజినోదర్శనపూర్ణ మాసలోపపాదశ్చ త్రయమ్ ॥ అథసోమయాజినలక్షణయోగలోపపాదశ్చ

—*సోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ నవధాన్యసమాయాతేశరద్యాగ్రయణంచరేత్॥సోమ
యాజీనసంశ్శజ్జనదేవద్రోహమాచరేత్ । శరద్యాగ్రయణంకుర్యాచ్చాన్య
మాత్రేప్రీహిభిషణైః । ఆగ్రయణంచేవతాతుష్ట్యేసోమయాజీనసం
శ్శజేత్॥ పరాశరః ॥ వషేషషేషేశరతాగ్రయణసధాన్యసమాగతే ॥ బ
హుదేవోపకారాయతప్తంత్రసమాచరేత్ ॥ గౌతమః॥ ప్రతిపక్షంశర
తాగ్రయణమాత్రేప్రీహిభిషణైః । కుర్యాదాగ్రయణయాజీ బహుదే
వోపకారకం॥ అకృత్యానాకంయతియావరాభూసంప్లవం॥ తద్దోషవరి
హారాధానంకుర్యాత్పథిక్పతంవశీ॥ సోమయాజీ ఆగ్రయణలోపేదశశ్చపూణక
మాసలోపప్రాయశ్చిత్తవదత్రాపిపథిక్పన్యథాన్యేష్వానతద్దోషభాగ్భవతి
భావ్యకారమతం॥ ఇతిసోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాయశ్చిత్తం । అధపిం
షిత్పూజ్యలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలి ॥ సోమయాజీతదాకుర్యా

—*పిండపితృపూజ్యలోపప్రాయశ్చిత్తం, *—

ద్యదామాసంశ్శజేత్॥ తత్రైవపిండపూజ్యస్యాదనంతఃపదాశ్చరః॥ గౌ
తమః॥ మాసిమాసియదాదశశ్శోమయాజీతదాచరేత్॥ ఉద్దాన్యస్వపితృ
సర్వాభిక్షుక్తిముక్తిఫలపదాక॥ పరాశరః ॥ మాసియాగ్రయణాదాదశి
శ్శస్వపితృకసుతః॥ సోమయాజీ రాపిండాకం శ్శద్యైవక్షిణేలెనతు
బ్రహ్మపదంయతిపితరోయంతినదగళం । అన్యధాదోషమాహ్నతినరకా
యోపపద్యతే॥ ప్రహరాద్దైవయోగాద్యాదక్షిణాగ్నానసంచరేత్ । వ
నఃపిండప్రదానేతుణ్డైద్యైవప్రహరాశ్చకాక॥ సప్తహతారిమిత్యర్థః ।
ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తంకుర్వేదశశ్శోమయాజినః॥ మాసిమాసిపునఃకా
ర్త్యంలోపేకృత్యేదమంజసా॥ ఇతిపిండపితృపూజ్యలోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధ
సోమసూర్యోపరాగయోవిద్యమానాగ్నేః సోమయాజినకర్తవ్యమాహ॥

—*సోమసూర్యోపరాగసాగ్నేసోమయాజినకర్తవ్యమ్.*—

దేవలి॥ సూర్యసోమోపరాగేషసోమయాజ్ఞిహోత్రవాక॥ గాహాప
త్యేసమిద్ధేగ్నాసుగ్రాహణత్వావిధానతః ॥ మార్కండేయః॥ సూర్యసోమో
పరాగేతుర్హుత్వాయాజీప్రయత్నతః ॥ మోక్షస్నానంపునఃకృత్వాహున
మాస్తాయనస్వరం॥ గాహాపత్యంసమిద్భిశ్చప్రజ్వాల్యాజ్యంసుగ్రాహద్యహక ।
సూర్యోపరాగేహుహుదుదుత్యంచిత్రమిత్యుచా॥ ఉపస్తాయతతఃపశ్చా

స్తత్త్వాస్తత్త్వావిసజ్జయేత్ । ఏవంకృత్వాతదాయా జీసూర్యలో వవా
 త్నయాత్ । సేమోపరాగజహుయాదాప్యాయ స్వేతిమంత్రతః ॥ సంతప
 యాసిచపునసూత త్వాచాత్యాహుతిద్వయం । తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతిసోమ
 యాజీమహానిహా ॥ జాబాలిః ॥ గ్రహణేహ యో రాజస్తగ్నోర్విర్య త్తయం
 గతం । రాహుస్స శేతయోపిదాహ్యగ్నోసంక్రవ్యశివతి । సోమయాజ్యప్త
 మూర్త్యంశంశుప్తవంతోఽధాన్యపః । అతో హేమామిషః తేవ్యా యజ్వభిర్య
 త్నతోన్యపః । ఆత్మనశ్చాగ్నిశ్చాత్రస్యపున్దీర్యబలాప్తయే । సోమయాజీ
 స్తవ్యప్తమూర్తిః త్వమపీత్యక్రంతం । భవిష్యత్తతే ॥ పృథీవీసలిలం తేజో వాయు
 రాకాశమేవచ । సూర్యాచంద్రమసోసోమయాజీ సేవ్యప్తమూతయః ॥ ఇ
 తిసూర్యసోమోపరాగజహుజ్వభిః కతావ్యాంశహాపప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆధా
 న్వాధా నేష్టిమధ్యేసోమయాజినోవతహాపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః అ
 త్రగ్రంథపాతః ॥ అథగృహస్థధర్మాత్మికమప్రాయశ్చిత్తమాహ । గృహస్థస్యస

—*గృహస్థధర్మాత్మికమప్రాయశ్చిత్తం*

దాచారంవత్సోమిశృణుతత్వతః ॥ ఇంశుత్వాఽర్చనాపేధ్యోమచ్యుతేరాత్ర
 సంశయః వివాహాదిమవిప్రస్యకతావ్యంయచ్ఛృణుష్యమే । యజ్ఞోపవీతద్విత
 యంసోత్రరియంధారయేత్ ॥ సువర్ణకుండలెచైవభౌతవస్త్రీన్ద్రుతధా ।
 అనులేపవస్త్రాంగకృత్తకేశంఖశ్శుచిః । ధారయేద్దేవీవందంజంసౌదకంబ
 కమండలంఉష్ణివమమలంభత్రంపాచకేభాప్రృషానహళా । ధారయేత్పుష్ప
 మాలాంబసుగన్ధంపీయదశకం ॥ సత్త్వంస్వాధ్వాయశీలస్సృగ్ధృథాచారంస
 మాచరేత్ । పరాన్నంవైవభుంజీతపవాదంబవజయేత్ ॥ పాదసనాక్రమే
 త్వాముచ్చిష్టంనైవఙంఘయేత్ ॥ ససంహతాభ్యాంపాణిభ్యాంకంఠాయా
 దాత్మనశ్శీరః । పూజ్యందేవాలయంచైవనాపసవ్యంవ్రజేద్దివిజి । దేవాచకం
 వ్రతశ్చాన్తన జపహోమార్చనాదిషు ॥ సభవెన్నుక్తకేశశ్చనైకవస్త్రధరస్త
 ధా ॥ నారోహేదుష్టగ్రయానంబ శుష్కవాదంబవజయేత్ ॥ అన్యస్త్రీయం
 నగచ్ఛేచ్ఛపైశున్యంపరివజయేత్ । నదుజనైస్సహవసేన్నాశాస్త్రంశృ
 ణయాత్తధా । నాపసవ్యంవ్రజేద్విప్రమశ్వశ్శంవాచతుష్కం । అసూ
 యాంమత్సరంచైవ దివాస్యాపంబవర్జయేత్ । నవదేత్పరపాపాని
 స్వపుణ్యంనైవకీతయేత్ । స్వవయశ్చస్వనక్షత్రం నామచైవాతి
 గోపయేత్ ॥ అసవద్యుతగీతేషు నరస్తునరశింబరేత్ ॥ ఆర్థాస్థిచాధా

చ్చిష్టంశూద్రంచపతితంతథా । నతకౌంబకీతవంస్పృష్ట్యా సచేలంస్నానమా
 చరేత్ । చితించచి । కాష్టంచయూపంచదాలపేవచ । స్పృష్ట్యా దేవలకంచై
 వసవాసాజులమావిశేత్ । దీపకటావతనుచ్ఛాయాకేశవస్త్రినఖోదకం । అజ
 మాజాకరరేణుశ్చహంతిప్యంపురాతనం । స్నానంరజకతిధిషు భోజనం
 గణికాగృహే ॥ నాపితస్యగృహేక్షౌరంహంకిపుణ్యంపురాకృతం । ద్వవిప్రౌ
 విప్రమగ్నించదంపత్యోగుకంశిష్యయోః ॥ నందీశంకరయోమకఙ్గేహంతిపు
 ణ్యంపురాకృతం । శూర్పవాతం పేతధూమంకథాశూద్రాన్నభోజనం । వృ
 షభీపతినంగంచరూరతః । రింజయేత్ । అసచ్ఛాస్త్రాధిగమనంభూషనంఃఖ
 కేశయోః । తస్తే చనగ్నశయంసర్వదాపరిఃజగయేత్ । గామశ్చత్తంసభాం
 చైవతదైవదదతుష్పనం । దేవతాశతంచైవనాపసవ్యంప్రశద్ధివజః ॥ శి
 రోభ్యంగావశిష్టేనతైలైరంగంనలెపయేత్ । తాంబూలమశుచిర్నాద్యాత్త
 ధానుప్తంనఖోధయేత్ ॥ మణిమూలైభవేచ్ఛ్వేధిః । తాం గ్రహపసంభ
 వం । చూడామణికంహారేదాయస్సిరాబుద్ధివివాశిసి ॥ నాశుద్ధాగ్నింపరచ
 రేన్నపూజాంగురుదేవయోనినామహస్తైవై కేనపిదేద్య క్షేణవాజులంపచా
 క్రమేద్గురోశ్చాయంతదాజ్ఞాంచనలంఘయేత్ । నసంద్యాద్యోగినోవిప్రాకా
 ప్రతిసోపియతీశ్వరాక । పరస్పృశ్యకమాణికదాచిన్నవదెద్ధివజః । దశేక
 చపాణిమాస్యాంచయాగంకర్యాధావిధి । బౌపాసనంచహోతవ్యం
 సాయంప్రాతర్ద్విజాతిభిః । బౌపాసనపరిత్యాగీనురాపీత్యుచ్యతేబుధైః ॥
 అయినేవిషువేచైవయుగాదిషుచయ్యకపి ॥ దశ్యేచప్రేతపక్షేచశ్రాద్ధంకు
 ర్యాద్గృహీద్ధివజః ॥ మన్వాదిషుమృతాహేచాప్యక్షకాదిషుసత్తమః । నవధా
 న్యైసమాయాతేగృహీత్రాద్ధంసమాచరేత్ । శ్రోత్రియేగృహమాయాతే గ్ర
 హణేచంద్రసూర్యయోః ॥ పుణ్యక్షేత్రేపుణ్యక్షేత్రే గృహీత్రాద్ధంసమాచరేత్ ।
 యజ్ఞోదానంతపోహమాస్వాధ్యాసఃపితృతర్పణం । కృధాభవశిరాసేం
 ద్రక్షిర్థవశ్రంధ్రంవినాకృతం । ఇత్యేవమాదయోధర్మగృహస్తస్యసమీరితాః ।
 తేషాంపుత్రగ్రామణేరాజకప్రాయశ్చిత్తీభవేద్ధివజః ॥ మరీచిః ॥ ధర్మాణాం
 పుత్రగ్రామీవిప్రానశుద్ధ్యతికదాచన ॥ అశుద్ధస్యపుధాకర్తృచర్మణాచ్ఛాది
 తోయధా ॥ నిష్కృతిస్తస్యనైకస్యాద్గంజైస్త్యాచహంధనైః । ఏతేషాం
 త్యాగమాత్రేవిప్రదోషమవాప్నుయాత్ । తతశ్శూద్రత్యయూచితస్తా
 దేతన్నసంత్యజేత్ । ఏతేషాంపుత్రగ్రామీమప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మనుః ॥ బ్రా

మైముహూతే చోత్తాయతే చాచమనపూర్వకం । దంతాక సంశోభ్యయ
 త్మై ప్రత్యాశ్యాస్థిభిఃఖండిజః । స్నాత్వావాడమాశుద్ధ్యర్థంథౌతింవా పరి
 ధాయచ । పుండ్రాదికంత దాధృత్వామనసంస్నానమాచరేత్ ॥ ప్రాతస్సం
 ధ్యాను పాశీతహ్యర్థజ్ఞానపురస్సరం । మంత్రైస్తోషశభిస్సమ్యక్సౌజ్ఞయదం
 బుభిష్కరి ॥ మ ప్రపూర్వంక్షిపేదర్ఘ్యంసూర్యస్వాభిముఖోదతే ॥ సూర్య
 స్వాభిముఖోభూత్వాప్రాప్తవై కదమాతరం । ద్విజశ్శయావశీసంఖ్యాతా
 వజ్రప్రాప్త దోషభాక్ ॥ బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చతమస్తో త్తరంజరేత్ ॥ వాన
 ప్రస్థోయశ్చైవ సమాప్రాదధికఃపెత్ ॥ ఏవంప్రభావానా సంధ్యాసర్వ
 పాపప్రణాశినీ ॥ సంధ్యాస్సంస్కారాచరణంతదస్పృత్తి చాహాగతః ॥
 పితాసుహాః కిన్ఘంత్సప్త్యేవమూతికంతాముస్సనజహా । తదాప్రభృతి
 సాదేవీసంధ్యాయాపే పూజ్యతే ॥ ఏతాంసంధ్యాంయతాత్సానోయేత్య
 ఘ్నముపాసతే ॥ దీపూః యుషోభవిష్కృతీనీరుజః వాంఘనందన ॥ సమ్యంసం
 ధ్యాచరణైకాలమాహ ॥ కశ్యపః ॥ ఉత్తమాతారకౌషేతామధ్యమాలుప్త
 తారకా । నీచాస్యాదుదయాదుధ్వకంప్రాతస్సన్ధ్యాత్రిధామతా । కాల
 నాచగితాయాస్యాత్సంస్థాఫలదాయినీ । అకాలాచరితాసంధ్యావంధ్యా
 నారీవనిష్ఫలా । తస్మాత్సూర్యోయ త్పూర్వం ప్రాతస్సంధ్యాంసమాచరే
 త్ ॥ పూర్వోక్తదోషనిముక్తః ప్రయాతిపరమంపదం ॥ తథాచక్రతిః ॥
 యదహ్నితుకురుతేపాపం తదహ్నిత్రప్రణిముచ్యతే ॥ యద్రాత్యాగ్రీతుకురు
 తేపాపం తద్రాత్యాగ్రీతిముచ్యతేతతితి । సుద్యౌవసమ్యగాచరితాసర్వా
 ఘ్నాఘ్నితీనీధవతి । తావతాకాలంతత్రైవిమనస్సమాధాయసంధ్యాంస
 మాచరేత్ ॥ సర్వేపాంఘ్నోక్తానాంసూర్యహస్తభక్త్యాకాంప్రమాదాదటక్ర
 మేసంధ్యైఃప్రాయచిత్తంనాన్యత్ ॥ అసంపద్యజాతీనాంసంధ్యాఃక్షేణ
 బలవ తరం ॥ ఇతిహేమాద్రామౌరాస్తభర్తాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ ఆభిస
 ర్వవర్త్యోపకారార్థంమానసస్సానమాహ ॥ శివలి ॥ ఖస్తితంభుండరీకక్షించి

—*మానస స్సానవిధిః*—

న్తయేత్పురుషోత్తమమ్ ॥ అనంతాదిత్యసంకాశంవాసుదేవంబతుర్భుజం । శం
 ఖచక్రగదాపద్మధారిణిగవనమాలినం । ధ్వజవజ్రాంకుశైర్లక్ష్మ్యపాదపద్మం
 సునిమకలంతత్పాదోదకజాంగం గాంధీపంతలీంస్వమూర్ధ్ని । చిన్తయేద్ద్రు
 వ్యారంధ్రైః ప్రవిశంతీంస్వకాంతసు ॥ తయాసంతోశయేత్స్వస్తి ముతదేక

౧౯౪ హేమాద్రోపిద్ధదివసేతాంబూలభతుణప్రాయశ్చిత్తం.

హాగతంశలం! తత్త దాద్విరజామత్యోజాయతే స్ఫటికోపమః । ఇదంమా
 నసికంఘ్రానప్రోక్తంఛారిహరాదిభిః । సార్థక్షేతోపతీర్థేషుస్నానాతో
 టిగుణాధికం ॥ యోనిశ్శయచరేదేవంసవైనారాయణస్త్వః । కాలమ్మ
 త్సుమత్ర మ్యజీవత్యైవఃసంశయః॥ ఇత్యాభారీధీగంగాజ్వలామనాస్త్వ
 తామయోర్నవ్యతానాడీసుమమ్మభ్యాసరస్వతీజ్ఞానబ్రాహ్మణ్యానజతరా
 గద్యేషమలా హే । యన్నాన్నితీమాన సేతీర్థేలయాశంపరమాంగళః । అమ్య
 తోహవనంతోహంశోవిదోహమహంహరిః॥ అనందోహమశేయోహమజో
 హమమృతోస్సృహః । త్యోహంనిర్వికల్పాహంనికారోహమవ్యయః । స
 చ్చిదానందహాపాహంపరిపూర్ణోస్త్విర్వహః॥ బ్రహ్మహాంసంసారీమక్తో
 హమితిభావయేత్ । అశక్తుంకథావయితం చాక్యమేతత్సమభ్యసేత్ । ఎం
 యఃప్రశ్నహంస్త్వత్వామానసంస్నానమాచరేత్ । సదేహంతేపరబ్రహ్మప
 దంయాజనసంశయః * ఇహేమాద్రో మానసస్నానాధిః * అథసపిద్ధది
 వసేషుతాంబూలభతుణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ అమాయాంచపి

—*సపిద్ధదివసే తాంబూలభతుణప్రాయశ్చిత్తమ్ *

తృక్తాద్ధతిథయాత్రాసుస్వదా తయెరాజ్ఞోబంధుచ్చౌతే పశుద్యయహ
 రెద్దిసే ॥ అశుచౌమాగమశ్శేవసంధ్యోరుభయోపి । వాలయె
 సభాస్థానై తథాకర్తృంధిభావణై । దుఃఖాయితేహుజనైతై వాత్సాత
 దక్షణై । రాజ్యభంగప్రజాత్యౌభగురుదేవాన్మనఃపచ । వ్రతాచరణకాలే
 షుపురాణశ్రవణేతథా । తాంబూలంభతుయెద్యస్తు విస్తాసమమిదంసప్రప
 హారాజవిజయే । ఇత్యూనపరిఫలంమూలం తాంబూలంపయదోషధం । భక్ష
 యిత్యాపి కర్తవ్యా బ్రహ్మయజ్ఞాపికాక్రియాః । ఏషద్యజనము క్తకాలక్లాతిరి
 క్తవిషయం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥ అమాత్రాద్ధాపితాలేషు
 తాంబూలంబస్తుభావయేత్ । తస్యదోషనివృత్తిర్థంపెదప్తశతంద్విజః ।
 అన్యధాదోషచూర్ణితి విస్తాశీజాయతేఘవి । *ఇహేమాద్రోపిద్ధదివసే
 తాంబూలభతుణప్రాయశ్చిత్తమ్ * అథతులాపిదోషశ మహాదానానామితర

—*తులాప్రసంగప్రాయశ్చిత్తమ్ *

దానానాంచ ప్రతిగ్రహీత్వాదామాచార్యాదీనాం ప్రాయశ్చిత్తంబువకత
 త్రాదోతులాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఋణాపకరణార్థం
 వాహ్యతయాగార్థమేవవా॥ ద్విజఃప్రతిగ్రహంకృత్వాతదుద్ధరణమచరేత్ ॥ దే

వస్వామీ॥ తులాప్రతిగ్రహీతాశ్చూర్వజ్యోవిషయాతురః । సౌరజ్యేనిర్జలదే
శేభవతిబ్రహ్మరాక్షసః తస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తి నవలక్షజపాద్యతే॥ తులా
త్రివిధా॥ స్వర్ణమయీ॥ రజతమయీ॥ రత్నమయీచ॥ తాసాంప్రతిగ్రహే
అచార్యబ్రహ్మణోర్నిష్కృతిర్నాస్తి । తథాపిమునిభిఃకతాపినిష్కృతిర్నా
స్తి॥ తదేవాహమారగ్ధృతయః॥ తాసాంప్రతిగ్రహేవిప్రముణయాగాడిభి
ర్వినా॥ రారవెనరకణైరేముత్త్యస్మిన్నహమజ్జతి॥ ఋష్యజఃప్రహస్యసదస్యః
ద్యాస్తాంజాపకాహకాతారశ్చ॥ దేవిపురాణే॥ అత్తశుల్కసువణంయః
ప్రతిగ్రహ్యాధనాశురః । అకృత్యానిష్కృతింతస్యఋత్త్యస్మిన్నహరాక్షసః॥
కూషాశ్చ॥ ణే॥ కాశ్యాదిపుణ్యతేజఃమండపరాగాదిసంభవే॥ పృథిగ్
హ్యతులాంరాజ్ఞఃసహస్రాబ్దంపిశాచతా॥ గాండపురాణే॥ శ్రీశైలేహే
మకూటేవాహ్యతలెంధనాదన॥ అహోవిలవెంకటాద్రాకాశ్యాదిషు
విశేషతః॥ సూర్యోపరాగకాలేషు అన్యకాలేషుపర్వసు॥ ప్రతిగ్రహ్యాతు
లాంవిప్రారాజ్ఞామౌభోగలాలుపః॥సౌరజ్యేజఃతదశ్చైత్తిహేనారాశ్చ
యః॥సహస్రాబ్దంభవేద్రక్షానవలక్షజపాద్యతే॥నవలక్షజపశ్చగాయత్రాః॥
బ్రహ్మణే॥సెత్వాదిపుణ్యతేజఃమండపరాగాదిపర్వసు॥ పూర్వజఃప్రతిగ్ర
హ్యాయాత్తురాంరాజసుతాద్యది॥ భవేద్రక్షాస్సహస్రాబ్దం దృష్టిహేనాని
రాశ్రయః॥ నిష్కృతిస్తస్యగాయత్రాన్వలక్షజపాదిహ॥ తదశక్తౌలింగ
పురాణే॥ వాణిజ్యస్యాష్టమంభాగం కృష్ణేంశతమంతథా॥ ప్రతిగ్రహే
చతుర్థాంశందత్వాపాక్షైర్నిప్యతే॥ వందేహమారగ్ధృతయః॥ వాణి
జ్యస్యాష్టమంభాగంభాగంవింశతమంక్షయే॥ ప్రతిగ్రహేచతుర్థాంశంద
త్వావిప్రొనదోషధాక॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తిచానైర్వీర్థసేవనైరితి॥
మహాకాజఃజయే॥ యదాప్రతిగ్రహాస్సస్యకాపాతిత్యమహాశి॥ సంధ్యా
దినిత్యకర్తాణివిఫలంతినసంశయః । సావిత్రిపశతంవిద్యాత్పూసంసాకరమ
హాశి॥ సాగండే॥ ప్రతిగ్రహ్యాశులామాతుఃవలక్షంజపేద్బుధః॥ వ్యయం
కృత్యాచతుర్థాంశం యజ్ఞంసర్వస్వదక్షిణం॥ ప్రయంతంవాభిషేకస్యశం
భోరుప్రవిధానతః॥తదధాంబహ్మణఃప్రోక్తంతద్దేవచసదస్వతే॥ హే
త్యుక్తాంద్వాపాలానాంపాతకానాంమహామునై॥ జాపకానామిదంప్రో
క్తంయోరధావిశుడైరితి । తయోఃబ్రహ్మసదస్యమూరధాంసర్వేషాం
ప్రాయశ్చిత్తంమునిభిఃకథితం । అన్యధానోషమాహ॥ బ్రంహ్మణే॥

అగ్రక్షేత్రేఘతీధేను పుణ్యకాలేషుపంచసు | భోగాసక్తస్తులాంధృత్వాహ్య
 కృత్వానిష్కృశిరీమాః || తదాచార్యస్సహస్రాబ్దభవతిబ్రహ్మరాక్షసః | త
 ద్భ్రష్టావసదస్యశ్చకోటరౌనామరాక్షసౌ | మూతారఃప్రేతభూతాస్సు
 ద్వాకరపాలామకూదరాః || పారకాః కూరవాక్యస్థాఃకూశ్మాండాజా
 పకాభవన్ || అకృత్వాష్ట్రసింధూపయవద్యుతాచరన్తిహి || నభ
 వంతీహకర్తాహంసంభాష్యాకదాచన | ఆహానిష్కృతిరైత్రేర్యాకార్యా
 లోకవిశుద్ధయే || తత్రాపినులభమాహ || మారగంజేయః || తులాప్రతిగ్ర
 హీతాచప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || చతుర్ధాధాన్యభాగనపరిషద్వి
 ధిపూర్వకం | చతుర్ధాన్యధనంసర్వంచతుర్ధాధాగమాచరేత్ || అనువా
 దేభాగమేకంభాగమేకవిధాయకే | విధాయకేష్విశ్వధంః || భాగఃపరిషది
 ధ్రోక్తః | శేషంకృచ్ఛాద్విషున్యశేత్ | తతఃపరంవిశుద్ధాధూనిహలోకే
 పుత్రత | బ్రహ్మగతునిష్కృత్యైకృత్వాయాగాదికంసుధీః || పుఃస్సం
 సారవిధినాహ్యభ్యసేన్వేదమాతరం | బ్రహ్మపదేశంత్రైవకుర్యాదా
 చ్యావాక్యతః | తతఃపరంజపేన్వేదమాతరంప్రహంసుధీః | ప్రతిగ్రహ
 పరాన్నేషువిమాభోవిష్ణునూదగాత్ | చింతయన్వతకయన్విప్రస్సఖీహచప
 రత్రత | ఏవంకృత్వాద్విజ్ఞాయస్తునిష్కృతింశుద్ధమానసః | తులాప్రతిగ్ర
 హేరాజకశుద్ధిభవతి నాన్యధా | అకృత్వాష్ట్రతీరేతా ఏకాంవాపి
 నరేశ్వర | సంధ్యాదినిత్యకర్తాణిపిశ్యకార్యణీయానిచ || నఫలంతిహిసర్వా
 ణిభిన్ద్రఃస్యస్తహవ్యవత్ | పునస్సంసారజాతేణపునరాయాంతితానై
 అతఃప్రతిగ్రహీతాతుల్యజహవిశుద్ధయే | కుర్యాద్దేవిరజామూమంపం
 చగవ్యమనంతరం || శ్లో : హేమాద్రావీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ

—శివీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.—

శివీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవిపురాణే | పూర్వజౌద్రవ్య
 లోభేనమిన్ద్రేఃపూర్వజైవినా | గర్భంస్వర్ణమయంధృత్వాఋష్యస్సహ
 రాక్షసః || కూర్తాపురాణే || శివీరణ్యగర్భం గృహ్ణీయాద్విజ్ఞాలోకపరాజ్ఞు
 ఖః | తస్యౌపనయనంభూయోభవేద్దేవక్తచార్యసౌ || మాత్యై || శివీ
 రణ్యగర్భంధూపాలధూపాలాద్విజుల్లభః | ప్రతిగృహ్యసశ్శ్రేణునక్తచారీ
 భవేద్భువి || ఋత్విజఃకీకసానామపికాచస్సచ్చవస్త్యధ | అరణ్యేర్జతజ
 శేత్రాస్వపాదామహూదరాః || నతేషానిష్కృతిర్దృష్టాప్రాయశ్చిత్తా

యుతైరపి । కథంచన్నివృత్తిర్దృష్టాపునర్గర్భాన్నచాన్యథేతి ॥ కేవలపరా
 జే ॥ దక్షిణామూత్రమాలమ్భ్య ప్రధానంసమ్మరిత్యజేత్ ॥ తయాపియాగధ
 ర్వాదీక కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోయత్ ॥ శేషయెద్యదిమోహేన వృత్త్యర్థం
 భోగజాలూపః । తస్మాదపనయనందూయోజనసంకల్పగోళతః ॥ ౩ ॥ ఛాయా
 తేజఃమౌర్భ్యాహ్వాభిషేకాత్ప్రముచ్యతే ॥ అష్టలక్షజపాదైవ్యాః కూశ్మణ్డ
 దాయతహామతః ॥ చాతుర్భుజవ్యయోవాపియజ్ఞోవాసర్వదక్షిణః । ఎవం
 కుర్వాద్విజౌతుస్సతస్తాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే ॥ అభిషేకాద్యః కౌదక్షిణా
 మూత్రపరిగ్రహేహింసాన్యగర్భగ్రహణేషులభంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్గం
 కేయః ॥ ప్రధానంసమ్మరిత్యజ్యయా గార్ధందక్షిణాంవహత్ ॥ తస్యేవనవక్ర
 తిరియంమునిభిః పరికీర్తితా ॥ పరేష్యర్వాతదానీంవాసాత్వాశుచిరిలజ్య
 తః । నీలవర్ణాచ్ఛాగామికాంశ్యామామదాయ నిర్గదామ్ ॥ ఆపాహిస్తాదిభి
 ర్మనైః ప్రాజ్యుభీంశ్చార్ణవేజ్జలైః రక్తేనవాసవాచ్ఛాద్యః పరిక్రమ్యయత్తు
 తః ॥ తన్మాత్రస్థానమాసాద్యజపేన్నస్త్రమిమంసుధిః పారణ్యగర్భస్సమహ
 ర్తతాగ్రహేవావిధేమేత్యస్తముక్త్యాః స్థుర్లోనిమిత్యాః సమర్థయాంతా
 భిరనున్నయేత్ ॥ తతః పరంమహామార్గమాప్రసృత్యాగోగర్భగమాత్సనో
 మూర్ధానం విధాన్ ॥ అష్టయోనీమష్టపుత్రామిత్యనువాకం పరేత్ ॥ తతః పర
 మాత్మానంపునర్ధాతంమత్వస్వయంవాపితావా ఆచార్యోవాణాతకర్తాద్యు
 పసయనా నంకుర్యాత్ ॥ గాండవ్యాణిచాచార్యాయదత్వాక్షమపయేత్ ॥
 తతః పరంపూతోభవతి ॥ దక్షిణామూత్రప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తమేతద్వేది
 తవ్యమ్ ॥ ప్రధానత్యాగభావే పూర్వోక్తైర్వలక్షజపాదైః పూతోభవ
 తి ॥ అన్యధానవివక్రః । తతేతద్దోషమాహ ॥ వారీసాగరే ॥ అన్యధానవివక్ర
 తిరిమాః ॥ సహస్రసాబ్దంభవేదక్ష ఆచార్యోద్రవ్యోతోభవతః ॥ బ్రహ్మచరస్సతి
 చైవ తదర్థం గాత్రసానై । ద్వారస్థామృత్విజజ్జైవ వారకాజాపకాఅపి ॥
 తయోరర్థంభవేయస్తే గాత్రసాఫోరరూపిణః ఆచార్యార్థజపః పాక్తౌబ్ర
 హ్మణస్సదసస్సతే ॥ తయోరర్థంహూశ్చకాణామితరేషామిశ్రితైః । నాగ
 రఖండే ॥ ఏవంహిరణ్యగర్భస్యగ్రహణేనవివక్రః కేవలపరా
 ర్విషేగ్గర్భశాస్త్రప్రరాయణేః ॥ అన్యధానవివక్రత్వా నైవాప్రాయశ్చిత్తైర్వలా
 ప్లుతైరితి ॥ ఇతి హేమద్రోహపరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథబ్ర
 హ్మండఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కేవలపరాజే ॥ ద్వైతైర్వైష్ణవం

మౌనాత్మాం మహారాజాత్తులాంవాగోసహస్రకం || ప్రతిగ్రహహ్యద్విజ్ఞోలోభా
 దృణయాన్వోనాన్వప | పుత్రపౌత్రైః పరివృతోనరకే వాసమశ్నుత ఇతి ||
 సాగ్రం డె || గ్రహణేనంక్రమేచైవ పుణ్యతీర్థేషు పర్వతు | గోసహస్రం తు
 లాంవిప్రః ప్రతిగ్రహ్యధనాతుః || పూర్వోక్తానివక్రృతీరేతాః పరిశ్యజ్యతు
 నిర్విశేత్ || సపుత్రపౌత్రసహిత స్సూత్రాబ్ధినిశాచర ఇతి || ౭వీపురాణే ||
 గోసహస్రద్విజ్ఞోభృత్వాతకృత్వాతద్వయంసుధీః || సోఽజ్యేనిజకలేదేశే
 తులేనసహరాతుస ఇతి || ముంహం డెయః || ధృత్వాగ్రహోగోసహస్రంరా
 జ్ఞోన్యచ్ఛద్విజన్తః | నవలకుంజపెద్దెవ్యాఃపుస్సంపాకరమహాతితి || మా
 త్యే || పుణ్యక్షేతెభ్యశ్శతీర్థేషు గ్యాచంద్రమసోగ్రహే || ధేనూనాం
 యస్సహస్రంచ ప్రతిగ్రహ్యధనాతురః | భువఃప్రదక్షిణంకృత్వా నవలకుంజ
 పెత్తః || కేశానాంచపంకృత్వాపునస్సంపాకరమహాతి || మహారాజవి
 జయే || సహస్రధేనుదానేతుతచార్యత్వంప్రజెద్ద్విజః || తస్మాన్యావక్రృతి
 ర్నాస్తి నవలకుంజవాద్యతే | భూమేప్రదక్షిణంకృత్వా కేశానాంచపనంపు
 నః | ప్రాయశ్చిత్రేనపూతాత్తాపునస్సంపాకరకర్తృతితి | ఎతదశక్తౌపక్షం
 తుమాహ || కూర్మపురాణే సహస్రధేనుదానేతుతచార్యో యదిలాభః |
 భూమేప్రదక్షిణంకృత్వా నవలకుంజపెత్తః | ఎదశక్తౌమహాశంభోర్నమ
 కైశ్చమకైశ్చభైః || కృత్వాతదిషేకంవిధివచ్చతురయుతంప్రయత్నః | స
 ర్వవ్యయంబయాగేవాకృత్వాశుద్ధిమవాప్నయత్ || నాగరఖండే || బ్రహ్మసద
 స్థిపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతః | తదర్థంద్వారపాలానాంపాతకా
 నాంతర్గైవచః హూత్వాణాంజాపకానాంచపూర్వవస్థానిభిస్త్వతం | తత్రవి
 శేషమాహ || లింగపురాణే || గోసహస్రేతులాయాచాప్యాచార్క్యోద్ధి నం
 హరేత్ | అకృత్వాతద్వయంధమంపత్నీపుత్రపరివక్రృతః | తత్పత్నీనాం
 చపుత్రాణామశాశాంజనాధిప | మావ్యకవ్యేషుయోభోక్తాయేవాసంబం
 ధిబాంధవాః | తప్తకృత్ప్రయంపత్నీకృతృకృతృకథితోత్తమైః | ఎత
 దబలపర్శంతం | అశిఃపరంనివక్రృతిగ్నాస్తి | బాంద్రాయణానిబోక్తం
 తత్పుత్రాణాంధనాగమ | తద్భూత్యుణాంపరాకంస్నాద్యదిచేద్విభజితనం |
 హవ్యకవ్యేషుభోక్తౌణామపవాసోదినంభవేత్ | పరేద్యుః ప్రాశనంకృ
 త్వాపజ్ఞుగవ్యంవిశేషః || తేషాంపరాకస్సప్రోక్తాయేవసంబంధి బాంధ
 వాః | తస్యసంభాషణాదేవ కుర్యాత్సూర్యాశలోకనం | తస్మాన్వివక్రృతిః

కార్యాటచార్యేణకుభేష్సనా । అన్యధాదోషమాప్నోతిఇహలోకపరత్ర
జాతులాప్రతిగ్రహేప్యేవ సేవవేదితవ్యమ్ ॥ గోసహస్రంశులాచద్వయంస
మం॥ తస్మాత్తయోరపరిగ్రహఏవవరం॥ ఉభయోన్లోకయోరతిగ్రహేతత్త్వా
త్ ॥ *॥ ఇతి హేమూద్రాగోసహస్రప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం॥ *॥ అధహీర

—*హీరణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్ *—

ణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మహాభారతే॥ వ్యాసః ॥ శృ
ణుధర్మజవత్సయేమిస్యకామదుహంసృత్ ॥ప్రతిగృహ్యశ్చిత్తజ్యోతిస్తుసస
ద్యఃపతితాభవేత్ ॥ తస్యశాన్తిమగ్రతిర్భూపభనబ్రహ్మహ్యపదేశః॥ అ
ష్టలక్షజపాద్రాజ్కవ్యయాద్వాఽష్టమభాగః॥ అభిషేకేణశశ్చార్పణజ్ఞా
ద్వాన్వదక్షిణాత్ ॥ ఏతైశ్చుద్ధిమవాప్నోతిహ్యభయోలోకయోరపి ॥ లి
క్లపురాణే॥ హీరణ్యకామధుక్పూర్వం రాజ్ఞాశ్రేయోభివృద్ధయే॥ స్వపా
పక్షయోగీరీమహాపాతకనాశినీ ॥ అగ్నికండాస్సమున్నాపశ్యతాంద్వయ
దాంసతాం॥ దృశాబ్రహ్మణమద్రాక్షీద్భ్రష్టతాంప్రత్యువాచహ॥ ఇతఃక
చ్చభద్రంతేమహీంకచ్ఛప్రయత్నతః॥ రాజానస్త్రవర్తన్తేమహ్యర్థంపాప
కారిణిః॥ తత్రతాకరక్షదానేననుఘోరాత్పాపసంజాతాత్ ॥ ఓమిత్తుక్త్వా
తదాధేనుస్సంపంగతవతీయదా॥తదాప్రభృత్యపాధేనుః కామధున్వర్ణరూ
పిణీ॥ రాజ్ఞాంపాపనిబద్ధానాంవన్వర్తంపాపచేషణాం॥ పాపనిహాకాదనీతే
షాంస్వర్చితామృతాన్లక్షణే ॥ ఎతాదృశీ పుణ్యరూపాంస్వర్ణకామదుహం
ద్విజః॥ ప్రతిగ్రహాతియోలోభాత్సనద్యఃతతోభవేత్॥కూర్మపురాణే ॥ స్వ
ర్ణకామదుహంరాజ్ఞాన్వర్చితాంశాస్త్రవత్సృజ ॥ ద్వీజోయఃప్రతిగృహ్యతి
సనద్యస్సూతకిభవేత్ ॥ శివపురాణే॥ ససర్వదపవిత్రోపిరాజభిఃపూజితామి
మాం॥ యోగ్యస్తోయాత్పుత్రకాలే పూర్వోన్వక్తేకారణేన్వినా॥ ప్రాచయశ్చి
త్తిభవేత్సద్యఃపున్న్యోహ్యపశేషః॥ అష్టలక్షజపకృత్వాప్రశ్నహంవిధి
పూర్వకం॥ ధనశ్యాష్టమభాగసప్రాచయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ అభిషేకేణవా
శశ్చార్పణజ్ఞాత్సర్వదక్షిణాత్ ॥ ఏతేషాక్తేషురాజేన్ద్రప్రాచయశ్చిత్రైసు
ద్ధిమహా॥ ఇహలోకేరత్రాపిశుద్ధిసాప్నోత్యంతమాం మహాభారతే॥ స్వ
ణకామదుహంధ్యత్వాద్విబోధమాగ్రాణాన్తునై॥ అష్టలక్షజపకృత్వాశుద్ధి
మాప్నోతిదైహికం॥ ధనశ్యాష్టమభాగసప్రాచయశ్చిత్రైసేవాద్విజః॥ అభిషేక
ేణవాశశ్చార్పణజ్ఞేషపునఃపూదనత్ ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిద్విజోలా

భాద్రనాక్షకఇతి॥ నియమే॥ గాఢతీజపంకృత్వాస్వరణా కామధేనుప్రతిగ్రహాత్పూతాభవతి॥ తదశక్తౌధనాష్టమభాగనతులాప్రగ్రహాత్ప్రప్రాయశ్చిత్తవతుగ్రాంతే॥ నమకచపాతైశ్చ మౌఘిప్రయుశాభి వేచనాత్పూతాభవతి॥ అధవాధనేప్రతిగ్రహాలద్దెననిశ్చేషమృణమోదనంకృత్వాపశ్చివ్యంసాశ్చశుద్ధాభవతి॥ *॥ ఇతిహేమాద్రాహీరణ్యశాస్త్రధంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ *॥ అధహీరణ్యాశ్వప్రతిగ్రహపాఠ్యశ్చిత్రనామా॥ కూర్మపురా

—*హీరణ్యాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం,*—

ణే॥ హీరణ్యవాజినంకృష్ణాద్విజౌలోభపరాణి॥ జన్మత్రయేరాక్షసత్వమనుభూయశిషాతం॥ తత్రైభువనాసాద్యసభత్వమసాప్నుయాత్॥ తదనైరగవాక్షధూశ్వా రకంయతిపాండవతి॥ మత్స్యతరాణే హీరణ్యవాజినంధృత్వా గాఙ్గోదాపరాయణాత్॥ పుణ్యలెపుణ్యదేశేద్విజౌయోభోగలోలుషః॥ సౌఖీశసంతరేభూయాదరణ్యే గాక్షినస్తరాతదస్తరాసభోధూత్వా తోనిరకమాప్నుయాత్॥ బ్రహ్మండే॥ హీరణ్యవాజినంవిప్రప్రప్తిగ్రహాధనతులః॥ సౌరణ్యేర్జులదేశేరాక్షసత్వంభజేహ॥ తతస్తుగార్ధభతనుమనుభూయతఃప॥ తతోవ్యాధిభిరాకీర్ణానరకేవాసమశ్నుతే॥ నతస్యపునరావృత్తిరేవాగ్మాత్ప్రకాద్యతే॥ తదేవాహ॥ వామనపురాణే॥ హీరణ్యాశ్వంద్విజౌలోభాద్రాక్షింపుణ్యదిసెవ్విహ॥ ప్రతిగ్రహాశ్చిత్తభోగార్థంసభవద్భ్రష్టరాక్షసః॥ తతఃఖరత్వమాసాద్య రోగవాక్షజస్తనాంతయే॥ తతోనిరకమాసాద్యశివత్యావస్తగ్రతారకం॥ తస్యావ్యాధిమగ్నతిర్నాస్తి॥ స్తిహ్యష్టలక్షజవాద్యతే॥ బ్రహ్మకైవరే॥ హీరణ్యాశ్వంద్విజౌధృత్వాస్యనిష్క్రూరితా॥ అష్టలక్షజపాద్యాపినియుశాభిషేకతః అష్టమాంశవ్యయాద్యాపియైర్వాసర్వదక్షిణైః॥ తతశ్చుద్దిమవాహ్నితిపునర్కాంజీవిధానతథి॥ పునస్సంసారాదిసర్గః॥ తద్భ్రష్టానసంసృశ్చప్రాయశ్చిత్తార్థమహాతః॥ ద్వైరాస్తజ్జాపకారాజన్మహాన్యధాన్యార్థమంశతః॥ అన్యధాదోషవస్తసేనసన్యాప్యోకదాచిన॥ నసంస్పృశ్యానపాక్షేయానాలపెత్తానిహద్విజానితి॥ *॥ ఇతిహేమాద్రాహీరణ్యాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ *॥ అధహీరణ్యాశ్వరథప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రనామా॥ బ్రహ్మ

—*హీరణ్యాశ్వరథప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రమ్,*—

కైవరే॥ హీరణ్యాశ్వరథంద్వివ్యంభూజితంనృపసూనుభిః॥ తంధృత్వాబ్రాహ్మ

గోలోభాద్యః శ్చిదావలలభ సమృత్తా రాక్షసోఘోనోన్తలవిజననై
 భవత్సేవన దామోరీః పుంసస్సర్వావదత్ ॥ భవిష్య తరే విశ్వాచీవఘా
 తాచీవస్త్రియా లోకవిమోహనై । అకల్ప శత్రురా బ్రహ్మహరణ్యాశ్వర
 థముదా । తెఆరోఘ్యరథే స్త్రిన్మానయన్తిజంసురః । రథంతమిన్త్రస్స
 హసాతలూక్యాస్సరసాః ॥ ౧౬ ॥ ఆరురోహముదాయుక్తో హతవా రాక్ష
 సాక బహుకా । హిరణ్యాశ్వరశంభుష్టాః ద్విష్టా రాక్షసాహతాః । తదన్త
 దివమానా న్యహరణ్యాశ్వరథే ॥ ౧౭ ॥ తరిపరంబముస్సృజ్య శవేన్ద్రోరథమం
 జరా । బ్రహ్మతమకా శ్యాధ హరణ్యాశ్వరథంపునః । వాస్తేగృహీత్వాతం
 దివ్యం రాజభ్యః ప్రదదాముదా ॥ దానంతురుపిప్రభ్యస్స వ్యపాపాపనుత్ర
 యే హింసాకరమిమం దివ్యం పూజితం వాన్తి । ఇతితేభ్యాయ
 తాదత్వా బ్రహ్మ శాపితామహః ॥ తూష్టీమానైతతిపైపి క్రుర్ప గ్రహ్నిదె
 శతః ॥ తస్మాద్దినాకరంబప్రానగృహ్ణీయాత్కదాచన । శమ్భురహస్యే ॥ హీ
 రణ్యాశ్వరచయస్తుప్వజోగృహ్ణోగృధిపాత్ । నారణ్యే ర్థతశేఘ్నిష్టి
 గ్నిస్సహరాక్షసః ॥ యావచ్చ గ్రహస్సృజన్విశ్వం తావద్రాక్షసదహవాక ॥ త
 స్యైవనమృతిర్దృష్టామునిభిస్తత్సదర్శిభిః ॥ వసులక్షజపాద్యాపీనియుతేనా
 భిషేకతః । అష్టమాశ శ్చైవైరాపిప్రాచ్యశ్చైర్భానతః ॥ తదంతేవపనం
 ప్రాక్తంపునస్సంపాకరమ్ ॥ ఏవంశేఘ్నిష్టిమాభోతిప్రాచ్యశ్చైవధూ
 యసా । ఆస్యదాతేనశుద్ధాస్సృజనసంభాష్యోః దాదా । బ్రహ్మసదస్య
 ద్వాధానాంఋత్యజాంపూర్వవత్సృగ్నిష్టత్రం వేతవ్యం ॥ పునస్సం
 పాకరంపూర్వతే ॥ ఇతిహేమావ్రాహరణ్యాశ్వ ధప్రహహప్రాచ్యశ్చ
 త్రం । అథహేమహస్త్రిరగ్రహగ్రహవాణశ్చైర్భానహాబవన్తింతురాణి ॥

— హృదయస్థిరధప్రతిగ్రహణపాదశ్చ తమ్. —

పారశ్రామింపు శాస్త్రపుణ్యం లెఱుపర్వసు । యోగప్రోహభమోహన
 రాజ్ఞోదావాద్ధినిపు । తస్మాద్భాగివర్మసి కాస్త్రదశలక్షజపాద్యతే ॥ ల
 క్షపకామెనకు ॥ డైశ్వుద్ధిమాప్నోత్త్యనుత్తరూం ॥ బ ॥ వైవతే ॥ పార
 ణ్యమా సింఘావాద్ధిజోయాహాభమోహతః । భుక్త్యాకాలెఱుపుజ్యేషుతి
 భోగ్యానుతనేషుద ॥ ప్రతిష్ఠాతకాహాదకృతవివర్మసింపుధక్ ॥
 పారశ్రేణజలెనవేరాక్షిసంబదావాక్ ॥ తస్మాద్భాగివర్మసివాస్త్ర
 నవలక్షజపాద్యతే ॥ లక్షసూమెనకూక్ష్మైశ్వుద్ధిమాప్నోతివైచికిం । ఆప్త

సంహితాయాం॥ లాంగలంముఖజోధృత్వాపంచవాప్యేకమేవనా॥ తస్యై
 వచనాత్తీర్థక్షేత్రానాన్యమనాన్యభౌతశలక్షణసంధాప్రయుతంవా
 క్షిప్తచనం॥ చతుర్థాక్షాన్యకంవాపి నిజ్జంవాసర్వదక్షిణం॥ ఎతస్మిన్
 శుద్ధ్యదకంపరేద్యుర్వాప్యోపి॥ మాత్రాంజస్యోదయాదర్వాక్సానం
 కృత్వా యథార్హతః॥ నిశ్చిత్తమూర్వాశుయా త్సూర్యోదయోభవేత్
 తావద్గత్వాజలాధారంనన్తి పుష్కరణీమపి॥ కణ్ఠఘ్నజలస్థిత్యాస్తరనా
 రాణుణంవిధుం॥ మూర్ఖాన్ధ్యోపూర్తాంజంపశ్యన్నతానపాణిః॥ అఘ
 మక్షణసూక్తంచజపక్తవాపనిమక్తయే॥ యావదస్తంగతోభానుస్తావ
 త్కాలంజపేత్సుఖీ॥ మధ్యేమాధ్యాహ్నీకం కృత్వాబ్రహ్మశిష్టంపత
 క్కాలం॥ మనసాదేవమాధ్యపుగ్గత్వాజలంజపేత్॥ సాయంసం
 ధ్యాముపాసీత్వాసాయంకాలామమనంతం॥ మాసంత్యక్తావదారాజక్
 ఫలాహారంసూచరేత్॥ ఉత్తరాయావకంభక్షేదఫనాముద్గభక్షణం॥ అ
 ధశ్శాయీభవేత్తత్ప్రతం పాపమసస్తరక్॥ ప్రభాతాయాంతువ్యష్టా
 యాంపూర్వవద్వ్రతసూచరేత్॥ ఏవమతుండల్యైశ్చాణేవిరిజాహూమ
 సూచరేత్॥ ఉపోష్యదివక్షేకచపంచగవ్యంపిబేత్తతః॥ బ్రాహ్మణాన్యో
 జయేత్కృతైర్భ్యోదత్యాచదక్షిణామ్॥ పశ్యత్స్వీకంప్రభుంజీయాత్తద్వీ
 ప్రాసజ్జయాసహ॥ సర్వేషువాయేషుకేషుమృత్యువోవ్యాయతైర్భ్యో
 మక్షణసూక్తం॥ ఔపాసనాగ్నోత్తైస్సకృభిస్తీర్ణాకామోమంత్రే
 ర్విరజాహూమః॥ పంచగవ్యంబ్రహ్మకూర్పవిధానీ॥ ఏతత్ప్రాయశ్చిత్త
 చార్య్యం॥ సర్వేషాంప్రాణశ్చిత్తమాహ॥ మాత్యై బ్రహ్మసదస్సతిశ్చభౌ
 తదధికంభాగమహతః॥ ద్వారస్థాచాంతదర్థంస్యాత్తదర్థమితకేషువై॥ ప్రా
 యశ్చిత్తవిధిస్తైర్వన్యాధాగతిరస్థిహి॥ ప్రాయశ్చిత్తకరణేవోషమాహ॥ గా
 తమః॥ తులాయాంగోసహస్రేచలాంగలెయేచఋత్వజః॥ ప్రాయశ్చిత్తమ
 కృత్వాశేన్నతైస్సభావణంచరేత్॥ నతేషాందశకానశ్చాతైస్సహన
 సవిశేత్॥ మహాదానైషుసర్వేషుప్రాణశ్చిత్తముదీరితం॥ తదకృత్వా
 ద్విజోగర్వాచ్చుండాడలత్వమవాప్నుయాత్॥ నయోగ్యోహ్యకవ్యే
 షుసంభాష్యకదాచన॥ సోనుభూయమహత్సాపంమృత్యేహచపరిత్రచ
 ఇహజన్మనిచండాళః పరశ్శ్రబ్రహ్మరాక్షసః॥ తస్మాదేవంప్రకతకవ్యంప్రా
 యశ్చిత్తంవిజ్ఞోత్తమైః॥ ఇతిహేమాద్రాపంచలాంః ప్రతిగ్రహప్రాణశ్చి

—అధరాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శ—

త్రం॥ అధరాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శూరగ్రంధేయః॥ యో
రాజామండలంరక్షేద్ధర్మశాస్త్రానిసూతాః । సోపిన్సగళమవాప్నోతికిమ
వైశ్వాదానసాగరైః । తథాపికురుతేపాపంప్రగ్రాహేషుసర్వదా ॥ దేవ
ద్రోహంజనద్రోహంవిప్రద్రోహంమహాభరం । చండాళాదపిసర్వత్రధనా
జకమిరీరితం । దుష్టదండశ్చసర్వత్రధాన్యధాన్యభాషణం । నదానంప్రయకా
లేషురతిజహీష్వాసుసర్వదా । వ్రతత్యాగస్సదాచాన్యభువిత్రాజకనంమహా
త్ । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానియనసాదింతయేత్సదా । ఏవమూచినీపాపాని
రాజ్యస్సంపదినేనీ॥ ఎతత్పాపవిశుద్ధ్యధికంధరాదానంసమాచరేత్॥ అభ్య
ర్చ్యగంధవస్త్రాదైర్దద్యాక్షేదవిదేముదా॥ శిశుపురాణే॥ ధరామభ్యర్చ్య
గంధాదైర్దద్యాక్షేదవిదేముదా॥ విప్రసాముక్తురైయత్రతస్యచాం
తానవిద్యతే । గృహ్నియాద్గోధామేనాంపుణ్యకాలేషుపర్వసు । తస్యప్ర
స్థనాస్తీహపునర్జన్మచకాత్సనాత్ । బ్రహ్మహతేశకతకష్టస్సావిత్రదా
మేవచ । తతఃపరంజపేద్దైవ్యదశలక్షమతంబ్రహ్మ ॥ షడ్వపురాణే॥ ధరామ
భ్యర్చితాంరాజ్ఞోధర్మశాస్త్రానిసూతాః । యోవిప్రప్రసాదగృహ్నియాద్ధనలో
భపరాయణః । యజ్ఞాదికమృత్యాచేత్థవతిబ్రహ్మరాక్షసః । దశలక్షజపా
దైవ్యాస్త్రస్యనివర్తతిరీతితా । పునస్సంసారంవిధివాగాయత్రంవేదమాశరం ।
గృహ్నియాద్విప్రశుభేభ్యస్తతశ్చుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ బ్రహ్మండే॥ అభ్యర్చ్య
గంధవస్త్రాదైర్దద్యాక్షేదవిదేముదా॥ దీయతేవిప్రవర్ణాయసర్వపా
పాపశుత్రయే॥ రాజ్ఞాంత్రాధరామేనాం నిష్కారగణతయాద్విజః । పుణ్య
కాలేషుగృహ్నియాత్సృరేత్రస్సకిల్బిషః । తస్యైవశుభకృతిర్నాస్తికదాచి
త్ప్రహ్లాదాత్సనాత్॥ శుభకృతిస్తస్యకథితాదశలక్షపదానిహ॥ పునఃబ్రహ్మహ
పదేశశ్చకతకావ్యాబ్రహ్మవిత్తమైః । జప్తవ్యాతేనసావిత్రీనిస్సంసార
మగతః । ఆన్యధాసనయోగస్సాగ్ధవ్యకవ్యేషుకర్మసు । అసంభాష్యో
హ్యపాక్షేయోనతేనసంసంవిశేత్ । సద్యబ్రహ్మణోరర్థం ద్వారస్థానాం
తదధికం । తర్థంజాపకానాంచహోమోనా చత్రైవచ । మాజకనంసర్వ
దానానామగార్హణ్యంస్వయంభువా । ఉక్తంపురాణేవమధ్యేలోకస్యా
స్యహితేషిణా । అన్యధాచృత్యమాప్నోతి కుర్యాదేతత్ప్రయత్నః । ఇదిహే
మాద్వాధరాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధవిశ్వచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం

అతష్ట ద్వాపతఃకుగ్ధాదన్నప్రాశవమాద గాత్ || తదతిక్రమప్రాశ్చిత్త
మాహ || ఉశనః || అశ్విగ్రస్త పాతః || ఇతి హేమద్రా అన్న
ప్రాశవకాలాది క్రమప్రాశ్చిత్తం || అధచాలకర్మణో మఖ్యకా

—* చాలకర్మణముఖ్యకాలాతిక్రమప్రాశ్చిత్తం. *

లాశిక్రమణే ప్రాశ్చిత్తమాహ || దేశవః || చూడాకార్యా ద్విజాతీ
నాంసర్వేషామేవధర్మతః | ప్రధశేబైశ్చ తి యేవాక రవ్యా శ్రుతి చోద
నాత్ || పరాశరః || చూడారామ శిశూరాంబ వపః తద్భిఖాం వి
నా | పంచవాక్రశిఖా కేకామవ ష్యవ పేత్తదా || శిశుర్దీగ్ధాయురత్రై విజా
యతెప్పధివీపతే | అన్యధా దోషమాప్నోతి ఆశు హీనోభవేత్తదా ||
మరీచః | ప్రధ శేవాత్మకయేబైశిశూరాం ముంజనం స్మృతం | శిఖాః
పంచైవసంశ్లిష్టా అప స్తంబానుకతిజవాం | యస్యైవయువయోయేవయ
స్యైవకులధ కతః | తస్యంఖ్యయశిఖాంసాప్యవాపయేవితరానిమాక ||
గౌతమః || దేశకాలానురోధేన యదిదైవాన్నామయేత్ | ప్రాజాప
త్యవృణుంకృత్వా శత్రావసరిశోధనాత్ || చతుష్పత్రవిధానాంపరి సీర్వ
చుతాశనం | వహాన్యాహృతిశూమంచక్ శ్వాకషణసమాచరేత్ || శిశు
శ్చుద్ధి మవాప్నోతి కర్తాచైవ నశోషభాక్ | క్షత్రియో దీనామేవం ||
ఇతి హేమద్రా చాలకర్మణముఖ్య కాలాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తం || అ

—* శిశూరామకు రాభ్యాసకాలాశిక్రమణేప్రాశ్చిత్తమ్ *

ధ శిశూరామకు రాభ్యాసకాలాది క్రమణే ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దే
వః || ఉశగ్రతే బాస్వతి పంచమైబైప్రాతైత్వ స్త్వీరణం శిశూరాం స
రస్వతీంవిష్టువిరాయకౌవ గుణోదనాదైర్విరభిభాజ్యశుర్యాత్ || గాలవః
పంచమైక్తేశూరాంశుర్యా ద్విద్యాపఃగ్రహం | వినాయకంశారదా
భృశూజయి శ్వాజచూడకం || చారంబంజేతః || ఆశోగ్గం భాసక
రాదిశ్చేద్విద్యామిచ్ఛేద్విరాయకాత్ | శ్రీయమహేశ్వరాదిశ్చేద్విద్యాకు
మిచ్ఛేజ్జనాదకనాత్ || అతఃపంచమేక విద్యాభ్యాసః ప్రశస్తః || మే
ధావివధవతి | తదతిక్రమప్రాయశ్చిత్తమాహ || పరాశరః || పంచ
మాబ్దం విలంఘ్యాశుశిశో తురసంప్రహే | కామకంశత్రకతకవ్యంకృ
చ్ఛ్చక్ర త్వావిశుద్ధ్యతి || అన్యధా దోషమాప్నోతి విద్యానిసప్ర
బోధయేత్ | విద్యాగ్రహణంనామ స్తంబాశద్వణక ముత్తకాస్త్వీకారః ||

౧౭౪ హేమాద్రావిణ్యశాస్త్రబ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణలోపపా) ఉల్కితమ్.

తం ప్రీత్యసం తథా ॥ గన్ధః ప్రప్సంగభోష్టిమంఛంత్రంవాపాదుకాద్య
యం । పాషణజననంసర్గస్తథాపాషండభాషణం ॥ తథావేదపరిత్యా
గాగుర్వశుశ్రూషణంతథా । మచండా సంభాషాబ్రహ్మచరణాలభా
షణం ॥ దర్శణం దంతకాష్ఠ చ పరచ్ఛాదకత్తం । ఎతాని సంస్కృజ్ఞేన్ని
త్యం బ్రహ్మచారీజితేంద్రియః ॥ ఏతేషాంసంపత్కృతవశీ బ్రహ్మచం
ప్రజేత్ । ఏతేషాం పూర్వద్రాహి ష్ట్యైకమేవయదావతీ ॥ పాఠ్య
శ్చిత్తీభవేత్సపి బ్రహ్మచారి నలుంయః । ఏతాంశ్చసమంసృక్తాన్
బ్రహ్మచారి యదావతేత్ । చాంద్రాశణవ్రతంకృత్యా శుద్ధిం పోతి
శ్చయః ॥ మహాపాతకశుక్తౌవాయకౌ సర్వపాపకైః బ్రహ్మచర్యప
రాయస్తుసగచ్ఛేద్భగిహ్మణిపదం ॥ ఇతిహేమద్రోబ్రహ్మచర్యవ్రత లోప
పాఠ్యశ్చిత్తం ॥ అథాగ్నికార్యబ్రహ్మచర్యసంస్కారగుసేనాది పపా

—* అగ్నికార్యబహుయజమాన లాపవ్రాసుశ్చ ధమ్ *—

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలసింహా అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వత
ర్హం । బ్రహ్మచారి ధృతది త్యక్త్వా వ్యుక్తా వ్రాతా ॥ ఇతి చ రేత్ ॥
కాతమః ॥ అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । శక్యక్త్యాత
తీ యదాభుక్త్యా త్యాగోచ్యుక్తా ॥ ఇతి చ రేత్ ॥ మూర్ఖం డేహిః ॥ అ
గ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । దేవప్రాజాం గురోస్సేవాం
త్యక్త్వా త్యక్తా తదేవ్యతి ॥ భుక్త్వా చాన్త్యా ॥ ఇతి చ రేత్ ॥ సమాధ్యానమాద్యుప
స్తయో । జాబాళిః ॥ దేవప్రాజాం గురోస్సేవాం తథావృధాభివాద
నం అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । ఏకత్రైవివసేన్య
క్త్యా బ్రహ్మచారియదావసేత్ । తాకికాగ్నిం సమాధ్యానా వ్యాప్యతీహేవా
మమాచరేత్ । జూసేనా పద వ్యసన్యతే కా ॥ ఇతి శౌధసంసం
వత్సరేతు చాందంబ్యాత్తః పతవీరవా ॥ ఇతి ధృవేనా ద్బ్రహ్మచా
రికా అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । దేవప్రాజాం గురోస్సేవాం
త్యక్త్వా త్యక్తా తదేవ్యతి ॥ భుక్త్వా చాన్త్యా ॥ ఇతి చ రేత్ ॥ సమాధ్యానమాద్యుప
స్తయో । జాబాళిః ॥ దేవప్రాజాం గురోస్సేవాం తథావృధాభివాద
నం అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । ఏకత్రైవివసేన్య
క్త్యా బ్రహ్మచారియదావసేత్ । తాకికాగ్నిం సమాధ్యానా వ్యాప్యతీహేవా
మమాచరేత్ । జూసేనా పద వ్యసన్యతే కా ॥ ఇతి శౌధసంసం
వత్సరేతు చాందంబ్యాత్తః పతవీరవా ॥ ఇతి ధృవేనా ద్బ్రహ్మచా
రికా అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । దేవప్రాజాం గురోస్సేవాం
త్యక్త్వా త్యక్తా తదేవ్యతి ॥ భుక్త్వా చాన్త్యా ॥ ఇతి చ రేత్ ॥ సమాధ్యానమాద్యుప
స్తయో । జాబాళిః ॥ దేవప్రాజాం గురోస్సేవాం తథావృధాభివాద
నం అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవషిషిత్వతర్హం । ఏకత్రైవివసేన్య
క్త్యా బ్రహ్మచారియదావసేత్ । తాకికాగ్నిం సమాధ్యానా వ్యాప్యతీహేవా
మమాచరేత్ । జూసేనా పద వ్యసన్యతే కా ॥ ఇతి శౌధసంసం
వత్సరేతు చాందంబ్యాత్తః పతవీరవా ॥ ఇతి ధృవేనా ద్బ్రహ్మచా

—* వేదాద్వైతసారాంశము (సాక్షి) *—

పక్షమ్య పక్షావళివళిణి । బహు 'రీ' హ'కు' వేదాభ్యాసం
 వినాదినం ॥ ౧౭ నిశ్చయః ॥ వెదభూతసంజ్ఞా 'స్వ'వ్యవహార
 వాక్ । గాతమి ॥ ఉపాయనది సామర్థ్యం సంశ్రావణవళిణి

—*విశ్వచక్రపతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః॥ పునఃస్వయంభువారాజక లోకానాంహితకా
వ్యయా॥ విశ్వచక్రమిదంస్పష్టంరాజ్ఞాంపాపాపమత్తయే॥స్తావరాజంగమా
త్తైవదేవరాక్షసపన్నగాః॥ యతఃపితౄణామకూర్మిండావిశ్వచక్రంసమా
శ్రితాః॥ కాలమృత్యుహరఃశేషంస్వపాపప్రణాశనం॥ రాజ్ఞాంశ్రేయస్కర
ందీవ్యంవిశ్వచక్రమిదంద్విజాః॥ సమాకాయలోకంగతవాన్హంసారూఢశ్చ
తముఖాః॥ మాంధ్యాగ్నిప్రముఖాన్దృష్ట్వాషీతిపాలానమహాదనః॥దదౌప
రమయాభక్త్యావిప్రభ్యోపీయతామితి॥ ఇశ్యక్వాతాత్తదాదశ్యపునర్లో
కంజగామహాతదాప్రభృతితత్త్వంపునాన్యతెరాజభిన్నదా॥ దీనతేవిప్రవ
ర్త్యభ్యస్వశ్రేయోపపత్తయే॥ కూర్మపురాణేయారాజాబ్రహ్మణాదత్తం
విశ్వచక్రంమహత్తరం॥ అభ్యుచ్చ్యగంధవస్త్రాదైర్గధమకమార్గంపదేశతః॥
విప్రాయవేదవిద్యుషేదత్వాచేత్యుచ్యసంగమే॥ తస్యభుజ్యస్యలేశంవామయా
వక్త్రంనశక్యతే॥ కల్పకృషిసహస్రాణి కల్పకృషితానివ॥ స్థిత్యాసబ్రహ్మ
ణోలోచనర్చనముపాగతః॥ చక్రవర్తత్వమపొత్తికిమనైర్భృహుభాషి
తైః॥మహాభారతే॥తాదృశంవిశ్వచక్రమర్చితంరాజఃల్లభైః॥ దత్తంవిప్రోను
గృహ్ణీయాద్యది నిష్కారణాదిహానతస్యపునరావృత్తీరాక్షసాద్భ్రష్టానా
మకాత్॥ కథంచన్నిష్కృతీర్ధృష్టా మునిభిస్తత్వదృశిః॥ అరణ్యేర్జితేన్ధిత్యా
మండలంవాయుపూరితః॥ తత్రత్రివణసాన్నికంకుష్మానన్ధ్యాదికాఃక్రియాః॥
మార్తాండోపయను రిభ్య యావత్సుగ్రోలయంగః॥ తావజ్జైవ్యసా
విశ్రీం తివన్నతానపాణికిః॥ పామధ్యంగతేతత్ర మాధ్యాహ్నికమధాద
రేత్॥ పునర్దశేచ్యసావిశ్రీంయావదస్తంగతోరః॥ తావద్విరమ్య నియమా
దబ్ధ్యక్షోపాయభుజికి॥ ఆత్యశక్తఃఫలాహరఃకేవలైష్ఠండితేస్సపేత్॥ ఎవం
మండలమావత్యకస్తాద్దోషాత్ప్రముఖ్యతే॥ మారణంక్షేయః॥విశ్వచక్రః ద్వి
జౌధృత్వానిర్మిమితైనలోభః॥అరణ్యేర్జితవశేరాక్షససన్యాధృత్యంకరః॥
నతస్యపునరావృత్తిస్సహస్రాబ్దంమహాభయాత్॥ ఎషావైనిష్కృతీర్ధృష్టా
వసిష్ఠేనమహాత్మనా॥ చతుర్థాంశవ్యయంకృత్వా ప్రాయశ్చిత్తవిధానః॥
పునస్సంస్కారవిధిరా పునస్సంస్కారముచరేత్॥ బ్రహ్మసంక్షేపంసావి
త్రీమధ్యసెద్దివిజపుజ్జవాత్ప్రయుతేనాభిషేకేనిష్కృతిస్తస్యచాన్యధా॥త
దర్థంబ్రహ్మణఃప్రోక్తంతదేవసదస్సతే॥ ద్వాప్తానాంజాపకానాంచతయో

[illegible]

—*కల్పలతాప్రతిగ్రహపాద్యాశ్చ తమ్.*—

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవిపురాణే॥ కల్పవల్లీసురైః పూజ్యా హ్యశ్వనాక్షరీరసాగ
రైః పిష్టప్రియకరీః శ్శృంగసర్పదాసర్పదాన్మణాం॥ అక్షరూపామిమాంబల్యం
పూజయిత్వానరాధిపపుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌశ్వతిపాతదస్త్రధృతౌ॥ వి
ప్రాయాధ్యాత్మవిమషేషోద్యాత్మజనార్దంః॥ మహానారదీయే॥ అతా
మిమామభిభవాసుర్చయిత్వాజనాధిపపుణ్యక్షేత్రేపుణ్యకాలేవిప్రసాతురు
తేయది॥ వష్టికోటికలైశ్చకోదత్యుపేతృతంసధా॥ విష్ణులोकం
సమాస్యాస్థితౌత్పతీతశతత్యుగం॥ వునర్భవముపాగమ్యధనవాక్తీతిపాల
క॥ బ్రహ్మజ్ఞానముపాగమ్యపశ్యాన్నిర్వృతిమాప్నయత్॥ విష్ణురహస్యే॥
దత్తామిమాంకల్పలతాంరాజభిః పూజితాంశుభాం॥ యోగక్షీయాద్విజయికా
జాత్యభవేద్రాక్షసోవనే॥ యావత్పంచజ్యోతిఃపిశావత్పతిరాక్షసః॥ త్రైం
శు॥ ఇమాంకల్పలతాదివ్యాపూజితాంరాజవల్లభః॥ దత్తాంహ్వనకాలేషు
ద్వికోయిసాంప్రతిగ్రహేత్॥ నతస్యపునరావృత్తిశ్చిరాద్వైబ్రహ్మరాక్షసా
తే॥ తద్రహస్యచసదస్యశ్చతద్వాస్థాజాపకాఽపి॥ రాక్షసాః క్రూరకర్మణో
భవంత్యేవతః॥ క్షణాత్॥ సహస్రచతదర్థంచతదర్థంచైయధాక్రమంకల్ప
లతాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంకల్పతరుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తవద్వేదితః॥
॥ ఇతిహేమాద్రాకల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథసప్తసాగరప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌరుదపురాణే॥ బవణేక్షుసురాసర్పిరభిక్షిరోద

—*సప్తసాగ-త్ర త్రి హవ్రాయశ్చ తమ్.*—

కాణకవాః! జంబూద్వీపశ్చస్తకీశ్చశాల్మలీద్వీపమీవచ! కుశద్వీపశ్చకౌంబశ్చ
శాకంపుష్కలంబచ! ఎత్వేవాస్సముదాణాంమధ్యేతివంశ్యవామయాః॥ మే
గుశ్చహిమవాక్తైః లంకైలాసోగంధమాధనః। మహేంద్రోమలయైశ్చలస్త్రి
కూటాఖ్యోమహాగిరిః॥ తవతేనప్రతైలాశ్చృవణోపధిమధ్యగాః । జంబూద్వీ
పేమనుష్యాయై వసంశ్యక్తనిరామయాః । స్లకీద్వీపేమహాపుణ్యే తురంగా
స్యావసంత్యధ । తథైవశాల్మలీద్వీపే కీన్నరాస్సంతికామినః । కుశద్వీపేమ

హారాజవసంతిచ్చావిహారిణః । క్రౌంచద్వీపేమహాపుణ్యైః పుంజీపిరస్తధా
శాకద్వీపేమహారాజవిశ్వేదేవావసంశ్యధ । వసంతిపుమరలద్వీపేదేవాశ్చ
గ్నిపురోగమాః । మత్యాః అశనమిచ్చంతిప్రత్యహంమునివల్లభః । తస్మానా
స్త్రీప్రభావశ్చనిరహఃగ్రహేన్మితాం । తురంగాస్యాస్తధారాజకవా రేవా
రెన్నకాంక్షిణః॥ కిన్నరాఃశకుమాతేణవ్యాదంత్యన్నంసకృత్సకృత్ । కుశద్వీ
పగతారాజకవిశత్యాదివసాశిః ॥ క్రౌంచద్వీపేతుపితరస్సకృన్మాసాను
భోజినః । శాకద్వీపేతుశ్శుమేవిశ్వేదేవా మహాబలాః । ప్రశాన్తేషుభుంజం
తిక్రాద్ధాహః । శత్రుజంతవః । దేవాశ్చపుమరలద్వీపేప్రతివషః । భోజినః॥
వీతైస్సముద్రాఃపుణ్యహాస్తద్దానంపృథివీపతిః । నిహామనశియాకుగ్వక్
సన్మహిపురుషోత్తమః॥ సూర్యసామోపాశామపుణ్యకాలేషుశర్వశుభాశ్చ
క్షేత్రేపుణ్యశీర్ఛయఃకుర్యాత్పుణ్యవిః । అభ్యర్చ్యగంధకస్తాదైగ్నిస్సగ
రాంత్యప్రసంఖ్యయా॥ కులముద్భృత్యసహసాదశపూగ్వందశాపరం । వైశం
రేవాసమాస్యాతివత్త్యాచాద్రతరకం॥ ముఖజోధనలాభేనయోగ్యుష్టాత్యే
ప్రసాగరం॥ తనసహసంయక్తోరాక్షసస్సాగ్వన్వనైఃజలైః॥ యాగర్థంక్ష
ణాంగృహ్లాప్తప్రధానత్యాగమూచరక । యగైసర్వవిధంకృత్వనాస్తీత
స్యపిశాచతా । ప్రాయశ్చిత్తైసపూతాత్తాగ్నిశాలాకైరతచ॥ పూతోభవతి
రాజేంద్రనాతకార్యావిచారణా॥ త్రైంశం యోవిప్రవిప్రధవీపాలాద్భుక్తి
యాత్యప్రసాగం॥ కులైకైనసంవీతోరాక్షసస్సాగ్నిన్మహావనైః । అశేషయ
త్వాతద్ద్రవ్యంయోగంకుర్యాద్దివ్యజ్యోతిది ॥ తస్యనాస్తీపిశాచత్యమిహలూ
కైనదోషభక్తి ॥ నాగరఖండే యోవిప్రపుష్కలైషురజ్జాదత్త సుఖాప్ర
యే॥ సప్రసాగరదనంజలైగృహ్యధనాహుః॥ రాక్షసత్పంథవేత్తస్యన
పునఃకన్తరాక్షసాత్ । తద్దోషపరహంధంధావ్యశలైశుమాచరేత్ । తస్యో
పనయనంభూయోగాయప్రదనమేవచ । కుర్యాద్భుజ్జ్వాలపడేశంచపున
స్సంస్కారమాగతః॥ గరుడపురాణే । విప్రాయచిహ్నామూఢాత్తాగృహ్లా
యాత్యప్రసాగం । తస్యోపితోఘాయాత్పునస్సంస్కారమహా॥ త
ద్దోషోపశమాయాలంకుర్యాద్దావదశలమిమచతుర్భాగవ్యయేనాపిప్రా
యశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ తస్మై సయనంభూయన్మాపిప్రదనమేవచ । త
స్సంస్కారయోగేకుర్యాద్భుజ్జ్వాలపడేశం । తస్మాదపిహిమంభూయ
చిహ్నాకైరతచ । బ్రహ్మచర్యస్తస్కర్థంప్రాయశ్చిత్తమహమ్ ॥ త

యోఃర్థంతుద్వ్యాస్తానాంజాపకానాంయథాక్రమంప్రాయశ్చిత్తమిదంకా
ర్యంసాగరాణాంప్రతిగ్రహే॥ అన్యధాదోషమహ్నితపతస్సన్మనంశ
యః॥ తస్మాత్సర్వప్రభుత్వేనప్రాచయశ్చిత్తసంబరేత్॥ ఇతిహేమాద్రా
వప్రసాదోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అచమకధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శివర్షధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.—

త్తమంహా॥ వాయుపురాణే॥ పురాణమకమయీధేనునికమికతావిశ్వకమక్
ణా॥ సర్వపాపహరాత్రిన్యావిష్ణులోకప్రదాః॥ తామకకమత్వాయో
రాజాపుణ్యకాలేషుపర్వను॥ దద్యాత్తాంవిధిపద్వప్రవర్యాయాధ్యాత్మవేది
నై॥ సరాజాకలసంయుక్తానాత్మవిత్తతస్తథా యావంశధేనురొమాణి
తావతాకలంబనెద్దిపి॥ తస్మిన్మహాసూక్యకక్రవణిత్వమంగతః॥ తతో
జ్ఞానమవాప్త్యేవబ్రహ్మకానహమోదతే॥ శివీకారే॥ శ్చవ్యాజమకమయీం
ధేనుంపుణ్యకాలేషు॥ ధత్వాపిత్రాసుగృహ్ణీయార్థవభాగపరాయః॥
సప్రజన్మదరాణేంద్రవిజయినః॥ ర్కతంచూపనసుగృహ్యేనభవేత్ప్ర
వ్వారాక్షసః॥ తస్యేషుత్తరశ్యాపివ్యాద్యాదశఃక్షతః॥ ఉస్మాపనయనం
భూయఃపునస్సంసారమహ్నతి॥ కూమకపురాణే॥ యోధ్యత్వాజమకణా
ధేనుంద్విజౌదత్తాంనృపాత్మజైః॥ పూజితాంపుణ్యకాలేషునగోయోరాక్ష
సాన్నరః॥ తస్మైవినివర్గతిదన్వస్తాదేవ్యాద్యాదశలక్షణః॥ బ్రహ్మపదేశః
కతకవ్యాగాయత్రీదాసమివచ॥ ఉనస్సంసారమహత్రేతాత్మతోభవతిచా
భయో॥ అన్యధాపతింపద్యాన్నాలపేత్రంకదాకనైఃపరాశః॥ ముఖిజౌ
యోనుగృహ్ణీయౌద్దేనందత్తాంనృపాత్మజైః॥ గ్రహణాదిమకాలేషుపుణ్యతీర్థే
షుయేషుచ॥ తస్మాత్సానివర్గతిరాకస్తిజతుభాకవ్యయాద్యతే॥ ప్రాయ
శ్చిత్తవిధానైశుద్ధాభవతిపాపతః॥ దేవ్యాద్యాదశలక్షణాయుతేనాభిషే
కతః॥ శుద్ధింపరామవాహ్నితీవునస్సంసారతస్సుధిః॥ బ్రహ్మపదేశగాయ
త్రీప్రదానవిరజాహోమామాలాదశికతాః॥ బ్రహ్మపదస్యయోస్తదర్థంపూ
ర్వపద్వప్రజామపి॥ అవస్థత్యూత్తరణమాజకనమత్రాపీప్రయోజ్యం॥ తథా
చగారుడపురాణే॥ తులామాంగోసహస్రేచపంచలాంగంసంజ్ఞితే॥ విశ్వక
క్రవమకధేనామహాభూతఘటగ్రహే॥ హేమకాస్తిగధేదేవతచార్యంమృ
త్యురావిశేత్॥ తస్మాత్తన్మాజకనంమకమృత్యుత్తరణమోతవే॥ తదానీంవా
ప్రయ్యుర్వాపక్షేవాపంచమివ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాపునస్సంసార

మర్తతి॥ వ్యవసారక్ష మోభూయాదుభయోలాకయోరపి । అన్యధాదో
వమాప్నోతిసముక్తిబహ్నుఃకృతాత్॥ ఇతిమేమాద్రోవర్త్యథేనప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధమహాభూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥

—*మహాభూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మహాభూతఘటస్యాస్యప్రాయశ్చిత్తమిదంశృణు ॥ యేనపూతాభవేద్విప్రస్త
దహంకథయామి తే॥ పంచరూతఘటంగృహ్యకీప్రిభవతిరాక్షసః । సహస్రా
బ్దంవసేషోరేనిజకలెనిజకనెఘవః తులాదీనివచానానియోరాజాకర్తుముద్య
తః॥ సర్వపాపవినిముక్తస్సగ్ధలోకమవాప్నుయాత్॥ పూజితంభూమిపాలై
స్తంమహాభూతఘటంశుభం ॥ ధృత్వాయోముఖజోలాభాతస్యనాస్తీహని
వృత్తిః । పురావృతవధేరాజకవిడోజావిసహస్యయాః । పీడితశ్చణంగత్వా
ధిమణంస్వతిరోహితం॥ ఉపాచవచనంసశ్చాత్తద్దామోపరమాయతై॥ గురు
స్తంభునిపాహులాకానుగ్రహకామ్యయా । జానంకూరకర్తాణోరాజ్యా
ర్థంధనలోభతః ముతరంపితరంభ్రంఘ్నంతి । భావరంతథా । కింసకుర్వంతి
తికామంధాఃకింసకుర్వంతిపాపిః । కీంకుర్వంతిభూపాలాఃకింసకుర్వంతి
యోషితః । తస్మాదైతద్విశుద్ధ్యంకంఘ్రామారాశ్యశైఖర । కర్తవ్యంపుణ్యకా
లైశ్చమహాభూతఘటస్సకృత్॥ మహాభూతఘటమైశ్చముక్తోభవతికిల్బిషాత్॥
థేతివృత్రహాసస్యపుణ్యకాలఉపాసః ॥ యత్ప్రీక్తం గురుణాపూర్వంప
ధినాతద్యకారహ విప్రహత్కాతాసద్యఃకిమవైర్మయపపాతకైః॥ మన్యపు
రాణే । పుణ్యకాలేషుజన్మకైయోరాజాంర్జవశ్యులః॥ మహాభూతఘటంస
మ్యగర్వయిత్వాద్విజన్మ ॥ చహం నిష్ఠామతోరాజకాస్యనాస్తిపుష్పవః ॥
యోగృహ్యతంద్విజన్మస్తాతస్యచ । కీన్తనగ్నివః । లింగపురాణే ॥ అర్చితంపుణ్య
కాలేషుభూపాలేనమహాత్మచ । యోగృహ్యతూర్వరజసోపిలరజ్యే బహ్నురా
క్షసః॥ పక్షమాత్రంజపేద్దేవ్యాస్సంఖ్యాయాపరిశుద్ధః । తస్మాదపనయనంభూ
యఃపునస్సంసారపూర్వకం । నియతే హభీషేకేచతుర్థాగవ్యయేనవా
నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిబహ్నుఃకృతాత్॥ మర్త్యపురాణే॥ అర్చితంభూ
మిపాలేనపుణ్యకాలేషుపర్వణి॥ మహాభూతఘటం । ప్రాగృహ్నియాద్వర్తమా
గ్ధతః । తస్యాన్యోవృత్తిరవాన్సిగాగ్ధత్యోపశ్చసంఖ్యయా । ఉపాసయం
పునఃకుర్యాత్పునస్సంసారమేవచ ॥ ఇహలోకేగతైవశుద్ధిమాప్నోత్య
నుత్తమాం । తదర్థంబ్రహ్మణః । ప్రాక్తంతదైవసఃసస్యతే॥ ద్వాష్టానాంజాప

౨౧౨ హేమద్రోతులారీష్యాచార్యాదీనామపత్యూత్తరణమార్జనమ్.

కానాంవతయోర్థంపకల్పయేత్ | మహాధూతఘటస్యాస్యపాఠశ్చిత్రమి
 కంద్విజాః | యోగచార్యార్థిష్టకాద్యాలస్సవిముక్తానసంశయః | పుంస్సంస్కా
 రహీననప్రాయశ్చిత్రే నిష్కలం | బ్రహ్మహత్యాయుతేవిశేషపునంతిహస
 త్రియాః | ఆలంకృతంప్రమత్నైసు రాభాండమివాపగాః | ప్రాయశ్చిత్రేకృ
 తేవిప్రస్సంతప్తాస్సవేదతాః | ఋషయఃపితరౌశివాస్సతుష్టాస్సర్వ
 సంశయః | సంతప్తేష్వేషుదేవేషుసంతప్తస్సాజ్జనార్దనః | మహావాతకజా
 లానిప్రాయశ్చిత్రంపహత్యకాః || దురన్నందుష్టసంసర్గంచుదానందుష్ట
 త్రిహ || ప్రాయశ్చిత్రంపహత్యాశుతూలరాశిమివానలిః || ప్రాయశ్చిత్రవి
 హీననద్విజేవిదుషామునై | తెంకార్యంకిమస్తీహతస్యకర్తృనిరర్థకం || ఇతిహే
 మద్రోమహాధూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం | అథేదానీతులారీష్యా
 ష్యాచార్యబ్రహ్మర్షిజామపత్యూత్తరణమార్జనమాసాంకం || తులా
 — తులా ష్యాచార్యాదీనామపత్యూత్తరణమార్జనమ్, శి —

పూర్వేలాంగతఃగోసహస్రప్రతిగ్రహే || పితృవక్రైవర్తధేనానప్రసాగరసం
 గ్రహే || మహాధూతఘటగ్రహే ఆచార్యంహృత్యురావిశేత్ || తదానీవాప
 రేద్యుర్వాపంచాహేపక్షసంజ్ఞితే | మనెవాధత్రిమాసేవావత్సరేపూర్ణతా
 ంగతే || తస్మాదేతత్ప్రకర్తవ్యమపమృత్యూపశాంతయే || ధవిష్ట్యుత్తరే || రా
 జ్ఞాంపాపానియావంతిబ్రహ్మహత్యాయుతానిచ || సప్తజన్మార్జితానీహమిళి
 త్యాతానిసర్వశః || పాపాన్యోతానిరాజేంద్రపితౄచాన్సంభవంత్యథ || ఖేదరీదు
 ర్భరీభృంగీభేటకీలంబకస్తంభః | పంచైతాశ్చమహాధూతా ఆచార్యనిధనప్ర
 దాః || రాజ్ఞశ్చైమిసారానిత్యమాయుర్వర్ధనకారిణః || తులాసహస్రగోదా
 నలాంగతేసప్రసాగరే || పితృవక్రైవర్తధేనామహాధూతఘటేతదా ||
 దానైష్వేతేషుకర్తారంత్యక్త్యాకాశముపాశితాః | ఆచార్యంప్రవిశంత్యేవం
 బ్రహ్మణంవానరేశ్వరం | జాయరూపేణసహసాహస్యతభీత్యాజగజ్జీతేత్వ
 త్మీవాసుతోవాపిస్వయంవామృత్యుమాప్నుయాత్ || తత్పరిహరమాహ || మా
 ర్గంకడేయః || తదానీవాపరేద్యుర్వాహ్యపరేద్యురధాపిహ || స్నాత్యాశు
 చిరలంకృత్యధభాపాశిజితేంద్రియః || ఆచార్యంపరయేత్ప్రజ్ఞమపమృ
 త్యూపశాంతయే || ప్రాజ్ఞుఖస్సయమాసీనోద్విగయోదజ్ఞుఖస్తతిః || కాం
 స్యపాత్రంపంచపలంతిలైరాపూయిత్తుతః || తత్రోపరిలిఖేత్పద్మంకలశంత
 త్రనిక్షేపేత్ || వరుణంపూజయేత్తత్రగన్ధపుష్పాక్షతాదిభిః || ఇమంమేవణు

ఇతిపూజామంత్రః ॥ కుశాగైర్వారుజైమశాంతైఃగిరత్యోఽక్షురేభిరాదరా
 త్ ॥ అపొహిష్టామయాభవఇతితిస్రిహిరణ్యవదాశ్శుచయః పాపకాఇతిచ
 తస్రిః ॥ పరంమృత్యోఅనుపరేహీనివీరామిత్యంతం ॥ అపమృత్యుమపత్యుధమిత్య
 నువాకఃమృత్యువేస్వాహేన్యంతం ॥ హిరణ్యశృంగమిత్యనువాకః ॥ పవమాన
 న్మువజశశః ॥ సహస్రశీవశాంజేవమిత్యనువాకః ॥ త్రైత్రియైత్వేతిశబ్దభిః ॥ న
 మకైశ్చమకైశ్చ ॥ మృత్యోమాంజహియజమాంజహియజమానంరతుమాం
 రతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మాక్షురాజక్షురారీక్షుమృత్యోమాంజహియ
 జమాంజహియజమానంరతుమాం రతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౨ ॥ సర్వపాప
 మయసర్వభూతమయశ్చక్షుశ్రేయోక్షుమృత్యోమాంజహియజమానంజ
 హియజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౩ ॥ నిశాచరాణామథిపప్రై
 తరాజమహామృత్యోమాంజహియజమానంజహియజమానంరతుమాంరతుగ
 చ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౪ ॥ దూతప్రేపిశాచ బ్రహ్మరాక్షసశాకినిదాకిన్యధిపమ
 హామృత్యోమాంజహియజమాంజహియజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛ
 స్వాహా ॥ ౫ ॥ భూమ్నస్తరిదిగ్విదిగ్విశమహాకలరూపమహామృత్యోమాంజ
 హియజమానంజహియజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౬ ॥ సము
 ద్రగిరివనశాంత్రతంత్రశాంత్రాధిపమహామృత్యోమాంజహియజమానంజహి
 యజమానంరతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౭ ॥ సర్వాస్త్రర్యామికసర్వసం
 చారసర్వవ్యాధిమదమహామృత్యోమాంజహియజమానంజహియజమానం
 రతుమాంరతుగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా ॥ ౮ ॥ ఇత్యధర్వణాక్రామాజకమన్తాః ॥ ఎతై
 ర్యజమానంమాజకయేత్ ॥ జేవస్యత్వేమజశశేషంసమాప్య ॥ యజమా
 నఃపునఃస్నాత్వాధాతవస్త్రధరశ్శుచిః ॥ నిత్యకర్మాణినిర్వర్త్య ఆచార్యంపరి
 తోషయేత్ ॥ కాంస్యదాద్రసముగ్నూతింసర్వజేవమయంచయేత్ ॥ కాంస్యదా
 జేనమహతామమపాపంవ్వసాహతుకాంస్యదానం ॥ తిలః పాపహరానిత్యం
 విష్ణోజేహసముద్భవాః ॥ తిలదానాదసహస్రంమెపాపనాశయోకేశవ ॥ తిల
 దానంకలిశాబ్రహ్మదైవస్యోకలశేష్మరాస్థితః ॥ కలశశృంకరస్సాక్షాదతత్త్వాం
 తింసయద్భుమికలశదానం ॥ దక్షిణాభిశ్చబహుభిరాచార్యంపరితోషయేత్
 ఎవంప్రతిగ్రహీతాచ్యత్యామృత్యుంతశేత్రతః ॥ అగ్నిధామృత్యుమాహృతిప
 త్రైవామాపివాద్విజః ॥ శతఃపరంవిశుద్ధాత్పాహ్నాదావ్యోజయేత్త్రతః ॥ ప్రా
 యశ్చిత్తంతతఃకుర్వాదిహశాకేసుఖాప్తయే ॥ ఇత్యపమృత్యుత్తరణమా

౨౦౪ హేమాద్రాతులాదిష్వాచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరవిధిః.

జ్ఞానవిధిః॥ ఆచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరమహా॥ దేవతః ॥ తులాయాం

— శుభులాదిష్వాచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరగః ॥ —

శాసనానైవలాంగలెవిశ్వమండలే । సప్తసౌరగదానైవభవత్థానుప్రతిగ్ర
హే॥ మహాభూషణమైచైవఆచార్యయోధావేద్విజ్ఞః॥ ససద్యఃపరిశోభా
యాత్పునస్సంసౌరమహాతి । తస్యోపనయనంభూయోనకర్తాహోభ
వేదిహ॥ మత్స్యపురాణే । తేషాంక్షేమద్విజ్ఞానప్రథమస్వాచార్యశాంబ
శేత్ ॥ సంధ్యాదినిత్యఃత్వాణితస్యశక్యంవ్యధాగతే ॥ యదాప్రతిగ్రహసైమ
దానిష్వేతేషుసంక్రీయా । భస్మీభవతిరాజేంద్రదానమత్రోత్తియేయధా ।
తస్యోపనయనంభూయస్సావిత్రిదానమేవచ । బ్రహ్మోపశేషకతవాబ్ర
హ్మకమణలాప్తయే॥ సౌపర్ణే । వీతేషాంక్షేమదానేషు హ్యచార్యత్వంసశ్య
ద్విజ్ఞః॥ కరోతిధనలోభంతస్యసంధ్యాదినిత్యయాః ॥ నపునంతిపునస్త
స్యభస్మనిత్యస్తహ్యవత్ ॥ అధికారోజపేనాస్తినిత్యకర్తృనుయేషువై ।
సావిత్రిపతితం విద్యాన్మలపేతతంకదాచ॥ బ్రహ్మండే ॥ ఆచార్య
యేభవంత్యేషుదానేషుద్విజవల్లిభాః । తేషాంసంధ్యాదినిత్యగణిత్రీజప
వీచన॥నఫలంతిద్విజాస్తేతుకర్తాహానభవంశ్యధ । పునస్సంసౌరమాత్రే
శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్తమామ్ । భవిష్యోత్తరే॥ తులదిష్వేషుదానేషుప్రతిగ్ర
హ్యద్విజోయః । తస్యసంధ్యాదికర్తాణినఫలంతిద్విజన్తనః॥ పైతృకాదిషురా
జేంద్రనాథికారిభవేదిహ । అతస్తద్ధౌషశాంత్యర్థంపునస్సంసౌరమహా
తి॥ కార్తే॥ మహత్యేతేషుదానేషుయదాయస్యప్రతిగ్రహాః ॥ తదాప్రభృ
త్సౌవిప్రఃపతితస్యాన్నసంశయః ॥ సంధ్యాదినిత్యకర్తాణిపితృకార్యాణి
యానిచ॥ తానిసర్వాణిప్రప్రమేనఫలంతిద్విజన్తనః॥ పశ్చిమాతనయోభాతా
నస్సృజేతతంకదాచన॥ తస్తాద్ధౌషశుద్ధ్యర్థంపునస్సంసౌరమాత్రే॥న
వలతుగాయత్రీజపాదిమతి॥ష్వేకేనప్రాచ్యుత్తేన పరిశుద్ధోభూత్వాపశ్చ
త్సంసౌరంకుర్యాత్ ॥ తదాహదేవతః ॥ ప్రోబుద్ధి త్రైవర్ణాశాస్త్రానవల
క్షజపాదినాంపునస్సంసౌరమాత్రేణశుద్ధిమాప్నోతిచార్యజః॥ అధికారో
భవేత్పశ్చత్రైవృకాదిషుకమేను॥ తప్తృకారమాహ ॥ నృసింహపురాణే॥
పటగభాంసమావృత్యతత్రంతవినివేశయేత్ ॥ సూతనైనైవస్త్రేణకుర్యాద్గ
భాంకుసూలవత్ ॥ తస్యాధస్తండులాన్తాపశ్చత్రపద్మంభేత్తతః । త
స్యోపరిత్యగేద్విప్రఃకతాంఠంపాపముక్తయే॥ పిదాయతేనవస్త్రేణతత్రబ్ర

హస్తినిమర్శయేత్॥ గంధపుష్పాక్షితైర్ధూపపీఠనైః వేద్యవందనైః॥ పటంఖం
 ద్యాత్తతః॥ శ్చాత్ హిరణ్యగర్భః॥ ౧౦౪॥ పురాణే॥ పంచమేదివసేష
 డ్దేమాసేవాస్యచినేపివా॥ అభ్యర్చనంపఠీస్తాత్వాప్రాతఃకాలేయాధావిధిః॥
 పుణ్యాహవాచనంకుశ్శాస్త్రాద్యహర్షవంతతః॥ ౧౦౫॥ పూతేనచనసారా
 జక్తవ్యలోభపాఙ్ముఖః॥ స్వగృహేర4సిస్థానేపాదంజవజజితే॥ ఆ
 చార్యంపరయేత్పూజ్యమగ్నిగోత్రంకుటుంబినం॥ స్థవిరంకశశకుశలంద్రవ్య
 లోభపాఙ్ముఖం॥ బహుశేష్టాచమితీబ్రహ్మపూజా॥ పూజాంతేపూర్వమంత్రే
 గగధకంభి ద్యాత్తతః॥ ౧౦౬॥ తతఃవ్యంధిదస్మరీత్యనువాకింజపేదాచా
 ర్యవీచన॥ అగద, గాంధీద్వాభ్యామభినుస్త్రీః॥ మూర్ధన్యవహ్నిః॥
 జపేదైకజేః జపః॥ గర్భవర్జ్యమంత్రో॥ పరధాన్యైశోధాన్యైశ్చ॥ మం
 త్రేణపటంకశిరుర్భూతే॥ జపేదేమాద్యావాప్యధివీతిమంత్రేణ గర్భపశవః॥
 తతఃపూజాకతకావ్యపూర్వవత్॥ ఉత్పతాసిగభాతూతాభవసి॥ గర్భా
 త్వాపాత్పూజోభవసీనిరకాదతాగోభవసీతిమంత్రే॥ కర్తారంవిముక్తానా
 తనకాంస్యేస్సుతంస్థూరమత్వా॥ తత్రావలోకనంకారయిత్వా॥ డ్డేత్రియో
 త్వేతిపంచభిఃసకృత్సాక్షిపముచాన్తి॥ ఆద్యాస్సస్వసహిపేడపశవ్య॥ లోకికా
 గ్నింధ్రోష్టాప్యబలజ్ఞాస్యపరిస్తీర్కస్వగృహ్యాక్రచిధినాజ్యభాగాస్తంకృ
 త్వావాహిత్రయోదశహూతుంకుశ్చాత్॥ అనకర్తాన్వారభైతస్మిన్నేవాగ్నే
 పూర్వవత్పరిస్తండానైపిష్టాజ్యసంమిత్రే॥ స్తిలైర్విరజాహకామంకుర్భూత్ త
 తఆచార్యకర్తారమదఙ్ముఖంకృత్వాబ్రహ్మపదేశముపనయంవతుర్భూ
 త॥ తతాయజ్ఞోఽవేధారణంకృత్వా ఆచార్యగాయత్రీముపదిశేదుపనయ
 నః॥ తతస్త్రాప్తపాసనాగ్నేః॥ ౧౦౭॥ పూజనమ్॥ ఔపాసనాననరంజభ్యగ
 వ్యపాశనంపత్తిశ్రుత్రేషుయోజ్యం॥ బ్రాహ్మణాశ్చౌజయేత్పూర్వధావిభవ
 పూర్వకం॥ పశ్చాత్పూజితపూతాత్మాశిహలోకేపత్రచిస్త్యేకర్మసుకామ్యేషు
 పితృకార్యేషుసర్వదా॥ నాస్తిక్యాల్లాకసాదృగ్దాలసాన్యాద్యాశతాదపి॥ వి
 సృజన్యఃపునఃకమకవతయ్యేది హేమాతః॥ దుఃఖభవతిపాపాత్మాభిహ
 లోకేపత్రచ॥ రాక్షసత్వంభవిత్రస్యజలపానవివజితం॥ పునస్సంసార
 రకృత్పశ్చాచ్ఛ్రద్ధోభవతిహోభయే॥ వెదకాస్త్రీపురాణాని ప్రమాణంబ్ర
 హ్మణేరితం॥ కలాయుగవిశేషేణ ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం॥ ప్రాయశ్చిత్తేన
 పూతాత్మా తరెల్లోఃద్వయంముదా॥ ఆచార్యంత్రీపరిక్రమ్యప్రణిపత్యకమా

౨౦౬ హేమూద్రాపశుపురోడాశభక్షణాదిపాఠ్యశ్రితమ్.

భయేత్॥ దహ్యద్ధృవ్యాదేసర్వాణి ఆచార్యాయనుధీమతే॥ ఇతి హేమూద్రా
తులాదిప్రతిగ్రహీత్రూపాచార్యాదిసంభవసంసారవిధిః॥ అథపశు
పురోడాశ భక్షణప్రాచ్యశ్రితమాహ॥ దేవీపురాణే॥ యజ్ఞేషు సాధువృత్తేషు
—శుపశుపురోడాశ భక్షణప్రాచ్యశ్రితమ్॥—

ధర్మాజీతధనైషుచ తత్రైవభక్షయేద్దేభ్యం పశువృత్త్యధకమాదరాత్॥
బ్రాహ్మణౌబ్రహ్మవిత్పుత్రః పశుంయద్యభిహారియేత్॥ తస్యైవనివర్తంతి
ర్భూపశేషపారాచింత్యతం ఎతద్ధుద్భవ్యకృత్యవిషయమ్॥ అన్యక్రిద్వి
గుణం॥ అక్రొత్రియేగ్రుణమ్॥ శూద్రద్రక్ష్యగ్రహణయజ్ఞేషు పశుభక్షణేపంచ
గుణమ్॥ పున్సంసారశ్చ॥ తదేవాహ॥ కూమఃపురాణే॥ స్వబన్ధుకృత
యజ్ఞేషుప్రాప్తయత్పశుభక్షణమ్॥ పారాయణంవిశుద్ధంస్యాదన్యత్రద్విగు
ణంభవేత్॥ అక్రొత్రియేశుత్రిగుణం॥ శూద్రైపంచగుణంభవేత్॥ పున్సంసార
కృత్పుత్రశ్శుద్ధాభవతిసర్వదా॥ సత్ప్రసిగ్రహేదోషమాహ॥ లైంగే॥ పశుం
భక్షయతోయస్తుద్విజస్యాకృతనివర్తతే॥ ప్రతిగృహ్యసుఃర్జంవాజ్ఞాత్వా
న్నంసంపరిగ్రహేత్॥ అజ్ఞాత్వాప్యచ్చైత్రేణ జ్ఞానేనైవద్వయంద్యుత
మ్॥ ఆన్నసుకృష్ణ్యవ్యేనశుద్ధిః ప్రియోపూర్వజః॥ అల్పసువణప్రతిగ్రహే
ప్రాణాపత్యం॥ సువణయాత్రప్రతిగ్రహేద్విగుణమ్॥ అన్నభక్షణేపశ్చగవ్యా
ద్భుద్ధిః॥ ఇతి హేమూద్రాయజ్ఞేషుపశుపురోడాశ భోక్తృతత్ప్రతిగృహీతృ
ప్రాచ్యశ్రితం॥ అథాయాజ్యయాజతత్ప్రతిగ్రహేప్రాచ్యశ్రితమాహ॥ స్థాం
—అయాజ్యయాజనప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్రితమ్॥—

ఇ॥ యాజయేద్యజనెయోగ్యాకవిప్రోవృత్త్యధకమాదరాత్॥ అన్యథాదోష
మాప్నోతి నకర్మాహోభవచిహ్నం॥ యాజనైఅపహంః॥ కూమఃపురాణే॥
దేవాలకశ్చగణకోవ్రాత్యోదుశ్శీలవాజ్జనః॥ శూద్రాపఠికమహీనోహికే
కుత్సితవృత్తిమాక॥ మహాపాతకినస్సంగీతుయరోగీభగంబరీ॥ దుశ్చక్ష్మా
శూద్రసేవీభిషక్కుద్రాన్నభక్షకః॥ తులాదిసంగ్రహీత్ర్యోకమర్యాదా
ఘాతకస్సదా॥ గ్రామదాహీగ్రామణిశ్చ తథాదుష్కంఠవాజ్జనః॥ దేవలః॥
జీవనార్థంగ్రామదేవార్చకః॥ గంకః॥ గ్రామరాష్ట్రేషు ధనధాన్యాదికంసత్యం
తథాయోగ్యవర్తతేసగణకః॥ వ్రాత్యోగయప్రాజపరాశకః॥ తదేవాహమం॥
సగ్నోచేదపరిత్యాగీ వ్రాత్యోగాచత్రినాశకః॥ ఇతి సంధ్యానిత్యకర్మాణిత్యక్తాన్
సర్వదావర్తయత్॥ శూద్రాపఠిఃసృష్టః॥ కర్మహీనః॥ ఐహికామప్తికకర్మ

అంశ శేషాద్రాక్షలాః స్వేదా ర్యాదినాం నది స్నానాదివిధిః.

సక్షేత్రంగంగా సాగరనంగమః ॥ జగన్నాథశ్చసిద్ధాద్రిః దాక్షారాశ్చశ్వరం
 మహాత్ ॥ మార్కండేయంశోభనాద్రిజంక్షణాద్విమహద్యతః ॥ తతః పరంధ
 మశ్చపురీన్ద్రసింహకామత్రశివతః ॥ తతస్సప్తపదీసంగశ్చిత్రైలః పుణ్యపర్వతః ॥
 ఆహవాబిలంమహాక్షేత్రంవైద్యసాధమతః పరం ॥ వేషకటాద్రిః కాశీహస్తీకా
 శ్చోక్షేత్రమః పరం ॥ అరుణాజలంమహాక్షేత్రంసహస్రైత్రంచితః ॥ బరిష్కమ
 లాలయంమహాక్షేత్రంవృద్ధాదశమః పరం ॥ మధ్యాభ్యాసంమహాక్షేత్రంకు
 మ్భకోణంమహాత్రం ॥ తద్దైవజంబునాథః ॥ జగ్రీర్ణశహదున్నశమః ॥ తతస్తు
 మధురాదేశేనంద్రైశ్చపహసభాత్ ॥ శతఃపరంమహాక్షేత్రం ॥ మధురాగ్నయ
 భాగతః ॥ రాక్షశ్వరంమహాక్షేత్రంజనార్దనమతః పరం ॥ అనంతశయనంగోక
 ర్ణంసుబ్రహ్మణ్యంమహాత్రం ॥ ఏషాక్షేత్రమింద్రాక్షంపుణ్యక్షేత్రంయథా
 క్రమం ॥ ఏతాః పుణ్యక్షేత్రాణిస్వయంభూని ॥ అధః పుణ్యనద్యః ॥ అంగాసస్వ
 తీవైయః ॥ నాఫల్గనీశధా ॥ గండకికోణభద్రాచనమశ్చదాగతమీతతా ॥ మ
 లాపహరభీమగర్భకృష్ణవేదతధైవజ ॥ అంగభద్రాశ్చథాభ్యాతానదీవభవనా
 తాని ॥ వినాసినీకావేరితా ॥ జణీకాపహసదీ ॥ పశ్చిమ్నీవంజుళావైవతధా
 వేగవతీనదీ ॥ ఏగాపుష్కతమానద్యః స్వగణాశ్చతనాశనాః ॥ ఏతామహ
 నద్యః ॥ అమోధ్యయసుమామోకాశీకాంచీతతంతికా ॥ ఖరీద్వారవతివై
 వసప్తేతామక్తికాంకాః ॥ క్షేత్రేష్వేతేషురాశీంజనదీప్వేతాసుపూర్వ
 జః ॥ ప్రతిగృహ్యంబలాదినీ ॥ జ్ఞాపాపపరామణాత్ ॥ ప్రాయశ్చితేనపూతా
 త్తాపుస్సనాగంపూర్వం ॥ గంగామహాసలస్నానైష్టక్తసాద్భుద్ధిమో
 ప్సుమాప్నుయాత్ ॥ రేవాయాంతుతథాస్నాత్వాశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥
 వషేక్షేనసరస్వత్యాంప్రత్యహంవిధిశ్చార్వకం ॥ సన్నైస్త్రివణంసంస్క
 ర్చ్యుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః ॥ ఘల్గునాంప్రాతిరారభ్యవహారం సన్నానమాచ
 రేత్ ॥ తత్రాపిశ్రవణమిశ్యేషకం ॥ పూర్వచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి ॥ సేష్వేతేషు
 సంగమాత్ ॥ ప్రాతిరారభ్యగృహ్యమాసాయంస్నానమాచరేత్ ॥ ఏవకా
 వ్యయేనపూతాత్తాహ్యభయోకకయారవి ॥ తద్దైవశోభనద్రాయాం
 పూర్వజశ్చుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ గౌతమ్యాంసిమాత్ స్నాత్వానిత్యేకమకాప
 రాయణః ॥ వింశత్యోహంసలస్నానైర్బహుతైశ్చశుద్ధతి ॥ స్నానైమకలా
 పహరణ్యాంత్రింశత్యాబిదంతద్విజః ॥ అబ్ధిమత్రాపిశుద్ధిమాప్నోతి
 పూర్వీకీం ॥ భీమరథ్యాంజహనద్యామధకరాత్రేజితేంద్రియః ॥ జానుదఘ్నజ

తస్మిత్వాజపేన్ద్రం త్రయంబకమ్ || సహస్రః పూజితాంయతీ యవతైవ
 ద్విరవ్యతీ || ఎవంమాసత్రయం త్వాశుద్ధిమాప్నోతి పార్వతీ శక్తివేద్యాం
 మాహుద్యా మేకదశ్యామనోసయే || న్నాత్వానిత్యం సమాప్యధవాభిదక్షుజ
 లేవసకాని మోహారాయణామసజపే ప్రాణావహార్యం || యథ్యాహ్నికం
 తతః కృత్వా బహుశాజ్ఞంబతుపకాణం శక్తితత్వతః పునః జప్త్యాసామంకా
 లైరమ్యత అగ్నిః పునః తతః కృత్వా పునః జపేత్ || తత్రైవభూత్వా
 తస్మాత్వాశుక్లేష్టైతద్దేచావర్తమాత్రైశ్చాతాత్మా శేల్లోకవియంబుదా
 తాదైవతం గంగానాయాం ప్రాప్నోతుం శక్నుమాత్ || జపహాపెదబిలక్షేత్రైకం
 దేవారాహసంజ్ఞితైః త్రైవిభవనాశివ్యాజానదక్షుజలేవసక || జపేన్ద్ర
 సింహగాయత్రీసంజ్ఞితైః నిరంతరం తత్సద్ధిమ్ సప్తేన ప్రతిగ్రహదోష
 భాక్ || పింకినః తీరే ప్రస్థాహ్నిశులాదికాః | జపేన్ద్రచాతురంబం త్రంత్రై
 వంపాపహరంపం || న్నాత్వా ప్రాతః శుచిర్నూత్వా త్రిసహస్రం దినేదే || మా
 సత్రయే గతుత్తస్మాత్తులాగీరాం ప్రతిగ్రహేత్ | అఖండామాయాంతుకావేర్యాం
 పాతస్నాత్వా యథావిధిః సింగ్లమాసమాప్యశుంతః ఘ్నజలేవసక || జ
 పేన్ద్రపాపంబాక్రమస్తాశశమయమాత్ || యదాసమాప్తిః కవతతదా
 మాంపరిత్యజేత్ || ఎవం తస్మాత్ప్రతిదినం శుద్ధస్నాన్ ప్రతుమాత్రేతః || తామ్ర
 పద్మీ నదీతోయోహ్యవశాన్ దినత్రయం త్రికుంబకంబపేన్ద్రిత్యం సంఖ్యాంవన
 సౌతులాగీసిధారయనీదినైరయేకపూజ్యైశ్చిన్ వ్యక్తుశ్చానాధిపః పూతోభ
 వతిప్రసానాం ప్రతగ్రహేత్ | యోగ్యంబుతాత్మరేధః ప్రోట్యా తద్దేవచ | తు
 లాదికానాందానానాగ్రహీతాధనలోభః | న్నాత్వా మధ్యాహ్నాచితా
 యాంగత్వారామీశ్వరాలయమ్ || ఔషాసనాగ్నజాహుయాద్విరజా
 హుమామనఃతః || అధశ్చాయాభవేన్నిత్యం మాసమేకం నిరంతరం || దు
 గ్ధాహుగోభలాహరౌవయోరెకం సమాచరేత్ || ఎంబూసత్రయంకుశ్య
 తస్తాద్దోషాత్ప్రముక్తతే || ఎతన్నదీస్నానాదిత్రయంగాదిర్నైకశ్చూక
 తాం | పూర్వోక్తనిమిత్తైః పూజ్యైః నదీస్నానాదికమప్రయోజనం || శరీర
 శ్శవం || తదానామనఃకులాదిసంగ్రహీత్వా తాంపూజ్యశుద్ధిమః శ్చ తాం ||
 పునస్సంస్కారాలాభానాంబీన్నానముదీరతం | ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధానాం
 పూర్వశుద్ధిమశాంసతాం | పునస్సంస్కారపూతానాం నదీస్నానం నిరధికం
 నదీస్నానానిత్యం || ఇహ హాహుద్రాతులాదిగ్రహీత్వా తాం నదీస్నానాది

యశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రైః నిర్భయే శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణోపదిశేత్త్యే
 కమనవాదకం తత్పాపేభ్యారోగం ప్రేషయన్విశిష్టపరిశత్ప్రేషయేద్విధా
 యశాన్ ॥ అధవిధాయకవాక్యమ్ ॥ సర్వే సౌతవ నః ఏకంవిపశ్చిత్తం
 గ్రహణధారణోచ్ఛారణం స్వదక్షిణా తుష్టదక్షిణాసమ్భవ్యే ॥
 భో అనువాద ఇతిఅగచ్ఛ ఇమాం కషీణాం స్వీకృత్యఅముకనదీతీరే అము
 కగోతస్యఅముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతస్య అముకశాఖాధ్యాయినోఽ
 ముకనామధేయస్య ఎతస్యపూర్వస్యస్థితిక కస్త్రినాన్వినెక్షలాది మోడశ
 మహాదాశేష మధ్యే యస్య ప్రాప్త హోతృపముత్పన్నం తత్ప్రతిగ్రహణత
 స్యాపనయన ప్రభృత్యేతత్తదవర్జ్యం సంభాదినిశ్చయకర్మాణి భృంశితాని
 తత్ప్రపాపనోదనం ప్రాప్తశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రైః విచార్య పరివదా
 నిశేషం శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాన్యోపదిశేత్త్యేకవిప్రం ప్రేష
 యేయః ॥ అనువాదవాక్యం ॥ సతుసకలంస్మాత్వా దర్శపాణిస్సక్
 హేకాశ్శపగోత్ర అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతఅముకశాఖాధ్యాయ
 యిన్ముకనామధేయస్య పరివశ్చన్నిధౌ విజ్ఞాపిన్య పాపస్యానౌ
 దనమస్మిన్నేత త సర్వపాపాశ్చిత్తం వ్రాహ్మణీచ్ఛాంగసహితం పూర్వో
 త్తరశాలాహమానుగతం వైష్ణవనాస్తి శ్రాద్ధసహితమేకమఖండం శక్యప్ర
 త్యామ్నాయరూపేణ నిర్భయే దితేతవిధాయకమథేనాశేషేషాపరివశ్చాన్
 ప్రేషయేత్తి ॥ అహవిప్రపక్షామ స వధానస్సమాకణాయ ॥ కాశ్యప
 గోత్రఅముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతఅముకశాఖాధ్యాయన్ముకనామధే
 యఅముకనదీతీరే అముకదేవ తానన్నిధౌ అముకపుణ్యదివసేఅముకగోత్రేణ
 అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతే అముకనామధేయేనస్వధర్మవశానా
 రాజ్ఞాకృతేషు తులాది మోడశమహాదాశేష మధ్యేయస్య దాసస్యప్రతిగ్రహ
 ద్యతృపముత్పన్నం ఇతఃపూర్వం త్వయాచరితసిత్తకర్మణాం ఫలమపిద్వ్యం
 ఇతఃపరం నిత్యగృహగుప్తానాధికార్యానిద్వర్ధం ఏతత్ప్రపాపనోదనం ప్రా
 జాపత్యకృచ్చ్రీకాపవర్జం ప్రకృతికృత్యవివేధ్యైఃప్రతిగ్రహశ్చేత్ వడబ్బ
 పాగ్జాత్యైశ్చాస్తికం విశోధనంభవతి తుత్రయేభ్యోద్విగుణవిశోధనం
 వణిగ్భ్యస్త్రీగుణం శూద్రభ్యచ్ఛత్రగుణం సహరైర్భ్యశ్చేత్ వడ్డుశతవడ
 బ్బప్రజాపత్యకృచ్చ్రీశ్చకం విశోధనంభవతి ॥ రాజ్ఞాంహత్యాదిదోషబాహు
 శ్చాత్తత్ప్రతిగ్రహేఅశిష్టధికసహస్రప్రజాపత్యకృచ్చ్రీ ప్రత్యామ్నాయ

శ్మశానం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యోదీచ్ఛాఽపహితం పూర్వోత్తరశాలా
హోమైస్తేననాశ్చిత్తాధ్యక్ష్యగవ్యనుగతంభవతి । సాక్షాత్పూర్వాయాంశక్త
శ్చేదానశ్చేదానభవతి । సాక్షాత్పూర్వాయామశక్త శ్చేద్యశ్చాగ్ని
యానావరేత ॥ ధేనుసమవిగ్రహాని దీప్త్యానసంహితాయాత్ర వేద
పారాయణాయాః గాఢాంబుద్ధితి పాశ్చాత్యాయామమృత్యుంజయము
ప్రేగా సహస్రప్రహోమ ద్వాదశి ప్రాహ్మణ్యభాజనం ప్రత్యాక్షుయాః
ఏత్రేపత్యా ౨ ఏవయాదేనైక సప్తప్రాచ్యప్రత్యాక్ష్యపగో తేణామృత
క్షతై ముకరతా ౩ ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
త్వయాసమూర్ణంబుద్ధిరేనామృతానైకా ౪ కశాభ్యాధ్యాయనా స్వధ
ర్మ తి ౫ రాజ్ఞాప్రత్యాక్ష్య భావోపశ హావాసేషుయ్యనాసస్య పగిగి
హాద్భ్యహ్మరా సత్వమతి ౬ స్వధర్మ దీప్తి క మభ్యంజయజాత సస్యా
ద్రుష్టరాశిచాచ్యం ౭ భుజిభావ సత్వైః పాపే శ్చ్యమక్రొ ౮ వే
దిత్యనువాద ఉద్వేప తి ౯ ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
వాదకోపి ౧౦ క్షతై ముకరతా ౧౧ ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
ర్వదిత్ తద్దేవదా ౧౨ క్షతై ముకరతా ౧౩ ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
యా తిహస్యం ౧౪ క్షతై ముకరతా ౧౫ ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
కానింత ౧౬ ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
తస్యైః స్వధర్మ సత్వైః పాపే శ్చ్యమక్రొ ౧౭ వేదిత్యనువాద ఉద్వేప తి ౧౮
ఏవయా కశాభ్యాధ్యాయనా ముకరనామథేయన
సం పూ శ్చాలాహోమం క్షతై ముకరతా ౧౯ వేదిత్యనువాద ఉద్వేప తి ౨౦
అనన్తరం
బ్రహ్మహర్షధివా సర్వగర్హణిత్వం గదశాసకృత్వాడేచ్ఛాగధూ
తిమితరశాలాహోమం ప్రత్యాక్ష్యభావం తగోదానం ప్రత్యాక్ష్యప్రత్యా
క్షాభ్యాః క్షతై ముకరతా ౨౧ అనన్తరం పున సంకర శివ పునస్సంకారం కృ
త్వాపూర్వోభవేదయోలోకంబుద్ధి శ్చోహరితి మోభవతి ౨౨ కౌటి
హోమి ఆగారాగ్రామప్రాయశ్చిత్తం ౨౩ క్రమంగదా ప్రాయశ్చిత్తం
హోమి ౨౪ ప్రాయశ్చిత్తం ౨౫ సాధ్యధా సద్భావ త్త ౨౬ తదాహగోతమి ౨౭
యథా మహామోహాత్ ౨౮ తదాహగోతమి ౨౯ తదాహగోతమి ౩౦
సా ద్విజోలా వి హి తః ౩౧ యాగాదేమృత్యానుప్రాయశ్చిత్తం తపరా
జ్ఞుః ౩౨ అప త్రస్యదా హోమ హాస్సర్వకమహు యోవాతోహద్విజో
లాక విప్రస్యాకృతనిష్కృతైః ౩౩ గృహేమదిహామంజీ యాద్వోహంసాశీనిగ

(౨౯) హేమాద్రాతులాదివాచార్యాదీనామధయన్త్రోద్ధారః. ౨౨౫

ద్యుతే॥ ద్విజస్యాకృతచిత్తస్య గృహేనిత్యం సమాశ్రితాః॥ బాలగ్రహః పికాచాశ్చ
త్వకానసద్వశం గృహమ్॥ పితరో నాత్ర భుంజంతి న దేవాన పీకాశ్చ జ్జవాః॥ నివిష్టుః
పృథివీగావశ్చ పన్త్యసంసాధమమితి॥ ఇతి హేమాద్రాతులాప్రతిగ్రహిత్యూ
ణాం ప్రాయశ్చిత్తపద్ధతిః అథ తులాదిదానేషు ప్రతిగ్రహీష్టాణాం వాచార్య

— శతులాదావాచార్యాదీనామధయన్త్రోద్ధారః. —

దీనాం ధయహరయన్త్రోద్ధారప్రకారమాహ॥ మన్తగ్రహస్యే॥ తులాపురు
షదానేషు కాతపురుషప్రతిగ్రహే॥ గాధావిజ్ఞనదానేషు బ్రహ్మధోరోగిణాం
గృహే॥ అపామూర్జనకాలే జలసన్నమృత్యే హే॥ శవదహనకాలే జలసంగ్రా
మరక్తదహనై వీతేమాత్తేషు కాలేషు పికాచాస్సంచరన్త్యధః॥ కేలిచ్చికాయు
రూపేణ కేలిచ్చిజనార్కనై॥ దాతాః ప్రత్యగృహీతుశ్చ దృష్టా కేలిచ్చరన్త్య
తః॥ తత్కర్తుః సర్వశాపానిసర్వోగాజ్వరాదయః॥ సర్వాన్యారిష్టకాతా
నిదానమాత్రాద్వృజన్త్యధః॥ ఋదన్తి ప్రవికన్త్యాశుతచార్యం భయవిహ్వలం॥
తదానీం వాపర్యేన్యోన్యోన్యమేదశమేపివా॥ పక్షేవామాసమాత్రే వాద్వితీయే
వాత్సవ్యే॥ శిశికమృజ్వరోవాపిశూలం వాకుక్షీమద్యతః॥ భగ్నిమస్సర్వత్ర
దుగ్వర్తారపాదపీకనం॥ సర్వదాభ్రమబుద్ధిస్సాగ్రితేదేవవిచేష్టితం॥ మ
న్తాగ్నిరరుచిచ్ఛత్యమేతన్లక్షణమీరితం॥ కొటిహోమకాలే శిరోధ్రమణాదికం
ఆంగనదానే స్వయం వాపతనీపాదామసౌఖ్యనచలతః॥ రక్తదహనసంగ్రా
మేకుణపశర్వనమహాభీతిః॥ నైవ వ్యాధిహేతుః॥ తేషాం సంరక్షణాథాకాయ
లోకానాం హితకామ్యయా॥ స్వపాపహరంప్రప్యం సర్వోపశ్రమనాశనమ్॥
స్వరూతహం దివ్యం సుదశ్శవమనుత్తమం॥ కత్కామిశ్యణరాజేన్ద్రసర్వ
భూతఫలాయం॥ భూర్జేవాశాశపత్రే వాస్వణైకవారజతేపివా॥ విభిత్వా
శ్రేపుణ్ణి బ్రహ్మదానశలం॥ శిశికాశరే॥ తద్దృష్ట్యాప్రపలయన్తే మహాధూ
భూతాదిశోశభూజకపత్రేభ్యోన్త్రం సర్వకార్యసకాళియా॥ గో
గౌనైవ పూతాన్త్రాప్రాజ్ఞుభోదబ్బుభిశ్చుచిః॥ పత్రమధ్యే విభేద్యన్త్రం కే
భాత్రయసమన్వితం॥ చతుశ్శూలం చతుర్దిశతుతన్త్యైశున్త్రకేసరీ॥ అక్షివీజం
విభేష్యన్త్రం ప్రస్థం దంపశ్చ మేలిభేత్॥ దక్షిణే మారుతం బీజముత్తరే గారుడం లి
భేత్॥ దుర్దాభిర్బహుగ్నాగ్నిర్వలయా॥ రమాశ్చేత్॥ ఎవం యంత్రం వివిఖ్యాదౌ
పూజయేద్గంధపుష్పకైః॥ నానావిధైః ఫలైశ్చైవ ధూపదీపనివేదనైః॥ పూజయ
త్వాన్త్యసేవ్యంత్రం స్వణైకవారాజతేపివా॥ బద్ధీయాద్ధస్తమూలేతు సర్వ

భూతనివారణే । ప్రతిగ్రహేతుదానానాంతులాడినాంవిశేషతః । రణమధ్యే
కొటిహోమేశవసంధర్మనేతధా । శ్మశానమధ్యేరాశీంద్రసభీతిన్ముఖేద్దదః ।
నీరోగీజాయతెవశ్యాన్నారసింహప్రసాదతః । దానప్రతిగ్రహేకాలేమాజక
నైవాన్యకౌపివా । బద్నియాశ్వర్వదాయస్త్రంత్రీన్సప్తత్రోణచాలకః । ఆ
యుఃపూణకంజసశ్వేషాంసభ ఇందిద్యతెక్వచిత్ ॥ ఇహేమాదౌతులాది
ప్రతిగ్రహేత్యసణామచార్యాదీనాం భయహరసుదర్శనయంతోద్ధారప్ర
కారశీతధాపిభయనిబద్ధానాంతులాదిప్రతిగ్రహేత్యంబ్విరాదిరోగహర

—*తులాదిష్వాచార్యాదీనాం జ్వరాదిహరమృత్యుపూజా.*—

మృత్యుప్రతిక్షాపూజావిధానంతద్దానంహోమప్రకారంచదర్శయేత్ ॥ మూ
రగంజేయః ॥ తథాభయనబద్ధానామచార్యైశ్చాంబముత్పిజాం । దానప్రతి
గ్రహేకాలేమృత్యురాయాశ్వర్వదా । అంభకారతయరాజస్తతదీప్త్యామ
హత్రయా ॥ అథవాజనఖోమేగద్యష్టావాన్యస్యపాపినః ॥ వ్యాధి - విశతేదె
హేతవాన్యస్యద్విజన్తనః । కష్టశ్శూలంకరశ్శూలంపాతన పాదఘాతనైః ।
పిత్తంచవవనంచైవఆత్రవృద్ధిరధాపికా । బహుమూత్రంబహుమలంబహు
వాక్స్వరాభిమః । ఎల్లక్షిణమేతేషామచార్యైశ్చాంబనాధిప । మృత్యు
స్తువాయూరూపేణఅంగదూవిశతేనదా । తదాతత్పరిహారాధకంవ్యత్యపూ
జాంసమాచరేత్ । వృత్యంస్వకామయంకృత్వాపలమానసువణతః । చ
తుర్భుజంనీలవణకంఘాకృత్తరక్తకోశనల । రక్తపాత్రంచఖద్గంచపాశం
శూలంచపాణిభిః । దధానుపద్మమధ్యస్థంపూజయేద్వ్యాధిశాంతయే । ఆచా
ర్యఃపూజయేన్నృశబ్దంరక్తగన్ధాత్తైముదా ॥ తిలపద్మేపూణకమాసెస్వ
గృహేశుద్ధేశతః । పథంమృత్యోఇతిపూజామంత్రః । గంధపుష్పాత్తుతధూపది
పనైచేద్ద్యైః । ప్రదక్షిణనమస్కారైః । పూజాంసమాశ్రియి శాన్తిదిగ్భ్యుగ్రేస్తంభి
తెనమిదాద్యైశ్చరుభిహోమంకుర్యాత్ । హోమేపూజాయాంసవీవమం
త్రః । హోమాంతేఅపమృత్యుత్తాంబమాజకంవద్రోగిణంమాజకయేత్ ।
ద్వివక్షాత్రివక్షాశతుర్వక్షమధ్యేయదా రోగోద్భవతదైవకాన్యమాచా
ర్యాదీనాం । అన్యధామృత్యుత్తారణంసభవతి । హోమాంతేమాజకంకృ
త్వాశశాదాంసమాచరేత్ । ఆచార్యంగన్ధపుష్పద్వైలంకృత్యణధాహా
తః ॥ ఉపబృఖాయవిప్రాయస్వయమిద్రాననశ్శుచిః । తిలాఃపాపహరాని
త్యమితిచిదానం ॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణమితివస్త్రదానం । మృత్యురూపా

మిమాంసివ్యాంస్వరోగోపశాంతయే॥మహాభయనిదాసాధకృదాశ్వేహం
 విష్ణుజల్లభః॥ ప్రతిగ్రహసముద్భూతంపాపంమేయదుశాజితం । తత్సర్వం
 విలయింయోతుశ్యాధిమేకశ్చతామియాత్ ॥ ఇతిపతిమాదానమస్తా॥తత
 సుదక్షిణౌజేయాదశగావస్సవ్యయమ్భువః॥ ఏతద్రోగవిశుద్ధ్యధికంబ్రాహ్మ
 ణాభోజయేతతః॥ఏవంప్రకృతేయస్తుపద్యోలోగాత్రముచ్యతే॥అన్య
 ధాదోషమాబ్జ్నజన్మనిపాధిశః॥ఇహేమాదివిరచితేధమకాస్త్రే
 ప్రాచ్యశ్చిత్రాధ్యాయవృత్త్యుపతిమాదానవిధిః॥ అనకోటిహోమలక్షహా
 —కోటిహోమాదిష్వాచార్యాదీనాంప్రాయశ్చిత్తం,శ—

హేమాచార్యాదీనాంప్రాయశ్చిత్తేషాహ॥ మహానారదీయోయోవిప్రకోటి
 హోమేలక్షహోమేషవాస్పప । ఆచార్యత్వంయదాకుర్వాత్తదానశ్శంతిన
 త్క్రియాః॥శహంతేఏకంగత్యావేశాచోల్బుఖసంజ్ఞకః । తస్యాన్యానిషక్ర
 తిర్నాస్తీతిఃపరిక్రమణాశ్చుకః॥త్రైంగ॥కోటిహోమేషయోవిప్రనిర్మిమిత్రం
 ప్రధానభక్తిమహంత నరకంధుక్వావేశాచోజన్మచాం త్రయోగేషక్రతికు
 త్రచిద్బ్రహ్మశంధునాలోకశమ్భునా॥ త్రిపరిక్రమణాద్భూమేరుతకాశీనివాస
 నే॥ అజన్మపతనాత్తిష్టేత్తదాశుద్ధిమవాశ్చయాత్॥తదాహగౌతమః॥కోటి
 హేమేషునియత బహవస్సంపాధిశవ॥ మాంపద్మానసంధ్యాంహవిషా
 స్సస్యభక్షణంస్తండితేశయనంగంధశాః బూలాదీనివజయేత్॥మంత్రాంశ్చ
 ముచ్చరణ్మధుక్వాహవిరుత్తానపాణేనా॥ కృమికీటాన్ధికాదిబాహుశ్శాధాన్య
 మధ్యతఃసంత్యజ్శనియమానైతావాన్ధిశ్శైవతశ్చేద్యచిదోషానియమసం
 త్యాగాన్నహిమఫలమశ్నుతే॥ రాజపిణ్యం॥ అవ్రతఘ్నంతిలాకహాత్వా
 పరాథకంశంధుమంత్రతః॥సంపిత్రామచండాలస్తంకదావాలపేత్సంధీః॥చతు
 దశశచచండాలాగ్రామస్తాః॥ తానాహ॥ త్రైంగ॥ రజశ్చర్మకారశ్చఃటో
 బురజవీచ॥ కైవర్తమేదభిల్లాశ్చస్వర్గకారశ్చపాచికః॥ తక్షకస్త్రీజయంత్రీచ
 సూనుశ్చకేతధాత్వజీతవితేగ్రామచండాలాశ్చాత్రేణాపిచాలపేత్॥అపి
 చ॥ తవితేట్రాగ్నండాలావాహ్మత్రేణాపిచాలపేత్॥పరాథకంకాశికాయా
 యాదత్తాగ్నికేకసానుగః । ఆతోపిరోషపాహుశ్శ్యాద్ధామశేఽంపరిత్యజేత్॥
 ఈషన్తాత్రస్యసౌఖ్యస్యరోషమానంత్యమిచ్ఛుః॥ స్పృశిస్తాజ్ఞఃకోటిహో
 మాలక్షహోమశ్చపాధిశవ॥ బ్రహ్మజై॥ హోమంకృత్వాశ్చధావిప్రకో
 టింలక్షమథాపిచ॥ యాగాద్యధావేకర్వీతప్రాణైస్తంవిశుద్ధయే॥విప్రస్యా

భోక్తృతెహూమేషదబ్బృచ్చసూరేత్ || బాహుజాధకంక్యతేహూమే
తదేవద్విగుణచరేత్ || ఐగ్భ్యస్తీగ్గుణంబ్రోక్తంపాదజెర్వశ్చగృహణం |
సంకరాధకంక్యతేహూమేషద్భూంభూర్వవచ్చరేత్ | సద్యబ్రహ్మణోరథం
తదధకంబుద్విజాంస్తృతంపూర్వోక్తప్రాయశ్చిత్తవత్సంకుర్యాత్ || ప్రా
యశ్చిత్రాకరతేదోషమాహ || మూర్తింజేయః || లక్షిహూమేకోటిహూమే
ఆచార్యోబుద్ధిజోయది || తద్దోషపరిహారాధకమక్యత్వానిష్కృతంసక్యత్ |
మైశాద్యహనుధూయాధతిలఘూతీధవేద్భవి | భిషక్స్యాత్త్రిజిన్యానిగదక
భిఃపంచజన్మసువానఃస్సంధవేస్సత్సత్కృతృకలాసస్సఃప || తతోచివంస
మాసాద్యబహురోగీప్రజాయతే | ఆచార్యాధకంతయోబ్రోక్తంతదధకంచ
త్విజాంపృథక్ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వోక్తరూపంపూర్వవత్సంకుర్యాత్ || ల
క్షిహూమేచైవమేవ || లక్షహూమేకోటిహూమేచప్రాయశ్చిత్తాధకమబా
రస్య || తదధకంసదస్యబ్రహ్మణః | తదర్థమ్యజ్ఞాం, తదాహ || బోధాయనః ||
లక్ష్యేర్థంకోటిహూమేచప్రాయశ్చిత్తంప్రధానకే || తదధకముభయోబ్రోక్తం
తదధకంచత్విజాంపృథక్ || ప్రాయశ్చిత్తంసర్వంపూర్వవత్సంకుర్యాత్ || ఇతి
హేమాద్రాళాలక్షిహూమేకోటిహూమప్రాయశ్చిత్తం || లభేదానీంకాలచ

— *కాలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

క్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || కౌర్మే || జన్మకృతమైశాచ్యంకాలచక్ర
ప్రతిగ్రహే || విభూభవశిదుష్టాత్తాభూర్వజైకారజేర్విना || మూత్యై భో
గాసక్తాద్విజోవిచ్యాక సౌరిచక్రప్రతిగ్రహే | విశాచోభవతిప్రంగజ్ఞఃపా
పానువతిశనః | తస్యాన్యాసిఃషట్కృతిర్వాస్తీతప్రకృచ్ఛశతత్రయాత్ | సత్తిగ
యాస్త్యనశ్యవిప్రనస్సంకారమహాత్ || గారుడే || ముఖజోయమచక్రస్య
సంగ్రహీపాపమశ్నుతే | విశాచత్వంభవేత్తస్యజన్మన్యకతథూమిపనిష్కృ
తిః కథితావిప్రేస్తప్తృచ్ఛక్రశతత్రయాత్ | అన్యధాదోషమాప్నోతిహ్యక్య
త్వానియమానిమాక || స్థూరయోఃపిత్రోస్సంరతుగం || పశుదర్శపూజనా
సాదయః || ఎతేయమాః || ఎతేషానియమాహంలాశేదోషప్రాప్తితస్మా
దతస్పరిప్రూరణాధకః కాలచక్రకాలపురమాదిప్రతిగ్రహః || ఎతద్ద్ర్యోన్యస
ర్వస్యవ్యతే ఏకాంరజనీమిహిష్యపంచగవ్యఃపాశన విశోధనం | అన్యధాతప్త
కృచ్ఛక్రశతత్రయపూర్వకప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ || ఉభయోరేతయోరభా
వే విశాచత్వానంతరం సమాప్రవృషణో నామమ్మగ విశేషోజాయతే

తదాహకౌత్సే || పితృదిరక్షణాభావే నియమానామసంస్కారే ప్రాయశ్చి
త్తమృత్యావతు సహస్రపక్షణోష్ఠ్యగః || తతః పరంవగా మాస్యా
స్పదాలస్తీమజన్తసు || తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యధికంప్రాయశ్చిత్తంసమచరే
త్ || ఉభయోలోకయోఃపూజ్యఉభయోలోకతరత్రదా || ఇతికాలచక్రప్రతి
గ్రహప్రాయశ్చిత్తం || ఇదానీంకాలపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*కాలపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సూక్తిం || రాజ్యపీడానిబద్ధసృమూర్త్యసోమగ్రహేషివా | పుణ్యకాలపుణ్యతీ
ర్థేద్విజోభోగపరాయణః || గృహ్మీయా తాకాలపురుషంసమకాలజోభవే
త్ | తతఃపరంపిశాచస్సాన్యమృత్యా గారేమసర్వదా || మాత్యేన్యపుణ్యకా
లపుణ్యతీర్థేద్విజోభోగపరాయణః | గృహ్మీయా తాకాలపురుషంసమకాల
హానువర్తిని | యమస్యనందగత్వాయమచ శ పీడితః | తతఃపరంపిశాచస్సాన్య
మృత్యా గారేమసర్వదా || సన్తాసయస్సర్వజనాకాలవృద్ధామహాన
పితృస్తేషానిషక్తపూష్టా గాయత్యాగ్రీపచ్చలతుతః | తలాస్సస్తీహయా
వస్తస్తావతాకాలంనిషక్తః | పచ్చలక్షణగాయత్యగ్రీహభస్మభవం
త్యథ || లెంగ || కాశ్యాదిపుణ్యతీర్థేశమపుణ్యకాలేమధూమిపాత్ గృహ్మీయా
తాకాలపురుషంద్విజోయోర్మిమితః || సశకాల శంకానిబహుశృఙ్ఖల
యాన్యతః | శూన్యా గారేమసర్వేషుపిశాచస్సంవరకభవేత్ | పచ్చక్షైర్వ
దమాతుర్మిషక్తాస్సాన్యమృత్యాన్యధాతిరాస్సన్త్యతయావస్తాపురుషకాల
సంజ్ఞితో తావన్యైతానిపాపాని రాజ్యస్తస్యపగ్రహేత్ | తదావిశుద్ధితం
విప్రంతస్తాద్విప్రస్సపాతకే || శంకచాలాలపెష్టగ్రీహ్మీకాదత నావలాక
యేత్ | తస్మాద్విశుద్ధింకర్వీపచలక్షైర్మత్యాన్యధా || సర్వేషుచంపకురుతే
యాగార్థంసదావహక్ | కాలచక్రంకాలపురుషంద్వయమిత్యమంభువి ||
యమస్తుకాలపురుషశ్చ | తస్మాద్యుధంభుత్వేత్ | ఉభయంయ్యుష్ణాయా
ద్విషస్తతనగ్రణ్యతే || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాఉభయంసన్తరేత్తదా || ఇతి
హేమాద్రా కాలపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధగజప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*గజప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చిత్తమాహ || దేవిపురాణే | గజప్రతిగ్రహే తాదవిప్రపుణ్యోమాగజ్జమే |
నిత్యంవైమిత్రికంకామ్యమిష్టాపూర్తాదిచయేత్ || తత్సర్వంవిఫలంయాచిభి
న్నభాణ్డోరంయధా | నిత్యంర్వభలాభావాచ్చక్రీభవతిధూతతే || చక్రకులా

౭౩॥ నిశ్చంస్మానసంస్తాది॥ నైమిత్తికంగ్రహణస్మానాది॥ కామ్యమనస్తప్ర
 శాది॥ ఇష్టముష్టోమాది॥ పూర్వంతటాకథననిజేపాది॥ సప్తసప్తానమితియావ
 త్॥ తదేవానాకాశ్చ॥ తటాకాధననిజేపాబ్రహ్మాసాధ్యమహారాలయః॥ సత్య
 తిర్వనకాసారాసప్తసప్తానమితి॥ చతుర్దశచక్షుః॥ బాధాః॥ మార్కణ్డేయ
 పురాణే॥ రజశశ్చమకాకారశ్చనటాబుడవిః॥ చ॥ కైవర్తమేభిః॥ శ్చస్వర్ణ
 కారశ్చసాచికః॥ తక్షశ్చ స్త్రీలయః॥ త్రిచనూనశ్చక్రీతధాధ్వజీ॥ చతుర్దశసమా
 హ్యేతేచక్షుః॥ పరికీర్తితాః॥ నిత్యకర్మభంగీనామధారకఇత్యుచ్యతే॥ తదే
 వాహానివపురాణే॥ శూద్రాపశుః॥ ర్మహీనావేదహీనశ్చమూషకః॥ తాకకుసీ
 దః॥ తిశ్చనామధారకసంజ్ఞితాః॥ అతఃప్రతిగ్రహారాజకగర్వితస్సామవ
 ర్తనాం॥ యాగాదిసమ్యక్తాతాతనదోషస్తత్ప్రతిగ్రహాఅన్యధాదోషమా
 పోత్తిదుఃఖస్యాజ్జన్మజన్మని॥ శంభుపురాణే॥ నివృత్తిస్తస్యకథితాగజంయ
 స్సచ్చురీగ్రహేత్॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యా॥ పునస్సంసారమర్హతి॥
 సాగం॥ హస్తిసంప్రతిగృహ్ణీ॥ ముద్యోద్విజశ్చృజ్జలాస్వతం॥ తస్యైవనిత్యక
 ర్మాజీవఫలవిద్విజన్మనః॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యా॥ పునస్సంసారకృద్వి
 జః॥ శుద్ధిమాప్నోతిచక్షుః॥ లాద్యధాపతితోభవేదితి॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యా
 ద్రుప్రకరణేభిహితం॥ భవిష్యోత్తరే॥ మంజూషాశ్చృజ్జలాబద్ధం॥ స్త్రీసంపా
 పదాయనం॥ దేవాలయపుణ్యథాగృహాగృహాద్విజాధుః॥ కులాలకస్స
 సస్యస్యాస్త్యస్త్యనిశ్చయనశ్చ॥ చాన్ద్రాణాం॥ త్రయంకృత్యా॥ శుద్ధిమాప్నోతి
 దైహికీం॥ పునస్సంసారపూతాత్తాకుగ్నాద్విజాధుః॥ అన్యధాదో
 షయాపొత్తిపుత్రహనిశ్చజాతే॥ ఇతిహేమాద్రాగజప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

త్తమ్॥ అథశ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కోర్మే॥ పురాదుర్వా
 ససశ్చాపాదతైశ్వర్యః॥ పురస్తరః॥ తదర్థమధ్యతేసిన్దర్శితైరాక్షిసాన్వితే॥
 విరాజతః॥ లుతరుశ్చన్ద్రమాంకమహాద్భవా॥ ఉచ్చైశ్చృవాససముత్పన్న
 శ్వేతాశ్వస్తదనస్తరం॥ దేవమధ్యేహస్మాత్పాదీదమహావచస్తదా॥ శ్వేతా
 స్తుదేవతాస్సర్వాశ్వేతాశ్వతంభువస్థతే॥ సపల్గాంసకవికంసాయుధం
 వ్యాధివర్జితం॥ యోరాజావిప్రసాతుగ్ర్యాత్సగజ్యేన్ద్రామకంపుం॥ తహ
 యంయోనుగృహ్ణాయాద్విజిపాపపరాయణః॥ యాగాదికమకృత్యాత
 త్తభౌగపరాయణః॥ సభవెన్మరణేవిప్రాగర్థభక్తికాధనంయతః॥ తస్మాన్వా

నివహ్యతి రాక్షసి తప్తృచ్ఛ గ్రీతియాత్ | తై. ౧ || శ్వేతాశ్వ పు గ్రికాలేషు పుణ్య
 థేక ముపవసే | సాయుధం పహా ల్యాణము పసూర సమ స్వితం నిహారణం త
 తత్ర ద్విజోధృ త్వావ * దర్ద భ తాంభు వి త సై గ్రివ నివహ్య * రి ౧౦ ధి తాముని
 పుగ్రివైః || తప్తృచ్ఛ గ్రీతయం కృ త్వా కేశానాం వపనంచ రేత్ | ప్రయంత్ర శ
 తం || ఉభావ్యగజనిమి ౪౦. ఇచ్చ వే సశుద్ధ్యతి | యాగాదికరణే తస్య శిష్టాగ
 వ్యమలం సృత్ | న ప్రాయస్కి తం తస్మాత్పరిశుద్ధో భవతి || మూ త్స్యే సాయు
 ధం వస పల్యాణము పసూర సమ స్వితం | పుణ్యకాలేషు థేక ముదత్తం గాజ్ఞాన్వి
 జోగ్రహత్ || దేశానై తస్య వైజన్య భరస్య క్రోధ జన్మనః | తవ కనద్విజోయాగ
 మృణమోదా హేద తా || అకృ త్వా యదిభోగీస్సాస్స సద్భాగ ర్థభో భవత్ |
 సాయశ్చిత్తమిదం కృ త్వా తప్తృచ్ఛ గ్రీతతత్రయం || ఉభావ్యగజనిమి ౪౦ వంద
 చ వ్యేవశుద్ధ్యతి బ్రహ్మం డే || ద్విజోహయం శ్వేతయాపం మ్రిష్టా హతస్య
 సంగమే తస్మాన్యాః పహ్యతి గ్రిత తప్తృచ్ఛ గ్రీతతత్రయం || కేశానాం వ
 పనం కృ త్వా పందగ వ్యేవశుద్ధ్యతి || ఇతి శ్వే తాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

— శిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అథ శిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మం డే || పు గాశంభూర ధా
 రూధః ప్రహ్లై పు సాధ నే | వేదాహయా సూన్య చంద్రారధవ కైబభూ వ
 తుః || మేరు ధక శుశుక ల శ్వేవస్సాయక స్తు దతు ముఖ ఖః | సారధి ధక గవాజ్
 సా త్తా బ్ధు స్సు రేవ సా సాధః || తథాపి తేన గా జేంద్ర న సాధ్యంతర్వి ౧ ౨ యం
 తిలచక్రం హరిదః ర్తాయ తద పూజయత్ || పూజి .ంచి ప్రవ ర్తాయ ద శ్వాశీ
 మ్రుంపురత్రయం | అజయ త్పున రాగ శ్యమ హే వ్రాణ క ధాంహ రిః | బిడోజా
 స్తు స్యయం కృ త్వా హ్యజ యచ్ఛ్రు మండలం | సర్వపాపహం పుణ్యం సర్వో
 పద్రవనాశం | రాజ్యదం స్వర్గదం నృనాం తిలచక్రం సు దులభ భం | పూజయి
 త్వా ద్విజా గ్రామ్యయోద ద్యాస్సః రో భువి || అనుభూయ భువశ్చక్రంతదంతే
 హరిమశ్నుతే || సాగ్రం డే || పుణ్యకాలేషు పుణ్య తైతిలచక్రం భువః తిః | పూజయి
 త్వా ద్విజేవ ద్యా త్ర స్యాంతో నా సి క్షత్ర చిత్ || సభువో మండలం సా .ంశశవ
 వశం ద్విజై స్సహ | పాలయి త్వా హ రైశ్చక్ర గచ్ఛేత్స వ్యకుల సంయుతః | త
 చ్చక్రం యోద్విజోధృ త్వా బహుభిః కారణైర్వి నా | రాజభిః పుణ్యకాలేషు దత్తం
 లాభపరాయణం || సభ వేద్భువి వండా ల స్తిలఘాతీతి వన్త సు || తస్మాన్యాని
 పహ్యతి రాక్షసి తప్తృచ్ఛ తస్మంతపరా బ్ధ తాత్ || నివహ్య తింకృతయా గాదాః వ

యం॥ యాగాదికంకృత్యావీకాహముపొవ్యపంతగవ్యమేకాలం॥ నప్రాయశ్చిత్తం॥ తదేవాహశివధమేక॥ తిలదక్రంద్యజోధృత్యానిహారణతయాన్యపాసభవేత్తిలభూషితమిన్ద్రుపాపభాక్ ॥ కృత్యాకతంసాన్తపసశుద్ధోధావతిపాపతః॥ అన్యధాపాపమేవాశుభుక్త్యానరకమశ్నుతే ॥ కృచ్ఛంసాన్తపసంసామమహాపాతకనాశనం॥ వీతచ్ఛతంద్యజంకృత్యాకస్తాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే॥ సాన్తపసకృచ్ఛంక్షుణంకృచ్ఛంప్రకరణేధిహితం॥ ఇతి శామద్రావిడ తిలదక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ వానీతిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

— శిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. —

మాహ॥ బ్రహ్మజ్ఞే॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మసమ్మన్వయమలౌకభయాయతరః॥ గర్భంతిలమయంకావపిసగృహీయాజ్జనధిప॥ తిలగర్భంద్యజోధృత్యానిహారణతయాన్యపాసభవేత్తిలభూషితమిన్ద్రుపాపభాక్ ॥ కృత్యాకతంసాన్తపసశుద్ధోధావతిపాపతః॥ అన్యధాపాపమేవాశుభుక్త్యానరకమశ్నుతే ॥ కృచ్ఛంసాన్తపసంసామమహాపాతకనాశనం॥ వీతచ్ఛతంద్యజంకృత్యాకస్తాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే॥ సాన్తపసకృచ్ఛంక్షుణంకృచ్ఛంప్రకరణేధిహితం॥ ఇతి శామద్రావిడ తిలదక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ వానీతిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్ర

— శిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. —

హ్మజ్ఞే॥ ద్విజోయఃపుణ్యకాలేషుతథేషాన్యాయతనమద ॥ రాశభ్యశ్చాన్యతాపిలాభమోహపరాయణః॥ కనకప్రతిగృహ్తయాదణుమాత్రమకిందః॥ సదరిదోధవేత్సావీనరకాననురూపం॥ పునస్సస్మరిమాపన్నోమృతఃకపటకేత్రీమిః॥ తస్యాన్యానివక్రూర్నాస్తీచాన్త్రాయణదతుష్టయత్॥ నారదీయోపుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేత్రేషాన్యాయతనమద॥ హిరణ్యమణుమాత్రంవాద్విజోయదినరాధిప॥ ప్రతిగృహ్యప్రభాఃపాపిమృతఃకర్పటకేత్రీమిః॥ తస్యాన్యానివక్రూర్నాస్తీచాన్త్రాయణదతుష్టయత్॥ భారతే॥ కనకప్రతిగృహ్తయోద్విజోసహగణాన్సృజే॥ సమహానిరయంగత్యాక్రిమిఃకర్పటసమ్భవః॥ పశ్యాత్తాపసమాయుక్తశ్చంద్రాయణదతుష్టయం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాహ్నితినాన్యథాశుద్ధిర్వ్యతే॥ బ్రహ్మకైవల్యే॥ బ్రహ్మరాభిసముద్భూతంకారవల్లిఫలంయథా॥ తద్విదాభానిసర్వత్రకనకంశదుదాహృతం॥ రాజ్ఞఃపాపంతదా

దగ్ధాదానకాలేవిశేద్విజం । ఆతఃపరిగ్రహస్యాశ్శ్యోద్విజై లోకకేప్తుభిస్స
దా ॥ కనకప్రహణంసైయాదిప్రసరజేభిహితంద్రవ్యం ॥ బ్రహ్మైవరే ॥
హిరణ్యగర్భసంఘాతంకనకంయస్సకృద్వహేత్ ॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యేషుతీ
థేషుద్విజవల్లభాత్ ॥ తస్యైషానిష్కృతిర్వృష్టా చాంబాయాచతుష్ట
యాత్ ॥ అధవాత్రిపరికవ్యహూషండలమిహేర్షర ॥ అణుమాత్రమితిశ్లోక
పూరణౌధాంకనస్యయావత్ప్రమాణంపూర్వముక్తం ॥ తావత్పరిగ్రహే
పాపబాహుశ్చిదిత్యేధా ॥ కనకంశుద్ధావణంబిదిరాంగారదీప్తియుక్తం
చారాభ్యామైయాదత్ప్రమాణముక్తంతావదిత్యర్థః ॥ ఇహేమాద్రాదోనక

—తిలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం—

ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథేవాన్తికలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహా
మార్కండేయః ॥ ముఖజోబాహుజాదాజకపుణ్యకాలేషుప్రహణంసైప్రతి
గ్రహంకృత్వామోగరణతయాధనీ । మహావాపమహాభౌతివరంగీసజా
యతే ॥ బ్రహ్మాండే ॥ యదైతత్తటభయోర్మధ్యేధమాసమేకంనింతరం । అగ్నింత
ర్గానితాపవోహూస్సైవచామ్యుభృతదా ॥ స్వేదబిందుశముత్పన్నాస్తీలా
రాశ్యభవంస్తదా ॥ తీలానాలోకినహసాహరిత్రజగాదహ ॥ యుష్మాద
త్వాతుహుత్వాత్తాభుక్త్యావాజనవల్లభ ॥ సర్వపాపవిన్యక్తామామకంపద
మశ్చుతే ॥ ఇత్యుక్త్యా తాన్ గృహీత్వాచాగైవోమునికాదాయసః ॥ యదైతత్తట
వామానాహత్వాచైవంతమాయయా ॥ తదారభ్యతీలాస్త్యైతే లోకస్త్రిక
సంబరంతిహి ॥ తానేతాన్యోవరౌదద్వాద్విష్టులోకమవాప్నుయాత్ ॥ తైం
గైవిష్టుచేహూద్భవంధాన్యంయోధృత్వాపుణ్యసంగమేద్విజస్త్యజ్ఞానతాం
యాతిద్విపాతృశురుదహ్మసః ॥ తెహంప్రతిగ్రహేరాజకధర్మశాస్త్రే
క్రమాగతః ॥ ద్వితోలోకద్వయంత్యక్త్యాపశురూపమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యై
వనిష్కృతిరియంకంతఃస్థుజలేవనక ॥ ప్రాతరారభ్యసాయాహ్నేఫలభో
జనమాదరేత్ ॥ తద్విష్టారితిమంత్రేణమాసమాత్రేణశుద్ధ్యతి ॥ నిహోరణత
యాతిలాకప్రతిగ్రహపశ్చాత్తాపసంయుక్తః ॥ ప్రాతఃకాలేమారభ్యకంతద
స్థుజలేవనక ॥ తద్విష్టారితిమంత్రేణమాసమాత్రేణశుద్ధ్యాభవతి । నాన్యేనదశదా
నమభ్యేతిలదానిస్యయావంతస్తిలాస్తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమిదంపేదిత
వ్యం ॥ నాల్పస్య ॥ తదాహబ్రహ్మపురాణే ॥ తిలప్రతిగ్రహేవిప్రః పశ్చాత్తాప

సమన్వితః॥ ప్రాతస్సాన్విత్యాత్మకమకసమాప్యవిభూర్వకం ॥ ఓదయాజ్ఞ
లమావిశ్వకంతదమ్మజతఃసక ॥ తద్విష్టంతిమంతెజపన్నాసాణ మాద
రాత్ ॥ విరమ్యనియమాత్సవ్యంలాహరంసమాచరేత్ ॥ కవతెన్ద్రుండిలెమ్ప్రా
స్తరన్నారాయణంవిభుం ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధస్సాన్వితశుచిస్తవ్యధాన్వి
జః॥ ఇతిహేమాద్రాకలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ తమ్ ॥ అధేదానందాసీ ప్రతిగ్ర

—*దాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ తమ్.*—

హప్రాచయశ్చ తమాహ ॥ మార్గందేయః ॥ సురూపాంసుస్తనీంసుభూం
సుకేశీంశూద్రయోనిజాం ॥ దాసీంద్విజోనుగృహ్నియాద్బోగాధకంపతితోభ
వేత్ ॥ నిత్యంనైమిత్తికంకామ్యం సద్యఃకురితిపాపినిః ॥ విక్రయద్వదితాంమూ
ధశ్చిండాల్పమవాప్నుయాత్ ॥ తైంగె ॥ దాసీంశూద్రసముత్పన్నాం సర్వా
భంజమాషేతాం ॥ నిష్కారణతయాబ్రహ్మకసంగృహ్యఃపద్విజోయదిససద్యః
పతితోభూయాద్విక్రయిత్వాచతాంమేత్ ॥ చండాలయోనిమావిశ్వవసే
దాబ్రహ్మణఃపదాత్ ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ దాసీమలంకృతాంరాజకదతాంరా
జభిరాదరాత్ ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తుకారణైర్భూభిర్విసా ॥ రమేద్వా
విక్రయేద్వాపిసచండాలోభవేత్తదా ॥ యావద్భృహస్పజ్యోత్వంతావచ్చం
డాలజన్మతా ॥ శివశ్రురాణే ॥ దాసీమలంకృతాయస్తుప్రతిగృహ్యద్విజాధ
మః ॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తఃప్రధానంసపరిత్యజేత్ ॥ యాగంకృత్వాఋ
ణంతీత్యాకతస్మాద్దోషాస్పృముచ్యతే ॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తిత్రివషకం
యావభక్షకః ॥ కేశానాంవపనంకృత్వాపునస్సంసారమాచరేత్ ॥ ఏవంత్ర
వషాకచ్చుద్ధస్సాన్విత్యాన్వధాశుద్ధిర్షయే ॥ బ్రహ్మకైవలైః ॥ దాసీమలంకృ
తాంశూద్రీనిష్కారణతయాద్విజః ॥ ప్రతిగృహ్యపునఃపశ్చాత్తాపేనానేన
సంయుతః ॥ కృత్వాత్రివషకాస్సానంజప్త్వానానాంకాక్షరం ॥ చతుర్థకా
లలయాతేయవభుక్త్యంధిలేశయక ॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యవషకత్రయమతం
ద్రితః ॥ ఇహలోకపరత్రాపిశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥ ఏవత్ప్రాచయశ్చ తమ్
ణమోదనయాగాధ్యకరిణేవేదితవ్యం ॥ తదాపంచగ్యమాత్రేణశుద్ధిః ॥ తయో
రభావేప్రాచయశ్చ తేనానేనశుద్ధిమాప్నోతి ॥ నాన్యదావైరిత్యధికః ॥ సర్వద
క్షస్యయధావిషనివార, మాషధంయోజనీయం ॥ నాన్యథా ॥ తద్వదత్రాపీతి
భావః ॥ ఇతిహేమాద్రాదాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ తమ్ ॥ అధసోపసగరగృ

—*సోపస్కరగృహప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

గృహప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ బ్రహ్మాండే॥ గృహంసోపస్కరంరాజ్ఞః
ప్రతిగృహ్యద్విజాధమః॥ అత్యత్వాతద్వయంభోగాద్యాశ్శీభవతికానన॥
త్రైంగే॥ గృహంసోపస్కరంరాజ్ఞప్రతిగృహ్యేష్టావబాహుజాత్ । యాగాది
కంవకుశ్యశ్చేద్దండశూకోధవేద్వశే॥ సోపస్కరమితితైపథాన్యంవషణ
పూత్యకథకంమాతనభాండఖట్వాపీతకుసులముసలాలూఖల కుండభిసద్భవ
దుపలపశ్వా గామకూపగోమహిష్యాదికమిందనాదికం గృహిణఃప్రతిగృహీ
తుర్వషణపూరణంయెనభవతితైప్రకారేణ గృహంనిమాకాయ శ్రోత్రియా
యదత్వాగృహదానఫలమాప్నోతి॥ నోచేద్యావద్దత్తంతావన్యాత్రఫలం॥ త
ద్గ్రహీతుస్తావన్యాత్రమేవపాపం॥ తదాహమార్కండేయః॥ సోపస్కరం
గృహంరమ్యంనిర్దాయదృఢవస్య గ్రహం॥ పుణ్యతీర్థేపుణ్య కాలశ్రోత్రియా
కుటుంబినైస్సప్తజన్మసుగాశంధ్రహరేప్రీతికకోధవేత్॥ తద్గ్రహీత్వాద్విజో
లోభాద్యాదికమనధికం॥ వ్యగ్రంకృత్వాసమూహాన్యాశ్శీభవతికాన
నైతద్దోషపరిహారాధికంవషణతౌకవషణపీడితః॥ మూతాండాదయమా
రభగ్లక్ష్మిన్నవాసాబహిఃస్థలైః జన్మనైవవారుణంసూక్తం స్యమూర్ధ్వికన్యస్త
బాహుకః॥ మధ్యాష్టానిత్యక్తర్థాడికృత్వాపూర్వవదాచరేత్॥ సాయజ్యా
లెఫలాహారస్సవైష్ట్యంపిష్టండిలైశ్రతి । వషణతౌమెవనీత్వాత్రశుద్ధిమాప్నో
త్యచుత్తమాం । వారుణంసూక్తం వీరణ్యశృంగమిత్యనవాకః॥ బ్రహ్మాండే॥
సోపస్కరంగృహంవిప్రః ప్రవిగృహ్యైవ గాధిపాత్॥ తస్యాన్యావహృతిర్నా
స్తి స్పృశస్తత్రయాశ్చ॥ వషణతౌజలవాతాతఃక్లిన్నవాసాజితేంద్రియః॥
న్యస్తబాహుస్సోస్యేత్తిశాంకే బహిరేవసకసదా । జవనైవవారుణం సూ
క్తంయావదస్తంగతారవిః । తదానిరమ్యసహసా ఫలాహారంసమాచరేత్॥
స్థండిలవస్వపైద్రాతౌ కృతంపాపమనుస్తృణక్ । ఏవంమానద్యశృంభత్వా
గృహదానప్రతిగ్రహాత్॥ తస్మాద్దోషాత్ప్రముక్తస్యాద్యధాచుజగోభవేత్॥
యాగేఋణేవాసర్వస్వవ్యయంత్వానదోషభాక్ ॥ ప్రధానత్యాగవధవా
పశునిత్యేపవజిశం॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి సముక్తస్సర్వజన్మశ్చ॥ ఇతిమో
క్షాద్రోసోపస్కరగృహదాన ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధశయ్యాదాన

—*శయ్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మత్స్యే॥ శయ్యాంసోపస్కరాందివాశ్చ

సఖిత్వాంచాహుతాద్విజఃపుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థేయదిపర్వసుసంగ్రహేత్ ।
 తస్యమృత్యుభయంప్రోక్షం షడ్దాసాభ్యంతరేనుమాత్ ॥ తతఃపికాచతాం
 యాతి త్రిమజన్మసుగోభరః॥ సాకం డె॥ ఎకాదశ్యాంపౌర్ణమాసాంతంబద్ర
 సూర్యోగహేద్విజః॥ పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థే శయ్యాంచాపసకరాన్వితాం
 రాజ్ఞస్సంపాదయెద్యస్తు తస్యమృత్యుభయంభవేత్ ॥ తతఃపికాచాభవతిగో
 భరస్యమవాప్నుయాత్ ॥ భవిష్యోత్తరే॥ ఆషాఢశుద్ధద్వాదశ్యాంపుణ్యతీర్థేన
 రాధిపః॥ శయ్యాంసోపసకరాంరాజ్ఞోద్విజోయస్సంపరిగ్రహేత్ ॥ సఖిత్వ
 మవాప్నోతి మృత్యువక్త్రాద్విమోచితః॥ తస్యాన్యాషక్యతిర్నాస్తితీర్థకదా
 నకతైరపి॥ బ్రహ్మాండే॥ శమనొత్థానద్వాదశ్యాంపుణ్యకాలేనదీతయే॥ సఖ
 ట్వాందామసంయుక్తాం శయ్యాంయస్సంపరిగ్రహేత్ ॥ షడ్దాసాన్వృత్య
 మాప్నోతిగోభరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైవానిషక్యతిద్యుష్టాబ్రహ్మణాలా
 కవతికానా॥ చాతుర్భాగవ్యయంవాపి యాగాధకం దక్షిణాంకవాత్ ॥ ఉభ
 యాసంభవే ॥ బిక్ శృణునిషక్యతిమృత్యుం ॥ వసంతతోజలెన్నాత్వా
 హస్తశ్చత్రంసమపాత్రయేత్ ॥ హస్తమశ్రంబిలిప్యాధా గోమయేనసువర్చ
 సా ॥ ఉపవిశ్యాశ్రదేశేవైనిత్యకమకసమాప్యచ ॥ మానవ్రచముపాస్తాయ
 జపేదస్తమయావధి ॥ త్రిణుంబకంమహామంత్రాన్యా సధ్యావపురస్సరం ।
 మాధ్యాహ్నీకంతఃకృత్వా పునఃకమకసమారభేత్ ॥ సాయంసంధ్యాము
 ముపాస్తాత నిత్యహమాంసమాప్యచ । ఫలాహారంతతఃకృత్వా స్తండిల
 స్వగృహేస్వసేత్ ॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతంకుర్వత్కృతం పాపమనుస్మరత్ ఎవం
 మాసద్వయంతీర్వా శుద్ధసల్వపరిగ్రహేత్ ॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి
 పికాచత్వంభవేదహ॥ సోపసకరామితి ॥ శయ్యాడోశాధకం శృంఖలాచ
 తుష్టయం ॥ హస్తపాదవేకవాధకం సూక్ష్మతల్పచదుపబహుకం । సో
 త్తరీకృతంబ । వీతత్సోపసకరం । సోపసకరంతల్పంద్విజైలోకెపునః
 ర్నిహారణాన్న ప్రతిగ్రహ్యం । ఉభయోరవాచేమధు మాధకమాసయోః
 పూర్వోక్తనిషక్యతింకృత్వా తల్పప్రతిహత్యుద్ధాభవత్యిథకః॥ ఇతిహేమా
 ద్రోశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధఃన్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—శికన్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

మాహః జేవీపురాణే॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మశ్రమ్యహ్నోబ్రహ్మచర్యపురస్కృతః । స
 ముద్వహేస్స్వీకుకులజాకన్యాంబ్రాహ్మదీమస్థితాం॥ తయోఃప్రసూతఃకులజః

విశ్వభక్తిపరాయణః సంతరేదుభయః లోకంసత్పుత్రపుత్రనాక ద్విజః । చా
 దిమపంచవిధవివాహప్రకృత్యామకన్యాస్వీకరణేనదోషః ॥ తదేవాహనారదీయః
 బ్రాహ్మణ్యైవైవస్తథాచాషణః ప్రాజాపత్యస్తథాసుతః ॥ గాంధర్వో గాత్రస
 త్వైవవైశాచక్యాష్టమేమతః । తెషాంత్రయః ప్రకస్తాస్సుప్తశ్చైషాః పంచవిగ
 హితాః ॥ తస్మాద్బ్రాహ్మణ్యేషుబ్రహ్మకవివాహః పుణ్యలోకదః । ఎవంద్విజౌ
 యః కరుతే సపిత్రాక తారయేత్తదా ॥ ఎతంముఖ్యతమంశ్చక్వా యోవి
 ప్రోచాహుజాదిషు ॥ కన్యాధికాంధనమాదాయ తామలోభపరాయణః । త
 ద్ద్రోహ్యణవివాహైస్త్రినాం కన్యాం యదహపాపభాక్ ॥ రతిమాత్రసుఖంత
 స్య సంతతిర్దాతురైవహి । తస్మాదతత్పరిత్యాజ్యం ద్విజైస్సర్వత్ర సర్వదా
 బ్రాహ్మణ్యవిరిక్తజాతిభ్యః కన్యాధనసంగ్రహే దోషమాహ ॥ కౌర్మే ॥
 ముఖిజ్యోన్యత్రజాతిభ్యో వివాహాధికాంధనంచమాక । తేన పూతేనవసునా
 యః కన్యాంసముగ్ధహేత్ ॥ సవిప్రః పతిశోభనాయా తత్పుత్రాః పతితాభ
 వక । తత్పత్నితత్సతా రాజక విప్రోయత్రధ రాజకనం । కలౌయుగేవి
 శేషే స్వజాతేస్సంపూగహః । ఇతరేషుయుగేష్యేషు అప్యజాతిపరిగ్ర
 హః ॥ తేషుముఖ్యతమః ప్రోక్తః కలౌనేచ్చ తిసూరయః ॥ బ్రహ్మకైవతేకా
 స్వజాతేరన్యజాతిభ్యో వ్యచింకన్యాపరిగ్రహం ॥ దత్తాత్రతాయాః కన్యాయాః
 పునదాకనంపంచస్త్వచ ॥ సముద్రయాత్రాస్వీకారం కమంశలవిధారణం ।
 దీఘకాలబ్రహ్మచర్యంచజయేత్తుకలౌయుగే ॥ తతః పాణిగ్రహాధికావానా
 హరేద్దనమన్యః ॥ అపత్యాథకంవివాహశ్చ యాగాధికందుష్ప్రతిగ్రహః ।
 బ్రహ్మణ్యంపరలోకాధికం బ్రహ్మచర్యంతుయిక్తయే ॥ పాతివ్రత్యంకులాధ్య
 ష్టిం జపంపాపప్రణాశనే సత్యంధర్మప్రసాదాధికమాచారః కలపృథ్వయే ॥
 తస్మాత్రిగన్యాపరిత్యాజ్యా విప్రైరన్యకులాధ్యవా । కన్యైశ్చకన్యార్థంధన
 పరిగ్రహః ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోషం ప్రాయశ్చిత్తంచాహ ॥—కౌషే ॥ ముఖ
 జః పుణ్యదేశేషుగృహలేషుపర్వసు । జాతిత్రయాధ్యంపృత్యాదారార్థంసుఖ
 లిస్సయా ॥ సాపత్నితత్కులోద్భూతా తత్సంతానంతదివ్యతే శద్భర్తాచ
 త్రయం లోకే యావతాకలంచరేదితః । తత్కులంతస్పతిః పుత్రాః పతితా
 న్యుర్నసంశయః । తదైగ్రవవజయేత్సద్భు విప్రోలోకపరాయణః । కన్యా
 దానంనమసాకరం భోజనంసహభాషణమ్ ॥ ఆమస్త్రీంపితృశ్రాద్ధేస్సప్తే
 పిచనసంస్మరేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంయదీచ్ఛేత్సపశ్చాత్తాప సమన్వితః । పత్ని

పుత్రాకాపరిత్యజ్యప్రాణశ్చిత్తంసమాచరేత్॥ పూర్వంపతితప్రాణశ్చిత్తము
క్రంశతస్సర్వంకృత్యాశ్చుద్ధిమాబోధితి॥ నాన్యథా॥ తత్పుత్రాణాంతత్పత్నీ
ప్రాణశ్చిత్తంనైచ్చన్తి॥ పతితప్రాణశ్చిత్తంసమ్యక్స్మృత్యాస్వకులేకన్యా
ముద్వాహ్యలోకేసమ్యగ్వ్యవహరేత్॥ తత్ప్రాపంప్రకటయేత్॥ సమాచార
శ్చిన్నపాపానాం శాస్త్రావేషస్యశోయమః॥ తస్మాద్విజఃశతేస్సత్రనాచరే
ద్ధారసంగ్రహం॥ ఇతి హేమూద్రొకన్యాయానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥
అథకపిలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవీపురాణే॥ కపిలాంబత్ససహి

—(*)కపిలధేను ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం (*)—

తాం రాజ్ఞాదత్తామలంకృతాం॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షౌఢ్విజోయస్సంప
రిగ్రహేత్॥ తస్యవైజస్సంనిఫలం విపింధేవచన్ద్రికా॥ యావన్తిధేనుగో
మాణితా వన్సరకమశ్నుతే॥ హరివంశే॥ కపిలాంబజ్యహేన్యత్సాం
ద్విజోలోభపరాయణః॥ తద్రోమాణి హయావన్తి తావన్సరకభా
గహ॥ మాత్స్యే॥ కపిలా బ్రహ్మణాదత్తా లోకోపకరణాయ
హి॥ రాజ్ఞాదత్త్వాదేభ్యశ్చ దేహపాపాపనుత్తయే॥ ఇతిరితంతదావా
క్యం మాన్దాతృప్తిముఖాన్యపాః॥ తాంగృహేత్వాద్విజాగ్యోభ్యోదయః
పాపవిమోచనే॥ తదాప్రభృత్యపౌధేనుదాతూక్రికాంపుణ్యంర్థనీ॥ తథైవ
పుణ్యకాలేషు స్వకదామోక్షదాయినీ॥ నాదీయే॥ కపిలాంబమంజుత్వే
సవత్సాంవిధిపూర్వకం అవశయిత్యాద్విజాగ్యాయయోదద్యాత్సాపిపుణ్య
భాక్॥ తాంతుయోముఖజోధృత్వా పృథాతద్ద్రవ్యసజ్జహీంసోరణ్యోజ
తేదేశే గవయోభవశిధృవమ్॥ తస్యైవనివర్తతేర్నాన్తితిషుజన్మనుపార్థివ॥
బ్రహ్మణే॥ ద్విజోపత్రాంపుణ్యకాలే రాజ్ఞావత్సాన్యత్సాంసత్సం॥ కపిలాంబ
వ్యవాస్సల్యాత్సభవేద్దవయోవనే॥ తస్యైవనివర్తతేరియందృష్టామునివరో
క్షమః॥ గాంసవత్సాంపరిత్యజ్య తద్ద్రవ్యాయాగపూతయే॥ వ్యయంకృ
త్వా ఋణేవాపినదోషః కపిలాగ్రహే॥ పూజాపూజసహస్రాణాంత్రీయ
ణాంశుద్ధిరీతా॥ పూర్వోక్తేనైవమూగేణపరివద్విధిపూర్వకం॥ ప్రాయశ్చి
తైనపూతాత్సాయాగమాత్రంసమాచరేత్॥ ఆధానీవాభవేత్సాపి దశకపూ
ణ్ణాదికాఃక్రియాః॥ సభవేత్తస్యదోషాత్రాగ్నిదశహతిచాతకం॥ తదాహపస్త
మ్యః॥ అగ్నినాధాన్యేసర్వత్రక్రత్వర్థమితివచనబలాదాధానదీతానుస

రన్నగ్నిహోతాదికాస్సాచక్షాన్సర్వపాపేభ్యాయక్రొధవేదితః తస్యం॥ ఇ
తిహేమాద్రా కపిలథం ప్రతిగ్రహదాయచ్చత్రం॥ ఆదృష్ట్యాదానప్రతిగ్రా

—(*) పృథ్వీరాన ప్రతాపహవాప్రయశ్చిత్తం. (*)—

హాప్రామ్యగ్నిత్వసూహా॥ ఇవీపురాణే॥ పృథివీమామిహాలేనవత్తాశాలీతుసం
భవా॥ యాగాధామగ్నిహూతాగ్రంప్రతిగాగ్రహ్యద్విజోత్తమైః॥ తత్సాగ్ర్యవే
నధాన్యే॥ అధానానికమాచరేత్॥ అధానానిస్తంపశుదశః॥ పూణామాసా
దిః॥ బ్రహ్మాండే బ్రహ్మవిష్ణుశివాయస్తాద్భుతంధూపాలవల్లభాత్॥ ప్రతిగ్న
హ్యగ్నిహూతాగ్రేః॥ ధీంశ్చపిపూజయేత్॥ మారగ్ండేయః॥ కుటుంబవాల్మీ
కైః॥ క్రణోర్వాయావతీతదూః॥ గమాప్తిశ్చయధూమ్యతావతీంత్సాంప
రిగ్రహేత్ ॥ రాజవిజయే॥ పృథ్వాచమూతాపితరాసాధ్వీభాగ్యానుత్యక్తుః॥
సత్సాగ్రయాః॥ త్తయమాపన్నాథర్మోపేక్షీయతేయదా॥ తదాప్రతిగ్రహాధూమ
ర్విప్రశ్చైవనదోవభాక్॥ అశీతివమాదూధ్యంవృద్ధః॥ యానారీప్యప్తేపిప
రంసచిస్తయేచ్ఛసంభాషయేత్ ॥ పతిపాదప్రత్యేశనానికం॥ పత్యహంమనసా
వ్యవృత్తయంతీకర్మాత్సాసాధ్వీ॥ షోడశవమాత్సూర్యంశిశుః॥ సత్సాగ్రయా
గ్నిష్టోమాదయః॥ ధర్మోనిత్యచ్ఛానాదిః॥ తదాత్సారిగ్రహేవిప్రస్థనదోవః
యావత్సాధువాపితేషాంపరిపూగణంభవతితావద్భూమిపరిగ్రహేనదోవః॥
— ॥ విష్ణురహస్యే ॥ పితృపత్నీసుతానాంశ్చ అగ్నిష్టోమాదికమకాం॥
అశ్వసంరక్షణేరాజకాదోవః॥ త్సారిగ్రహాః॥ వినాప్యేత్రైశ్చమిత్రైర్వ్యః
పృథివీసంగ్రహేద్విజః ॥ సహార్యాపుత్రసహితో నరకవాసమత్సుతే ॥
మారిగ్ండేః ॥ ధాన్యంప్రభూతంముఖజస్త్రతాతం వృధావ్యయే ॥
విక్రమత్వాన్మహోగాధం భవేయంధనికాభువి ॥ ఇత్యహంశారకృద్భ్రష్ట
సశండాతత్వమాత్సుయాత్ ॥ నిషక్రతిస్తస్యకథితా వసిష్ఠేనమహాత్మనా ॥
పాదత్రయేబ్ధకృచ్ఛ్రంస్యాత్తత్త్రైగుణ్యైర్వధాస్త్రితం ॥ బీజానాంప్రథమా
త్రాణాం సమాప్తిర్యావతీతీతః॥ తస్యాఃపరిగ్రహాకాండం మునిభిఃపరికిం
తం ॥ సమాప్తిదో వీజానాంపృథివీయావతీభవత్ ॥ తస్యాఃపరిగ్రహే
శాస్త్రంప్రాయశ్చితంవిశోధనం॥ నిశత్యాదశభిద్రోణైర్వావతీత్సామహీ
భుజా ॥ దత్తావహేద్విజోయస్తాంశ్చతాస్త్రాయణంభవత్ ॥ అతఃపరంద్వి
జస్యాస్యప్రాయశ్చిత్రనదృశ్యతే ॥ సవిపశ్చూదతాయాతి వృధాధూ
మేపరిగ్రహేత్ ॥ యదాపిత్రాణిశతక్షేత్రంరాజాక్రాన్తంహ్యతంభవత్ ॥

అశ్వాజితంచారాశేంద్రసమాగ్రాస్తంపుపాత్మజైః । తదాప్రతిగ్రహంకు
ర్యాద్యావన్నాత్రేణజీవనం । తావత్పరిగ్రహేదోషో సభవేత్ప్రాప్తగృహ్లా
తః॥ కౌముది॥ రాజాగ్రాంతంబనాగ్రాంతం డైత్రంపితౌజితంయది । స
దాప్రతిగ్రహంకుర్యా ద్యావన్నాత్రేణజీవనం ॥ తావత్పరిగ్రహవిప్రా
రాజ్ఞస్సేననదోషభి క్ ॥ ఇహేమాద్రా పృథివీప్రతిగ్రహప్రాముఖ్య త్తం ॥
అథేదానీంసప్రముఖాచలప్రతిగ్రహప్రాముఖ్యత్తంబ్రువన్ కనకాచలప్రతిగ్ర

—(శ్రి)కనకాచలప్రతిగ్రహప్రాముఖ్యత్తం(శ్రి)—

హప్రాముఖ్యత్తమాహ॥ కవిపురాణే॥ అచలంకనకంధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్య
మవతికనః । ద్విజోయదిహమోహంత్యాసభవేద్దైవిశాచకః॥ కనకస్వరూప
మాహ॥ త్రైంగి॥ పదేష్వప్యసుసంశుద్ధం శోధితంవహ్నితాపనాత్॥ అతివశు
ద్ధతాయాతికనకం యదుదాహృతమ్॥ పాద్యై ॥ కనకాద్రింద్విజోధృత్వా రా
జ్ఞఃపుణ్యనువతికనః॥పుణ్యత్రైతేషుపుణ్యేహ్నిసభవేత్ప్రశితాశనః॥మార్కం
డేయః । కనకాద్రింనదీక్షిరే పుణ్యకాలేషురాజభిః ॥దత్తంద్విజోయోగృహ్లా
యాత్పశితాచోభవేద్ధుర్వం॥ శంభురహస్యే॥నశీషపుణ్యభిధేషుపుణ్యకాలే
షుహస్వసు॥కనకాద్రింద్విజో - జ్ఞో ధృత్వానిసాగరణంభువి॥ సభవేద్వింధ్య
శైలేషు పిశాచఃకాంతవజితః । చతుర్ధాశంశక్యయంకృత్వా యాగంవాస
ర్విదక్షిణం ॥ ప్రాముఖ్యత్రైపుతాకాగ్నే వునస్సంసార మూత్రతః ।
శుద్ధిమాప్నోతి లోకేస్సి సర్వతాం నిత్యకమనః । భిక్షుటనం వరిం
స్మతామతస్తాత్సంపదిగ్రహత్ । సంసారంవాత్యజేద్విద్వాంత్సన్యాసంబాఽ
పరిగ్రహం । కృత్వాముక్తిమవాప్నోతి కనకాద్రింశ్యజేదతః । అపరిగ్రహ
విప్రస్యముక్తిరప్యతిరీతా ॥ ఉంధవృత్తిసిలావృత్తిఃకుంధవృత్తిః కుసూ
లికా । చతుర్ధావృత్తయఃప్రోక్తాః కనకాద్రేఃప్రతిగ్రహత్ । ఏతేషాంపూ
ర్వాక్తానామభావేకనకాద్రిప్రతిగ్రహీతుఃప్రాముఖ్యత్తమాహ॥ మార్కండే
యః॥కనకాద్రింద్విజోయస్తుధృధ్వానిసాగరణంభుధీః॥ సతాశుద్ధిమవాప్నోతి
కృచ్ఛాన్యాయతంసంఖ్యానా॥ కృచ్ఛాణేప్రాజాపత్యాని॥త్రైంగి॥కనకాద్రిం
ద్విజోధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్యగమేసుధీః॥ పశ్చాత్తాపనమాయుక్తఃకృచ్ఛాన్యాయ
మయతంచరేత్॥అదేరాధిక్యాశ్చాధిక్యాన్సంహృతరాణే॥ కృచ్ఛైర్
యతసంఖ్యాకైఃకనకాద్రింసముద్వహత్ । శుద్ధిమాప్నోతిమఖజఃపునస్సం
సారపూర్వకం ॥ బ్రాహ్మై ॥ కనకాద్రింద్విజోయస్తురాజ్ఞః పుణ్యగమే

(308) హేమద్రావజతాచలరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౪౧

వృధా । కృచ్ఛేరయతసంఖ్యై శ్చద్విమహ్నితినాన్యధా ॥ ఇతి హే
మాద్రావజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అధరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం

—జరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం *—

యశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ రాజతంయోనుగృహ్నియాదచలం రాజవ
ల్లభాత్ । పూర్వజోభాగమోహాత్సాకాల పాశవశంకతః ॥ తత్ప్రాపమను
భూయాశుబలాకస్సభవేత్సనై ॥ శ్రీమదన్తస్తుకంకస్సాన్య శ్చేవ్వరోగీభవే
త్తనః ॥ శివపురాణే ॥ రాజభిఃపుణ్యకాలేషుదత్తయోరజతాచలం । వినాని
మిత్రైశ్చహుభిఃప్రతిగృహ్నిత్యభాగవాత్ ॥ క్షిప్రంకాలవశగత్వాదుఃఖంత
త్రానుభూయచ । బలాకస్సభవేత్సన్యాశ్చేవ్వరోగీ శతాయతే ॥ జన్మత్ర
యేతుకంకస్సాన్యతగదాముక్తిర్పజాయతే ॥ సాగందే ॥ అచలం ప్రతిగృ
హ్నితప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుః । బలాకస్సంభవేత్సన్యాశ్చేవ్వరోగీభవేత్తదా । ఎతదక్రతప్రా
యశ్చిత్తవచనం ॥ కృతప్రాయశ్చిత్తస్యవలంకాదిజన్మతదేవాహ ॥ గారు
డపురాణే । ప్రాయశ్చిత్తేషుపూతస్యస్వాస్యశ్చక్షువ్యయత్ । తస్యైవన
బలాకాదిదైవాకీశద్ధిరీరితా । ప్రాయశ్చిత్తంపురాన్యత్వాధమకాస్త్రా
క్రమాగతః । తతిపశ్చిత్తునికమకపంచ వ్యవతీపరం । ఎః పూతస్య
విప్రస్యపక్షిజన్మజాయతే । కనకచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తార్థమతాపి
నిష్కృత్యాన్యధా ॥ ఇతిరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధరత్నా

—జరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం *—

చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ రత్నాచలంస్వరో
గృహ్నిత్యాజ్ఞానిభాగవదీనై ॥ నిత్యపుంరావృత్తింకావశిఖదాయనః ॥
బ్రహ్మండే । గంగాతీరభగవత్యాంకృష్ణవేణీచరితమై ॥ శ్రీతైలంగమేవా
పిభీమధాన్యతమై ॥ అసూయితమహతైత్రవేద్యనాథస్యసన్నిధౌ । కాం
చీస్థానైవంటారాశ్రీరంగేకుభిఃఖాణకై ॥ మధురాయాంమహారాజచా
పాత్రగంధమాదనై ॥ ద్విజోయాధనలోభేనాజ్ఞాదతానిమాకగీరిక । నమ
క్తిస్త్ర్యవిస్త్ర్యవైకాద్యాజన్మనాంత్రయే । నిహంబతయాదూపనిష్కంజన్మ
రికాణకవై ॥ పిశాచాంతెమన్యకలోకజాయతేపిటకాకృషిః । తేషాంమధ్య
యదా రాజకరత్నాచలపరిగ్రహః । అత్యైన్ద్రలేదేశేపికాచాభవతిధ్రు
వం ॥ సాగందే । గ్రహజేసంక్రమేక్షేనమన్వాః ఘయగాదిభిః । అత్యన్యత

యేచేవవ్యతిపాతేచవైధ్యతాకృష్టాంగారకచతుర్థశ్శామమాయాం పూర్తి
మాదినే॥ ద్వాదశీమస్వనక్షత్రేద్విజోహభశరాయణః । అవలా౯ రాజభి
ర్దత్తానేషుపుణ్యదినేష్విహ । ధృత్యైతిశేషః । అకృత్యానిష్కృతిం తేషాం
తత్తత్తాపవిముక్తయోయమస్వనసనంగత్వాహ్లాసుధూయమహద్భయం॥
పిశాచోభవతిక్షీప్రంవిజననిర్జలవనె ॥ భవిష్యోత్తరే॥ రత్నాచలమిమంధృ
త్వాద్విజోనిష్కారాన్మనె॥ అకృత్యానిష్కృతింతస్యమృత్యావరకమాప్ను
యాత్ ॥ పిశాచానుభవంకృత్యా జాయతేపిటకాకృతిః । తస్యైవనిష్కృతిరి
యంబ్రహ్మణాపరికల్పితా ॥ అరణ్యనిర్జనంగత్వాశూన్యందేవాలయంవిశే॥
కృత్యాత్రివణస్నానభస్తకృష్టాజినంవహాత్ ॥ మానవత ముపాస్థాయవీ
రాసనుమిపాత్రితః । రుద్రాధ్యాయంజపన్నిత్యం తావత్సంఖ్యాం సమాచ
రేత్ ॥ యావదస్తంగతోభానుర్విషేర్తావతాజపాత్ ॥ అవతిష్టుంపయోవా
పిశ్యాశక్తౌఫలభోజనం । స్వశిష్యస్తంధీలేరాత్రోద్విజస్యైతస్యనిష్కృతిః । ఎ
వంబుతుత్రయంసీత్యాశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం । అశక్తౌతద్ధనస్యాభావం తవ
ధాన్యాయమాచరేత్ ॥ ఎవంచేన్నిష్కృతిధూకపరత్నాచలపరిగ్రహాత్ ॥ పున
స్సంసారమూత్రేణశుద్ధోభవతిశ్చయతి ॥ ప్రతిగ్రహధనస్యచతుర్థకభా
గవ్యయేనపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్యాపునస్సంసారకాలే బ్రహ్మోప
దేశం గాఢత్రీంసురుణాస్త్వి కృత్యశుద్ధిమాప్నోతి । నాన్యధాశుద్ధిర్త్యభావః॥
ఇతిరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథధాన్యాచలప్రతిగ్రహప్రాయ

—ధాన్యాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.—

శ్చిత్తయాహ ॥ దేవిపురాణే ॥ శ్లో॥ ధాన్యాచలప్రదాతాచపుణ్యక్షేత్రేషు
పర్యను॥ అగ్నిత్యాద్విజాగ్న్యాగ్రయసవైలోకాధిపాధిపేత్ ॥ కార్త్యే॥ అర్చి
తాయద్విజాగ్న్యాగ్రయధాన్యాచలమచిత్తమ్ । ఆర్చితంశాస్త్రమగణపు
ణ్యకాలేషు పర్వను॥ యోదద్యాత్పృథవీపాలనగచ్ఛేద్విష్ణుమందిరం॥ త్రైంగే॥
ధాన్యాచలంద్విజో మోహాత్పుణ్యకాలంపాగతే । ప్రతిగృహ్య సృపశేష్టా
దకృత్యాధమశంక్రహం ॥ ఆరాపిష్యిష్యదేశేషుపిశాచాదుర్భగభవేత్ ।
తత్రతానుధూయనరికంపునయాశవకతాంవ్రశేత్ ॥ సాంధే॥ శృణుషణ్ము
ఖవత్ప్రేమిధాన్యాచలపరిగ్రహే । దోషంప్రతిగ్రహీతురైవ్రాక్షానర్తాను
వతితనః ॥ శాలిక్షేత్రేవనేష్వేవమారామేచ్ఛతసంకుతే । పిశాచోదుర్భగో
నానుత్రాసయనైవజనా౯బహూ౯॥ మహాతంసరికంభుక్తావ్యక్తకృత్యా

ధమఃనివక్తుం । సభ వేహ్యవఃస్థూలస్త్రిషుజన్మసుసంగహత్ ॥ భవిష్యో
త్తరే ॥ ధాన్యాచలంద్విజోధృత్వాద్రవ్యలోభపరాయణః । అకృత్వానివక్తు
తంతస్యసభ వేహ్యతాశనః ॥ తద్దోషపరిహారార్థంకృత్వా చాంద్రాయణ
త్రయం । పునస్సంసారమాత్రేణశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥ బ్రహ్మకైవల్యే ॥
పుణ్యకాలేమసంక్రాంతాద్విజోరాజ్ఞఃపరిగ్రహత్ । ధాన్యాచలస్యమహత
స్తస్యనివక్తుతీరితా ॥ యాగాదికం పరాకృత్యప్రోక్తం చాంద్రాయణత్ర
యం । పునస్సంసారపూతాత్తాగాయత్రీమభ్యసేద్విజాత్ ॥ తాంపఠక్
ప్రయతోసత్యంవతయేద్యదిశుద్ధిమాత్ । అన్యధానివక్తుతిర్నాస్తి పాప
వైశ్వికస్యగౌరవాత్ ॥ విష్ణుపురణే ॥ సపాచలాస్సముద్రాశ్చనిమిత్తాశ్చక్ర
పాణినా । జనానాంపాపనాశాయస్సరణాత్మీతకనాదిహ ॥ తేషాంప్రతి
గ్రహేతాజక్పతితస్సాన్యద్విజాధమః ॥ అతస్తస్యపునఃకమఃమునిభిఃపరికి
తః ॥ పునఃకమఃపునస్సంసారఇత్యర్థః ॥ ఇతిహేమాద్రా ధాన్యా
చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథతిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—తిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

నారదీయే శ్లో॥ తిలాచలఃకాలపురుషస్థిలధేనుస్థిలాస్తధా । తిలచక్రంప్ర
తికృతిరార్ద్రకృష్ణాజినంతథా ॥ తిలకృష్ణాజినంచైవశకటంసయుగంతథా ।
వీతానిప్రవర్త్యాణాంమహానరకదానివై ॥ నిహారణతయారాజక్ప్రతిగృ
హ్యద్విజాధమః । మహాంశంనరకంభుక్త్వాస్త్రీశ్చగృతదనంతరం ॥ పశ్చాత్తా
పసమాయుక్తఃప్రాయశ్చిత్తంయదీచ్ఛతి । ప్రాయశ్చిత్తైవమహతాపునస్సం
సారమహతి ॥ బ్రహ్మాండే ॥ ధనలోభేనయోవిప్రప్రతిగృహ్యతిలాచలం ।
సప్తజన్మసునారీహ్యత్తత్రావివిధవాభవేత్ ॥ నాన్యేవనుకస్థానకీమవైశ్వి
ర్వహుభాషితైః । వైధవ్యసవ్యశందుఃఖంస్త్రీశ్చామన్యన్నవిద్యతే ॥ తత్రా
పిబాలవైధవ్యంతిలాచలపరిగ్రహత్ ॥ సాంధే ॥ పుణ్యకాలేమయఃపుత్ర
పుణ్యతీర్థేషుపర్వసు । తిలాచలంద్విజోధృత్వాచుహాంతం నరకంప్రశేత్ ॥
పశ్చాచ్ఛవతిహారిన్వంసప్తజన్మసుకుత్సిశం । వైధవ్యదుఃఖితామెత్య పశ్చా
త్కంఠూతిమాభవేత్ ॥ అతోద్విజన్మఃపుత్రధికత్యైవప్రగ్రహం । కృ
త్వాప్రతిగ్రహంవిప్రీయాగాదిమపరాజ్ఞుభిః ॥ అజాగోస్తనభవతస్యజన్మ
నిరధకం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ విప్రస్థిలాచలంధృత్వారాజభిఃపుణ్యపర్వసు । శు
ద్ధాయాగాదికంకృత్వాహ్యన్యధానిత్యసూతకీ ॥ కౌమే ॥ యావతఃపాప

తారాజకణిలారాశీకృతాన్మఖిః | తావంతిపాపజాతానికతుఃపుత్రవసంశయః || అతోవిప్రవరాణాంహింసితస్తత్పరిగ్రహః | యదీచ్ఛేన్ననసాశుద్ధింతిలాచలపరిగ్రహత్ | అనుజ్ఞాతోద్విశంధాణాంమనసాహరిమర్చయత్ | నచ్చాంసముద్రగామిన్యాంప్రాతస్సామ్రాత్యాయధావిధి || నిత్యకర్మ సమాప్యశుస్వగృహేదేవస్మదౌ | స్వగృహ్యగ్నింప్రణిష్ఠాప్యహ్యభ్యభాగాంతమాచరేత్ || ధియః బలకేతిషంత్తైఃతై రాజ్యవిమిశితైః | ఆసాయంజుహుయాద్వపక్వాతాచత్సంఖ్యాంసముద్వహత్ || విమయ్య తదాహూమంతమగ్నింనత్సజెద్మఖః | అప్రతమ్ముతిలాక్తుక్త్యాస్వపేదైవగృహేమదా||పరేద్యుఃప్రాతరుత్తామపూర్వవద్ధోమమాచరేత్ | ఉపోవ్యరజసిమేకాం పునస్సంసౌరమాచరేత్ || ఎమావిశుద్ధిరుదితాతిలాచలపరిగ్రహే|| అన్యధానిష్క్రూతిర్నాస్తిచానైస్తీధావగాహవైః || ప్రయుతంవశలత్తుం ||తదుక్తం మహాభాంతే || ఆయుతందశసాహస్రం నియుతంలక్షముద్యతే | ప్రయుతం దశలక్షంపాద్యదంకోటిరుచ్యతే || ఎతత్పాన్యశ్చిత్తాకిరణవిషయః | స్వధనస్వచతుర్థభాగన పూర్వవత్పాన్యశ్చిత్తంకుర్యాదన్యధానాన్విష్కృతిః|| ఇతితిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధికార్పాసాచలప్రతిగ్రహప్రాయ

—*కార్పాసాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

శ్చిత్తమాహ || మారకంజేయః || సవీజంకృమికిటాదైన్యశ్శోధితంపుణ్యపర్వసు || కార్పాసంద్విజవర్యాయయోదద్యాతోపిముక్తిభాక్ || బ్రహ్మాండే||కార్పాసస్యాచలంరాజాభ్యుత్తేత్రేషుపర్వసు | అర్చితంగంధపుష్పాదైన్యశ్చాస్త్రమాణిణధనుకతః || యోదద్యాద్ద్విజవర్యాయసముక్తస్సంస్మతేర్చయత్ | తద్విజానీహయావంతితావత్కాలంవసేద్దివి || కౌమే|| కార్పాసస్యాచలంవిప్రప్రతిగృహ్యజనాధిపాత్ | సద్యఃక్షరతిపుణ్యంస్వం కతుఃపాపందసంవిశేత్ || సవిప్రఃపతితోదూయాదాత్మఘాతినరేశ్వర || మృతః కాలవశంగత్వాకాకోలంనరకంప్రశేత్ || తదంతేషుమనాద్యశ్వేతరోగీదరిద్రవాక్ | పత్నీపుత్రపరిత్యాగదుఃఖితస్సాన్యశ్చునఃశ్చునః || బ్రంహ్మాండే|| యోవిప్రఃపుణ్యకాలేషుగిరింకార్పాససంజ్ఞితం || అర్చితంగంధవస్త్రాదైన్యఃప్రతిగృహ్యజనాధిపాత్ || అక్యత్వాతద్వ్రీయంసమ్యగ్యమపాశకవశంగతః | కాకోలంనరకంగత్వాశ్వేతరోగీభవెద్భువి || అతస్తద్రోషశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంచరెద్భుధః || స్కాండే || కాపాసస్యాచలపుత్రప్రాయశ్చిత్త

మిదంశ్శ్రేణుః పశ్యాత్తాపసనాయుక్తఃప్రాప్త్యానుజ్ఞాంద్విజోత్తమైః ॥ విపి
నంజకంకత్వావసంకారయేత్తతః । తత్రతీగ్రహవశాన్నానం కృత్వావిష్టు
పరాణునిః॥ నాభిఃపూజ్యశ్రీత్యాప్రాప్త్యాభోదబ్బుఖశ్శుచిః । పురుషసూక్తం
జపకతిష్ఠేదానక్షత్రోదయాజ్జలే ॥ తతోవింశ్యసహనాసంఖ్యాంమనసిధార
యః । హస్తగ్వయంతికానక్తూకభక్షయేద్దుడవజీతమ్॥స్వపేన్నారాయ
ణస్యాగ్రేకేవశస్తంకేద్రేణి, వునఃపరేన్యరుత్తాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥త
ద్దైవపూర్వవత్సఖ్యాఃవతాగ్రతనసాధ్యతే । తదావిరమ్యపూర్వేద్వ్యురహి
ష్యపథిపూర్వమ్, తనఃకర్మసాధకుర్యాద్దండమాంజ్యజినంపనా । పతేనైవ
విశుద్ధిస్సామ్యధాశుద్ధిరవ్యతే ॥ ఏతత్ప్రియశ్చిత్రాఃరణే ॥ పూర్వవ
త్సగ్రహనాధాన్తప్రాప్త్యాతంవిశుద్ధిదం । స్వగ్రహస్యతుర్థభాగేపూర్వ
వత్ప్రియశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధోభవతిత్కర్థః ॥ సచాగ్రధా ॥ ఇతికాగ్రసా
చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథలవణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా

—శివణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.॥—

శా॥ మూర్తింకేద్రేచపుణే ॥ శ్లో॥లవణాచలంపరపశిగాదరాతుగ్రాన్యన్న
దీప్తుణ్యతలెపుషర్విసు । విప్రాయవదాధ్యునాశ్శుశిలననతస్య ధూమా
పునరాశ్శుశుభవః॥ సాగ్రదే ॥ పురాహియవతివాల్మేవ్యఃస్యకాకాచిదప్ప
రాః । సుకేశీసుతీసుమాగ్నసంతీసుందరస్తనీ ॥ విహారథంబహీక
త్వావిదచారగృహంకణే । తదాతామవలోక్యాథరావణో నామదైత్యరా
ట్ ॥ కామాతురస్తదాతస్వీకృస్తంజగ్రహపాణినా । హస్తస్యస్పర్శమా
త్రైతదారూత్సత్వికోదయః ॥ స్తమ్భప్రళయరోమాంచాస్సేవదోవైవ
ణ్యవేపథూ । అశ్రువైస్వర్వమిత్యష్టాసాత్వికాఃపరికీకతాః ॥ స్వేదోద
కంతదాతస్యానదీరూపాస్ప్రియతతే । తదాప్రభృత్యసౌసింధు లావణీ
భువివిశ్రుతా ॥ సాతదాహియత్వాశ్వాత్ప్రత్యేకంసాగరంగతా । శ్వే
దరూప్రప్రవాహేణవత్ప్రభా పరిషక్యతః ॥ అంగీకరకారసలిలం లావణ్యంల
వణామ్భుని । తదాప్రభృత్యసౌసింధురుదకేజలసంగమాత్ ॥ అత్యూషరత
యా రాజకలవణోదధిరీశః । తత్రోత్పన్నంతులవణం దోషాధికతయాము
నై ॥ నప్రతిగ్రహగతస్యకేచిదిచ్చంతిసూరియః । లవణంచాణుమాత్రంవా
ప్రతిగృహ్యన్వజోయతి ॥ తన్నిషక్యతం పరాకృత్య వింధ్యజేషేశావతా॥
మూర్తింకేయః ॥ లవణస్యాచలంధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్యోగమేనకృత్ । వి

ప్రాయశ్చిత్తముపాశవశం తః ॥ మహంతంసాశంభుక్త్యా పిశా
 చోభవతిధువం । పశ్యన్మహిమపాశ్యన్మహిమగోజాయతేసదా ॥ బ్ర
 హ్మకైవతే ॥ పూర్వజోన్మహిమంభుత్వాలాపణం జవల్లభాత్ । పుణ్య
 తీర్థప్రసాదేభేపుణ్యకాలేషుపర్వసు ॥ నిమగ్నరణితియాభాద్యమలోక
 ముపాగమః । మహద్భుగంతవాక్త్యాభువన్భువముపాపశక ॥ పిశాచజ
 న్మతామేత్యతదంతేస్వేదహవాద । అంశపక హస్తస్య గహికతోలో
 కవజితః ॥ శైవే ॥ ముఖజోబాహుజాద్భుత్వాలాపణమిదలంభువి పిశా
 చత్వంభవేస్తస్యస్వేదాంగోజాయతేపు ॥ తస్యపాపశుద్ధ్యర్థం పాశు
 శ్చిత్తమిదంద్విజైః । దర్శితంలోకరక్షాథకంతదహంకథయామితే ॥ ఏప్రా
 నుజ్ఞామహాపాశుపశ్చాత్రాపసమ్మళితః । సూత్యాశుద్ధనదీతోయే గత్వా
 పర్వతగహ్వరం ॥ కంటకంకాదంధృత్వాస్వ గంధూర్ధ్వాత్తనస్తదా
 తిక్తంస్త్రుతపిదేనంసర్వపాపపశుత్తయే ॥ నారాయణం హృదా ధ్యా
 యిత్వస్వపాపప్రణాశనం । ఆధారంసర్వమంత్రాణాంయావదస్తంగతో
 రవిః ॥ తదావీరమ్యసహసాగణనాంహృదిధారయత్ । తాస్తద్వయప్రమా
 జేనపిబద్ధోద్ధుమాదరాత్ ॥ స్వపెన్నారాయణస్యాగ్రే స్థండిలకవలేధు
 వః । తతఃపర్యైరుత్తాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥ ఏవంబుకుద్యయంకృ
 త్యానియతంవిధిపూర్వకం । రుద్రాధ్యాయంపరేజ్జప్యా ఉతివిష్టో రనుజ్ఞ
 యా ॥ ఎతద్వయోరభావేపిచాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ । పూర్వ వత్సవధ
 నాధాధికప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిం ॥ అన్యధానిషక్రాతిర్నాస్తీలవణాచల
 సంగ్రహే । నియతంమకచమకౌతరణ్యకంశాధ్వయాఃనారాయణంస
 ర్వమంత్రాణామాకరత్యాల్లవణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంభవతి । దశా
 ధ్యానంసకృజ్జప్తాసర్వపాపేప్రముచ్యతే ॥ తదేవాహ ॥ అత్యాశనాద
 తిపానాద్యచ్చక్షుగ్రాత్యగ్రహపీఠి ॥ అత్యాశనంసపిండికరణక్రొధాదిషునిమి
 త్తస్యాసాధోజనం ॥ అతీపానంశూద్రప్రపాదిషుపానం ॥ ఉగ్రప్రతిగ్రహః
 శూద్రాదేలవణాచలాదిప్రతిగ్రహః ॥ ప్రాయశ్చిత్తపక్షేపునస్సంసారం
 పూర్వవత్కృత్యాశుద్ధాభవతి ॥ నాన్యథేతి ॥ ఇతిలవణాచలప్రతిగ్రహప్రా
 యశ్చిత్తం ॥ అథగుడాదిశతధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంబ్రవత్తతాదౌ

—*గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మన్యే ॥ క్షో ॥ గుడధేనుస్తలము

యీశ్చుతధేనురనంతరం । ధేనుజకలమయీపశ్చాత్ మేనధేనురనంతరం॥మ
 ధుధేనుస్తతఃపశ్చాచ్ఛరగ్రాధేనుం త్రయా ॥ ధధిధేనురీతురసధేనుఃప్రత్య
 క్షిరూపిణీ ॥ ఇతిదశధేనువః ॥ తానాం పతిగ్రహేషుధక్ష్పథక్వాగ్రయశ్చిత్ర
 మాహ ॥ మూర్ధం డేహః ॥ ధేనుంగుడమయీంశ్చ త్వాతామలు కృష్ణస
 ర్వతః ॥ పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థయోదద్యానోస్పిశవరాట్ ॥ శైవేపుణ్యకా
 లేపుణ్యతీర్థయోరాజాగుడనిమికతాం । ధేను సగక్షికాండద్యాద్విప్రా
 యాధ్యాస్తమేదినే ॥ సోపిషిష్టపంచయాతితలై వ్రవసరిమోదతే । పుంర్భువ
 ముపాగవ్యమండలాధిపశర్వః ॥ గారుడే ॥ గుడధేనుసమభ్యుచ్చగంధ
 వస్త్రాదిభూషణైః । బ్రాహ్మదాయసుశలాయయోదద్యాతోస్పిముక్తిభాక్ ॥
 యోవిప్రస్తాంతదాగృహ్లాకపరలోకపరజ్ముఖః । యమస్యచరణాపఃపా
 లసూత్రనిషిడితః ॥ పునర్భువముపాగవ్యజాయతేభిల్లజస్సవాక్ । యాగాది
 కంతతఃకృత్వాశుద్ధిమామౌస్యనుత్తమాం ॥ కౌమే ॥ ధేనుంగుడమయీంగం
 ధవస్త్రాదిభిరలంకృతామ్ । పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థేపుణ్యక్షేత్రేనదీతటే ॥ యో
 గృహ్లాకపదీవిపాలాద్భ్రాహ్మణోధనలాభనః । యమలోకముపాగవ్య
 పీడితోయమకింకరైః ॥ భిక్షుజాతిర్భవేద్భూమా యాగాదిషు పరాజ్ముఖః ॥
 ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వాపశ్చాత్తాపసమన్వితః । విప్రాసుజ్ఞామవాహ్లాశు
 ప్రాతస్సామ్రాత్యయధావిధి ఇదంకరిష్యే యమంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ।
 ఇత్యుక్తావ్రతపరితప్తే ధేనుంతైశితసంకటే ॥ జలాహారస్తదా క్షిప్తేద్యావ
 త్ప్రతఃపునర్భవేత్ । ప్రాతరాభ్యక్షేధావీర్చరక్ నారాయణంవిభుం ॥
 చతుర్థకాలతయాత్రేయంవికంభోజనంచశేత్ । యావకమితీహస్తమాత్ర
 యవాకపక్వాభోజయేత్ । పునరస్త్రంగతేభానాపూర్వజజ్ఞపమాదశేత్ ॥
 జశ్చన్యశ్చంజయస్యన్నానభూనపూర్వకం । అనాధారోబహిరేణిహిరే
 వమకతినకసంఖ్యాముద్భూతాకతమేత్ ॥ ఎవంబుభుక్షుద్వయసీత్యా పంచగ
 వ్యంపిబేత్తదా । ఏవకృతే శుక్లస్నాన్దాన్నాన్యధా శుద్ధిమామౌయత్ ॥
 ఎతదాచరితాతక్తాపూర్వకస్యధవంశధకగాననప్రాయశ్చిత్రకృత్వా
 శుద్ధిమామౌతి ॥ పునస్సంసారరా ॥ ఇంగుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయ

—* లధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

శ్చిత్రం ॥ ఆథతిలధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ ॥ శవీపురాణే ॥ మ
 హాపుణ్యనదీతీర్థవిధిపాత్రేనవైధ్యతా । గ్రహణేసంక్రమేచైవ మన్వాదిషు

యుగాదిషు ॥ రాజ్ఞాదత్రాంతిలమయీం ధేనుంగంధాక్షతైరలం ॥ అర్చి
తాంయోద్విజోధ్యత్వా సవైమృశ్యవశంఽతః ॥ అనుభూయ మహాఘో
రాంవేదనాంధూతనిమిత్తాం । పశ్చాద్భవతివాపాత్సానిష్ఠుత్రో రోగ
వాక్ఘ్ని ॥ కొమే ॥ పుణ్యాలేఖపుణ్యోహే జన్మక్షేజన్మసంభవే
గంధాద్వైరర్చితాందతారాజభిస్తీలయాపిణిం ॥ యోద్విజఃప్రత్యహ్యశు
హ్యృత్వానివక్రృతింశుభం । తద్వైవమృశ్యమాహాతీహ్యనుసూయమహ
ద్భయం ॥ పశ్చాత్వాప్తీమహాఘోరో నిష్ఠుత్రోరోగవాక్ఘ్నిః । తిలాగ్నం
తీహయావంత్యాజినేధేనువత్సయోః ॥ తావద్భ్యుగసమాప్రాణి సరకేవాస
మశ్చుతే । తస్మైవనిత్యకమాణిక్షరం త్యైతస్పృతిగ్రహత్ । తస్మాత్పృతి
గ్రహాధేనోర్నిసాగరజతయావృష । గహికతోమఖిజారాంహితస్థానై
తత్పరిత్యజేత్ ॥ త్రైంశు ॥ పూర్వోక్తమ్వేషుపుణ్యేషుచినేషుపృథివితైః । భే
నుంతిలమయీంశ్చత్వా విప్రోభోః పరాణిః ॥ ఉస్యతిత్యంజ కామ్యంచ
ఇష్టాపూతాఽదికంచయత్ । సర్వంక్షరజితతాగతే దానమశ్రోత్రియే
థా ॥ తస్మైవనివక్రృతిరితంకధితామనిపుంగవైః । తద్ద్రవ్యంసంపరిత్యజ్య
దక్షిణామూత్రముద్వహాత్ ॥ ఆధానంవాక్రతుంవాపి కృత్వాసర్వస్య దక్షి
ణం । తతశ్చుద్ధిమహాపీతి పునస్సంసారరహర్వరం ॥ అన్యధానివక్రృతి
ర్నాసిపంచబాంద్రాచణైర్విరా ॥ సాగంజే ॥ దౌర్దాన్యస్థానివృత్త్య
థకంభేకుంతిలమయీంద్విజః । అగ్న్యధేయంచయగంవాక్పత్వాతర్వా
వశేషయేత్ ॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యనదోషస్తస్పృతిగ్రహత్ । అథవాపం
చభిశ్చందైర్శుద్ధిమహాపీతివైదికీం ॥ పునస్సంసారరహత్రైతనిత్యః మ
న్విసాహాతా । ఉభయంయఃపరిత్యజ్యకేవలంభోగౌలుపః ॥ తదంతేని
ప్రజోధూయాత్సమహారోగవాక్ఘ్ని ॥ ఇతితిలధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్

—ఋష్యతధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్.—

త్తం॥ అథఋష్యతధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమావా ॥ సాగంజే ॥ ధేను
ఋష్యతమయీంశుద్ధాంకృష్టాజినపరివక్రృతాం । స్వర్చితాం గంధపుష్పా
దైర్భ్యరాజభిఃపుణ్యసంగమ ॥ వృధాపరిగ్రహంశ్చత్వాద్విజోయాగాది భిన్వి
నా । యసుశాకముపాగమ్య కుంభీపాకేనిమజ్జి ॥ తదంతే భువమాస్య
వైద్యవోజానుతేభువి । అతోమహారోషభయా శ్చురిత్యాజ్యా ద్విజన్మభిః॥
త్రైంశు ॥ ధేనుమేకాంద్విజోరాజన్నజినేఋష్యతనిమిత్తాం । సవత్సంభూషణై

ర్వస్తైర్నిర్మిహారణతయావహక | కుంభీపాకెనిరుచ్చ్యశఃపీడితోయమకిం
 కరైః | తదంతెప్పదివీమెత్త్యవై ఇవానాంకులూర్ధ్వః || హీనజాతిమనర్వాను
 భూత్వామాత్యానిషక్యః | యాగాదికమకృత్వానేదేతస్తాన్మిముచ్యతే ||
 గాంధే కృష్ణాజినేషుపుణ్యేషునిర్మితాంఘృతరూపిణీం | పూజితాంరాజపు
 రుషేధేకానుయోముఖజోవమోత్ || తస్యైశ్చనరకః ఘోరఃకుంభీపాకస్స
 ముజ్జ్వలక | తత్రపక్వాపురఃపాషీపాష్టవై ఇజన్మతాం | హనాయానిమనం
 భూయోద్యాగాదిమపరాజ్ఞుఖః | పశ్చాత్తాపసమాయుక్తఃప్రాచయశ్చిత్రీభ
 వెత్తః || తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండే | ఘృతధేనుంరాజదత్తాన్స్వ
 ర్పితాంవస్త్రీమావజేః | పుణ్యకలేషుపుణ్యేహేప్రతిగృహ్యద్విజోయది ||
 ద్రవ్యలోభఃరీతాశ్చప్రాచయశ్చిత్రమిదంచరేత్ | సోమపుణ్యతీర్థేషు సన్న
 త్యాప్రాతర్గృహవిధి || స్వగృహా పునరాగమ్యస్వగృహ్యగ్నోవిశుద్ధయే | అ
 స్నీంధనాదికంకృత్వా అజ్ఞానోగాంత మాచరేత్ || తస్మిన్నగ్నోన-శ్చిక్ః
 కూశ్మాండంజుహూయాచ్ఛతం | తదిథాంగంహోమంచ కృత్వా శుద్ధిమ
 వాప్నుయత్ || నిరాహారస్తదాత్మియైశ్చయోవాధేనుస భవం | అధశ్చా
 యీభవేత్తత్రపత్నీపుత్రవిజితః || ఏవంపరిధినంకుర్యాత్సంఖ్యాయావ
 త్సమాప్నోతే | తదేథోజయేద్గవ్యం హోమశేషంశుద్ధయే || బ్రహ్మ
 నాన్యజయేశ్చత్పరికమ్యప్రణమ్యక | స్వయంచ హరిణంకుర్యాత్పు
 త్నీపుత్రసమన్వితః || ఏవంకృత్వాద్విజశ్శుద్ధోన్యగ్నధాపాతకిభవేత్ | ఏత
 దాచరణేస్ససమథః || పూర్వైశ్చత్పర్ధహారాధకప్రాచయశ్చిత్రం విశు
 ద్ధిదం || ఇశ్యక్తరీత్యాంధనవతిథాగనపూర్వక త్ప్రాయశ్చిత్రంకృ
 త్యాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతిహేనుద్రాఘృతధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ||

—*జలధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

అధజలధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ || సాగంధే || శృణువత్స ప్రవ
 త్సోమజలధేనుప్రతిగ్రహ || అమాయాంపరస్సంక్రాంతోద్వాదకపూజిక
 మాదిశే | మహాక్షేత్రేషుపుణ్యేషు తథాపుణ్యాలయేషు | కృష్ణాజినే
 విమానయధేను జలమయీంశుభాం | అచికతాంగందపుష్పదైత్యధక
 మకమాగేణరాజభిః | దతాంద్విజోవృధాగ్రహేద్రవ్యలోభపరాయణః ||
 ఆశ్వినఃపరలోకాధకమకృత్వానిషక్యంయది | సోనుభూయ మహత్ప్రా
 శుంయమలోకేతదాజ్ఞయా || పునర్భూకభాగనూసాద్యజాయతేకచ్చసో

మహాః । అతిఃప్రతిగ్రహోద్దాహః పూర్వజానామి హస్త్యతః ॥ కౌమేః॥
 ధృత్వాజలమయింధేఽం ద్విజోలోభపరాయణః । అతేతాంప్రభుభిః
 పూతాంశాస్త్రపూతేనఃత్తకానా । యాగాదికంపరాకృత్పరాకృత్యై
 వనిష్కృతిం ॥ స్థిత్యాత్మారోదకేకూఢ తదంతేభువమావిశేత్ ॥ అగా
 ఢేజాయతేకూమోహదెజలపరిష్కృతే । ఏతద్దోషభయాద్భూపత్యా
 జ్యోవిప్రైఃప్రతిగ్రహః ॥ మాత్యైగ్ ॥ ప్రతిగ్రహ్యాద్విజోలోభాద్దేనుంజల
 మయింస్పృహత్ । యాగాదికంస్వశుద్ధింవా హ్యేత్యాభాగలాపః॥
 యమలోకేమహాఘోరేపీత్యాత్మారోదకంబలాత్ । తదంతేత్రసమాగత్యజా
 యతేకచ్ఛపోజతే ॥ ఎతద్దోషోపశాంత్యథకం ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ।
 గంగాయాంవాభగౌతమ్యాం కృష్ణకణ్డ్యా సదీతతే ॥ కావేర్యాం తుంగ
 భద్రదాయాంచాపాత్రగంధమాదనే । ఆశ్వినోయదియ తీర్థకంపూర్వోక్త
 ష్వేషుసంభవేత్ ॥ అరుజ్జాప్యద్విజైస్సాకం గత్యాపుణ్యోజకంతదా । ని
 మిత్తంకీర్తయిత్యాథ స్నానంమాసల మాగళః ॥ త్రిసహస్రంచద్విశ
 తం వింశత్యుత్తరమేవచ । ఏతత్యుత్వావిశుద్ధాత్తాపరివత్సన్నిభాతదా॥
 ఎతత్వాపవిశుద్ధ్యథకంప్రాయశ్చిత్తంద్విజన్మనాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నో
 తి జలధేనుప్రతిగ్రహత్ ॥ పరిష్కస్మిన్నిధౌయధాశాస్త్రం పూర్వవత్కృ
 త్యావశ్యాత్సానాదికంకృత్వా పంచగవ్యంపీత్యాబ్రాహ్మణా న్బౌజయే
 దితి ॥ ఇతిజలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథక్షీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

—క్షీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

యశ్చిత్తమాహ ॥ సాక్షంధే ॥ పురావణ్యుఖీరాబ్ధారమాజాతా సథే
 నుకా । సవత్సాక్షీరసంపన్నాసర్వావయవసుందరీ ॥ పోషయా మాసజ
 లధిమగ్ధధేనుంసవత్సకాం । పురుషోత్తమాయలక్ష్మీంతాంప్రదదౌ స్వసా
 షీణే ॥ సప్రాయశ్చత్సతాంధేనుంపుత్రివాశ్సల్యగౌరవాత్ । యయాచేజ
 లధింధేనుంవృతహాపాపమోచనీం ॥ తథేతప్రదదాసి ధుదకారోవస్మైత్రి
 వాచికం ॥ తాందుగ్ధధేనుమాదాయపునఃప్రిపాయత్స్వమాలయం । ధివ
 ణాయస్వవృత్తాంతంకథయామాసదేవరాట్ ॥ పుణ్యకాలఉపాయాలేదు
 గ్ధధేనుంసపుత్రణీం । దాపయానాసవిప్రాయశ్చత్రహత్యావిముక్తయే ॥ త
 దాప్రభృత్యసౌధేనుబ్రహ్మహత్యావినాశినీ । రాజాయఃప్రదదౌ ధేనుమ
 ర్పితాంకృష్ణచమికణీం ॥ సర్వపాపవిముక్తౌవిష్ణులోకమవాప్నుయాత్ ।

యోవిప్రస్సర్పితాంధేను నిమిత్తాంధుగ్రహపిణిం || ప్రశ్యగ్మహా ధౌ
 లాథాత్సంప్రాప్తేపుణ్యపర్వణి | సకాలవశమాపన్న స్త్యనుభూయమా
 ద్భయం || తద. తేనువయాసాద్య మృతదారోభవెద్భువి || కేవలరాణే
 పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేపుణ్యక్షేత్రేజనాధిప | యారాజాస్సర్పితాంధేనుం
 నిమిత్తాంధుగ్రహపిణిం || విప్రాణువేదవిదుషేప్రదద్యాత్సోపిముక్తిధాత్ ||
 ఏతాదృశీంధుగ్రహమయ్యాంద్విజోనిపాకరణాద్వహా || తస్యేహాఃపగ్మతిర్న
 స్తిపంచచాంద్రాయణాద్యతే || తస్మాద్విమవాప్నోతిదుగధేను ప్రతిగ్రహా
 త్ || లెంగ || పుణ్యకాలేషురాజేంద్ర పుణ్యపర్వసువాద్విజః | దుగ్రహే
 నంప్రశ్యసంభృతవృధాభోగపరాధుః | కన్యైషానివక్రతిర్భక్ష్టా పం
 చభిశ్చంద్రభక్షణైః || ఆధానయాగప్రాప్తానప్రాణశ్చిత్రం || పంచగ
 వ్యప్రాశనమేవ || తదాహ || కొమే || ద్విజోదుగ్రహమయాంధేనుప్ర
 తిగ్రహ్యజనాధిపాత్ | యాగాదికంప్రమర్శిత పంచగవ్యపిబేత్తతః || ఆ
 కృత్వాద్రవ్యలాభేసహ్యశక్తఃపాపభీనదా | పంచచాంద్రాయణై శ్శుద్ధి
 ర్నాన్యధాభిధానేవపితి || ఇతితీర్థధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం || అథ

—*మధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం.*—

మధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ || సాగందే || అథాపరంప్రవ
 య్మిప్రాణశ్చిత్రంవిశుద్ధయే | మధుధేనుగృహీతృణాంద్విజానాంహి
 తకామ్యయా | సాగరజేప్రవృత్తానాంభోగేచ్ఛానాంశృణుష్యమే | పుణ్య
 కాలేషుసంక్రాంతావృత్తితాదిసంభవే || కల్పితాంమృగైః పాత్రై
 రర్చితాంరాజవల్లభేః | మధుధేనుంసవత్సాంసనర్వాలంకాంధూషితాం
 గృహ్నియాద్యోద్విజోలాథాత్పద్యః పాపమహత్తుయాత్ | యమశాలాం
 ప్రవిశ్యాథపుష్పవముపాగతః || మధుగృహీతృవేత్సోపి యదితన్నివక్ర
 తిర్నచేత్ | కథంచన్నివక్రతిర్దృష్టా తేషాంపాపతాత్మకాం || పంచ
 చాంద్రాయణై శ్శుద్ధిర్నాన్యైశ్శుద్ధిరీతా || త్రైద్రధేనుఃక్షుద్రజాతేర్ద్వి
 జైర్నిప్రతిగ్రహ్యతే | దైవాద్యశీవాలభ్యేత పంచభిశ్చంద్రభక్షణైః || శు
 ధిమాప్నోతిసర్వత్రమధుధేనుప్రతిగ్రహాత్ | ఏతద్విప్రాప్తృతిగ్రహేప్రా
 ణశ్చిత్రంచాహుజెభ్యోద్విగుణం | ఊరుజెభ్యస్త్రగుణం | పాదజెభ్యశ్చ
 తుగుణం | సంకరాజాతిభ్యఃపంచగుణపేదతవ్యం || తదాహ || బ్రహ్మ
 కైవతే || ప్రాణశ్చిత్రంద్విజాతిభ్యః ప్రతిగ్రహ్యకథంశనయ్యావదుక్తం

తదేవాలుఃశాహుజైభ్యోద్విధాన్పుతం । ఊరుశేభ్యస్తిగ్రహప్రాక్తం పా
దజైభ్యశ్చతుగుణం । ఎతేభ్యోష్ణతిరికైభ్యః పంచధాపరికీర్తితం ॥ స
ర్వవజ్రేభ్యోస్సర్వ దానప్రతిగృహీతృజామేవం ప్రాచయశ్చిత్తంచదితవ్యం ॥
కలాయుగసంకరజాతయోబహ్వ్యః । తత్ప్రతిగ్రహస్యఃపిథత్వాత్పా
చయశ్చిత్తశాహుశ్యముక్తం । ప్రాచయశ్చిత్తవిహీనాద్విజాః శ్లేష్మమధ్యస్థమ
క్షికావన్నానాజాతిషుసంభవంతి ॥ అతఃప్రాచయశ్చిత్తమేవప్రతిగృహీతృ
జాంసాధనసంచాన్యత్ ॥ యస్యయస్యప్రతిగ్రహస్యధమకాస్తై ప్రతిప
దోక్తంయద్యత్పాచయశ్చిత్తంతతరతరవ్యంద్విజన్మభిః ॥ నాస్యధాశుద్ధి
రీరితేతి ॥ ఇతిమధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అధశర్కరాధేనుప్ర

—శర్కరాధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం—

తిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ధేనుం శర్కరయాకృ
త్వాసవత్సామజినేశుభాం । యోరాజాద్విజవర్యామదద్యాత్పుణ్యైగమే
ముదా । అర్చితాంగంధపుష్పాదైర్వృణహుభిర్హావదైర్వృతాం । సగ
జ్ఞేష్విష్టుభవసంయాజదాచంద్రతారకం ॥ శివధర్మోత్తరై ॥ కృత్వాజి
నేషుయోధేనుంశర్కరాభిరంతకృతాం । అర్చితాంగంధపుష్పాదైర్వృన్విపా
యాధ్యాత్మవేదినే ॥ దద్యాత్పుణ్యతమేకాలే తిథేషుగ్రహజేషుచ ॥ సత
స్యపునరావృత్తిర్బ్రహ్మలాకాత్కదాచన ॥ విష్ణుధర్మోత్తరై ॥ కృత్వా
శర్కరయాధేనుంపుణ్యకాలేషుపర్వసు । దద్యాద్ధక్షిణయాసాధకం విపా
యాధ్యాత్మవేదినే ॥ సనిస్తరిసంసారంనావాభింనావికాయధా ॥ ప్ర
తిగ్రహేవోషమాహ ॥ మహానారదీయే ॥ యోగ్యస్త్రియాద్విజోధేనుం
పుణ్యైశ్శర్కరయాచితాం । పుణ్యకాలేషుతిథేషుద్రవ్యలాభపరాయణః ॥
మహాంతంబరకంభుక్తోస్థావరత్వమజాశ్చుయాత్ । తస్యైషానిష్కృతి
దృక్ష్టామనిభిఃబ్రహ్మవాదిభిః ॥ స్నాత్వాప్రాతర్యధాచారందంతధావన
పూర్వకం । విభూతింవిశ్వరూపంబహ్మ్యాభ్యుమూలమతఃపరం । జపక్
త్రివణస్నానంకృత్వానిత్యమతంద్రిశః । ఆసాయంప్రాతరారభ్యసంఖ్యయా
గణయేత్జపం ॥ ఛలాహారోత్రకతకవ్యఃస్వపేదైవసమీపతః । పునఃపరేద్యు
రుత్థాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥ యదాభవేత్తత్యైరియుతంతదాశుద్ధిమ
వాప్నుయాత్ । యదైవసంగ్రహేదైనుంశర్కరాయాఃపుథగ్ద్విజః । త
దాపాపాన్యనేకానిప్రవిశంతిప్రతిగ్రహే । తత్తాపశోధనాథాయప్రా

యశ్చిత్తమిదంశుభం । ఆధానంవాప్రకుర్వీతయాగసాధనముత్తమం । సర్వే
పాంసప్రతంతూనామధానంప్రథమంవిదుః । వశానాంచయధావిప్ర
దేవానామపివాసవః । భృగుర్వశీరాంప్రవరోవాచాంసత్యంయధాభవేత్ ॥
తథైవసర్వయజ్ఞానామధానంమూలకారణం । ప్రాయశ్చిత్త మిదంవాపి
హ్యధానంవాద్విజశ్చరేత్ । తాభ్యాపాపవినిముక్తః పయాతి పరమంప
దం ॥ ఇతిశర్కరాధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథకథిధేను ప్రతిగ్రహ

—కథిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౧—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగ్రహే ॥ శృణుషణ్ముఖవత్కృమిదధిధేను ప్రతి
గ్రహే । ప్రతిగృహీతుర్విప్రస్య దోషాభవశస్సదా । తద్గ్రహ్యత్వాగ
మాత్రేణఆధానంయజ్ఞ మేవవా । కృత్వాశుద్ధివాపాప్నోతి కమ హూ
జాయతేభువి ॥ శివధమోత్తరే ॥ కథిధేనుమలంకృత్యగంధవస్త్రాదిధూ
షణ్డేః । అభ్యర్చ్యవిధివద్భక్త్యాద్యాద్యోపిప్రపుంగవే । నతస్యయమచా
ధాస్తితదృహేనాపవేశనం । తద్గర్భనంచారాశేంద్ర నభజెజ్జన్మజన్మని ॥
బ్రహ్మకైవలైః ॥ యోరాజాపుణ్యకాలేషుత్రుణ్యశ్చిత్తమపర్వసు ॥ కృష్ణాజి
నైకధిమయాం ధేనుకృత్వాసవశ్శికాం ॥ ఆభ్యర్చ్యగంధ వస్త్రాద్యైర్వి
ప్రాయాధ్యాసంవేదినే ॥ సతంమృశ్శురవాప్నోతిచవాగ్ధిర్నవతసహరః । అ
శ్రైవిష్ణుపదంయాతి యానదింద్రాశ్చశుద్ధవశః । బాహుబోధేనుమారాధ్యద
ద్యాతిగృష్టాజినశుభాం । నతస్యపునరాన్య త్రిబ్రహ్మలోకాలగదాచన ॥
ప్రతిగృహ్యద్విజోధేను రాజ్ఞఃపుణ్యదినేష్యహ । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకు
త్వాన్వద్ధుభాగతః ॥ అథవాధానంకర్తృయజ్ఞంవాసర్వదక్షిణం । ఋణ
నిగ్ధావనింకుర్యా శ్చుద్ధస్సాన్య త్తప్రగ్రహేత్ ॥ చాత్యే ॥ కథిధి
స్సుకృతాంధేను మచికాంసన్వియావణ్డేః । పూజితాంగంపుష్పాద్యైః
పుణ్యకాలేషుపర్వసు ॥ తీథేషుశేవఖాతేషు ప్రతిగృహ్యన్వజ్జిది । అ
కృత్వానివహ్యశింతత్య సభవేద్గంధకూషకః ॥ డేవీత్రణే । తద్దోషో
పశవంరాజక శృణుసర్వప్రయత్నతః । ప్రాతస్సాన్వత్వాదీతోయేనిత్యక
ర్తృసమాప్యవ ॥ నిన్యోహామందకుర్వీత సృతమూలముపాశ్రింశిః । కృత్వారు
ద్రజపంత్రం యావదస్తయయోభవేత్ ॥ తదావిరమ్యమంసాఫలాహారంస
మాచరేత్ । గృహంకత్వాస్వపేత్తాత నారాయణమునస్తరక ॥ త్రునఃపరి
ద్యురుత్థాయపూర్వజ్జపమాచరేత్ । శృగ్రియతంపూణకామేతితావ

త్వారణమాచరేత్ | అశక్తానులభంతాత ఆధానం యజ్ఞ మేవనా | తతశ్చ
ద్ధిమవాప్నోతి విప్రోధేను ప్రతిగ్రహాత్ || ఇతిదధీదేను ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం || అథతుర సధేను ప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—* ఇతురసధేనుప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తం *

వామనపురాణే || యోరాజాపుణ్యకాలేషు ధేనుమిత్యుసోద్భవాం | అస్మి
తాంగంధపుష్పాద్యైః పూజితాం సర్వభూషణైః || విప్రాయవేదవిద్యుషే
కాంతాయాధకుటుమ్బి న | దద్వాద్దక్షిణయాసాధకం శరాజావిష్టుమంది
రం || గత్వాస్థిత్యాచిరంకాలం భూమండలపరిభ్రమేత్ | తత్రాపిజ్ఞానమా
సాద్యదానధర్మశరాయణః || కృత్వాధర్మానశేషేణ విష్టుసారూప్యతాంప్ర
జేత్ || మహాభారతే || కృణుధర్మప్రవక్ష్యామిధేను మిత్యురసోద్భవాం
అచింతాంశాస్త్రమగ్రేణ భూషితాంబహుభూషణైః || పుణ్యకాలేషు
సంక్రాంతావయనద్వితయేతథా | అధోదయమహశ్చక్ష్యే గ్రహణేదన్త
సూర్యయోః || రవయిత్యాజినసస్య స్విప్రాయాధ్యాత్మవేదినదక్షిణాభి
శ్చబహుభిదద్యాశ్శల్లానోయదా || తదావైః కుటుమ్బోతి పునతావృ
త్తివజీతం || నృసింహపురాణే || కృతాంరాజపురుషేరి తూర్వవ
రసేనతాం | అవయిత్యావిధానేన హ్యచింతాంగద్విజన్తే || దక్షిణా
భిర్యథోక్తాభిదద్యాన్తససిస్పృహః | తస్యదేవః ప్రసన్నస్సాన్విత్ప్రసాద
దాయకధాత్మతా || తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ బ్రహ్మాండే || పూర్వజో
బాహుశాద్భూత్వాధేనుమిత్యురసోద్భవాం | అప్యన్విదవృత్తింపశ్యాదా
ధానంవాక్రతుంచవా || యమలోకముపాగమ్య సుకానకవింశతిం | అను
భూయ ససాపాత్తాగో మాయుభవతిషీతా || మాత్స్యే || విప్రో
ధేనురసమంబాందత్తాం రాజకుమారకైః | గృహిత్యాపుణ్యకాలేషుతస్మి
షక్తుతిపరాజ్ఞుః || యాగాదికంపరాకృత్య గోమాయుభవతిధ్రువం |
తస్యైసానిషక్తుతిద్వైష్టా విష్టునాప్రభవిష్టునా || ప్రాతరాంభ్యమేధావి
స్సాత్వానిత్యంసహస్యచ | యేషామూలముపాగమ్య పరేదుఃఖిషత్త్రయం ||
సంఖ్యాంసముద్వహాన్ సమ్యగ్గృహదస్తజ్ఞకౌంఠిః | తావజ్జపాద్విరమ్యాధ
ఫరాపోరంసమాచరేత్ || స్వశేషే సమీపేతుకృతంపాపమనుష్టరకాపరే
ద్యుః ప్రాతరుద్ధాయపూర్వపజ్జపమాచరేత్ || ద్వ్యయుతంపూజితామే
తితతశ్చద్ధిమవాప్నుయాత్ | ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంయాగాద్య కరణవిషయః

త్రత్వాస్తా పంచగవ్యమాత్రం ప్రాయశ్చిత్తం । ఇతీక్షురసథేను ప్రతిగ్ర
= సాక్షాద్ధేను పతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. =

హ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అసాక్షాద్ధేను ప్రతిగ్రహప్రాయ శ్చిత్తమాహ
మాత్యే ॥ ఏతాసాందశధేనానాం ప్రత్యక్షాపాపవాశినిమహాపాపవిశు
ద్ధ్యర్థం బ్రహ్మణాఃస్థితాపురా ॥ రాజావావిప్రమాత్రోవాదశనిషాధిపా
పివా । ధేనుమేశామలంకృత్య హ్యభ్యవ్యవవిధిపూర్వకం ॥ పుణ్యకాలేషు
పుణ్యక్షే యోద ద్యాద్విప్రపుక్లవే । సయాఃవిష్టుభవనం దేవైస్సహనతాదీ
ప ॥ త్రైంక ॥ ధేనుయస్సమలంకృత్య పుణ్యకాలేషుపర్వసు । అభ్య
వ్యవగంధపుష్పాద్యై ర్యోద ద్యాద్విప్రపుక్లవే ॥ సయాతిబ్రహ్మణాఃస్థానంయ
త్రగత్వానశోదత ॥ పశ్చాద్భవముపాగమ్య సభవేస్థిరాధిపః ॥ మ
హారాజవిజయ ॥ ధేనుమేశామలంకృత్య పుణ్యకాలేషుపర్వసు । పుణ్యక్షే
త్రేపుణ్యదివే వ్యతీపాతేదవైధృతా ॥ యోద ద్యాద్విప్రవర్ణయసయాతిప
రమాగ్గతిం । తునస్సవముపాగమ్య రాజాభవతిధార్మికః ॥ సాగ్రదే ॥
ధేనుంప్రోసు గృహీయాద్వృధాభోగపరాయణః । అకృత్వానివక్తుతింలో
భాద్వ్యశీభవతికానన ॥ తద్దోషపరిహారాధం జపేద్రుద్రమధాయతం
తదాదోషవినిర్ముక్తశ్శుద్ధిమాప్నోత్త్యనుత్తమాం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ యో
ధేనుంసమలంకృత్య దశేన్ద్రేనయాయసిం । గన్ధత్రయేతుతైర్వస్తైఃస్సర్వా
భరిణిరూపితాం ॥ దత్తాంరాజకుమారేణ పుణ్యకాలేషుపర్వసు । ప్రతి
గృహ్యద్విజోలోభాదృత్వాఃప్రకృంకుభాం ॥ వ్యాశీభవతి దుష్టాత్కా
యాగంవాదానమేవవా । ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యధికంరూద్రంద్యయితమచ్య
తే ॥ ఉపక్రమ్యతదానింవాపరేద్ద్యుర్వాపరేన ॥ స్నాత్వాప్రాత్యధాచా
రంనిత్యకమేసమాప్యచ ॥ రహస్థానంసమాగమ్యసంఖ్యాంమనసిధారయత ॥
ఆరభ్యచోదయాద్వారస్తమేతిదివాకరః ॥ విరమ్యనియమంపశ్చ శ్ఫలా
హరప్రకల్పయేత్ ॥ స్వపేద్వాస్వగృహేదీపనమిపెన్ద్రేణేత్రణి ॥ పరే
ద్వ్యగేశంకుర్వీతయావస్సంఖ్యాసమాప్యతే । తతశ్శుద్ధిమశాప్నోతియజ్ఞదా
నపరాజ్ఞుభః ॥ ఇదిసాక్షాద్ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అరాద్రకృ

—*అసాక్షాద్ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

స్థాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగ్రదే ॥ శృణుపుత్రప్రపత్యౌమి
ఆర్తస్థాజినంకుభం । తిలై రాశ్శూన్యంపునుద ద్యాద్వి ప్రాయశ్చిదు

తే || సనరఃపాపనిముక్తౌబ్రహ్మలోకంసమశ్నుతే | పశ్చాద్భవమపా
గమ్యసప్తజన్మభవేద్విజః || తత్రాధీశ్వరుతంసహ్యగ్భిష్టాజ్ఞాసమవాప్య
చ | తేనజ్ఞానేనమహతానిర్వాణంసమవాప్నుయాత్ | సూర్యసోమగ్రహే
రాజకమన్వాదిభుయుగాదిమ | అయనద్వితయేచైవవ్యతీపాలేచవైధ్యతౌ
సంక్రమేషువిజన్త్యేకనీతీరేసుగాలయే | స్వస్యకౌవాపిరాజేంద్రపుణ్య
క్షేత్రేషుపవ్యసు | సరోయస్సమ్యగభ్యజ్ఞాకృత్యాజినందృఢం || కల
పూణ్యంద్విశేంద్రదాయహ్యర్చితాయనుభూషణైః | దద్యాద్దక్షిణయాసా
ధశంతస్యపుణ్యఫలంశృణు || యావంత్యజిరోమాణి యావంతస్తత్రవైతి
లాః | తావద్యుగసహసరాణి బ్రహ్మలోకమవాప్నుయాత్ || లింగపురా
ణే | తిలపూణ్యంపుణ్యకాలేఅద్రీకృష్ణాజినంసరః | అభ్యజ్ఞాగంధవస్త్రా
ద్యైస్సహ్యకుష్మాక్షతాభిః || యోదహ్యప్రపర్యాయసగచ్ఛేద్భిష్టా
ణఃపదం || తత్ప్రతిగ్రహదోషప్రాయశ్చిత్తమాహ || నామంజే || ఆ
ద్రీకృష్ణాజినంజ్ఞాపుణ్యకాండపాగతే | యోవిప్రఃప్రతిగృహీయాత్స
నద్యఃపతితోభవేత్ | నిత్యంవైమిత్తికంకామ్యం యాగాదికమంతరం |
తదానశ్యంతికమాణిగాయత్రీజపవతచ || యమలోకముపాగమ్యఘృక్వా
తత్రమహద్భయం | సపాపీభువమాసాధ్య నారీత్వం సప్తజన్మసు || చ
తుర్వింశతిమతే || యోవిప్రఃపుణ్యకాలేషుత్రిమాద్రాణంతిలైర్యుతాం |
తాంద్విజఃప్రతిగృహీయాద్వృథాభోగపరాయణః || తదానశ్యంతికర్తాణి
ఇష్టాపూతాదికానిచ | తదాహృత్యువశంయోతిపుణ్యభృంశాద్యమాలయే ||
మహంతంసరకంధుక్వాస్త్రీజన్తతదనంతరం || ప్రాప్తోతీతిశేషః || బ్ర
హ్మంజే || తిలపూణ్యంపుణ్యకాలేచర్తాద్రీకంరాజవల్లభాత్ | ప్రతిగృ
హ్యద్విజోమోహాత్సప్తతంతుపరాబ్దుభిః || యమలోకముపాగమ్యచిరంస
రకభాక్తతః | నానాజన్మానుభూయాశుకృతలాసోభవేద్భువి || తస్మైహిని
వహ్నతిద్యుష్టా మనిభిష్టావాదిభిః | అపమృత్యుతారణమార్జనంపూ
ర్వవత్కుత్వాతదనంతరంప్రాయశ్చిత్తం || ప్రాతస్సాంత్యాకలైస్సమ్య
గఘృమషణ్మూర్వకం | ఆర్ద్రవాసాస్తటంగత్వా హ్యనుజ్ఞాప్యద్విజన్త
నః || ప్రతిగ్రహవిశుద్ధ్యథశంతు తు మహాథనజ్జలాః | ఇతిప్రార్థ్యద్వి
జాన్సర్వాన్పరిక్రమ్యప్రణమ్యచ || తప్తకృచ్ఛక్రయంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోత్యనుత్రమాం || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్తాపుసస్సంసారమాచరేత్ |

పంచగవ్యంపిబిశ్యచ్ఛాచ్యుద్ధౌభవతితాకికః || కృచ్చాచిరజేనప్రాణశ్చిత్తం
పునఃకషాపూర్వకంకృత్వాతదంగప్రాయశ్చిత్తేన పూతోభూత్వాయాగా
దికంకుర్వాత్ || అన్యధాపునఃకర్మాసంభవేయాగాదికంసఫలతిపునఃకర్తే
వహ్యచార్మకృత్వాజాంసర్వకర్మసాధనం | వోచేన్యలముష్టప్రత్యాశనవత్ || అ
తఃపునఃకషావబలవత్తరం || ఇత్యార్చ్యకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ||

—*తిలకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

అథతిలకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కండేయః || తిలైరా
పూర్వయశ్చర్మదద్యాత్పుణ్యైగమేనసః | నతస్యయమలోకోస్తివైకుంఠేవా
సమశ్చుతే || కార్తే | పుణ్యకాలపుణ్యదినేసాంగకృష్ణాజినేతిలాక్ష | నిక్షిప్యవి
ప్రవర్జాయయోదద్యాత్పుణ్యభాగ్ || సూరించ || పూర్వవత్తీలసంయు
క్తంకువటంచర్మద్విజాతయే | పుణ్యకాలేషుపుణ్యహేయోదద్యాత్సోపివై
సూరిః || అజినంయోనుగృహ్ణీయాద్భవగ్రంవిప్రస్తిలైర్మృతం | అపమృత్యుమ
వాప్నోతిసూరిత్వంప్రాప్నుయాదిహ || దానసాగరే || పుణ్యకాలేషుపుణ్య
హేపుణ్యతీర్థేశ్వరోత్తమ | తిలకృష్ణాజినేధృత్వావృధాభోగపరాయణః ||
యమలోకమవాప్నోతిస్థిత్యాధుంజన్మహద్భయం | పునర్మరీచ్యమాప్నోతి
తిలచమప్రతిగ్రహే || ఆర్చ్యకృష్ణాజినేపూర్వంప్రాణశ్చిత్తం ప్రదర్శితం |
పాదహీనంద్విజంకుర్వాత్తిలకృష్ణాజినగ్రహే || పాదహీనంపచోత్తరసప్త
తితప్తకృచ్చాచిక్రత్వాపునస్సంసూరించపూర్వవత్కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి
నాన్యథేతి || ఇతితిలకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథయోగవ్రతాది

—*యోగవ్రతాదిషుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

షుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మత్స్యే | అధికనారీశ్వరోయో
గయోగేహరిహరాత్మక | లక్ష్మీనాగాయజేయోగవ్రతేష్వస్యేషు షణ్ముఖ ||
కృష్ణాజినేవ్రతాంగత్వాన్నదోషఇతిగోవిలః | తథాపిశృణువత్సామిప్రాయ
శ్చిత్తంవిశుద్ధిదం || మహానారదీయే || యోగేషువ్రతకాలేషుఅధికనారీశ్వరా
దిషు | యోదద్యాదజినంవిప్రవ్రతంతస్యఫలప్రదం || పురానారాయణో జే
వోలోకానసంహృత్సూచాత్మని | నిధాయజలధౌశిశ్లేదీఘకాలమరిందమః ||
తన్నాథౌనైవలంబజ్ఞైతత్తాధూశ్చంకిజంమహత్ | పీఠంబుధుంబుహన్నా
శంరక్తకుంకుమకేసరం || సహస్రపత్రతరణంపత్రప్రకనకోజ్జ్వలం | తత్రజ
జ్ఞేవిధాతాదవ్యస్తాపీజ్జగతాంశతిం || హరిఃప్రసన్నవదనోబభాషేకమలాస

నం॥ సృజవిశ్వమిదంభగ్రచేదాన్యజ్ఞాకద్విజానపి॥ ధేనుంచాణీకరతౌఠాఢమా
 లస్యంమాకురుష్వహ॥ ఇశ్వక్వాభగవాన్విష్ణుస్తతే॥ శాంతరథీయత॥ బ్రహ్మ
 తదనధార్యాభృష్టకాన్విశ్వమీజసా॥ వెదాన్యజ్ఞాకద్విజాన్లాశ్చ తస్యం
 త్రాంత్రతసాధకా॥ అరణింనుక్సుగ్రహదర్శింధుగ్రహం జహ్వంతిదాయు
 ధం॥ కృష్ణాజించముసలములూఖలమతఃపరం॥ పాత్రాణ్యన్యానివిశ్వాత్తా
 ససజఃజగదీశ్వరః॥ వ్రతేషుయజ్ఞదానేషుబ్రహ్మద్యౌవ్రతాదిషు॥ ఆజినం
 దానపూజ్యకథంకదావిప్రేభ్యఆదరాత్॥ తదావ్రభ్యత్సదశ్చమఃప్రసిద్ధి
 మగమచ్ఛవి॥ యస్త్వైతచ్ఛమదానేషు వ్రతేషునిమేషుద॥ ప్రధానం
 కురుతెసోఽబ్రహ్మర్వాణమౌన్నయాత్॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా
 హ॥ మార్కండేయః॥ యాగాదిషువ్రతేష్వైతత్ప్రతిగృహ్యద్విజోత్తమః॥
 ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్యాత్పునస్సంసారవజితం॥ దశాయుతానిశాయ
 త్తీరధఃనారీశ్వరైశ్చతే॥ తథాచరిహరేశుగోలక్ష్మీవారాయణేతదా॥ ఉ
 గ్రవ్రతేషుదానేషుపుంపంథ్యత్సహరాదిషు॥ ఏతేషువ్రతేషుకృష్ణాజినానా
 మంగత్వాల్లఘుప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥ ఆర్ద్రకృష్ణాజినాదేస్సవ్యంప్రధాన
 త్వాత్ప్రాయశ్చిత్తచామశ్లం॥ పునస్సంసారశ్చ॥ ఏతేషువోధయంఉక్త
 ప్రాయశ్చిత్తమేవాలం॥ ఇతియోగాదిషుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

==తిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం==

అథతిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగందే॥ యోరాజాపుణ్యకా
 లేషుపుణ్యధేషుపర్వసు॥ తిలపద్మంధాశాస్త్రమర్చయిత్వాద్విజన్మనై॥
 దద్వాదక్షిణయాసాధకంతస్కంతానైవవిద్యతే॥ పునర్భవముపాగవ్యమం
 డలాధిపతిర్భవతే॥ బ్రహ్మకైవతే॥ తిలపద్మంద్విజోధృత్వారాజ్ఞఃపు
 నేషుయః॥ సతుదేహవిశుద్ధ్యర్థంవడబంకృచ్ఛగ్రమాచరేత్॥ పునస్సంసార
 రపూతాత్తాశుద్ధిహాస్తితిదైహికీం॥ త్రైంగేప్రతిగృహ్యద్విజోలోభాదో
 గత్యస్తాపరాయణః॥ తిలపద్మంసముత్పన్నంరాజధిఃపుణ్యసంగమే॥ పునః
 కథాప్రకుర్వీతతతఃపశ్చాచ్ఛుణుష్వమే॥ సమ్యగ్విషైరనుజ్ఞాతక్షడబంకృ
 చ్ఛగ్రమాచరేత్॥ తతఃపాపవిముక్తస్సాన్యన్నదానైర్వాన్యకమభిః॥ ద్వి
 జోలోభపరాయణాభోగశ్చయతిలపద్మంధృత్వాపూర్వంపునస్సంసార
 రంకృత్వాపశ్చిష్పరిషదుపస్తానపూర్వకంప్రాణాపత్యకృచ్ఛాగ్రహంవడబ్బ
 మాచరేత్॥ తేనపూతోధవతి॥ నదానైర్వాన్యకమభిఃపూతస్సాన్యతే॥ ఇతి

తిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథరజతపద్మ ప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్త

—*జనపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

మాహ॥ మాహిం డేయః । కమలం రాజతః దద్యాద్యో రాజా వుజ్యసంగమే ।
అశ్చ్యవినాశాప్రాద్విప్రాయాధ్యాత్మ వేదిసః । సతస్యపునరాపుత్తిర్భ్ర
ష్టలోకాతగదాచన ॥ శ్రేవే ॥ నిష్కామనతయా రాజస్సుద్దిశ్యవారిమవ్య
యం । హరంవాఙ్విజవ రాయదర్యాశ్చుక్యాగమేనుధిః ॥ సర్వపాపవిన్న
క్షఃపుత్రపౌత్రపఃషక్యతః । ఇహైవవిపులాన్భోగాస్సుక్ష్మాదేవపదంబ్రజే
త్ ॥ చతుర్ద్వితీయతే ॥ యోధ్యత్వారాజకంపద్మంపుణ్యకాలేషు శాజభిః
దత్తంసమ్యగలంకృత్యతస్యశుద్ధిం సుత్రమా ॥ ప్రధానంస పరిశ్యజ్యకృత్వ
చాందాయణద్వయం । శుద్ధిమాప్నోతిమహతీమేతత్పద్మప్రతిగ్రహాత్ ॥ ఆధా
నంవాముణంతీత్వాకాలేనవిప్రసదోషభాక్ । ఆధానకరణేసర్వ స్వదక్షిణే
ప్రాయశ్చిత్తంపంచగవ్యప్రాశనం ॥ ఇతిరాజతపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*రోగప్రతికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

అథరోగప్రతికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాహిం డే॥ డేయః కాసశ్చ
గుల్మశ్చశిరోవాయుగ్మం దర్శి ॥ అర్శోరోగస్తథాశూలంగడమాలాశిరో
భ్రమః ॥ ఏతేహహావాతకజన్యాః ॥ వాతవ్యాధ్యశ్చరీమప్తమహూదరభగం
దరాః । అర్వాంసిక్రహణిత్యష్టైహహరోగాః ప్రకీర్తితాః ॥ ఇత్యేతేడపవాత
కజన్యాః ॥ ప్రమేహామధుమేహశ్చజ్వరశ్శీతోశ్మ సంభవః । కంశశ్చపక్షుత
శ్చఅంశ్రవృద్ధిస్తదైవచ ॥ ఇత్యేతేసంకలీరణజన్యాః ॥ అరుచిశ్చతథాపిత్తం
బహుమూక్రింశిరోవ్రణం । సర్వాంగతాపనంతిద్వద్భరిత్య గునిగ్నితా ॥
ఇత్యేతేమృసికరిణజన్యాః ॥ అక్షిశూలంకణశూలం పాదశూలం తథాగ్ర
లం । కండ్మాశ్చిర్దురోరోగః కామిలాచతథాభ్రమః ॥ ఇత్యేతేపాత్రీరణజ
న్యాః ॥ నక్తాంధిత్వంసుదేహశూలంనానారోగస్సుజ్వంభితం । హీకాగ్రతుతమజీ
ణకత్వంకంఠశోషగమేవచ ॥ ఇత్యేతేజాతిభిశ్చజన్యాః ॥ ఏతేహశ్చైవబహ
వోవ్యాధయః పాపసంభవాః । ఇహజన్మనిహరాజక్ పూజన్మ నివాజి
తాః ॥ వ్యాధయః శాపమాలాస్సుగ్నిప్రత్యక్షనరకాస్తప్తిమ్ । సర్వవ్యాధ్యుప
శాంత్యర్థంకుశ్యః ప్రతికృతింబుధః ॥ బ్రహ్మహత్యాదిరోగనిరాసార్థం
స్థయస్యపాపస్థయోయోరోగోజాతః తన్నిరాసార్థంప్రధాన దేవతాస్తి
కమేవిహాకేషుసైవప్రతికృతిః ॥ తత్ప్రతిగ్రహాన్విప్రస్య శాప బాహుశ్చం ॥

తిస్తాత్రతావ్యంప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామ
 నపురాణే ॥ కృష్ణాజింప్రత్యకృతింమేషింబోధయతోముఖే ॥ శకటంయోను
 గృహ్లాతినభూయఃపురుషోభవేత్ ॥ ఏతదకృతయాగాదికస్యాకృతప్రాయశ్చి
 త్తస్యవిషయోఽఉభయోరేకతరాసంభవేస్త్రోత్సవం ॥ తదాహచూరంజేయః ॥
 ద్విజఃప్రత్యకృతింభృత్వాయాగంవానిషక్రృతింతువా ॥ అకృత్వాదవ్యలోభేన
 సస్తీభవతిసర్వదా ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమకపురాణే ॥ ధృత్వా
 ప్రత్యకృతింవిషంసప్తతంతుపరాబ్జుఖిః ॥ తత్ప్రతిగ్రహశుద్ధ్యర్థం కుర్యాచ్చం
 ద్రాయణత్రయం ॥ నిరంతరమచూరాత్రంజపన్నారాయణంవిభుః ॥ స్వపెచ్చ
 దేవతాగారెన్మండితేవలెవసక ॥ కలశంభతుయేత్తాతరవిషయం దాయతే
 యదా ॥ ఏవంవాసత్రయేపూణే శుద్ధస్యాశ్చిత్తప్రతిగ్రహత్ ॥ ఆధానం
 వాప్రకుర్వీత్యునిమోకచనంతువా ॥ ద్వయోరభావేలోభాదే ప్రాయశ్చి
 త్తమిదంచరేత్ ॥ తత్రాపిచపునఃకమశుద్ధిమాప్నోతినాన్యధేతి ॥ ఇతిరోగప్ర
 తికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—శిమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

మాహ ॥ కూమకపురాణే జనస్యమరణేకాలేయమదూతగజేస్సకా ॥ పా
 పానితస్యయావంతిసఘ్నీనూయవ్రతంత్యథః ॥ భూతప్రేతపిశాచాద్యామృ
 తశయ్యాబహిస్తీతాః ॥ కెచిద్బష్టిపథంయతాఃకెచిత్ప్రేతంశపంత్యలం ॥ మి
 యమాణంతతోద్బష్ట్యాకుత్సయంతితధాపరే ॥ మరణంతేయధారాజశ
 య్యాస్సృశ్యానసాజనైః ॥ తత్ప్రతాదిస్తుతాంశయ్యాంవిప్రాయాధ్యాత్మ
 వేదినే ॥ ద్వాదశేదివసేదద్యాన్తృతస్సర్వకమవాల్మయాత్ ॥ బహ్వభిద
 ష్టిణాభిశ్చతోషయేద్విప్రవల్లభం ॥ తత్ప్రతిగ్రహదోషమాహ ॥ మాత్యేన్
 విప్రలోభపరీతాత్తామృతతల్పంపరిగ్రహేత్ ॥ నిత్యంనైమిత్తికం కామ్యం
 సవ్యఃక్షరతిసర్వధా ॥ నిత్యంనైమిత్తికాభావాత్పతితస్సాన్యద్విజాధమః ॥ గర్భా
 ధానాదిసంసారారాపునఃకార్యాద్విజాతిభిః ॥ తతిఃపంచరేత్యాచ్చింద్వి
 శతంతప్రసంజ్ఞకం ॥ తఃపూతోభవత్యేవకర్తార్హ్లోకయోర్ద్వయోః ॥ అస్య
 ధానిషక్రతిర్నాస్తిహ్యధానక్రతుభిర్విదా ॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యప్రాయ
 శ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ అన్యధాస్యాత్సదుష్టాత్కృత్యులూకానిజనేవనే ॥
 ఏతద్వాగప్రాయశ్చిత్తాద్భకరణవిషయం ॥ ఉభయోరేకతరసంభవేనొలూక
 త్వం ॥ ఇతిమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగోదమకప్రతిగ్రహ

గరజ్జుపరిష్కృతం॥ చతుర్థీ నడుచ్చిశ్చయ్యుక్తం వస్త్రైః గిరలంకృతం । యోద
ద్యాద్విప్రవత్యాణునతస్యపువరుద్భవః॥ సాగం దే॥ తే ధౌఘపుణ్యకాలేషు
ణ్యవత్సుదినేష్యహా॥ యో రాజాశకటంద ద్యాద్విప్రాయాధ్యాత్మవేదినే॥ అన
దుక్కుగసంయుక్తం రజ్జుధాన్యపరిష్కృతం । అచ్చితం గంధవస్త్రైః దైరుక్త
దక్షిణయాసహ॥ సూర్యలోకమవాప్నోతి కలత్రయసమన్వితః । తదంతేధువ
మాసాద్యసర్వసంపత్సమృద్ధిమూక్ ॥ దానైరినేత్రైః పూతా త్యానిర్వాణము
పపద్యతే॥ శకటేధాన్యాదినిమాణప్రకారస్తుపరిధామాయామభిహితః॥ నా
రదీయే॥ శకటంపుణ్యకాలేషు యో రాజాప్యధివీతతే । ఏప్రాయవేదవిదుషేద
ద్యాద్దక్షిణయాసహ । తాత్పత్యపితృతత్యైచనకులమేకం సముద్వహాక్ ॥ మెరు
ముల్లంఘ్యసహసావిష్టులూకం ప్రపద్యతే॥ లింగపురాణే ॥ ప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ శకటం యోచ్యస్తేయా ద్యాగతీర్థకపరాబ్జుఖః । పుణ్యకాలేషు పుణ్య
క్షేత్రసభవేచ్ఛక్రధారకః ॥ ఏతత్సపవిశుద్ధ్యధికంచరేచ్ఛందాయణాష్ట
కం॥ యాగాద్యకం జేవోషః శకటస్యప్రతిగ్రహే॥ ప్రధానం సంపరిశ్రేజ్యప్రా
యశ్చిత్తం సమాచరేత్ । పశదుపస్థానపూర్వకం పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కుర్యాత్॥ ఇతి శకటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథక్షభయతోముఖీప్రతిగ్రహ

—క్షభయతోముఖీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగం దే॥ సూయమనాం యదా ధేనుం పరిక్రమ్య ప్ర
ణమ్యచ॥ యోద ద్యాద్విప్రవత్యాణునవై విష్టుపదం ప్రజేత్॥ సాయం వాప్రా
తరథవా సూయమానాం విశోకయక్ ॥ శిరిః పాదాయదావతేక్షదాదానం
మహస్తం॥ పిశ్చూరుదైశ్యవారాజస్తుతవిష్టుం హరంచవా॥ తంతం లోకమవా
ప్నోతి పునరావృత్తివజ్జితం ॥ మహానారదీయే॥ సూయమానాయదా ధేనుః
సర్వపాపక్షయంః రీ॥ తదానరేణ దాతవ్యా విప్రాయాధ్యాత్మవేదినే॥ నతస్య
పునరావృత్తిర్పిన్ద్రలోకాత్కదాచన॥ శివధర్మకత్తరీ॥ ద్విముఖీంషట్పు
దాంధేనుమనువ్రజ్యప్రణమ్యచ । యోద ద్యాద్విప్రవత్యాణునతిబ్రహ్మపదం
ప్రజేత్॥ మహాభారతే॥ ద్విముఖీంషట్పుదాంశుద్ధాం విలోక్య జనవల్లభః । పరి
క్రమ్యప్రణయాధ్యధిజాయాధ్యాత్మవేదినే॥ బహ్విభిర్దక్షిణాభిశ్చేద ద్యాద్ద్యది
నకోత్తమ॥ యావంతివశురోమాణితావద్యపిన్ద్రపదం ప్రజేత్ ॥ తత్ప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ జేవేత్పురాణే॥ ద్విముఖీంషట్పుదాంధేనుం పిన్ద్రలో
భపరాయణః॥ ప్రతిగ్రహ్యాద్విజోదేవియావద్భోగపరాయణః॥ తావద్భుగ

హేమాద్రాక్షాన్తిగోవైతరణీగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౬౭

సహస్రాణీనారిత్యంప్రాప్నుయాదీహ ॥ కౌషీ॥ ద్విజోయోద్విముఖీంధే
 నుంసోపసగరసదక్షిణాం సవస్త్రాంవిధివద్ధ్యత్వాతదామృత్యువశంకతః॥
 నరకాసుభవంకృత్వానారీజన్మసమశ్నుతే । నారీపాపస్యమూలంహీకిముత
 త్వంప్రతిగ్రహే ॥ యావంతిపశురోమాణితావన్నరః మశ్నుతే । కేచిత్సం
 సార్మిచ్చంతిహృతయోమఃఖసంగ్రహే ॥ స్త్రీత్వాన్య దోషబాహు
 త్యాత్వాన్యశ్చిత్తపదానతః । అక్షిణయేణగాయత్వాశ్శుద్ధిమాప్నోతిదై
 హికీం ॥ యాగదిభ్యుశనేతాతప్రాయశ్చ త్పదిదంచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తైవ
 పూతాత్వాప్రధానంసంపరిత్యజేత్ ॥ అనేనవిధినాశుద్ధిర్నతీదేర్నజపాది
 భిః । అక్షతయజపానంతఃప్రసంగసాగ్రంకృత్వాహ్యబయతోమఖీప్రతి
 గ్రహశ్శుద్ధిరితితాత్పర్యం ॥ ఇత్యుభయతోమఖీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అ

—*ఉత్కృంతిగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం,*—

ధోతాగ్రంధిగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగంధేయః॥విపత్సూ
 తాగ్రంధికాలేతుహ్యవిచార్ణమహస్వయం । తాంధేనంప్రతిగృహ్యశుమహా
 పాతకమశ్నుతే । దేవిపురాణే । ఉత్కృంతిధేనుమాసన్నాంతిమ్మ్యంవా
 యధార్హతః । ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తుసవై నరకమశ్నుతే ॥ కౌషీ॥ ద్విజో
 యశ్శుశ్రింసంపన్నఃప్రతిగ్రహపరాయణః । ఉత్కృంతికాలేతన్నామ్నీంధే
 నుఃసదృత్వాపదోషభాక్ ॥ నరకాననభూయశుదరిద్రోభువిజాయతే । అన్న
 వస్త్రపరిక్షీణస్సదారోబహులప్రజః ॥ కింకోమిక్ష్వగచ్ఛామికంవాశరణమా
 త్రయే । ఇతీవవతఃయన్నిత్యమేతద్దారిద్యం । దారిద్యంమరణాతగ
 త్పందరిక్రానహిపూజ్యతే । దరిద్రస్త్వధాజన్మజరిద్యవృధావయః । దరిద్ర
 స్త్వధారూపదరిద్రస్త్వధాగుణాః । తతాపిబాలదారిద్యంక్షణమా
 త్రంనశక్యతే । తత్త్వాయశ్చిత్తమాహ ॥ భవిష్యత్తరే । ఉత్కృంతిధేను
 మాగృహ్యప్రధానంసంపరిత్యజేత్ । అక్షిణయేణగాయత్వాశ్శుద్ధిమాప్నో
 త్యనంతమాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిదరిద్రత్వాన్మమైక్విభాక్ ॥ దారిద్రం
 జన్మగ్రూపంధిగ్దరిద్రంపునఃపునః । దారిద్యజనకంధనోర్గ్రహణంసభవేది
 మాహ ॥ ఇతిఉత్కృంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవైతరణీప్రతిగ్రహ

—*వైతరణీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమేపురాణే । యమహాశమహాఘోరేసరిదంగార
 రూపిణీ । వష్టియోజనవిస్త్రీణాశతయోజనమాయతా ॥ సాసరిత్వాసినోద్భ

ష్టాప్రజజ్వాతత కారుషా । దృష్ట్యాపుణ్యజవాన్ నైవశాంతి మాప్నోతితక్ష
 ణాత్ ॥ పాపినఃపాపకమాణిపుణ్యవాన్పుణ్యజాచరేత్ ॥ పాపీనరకయా
 ప్నోతిపుణ్యవాన్పుణ్యలోకభాక్ ॥ పుణ్యంసుఖాధీశుర్వీతఃకుఖాధీశాప
 మాచరేత్ ॥ దుష్టప్రతిగ్రహవీవపాపం ॥ తదపరిగ్రహవీఃపుణ్యం ॥ దుష్టప్రతి
 గ్రహుడు తాగ్రుతవై తరణ్యాదిఃతేమాంత్యాగవీవపుణ్యం ॥ ద్రవ్యస్సాల్పత్వా
 త్నాపబాహుశ్యాద్యాదికరణస్యాశక్యత్వాత్పూర్వత్యాజ్యమేవస్వధా ॥
 మాత్యై ॥ దారిద్ర్యింస్థితామేతివైతరణ్యాప్రతిగ్రహే ॥ సర్వేషామేవపా
 పానాందారిద్ర్యమధికంవిదిశి ॥ దారిద్ర్యాద్వివాహబాహుశ్యాత్సజేదేతత్ప్ర
 తిగ్రహం ॥ దారిద్ర్యపరంపాపంజన్యహనవిద్యతే ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్త
 హం ॥ సాగ్రందే ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజోధమమాశాచాంతెనరాధిప ॥ పిండనిర్వా
 పజేకాలేదీమమానందరిద్రవాక్ ॥ ప్రధానంసమృతిత్యజ్యస్మాత్సాంత్వంస
 మాహితః ॥ లక్షద్వయంజపదైవిమతద్దామోపశాంతయే ॥ నాన్యధాశుద్ధిమా
 ప్నోతితదారిద్ర్యాన్నివిముక్తిమాక్ ॥ ఇతివై తరణీథేన ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—ఃమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.—

త్తం ॥ అథమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమహా ॥ మార్కండేయే ॥
 విభ్రాంతామహిషీంగృహ్లాన్సాత్యైస్సృత్యుస్సరూపిణీం ॥ మృత్యునాశకరీం
 దాతుఃగృహతుర్మృత్యుదాయినీం ॥ అభ్యర్చయిష్యేవస్తాదైగ్ధాన్యైర్భర్త
 ష్ఠీణయాసహ ॥ సాత్యైస్సృత్యుమవాప్నోతివద్యోపాభ్యతరేన్మప ॥ సాగ్రం
 దే ॥ మహిషీంయోనుగృహ్లాంతమృత్యుదాంపాపనాశినీం ॥ ధాన్యైగ్ధాన్యం
 ధాక్షతైర్నితైరర్చితాంచృత్యురూపిణీం ॥ సవత్సారోగిభిర్దత్తాంచావృణా
 భయవజ్జితః ॥ మృత్యుమాప్నోతిసహసాపశ్చాత్సాకరతాంప్రజేత్ ॥ బ్రహ్మం
 దే ॥ భాసఃకుజోభృగుశ్చైవశనీరాహుర్గ్రహస్త్రమ్ ॥ దావదశాప్రమజ్గ
 స్థాపంచైతేషుస్యదేహినః ॥ కుర్వంతప్రాణసందేహం స్థానభృంశం ధనక్ష
 యంతదామృత్యువశంయాతః పీడితోగ్రహనాయకైః ॥ పీడాః ॥ జ్వరశూలం
 వాతపిత্তంశ్లేష్మోల్బణమసూరికాః ॥ విషూచీగ్రహణీపాదహస్తశూలంమహా
 ద్భయం ॥ జ్వరాత్పిసారోనిశ్చక్తిఃపూర్ణభృమణమేవచ ॥ కమోవాబహు
 మూత్రోవారోగాన్మాతాంభవంతిహ ॥ సర్వరోగవినాశాయమృత్యుత్తర
 ణమేతవే ॥ తదాయోమహిషీందద్యాత్పూజితాంవస్త్రభూషణైః ॥ మృత్యు
 రూపాయవిప్రాయససద్యోరోగముక్తిభాక్ ॥ గృహ్నియాన్మహిషీమేనాం

ద్విజోద్రవ్యాతురస్తదా ॥ మృత్యుమాయాతిసహసానూకరత్వమవాప్యతే ।
తత్పాత్రీయశ్చిత్తమాహ ॥ గారుడే ॥ తదానీంవాపరేశ్వర్యాన్నాత్వాశుచి
రలంకృతః । నిత్యకమఃవిశుద్ధాత్మాజపేన్మృత్యువినాశనం ॥ అయుతంనియు
తంకృత్వాప్రత్యహంసంఖ్యయాన్యపాఅయుతేనవిశుద్ధస్సాన్యహిషీంయోను
మన్యతే ॥ పక్షిమాత్రందశాపానవాదీతోమారభ్యబుద్ధిమాన్ ॥ చతుర్థశాల
యాతేహవిర్భోజనమాచరేత్ ॥ అపమృత్యుమపశుభమిజనవభిర్వాకైః శ్రింజ
పః ॥ ఇతిమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథమహిషీప్రతిగ్రహప్రా

—*మహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యాంకృష్ణాష్టమ్యా
మమాదినే । మహిషీంనీలవస్త్రాద్వైరర్చితాంసర్వధూషణైః ॥ దద్యాద్యో
విప్రవర్యాయతశ్చనాస్తియమాలయః ॥ సాకండే ॥ యుగాదిమతపక్షేషు
కృష్ణాష్టమ్యామమాదినే । కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామాయాంభృగువాసరే ॥
మహిషీంసమలంకృత్యవస్త్రగంధాదిధూషణైః ॥ యోదద్యాద్విప్రవర్య
యాయమపీదానివృత్తయే । యమస్తంపూజయన్ పశ్యన్ ప్రత్యుత్తానాదివంద
నైః ॥ స్వగళాకంసయత్కాశులోకోబంధుజనంయథా । తస్యైవపూర్వవ
త్సృతనిమగ్నతఃకథితాబుధైః ॥ తేనశుద్ధాభవేద్విప్రపాపాదస్తాప్తముబ్య
తే ॥ ఇతిమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగోమఖజనశాంతిధేనుప్రతిగ్ర

—*గోముఖజనశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ అథుక్తగండనక్షత్రే లగ్నసంభావ
తుడశీ । అథేవవిషనాడిమవ్నతీపాలెదవైధృతే ॥ మాతాపితౄస్తథాశ్వే
ష్టభాగ్తుర్నక్షత్రసంభవే । ఏతేషుసంభవఃపుత్రఃకులనాశకరోభవేత్ ॥ అథు
క్తసంజ్ఞామాహ ॥ జ్యోతిర్నిదానై ॥ అగ్నేషామఖానక్షత్రసంధిః । శ్వేష్టామూ
లానక్షత్రసంధిః । రేవత్యశ్వినీసంధిః । ఇత్యేతేవ్యభుక్తాః ॥ కుశ్మరసింహయోః
కీటచాపయోమీనమేషయోః ॥ గండాంతమంతరాశంస్యాద్ధుటికాద్వితయంత
స్త్రుతం । ఏతేషుజాతఃపుత్రోవాపుత్రీవాతిధిగండకే । మధ్యేపూర్ణానంద
యోస్తుపితరౌహంత్యసంశయం ॥ అగ్నేషాచిత్తాశ్వేష్టామూలాపుష్యపూర్వా
షాధాహస్తాభరణీవిశాఖావీతానిగండనక్షత్రాణి । ద్వయార్లగ్నయోరంత
రాశంలగ్నసంధిః । చతుడశీకృష్ణచతుడశీ । అమాచస్త్రస్తా ॥ ఏతిద్దోషవి
ముక్త్యథక్తంజననంగోముఖేపురా । పశ్యాచ్ఛాంతంప్రకరంకథితత్తద్దోషోప

౧౬౬ [అలింగన దానక్షుత్తశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాంతయే॥ సాధేనుప్రసూర్ణాకేసర్వదక్షుతకారిణీ । స్వజాతిప్రసవం
త్యక్త్వాశ్శాన్తజాతింప్రసూయతే ॥ తదాప్రభృశ్యసాధేను స్సర్వపాపవివ
ర్ధిని । తత్తాదేనాందిజోధృత్వాసద్యఃపాత్యమహాతే॥ మృత్వానరకమా
ప్తోతిపులింజేష్యభిజాయతే । తస్యోపనయనంభూయఃకుర్యాచ్చంద్రాయణ
త్రయం ॥ ఏషాతునిష్కృతిస్తస్యనాస్థాశుద్ధిరివ్యతే । పూర్వంపున స్సం
సాహరంకృత్వాతేనశుద్ధాధూత్వాపశ్చాచ్చంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్సూ
తోభవతి॥ ఇతిగోముఖజననశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ

—శిలింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

లింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ ధనాధాం
ముఖజాయమరంగిణంయదిహుహయేత్ । సరోగీభవతిషీప్రంతదాషణ్మన
తఃక్రమః॥ ఉతపత్నీసుతోవాపినిధనంయతిపాడివ । తంకదానాలపెద్వి
ప్రోక్షయమానుషానిహీ॥ గారుడే ॥ ధనాధాంఋదియోవిప్రోమహం
తమరంగిణంనరం । అలింగ్యసహసాధూమారోగీభవతిశ్శయః॥ యమలోక
ముపాగమ్యభుక్త్వాతత్రైకవేదనాం । పత్నీపుత్రవియోగస్సృష్టశ్శాపా
భ్యంతరేన్యప ॥ తద్దోషపరిహారాధాంప్రాయశ్చిత్తంసయాచరేత్ । సూక్త
యనంజపెన్మన్యంస్నాత్వాశుచిరలంకృతః । మానవాపక్షమేకంవా దీక్షా
మారభ్యవాగ్యతః । హవిష్యాగీభవేన్మిత్యంస్త్వకేన్నానాయణంస్మరన్ ॥ పరే
ద్యురేవంఋర్వీతహ్నాయుతంయదిపూర్వతే । తదావిస్మజ్జనియమంబ్రాహ్మణా
వ్యోజయేత్తతః॥ ఏవంయఃకురుతేనశ్శక్త్యాశ్చిత్తంశుద్ధయే । సద్యస్తర
తిహాపానిపాపేభ్యోముచ్యతేతదా ॥ ముంచామిత్యేతిప్రయంక్తమేనమిత్యం
తం॥ ఇతిలింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టపక్షత్రశాంతిధేను

—శుద్ధపక్షత్రశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకండేయే ॥ దుష్టభూషణాదీమూర్ఖతీ
పాతేవవైధృతే । అమాకృష్టచతురశ్శ్లోఃపిత్రోర్మక్షత్రకేయదా ॥ ఐంద్ర
సూర్యగ్రహేవైవచుస్యపశ్చిప్రసూయతే । తదాశాంతింప్రకర్వితతత్తద్దో
షోపశాంతయే॥ శాంత్యంగమూతానాధేనుస్సాక్షయవిప్రభంగవే । ఏత
స్త్రికాదుష్టపక్షత్రజారస్యశిశోదోషశాంత్యథాం తత్తక్షత్రాధిదేవతా
ప్రీత్యభాంతతత్తద్దేవతావరాణాదేయేతిమయాశాంత్యధ్యాయేభిహితం॥
అలాభకపిలావాతదాచార్య త్వేధేనుస్సంధవతి । తదాప్రాయశ్చిత్తీభవతి॥

తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కామః ॥ దుష్టనక్షత్రజాతస్యశాంతిక
మనుయోద్విజః॥ ఆచార్యత్వంయదాకుర్యాద్దరశ్రవఃగృహ్యతే॥ తస్యై
వసరకేవాసఃకాలసూత్రేమహాతరే॥ తదంతేనువమాసాద్యపావంశస్యమ
వాప్నుయాత్॥ తద్దోషపరిసారాధఃప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం॥ ప్రాయశ్చి
త్తేనపూతాత్మాశుద్ధిఃప్రాప్నోతిపూర్వజః॥ స్వాధ్యాయదివసేరాజన్ముప
శ్లనుఖాససే॥ తదాపారాయణఃప్రోక్తంధశకాత్రమతంద్రితః॥ తతఃపరము
పోష్యేన్యకపంచగన్యేనశుద్ధతి॥ సంహితామాత్రపారాయణం॥ నపదక్ర
మాది॥ నపరాయణాదిపరం॥ పశ్చాత్పంచగవ్యంపీత్వాశుద్ధిఃప్రాప్నోతి
న్యధా॥ వేదోనారాయణశ్చాత్మోద్దిశ్యంతే॥ ఇతిదుష్టనక్షత్రజననశాంతి
పుధేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టనక్షత్రేప్రథమరజోదర్శనశాంతి
=+దుష్టనక్షత్రేప్రథమరజోదర్శనశాంతిః॥ ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+=
ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండేయః॥ యస్యపత్నీనర
శ్చేష్టదుష్టక్షేపస్వీనాభుష్పిశీ॥ పత్నీనాభస్వయంశాథహ్యవశ్యంవృత్త్యుమా
విశేత్॥ ధరణీకృత్తికాద్రాపుంర్విసూఆశ్లేషామఖాపుంర్వభల్లనీశ్శేషా
మూర్వాషాధోతరాషాఢాశ్వాభాద్రాపదానశ్చనక్షత్రాణి॥ ప్రతిప
ద్వివీతీయాశతుర్థిఃపక్షీఅప్తమీనమద్యదశి॥ ఉభయత్రవశుదశశీలమాప్రథ
మాతఃశీలతానిశుద్ధిచాని॥ భాస్వంశారవమందవారాః॥ ఇదిదుష్టవారాః॥
మేషలగ్నంవృషభలగ్నంసింహలగ్నం॥ ఎతానిదుష్టలగ్నాని॥ జామిత్రైప్రథ
మరజోదర్శనంలగ్నాత్సప్తమలగ్నంజామిత్రస్థానం॥ తత్రదుష్టగ్రహశ్చేజ్ఞా
యాపత్స్థిరమంగళరాప్తిః॥ ఎతేషువారీప్రథమరజోదర్శనకాలా॥ ఎత్తేకంబ్య
యంచాప్రాప్తంచేత్తద్దోషపరిహారాధఃశాంతికమ॥ తత్రఆచార్యయో
విప్రస్తస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పాశ్వా॥ యోద్విజోయస్సభార్యాయఃప్ర
థమాతఃవశాంతిః॥ స్వాంప్రముఖతఃకృత్వాతత్రధేనుప్రతిగ్రహం॥ తత్ర
క్షేపశగృహ్నియాదర్శితంవస్త్రధూషణేః॥ అనుభూయతతఃపాపం॥ నిత్య
యాష్టాపరోధవేత్తద్దోషోపశమానంవశబ్దంకృత్సమాచరేత్॥ ప్ర
ధానంపరిపరిత్యజేమాతర్ధింసమాచరేత్॥ సీతాంబజస్సముద్భూతం
పంచధాపాపమీరితం॥ తదాచార్యశ్చప్రథమగర్ద్ధివీతియమనంతరం॥ తృతీ
యంప్రతిమాదానంచశతధికతత్రధోజనం॥ పంచమంఋత్విజాంపోక్తమే
తత్సాపస్యలక్షణం॥ ఆచార్యేతువశబ్దంస్యాద్విగ్నంధేనుసంగ్రహే॥ వద

౨౬౨ హేమఃద్రాఅద్భుతశాంతిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

బంధపాదహీనంస్యాత్ప్రతిమాయాఃప్రతిగ్రహే || తదధఃసంభోజనాప్రాక్తం
తదధఃసంభుత్విజాంస్సృతమితి || నారీప్రథమరజోద్భవశాంతిధేనుప్రతిగ్ర
హప్రస్తావేతచ్ఛాంతిప్రతిమాప్రతిగ్రహేతదాచార్యస్య ఋత్విజాంచనంసర్గ
జాదోషగుణాభవంతిన్యాయాత్ప్రాయశ్చిత్తంతేహమప్యక్తంఅన్యతా
నుక్తత్వాత్ || ఇతిదుష్టఃక్షత్రధమఃజోదర్శనశాంతిధేను ప్రతిగ్రహపా

—అద్భుతశాంతిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తం || అధాద్భుతశాంతిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురా
ణే || అద్భుతేషుమహత్స్వద్యుత్యేషుపృథివీపతే | అంతరిక్షేషుభాషేషుశాం
తిస్సర్వత్రసర్వదా || అద్భుతాఃవాయాసరతిసతత క్తం పయోదోషషణ్ణతిదు
గ్గంధయుక్తౌవాయదాహయ్యుర్వాతి | నీహారాఃపూతిగంధాయదాభవం
తి | యేనవాయునాసౌధావృత్తాఅధోనిపతంతిసవమహద్భుతః || సూర్యా
చంద్రమసాఃపరివేషః | అకాలేమహేంద్రచాపోద్భవః | యత్రయత్రదిశిసూ
ర్యమండలాకారమేషుకా తిరుత్పద్యతే | సతుప్రతిసూర్యః | మత్స్యకారః
ధ్వజపదాకాశేమేషువికారోదృశ్యతే | సవవమత్స్యః | గంధర్వనగరంనామ
కోశమాత్రంవలయాకారపదాకాశేదృశ్యతేతద్గంధర్వనగరం || క్షత్రేషువా
లోయదాజాతఃతద్బాలనక్షత్రం | అశ్విన్యాదినక్షత్రాణాంగ్రహణాంచదగ్ధ
నం విపరీతవద్దృశ్యతేతదద్భుతవిశేషః || నక్షత్రాణిక్వచిద్దృశ్యాకారవద్విధాం
తినన్దుర్భజోనామాద్భుతః || ఇతిదివాద్భుతాః || వసంతతౌమేఘానుస్సర్వ
మావృత్త్యదినమేకందినద్వయంవాతివంతిసౌప్యద్భుతః || ఇత్యాద్యాంతరిక్షైః ||
ఆరామేషువృక్షేషుక్షీరక్తజలవాస్రవతి | ప్రతిమాదయఃకంపంతే | తా
నుస్వేదోద్భవః | నిగ్నధూమోద్భవః | అకస్మికోద్భవః | బహిస్సంచర
తాంతుండుకానాంవాలోద్భవః | వాయుసాఃశ్వేతపక్షైః | అకస్మికోభూకం
పకః | దేవాలయేషుధూమోద్భవః | అకాలేవృక్షేషుఫలోత్పత్తిః | అకాలేవృ
క్షేశ్చ దేశభేదేనద్రష్టవ్యాప్యప్తింవినాతహాకానాంజలగమః | ఇతిభౌమాద్భు
తాః || గృహేఉత్పాతాః | సుజనస్యదుగుణః | దుజనస్యదుగుణః | మహిషీ
యమశప్రసూః | నారీపితరంబ్రహ్మయమశంవాప్రసూయతే | సదంతజననం
ఉద్భవదంతజననం | గృహేఉత్పలశిధిలీమధుపబలోద్భవశ్చఉలూఖలముస
తేహాయసారోహణం | గృహేవాయసప్రవేశః | స్వేనైవగృహేపరిఉలూ
గృధ్రపీతగళ్యాద్యారోహణం | స్వత్రుతాదిదేహేవ్యంగవైకల్యం | అశ్వ

దివాజాతః । కదళ్యా రాషిదక్షిణభాగకోశోద్భవః । నారీప్రసవసమయే
పాదోత్పత్తిః । మూజాఽలమూషికాదీనాం ప్రసవకాలేవై పరీత్యజననం । స
ర్పమూజాఽలదీనాం ధ్వన్యా వికారః । ఏతేస్యగృహాద్భూతాఽత్పాతాః॥
స్వస్థస్య మనుష్యస్య శిరోః సీమం గంధ్యశ్చ తే । సప్తషిః మండలం షేఘ్రవర
ణాదిరహితేషి నద్యశ్చ తే । తస్మిన్ సిదుష్టగ్రహస్సంచరంతీతి సదాభీమః । స్వ
హృదయస్థగంధస్థీశ్చ్రీంశుపాకాయతే । ధ్వనేర్వీకారః॥ ఇతి స్వస్థాఽరిష్టాః । ఇతి
దివ్యాంతరిక్షభామద్భుతేషు దృష్టేషు తచ్చాంతిః ప్రజాత్కోభభయద్రాజత్ర
రుష్టేః కతః వ్యా॥ గృహదేహాద్భుతేషు గృహపతిభిః శతవ్యా । అన్యధామ
హాకోపః । తచ్చాంతిమవిప్రస్య ప్రధానప్రతిహ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ కామే॥ అద్భుతేష్యేషు దృష్టేషు తచ్చాంతిమద్విజోత్తమః । అచార్య
త్వం యదాకుర్యాత్తదాపాపం సమశ్నుతే ॥ అల్పద్రవ్యే ప్రధానస్య ప్రతిమా
సంపరిగ్రహే । యథోక్తప్రతిమాదానెదోపాధిక్యం భవేత్తదా॥ యమస్య స
దనంగత్వా భుక్త్వా పాపమయంతదా । వ్యాఘ్రోభవతి శేహంతే సర్వప్రాణి
విహీంసకః॥ అతస్తద్దోషశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ । యథో
క్తప్రతిమాదానెదక్షిణా త్వేన కల్పితే । చాంద్రాయణద్వయం కుర్యాత్తదభా
వే ప్రతిగ్రహే॥ అతోమ్యానేహీ సర్వత్ర విప్రశ్చంద్రాయణంచరేత్ । ప్రతిమా
ల్పత్వేదక్షిణాల్పత్వే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ నృసింహపురాణే ॥ సంపూర్ణేద
క్షిణాదానెకుర్యాచ్చాంద్రాయణద్వయం । నోజేద్ద్విజః ప్రకుర్వీతవీకః చాం
ద్రస్యభక్షిణం॥ అతిసూక్ష్మతయా విప్రప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ । శేషాణా
మృత్వికాంప్రోక్తం వేదమాతుశ్చ తం ద్విజాః ఇతి । ఇత్యద్భుతశాంతిప్రతిమాప్ర
తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అథ ఛాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మూలం

— ఛాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

దేయః॥ ద్విజః పర్వణిసంక్రాంతావమానాయాం పుణ్యసంగమే । సకృచ్చాగం
ప్రగృహ్య శున్వపేధ్యః పాపభూయసే॥ సప్తజన్మసునారీత్వమంతే చోష్టరీత్వ
మాప్యతే॥ తింగపురాణే॥ ఛాగం యః ప్రతిగృహ్నిత్యా ద్విప్రోధోగపరాయః ।
సప్తజన్మసునారీత్వమనుభూయమహద్భయం । ఉష్ట్రోభవతి దుష్టాత్కాభార
వాహీ విగహితః । సాకం దే॥ ఛాగం రాజ్ఞోద్విజోర్భూత్యా అకృత్యానివక్తృ
తింత్విజాం । నారీత్వమనుభూయాథక్రమేలోధువిజాయతే॥ తత్పాపపరిహా
రార్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ । పంచపర్వసుపంచైవ కళశాన్మండయ

౨౭౦ హేమాద్రోఅనడుదానతై అఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమ్.

న్య గ్రీతి॥ ఋతుద్వయంజపేదైన్యఃద్విలతుంజపము త్తమం॥ అంతర్దికనేషుపర్వే
మహావిప్ర్యాశీజేతేంద్రియః॥ ఋతుద్వయావసానేఋజపేజపరిపూరితేఽఘట
వ్యరజనీమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధగ్రీతి ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిరానైః బా
హ్యభోజనైః॥ ఇతిభాగప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తం॥ అథఅనడుదానప్రతిగ్ర

—*అనడుదానప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తం.*—

హప్రాచయశ్చి త్తమాహ॥ మాత్యేన్య॥ క్షుజన్మనుషైశాచ్యమనద్వాహ ప్రతి
గ్రహాత్॥ తదంతెనరకంగత్వావానరోభువిజాయతే॥ సాగ్రందే॥ అనద్వా
హంద్విజోధృత్వాగోణీగుజనమన్వితం । దత్తందోషవిముక్త్యథకంరాజభిః
పుణ్యవశిభిః॥ పర్వకాలేయదాసూన్యసోమగ్రహణసంభవే । అర్చితంగంధ
వస్త్రాద్యైర్వానశ్చమవాప్యతే॥ తైంగే॥ రాజావృతభూరాధ్యగంధవ
స్త్రాదీధూమతైః । పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేపప్రాచయార్హాత్మజేదినే॥ దద్యా
ద్యదిగ్రహప్రీత్యైః సాగ్రమనతయూజతైః । నభవేద్దగ్రహపీడాభిః బద్ధాధువిస
సర్వదా॥ ఏనంవృష ద్విజోధృత్వా సద్రవ్యంకారణంవినా । సప్తజన్మనుషై
శాచ్యమనుభూయతః పరం॥ మహంతంనరకంగత్వావానరోభువిజాయ
తే॥ బ్రహ్మాండే॥ అనద్వాహంద్విజోధృత్వానిసాగ్రంణతయామున । ద్రవ్య
తోభవమనసాప్రాచయశ్చి త్తంసమాచరేత్ । ద్విజానుజ్ఞామనాప్యాథపరా
కాన్వీంశశింశరేత్ । తతిఃపూతేరమనసాపంచగవ్యంపితేత్తతః॥ తతశ్శుద్ధిమ
వాప్నోతిఅనద్వాహప్రతిగ్రహాత్ ॥ ఇతిఅనడుదానప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తం॥

—*తై అఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తం.*—

అథతై అఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చి త్తమాహ॥ సాగ్రందే॥ శృణుషణ్ముఖవత్క్యో
మిప్రాచయశ్చి త్తానుఖాప్రయే॥ శనిపీడావృత్త్యథకంప్రదత్తంరాజవల్లభైః॥
అర్చితంగంధపుష్పాద్యైః ప్రతిగ్రహస్యోజోత్తమః । యమస్యసదనంగత్వా
స్థిత్యాతత్రబహుష్విహ॥ తిలఘాతీభవేశ్చశ్చాత్సర్వకమకాబహిషకృతః । త
ద్దోషపతిహారార్థంయావకంకృచ్ఛమాచరేత్॥ మహానాదీయే॥ అయోఘ
టంసమాభాష్యనీలవస్త్రేణయత్నతః । అభ్యర్చ్యగంధవస్త్రాద్యైః దానం
ద్యాద్విజాతయే॥ ప్రతిగ్రహస్యద్విజోయస్తుఘటంతై లేనపూరితం । యమ
లోశచింకాలింస్థిత్యాతతైః సముక్తిమాక ॥ తిలఘాతీభవేత్వాపిప్రాచయ
శ్చి త్తంవచేదిహ । తస్యపాపవిశుద్ధ్యథకంయావకంమండలంశరేత్ । తతఃప
రంవిశుద్ధాత్మాపంచగవ్యంపితేద్వ గ్రీతి । బ్రాహ్మణాన్సోజయేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధి

హేమాద్రోః న కాజ్యావేక్షణలలంకార ధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్తం. ౨౭౧

మాప్నోతిపార్వకీమ్॥ నాన్యథాశుద్ధిమాప్నోతిప్రాచయశ్చ త్తంవిదాన్యప॥ ఇతి
తైలపుటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్తం ॥ అథకనకాజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహప్రాచయ

==శిశునకాజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్తం. *==

శ్చిత్తమాహ॥ కాషేః॥ దుష్టగ్రహస్యపీడాయాఽజన్మసత్ప్రసంగమే । జన్మ
క్షేచక్షణీయప్రశనిర్వారాహుశేవవా ॥ తదాతస్యచుహద్దుఃఖంభవేదేత
స్యసంగమే । తదారాజాద్రకుర్వీతకనకాజ్యసరీక్షణం ॥ బ్రాహ్మణాయను
శీలాయదరిద్రాయకుటుంబినే । ఒహుదక్షిణయాసాకందద్వాద్దోషాత్ప్రము
జ్యతే॥ చతుర్వింశతిమతే । జన్మభేజన్మరాశౌచతధాజన్మదినేశుభే । అంగర
కంశనిర్వాధరాహుస్వసంగతాయది ॥ తదామహద్భయంతస్య రోగోవా
రాజపీడః । తద్దోషపరిహారాథకం । నకాజ్యసరీక్షణం ॥ కృత్వానుభవమా
ప్నోతిమేఘమక్రూరవిద్యథా । తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపు
రాణే ॥ కనకాజ్యంనగృహ్నియాత్కారణైస్పృహుభిన్వా । ద్విజశ్శుద్ధివవా
ప్నోతియావక్త్రేపంచభిఃకృతైః ॥ అన్యథాహోషమాప్నోతిగృహగోధాభవే
దిహ । ప్రాచయశ్చిత్తేనపూతాత్తాతరేదేతద్భయంముదా ॥ ఇకనకాజ్యావే
క్షణప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్తం॥ అథాఽఞ్జారధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్త

—*అఞ్జారధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్తం. +—

మాహ॥ మార్కండేయః ॥ ధేనుంసప్యగలంకృత్యవస్త్రైరితా భరిజ్జే శ్శు
భేః । చద్యాద్విజాయయేరాజకదక్షిణాదాఃపూర్వకం॥ సయాతివిష్టుభవ
ననిషాఃమనతయాన్యప॥ యావంతిపశురోమాణితావద్యక్షంసహస్రకం॥
లింగపురాణే॥ స్వణశ్శృంగీరౌఽభ్యుఖురాంకాంస్యదోహససంయుతాం । తా
మ్రుష్టాంసవత్సాంచముక్తాలంకురాలభూషితాం ॥ ఘంటాచామకసంయు
క్తాంవస్త్రపుష్పైర్వరలంకృతాః । యోదద్యాద్విప్రవర్యాణుప్రోక్తదక్షిణయా
సహ॥ సయాతివిష్టుభవసంయువచ్చండదివాకరం । తాంధేనుయోద్విజో
ధృత్వావృధాపాపపరాయణి॥ నతస్యపునరావృత్తిమహాకాతకదాచ
న॥ విష్టుభవే॥ అలంకృతాంవస్త్రయోతాంద్విజోధేనుంసముద్వహేత్ । ని
షాఃరణుతుభోధాథకంపరకంయోపిదారుణం ॥ పశురోమాణి యావంతి
తావద్యక్షంససంశయః॥ చతుర్వింశతిమతే ॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్త
మాహ॥ అలంకృతాంద్విజోధేనుంప్రతిగృహ్యమహద్భయం । అనుఘాయత
తఃపశ్చాన్నరొసరకమత్నతే ॥ తద్దోషపరిహారాథకంప్రధానంసంపరిత్య

౨౭౨ హేమాద్రాప్రాచ్యంగఁడదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ తం.

జేత్ । ప్రాతఃస్నాత్వా యథాచారం నిత్యం మనసా పయేత్ । జపేత్త్రియం
ఒకం మంత్రం ప్రత్యహం న్యాసపూర్వకం । యావదస్తంగతో భానుః తావన్ని
త్యంసమాప్యచ ॥ ఫలాహారం ప్రకుర్వీతహ్యశక్తియావదంతరేత్ । పరేద్యుః
ప్రాతరుత్థాయ పూర్వజ్ఞపమాచరేత్ । అక్షుద్వశం యదా పూర్ణం తావ
చ్ఛుద్ధోఽపేదిహ । నాన్యధా శుద్ధిమప్నోతి ధేనుదానప్రతిగ్రహేత్ ॥ ఇత్యం
జాగరఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ తం ॥ అథ ప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్య

—*ప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ తం,*—

యశ్చ త్రమాహ ॥ కౌషేః ॥ ప్రాచ్యశ్చ త్రాంగీనీధేనుః సాప్రాచ్యంగముదీరి
తా । సర్వధానప్రతిగ్రహ్యద్విజైధశర్మపరాయణేః ॥ మాత్యే ప్రాచ్యం
గఁధేనుదాతాచ సర్వపాపవిజజ్ఞితః । సయాతి బ్రహ్మణస్తానంపుపరావృత్తి
దుర్లభం ॥ ధేనుతాం యోనుగృహ్ణీయాద్ద్విజ్ఞోభాపరాయణః । కర్తవ్య
ర్వాణిపాపానిశీఘ్రావాప్నోతిశక్యయః ॥ మహంతంసరఃంగత్వా సూనుజన్మ
సమాశ్నుయాత్ ॥ లింగపురాణే ॥ ప్రాచ్యంగఁధేనుగృహ్ణీయాద్ద్విజఃపరమ
ధామికః । సయాతి పరకంఘోరం యమలోకేమహత్తం ॥ పశ్చాత్తునుర్చజే
త్సోపియదితన్నిష్కృతిం వినా । వతేతేతిశేషః ॥ తప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రమా
హ ॥ రేణుకాఖండే । ప్రాచ్యంగభూర్యదాధేనుఃపాధేనుఃపాపదాయినీ । ప్ర
తిగ్రహీతుస్సర్వోహి సర్వశ్రేయో వినాశినీ ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యనుక్షాతశ్చ రేచాచం
ద్రాయణత్రయం । పశ్చన్నోసనీపూతాత్తాపంచగవ్యంపితృతః ॥ ఏవంశుద్ధి
మవాప్నోతి నాన్యధా శుద్ధిరీర్హితా ॥ ఇతి ప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ
తం ॥ అథ డదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రమాహ ॥ లైంగే ॥ ద్విజో

—*డదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ తం,*—

యః పరిశుష్టాత్ ప్రాచ్యశ్చైర్మృపోత్తమ । ధేనుద్వితీయాంసంగృహ్ణా
న్ముదీచ్యంగంపయఃస్వినీ ॥ తస్యైవనిష్కతిర్నాస్తిచానైస్తీర్ధావగాహ
నైః । చాంద్రాయణత్రయంకుర్యాత్పూర్వవద్రాజవల్లభ ॥ తతశ్శుద్ధిమవా
ప్నోతిపరత్రాముత్రదుర్గహేత్ ॥ ఇత్యుదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ

—+అథ గ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ తం,+—

తం ॥ అథ గ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రమాహ ॥ లైంగే ॥ ఆదిత్యాది
గ్రహస్సర్వేజన్మరాశృప్తితాస్సకృత్ । అష్టమద్వాదశస్తాస్సున్యన్యపుంసోమ
హర్షయం ॥ పంచశోమశీతాయస్యతస్యమృత్యుభయంభవేత్ । సర్వాభావేతు

సప్తైవషడ్వాసంమేళయంతిహి ॥ రాజ్యభగ్నిశోవిత్తవాశోభవేదావశ్యకంస్తు
పాపప్రహారాశేలదద్వాదశాష్టమజన్మగాః ॥ పూర్వకన్ధఃఖమాప్నోతి
త్రైమాసికంసకాచరేత్ ॥ దేవపురాణైః ॥ యస్యగజ్ఞోజనస్యాపిద్వా
దశాష్టమజన్మగాః । కూరగ్రహశ్చపంచైతేషుళయంత్యైకరాశితః ॥ తస్య
రాష్ట్రభయంవిప్రజననాశోభవేదతః । శరీరపీడాబాహుశ్శంఖిమైతేరాజస
స్పృహైః ॥ గ్రహమాలాక్రంతకవ్యా రాజభివౌకషకాంతయే । అస్యాను
స్థానమూతేజతస్సాద్వైమాన్వృముత్యతే ॥ తస్మిన్లిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కౌషేక॥ గ్రహమాలాంనగృహ్నియాద్ద్విజిపాపభయాదిహ । గృహీ
త్వాయపిలోభాత్స్వామిలోకంసయావిశేత్ ॥ స్థిత్యాసిత్రచిరంకాలమను
భూయమహద్భయం । తునభుకవమువాగమ్యగోలాంగోలోభవేదహ॥
అత్యపురాణైః ॥ భోగమోహపరీతాత్మాసాక్షాదతయాద్విజః । గ్రహ
మాలాప్రగృహ్యశుభయమహాకిముపాగతః ॥ నరకాననుభూయాథకాయ
తేనానోమహాక ॥ తద్విషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరే
త్ ॥ అభివృద్ధిర్వృద్ధిర్మృత్యాశుభమహాప్నోతిపాపాన్ ॥ పంచకన్ధంపిబే
ద్యశ్చాపిన్నభాశుద్ధిర్మృతే ॥ అత్యచ్ఛ్రీతిక్షణాశ్చగ్రిహకరణైఃభిహీ
తం ॥ ఇతిగ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అతవడ్డీహయోగప్ర

—*వడ్డీహయోగప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకందేయః ॥ యస్యకన్ధజనస్యాపిజ
న్మరాశోజనేశ్వర । అష్టమేద్వాదశేవాపిసాంఘాతేసముదాయకే॥నామ
లగ్నేగ్రహస్సర్వైషణ్యేనమవాప్నుయః । తస్యోగభయంకాపిపత్నీపు
త్రపినాశనం ॥ గృహవాశోరాజభయంధననాశోపివాభవేత్ । యస్మిన్
దిశమేళయేయురైతేవడ్డీహనాయకాః ॥ శస్తికదినేపరేద్దుర్గావ్యాభ్య
జ్జప్తానమాచరేత్ । పుష్కాహవాచంకృత్వాశాంతికమకసమాచరేత్ ॥
సూర్యాదిగ్రహవటస్వప్రతిమాస్తస్యరూపిణీః । సవాహనాస్సాయు
ధాశ్చపత్నీపరిజరావృతాః ॥ నువణైఃప్రమాణైఃప్రత్యైకంప్రతిమారిక్
జూత్ । తదాచార్యస్త్వత్కృమిధన్వాసహపరిగ్రహే ॥ ప్రాయశ్చిత్తం
మునిశ్రేష్ఠసర్వపాపవిశోధనం । ఇహలోకేపరతాపితారకంగతిసాధనం॥
అర్చితాంగంధవస్త్రాదైక్ష్మిస్తతన్నతైఃకింపుధక్కుభక్ । యోద్విజఃప్రతిగృ
హ్యశుతస్మిన్బ్రహ్మివరాజ్ముఖః ॥ సవై నరకమాసాద్యవక్రాంగౌజాయతే

౨౭౪ హేమాద్రాపంచగ్రహమేళనప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.

భువి । తద్వైశ్చర్యముయొంటింకనుగృహ్యగ్నోవిధావతః ॥ చాసంకీర్తనము
పక్షమ్యసహస్రంజహుయాత్రితైః । చతుర్థకాలఆయాతేఫలాహారోవిధీ
యతే ॥ జపేదేవసమిపేతునారాయణచుస్సుతా । పునఃప్రాతస్సముత్తా
గాపూర్వవద్ధామమాచరేత్ ॥ త్యక్తియుతంపూజితామేతి తదోబోధ్యప
రేహిని । పంచగవ్యవిధానేనకృత్వతత్ప్రాశనైత్సుధీః ॥ బ్రాహ్మణా
న్బౌజయేత్పూర్వధావిభవపూర్వకం । అనేనశుద్ధిమాప్నోతి నశుద్ధిస్త
న్యకమశభిః ॥ సౌమ్యగ్రహఃకుబ్జగ్రహౌమిశ్రితాశ్చేద్దుష్టగ్రహఃఫలదా
యినః । అతస్సేషాప్రతిగ్రహేప్రాచయశ్చిత్రమిదంకథితం ॥ ఇతివడ్డ్రహ
యోగేశ్వర్యాసహస్రప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథపంచగ్రహమేళ

—*పంచగ్రహమేళనప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

నప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమహ ॥ కౌముది ॥ యస్యరాజ్యః ప్ర
భోర్యాపిజన్మక్షేనానుభవేహి । కాలచక్రవళాదాజ్జన్మభద్రవశాద
పి ॥ పంచగ్రహఃపమేళితేజస్సురాశౌవధేఽష్టపి । చతుర్థే ద్వాదశే
వాపిసాంఘాతేసాముదాయకే ॥ ధనహానిశ్చోహనిర్భహతైతాపహ
రణం । దేహపీడాభవేత్తస్యమాసార్థేమాసతోపిహ ॥ తస్మాదేషాంప్ర
కతకన్యంశాంతిమశుభాప్రయే । తత్రాచార్యోభవేద్భక్తు విద్వానపివి
మూఢభీః ॥ హేమజపేచపూజాయామపచారోభవేహి । మంత్రము
చ్చార్యమనసాస్వాహంతేజాహుయాధినిః ॥ అంగుష్ఠానామిశ్రాభ్యాంచన
మిస్సద్భ్యంప్రగృహ్యచ । మంత్రాంతేజేహుయాద్వహన్నాసమిద్ధామో విధి
యతే అంగుల్లగ్రగృహీత్వాతువప్తిభిఃపులకైర్మృతాం । ఆహుతింజహు
యాద్వహన్నామసామంత్రముచ్చరేత్ ॥ స్వాహంతే దేవతోద్దేశంకుర్వాద్దౌ
మఫలాప్రయే । శూర్జనంభోజందానుశూనుమిత్తానవాణిహ ॥ అర్చ
నందేవపూజామేప్రోక్షిణుచాఘ్నామేవహి । ఉత్తానవాణినాకాంతా
ధూమాపేణకారయేత్ ॥ వప్తిబీజైరాణ్యహేమోహాపశ్చజ్వైర చతురంగు
లం । ద్రవాయతిద్రుపంపూర్ణవహన్నాహుత్యాప్రదేశికః ॥ అంగుల్లగ్రే
ణయజ్జప్తంయజ్జప్తంమేరులింఘనై । ద్విధాచిత్రేణయజ్జప్తం తత్సంస్కరిత్య
అంభవేత్ ॥ ఏతేహేమనియమాః ॥ ఏతేషాంవృత్తక్రమేమహాకదోషః॥
సత్త్వాచార్యమేనఃప్రవిశతి ॥ తదాహకౌమేక ॥ పత్నీవాపంపత్యంకైశి
వ్యపాపంగుస్తథా । రాజాష్టక్రీకృతంపాపంబాజపాపం పురోహతః॥

ఆచార్యశ్చ త్త్రిశంపాప గ్రాహణీగ్నిమసంభవం । ఆచార్యే పాపబా
హుశ్చ్యాదంగత్వాద్దేహసంగ్రహం ॥ పాపబాహుశ్యమన్యైవహ్యచార్యస్య
నసంశయః । యద్యాచార్యోభవేదస్త్రిప్రాయశ్చిత్తసయాచరేత్ ॥ పూ
ర్వవస్తిగ్నామంశ్యద్వా హోమకమకసమాచరేత్ । వద్గ్రహపంచగ్రహ
చాతుర్గ్రహమేతన్యైవప్రాయశ్చిత్తాంగసూత్రేష్యముతహోమే పురుషసూక్త
మేవమంతః ॥ చతుర్భిరావక్త్యైకాహుతిః ॥ ప్రత్యహం సంఖ్యాంగణ
యకజహుయాత్ । హోమచరీపూర్ణేపూర్ణవదాచరేత్ ॥ ఏవం చా
తుర్గ్రహమేతన్యైవచార్యశ్శవాణశ్చిత్తం ॥ ధేన్వంగతయా ప్రాయ
శ్చిత్తబాహుశ్యం ॥ ప్రాయశ్చిత్తారణేపూర్వముక్తపాపంప్రాప్తోక్తిభి
పంచగ్రహచాతుర్గ్రహమేతనకమకాచార్యాదీనాం తస్య ప్రతిగ్రహప్రాయ
శ్చిత్తం ॥ అతః శివక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శుక్రంజే

—+రాశిచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.+—

యః ॥ రాశిచక్రద్విజోలోభాద్రాజ్ఞాదత్తంసుఖాజితం । తస్యా న్యాసి
వృశ్చిరం సీచాందాయణచతుష్టయాత్ ॥ కౌమేక ॥ రాశిచక్రద్విజో
ధృత్వాపూజితంవస్త్రోహుషణైః । వివాసిమిత్యైహుషః పాపంమనసి
ధారయత్ ॥ తస్మిన్పూజిమృత్యాననరకంకాలబోధితం । అనుభూయ
మహద్దఖండక్రవాణోభవద్భువి ॥ త్రైంగే ॥ బ్రాహ్మణశ్చక్రధృణ్లోభాత్స
ప్రతంతుపరాజ్ఞుఖః । భౌగాసక్తఃప్రగృహ్యైతద్రాశి చక్రంసుఖాజితం॥
యథా కదపీతాభిశ్చసాకం గాజ్ఞానివజితం । తస్మిన్వృత్తిం పరాకృత్య
మృత్యానరకమశ్నుతే ॥ తత్రానుభూయనరకంతియంత్రంఘహద్యయం ।
తస్మిన్తేయవమానాదగ్ధవక్రవాణోభవద్భువి ॥ ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యథః ॥ క్ర
తుంశ్చ్యస్వదక్షిణం । అథానునిహోమంచచరేత్పాపవిశుద్ధయే ॥ ద్వ
యోరాసంగతఃపాపమోచన దేహశుద్ధిదం । చాంద్రాయణైశ్చతుమా
సాకచతుర్భిఃపాపమోచనం ॥ కృత్వాలోకవిశుద్ధస్సౌభాగ్యవృద్ధిత స్సౌతే
షుకమకసు । నిర్జం నైమిత్తికంకామ్యంకృత్వాతత్సామశ్నుతే ॥ అన్యథా
దోషమాహ్నితినగఃపాపమోచనః । తస్మాదేతత్పరిత్యాజ్యం ద్విజైలోక
కపరాయణైః ॥ ఇతిరాశిచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథనవగ్రహ

—నవగ్రహమఖేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.॥—

మఖేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సూర్యపూర్ణే ॥ ఆధాతస్సంప్రవ

౨౭౬ హేమాద్రాధర్మవిక్రయణస్సకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్యోమిప్రాయశ్చిత్తంద్విజన్మనాం । గ్రహయజ్ఞేప్రధానత్వంయఃకరోఽద్వి
జోత్తమః ॥ గ్రహాకాండేవతానాంచసంగ్రహఃపాపవృద్ధయే । హామక
మేనుపూజాయానియమాతిక్రమేతథా ॥ ఏకగ్రహస్యసంగ్రహే స్వర్చ
తస్యనుభాసనే । దేహంతేసరికంయాతిఇత్సుయంత్రంమహద్భయం ॥ సర్వే
షాంమండలేపత్రైస్త్వతానాన్పుభిఃక్రమాత్ । ప్రతిగ్రహేమహద్భయఖమ
నుభూయేయమాలయే ॥ తదంతే భువమానాద్యనిలబిందుః ప్రజాయతే ।
ప్రతిగ్రహవిశుద్ధ్యథాంపశ్చాత్తాపపరాయణః ॥ బ్రాహ్మణే రభ్యనుజ్ఞాత
ష్వదబ్ధిక్యచ్చగ్రమాచరేత్ । అన్యధాఃపర్యతిర్నాస్తిహ్యుదాసీన తయా
న్పదాం ॥ ఎతద్విప్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తవిషయంరాజప్రతిగ్రహద్విగు
ణం ॥ ఉరుజప్రతిగ్రహేతిగుణం ॥ శూద్రప్రతిగ్రహేచతుగుణం ॥ సం
కరజాతిప్రతిగ్రహేపంచగుణం ॥ చతుర్దశశచండాలా ష్టప్రతిగ్రహేపాతి
త్యమేవ ॥ సర్వదానప్రతిగ్రహేప్యేవమేవవేదితవ్యం ॥ చతుర్దశశచండా
లస్వరూపంపూర్వముక్తం ॥ జాతిభేదప్రతిగ్రహేప్రత్యేకమాహాకౌమే ॥
పూర్వజేయత్రయతోష్టకం ప్రాయశ్చిత్తంద్విజోత్తమః । తతేవపూర్వ
జానాంచప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం ॥ తద్వైగుణ్యంచాహుజానామూరు
జానాతథాస్మృతం । చాతుగుణ్యంపాదజానాంసంకరాదాంశు పు
వధా ॥ చతుర్దశశవిధానాంతుసంగ్రహేపఞ్చోభవేత్ । సర్వత్రప్రతి
గ్రహప్రాయశ్చిత్తేష్యేవంవివేచనీయం ॥ ఇతినకగ్రహమఖేప్రతిగ్రహపా

— విధాన్యోమిప్రాయశ్చిత్తం, * —

యశ్చిత్తం । విక్రయణస్సకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
ఖంగళరాణే ॥ ఉత్తంఖండే ॥ ధమకవిక్రయణఃప్రసోనిత్యేకామ్యతథా
క్రతా । ప్రతిగ్రహేద్విజన్మాస్సప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ నిత్యమాతా
ప్రత్యోమ్యతాహాది । కాన్యంత్రతాదీకం ॥ అపీడ ॥ నిత్యప్రాతస్నాన
సంధ్యాదీకంకృత్యాకాన్యంత్రతాదీకంగంగాస్నానాదీకంచకార్యం । ఆరా
మస్థాపనకూపతటాక దేవాలయధమనిత్యేపనిత్యమవారితాన్నదానపరోప
కారవస్త్రహారణ్యరజతకాంస్యఅశ్వమహేషీభూదానాదీకంధర్మాః ॥ తేషాం
యంకంవాపివిక్రయిత్యాచూజేతే సమమవిక్రయా ॥ ఏతద్విక్రయమా
తేణపాతిత్యంవిప్రస్యసూచితం ॥ తదాహకూమపురాణే । ధమకవి
క్రయణత్యైవసోమవిక్రయణస్తథా । స్మృతివిక్రయణత్యైవపున్సంసార

రక్షేద్యతే ॥ పాద్యపురాణే ॥ విక్రయితృస్వస్థానానామయోగ్యతా
 స్వివక్షయేత్ ॥ సౌమియ్యనరసింధుక్త్వామాతంగత్వ మవాప్నుయాత్ ॥
 ఎతస్యనిషక్తుతిర్నాస్తిచాంద్రాయశతైరిపి ॥ అథవాశ్యణరాశేంద్రతీప
 రిక్తమ్మఘాతలం ॥ ఏతేంద్వివిధానాశుశుద్ధి మాప్నోతిదహికిం ॥ నాన్య
 ధాశుద్ధిరస్తీహవాపస్యైశ్యశుభామిప ॥ తస్మాత్ప్రతిగ్రహీతుః ప్రాయశ్చి
 త్తంతావదాహ ॥ సింహురశ్మయే ॥ దశవిక్రయణావిప్రప్రతిగ్రహ్యధనా
 దికం ॥ దానంవాప్యకాలేషుసప్రప్రత్యమోభవేత్ ॥ చతుర్వింశతిమతే ॥
 ముఖతోధమక్షత్రేపక్షావేషునైశక్యతే ॥ అణుమాత్రమవకంవాదా
 నంవాధమవచోదితం ॥ ప్రతిగ్రహ్యయజురత్వానరకాననుభూయచ ॥ త
 దంతేషువమానాద్యజలేవాసంసమశ్చుతే ॥ ఏదోమోషశశాయాలం ప్రా
 యశ్చిత్తంసమాజరేత్ ॥ పరాశక్తిమిదాజ్యాయైస్యగృహ్యగ్నపుత్ర
 థక్ ॥ సహస్రంపూజయెన్నిత్యప్రాతీస్నానాదిపూర్వం ॥ అద్యతాయే
 తిసమిధమంతావేషవైషుతం ॥ చతుర్గోపందనాభూధహ్యయైతేనవి
 శుద్ధయే ॥ సహధోశనామాసమాజ్యశామస్తధైవచ ॥ చతురయిత
 సంఖ్యాయదాపూర్వతేతిదాహూమవిరమ్భిత్వా మధ్యేఫలాహారః కతక
 వ్యః ॥ అథశ్యచనాశకంపూర్వవత్ ॥ తిదంతేపంచగవ్యప్రాశనంద ॥ ఎత
 ద్వినోధంభవతివ్యాధా ॥ ఇతిధమవిక్రయణాకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయ
 యశ్చిత్తం ॥ అథనామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపు

—* నామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

రాణే ॥ స్వపుత్రస్యాత్సనోనాపిదారాజాంభ్రాతురేవవా ॥ నామథేయం
 విక్రయితృజీవేద్యదినరాధమః ॥ తస్మాన్మానిషకృత్సాస్తిసరకా దేక
 వింశతేః ॥ తదంతేషువమానాద్యభవెత్సరావతేషితౌ ॥ శివధమోత్త
 రే ॥ విక్రీణత్రుతభ్రాగ్నూదామ్యస్సైస్రథవేయదా ॥ క్షేత్రాధకం వా
 ధనాధకంవాతస్యైస్సనిరథకం ॥ నరకాననుభూయాధధనిపారావతోధ
 వేత్ ॥ తస్మైషాశక్తుతిర్దృష్టామనిధిస్సత్కవాదిభిః ॥ ఋతౌ శరది హే
 మంలేప్రాతీస్నానంయథాపధి ॥ అర్చివాసాదపక్షతక్తక్ విష్ణోమకం
 త్రందశాక్షరం ॥ ప్రత్యహంనియతాహారఃక్షితిశాయాజితేంద్రియః ॥ ఋతు
 ద్వయంయదాపూజంనిర్విఘ్నజనాధిప ॥ తదాశుద్ధిమవాప్నోతి పాపా
 దస్మాహవ్యయాత్ ॥ తస్మాత్ప్రతిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సారం

దే ॥ నామవిక్రయణోమస్మదాధానేవాక్రతాశువా । దానంవాపుణ్యకా
 లేషుప్రతిగృహ్యద్విజోత్తమః ॥ సువణోజ్జ్వలమునిప్రోక్షం ప్రాయశ్చిత్త వి
 శోధనం । భాగ్యమాత్రేతుధాన్యేహిప్రాజాపత్యముదీరతం ॥ సువణోర్ధ
 తదధికంస్యాత్పాదేపాదంవిశోధనం ॥ ప్రైత్యకేభోజనచైరజ్ఞాత్వోపావ్య
 దినదవ్యయం । పంచగవ్యంపిబిష్యశ్చాతేతత్పాపవిశోధనం ॥ నాన్యధాశుద్ధి
 మాప్నోతిద్విజోభోగపరాయణః ॥ ఇతినామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ అథస్మృతివిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపు

—*స్మృతివిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

ణే ॥ స్మృతివిక్రయణోమర్త్యాదప్రతిగ్రహణంవం । ప్రతిగృహ్యద్విజో
 లోభాధాన్యంవాస్యణామేవవా ॥ ఆధానాదిషుకాలేషు సువణం చంద్ర
 సూర్యగ్రహణకాలేషుధాన్యం ద్వితైర్ద్వయమపినప్రతిగ్రహ్యం ॥ దోషా
 ధిక్యాత్ ॥ స్మృతః ॥ మయఃపరాశ్రవైవయజ్ఞవల్క్యగ్రామహంమనః ।
 జాబాబిరంగిరాకణ్వోకాశుః శోభగోచితః ॥ విశ్వవిత్రోవసిష్ఠోశ్రీమణ
 రీచిఃకాశ్యపోభృగుః ॥ విష్ణుఃపులస్త్యాథమాత్మా గౌతమఃపుణ్యవధానః ।
 ఎతేస్మృతికర్తారః ॥ అష్టాదశపురాణాని ॥ బ్రాహ్మ్యంపాద్మ్యైష్ట్యవంశ
 వారాహంవామనంశధా । భవిష్యంనారదీయాఖ్యంశైవంభాగవతంశధా ॥
 బ్రంహ్మాండంబ్రహ్మకైవతకంత్రంగ్మంపాకంసంధేవత । మార్కండేయం
 మాత్స్యకౌమేచాగ్నేయంగారుడంతదా ॥ ఇన్ద్రష్టాదశపురాణానిశేదా
 నసారణి ॥ మువయఃపురాణైభ్యఃపారముద్భృత్యస్మృతీర్నిఖతవంతశ్చతుర్వ
 ణోపకారాథకంతాస్సస్మృతిభ్యయేవిక్రయంతేతేస్మృతివిక్రయణః ।
 తేభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయ ॥ స్మృతిఃక్రయ
 ãయేవయూత్యంభృత్వావ్యకాభువి । తేవైబ్రహ్మదేహంతారైశ్చపాంస
 ద్ధిమణిపిభిః ॥ తప్రకృచ్ఛిత్రయంకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతిపార్వతీమ్ । ఉపా
 వ్యరజసిపీకాంపంచగవ్యంబిత్తనః ॥ ఏతేభ్యోమద్విజోదానమణుమా
 త్రంప్రతిగ్రహేత్ । ప్రాజాపత్యత్రయంకుర్యాదబృహస్పరాద్రతిగ్రహే ॥ స్వ
 ణాప్రమాణప్రతిగ్రహేవిశేషమాహ ॥ కౌమే ॥ స్మృతివిక్రయణఃపాపా
 త్స్యణామాత్రప్రతిగ్రహే । తప్రకృచ్ఛిత్రయంకృత్యాపంచగవ్యం పిబే
 త్తతః ॥ సతేషుభోజనంకుర్యాన్నతానన్యవహరయేత్ । సర్వధర్మవిక్ర
 యణాంపాపంయదస్తీతత్పాపంస్మృతివిక్రయీప్రాప్నోతి ॥ స్నేహరూపే

హేమాద్రిసోమవిక్రయసోమపా యనఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, ౨౭౯

జదానయాపేణబాదద్యాన్మతుమూల్యరూపేణ ॥ తదేవాహ ॥ సాగందపు
రాణే ॥ స్ఫులింపురాణంశాస్త్రంవాజ్యోతిషంసూత్రమేవవాలిఖిత్వాసే
వరూపేణబద్ధాద్దోషంనచాప్నుయాత్ ॥ భరణమాత్రేణ దోషస్సాన్యదా
ధానాధానదోషభాక్ ॥ వృధాలిఖిత్యవిక్రీయపూర్వోక్తందోషమాప్ను
యాత్ ॥ ఇతిప్రశ్నతివిక్రయణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథసోమవిక్రయ

—*సోమవిక్రయణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+—

ణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగందపురాణే ॥ సోమఇతిసోమా
త్తకోలశాపశ్చేషః ॥ సోమానుచితాధనదాతంసోమంపిబతీతి సోమపాః॥
ఎవంసోమబ్రాహ్మణ్యవివత్తకః ॥ తస్యయజ్ఞసాధనత్వాత్ ॥ తద్విక్ర
యోబ్రాహ్మణ్యస్సపతనహేతుః॥ శిలీత్యాపూర్వజన్మద్రిక్కుబ్ధిమాప్నోతి ॥ తద్వి
క్రతాపశ్చతోభవేత్ ॥ తదేవాహ ॥ దశభిర్వత్సతరైస్సోమంక్రీడాతి ॥ దశపె
యోభవతీతిప్రతిగ్రహకృష్ణప్రమాణ్యేత్ ॥ యజ్ఞంకుర్యాన్మహత్ఫలమా
ప్నోతి ॥ ద్వికేతా తీతపవ ॥ తదేవాహ ॥ మనపురాణే ॥ సోమంక్రీత్వాద్వి
సోమసుమూల్యధికతయశ్చప ॥ నద్యఃపతితివాచాత్సాప్రాయశ్చిత్తీభవే
త్తః ॥ నారదయే ॥ విక్రయతోమరాజానద్విజౌమోతావిగహితః॥
సచండాలసమజ్ఞేయస్సర్వదాతపరిత్యజేత్ ॥ తస్యైషానివృత్తిర్ప
ష్టాపారాశర్యేణసూరిణా ॥ తప్తకృష్ణశితంకృత్వాపయత్వాశిరో
హాక ॥ పునస్సంసాగరకృచ్ఛద్ధస్త్యేధాపశ్చతోభవేత్ ॥ పునస్సంసాగర
పూర్వంతస్తాత్ప్రీతిప్రహేదోషమాహ ॥ శ్రాద్ధదానైపుణ్యకాలవ్యన్మంవా
స్వణంశేవవా ॥ ప్రసన్నానతోభృత్వాకుర్యాచ్ఛాంబ్రదాయణత్రయం॥
జ్ఞారాచ్యేద్దివగుణంకృత్వాహ్యన్నమాత్రేకోరోహకా ॥ వాపయత్వాదిదం
సమ్యగబోష్ణప్రాతరేవహీ ॥ పంచగవ్యంపాశయిత్వాశుద్ధిమాప్నోతినా
న్యధా ॥ ఏతదల్పసువణప్రతిగ్రహవిషయం ॥ సువణంశాత్రేద్విగుణ
మతఃకీర్త్యంతుతత్సమః ॥ తత్ప్రాప్తాయశ్చిత్తంకుర్యాత్పునస్సంసాగరంచ॥ ఇతి
సోమవిక్రయణంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథసోమపాయనః ప్రతిగ్ర

—*సోమపాయనంప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ సోమంపిబెద్దివిజౌయన్మహ్యజ్ఞా
తకులనామభిః ॥ సాకంయజ్ఞేషుమోహత్సానవృధాబ్రాహ్మణస్తృతః॥ వ్య
ధకనామథేయః ॥ ఘృతకోశగుడపర్వతాదివత్ ॥ తస్యాన్యానివృత్తిరాన్

స్త్రీపునస్సంసారణాదృతే । పశ్యాన్యైంద్రాణాంకుర్యద్వాపయితా
 శిరోరుహాన్ ॥ ఏతదజ్ఞాతకులగోత్రనామహాతృభిస్సమాసోమ భక్షణవిష
 యం । స్వబంధుభిస్సహపీతస్య ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ మా ॥ కూమకపురాణే ॥
 బంధుభిస్సహయోహాతాపీతాస్సోమమహాత్తా ॥ స్వమంత్రి చ్చాణం
 కృత్వాత్రివార శుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ స్వహంశః క్షేమాహా నాయత్రతపా
 జనియత్రతత్రయేమన్త్రాసాక్షిరుచ్చర్యపశ్యాన్యైద్ధిమాప్నోతి ॥ స్వబాం
 ధవాః ॥ సాక్షందే ॥ సకులశ్చసనాభిశ్చసపిండశ్చసగోత్రవాన్ ॥ మాతు
 లస్తస్యపుత్రశ్చభావుకౌదుహిణుఃపః ॥ శ్వశురస్తస్యపుత్రశ్చభాగినేయస్త
 దాత్తజః । పితృపితృవ్యసుఃపుత్రాపితుమాశశ్వవ్యసుస్సుతాః ॥ పితృత్తా
 తులపుత్రాశ్చనిజ్ఞైఃపితృబాధవాః । మాతృపితృవ్యసుఃపుత్రా మాతు
 మాతృవ్యసుస్సుతాః ॥ మాతుమాశశులపుత్రాశ్చనిజ్ఞైఃమాతృబాం
 ధవాః । సమానంకులం శ్వశుఃప్రితురుషాదూర్ధ్వం । సమానాభి
 ర్యస్యసనాభిఃశ్వశ్వకనికభ్రాతృదః ॥ సమాపింహోయశ్వశుఃసపిండఃశ్వ
 శ్వకనికపితృవ్యస్తృతాః ॥ సమానగోత్రంయస్త్వసంసగోత్రంపాతమా
 దూర్ధ్వం । ఎతేస్వబాంధవాః ॥ ఏతేస్సహసోమభక్షణే స్వమంత్రింపు
 నఃత్రేధావత్యజనదోషః । అజ్ఞాతబంధుభిస్సహభక్షణే చాంద్రాణాంకు
 ర్త్వాపునస్సంసారః । ఎతేభ్యఃప్రతి హేరోషమాహ ॥ శింగభ్రరాణే
 అజ్ఞాతహాతృభిస్సాధకం యోమర్యాశ్శోమభక్షణం । తస్మాత్సవనామ
 న్నంవా । ప్రశిగ్మహ్యద్విజోత్తమః ॥ ప్రాజాపత్యంబరేత్యుక్తియః
 మాత్రసువణతః । పూర్వోక్తనప్రమాణేవవడిబంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ ఉ
 పోష్యరజనీషేకామన్నభుక్కుద్ధిమాప్నుయాత్ । ఉపోష్యపంచగవ్యంపీత్యా
 శుద్ధిమాప్నోతి ॥ ఇహసోమప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అభవశుపురో

—శివశుపురోదాశభక్షణేప్రాయశ్చిత్తమ్ శి—

దాశభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శివీపురాణే ॥ అజ్ఞేషుసాధువృత్తేషు
 ధర్మాజితధనేషుచ । తత్రైవభక్షయేత్సర్వంపశువృత్త్యథకమావ
 రాత్ ॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మవిత్పూతఃపశుంబద్ధభిహారయేత్ । తస్మైషా
 నివక్తృర్నామపేదపారాయణస్సృతం ॥ ఎతద్బంధుకృతవిషయం ॥ అన్య
 త్రభక్షణేద్విగుణం ॥ అశోత్రియ అజ్ఞేపశుపురోదాశభక్షణేద్విగుణం ॥ శూ
 ద్రద్రవ్యగ్రహణయజ్ఞేషుపశుభక్షణేపంచగుణం ॥ పునస్సంసారిశ్చతదేవా

(3౬.) హేమాద్రోమయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౮౧

హకారై ॥ స్వబంధుకృతయజ్ఞేషు ప్రాప్తం యత్పశుభక్షణం । పారాయ
ణాద్విశుద్ధిర్నాస్తిచన్యత్పి ద్విగుణం భవేత్ ॥ అశ్రితిమైశు త్రిగుణః శూ
ద్రపంచగుణం భవేత్ ॥ పునస్సంసారాంకృతృషశ్శుద్ధోభవతిసర్వదా । త
త్పతిగిహే వాయుశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ పశుంభక్ష యతో
యస్యద్విజస్యాకృతవిషత్పతేః । పతిగృహ్యసువర్ణంవాజ్ఞాత్వాన్నం దో
షభాగ్యవేత్ ॥ అజ్ఞాత్వాకృశ్చిమాత్రంస్యాజ్ఞానైవై తద్వయంస్త్వతం
అశ్చభుక్యంచగవ్యేనశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః ॥ స్వీనువర్ణప్రతిగ్రహేప్రా
జాప్యం । సుకణకమాత్రప్రతిగ్రహేద్విగుణం ॥ అన్నభక్షణే పంచగవ్యా
చ్చుద్ధిః ॥ ఇతిపశుపురోదాశభోక్తుఃప్రతిగ్రహప్రా యశ్చిత్తం ॥ అథఅయాజ్ఞ

—అయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

యాజినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ ॥సాగంఠే ॥ యాజయెద్యజ
నైయోగ్యాకవిప్రౌప్యత్యర్థమాదరాత్ । అ్యధాకోవమాభూతిసకర్తా
న్దోభవేహ ॥ యాజనీ అనన్తాః ॥ కార్యే ॥ దేవాలకశ్చగణకౌవాత్మో
యశ్శిలవాన్తః । శూద్రాపతిః ర్మహీనోతాకే కశ్చతప్య త్రిమాణ్ ॥ మహా
పాతకీనస్య గీమయరోగీభాండవీ । దుశ్చర్తాశూద్రాసేవిత భిషక్కుద్రా
న్నభక్షకః ॥ వృధాతులూదిసంగ్రాహీమర్త్యాదాఘాతకస్తధా । గ్రామ
దాహీగ్రామదేశ్య తథాదుస్సంగవాక్ జనః ॥ ఎతే అన్తాః ॥ దేవాలకౌ
జీవచార్థం గ్రామనైవాశ్చకః ॥ గణః - గ్రామరాక్షిపుధనధాన్యాదికం
నిత్యంలేఖయిత్వ ర్తయేనగణకః ॥ వాత్స్యో - గాయత్రీపాశకః ॥ త
దేవామామనుః ॥ సగ్నోవేదపరిత్యాగీవ్రాత్యోగాయతినాశకఇతి ॥ సస్త్రా
దినీశ్శకర్తాజ్యక్త్యాసర్వదావర్తయత్ ॥ సదుశ్శిలః ॥ శూద్రాపతిః పుష్టః కర్త
హీనః । విహితకర్త పరిత్యజ్య శ్శుకహారాదికషణువర్తయత్ కర్తహీనః । కు
త్పితకృత్తి - పరేషామన్నపశనాశకృత్ ॥ మహాపాతకీనః తత్సంగీతస్ప
ష్టః ॥ తుయరోగీభాగందరిదుశ్చర్తాశకర్తస్వనన్తాః ॥ శూద్రద్రోహీ - సదా
శూద్రసంసర్గీ । భిషక్ - రసవిద్రూ । శూద్రాన్నభోజి - శూద్ర కృతే
షుసతేషున్యభోజీ । తులాదినగృహీత్వాత త్ప్రియశ్చిత్తపునస్సంసార
రపరాజ్ఞుభిః - వృధా తులాదిసంగ్రాహీమర్త్యాదాఘాతకః - పితరీంజ్యేష్ఠ
భ్రాతరంచత్యక్త్వా ఆందోళికాద్యారోహణకృత్ । గ్రామదాహీ గ్రామ
దేశ్యస్పష్టః । దుస్సజ్జవాక్ - దుర్జనై ర్దాతతాయభిస్సంసర్గవాక్ । ఎతేనక

౨౮౨ హేమఃద్రాత ప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వాదశాః ॥ ఎపాం యజ్ఞయాజ సప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ అ
నర్హేషు యజ్ఞేషువిహియాజయతేసకృత్ । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనశ్చైష్యవి
పాషండతంవ్రజేత్ ॥ పాషండోనామ వేదశాస్త్రాదుసారిణో విప్రాన్
దృష్ట్వాసదానిదయతి । పితామతా తప్పితాచయనమార్గేణా వర్తంతత
న్వార్గముత్సృజ్యతప్రముద్రాధాంణో యేవిహస్తేపాషండాః ॥ ॥ తదాహ
వామనః ॥ అనర్హాకాచప్రాత్యాచాంభిషజామాతతాయినాం । యజ్ఞ
షుయే యాజయంతేతేపాషండాభవన్తగ్నిహూ ॥ శివపురాణే ॥ మహావా
తకినాంచైవభిషక్కుద్రోపజీవినాం । యజ్ఞేషుయే ప్రవర్తంతేతేపాషండాః
ప్రకిర్తితాః ॥ తెషాంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కొత్తే ॥ అనర్హాణామధ్యరేషు
యేబ్రహ్మబుత్వి గాదయః । తెషాంపాపవిశుద్ధ్యర్థం వడబంకృచ్ఛమీరి
తు ॥ కేశానాంవపనంకృత్వాశునస్సంసౌకరీ మూచరేత్ ॥ పంచగవ్యంపి
బిత్వశ్చన్దుద్ధోభవతినాన్యధా । ఎతేభ్యఃప్రతిగ్రహహేదోషనూహ ॥ లిం
గపురాణే ॥ అనహాణాంయోయజ్ఞేసోమపానాదికందరేత్ । తస్మాత్ప్ర
తిగ్రహంకృత్వాప్రాయశ్చిత్తాదధోయది ॥ ఏతత్పాపఫలంభుంక్తేఏకంచాం
ద్రాయణుచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తకృతేపశ్చాదతాదోషానవిద్యతే । చాం
ద్రాయణుంసువణాస్య తదధికంపాదమాచరేత్ ॥ అన్తమాత్రం యదా
ప్రాప్తంగాయత్రితమాచరేత్ । ఏతత్ప్రాశ్చిత్తంకృత్వా తత్ప్రతి
గ్రహాన్దుద్ధోభవతినాన్యధా ॥ ఇత్యయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
—*తప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

త్తం ॥ అథతప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామ
నపురాణే ॥ బ్రాహ్మణోయదియూథాత్కతాపయేద్వహ్నిముద్రయా । క
మాహూహంభవేత్రసవై పాషండసంజ్ఞితః ॥ నారదీయ ॥ బ్రాహ్మణ
స్థతనుజ్ఞేయాసర్వవేదమయీయతః । నాచెత్సంతాపితాయేన కింత్వ్యో
మమహేనసః ॥ చక్రాంకితసుర్యశ్రాజన్ లింగాంకితోపివా । జైశ్చ
పారుషంసూక్తమన్యధారౌరవంవ్రజేత్ ॥ లింగపురాణే ॥ చక్రం శంఖం
తాపయిత్వాయస్యదేహఃప్రదహ్యతే । సజీవతుణపస్త్యాజ్యస్సర్వకమ
బహిషక్యతః ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ వేదేషుయజ్ఞభాగేషు యస్యనాస్త్యధి
కారితా । సతాపయిత్వాచక్రాదీకధారయేత్ప్రధుజద్వయే ॥ బ్రాహ్మ
ణోయదియోభేనధారయేద్దగ్ధముక్తకాః । తస్యదర్శనమూత్రేణకుర్యాత్సా

ర్యావళానం || వహ్నిపురాణే || పూర్వజఃస్వతనుంధగ్ధావ శంఖదకాగ్ది
భిఃపుధక్ || ఏతస్యవిషయసిద్ధాంతానానాదానాదాదిభిః || తస్యనివర్తతి
రుప్తన్మాపారాశర్యేభాషితా || కేశానాంవపసంకుర్యాత్పునః కమన
మాదరేత్ || ౧౪౪గోళాశ్చముద్భవశ్చగర్భధానాదిపూర్వకం || యోధా
వృద్ధ్యైపకృచ్ఛాంత్రాప్రాణశ్చిత్రముదీరితం || పరిషదుపస్థాన పూర్వ
కంషడబ్దచక్రణిస్త్వాశుద్ధిమాప్నోతి || పాణశ్చిత్రాకరణేతేభ్యఃప్ర
తిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ || కూమరపురాణే || అజ్ఞాత్వా మఖిణోయ
త్రముదాదగ్ధభ్యుత్తరాత్ || సువణమాత్రంసంగృహ్య ప్రాణాపత్యంస
మాదరేత్ || తాదేధేధంవైసంకృత్వా హ్యన్నమాత్రముపావణం || కృ
త్వాశుద్ధిమాప్నోతిశుద్ధిర్నాన్యత్రదృశ్యతే || ఇతిత ప్రముదాధారిభ్యఃప్రతి
గ్రహప్రాణశ్చిత్రం || అథలింగధారిణాంప్రతిగ్రహ ప్రాణశ్చిత్రమాహ ||

—లింగధారిణాంప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం. *—

జీవపురాణే || లింగంద్విజోమధాధృత్వాద్వజేహేభయవజ్జిః || సవీవ
సరకస్థాయీయావదాధూతసంప్లవం || సూరందపురాణే || ద్విజోయదిస్వ
జేహేతులింగంధృత్వాస్వకామతిః || సభుక్వానరకానుగానంతేమాతంగ
తాంవ్రజేత్ || శైవే || ద్విజోయఃస్వతనాధృత్వాలింగంముద్రాపితంము
దా || నతస్యనివర్తతిదృష్టానంసూరైర్భవభిష్టుప || పాద్మపురా
ణే || శృణురామమహాబాహూలింగచక్రాదిధారిణాం || శూద్రధమరతా
నాంహితేహంసాస్తిపునర్వచః || విప్రస్యైతద్విగ్రహాత్వాత్వాప్రాయశ్చ
త్రముదీరితం || పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః ప్రాణశ్చిత్రముదందరేత్ || ఆ
ద్యాత్వాత్మనఃకమనషడబ్దంబుచ్చగ్రాహరేత్ || తేభ్యోగృహ్యైకద్విజో
యస్తుసువణంపాదమేవవా || తత్ప్రతిగ్రహశుద్ధ్యర్థం ప్రాణాపత్యంస
మాదరేత్ || అన్నపరిగ్రహణేన || ఇతిలింగధారిణిప్రతిగ్రహ ప్రాణశ్చ

—+పుంసంసారైరాయత్రీప్రదాతుః ప్రాణశ్చిత్రం.+—

త్రం || అథపునస్సంసారైరాయత్రీప్రదాతుః ప్రాణశ్చిత్రమాహ || కా
మిక || సవితావిగురుగ్భృతాపితృవ్యశ్శపితావహః || సదద్యాదాదరా
ద్దేవీపునస్సంసారంకమణి || యదాప్రతిగ్రహాత్స్వేషుబలాదిమమహ
త్స్వపి || దానేషుపుత్రవాస్సల్బసంత్యజైర్బుద్ధియాన్వితః || సత్యనైమిత్తి
కాదీనమాకాశినిబంధుభిః || కేశభగ్నిశాత్పతాతస్యనదగ్యాద్వేదిమాత

౨౦౪ మోక్ష ద్రోపరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తం.

రం || క్రిత్యాప్రతిగ్రహేమూలైర్వరస్యగోశ్చంఽస్విజోత్తమం । అభ్యర్చ్య గం
 ధవస్త్రాదైస్యోతస్మాదైవీంసమభ్యసేత్ || బ్రహ్మోపదేశంహోమంచసర్వం
 తేనసమభ్యసేత్ || లింగపురాణే || పితృభాగ్యాతాపితృవ్యశ్చ తులాదీనాం
 ప్రతిగ్రహే । త్రైతామధనవాత్సల్యాన్నదద్యాద్ద్వీదమూతరం || తునఃక
 మక్షణిసంసార్కైక్రిత్యామూత్యేనభూయసా । బ్రాహ్మణంకమక్షకుశలమ
 న్యగోత్రంప్రయత్నః || తస్మాద్బ్రహ్మోపదేశంచ గాయత్రీం వేదమూత
 రం । అభ్యసిద్ధిధీనారాజ్కపాదఘ్నావ్యవతందితః || గారుడపురాణే ||
 యోవిప్రోధనలోభేన గాయత్రీంవేదమూతరం । తులాప్రతిగ్రహీతృణాం
 దద్యాత్తస్యననిష్కావ్యః || పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్త్రయ్యయితంజపమా
 చరేత్ । అన్యధాదోషమహ్నితినావీత్రీపఞ్చోభవేత్ || సాక్షిందేతులా
 ప్రతిగ్రహీతృణాంయోవిప్రోవేదమూతరం । తత్త్రైవినిష్కావ్యతిదృష్ట్యాద
 ద్యాదాదరిపూర్వకం || జపిత్యాత్మయితందేవ్యాశ్చుద్ధిమాహ్నిత్య నుత్ర
 మాం । నాన్యధాశుద్ధిమాహ్నితీజపహోమసురార్చనైః || విదిత్యాయా
 ద్విజోమోహాత్ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుభిః । సహపమనభూయాశుచిటకౌ
 భువిజాయతే || ఇతిపునస్సంసార్కై గాయత్రీప్రదాతుః ప్రాయశ్చిత్తం ||

—*పరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తం*—

అథపరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండే || ప
 రార్థంశ్శ్రుణురాజేంద్ర గాయత్రీజపకృన్నరః । మోహాద్వాధనలోభాద్వా
 నవైపాషండతాంప్రశేత్ || గారుడపురాణే || బ్రాహ్మణో భ.లోభేనప
 రాధణంవేదమూతరం । జప్త్వానరకమాహ్నితీతంకదానాలపెద్దుధః || కూ
 మపురాణే || వేదమూతాచ గాయత్రీజపతాంపాపనాశనీ । పరాధణం
 తాంజపెద్దస్తుసనరోమాశ్చఘాతుకః || లైంగ || పాదఘ్నాణాం జపె
 ద్యస్తు గాయత్రీంశుద్ధమానసః । నవైనారాయణస్సాత్మోద్ధిద్విబాహురితవి
 శ్రుతః || మహాభూతే || వేదమూతాతు గాయత్రీలోకమాతాంజాహ్నా
 వీ । తయోర్యదిద్విజోభక్త్యానిత్యంకేవేతిబుద్ధిమాన్ || తయోరేకాం ప
 రిత్యజ్యపరాధణంజనవల్లభ । సదివాకీతితుల్యస్సాగ్ని స్మృత్యానరకమ
 శ్నుతే || తదంతేభువసాద్యపాదలంబీదిపాంధవాః । తస్మిన్మహ్నితీత్రై
 వదృష్టామనిపరాః || దశకంజపశోదేవ్యాంపరాధణంకృచ్ఛమిరితం
 శతంపరాధణంజపతఃపరాకలపరికీతకం || సహస్రసంఖ్యయాన్యాధణం

శుద్ధ్యర్థంచాంద్రమాచరేత్ | ఆయుతంనియుతంవాపిపరాధకంధః
 ధతః || జపతస్తస్యకర్మాణేనద్యశ్చిర్యంతిచేహతః | తస్యోప నయనం
 భూయశ్చాద్రాయణచతుష్టయం || ఔపాసనాగ్నస్సంధానం గాయత్రి
 దానమేవచ | కేశానాంవక్షనంకృత్వాపంచగన్యంతతఃపరం || పరాధకం
 యావత్సంఖ్యాగాయత్రీప్రణవాత్మికా | పునస్సాన్వర్థకంజపెత్సత్సత్తత
 శ్శుద్ధిరవాప్యతే || ఏవంకృత్వాద్విజశ్శుద్ధ్యధన్యధాజలకాకవత్ | తస్య
 జన్మవృధాలోకేనామధారణమోక్షికం || ఇతిపరాధకం గాయత్రీ జపక
 త్పూజాంప్రాయశ్చిత్తం || అథగ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథ
 =గ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.=

గ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మూర్తిరండేయః || మఖజస్తా
 శ్శుభాగార్థకంగ్రామంరాజ్ఞఃప్రతిగ్రహేత్ | వృత్తిదానంద్విజాతీనాం త
 ద్భుద్ధింవానసంస్మరేత్ || సరికంకాలసూత్రాఖ్యంచిరంగత్వా తతోఽనువి
 విద్వరాహాభవేత్సోసి సర్వధర్మబహిష్కృతః || గ్రామలక్షణమాహ||
 చతుర్వింతశమతే || దశాగారంజపపదః శతాగారంజనాలయః | అతడి
 ధ్వంతుపల్లిస్యాత్సహస్రంగ్రామఉచ్యతే || తతఃపరం జధానిసాధప్రా
 కారశోభితా | జనపదాదీనాంప్రతిగ్రహేన్వృత్తిదానక్రత్యాద్య భావేప్ర
 త్యేకందోషంప్రాయశ్చిత్తంచాహ || కూమఃపురాణే || అకృత్వానివర్త
 తింయాగంవృత్తిదానంద్విజన్మచాం | గృహీయాద్యోజనపదంతామ్రమాడా
 భవేద్భువి || జనాలయప్రతిగ్రహే చందాలాదివిభాషితే | ప్రతిగ్రహే
 ద్విజోయస్తసభవేద్భాషణసోమవి || పల్లిప్రతిగ్రహేరాజన్నానావగాన
 మాకులే | నరంసోమహాయానం జగ్జాభవేద్భువి || గ్రామప్రతిగ్రహే
 విప్రఃపత్నిభోగపరాయణః | గామకముఖాగన్యాస్థితత్తైరియా
 తనాః || భుక్త్యాఘ్నిమహాక్షీణః స్థూలస్సర్వభవేద్భువి | అబ్ధంపడ
 బ్ధచాంద్రంచతస్తకృత్యశతశ్రయం || ప్రాయశ్చిత్తమిదంరాజకయధా
 క్రమముదీరితం | వృత్తిదానక్రత్యాద్యభావేప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || త
 యోగ్యేద్యంసంభవేత్పంచగన్యంప్రాక్షాణభోజనంచ || ఇతిజనపదాదిప్ర
 తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథకూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ||

—కూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.—

లింగపురాణే || ఏకంద్వయంత్రయంవాపికూశ్మాండయోగమన్యతే | తిలా

జ్యమిశ్రితంస్వణవస్త్రమల్యవిఘాతం ॥ చుకరేసంక్రమే రాజకశాత్రి
 క్కాంపాఁకుదిసి । దత్తంజనైదక్షిణయాహకంతస్యృణుత్విదం॥ ప్ర
 ధానంసంపరిత్యజ్యచేలంస్తామూచశేత్ । గాయత్రీం చజపేత్పశ్చత్స
 హస్రంపాదపూర్వకం ॥ ద్వయోఃప్రతిగ్రహేతద్వద్విస్వసహస్రం మునీశ్వర
 బాహుశ్చేసంఖ్యయా తాతతావత్సంఖ్యాప్రశస్యతే ॥ తేవస్వణరూపం
 చేత్పత్రిగృహ్యజ్ఞోతమః । బ్రహ్మహత్యాసమత్త్యథకమేతపుత్రాథక
 మేవహ ॥ తదాప్రధానంసంఖ్యజ్యగాయత్రీలక్షణూచశేత్ । ఎవంచైవ
 విశుద్ధస్యాన్నాన్యధాశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ ఇతికూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రా
 —దశదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తం ॥ అథదశదాఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమభు
 రాణే ॥ ప్రాయశ్చిత్తవ్రతేశాంతాప్రతిష్ఠాసుమునీశ్వర । శబ్దాకారామ
 గ్రామాణాంతత్త్యజ్యప్రపూతకయే ॥ దశదానానివిప్రభ్యః ప్రత్యేకం
 ఫలసంఖ్యయా । దశదానాని ॥ గోదూతిలహీరణ్యాజ్ఞవాసోధాన్యగు
 డానివ । రోష్ణంలవణమిత్యాహుదశదానాన్యనుమాత్ ॥ ఏతత్పత్రి
 గ్రహేవిప్రప్రాయశ్చిత్తంసుఖాప్తయే । తత్తదంత్యాదౌషబాహుశ్చం॥
 తతఃప్రతిగ్రహీత్పాదాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగే ॥ ధేవోఃప్రతిగ్ర
 హేమామేశ్వాంబ్రమేకుంబిశోధనం । శిలప్రతిగ్రహేతప్రకృచ్ఛిత్తయము
 దాహృతం ॥ పరాకంమునిభిఃప్రేక్షంసువణవ్యపతిగ్రహే । అజ్యప్ర
 తిగ్రహే రాజకప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ వస్త్రప్రతిగ్రహేదేవీంబపెద్దశ
 శతంబుధః । ధాన్యప్రతిగ్రహేతద్వత్ ॥ ద్రోణాదూర్ధ్వమేతత్ప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ య్యదానస్థయావత్పరిమాణముక్తం మయాపరిధామాయం
 తావత్పుణంచేత్తదుక్తంప్రాయశ్చిత్తం ॥ అల్పంచేత్తత్తదవ్యస్థ్యప్రతి
 గ్రహేన్నాత్వాసహస్రంజపేత్ ॥ ఆతాపిప్రశ్నహగోప్రతిగ్రహే పూర్వ
 వత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ భూధానేషితధైర్యమోజనియం ॥ ఇతిదశ
 దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవశుర్వింశతిమూతకప్రతిగ్రహప్రా
 —వశుర్వింశతిమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ సాంధే ॥ బ్రహ్మహత్యాసుంపానంసైయం గుర్వం
 గనాగమః । విప్రదోహఃప్రజాద్రోహ ఆచండాలాధ్ధనాజకం ॥ ఉపె
 త్తాపాపినాన్మూణాంప్రశ్నకృత్సుశతంతధా । బాపల్యంపరనారీషుపరద్ర

వ్యేషః పుత్రా ॥ స్వజాతం సంపరిత్యజ్య హ్యన్యజాతైః పరిగ్రహః । ద్విజే
 త్వన్వార్తాశ్రవణం ప్రవృత్తి సక్రసర్వదా ॥ హే సాపశుష్కగాదీనాం మా
 తాపిశ్యమహీంసనం । నిషిద్ధః పృగమాంసానాం భక్షణ కుకురబన్యచ ॥ త
 దాదుజ్జన సంసగః స్వజ్జనత్యాగవహః । పుష్కలాశేషపుష్కలేశనదానం
 శ్రోత్రియేషుచ ॥ శీతనర్తచాప్యుసదాః పురబాషణం । అగ్నిసాక్షిషు
 దారేషు సత్స్వస్థ్యాః పరిగ్రహః ॥ ఉపాసదినేషు కిస్తథా తాంబూల
 భక్షణం । పాషంజన సంసగోకదేవప్రాప్త్యాదూషం ॥ తిథేకదేవా
 లయే క్వాపి హ్యవిశ్వాసస్సదాచివేత్ । ఎవమాదీంపాపానిరాజ్ఞాంపాపర
 తాత్పరం । విచార్యమానాబాధ్యాత్మబద్ధిలోకపితౄకామహాః । శ్రీపయా
 పురీతామో లోకానాం సాతకామ్యయా ॥ చతుర్వింశతి మూర్తినాం
 దానం పాపాపసత్తనైః । కన్వయామాసవిశ్వాత్సదదౌరాజ్ఞాం మదా
 తదా ॥ కరున్యం పుష్కలాశేషదానాన్యేజానిసర్వదా । నిర్వృధ మహా
 త్పాపనాలస్యంకతుకమహాకథ ॥ ఓచిత్పుక్వాతథావాక్యం మాంధాత్య
 ప్రముఖాన్యపాః । కున్వంబిప్రముఖైర్భ్యోదానాన్యేతానిపంక్తిశః ॥ తదా
 ప్రభృతిలోకేన్ద్రికరాజానిః పుణ్యసంగమే । కుర్వంతదానమఖిలం విముక్తాః
 పాపరాశిభిః ॥ కతాయుగవిశేషేణ రాజానోదానశీలిః । భవేయస్సైమ
 హద్భ్యశ్చపాకైర్భ్యోముక్తిమాప్నుయుః ॥ చతుర్వింశతి మూర్తినామేకా
 మేకాయధేచ్ఛయా । యదికుర్వీతస్వజ్జేతనసరాజానుఖమశ్చుతే ॥ కూ
 మకపురాణే ॥ చతుష్కలప్రమాణేన మూర్తింకేతవరూపిణీం । సువర్ణైస్తై
 వయోరాజానిమితాంః ఉదాన్వహం ॥ ఏప్రాయ పేదవిదుషేదరిద్రాయా
 కుటుంబినే । అర్చితాంగంధపస్త్రాదై యిపూజితాం నామిభిః పృథక్ ॥ ధద్యా
 త్పుణ్యదిసేప్రాప్తైసయాతిపరమాంగతిం । కేతవంపలమానేన సువర్ణైసవిచ
 ఊణి ॥ పూజయిత్వా విధానేన దద్యాద్విప్రాయాదిమతే । స్వణం విహా
 నమారుహ్య అప్పరోగణశీవితః ॥ ప్రపేదవైష్ణవంస్తానంపునరావళిదు
 ర్గళం । కేతవంప్రతిగృహ్నియా త్సేమ్యం ప్రోధనాతురః ॥ దత్తంస్పృశి
 ర్విధానేన నిష్కారణతయాన్యప । అశృత్వా దాసమపివాకుక్యాత్స్వీదర
 పూరం ॥ తస్మై హేనిష్కృష్టర్షష్టాస్మాత్సాత్వనిత్యం సమాప్యచ । రహ
 స్థానముపాగమ్య నామత్రయజపంచరేత్ ॥ మాసంఘ్నముపాకృత్య భుంజ
 న్యావకముత్తమం । ప్రత్యహంస్తండితే సప్తామాసమాత్రేణ శుద్ధ్యతి ॥ జ

పెల్ల కంతతఃపూతశ్చుద్ధోభవతిసర్వదా ॥ ఎతద్దానస్యసౌమ్యత్వాద్దానా
భావేక్షమాత్రనామత్రయజపత్పుతోభవతి ॥ ఎవంనారాయణాదీనాం
ప్రతిగ్రహాభానాద్యకరణేలక్షమాత్రనామత్రయోశుద్ధిః ॥ అథవాగ్నిష్టా
పూర్తాదికంకృత్వానప్రాచయశ్చిత్తం ॥ తటాకారామదేవాలయా ద్యధికం
ప్రతిగ్రహానిస్వాదరహితాధికంప్రతిగ్రహః ॥ ఇతి చతుష్వింశతిమూలక
ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథదశావతార ప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చిత్తమా

—దశావతారప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం, *—

మా ॥ చూరికండేయః ॥ మత్స్యఃకూమోకవరాహశ్చ నాసింహాధ
వామనః । రామో రామశ్చరామశ్చబుద్ధః శ్రీతదైవచ ॥ జయంతీదివసే
వాపితతపుణ్యైగమేషివా । శయనోత్తానద్వాదశ్యోగశ్చాన్యో ఘ యుగా
దిఘ ॥ దశరూపాశ్చైత్రైవసూర్యేనగణః । పరిశ్వ సుపదేన ప్ర
త్యేకంప్రతిమాప్రయోః ॥ మద్భ్యురథా మోలిఖ్యగ్రామయత్వా విధాన
తః । దద్వాదధ్యాత్మవిదుమేతస్య భుజ్జంబిశామయ ॥ మాతృతః పితృత
త్రైవకులకోటిసమన్వితః । వైశంరేయశ్చిత్త్యా తతోవిర్యాణమన్న
తే ॥ ఏవమన్యాయతారాణాంతత్తదుక్తదిశమయ । దద్భ్యురథావిపా
యప్రాప్తవశ్యుజ్జయశ్చుతే ॥ అప్యతా ప్రసాదినఃతాంబిభ్రాభోగ పరా
యణః । ప్రతిగ్రహశ్చబోగాధికంనవిహ్రీయసినిరః ॥ అధానంపా త
టాకాదీనకృత్వాదేవంగః । నయాశ్చిరకంఘాంకాలనిత్రమవాబ్జు
ఖి ॥ చతుర్విశతిశతే ॥ సౌమ్యప్రతిగ్రహస్వైవభిబుద్ధ్యావిచారణ ॥
అశనాచ్ఛదసే దత్తోష్టధాభోగపరాయణః ॥ అకృత్వా ధమకనియం
యోవిప్రస్తంసంస్పృశేత్ । తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యధికంనిష్కృతిం పాప
మోచనం ॥ ప్రాతఃస్నాత్వాచుధాకాలనిత్యకంసమాపవ । హం
గ్రామేఽథవారాజకప్రతిమాయాంవిధానతః ॥ పంచామృతైః పంచమం
త్రైమిమధ్యైవధ్యేవేనం । అభిషిక్త్యపునశ్శేవంపంచవారందిశదినే ॥ చ
తుర్థకాలేచర్వాశీస్సవేత్స్థంఢిలదేశతః । పరేష్ట్యంపాతయత్తాయ పూ
ర్వవద్విధిమాచరేత్ ॥ ఎవంచాసంప్రతంకృత్వా పంచగవ్య పిదేతతః
గోదానంతత్రకుర్వీతప్రాచయశ్చిత్తోపపత్తయే ॥ ఎకేనద్రవ్యేకాభిషిక్తతౌ
జలెనస్నాపయిత్వామధ్యేధూపదీపనైవేద్యాంతంకృత్వాపునరన్యేనద్రవ్యేణ
పూర్వవదభిషిక్త్యసర్వంపూర్వవతుర్యత్ ॥ ఎతత్ప్రాయశ్చిత్తం దశావ

(33.) హేమాద్రోరామలక్ష్మణచక్రపాణిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౮౯

తారప్రతిమాప్రతిగ్రహవేదితవ్యం ॥ ఎకప్రతిమాప్రతిగ్రహే దినత్రయం
ప్రత్యేకాభిషేకః ॥ ద్వయేత్రయేప్యేవందిససంఖ్యాక్రమేణాభిషేచనీయం॥
ఎతద్దాసన్యసాహ్య ప్రతిగ్రహత్వాదల్పప్రాణశ్చిత్తముక్తం ॥ ఇతిదశావ
తాంప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధరామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్ర

—*రామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాంకర్యే ॥ ద్విజోయోభోగలోభాధానంపత్ని
పుత్రవశంకతః । చాతుమాన్యేపుణ్యకాలగృహ్నియాద్రామలక్ష్మణౌ॥ ఆ
ర్చితౌగంధవస్త్రాద్యైఃపుణ్యరూపావరితమా । కల్పితవిధినారాజక
ప్రతిగృహ్యసుఖాప్రయ ॥ తేనాధానంతటాకాడీకృత్వాముక్తిపదంప్ర
జేత్ । అపృథాదోషమాహ్నితిప్రాణశ్చిత్తధవేత్తదా ॥ ఏతదుక్తప్రతి
గ్రహవిషయం ॥ తద్వ్యతిరిక్తప్రతిమాప్రతిగ్రహవిషయేనత్వాధానాది
కం ॥ ఉక్తద్రవ్యప్రతిమాప్రతిగ్రహేతత్తద్గమణారణేప్రాయశ్చిత్తమా
హ ॥ శౌంగ ॥ ద్విజోయస్తూక్తమాగేహంప్రతిమాసంపత్తిగ్రహే । ధ
మాదింపరాకృత్యప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ ॥ చైత్రశుద్ధనవమ్యాంతు
ఉషస్సాన్తాదితేంద్రియః । నిత్యకర్మవిధాయాశుంధపుష్పవిభవనైః॥
నిద్రైవాప్తసుయాపేషుకాబయేద్రామలక్ష్మణౌ । పరేద్యప్రాతరుత్థాయ
పూర్వోన్మేషమాచరేత్ ॥ అభ్యర్చ్యవిధవశ్చక్యాతితోహేమంస
మాచరేత్ । ద్వ్యసక్తిస్త్రింప్రహస్తావ్యహస్తాభాగాంతయాచరేత్॥ తై
శ్చవిరజాహూమంకృత్వాశుద్ధిచాప్నయీత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్
శ్చార్చ్యధావిభవసారథిః ॥ అల్పసువణప్రతిగ్రహేనవమ్యామేకవారంపూ
జయిత్వైవరేహ్యర్చితౌహేమంకుర్వాత్ । ఎనేనకుహాచాతకనివృత్తి
ర్భవతీతి ॥ ఇతరామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధచక్ర

—*చక్రపాణిప్రతిగ్రహేతుంప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పాణిప్రతిగ్రహేతుంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింపురాణే ॥ చక్రపాణింద్వి
జోయస్తప్రతిగృహ్యసమర్చయేత్ । తన్మధ్యంకాశికాక్షేత్రం తద్వృహం
ద్వారకోపమం ॥ తత్తీర్థంగంగయాత్యంతతీర్థత్వామనుజోధుని । స
ర్వపాపవిముక్తస్సయాతిపరమంపరం ॥ చక్రపాణింద్విజోమోహశ్చ
తిగ్నప్రాయోవిక్రయేత్ । సమాత్మఘాతకఃప్రోక్తస్సర్వకర్మబహిష్కృతః॥
బ్రహ్మసూత్రంహయంకన్యాందేవంధేన్మృశ్చోయతి । విక్రయిత్వాపహా

౨౯౦ హేమాద్రాశ్రీమూర్తిశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

పాపమవాప్నోతినుదారుణం || చక్రపాణివిక్రమేసాలగ్రామ విక్రయవశ్య
ర్వంప్రాయశ్చిత్త కుర్యాత్ || ఇతిచక్రపాణిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అ

—శ్రీమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, శ్రీ—

ధశ్రీమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురాణే || విద్యమాన
దనోవిప్రస్తవ్యకించనభివాగ్జనే | యాచయిత్వాశిలాంచాలగ్రామరూపాం
మహాన్నసిం || ప్రతిగృహ్యమహాయత్నాత్తత్పూజావిముఖోయది | వి
క్రయేద్ద్యుదిమూఢాత్తా భవేత్పూణాఘుణఃఖలః || లింగపురాణే || సాల
గ్రామశిలాంవిప్రఃప్రతిగృహ్యప్రయత్నశః | తద్వచంపరాకృత్య విక్రయే
ద్ద్యుదిమూఢభీః || సవైసరకభక్త్యాపీఘుణస్తంజేప్రజాయతే | తస్యపాప
విశుద్ధ్యథాంప్రాయశ్చిత్తంనద్యతం || పంచరాత్రముషస్సాన్విత్యాప్రాత
గ్మంధ్యాదికంబరేత్ | పంచవ్యంపితృశ్చాస్పంచమంత్రైరనుక్రమాత్ ||
పుధకపుధక్పాశ్రయిత్వా శుద్ధోభవతినిశ్చయః | పలమేకంతు గోమూ
త్రంపలాథాంచైవగోమయం || క్షీరమష్టపలందద్యాత్రిపలందధిశేవనం
సర్పిరేకపలం గ్రాహ్యంపంచరాత్రమతంబ్రతః || గాయత్యావై గోమూ
త్రంఽంధద్యారేతిగోమయం | ఆప్యాయస్వేతిచక్షీరందధిక్రాన్తైతివైదధిః
దేవస్యత్వేతిమంత్రోపిదేదాజ్యమనంతరం | ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి విక్రయ
త్వాశిలాంద్విజః || నోదేదిదంనకితకవ్యంతత్పూజాసర్వపాపహా | సాశి
లాయస్యగేనాగయాక్షేత్రంతుతద్గృహం || సాలగ్రామ శిలాంయస్తు
కోమలైస్తులసీదళైః | అర్యయేద్ద్యుదిమప్తాన్వపాక్షేప్రముచ్యతే || ఏ
శత్యాప్రాయశ్చిత్తంతద్విక్రేతురేవనప్రతిగ్రహీతుః || ఇతిశ్రీమూర్తిప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తం || అథశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాహం

—శ్రీశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, శ్రీ—

దే || మరకతంస్ఫటికంలింగంశిలారూపంద్విజౌత్తమ్ | ప్రతిగృహ్యప్రయ
త్నైంపహ్యభయోస్తారకంద్విజః || అవిశ్రీయగృహేస్థాప్యపూజయిత్వాదిశ
దిశ | తస్యపుణ్యంనిగదితుం మయాబ్రహ్మన్నశక్యతే || లింగంక్షిరోన్నతం
శుద్ధంపంచమూత్రానుమోదితం | పూజయేద్ద్యుదిమతాత్సాసపాపాశ్చరి
ముచ్ఛతే || శిరగాత్యాగ్నిధతుర్దశ్యాంచాతుమాన్యద్రతాదిషు | ప్రతిగృ
హ్యసమధోగిప్రయేద్ద్యుదిపాక్షేధిః || తత్కులంనాశమాయాతియమలో
కమహమ్నయత్ | కింవిక్రేతుః ప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కండే

యః ॥ సంవాద్యబహుభిర్యతైః ప్రతిగృహ్యనరోత్తమాత్ । విక్రయ
త్వాద్విజౌమోహతాః బహుభావనమత్తుతే ॥ నతస్యభవరావృత్తి ర్యమ
లోకాత్కదాచన । సౌరణ్య నిజకనకత్వాత్సత్త్వా ప్రాతర్యథావిధిః ॥
తాకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యసమిద్ధాగ్నౌహునైద్యవిః । అయతంప్రత్యహం చైవ
చరుహజ్జ్యోతిశైః స్వహ ॥ త్రిమంబకేనమంత్రేణ నియమాశన పూర్వం
యావదస్త్రమయంయాశిసంఖ్యాశావత్ప్రేపూర్ణతే ॥ ఫలాహారి తఃక
ర్యాత్స్వసేద్యవమనుస్సుక ॥ ఎవంకుర్యాద్వింశరాత్రం పంచాయతమ
తంత్రితః ॥ పంచగవ్యంపిదేవృత్వాఘృద్ధౌధవశివాన్యధా ॥ ఇతి శివలింగ
==శంఖప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్==

ప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్ ॥ అథశంఖప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ ॥ కా
మేక ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజ్యోతిషంబుదేవపూజాథకమదరాత్ । సలిత్యంశ
సాగ్రంచపుణ్యకాలేమపర్వసు ॥ విక్రయేద్బుద్ధిమోహతా యమభాకంశ
మత్తుతే । శంఖదర్శనమాత్రేణస్వపాపైః పముచ్యతే ॥ తంవిక్రయిత్వా
మోహేనసపాపీచివేక్కిము ॥ ఎకస్యవిజ్యోతిషమంశథితామునివల్లభైః ॥
స్నాత్వాహరిదినేశుద్ధ్యకృతంపాపమనుస్సుక ॥ ఉపవిశ్యకుచాచేషే విష్ణో
ర్నామ్నాంసహస్రకం ॥ ప్రాతరాభ్యసహసాయావత్సూర్యోదయోభ
వతే । తావజ్జపిత్వాహమవిపరేక్ష్యరుదయేత్యశేత్ ॥ స్నాత్వా పుర
స్తుద్వాదశ్యంపంచగవ్యంపిదేబ్బదా । పారణాంచతతఃకుర్యాద్బుద్ధిమా
బోధితపాన్వీకీమ్ ॥ ఇతిశంఖప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్ ॥ అథఘంటా ప్ర
—శంఖఘంటాప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్—

గ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజ్యోతిషంబుదేవపూజాథకమదరాత్ । సలిత్యంశ
సాగ్రంచపుణ్యకాలేమపర్వసు ॥ విక్రయేద్బుద్ధిమోహతా యమభాకంశ
మత్తుతే । శంఖదర్శనమాత్రేణస్వపాపైః పముచ్యతే ॥ తంవిక్రయిత్వా
మోహేనసపాపీచివేక్కిము ॥ ఎకస్యవిజ్యోతిషమంశథితామునివల్లభైః ॥
స్నాత్వాహరిదినేశుద్ధ్యకృతంపాపమనుస్సుక ॥ ఉపవిశ్యకుచాచేషే విష్ణో
ర్నామ్నాంసహస్రకం ॥ ప్రాతరాభ్యసహసాయావత్సూర్యోదయోభ
వతే । తావజ్జపిత్వాహమవిపరేక్ష్యరుదయేత్యశేత్ ॥ స్నాత్వా పుర
స్తుద్వాదశ్యంపంచగవ్యంపిదేబ్బదా । పారణాంచతతఃకుర్యాద్బుద్ధిమా
బోధితపాన్వీకీమ్ ॥ ఇతిశంఖప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్ ॥ అథఘంటా ప్ర

౨౯౨ హేమూద్రాతామ్రకాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

గాంతమాచరేత్ | తద్విష్కరితమంతేజజుహుయాత్సమిధఃక్రమాత్ || ఆ
జ్యంచతత్రహాతవ్యంచస్తావాంశ్వసంఖ్యయా | యావద్భాను స్సాయ
మేతితదాహుంసమాచరేత్ || స్వపెద్దెవగమీషేతు పునఃప్రాతః ప్రబోధ
యేత్ | ఇద్రాపిపూర్వవత్సత్వా మండలంయత్రీభార్యతే || తదావిర
మ్యనియమంపంచగర్హంపిబేత్తతః | ఘంటాదివిక్రయేతాతప్రాయశ్చిత్తమి
దస్మిన్తం || సతప్తాశ్చ క్రిగృహ్ణీయాదన్నంవాచలమేవవా | యదిహే
మాహుత్వ క్రిగృహీపంచగవ్యంపిబేత్తతః || ఇతిఘంటాదివిక్రేతుః ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం || అథతామూదిపాత్రీప్రతిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తమాహ||

—తామ్రపాత్రానితిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తం,—

దేవీపురాణే || తామ్రీపాత్రీద్విజోగ సుపుణ్యకాలేషుపర్వసు | పృథు
మాతాగిద్వృధాగ్రహీసవై నరకమశ్నుతే || తదంతే రువమాసాద్యబృ
హద్వృషణవాన్సువి || కౌమే || తామ్రంయదిద్విజోలోభా ద్వృధా
యఃకారిణవినా | పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేత్రవ్యతీపాలేవవైదృతౌ || ధృ
త్వానరకమాప్నోతిబృహదండస్సజాయతే || మశ్యపురాణే || పుణ్యకా
లేషుసంకాతౌవ్యతీపాలేవవైదృతౌ | తామ్రీపాత్రీంరాజదత్తం కూరిర
దానమథాపివా || పౌతిగృహ్యమహాదుఃఖమవాప్యసభవస్తతే | బృహదం
డోభవెత్వాపీతస్తాదెతత్పరిత్యజేత్ || ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోతిపార్వికీం | తద్దగివ్యస్యచతుర్భాగంక్రాత్వాణాయనజేదయేత్ || తే
నముక్తోభవెత్పశ్చాత్పంచగవ్యంపిబేత్తతః | అన్నజలంవా దానంవాశుద్ధి
మిచ్ఛన్నసంగ్రహేత్ || యదిదై వాత్సముత్పన్నంపంచగవ్యంపిబేత్తతః || ఇతి
తామ్రపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథకాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

—కాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

యశ్చిత్తమాహ || దేవీపురాణే || ధనిష్ఠాపంచకమృతేహ్యధోక్షదయ మ
హాదయే | పుణ్యకాలేషుయఃకాంస్యం ప్రతిగృహ్యద్విజోయది || రౌర
వంనరకంఘోరమనుధూయనరేశ్వర | తదంతేఘవమాసాద్య ఝషణన్మా
భవేత్తదా || లింగపురాణే || అష్టాశీతిపలంకాంస్యం తదథంవాతదర్ధ
కం | పుణ్యకాలేద్విజోలోభాత్పౌతిగృహ్యథమాతురిః || యమలోక ము
పాగమ్యనరకాంతేషువస్థలే | పుంజననమాసాద్యఝషోభవతి నిశ్చయః||
తత్తాపస్యవిశుద్ధ్యర్థంపశ్చతుర్థాంశమాదరాత్ | తద్వాద్విజాతయేతా

తతస్తాత్పాతప్రముచ్యతే ॥ తేనాన్నంవాసువణంవాజలంవా వస్త్రం
మేవవా । ప్రతిగ్రహేద్యదానైవాత్పంచగవ్యంపితృతదా ॥ ఇతి కాంస్య
ప్రతిగ్రహవ్రాహ్మ్యస్తోత్రం ॥ అథతిలపాత్రప్రతిగ్రహ వ్రాహ్మ్యస్తోత్రమాహ॥
=*తిలపాత్రప్రతిగ్రహవ్రాహ్మ్యస్తోత్రం* =

మార్కండేయః ॥ విష్ణుప్రీత్యైవమప్రిత్యైవమియమాణో గృహీయదా ।
గ్రహణౌమనుసారాథంరోగశాంత్యర్థమాదరాత్ ॥ తిలపాత్రం ద్విజైద
ద్యాదర్శితంతిలపూరితం । ద్విజోలోభనమహతాప్రతిష్ఠావ్యాధనాతురః॥
తత్పాపఫలమాసాద్యజ్ఞానుతేహారే సః । హరిమణ్డూకః ॥ తద్దోష
పరిహారాథకమయశంజపమాచరేత్ । ఏతదల్పావ్యవీషయం ॥ యథా
శాస్త్రపరికల్పితశిలపాత్రప్రతిగ్రహేదోషమాహ । గారుడపురాణే॥ పా
త్రంవింశశ్చలంపూణణంప్రస్థమాత్రతలైస్సహ । పూజితంగంధవస్త్రాద్వై
దక్షిణాభిర్యథోక్తతః ॥ ప్రతిష్ఠావ్యాధ్యజఃపాపశుద్ధ్యర్థంశాస్త్రచోది
తం । నియుతే జపేద్యేవ్యాస్సంఖ్యాపూణణమతంధ్రిః ॥ శుద్ధోభవతి
ష్టాత్పాపాదస్సాన్నరాధిప । పంచవ్య పూర్వత ॥ తత్రాన్నజ
లధాన్యసంగ్రహేవిప్రస్యపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతితిలపాత్ర ప్రతి
గ్రహవ్రాహ్మ్యస్తోత్రం । అథఆజ్ఞావేక్షణప్రతిగ్రహ వ్రాహ్మ్యస్తోత్రమాహ॥

—+ఆజ్ఞావేక్షణప్రతిగ్రహ వ్రాహ్మ్యస్తోత్రం,+—

మార్కండేయః ॥ నిరీక్షితాజ్యంయోద్యత్వా కాంస్యవాత్రస్థితంముదో
తస్యాబిష్టేభవేన్నిశ్చంనిర్భాగ్యాజాయతేభువి ॥ తద్దోష పరిహారార్థం
ప్రధానంపరిత్యజేత్ । స్నాత్వాతదానీమన్యత్రసహస్రం జపమాచరే
త్ ॥ ఉపోష్యరిజసిమేకాంపంచగవ్యంపితృతః । ఏతదల్పావ్యప్రతిగ్రహ
విషయం ॥ శాస్త్రాదారాధిస్యనిరీక్షితావ్యప్రతిగ్రహే ఆయుతగాయ
త్యాశుధిః ॥ ఇత్యాజ్ఞావేక్షణప్రతిగ్రహవ్రాహ్మ్యస్తోత్రం ॥ అథ హరిహ
—*హరిహరప్రతిమాప్రతిగ్రహవ్రాహ్మ్యస్తోత్రం*—

రప్రతిమాప్రతిగ్రహవ్రాహ్మ్యస్తోత్రమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ఖరసంవ
త్సరే రాజకౌతికకేపూజికమాదినే । యోగోహరిహరో నామసర్వపా
పప్రణాశనః ॥ క్రతుకోటిసమోయోగఃగంగాస్నానాయుతంసమం । మ
హాపాతకసంఘాతదావానలసమోమునె ॥ తత్రస్నానానిదానానిపితృశ్రా
ద్ధంతుస్తోత్రం । యోగతత్రయదారాజకౌతికాహ్మణోవాజనాధిపః ॥ హ

౨౯౪ హేమూద్రా అర్ధనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.

రింహరంస్వణకమయంగంధవస్త్రాక్షతాదిభిః । పూజయత్వాజాగరిత్వా
విప్రాయాధ్యాశ్శువేదినే ॥ దద్యాద్భద్రసపూజాత్మాముక్తిమాప్నోతి పా
థికవ ॥ లింగపురాణే ॥ యోగహరిహరేరాజక బ్రాహ్మణోవాజనాధి
ప । యోవాకోవాధర్మిలోకేపూజయిత్వాహరింహరిమ్ ॥ జాగరిత్వాత
దారాత్రింపశేద్యర్చిధిపూర్వకం । అర్చయిత్వాజాగ్న్యైశ్చదద్యాద్దత్త
ణయాసహ ॥ తస్యపుణ్యఫలంవక్తుంమయాబ్రహ్మన్నశక్యతే । నతస్యభున
రావృత్తిర్నహ్మణాకాశాదాన ॥ ముక్తిస్థానానిచత్వారికలౌపాపర
తాశ్చరామ్ । అన్నమాత్రేపరిగ్రహించలెకేసాధన ॥ పరిత్యజకలో
కవార్తాంసవిప్రముక్తిమాకతేధా । ఆంశ్యకాలఉపాయాతే మనసాన్య
న్నసంస్కరక ॥ నారాయణంసముద్యార్చ్యసవైముక్తిఃపదంవశేత్ । బ్రహ్మ
జ్ఞానిసదాశాస్త్రంవేదాంతంపర్యాయచరణ ॥ సవీవముక్తిభాన్విప్రో
హ్యద్వయంసంస్కరకముదా । ఉతయోగంహరిహరంసాధయేద్భద్రపుణ్య
వాక్ ॥ సవీవముక్తిమాప్నోతియోవాకోవాధువస్తలై । చత్వార్యేతాని
రాశేంద్రముక్తిస్థానానిసర్వదా ॥ ధనసాధ్యమిదంరాజక నికాయైశ్చసా
ధనం । తతోహరిహరేయోగయోవిప్రోభోగలోలుపః ॥ ప్రతిగృహ్య న
రోయస్తాత్సప్తతంతుపరాబ్దుభిః । సతుపాపంమహాఘోర మనుభూయ
భువస్తలై ॥ స్థావరత్వమవాప్నోతితస్మాదేతత్పరిత్యజేత్ ॥ కౌమే॥యో
గేహరిహరేవిప్రోప్రతిగృహ్యథనాతురః । సతుపాపంమహద్వీరమనుభూ
యభువస్తలై ॥ స్థావరత్వంభజెల్లాకయోవదాధూతసంప్లవం । ప్రాయశ్చ
శ్చిత్తమిదంరాజకమున్విభిఃపరికితీకతం ॥ ధాన్యంబమకపరిత్యజ్య బ్రహ్మస్థా
నముపాగమక । తైరనుష్ఠామవాప్నోథమర్యాచ్యంద్రాయణద్వయం॥ ఉ
పోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యంబిభేత్తతః । ఏతేశుద్దిమాప్నోతి నదానై
ర్బ్రాహ్మణార్చనైః ॥ ఇహరిహరయోగహరిహరప్రతిమా ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆర్ధఅర్ధనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*ఆర్ధనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

బ్రహ్మాండే ॥ ఖరసంవత్సరేమాఘపౌణికమీయోగయ్యదా । తత్రాపి
భగవాక్శంభురథకనారీశ్వరోఽవ్యయః ॥ పూజనీయోన్యభిఃపాపమోచ
నేనాన్యసాధనం । తత్రదానంమహాత్రణ్యంస్నానంవావిప్రోభోజనం॥ పిశ్చ
నిర్వాపణంవాపిదీపోవాదేవతాలయే । హోమోవాతిలసమ్మిశ స్సప్తపా

పాపను త్తయే ॥ పాణకమ్యాంఽతిమాంకృత్వా సౌవణికం యజ్ఞాన్వి
తాం । పాణకమ్యామిత్వాషణం । పూజయిత్వాఽదోమేతాం జాగ
రిత్వానిశామిమాం ॥ పరేశ్వరేపునఃకర్మార్చ్యపూర్వవద్విధిపూర్వకం । యో
దద్యాద్విజయరాయపూర్వకస్సక్తిభ్యాం కేతే ॥ మనుష్యజన్మ ధికహస్తం
మలమూత్రవిగ్రహీతం । సర్వపాపాలయం హేమాదుమస్తిత్వజ్ఞాన పూరి
తం ॥ మనుష్యజన్మవాప్రాజ్ఞవాపాపాన్వంశర సదా । అతస్సాన్వజిత
వితైనయోగమేవంసమాచరేత్ ॥ సయాశుభ్రాణస్తానంసంకల్పవపూరి
తః । అత్రయోచామృణోలోభాద్వృధాకుర్వాన్యగ్రిహం ॥ సవక
సరకస్తాయీయావదాధూతసంస్థపం । ఏతత్సాన్వితదానంహివృధాతస్య
పరిగ్రహే ॥ ప్రాయశ్చిత్తిధవేద్యాపియాగాదిక మధాపివా । ఉభయో
ర్యదిలోపస్యాన్మరకంప్రతిపద్యతే ॥ తస్మైహోమహ్యకర్మప్రాపూర్వవ
స్సర్వమాచరేత్ । లక్ష్మీవారాయణచంపావస్థీయోగ విషమత్తారి నరనా
రాయణయోగేషుప్రగ్రహేత్వేవమేవప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం ॥ నచా
న్యథా ॥ ఇత్యర్థకనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథదుర్జన

—కదుర్జనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ॥—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ వేదమూగణం పరిత్య
జ్యసదావేశ్యపరాశరాం ॥ కమహీనోవృధాశ్వేక్షిదేవప్రాహ్లాణ నింద
కః ॥ సన్ధ్యాదిసత్త్వికమాణిత్యక్తాన్వ గ్రామణ్యమాచరిత్ ॥ వృధాహీం
సామ్యగాదినాంసంలాపోహ్యదిసాధుషు ॥ పత్నీపుత్రపితృభ్రాతృ కేవతా
రాధనంత్యజక ॥ పరవిత్రపరిక్షేత్రపరదాదాపహరణం ॥ వేదశాస్త్రపు
రాణేషుకథానుమహాశిషుచ ॥ అవిశ్వాసోహేతువాదశ్చారువాక పరస్త
తా ॥ ఇదంపాపమదపుణ్యబుధంవై విప్రసాధనం । అయం పనోపకార
శ్చాప్యయంవిష్టుశ్చోప్యయం ॥ ఉపవాసవ్రతాదీనాంజయంతీ నామనాస్త
వాక ॥ కన్యమేంపూర్వతత్త్వపశ్చాత్తకం తిధావహాక ॥ కణకమూలే
గంధరేఖాంశిరోష్ఠీవంచవలకం । నాసికాగ్రలలాటేవాతిలికంవాప్రకాశ
సం ॥ శుకంకప్రేతంగృధ్రింవా ధారణకశ్చేనశేవవా । చందాలాదిషు
సంసగేతాంబూలంభక్షయన్ముదా ॥ పర్వకాలేపితృత్రాధైసోమసూర్య
గ్రహేపివా । ద్వీదుక్తంపాపమనసాకన్యాంసారీంవరాంగనాం ॥ అపే
క్షమాణశ్చామెత్యమభోజ్యంభోజయన్ముదా । పంచార్ద్రాభోజనత్యక్తాన్వి

౨౯౬ హేమాద్రోతతతాయినఃకుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

పిత్రామాత్రానుతైస్సహ ॥ భౌజనంకురుతేవిప్రః పాపమాత్రం నచింత
యత్ ॥ అయందుజనసంజ్ఞాస్సాన్యత్తంకదానాలక్ష్యధః ॥ శకటంపం
చహస్రైవదసహస్రైవతాజినం ॥ హస్తినంశతహస్రైవదుజనసంమారతస్త్వ
శేత్ ॥ అశోకుజనసంసగఃపరిత్యాజ్యస్సుభేష్యభిః ॥ పుణ్యకాలేషుపు
ణ్యాహేనదీతీరేషుస్వదా ॥ విప్రఃపరిత్యజేద్యత్సాధ్యుజనస్యప్రతిగ్రహం॥
అన్నంవాసలిలంవాపిపీరిణ్యంధాన్యమేవవా ॥ మహాదోషమవాప్నోతి త
స్మాదేతత్పరిత్యజేత్ ॥ యదీదైవాత్సమత్వన్నస్తన్తాద్రాజకపరిగ్రహః॥ త
దామనసిసంస్త్వత్యహేయపజ్జనవల్లభ ॥ స్నాత్వాసచేలంసహసా ప్రా
జాపత్సంసమాచరేత్ ॥ సువణమాత్రైస్త్రిగుణ మన్నేపాదంజలెతధా॥
ఇతిదుర్జనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథఆతతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయ

—*ఆతతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

శ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ అగ్నిదోగఃపక్షైఃపశ్యత్రుపాణి ర్థనాప
హః ॥ క్షేత్రదారిహరక్షైఃపవడతేహ్యతతాయినః ॥ ఏతత్పరిగ్రహం
కృత్వావిభాగింకకమాత్మయాత్ ॥ దుజనంవృత్తికంసర్పంభిషజం చాత
తాయినం ॥ పాపిన్యందుర్బగంనాశ్యంనన్నముత్యాత్తనాసికం ॥ ప్రాతర్న
పశ్యేదేతాంస్తుదృష్ట్వాపశ్యేద్దివాకరం ॥ చందనంకోజనంహేమమృదంగం
దర్పణంమణిమ్ ॥ గురుమగ్నింతధాసూర్యంప్రాతఃపశ్యేత్ప్రియత్నతః॥ అ
గ్నిచితకపిలాసత్రీరాజాభిక్షుపాకహౌదరిః ॥ గృష్టమాశ్రాః పుంసంత్యేతే
తస్మాత్పశ్యేత్ప్రియత్నతః ॥ భర్తృప్రీతింపుష్పిణీంనారీం పుష్పిహీరాంపి
రాశ్రయాం ॥ సహానంసుతిందృష్ట్వాసచేలంస్నానమాచరేత్ ॥ పతి
తుభవకంచాక్షందుజనంచాతతాయినం ॥ కపింసర్పంభరంస్పృష్ట్వా స
చేలంస్నానమాచరేత్ ॥ ఎత్ప్రిగ్రహేరాజకపూర్వముత్తంసంసపిభిః
ప్రాయశ్చిత్తంద్విజఃకుర్యాదన్నేపానేజలెతధా ॥ నాన్యధా శుద్ధిమాప్నోతి
దావైర్వాటహుభిర్నరః ॥ ఇత్యాశతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం అథ

—+కుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+—

కుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ జీవద్ధవాపతిం
త్యక్తాన్విశుమారంసూయతేనన్యతః ॥ సపుత్రఃకుండసంజ్ఞాస్సాన్యట్లోకద్య
యబహిషక్రతః ॥ సామాతాజారిణీనామసప్తఃపతితోభవేత్ ॥ మృతేభ
తేశారియానారీప్రాప్తాపుత్రంతధాన్యతః ॥ సశిశుగోళకనామసర్వకమకా

(3౩) హేమాద్రా పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౯౭

బహిష్కృతః । నచామకరణంచాపి నమాంజీబంధనంతయోః ॥ కుండగో
 శకనామానౌ దశనాత్పాపవధనౌ । స్పృశనాత్సాక్షాదాసత్వం కీరణ
 నాత్పుణ్యహరిణౌ ॥ నిత్యేనైమిత్తికేకామ్యే సాక్షాదాసజపాదిషు । ఏత
 యోర్దశకనంభాపాం తులంబృంభణమేవచ ॥ సంత్యజేద్దశకనాతగ్రహం
 శ్రుత్వాత్యజృంభణాదికమ్ । వీరమృధోజపంపశ్చాన్తార్థాండమవలోకయే
 త్ ॥ ఎతయోఃపాపినోర్యస్తు ద్విజస్సంసారకర్మణః । ఆచార్యత్వంయ
 దాకుర్యాత్సవిప్రస్తత్యమోభవేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః కేశానాం
 వపసంతథా । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్యాత్తడబ్దంవిధిపూర్వకం ॥ త్యక్తాప్ర
 తిగ్రహేరాజక సువణకంధాన్యమేవచ । అన్నంవాజలమాత్రంవా ప్రా
 యశ్చిత్తమిదం శుభం ॥ సువర్ణసంగ్రహే తాభ్యాం పాజాపత్యద్వ
 యంచరేత్ + ధాన్యేతదర్ధమర్ధంసాధరన్నతోయప్రతిగ్రహే ॥ ఎవంశు
 ద్ధిమవాప్నోతి హ్యన్యధావైసనిష్కృతిః । కుండగోశకయోః కేచిత్పా
 యశ్చిత్తంవదంతిహి ॥ పరాశరాదయస్సర్వే ఇతియత్తదసాంప్రతం ॥ ఇతి కుం
 డగోశకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—* పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

అథ పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్చం డేయం ॥ శూద్ర
 ధర్మరత్నోవాపిత ప్రముద్రాజీతస్తదా । లింగధారితముఖజిశుష్రుతరాహ
 సువాదవాక్ ॥ విష్ణుంవేదంద్విజంగంచయజ్ఞంశాస్త్రంపతివ్రతాం । ఉపోష
 ణాదికాకత్యక్తాహ్యత్సాధోగపరాయణః ॥ శశండ్వేష్టిపరందృష్ట్యా దేవ
 పూజావ్రతంపథా । దానంవానియమంవాపికుర్వాణండ్వేష్టియోనరః ॥ ఎతే
 పాషండినఃప్రోక్తామర్జనేషేషుభాగశః । పాషండినఃప్రగృహ్ణీయాద్విజోలో
 రాయణః ॥ కుర్యాదేహవిశుద్ధ్యర్థంప్రాజాపత్యద్వయంసకృత్ । హిరణ్య
 దిసంభవేపూర్వవర్జ్యవ్యం ॥ ఇతి పాషండినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—* వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

అథ వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ వేశ్యాప
 రిగ్రహే రాసువైత్యకేపుణ్యపత్వసు । ఆమంసువణకంరజతం ప్రతిగృహ్య
 ద్విజోయసి । తేనజీవేన్మహాపాపీ పృత్వానరకమాశ్నయాత్ ॥

సాగ్రుచే ॥ నదీతీరేపుణ్యకాలే వైత్యకేషుచపర్వసు । వేశ్యాప్రతి
 గ్రహంకుర్వత్ ద్విజశ్చండాలతాంవ్రజేత్ ॥ అంతేనరకమాసాద్యనర్వధర్మ
 బహిష్కృతః ॥

మహాభారతే || దశశూనుసమశ్చక్రీ దశచక్రీశమోద్వజే | దశధ్వజి
సమావేశ్యా దశవేశ్యాశ్చమోన్మపః || వేశ్యాప్రతిగ్రహస్సస్పృశో దానమ
న్నవచస్తథా | ఎతానితస్యపుణ్యానిహరంతిక్షణమాత్రతః || తస్మాద్విప్రైః
పరిత్యాజ్యో వేశ్యాయాస్సమృతిగ్రహః | యదిప్రతిగ్రహేద్రామ పాప్రయ
శ్చిత్తంశృణుష్వమే || కేశానాంవపనంకృత్వా శంసూరంపునరాచరేత్ |
పాప్రజాపత్యత్రయంకుర్యా త్తండులానాంప్రతిగ్రహే || సువణకమాత్రసం
గ్రాహే షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | అన్నెజలేవస్తేచపాప్రజాపత్యంశ
మాచరేత్ || ఏతత్సకృత్ప్రతిగ్రహావిషయం || అభ్యాసేద్విగుణం || అత్యంతా
భ్యాసేవతుగుణం || సంవత్సరాదూర్ధ్వం తత్సమగ్నిసూచితమ్ || ఇతి
వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

వ్యభిచారిణీ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ వ్యభిచారిణీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || తైంగ్రే || అటవం
భాషణం దృష్టిర్నాసోలజ్జావిమోక్షణం | ఎతానిపంచనారీణాం వ్యభిచార
ఉదాహృతః || మైథునమష్టవిధం ||

స్మరణంతేతానంకేళిః ప్రేక్షణంగుహ్యాభాషణం | సజ్జలస్యశ్చ
సాయశ్చ క్రియానిర్వృతిరేవచ || ఎతస్తేధునమష్టాంగం ప్రవదంతిమహర్ష
యః | కృతేస్మరణతోగర్భస్తేతాయాందశకాదృవేత్ || ద్వాపరేస్పృశ
తోగర్భః కలౌసమ్మరగతఃక్రమాత్ | అష్టవిధంమైథునమితి కలియుగవ్యతిరి
క్తవిషయం || కతాస్మరణాదికంసచ్చవత్యేవ || క్రియానిర్వృతిస్సాక్షాత్సం
సగ్గఎవగహితః || శేషంరజస్వలావత్ ||

తదేవాహ వాచనపురాణే || స్త్రీణాంస్మరణజంపాపం మాసిమాసి
రజఃస్థలాత్ | నాశ్యతేపురుషసంసర్గైగర్భ్యాగోవిధీయతేఇతి ||

కార్తై || స్త్రీణామహరహఃపాపం స్మృతిబుద్ధృష్టిజంతథా | సప్త
త్సంయాతిరాజేంద్ర మాసిమాసిరజఃస్థలాత్ || పరసంసర్గజోదోషో సక్షీణ
త్వసువాపుయాత్ | తదప్రేక్షణతాయాతి గర్భ్యాగోవిధీయతే || అత
స్సాక్షాద్వ్యభిచారిఃస్త్రీణాంయదాసచ్ఛవతి | సతుసాక్షాత్స్వయమేవదర్శ
యతి || సతువార్తామాత్రే ||

తదాహకాత్యాయః || స్వామిభూతం సద్వసాంతం వతుప్రవృత్త్య
ప్రతిగ్రహం | తథాపి సుత్సకారేక్షగభేత్యాగోవిధీయతే || గర్భకంఠ వేసా
యదాభలాత్తక్తా తదాతస్మాత్ప్రతిగ్రహేదోషమహ ||

హేమద్రా భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౯౯

త్రైంకే॥ వ్యభిచారేయదాదృష్ట్యాజితాయాధవాదిభిః । తస్యాఃప్ర
తిగ్రహస్త్రాజ్యోముఖజైఃపాపభీరుభిః॥ తథాపిదైవాత్ప్రస్తుంచేత్సువర్ణం
ధాన్యమేవవా । పాపజాపత్యంవరెత్సర్వైశ్చ తదర్థంఛాన్యసంగ్రహే॥ పాదం
చరత్రతఃపశ్య దన్నతోయాదినంభవే ॥ ఇతివ్యభిచారిణీప్రతిగ్రహప్రాయ
శ్చిత్తమ్॥

భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమ్-

అథ భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

కార్త్యే॥ భర్తారంహంతియానారీ గృహదాహాదిభిర్విషైః । పరప్రేర
ణయావాపిసానారీభర్తృఘ్నాతిన్॥

శివధర్మోత్తరే॥ యానారీబహుభిర్విప్రంపతింహంతిపీషాదిభిః । జ్ఞా
రాసక్తాఽశ్యతోవాపికదాతాం నావలాకయేత్॥

చతుర్వింశతిమతే॥ గృహదాహేనపాషాణరజ్జుదండాదిభిర్గృహే
భర్తారంహంతియాపాపాకరణాదిపీడయా ॥ యమదూతైస్తదాబధ్యాపీడి
తాయాఽకింకరైః । క్రోశంతీస్వకృతంకర్మనిందంతీజనశంస్వకం ॥ కర్మణామ
నసావాచా భర్తారంనానుమన్యతే । తద్దాక్షాయాపరిత్యజ్యతస్యాఃప్రోక్తా
హ్యధోగతిః॥ భర్తృఘ్నీబ్రహ్మహంతాచ హ్యభయంయాతిరారవం । త
తఃప్రతిగ్రహస్త్రాజ్యో భర్తృఘ్నాఃపాపశంకయా ॥ దోషంబుద్ధ్యాన్యదా
విషః తస్యాఃకుర్యాత్ప్రతిగ్రహం । మహాంతంసరకంగత్వాభవేద్భువిశపా
దరః॥ భుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌ వ్యతీపాతేవవైధృతౌ । తత్ప్రతిగ్రహణం
కుర్యాత్తదాపాపవిశుద్ధయే॥ సువర్ణేరజతేవస్త్రే । అన్నేజలపరిగ్రహే॥ త
స్తుతదర్థంపాదోనం క్రీమాత్యుత్సాహికుద్ధృతిః॥ ఎతదజ్ఞానవిషయం॥ జ్ఞా
త్వాప్రతిగ్రహేద్విగుణం॥ అభ్యాసేత్ప్రీగుణం ॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వంసోపిత
త్సమః॥ ఇతిభర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

చండాలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్-

అథ చండాలప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శివీపురాణే ॥

చండాలాద్యోద్విషోమోహాత్ప్రతిగృహ్యగ్రహాదికం । తేనసహశుశుక్య
ద్యత్ర తత్సర్వంతదవాప్తయం ॥ భోక్తారోసరకంయాంతికర్తా చండాల
తాంప్రజేత్ । చండాలేచకృతంవస్త్రం వజ్రయేత్సుభ్యకర్మసు॥ స్నానేదా
నేజపేచూమే స్వాధ్యాయేహిశకర్మణి । తస్యస్మరణమాత్రేణతత్సర్వం
నిష్ఫలంభవేత్॥

౩౦౦   హేమచంద్ర చండాల ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

తదాహోపస్తంబః । చండాలోపస్పృశక నేసంభాషాయాందశః నేచ
దోషః॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తం అవగాహనమపాముపస్పృశక నేసంభాషాయాం
బ్రాహ్మణసంభాషాదశక నేజ్యోతిషాందశకనమితి ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోష
మాహ ॥ చండాలాత్ప్రతిగ్రహస్థేయా ద్విప్రోధనపరాయణః । తస్యాస్యాని
మృతినాస్తి చాన్ద్రాయణచతుష్టయాత్ ॥ సకృత్ప్రతిగ్రహేతావత్ప్రాయ
శ్చిత్తంవిశోధనం । అభ్యాసేద్విగుణంప్రా క్తం తత్సమస్తుతతఃపరం॥

ఇతిచండాలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

(౧.) హేమాద్రా పరివేత్త పుస్తకప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్. ౧

—*పరివేత్త ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

అథపరివేత్త ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ || మ ర్కండేయః || అనుచ
భృతశ్చిత్తయేవీయా న్మరిణయేవీది । పూర్వజఃపరివీత్తిస్సాత్మరి
ద్వితీయజః । పరివీన్మస్తతత్ప్రొద్వితీయఃపరివిందకః || కామే || శ్చేష్ట
ద్యంగహీనస్సాన్మకొఽపస్తారవాక్యది । తదాజ్ఞామవాప్యభభరణం
పరికన్యజ || స్నాతకాదివ్రతంకృత్వాఃదశ్యాభవవాప్యజ । ద్వితీయఃపరి
ణయే తత్రహ్యన్యథ పతితోభవేత్ || ఏవంశాస్త్రోహపస్సాత్మ దహ్వాభ
తిలోకికే || తయోఃపుత్రాస్తయోర్దారాఃపతితాస్సుర్నసంశయః || నిత్యే
కామ్యైవలేవానేనకర్మాహంబృహత్తమ । తస్తాదేతేపతిత్యాజ్యాఃదర్శనై
ధావణేధా || ప్రతిగ్రహఃపరిత్యాజ్యోవిపై నికమకపరాయణేః । తథా
పిలోభవాన్విప్రఃకుర్యాదతత్ప్రతిగ్రహం || నతేనసద్ధివాప్సోక్షురాధాం
దోదకంయథా । యాగార్థంభరణార్థంవా ద్విజోయస్తత్ప్రతిగ్రహేత్ || ప
రాకత్రయమాత్రే శుద్ధోభవతనాన్యజః । భోగార్థంభనవాహుళ్యేతప్రకృ
చ్ఛ్చుత్రియంచరేత్ || పరాకఃస్వీనూత్రేణవ్యాన్మేవస్తై నిభవేత్తతః || ఇతి
పరివేత్తాగ్రదిప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథపుస్తకప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్త

—*పుస్తకప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ || సౌమందే || శాస్త్రోపురాణంకామ్యంచ స్త్యుతినాటకమేవచ ।
యోదద్యాశ్చున్యకాలేషుష్ణతీపాతేచవైధృతే || ద్విజాయాధ్యాత్మవిదుషే
ఫలకంవాథలేఖనం । సప్రజన్మనుషిద్యావాకసర్వశాస్త్రార్థవిత్ || కార్మే ||
పురాణంధర్మశాస్త్రోచస్త్వంకామ్యంసరాటకం । పుణ్యకాలేషుసంక్రా
ంతాగ్రహణేదండసూర్యమోః || యోదద్యాద్విప్రవర్యాయసభవేత్సర్వశా
స్త్రోవాక్ । యోద్విజోద్రవ్యలోభేనప్రతిగృహ్యసంస్వతీ || సోపిజన్మాంత
రేరాజ్ఞవిద్యావాక్సంప్రజాయతే । ప్రతిగృహ్యధనార్థంతువికయంమో
హబుద్ధిః || కుర్మాగ్యసవాపాశ్చప్రాజాపత్యశయంచరేత్ । ఉపోవ్యర
జపమేకాంపంచగమ్యంపిదెచ్చుః || అన్యధాకోషమాప్సోతిప్రత్యాభవతి
భూతతే || ఇతిపుస్తకప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్ || అథవాత్యాదిభ్యోయజ్ఞో

—*వాత్యాదిభ్యోపవితప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

పవితప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మండే || అసద్భ్యాయేతయత్సూ
తంయత్సూత్రంరండయకృతం । యత్సూత్రంవాస సమూహత. క్రితంద

స్మృతిహస్తాశ్రయః ॥ వ్రాత్యాధిశ్చయద్ద తంతత్సూత్రం పరివజయేత్ ॥
 ఆపుష్పగ్రధింయుక్తంస్థూలంమాత్మంసంబర్హం ॥ ప్రమాణహీనవధికం
 సభార్యంతద్విజాతిభిః ॥ నాభేరూర్ధ్వమనాయువ్యమధస్తాశ్చైత్రపక్షయః ॥
 తచ్చాన్నాభినమంకుర్యాదుపవిత్రంవిజక్షణః ॥ ఏకావృతం గాహకపత్నంద్వి
 తీక్షణందక్షిణానలం ॥ తృతీయంచాహవసీయంస్యాశ్శ్వదిర్వేదమయీశుభా ॥
 గ్రంథిస్తస్యపరబ్రహ్మశర్ధ్వత్వావిప్రభుంగవః ॥ సత్యనైమిత్తికాదీనికమాకా
 ణీనానూచరేత్ ॥ దినేదినైకభుజంసంప్రాప్తోతిసంశయః ॥ ఏతద్దుర్మా
 గకన్యత్తిధ్యఃప్రతిగృహ్యద్విజాతయః ॥ యద్యత్కమయతాకుర్యస్తత్త
 దావృత్తేనీష్ఠం ॥ పూర్వపల్లతునోపేతముపవిత్రంద్విజోత్తయః ॥ ధృతస్యని
 త్యంయదానుర్యాతదానుతాయకల్పతే ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ ఆప్తోత్తరశతం
 సూత్రసంహ్యంసంపేయినామ్ ॥ ఇతరేషుచసర్వత్రవణ్ణవత్సూత్రముద్యతే ॥
 అంగురగ్రేవనాయువ్యంబంగుర్యాదౌతపక్షయః ॥ తద్దాదంగుళిమధ్యేతు
 తద్గింనుకారంబుద్ధం ॥ కేశవాదిదశుర్వింతనామసంఖ్యాచక్షుష్యంప
 గ్గవేనేతిమిత్థత్వంయజ్ఞవల్క్యైరుపిస్తృతః ॥ బ్రహ్మచారికామేకంసౌభ్యం
 మాస్తోబహుధారయేత్ ॥ ద్వానశాష్టాగృహస్తస్యచత్వారివసాసినః ॥ ఘ
 త్వాత్వత్రపసభ్యాశ్చంవిక్రీతంవిధవాకృతం ॥ పతంతోరణంభిన్నంతస్తాక
 సప్రసవకయేత్ ॥ పూర్వైభ్యస్తస్యవాశ్యేభ్యఃప్రతిగృహ్యాగృహపవిత్రం ॥
 కుర్యాద్భ్యద్విజః కమకసమహాదోషయాత్మయోత్ ॥ ఉద్ధాపోపశమాయా
 లంప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ అస్మన్యత్వాసభీషూయాదన్యధాదుఃఖవా
 న్నవేత్ ॥ ఇత్యుపవితప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధపటపటగాయకభ్యః

—శివపటపటగాయకభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగంజేయః ॥ నటశ్చపటవృత్తిశ్చ
 యఃపరిహాసః ॥ చారువాకశ్చపంచైతేనకన్యత్వాంకలాయుగ ॥ జేవాగా
 రేగాజుభవన్పైత్తింప్రాప్యదినేనే ॥ కుశూరింభగినివాన్యానతకరేంద్రి
 గ్నవైనుః ॥ వేదశాస్త్రపరిత్యజ్యత్వంనైమిత్తికంతథా ॥ విసృజ్యపరవా
 రీగస్సత్కూర్వాటవృత్తిమాక ॥ జరిశ్చకధాంశ్చక్తాప్రబంధాన్పురుషక
 ప్పి ॥ పతకయోవశకతేనిగ్గంసగాయకజ్జితీరితః ॥ మాతరంభగినిశ్చ
 హుగ్రింశ్చశుకంపితరంగురం ॥ జేవంబహ్నింతథాధేయం ॥ జన్మదాపరిహాస
 యేత్ ॥ యదాగ్గజంతీహసాధవస్సాధువత్సలాః ॥ పరిహాసజనసోహ

మేఘాద్రా అభీరచాతుర్వాన్యవ్రతాదిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. 3

వింశదానాశలోకయేత్ || అహచ్యంవాసువాచ్యంశానదాదుర్వాషణావ
దా || సర్వాన్యాన్యాన్యూన్యాన్యాకృత్యచారువాక్షేన్ద్రహాసయేత్ || సస్వధమ
సంజ్యోగీచారువాకభిదీపితి || ఏతేన్ద్రోయదియోవిప్రగృహ్ణీయాత్తనము
మం || కుర్వీత దేహాశుభ్యర్థం ప్రాజాపత్యంవిశోధనం | ఉభోవ్యుజసిమేహం
పంచగవ్యంపితేతతః || ప్రాయశ్చిత్తమివప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధఃభీరప్రతిగ్రహప్రాయ
శ్చిత్తమివవిటగాయకభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధఃభీరప్రతిగ్రహప్రాయ

—అభీరప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. 3—

యశ్చిత్తమాహా నూతప్రోక్తే || ప్రాక్షాణ్యప్రత్యగ్గృహ్ణీయాన్ద్రోయతాభీరవస్తి
తమ్ | ఏతస్యనివర్తంతి గ్నాస్తీహ్యభీరాణాంప్రతిగ్రహే || సాంబంధే || ధామం
తరంసజానాతిసమ్మాహాయాంససంవదేత్ | అయంవిప్రస్వయంవేదదం
పాపమిదంఫలం || కుటీరేవతుశాశాశైఅజధేన ప్రపాషకః | తస్మైరాదీని
విడియజీవేచ్ఛాపిసదాభువి || అభీరభివిఖ్యాతస్సర్వోమకటహీవర్తతః | త
స్మాద్దనంవాధాన్యంవాభుజ్యకాలేఉపాగతే || ప్రసగృహ్యగృహ్ణీయాన్ద్రోయ
శ్చాన్యగృహ్ణీయమన్యతే | తద్దాషసరిహారార్థంప్రాజాపత్యగృహ్ణీయంతరేత్ || అన్య
ధాదోషమాప్నోతిసతస్తాన్యచ్యతేధునా || ఇత్యాభీరప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శివాతుర్వాన్యవ్రతాదిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. 3—

త్తం || అధఃభీరప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహా || మారకం
డేయః || శాకంజీరికతామ్బూలంగోధూళిస్నానమేవచ | గోశృంగోదకసం
స్నానంసంధ్యాఋత్రమౌనమేవచ || త్రికటుంధనంధాన్యం హరిదాచాన
మేవచ | విప్రపాదోదకస్నానంవిప్రవందకమేవచ || శివవిష్ణోర్వశ్యపూజంపు
రాణవతనంతథా | పురాణశ్రవణంశాస్త్రపఠనంతులసిదత్తే || విష్ణుఘాటాం
తథాశమ్భోచింపతైర్విశ్వనామభిః | అధశ్చయ్యపశుభక్తిర్చక్రీష్టసూ
త్రంవచనం || అలసిదశదానంవదూర్వాధారంమేవచ | శ్రీమూర్తికాదా
నంద్యావశ్యాంసూర్యగృహ్ణీయప్రత్యహంతథా || మృష్టాన్నభోజనం విప్రే
ప్రాతస్నానంతథేవచ | సహసనామపరనంవిష్ణోర్వశంకరస్యచ || అ
శంకరపదానంవశాకత్యాగంతథేవచ | శ్రావణేవర్జయేచ్ఛాకం దధిభాద్ర
పదేన్ద్రజేత్ || అశ్వినేవర్జయేష్టురంకార్తకేద్విజయంస్థితేత్ | త్వమ్కూలంశల్ల
వంపుష్పంఫలంకోశంవజీరకం || శుంగులజంచనిర్వాసందశధాశాకేఉగ్నతే |
ధాత్రీఫలంసదాగ్రాహ్యంవిష్ణుప్రియంకరంమహత్ || శాకత్యాగంతథావిష్ణోః

౪ హేమాద్రాకాతికమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్రిదినపాపవర్జితం । త్రిరాభిపూజారాజేంద్రదివానిద్రావివభజనం ॥ పంచగ
వ్యప్రాశనంచద్వాదశీద్వాదశీదినే । తథాతైస్సప్తపంచంభోహారే స్వ
ప్రత్యహంవ్రతి ॥ రంగవల్లివ్రతంతద్వద్దోష్టేభృందావసేపివా । ప్రతిమాసంబ
తుర్థ్యాంశుగణనాధస్యపూజనం ॥ ప్రతిపక్షంత్యతీయాయాంశోరీపూజామహా
వ్రతం । ద్వాదశ్యాంప్రత్యహంవాపిగోదాపంపాపనాశనం ॥ ఏతానిచాతుర్థా
స్యవ్రతాని ॥ ఏతేషాంతువ్రతానాంచమహత్సూద్యాపనేషుచ । ప్రతిగృహ్య
ద్విజోలోబాత్తత్తద్దాంశుఖాప్తయే ॥ తత్తత్సాపఖలంధుక్తాయమలోకమ
వాప్నుయాత్ । ఏతత్సాపఖలంధుక్తంప్రాయశ్చిత్తముదాహృతం ॥ గవాం
ప్రతిగ్రహేచాంద్రంశువజ్రేతప్రవచన । ప్రాజాపత్యంతధావస్త్రై అన్నేగ
వ్యంపిదేత్తతః ॥ ఏతేషాంద్రవ్యచాహుత్యైపూజాప్రాయశ్చిత్తముక్తం ॥ అ
త్తుతదర్థం ॥ ఆత్యంతాత్మేవాదం ॥ అతోహ్యనంజేన్నగ్రాహ్యం ॥ ఇతిచాతు
ర్థాస్యవ్రతోద్యాపనేషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధికాతికమాసవ్రతో

—నకాతికమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్,న—

ద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాహంజే ॥ నవలతూర్వనంచంభోర్వి
ష్టోర్వాభువృజాతిభిః । తత్పౌర్ణమ్యాం వృషత్కాగౌనక్తవ్రతమతఃపం ॥
సర్వకాకపరిత్కాగౌదంపత్కోగ్భజనంతథా । ఆకాశదీపంద్వారేదశిఖరే
దీపమేవచ ॥ అఖండదీపంకాతికక్యాంధాశ్రీపూజనమేవచ । ధాత్రిదానంత
థావిప్రేక్షలస్యర్చనమేవచ ॥ ప్రాతస్సానంమాసపూజకంశివవిష్ణోఃప్ర
పూజనం । తాంహ్యులదానంకార్తిక్యాంఫలదానంమహాఫలం ॥ పురాణప
రనంచైవపురాణశ్రవణంతథా । వేదపారాయణంచైవధర్మశాస్త్రగ్రంథై
వచ ॥ ప్రత్యహంసాయమాకాశదర్శనంపాపనాశనం । పంచగవ్యాభిషేకంచ
పంచగవ్యస్యభక్షణం ॥ సురగంకేతనంచంభోహారే గ్నామసమాప్తం ॥
ప్రత్యహంశాకదానందప్రప్తపత్రేషు భోజనం ॥ పాషండజనసంగంచ
వాషండా లాపంతథా । వర్జయే త్వగ్వధావిషః కాతికేతువిశేష
తః ॥ పరాన్నం పరశయ్యాంచ పరవస్త్రంపరాంగనాం । స్వదావర్జ
యేత్ప్రిజ్ఞఃకాతికేతువిశేషతః ॥ కాతికేవర్జయేత్తైద్రం మృషావాదంబ
శేషతః । సాలగ్రామశిలావారిస్నానంపాపప్రణాశనం ॥ హవిష్యాన్నంవ్రతి
ఘంజకచాంద్రాయణఫలంబభేత్ । అవ్రతేనత్యపేద్యన్తుమాసందామోదర
ప్రయం ॥ పుయాన్తోహపరీతాత్కాసూకరేవ్యభిజాయతే । నకాతికసమో

హేమాద్రౌ మాఘమాసవ్రతోద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౫

మాసోపదై వంకేశాత్పరంతావృథాయదిసన్వృజ్యవతకతేన్యత్రపాపభీః |
 గోపీచందనదానంచతులసీదానమేవచ || ప్రత్యహంధాన్యదానంచకుచిన్వం
 తానికైముదా | ఏతానికానికప్రతాని || ఉద్యాపనేషుసర్వేషాంప్రతా
 నాంపుణ్యకమకసు | ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తువతకాయన్నాస్మిపోషణం || మహా
 దోషమవాప్నోతి యమలోకభయంకరే | ప్రాయశ్చిత్తమిదంతస్య దర్శితం
 విప్రపుంగవైః || దీపప్రతిగ్రహేచాండ్రంపరాకంస్వణకసంగ్రహే | వస్త్రే
 కాంస్యేతథాతామేప్రజాపత్యంవిశోధనం || అన్నేజలేచమృష్టైశతదర్థం
 పరికితతం | ద్రవ్యాధిక్యేచైవపూర్వవద్వేషితవ్యం || ఇతికార్తికవ్రతోద్యా
 పనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథ మాఘమాస వ్రతోద్యాపన ప్రతిగ్రహ

—*మాఘమాసవ్రతోద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౬—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || వింగళురాణే తిలహిమశ్చతద్దానంతత్సానంత
 ర్పణంతథా | తద్భుక్తిశ్చకదాలేపక్షద్విధంపాపనాశనం || మూర్తాండోద
 యవేళాయాంస్నానంసర్వాఘనాశనం | పురాణవ్రతంచైవపురాణశ్రవణం
 తథా || బదరీఫలదానంచతిలపిష్టంచుహుఫలం | తథాన్మఫలదానంచపూజనం
 శంకశేహరా || సాలగ్రామశిలాశీర్థకప్రత్యహంధారయేన్మదా | సూర్య
 స్సార్థిన్మంపందనంచతులసీపూజనంతథా || సాలగ్రామశిలాదానంమాసమే
 కంనిరంశరం | వంశనంవిప్రముఖ్యానాంతథాబ్రాహ్మణభోజనం || గోదానం
 ప్రత్యహంపిష్టాపితియేపాపనాశనం | తిలకండులదానంచకుమ్భదానమతః
 పరం || సహస్రనామపఠనంశివఃష్టోత్పరంతరం | వస్త్రదానంతదామాఘే
 జమ్మీరఫలమేవచ || గోపీచందనదానంచస్నాన్మంత్రాంగధపూజనం | పుస్త
 కస్వద్రదానంచస్వగృహేదేవసన్నిధౌ || దేవాలయేవారాశేంద్రదేవతారా
 థనంతథా | విదుషఃపూజనంపాపనాశనంపుణ్యదానకం || చూతపల్లవపు
 ష్టేశ్వరపూజనంప్రత్యహంశథా | సూపొదనంతదామాఘేభోజయేచ్ఛీ
 పదముదా || అఖండదీపదానంచస్వగృహేదేవసన్నిధౌ | దేవాలయేవారా
 శేంద్రదీపదానంప్రబుద్ధిదం || చూతకోశప్రదానచతథాలవణమేవచ | తా
 మ్బూలదానం విప్రాణామేకంవాబహుశోపివా | మృషాన్నదానంవిప్రా
 ణాంవిప్రయోగేకమేవవా | తథాచకి శుక్తైఃపుష్పైర్భుయోఃపూజనంత
 థా || ఉభయోఃపరిహరయోః || కింశుక్తైర్గుంధపూజాచతథాదానంవిశేష
 తః || ఇతిమాఘమాసవ్రతాని || వ్రతేష్వేతేషుసర్వేషువిప్రాయఃప్రతిగృహ్య

౬ హేమూద్రావై శాఖమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్.

చ॥ సగచ్ఛేద్యమసాన్నిధ్యమహాభీతిప్రదంపుతాం ॥ ప్రాచయశ్చిత్తమిదంరా
నికసర్వపాపప్రదాశచం । ధేనుప్రతిగ్రహోప్రకృచ్ఛిక్రమిమథాచరేత్ ॥
సువణః ప్రతిమూద్రాహే ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ । తామ్రకాంస్యతిలా
కాంచస్తీకారేకృచ్ఛిమాచరేత్ ॥ అన్నజలేచవస్త్రేదతదర్థంకృచ్ఛిమా
చరేత్ । ఏతేషాంప్రతానాముద్యాపనేషుప్రతిగ్రహప్రథానపరిత్యాగధ
మకసాధనేవాసప్రాచయశ్చిత్తం । నోచేత్ప్రాయశ్చిత్తమేవేతి వేదితవ్యం॥
ఇతిమాఘమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథవై శాఖమా

—*వై శాఖమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం *—

సవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్ఖండేయః ॥ ప్రపా
శయాశ్చభ్రష్టాథామశీరాథాంసురేశ్వరః । పుష్పప్రవాళపతాకాన్విజ్ఞప్తంవె
ణుశమ్భవం । ఛత్రంశ్రుప్తంతధాగంధఃపాదుకాద్వయమేవచ । గర్భవృక్షఫల
సంయుక్తంతధాచైవగుడోదకం । తథైవచమ్మకాశోకముశీరఃశర్కరాత
రా॥ లవంగమేలకంవైవజాతీయసుమతీచ । కర్పూరంశీతలంతోయంనైకశం
జలసేకజం॥ హిమామ్బుదాంపుష్పాథాంపటీంకొస్తుంభరంజితాం । తక్రం
జంభీరనీకేణయుక్తంలవణసంయుతం ॥ ప్రాతస్సాన్నవంబ వై శాఖే తథా
మౌఢవఘ్నజనం । వసంతమాఢవప్రీత్యైదద్యురేతానిపార్విపా । ఏతేషాంధా
నమాత్రేణనరాయాంతీంద్రసంపదం । ఉత్తమభువమాసాద్యమండలాధిపతి
ర్భవేత్ ॥ వై శాఖేప్రత్యహంకృష్వాద్వాదశ్యాంపౌణఃమీదిసే । స్వపాప
విముక్త్యర్థంకుర్యాద్వాపంచపర్వసు॥ వ్రతిస్యోద్యాపనంకుర్యాద్వైతస్య
పరిపూతకాయే । ఉద్యాపనేషువై శాఖేయఃకుర్యాత్తత్సరిగ్రహం ॥ సస్వన
రకాధుక్త్యావికౌఘాయాత్తతఃపరిం । ధేనుప్రతిగ్రహేరాజతస్పృధా
నపరిత్యజేత్ ॥ కుర్యాచ్చాంద్రాయణసమ్మక్ శయ్యాంబద్విగుణంస్మృ
తం । పుష్పప్రవాళాశీరశయ్యాన్వేషవంచేదితవ్యం ॥ సువణేకరజతేహాస్య
పూర్వవత్సుసమాహితః । ఉత్తోధాధకప్రమాణేప్రాచయశ్చిత్తం విశోధ
నం ॥ ప్రాచయశ్చిత్తమకృత్వాచనశుద్ధఃపూర్వజ్యోన్యతః । తస్మాత్ప్రతిగ్రహ
స్యాజ్యసాన్వితేమవ్రతేవ్యపి । ఇతివై శాఖమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రా

—*నానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తం॥ అథనానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్ఖండే
యః ॥ కదళీంమాత్రుళింకంచనారిశళంఫలంతథా । ఖజూరంపనసంచైవ

ద్రాక్షానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ మాతలకపిల్లంబుపిల్లంబుమూర్ఖుడాడిమమేవవా ।
 రిపూర్వఫలంబైవతింకిణిఫలమేవచ । ఉర్వాయుః ఫలంబైవ ఎరంబికఫలంతథా ।
 ఫలానియానిలోకేస్తి న్నానానామానిపాధికావ ॥ యోదద్యాత్మానిసర్వణి
 రాశీకృత్యఫలాప్రయో । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంవిశాకార్థంద్విజవళా ॥
 ఐస్త్రిణః స్త్రీతం రాశిందక్షిణాభిర్యథేచ్ఛయా । హేమంతేశైశ్చరేవాపిసర్వవా
 క్షేపిప్రముఖ్యతే ॥ దత్వైకశేషః । తత్ఫలనిద్విజాయస్తుప్రతిగ్రహ్యధనాతు
 రిః । ఆధానార్థంతటాకార్థంద్వయంకుర్యాత్ప్రయత్నతః ॥ తతోదాపాత్ప్ర
 ముక్ష్యేపిహ్యన్యథాపాపమశ్నుతే । సతకర్మఫలనాశంచఫలదానంమహా
 న్తరం ॥ తస్మాత్పాపవిశుక్త్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదాహృతం ॥ రాశీభూతంఫ
 లందివ్యంకృహీత్వాద్విజనాయకిః । అక్లిత్వాఃవగృహితస్య ప్యాధానం
 కర్మకాథనం ॥ ప్రధానంసమ్యక్స్థిజ్యవిప్రానుజ్ఞామవాప్యద । కేశానాంప
 పనంకృత్వావజ్జిబ్బంకృచ్ఛ్రియాచరేత్ ॥ ఉపావృజనీమేకాంపంచకశ్యేఃశు
 క్త్యతి । నాన్యథాశుద్ధిమోహోలిఫలబాహుశ్శసంగ్రహే ॥ కేచిద్విచ్ఛింతనం
 సూరం నిత్య ముచినాశనాత్ । యదాహుద్రాశిసంగ్రహాఃఫలానాంప
 లనాశకః ॥ ఉన్నకర్మాణీనశ్యంతితదాఫలనుభేచ్ఛయా । బ్రహ్మహత్యేక
 తికవ్యోగాయప్రీదావమేవచ । పితృల్పప్రతిగ్రహవివయేన ॥ కింతురశీకృత
 నానావిధఫలప్రతిగ్రహే । కథంబ్రహ్మహత్యావినాశార్థం దానేతస్యవా
 పాన్యశేషాణి బాహ్యుగమువిశంతి । తతిపునస్సంసూరః ॥ ప్రాయశ్చిత్త
 బాహుశ్శం ॥ ఎకక్రవ్యసరిగ్రహేమైవంప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిమాత్రం । రాశి
 ప్రతిగ్రహే ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తాద్యసప్తవైశ్యభయమస్తీతి ॥ ఇతిరాశి

—శుభరసంక్రాంతి వతేషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

కృతనానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధమశిరసంక్రాంతిప్రతేమ
 ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తసూహా ॥ మూరగాండేయ ॥ ముద్గదీపంతిలానాంచస
 ధాన్యంనూవదీపకం । తథాచలావణందీపంమహాదీపమనంబరం ॥ శృంగిదే
 రంతథాకలదంహరిద్రాదానమేవచ । అన్యనిసంపిదానానికానికత్ప్రది
 నిచ ॥ ఎమప్రతేమపుణ్యేషుదోద్యాపనమాచరేత్ । మోక్షదీపమపం
 పుణ్యంసరకొబ్బారణంపృణం ॥ దీపాన్వైతేయదారాజకంఠపాకభం
 త్యధా । తావన్విధాన్లపాత్రాణాందానా కర్వాన్తిజాతయే ॥ పాణింత
 కుద్విశప్రతీవ్రతఫలాప్రయో తావత్తయోద్విజోద్భవ్యాదీపధాన్యం

౮ హేమాద్రా కారణంవినాపత్నిత్యాగినిఃప్రాయశ్చిత్తం,

న్విత-॥ ఉద్యాపనయదామోహాత్ప్రతిగృహ్యనుభాప్తయే । తస్యైవయ
మహాకశ్యపావదాభూతసంప్లవం॥ దీపవాత్రాణియావంతిసపతీఃనిసధా
న్యకం॥ ఉద్యాపనెద్విబోధ్యత్వాదుమలాకశ్యశాశ్వతః ॥ లైంగమహాదీపా
వసానఃపుతత్ప్రత్యయోద్విజ్ఞోహరేత్ । తస్యైవయమలాకశ్యశాశ్వసంప్ర
జ్ఞానాశనః॥ మహాదీపశుభంయావత్తావద్యగసహస్రకం । యమలోక-వా
ప్తోత్తితనరాప్యత్తిదుర్లభం॥ భవ్యోత్తరే॥ యోద్విజ్ఞోదేవతాగారేయహా
దీపప్రతేపుచితత్ప్రత్యాణిప్రగృహ్నియాద్వృధాయాగాదికంవినా॥ తస్యై
వనాకేవాసోయావచ్చంద్రదివాకరోపశ్చత్తాపసమాయుక్తః ప్రాయశ్చ
త్తంకరోహం॥ ఇతిసంకల్పమనసాప్రాప్తశ్చిత్తంసమాదరేత్॥ గోధూ
శిరజసాస్మాత్వాతధాకృత్యాఘమషణం ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యసంజ్ఞాతఃసప్త
శ్చక్రైవతుప్తయం । కృత్యాశుద్ధిపవాప్తోత్తిచాంద్రాయణమధాచరేత్॥
మద్గతపేపకాకంస్యాలవణేచాంద్రభతుణం । మాషదీపేతిలానాంచఎకంత
ప్రసమాదరేత్॥ బ్రాహ్మణతస్యంధాన్యదీపేపంచ/వ్యంతతఃపితైత్ । స్వ
దీపప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తాదంతరం సంచగవ్యద్రాశనఃకతకవ్యం ॥ ఇతి
మకరసంక్రాంతోదీపప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధికారణంవినాపత్నిత్యా
=#కారణంవినాపత్నిత్యాగినిఃప్రాయశ్చిత్తం=#

గినిఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగ ॥ స్వపత్నీయోద్విజ్ఞోమోహాత్సర్వజే
తాకారణంవినా తస్మాన్యానిషక్తుర్నాస్తిసంసృభవాద్యతే ॥ యస్త్య
జెతుఃఅజాంసాధ్యేంలాకవారాపరాయణః । ఎతస్యఃషక్తుర్నాస్తిసంసృ
సకభవాద్యతే॥ సతీత్యాగేహతుమాహ ॥ లైంగ ॥ అప్రజాండశమేవసే
స్త్రీప్రజాంద్యాకశేత్యతే॥ మృతప్రజాంపంచదశేనద్యస్తప్రియవాదినీ॥
అప్రియవాదః సాక్షాద్వ్యభిచారిస్తదృష్టసతువారాశ్రవణమాత్రేణ । అ
ప్రియాణీబహూనిసంతిప్రతివాతాః॥ నిఘ్నవచనం నాభ్యుత్తానం నవాద
ప్రత్యౌశనాదికం సర్వదాశార్యం దరిద్రాగమేనిదా॥ మనస్యపూజేభ
తకరినప్రీతిః॥ ఎవమాదీన్యప్రియవచనాని ఎతేషుసత్సునసతీత్యాగినిఃకలియు
గత్యాత్ । వ్యభిచారస్సాక్షాత్స్వయమేవదృష్టశ్చేత్యాజ్ఞా ॥ తదాహగా
తమః॥స్వానుభూతం సదృష్టాంతంసతుప్రప్తవ్యనిగ్రహాద్॥ నప్రమాణంలాక
వాతాకజనవాదోద్వేషాశ్చచిత్ ॥ అతోభత్యాః శ్రవణయాత్రేణనత్నా
జ్ఞా॥ వృధాత్యాగేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారూండేః ॥ దాంవ్యతిక్రమ

పాత్ర మోక్ష-రతయ్యాద్విజయః । మరాజి-ంబహిలోకమ ధృత్యాభిమోచనంచ
 కత్ ॥ దానస శ్యాసేనధిద్రుమిహివాహ్లాం దక్షసనా । సప్తాగ-రాణిభి
 ద్దాధాపత్యతే కృత్యమృతయం ॥ తతశ్చ్యుమహాపౌతినాన్యధాఽఘనం
 వన । భర్తృసంతానకమహాతకేన విహస్తీణామప్యేదం ప్రాచ్య
 త్తంషణ్ణాగాక్ ఎత్వాసేనశ్చ్యుమిహి ॥ మహాపాతకకపో భర్తాశ్యా
 జ్ఞావః ॥ నాన్యత్ర ॥ తదాహుగవనై ॥ దుర్వృత్తావానుభృత్తావరోగీహ
 శ్చ్యుభకాపివా । స్త్రీశిశువతర్కమతర్కణాకేళనభిరహతకీ ॥ మామబ్రహ్మ
 బాత్మాదికం । వ్యభిచారాదిమనఃకాకా చ్యుప్త్యానశ్యావ్యభి ॥ రహా
 స్తంకః ॥ దారశ్చ్యోక్తపీభరాజినంబహిలోకమపః ధాయానావ్యభి ॥ మతే
 భిమోచనసప్తాగరాణిచరేత్వావ్యక్త్యుగ్ధాగా ॥ స్త్రియాస్త్రవస్త్ర్యుశ్చ
 ॥ మేకృచ్ఛగ్రహవదరాత్రాభ్యాససాం త-కాలమితి ॥ అశోనిహార-వ
 య-పరిత్యగ్బాదోపహాతః ॥ ఇతితారంపినాపత్ని త్యాగినః ప్రాచ్య

—శిల్యోపస్తోత్రముప్రాచ్యస్తోత్రము—

శ్లో ॥ అరాశ్చ ప్రతిగ్రహప్రాచ్యస్తోత్రమాహ ॥ మాంకండేశః ॥ సోమ
 సూర్యగ్రహాపిష్టతిహితవైధ్యతా ॥ గజగ్రహేనమవేతై వమంబుధి
 యుగాదిభు ॥ అశ్వప్రతిగ్రహేరాజకామారగంధ్యాజః । ఆమలో
 కమహాగజగుక్తాతతైవయతరాః ॥ పునస్సువముహాగమ్యభుచ్ఛయ
 క్తోహరిర్భవేత్ ॥ లింగపురాణే ॥ అశ్వప్రతిగ్రహాసంపుజ్ఞాకాలేషుహ్వ
 సు । కాంజేనవినారామయమహాముహాగమక ॥ పశ్యన్చనలిమలోక
 మందూకఃపుచ్ఛసంయుతః । సదైవ్యక్తయోగపాతకవిచుచ్ఛలే ॥
 అశ్వక్రయేదోషమాహ ॥ కామిక ॥ మేనమందరకులానిహాచానివిధా
 నిచ ॥ శ్రీమహారిష్టసంనకవ్యాహ ॥ పిత్రయ ॥ ధృత్యాశ్వంపిత్రయ
 ద్యస్సురాభోగచ్ఛయానృప । ఉపయోగ్యుచ్ఛవేతాశివబ్రహ్మచరీ
 రేత్ ॥ ప్రతిగ్రహేతదర్థంసాక్షాద్విక్రయేపూర్ణమావరేత్ । గాఢబ్రహ్మ
 పాపానసంతాపనిహతావతిహిసాశ్చివ యద్రజాపీహరేత్తాంకచాహ
 యవిక్రయా ॥ వృధాశ్వంపతిహాహ్వానోవిక్రయతుంపునః । తదోపా
 పచిక్తశ్చ్యంపబ్రంకృచ్ఛగ్రహావరేత్ ॥ నోజైతదర్థ ఉర్విర-భవే పూ
 రణమావరేత్ । అశ్వవిక్రయణిపాపంజేహమావృత్తానృతతి । ప్రాచ్య
 త్తమశ్చత్రాచ్యుతశ్చపాన్యుత్యేధునా । ఇత్యశ్వప్రతిగ్రహప్రాచ్యస్తోత్రం ॥

—*మహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ తై.౧౭ ॥ యోగిన్ హిషీం
 ధృత్వాకుటుంబభరణౌచయై । పుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌన్యతీపాతేనజన్మ
 తా ॥ సయాతినఃక ఘోరకాలసూత్రంసుబారుణం । పశ్యాన్మృతపాపా
 త్సాచాయగఃకృష్ణవణకవాక్ ॥ గారుడపురాణే ॥ మహిషీమనుగృహ్లాపద్వి
 జోమహతిసంగమే । సయాతినఃక ఘోరమనుభూయమహ తరం ॥ పశ్యా
 ద్ద్వాంక్షోభశిత్వాపీషీంలోభాత్ప్రతిగ్రహే । తస్మాదేవత్పరిత్యాజ్యంహ
 షీగ్రహంద్విజైః ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూజాశ్చతద్రోషమమ ద్విజః । త
 త్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సౌపర్ణ్యే ॥ మహిషీమాంసభోగార్థంప్ర
 త్యుహ్యన్విజోమహాకా । తస్యపాపశుద్ధ్యర్థంపరాకఃకృచ్ఛ్రీమాదరేత్ ॥ వి
 క్రయేద్విగుణంకృత్వా తస్యపాపశ్చమిష్యతే । పంచవ్యః బెత్తశ్చ
 త్తత్తన్మంత్రపురస్సరం ॥ ఇహమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథధేనుప్ర

—*ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌశీక ॥ ధేనుయఃపూర్వజోధృత్వానిమిత్తై
 ర్వశుభిర్విना । పుణ్యకాలేపుణ్యతీధేవస్త్రాదిభిరంకృతాంసవస్త్రాదా
 హసంయుక్తంముక్తవాలోపశోభితాం । తామగ్రేష్ఠాంస్వణకృంశి స్వ
 ణకఘంటాంశోభితాం ॥ నురూపాంసాధువృతాంవధేనుంరాజ్య సుఖాప్ర
 యే । మహాపాపఫలంభుక్త్వానకాయోపపద్యతే ॥ తస్మాదేవసునగ్రాహ్య
 ద్విజైరధ్యాన్మజేదిషిః ॥ లింగపురాణే । పుణ్యకాలేషుయోధేనుంసమర్చ్యన్
 ద్విజాతయే । దద్యాకీశ్వరతుష్ట్యర్థంసవై నారాయణస్తోతః ॥ ధేనవోబ
 హ్మణౌసృష్టేయజ్ఞాథంయూగసాధనాః । మహాపాతకహరిణ్యః పుణ్యక
 మకఫలపదాః ॥ పిప్రాధీరాస్సదాసర్వాధేనవోలోకపూజితాః । తాగృహ్ణీ
 యాద్విజోయస్తురవాగ్ధీకపాపసంగ్రహీ ॥ నరకేనియతిస్తస్యధేనురోమా
 ణేనతిహే । ఆతఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ నాగౌ.౧౦౭ ॥ ధేనుప్రతిగ్రహీతా
 యోపుణ్యకాలేషువ్యసూ । హేమమార్థసభిషేకాధానంతేహి సదోషభా
 క్ ॥ ఉభయోరపృథావేతుప్రాజావ్యత్రయంచరేత్ । ఉభయోర్యదిసంప్రా
 ప్తిఃపంచగవ్యంషితేత్రతః ॥ తతశ్చుద్దిమవాపిషీతినాన్యరారఘునందన । ఉభ
 యతొముఖిధేనుప్రహవద్దష్టప్రతిగ్రహత్వాభావాత్ప్రాయశ్చిత్తవల్పు
 ముక్తం ॥ అన్యప్రాయశ్చిత్తబాహుళ్యందోషాధిక్యాత్ ॥ ఇతిసౌమ్యధేనుప్ర

ప్రేమాప్రాశస్త్యత్తమ్॥ అథ సన్యాసినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహాసామ్॥

—*సన్యాసినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దే॥ సర్వసంగవిహీనస్సద్గుణార్థత్యాగినోయతే॥ పరిబ్రహ్మజీన కన్యూ
స్సృగాన్వైకవవస్తామ॥ శిష్యప్రసంగహంయస్తద్విజ్ఞో భవరామణః॥ కృ
తస్యోపాధ్యక్షురభివేక్ష్యద్ధాత్రాహ్నుస్త్రయః॥ రజఃజయే॥ పరిబ్ర
హ్మజీన క్తస్ససర్వకస్తుచ్యనంగి॥ సర్వసంగవిహీనస్సద్గుణార్థత్యాగినో
యతే॥ శిష్యావయాపిరాశేంద్ర మువాతాశ్చిద్విజ్ఞోయది॥ ఆంజ్ఞానాత్మ
రూపక వానాన్వైకవరాగతః॥ ప్రతిహ్యామిదాజేతే నాన్యథాజన్మ
తస్మహి॥ మహాబాలే అంజాశాకమాలాంబరూపకం ప్రమేవవ॥
కమకందినోద్విజ్ఞోయస్తపవాపినఃకైశ్చైత॥ తస్మద్విజ్ఞోయన్తాంజ్ఞానా
జాపశ్లోకంతురూపకే॥ అభిపరంతురాండ్రంబాద్ధనమనాన్త్రేహ్యపవన॥
పరేద్భ్యుపంచగర్భాచపీత్యాశుద్ధిమవాభ్యుచ్యతే॥ శ్రీకామ్యైవం॥ ఇతి
సన్యాసినఃప్రతిగ్రహప్రాశస్త్యత్తమ్॥ అథ పతితమతేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—*పతితమతేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ స్నానాదిత్యకమాణిలక్ష్మణాద్ధామిదాదండా
దికంపశ్యజ్యపట్టజేవతకయన్తతః॥ నానాగృహేషువిత్తాన్మం వ్యవహారే
షువత్సలి॥ గ్రాసార్థశిష్యయోగంధవార్జనపరాయణః॥ పతితస్సాత్మన్
కమకందినతంసంభాషయన్తాంజ్ఞానాత్మన్॥ సమస్కారంనాన్వీతయదిశిష్ట
త్సపాతకీ॥ గతమః॥ దండహీనోపధామిదీనాన్తాంజ్ఞానాత్మన్॥ కామాయనాత్రిక
మ్॥ పట్టజేవతకయన్తాంజ్ఞానాత్మన్వహారపురస్సరం॥ శిష్యసమ్మదనాథాకయ
ధాజనపరాయణః॥ ప్రాణంసంపరిత్యజ్యగత్రోవానహాయగ్యః॥ నవి
హైర్మనమస్కార్యనిభిదాదానపాత్రవాక్॥ మాయావీనహామకందియ
తికయోధానలి॥ పరాశరః॥ అగ్రదానంగృహస్థాయ తాంబూలంబ్ర
హ్మచారిణే॥ యతయేకాంబనందత్వాదాతానరికంద్రజేతే॥ సురాపూ
రిభాండ్యపటహస్తమకల్పారితః॥ కమః హీనస్తుకమకంజ్ఞాయస్వైతే
వృధావృధా॥ ఏకకాతంయతిస్త్యక్త్యాస్వధమాకన్వశకయేర్హసి॥ ఏత
స్యకమృతిర్నాన్విగ్రహలోకేపరత్రయ॥ తస్మాద్యతేద్విజ్ఞోయన్తాంజ్ఞానాత్మన్
ధవాదికం॥ జీర్ణాదిహపాపాశ్చుచాంబుతస్యైశుద్ధయే॥ ద్రవ్యప్రతిగ్ర
హేచాండ్రంకాయంచాన్మస్మసంగ్రహే॥ తేప్రతిగ్రహేతాతమహాచాం

౧౨ హిమద్రోమతపతేన్యానిసాపపురుషస్యచప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయ

ప్రముచితం ॥ వస్త్రానిసంగ్రహ విశ్రామహాసాంతపనందరేత్ ॥ స్త్రీగౌ
మన్యవం ॥ ఇతిపతిత తతఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయ శ్శిలభవతపతేన్యవ్య

—ఇతతపతేసన్యానిసాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయ శ్—

నిసాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయమాహ ॥ శేవలి ॥ సర్వసంగపరిత్యాగీ శాంతి
ర్యదిమతాధిపః । తస్యాచ్యుతకృత్వాస్త్రీ చదాబంజన గహికాతత్ ॥
మాంబంజేయః ॥ యశ్చర్యస్తామహాచార్యసంగపరిత్యాగః । భోగాఃక్రా
యదాహ శేవరావస్థంకరౌతయః ॥ తస్యాన్యనివరంబైర్వాస్త్రీయమలో
కాత్పుదాన ౧౧ ॥ తన తేనపరూచాచ్యుతకృత్వాభవేన్యవంకా ౧౨ ॥ ధా
యోగినామేవకుశభవంధీతాం । ఇగీతవాన్యవవికారః ॥ తిలకం
ధీమతాబుతియోగభాగ్యస్యోర్ధ్వం । వతపతేర్యతేత్పంచాలజన్మేవ ॥ శదా
సంగిరాః ॥ సర్వసంగవిగ్రహశ్చ సర్వకఠిమారః । ఏకస్యజన్మనాస్త్రీహ
చాంబాలాత్పులగహికాతత్ ॥ తస్మాద్యతేర్ద్విబింశత్తుప్రతిగ్రహసరా
యః ॥ తస్మాద్యనివరంబైర్వాస్త్రీయమలోకంబంధిపూర్వకం । కృత్వాకథి మనా
స్యాస్త్రీనాన్యధాశుద్ధిరస్తిహి । స్త్రీగౌమన్యవం ॥ దేత్రవస్త్రాని సంగ్ర
హేపూర్వవత్ ॥ ఇతిమతాధిపతితతఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయ ॥ అథపా

—పాపపురుషస్య ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయశ్—

పపురుషస్యప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్రయమాహ ॥ శేవలి ॥ మనశానానాద్రి
ధానివధాధాగవశంకుత । అభివ్యతతపాపీయాశాపురుషావతతతస ౧ ॥
మాంబంజేయః ॥ నృణాంకర్షేరధోభాగవాధిజేవాన్వశంకుత । పాపా
ఖ్యపపురుషసమ్యగాశ్రయ్యశ్చవిర్థయత్ ॥ గోతమః ॥ నృణాం నాభేభో
భాగపాపపురుషస్యదావనక । పాపానివధకణ్డకథమకం భవయస్సో
మంగళం ॥ తస్మాద్యనివరంబైర్వాస్త్రీయమలోకంబంధిపూర్వకం । కృత్వా
శోభ్యత్వాతదాయాయాత్పితానాం ॥ మరీచి ॥ పాపపురుషం ద్విబింశ
త్వాస్త్రీధారానాదిభిర్వా । మహంతంసరకంభాక్వాతదంతేస్యాస్త్రీహ
తా ॥ తద్దావసరిహారార్థంప్రతస్మాత్వాచధాఃధి । నాభిశ్చ జలెన్ది
తస్మాద్యనివరంబైర్వాస్త్రీయమలోకంబంధిపూర్వకం । కృత్వా
యాతేవి ॥ ధృత్వావై శావతీసంఖ్యాంమనసాప్రత్యహంముదా ॥ పరా
హరింశదామకృత్పలాహరిమధాపిశా । స్వపేద్దేవసమీపేశుచారాయణ
మనుష్టరక ॥ పరేద్యుఃపూర్వకర్తృవామోసమాత్రోశుద్ధ్యతి । అయ

తంబవసంఖ్యాప్రాయత్నసంసారతత్త్వమ్ ॥ పంచగవ్యం విశేషశ్చ త్వా
వాదస్తాత్ప్రముఖ్యతే ॥ ఇతిపాపపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్తం ॥ అథ శ్రి

—శివశివగ్గప్రాయశ్చిత్రం శ్రి—

తస్మాద్రాపానిశ్చిత్రమాహ ॥ దేవళి ॥ ప తస్మాద్విధాప్రొక్తోమహాపాణికం
గవాక్ష ॥ నిత్యకమఃపూర్త్యాగీష్టవిష్ణుస్సయ్యతే ॥ పూర్వజన్మమహాపా
తకప్రాయశ్చిత్రముప త్తం ॥ స్వీతియస్య శేవమాహ ॥ కేశలి ॥ నిత్యక
మఃపూర్త్యాగీష్టవిష్ణుస్సయ్యతే ॥ గీతపాణిని రాగాక్షయం
గోధ గంగయాత్ ॥ కేశవిష్ణుస్సయ్యతే ॥ నానత్రానిభోజన తే ॥ త
దాద్యధ్యాయజ్వలప్రయజ్ఞ వారః ॥ ద్యూతానక్రస్నదాకాపిహాస్యే
స్విడోపివాదవాక్ ॥ గంధతామూలవస్త్రావైద్యదేవదీనామ నిస్సితే
పిటగాణికసంయోక్తః పతితోద్భవ్యతీయకః ॥ పహాపాతకసంసారాన్మ
హాపతిశ్చిత్రతే ॥ తస్య రక్షాంతానివహుః ॥ కుత్రచిద్దయయామనిభిర్వైద్య
యోతగోధనైరుక్తా ॥ కమఃభక్త్యస్యపతితస్య ప్రాయశ్చిత్రమాహ ॥ పరి
శివః ॥ పూర్వోక్తమైర్విద్యక్రమకరిష్యామహి ॥ పశ్యాత్తాపనః
యమ క్రాంతాంతంవిశుద్ధయ ॥ ప్రదిశేతుపరాకంసాత్ప్రత్యేక్ష్యమగీ
తే ॥ మానేవాదంతంసప్తాక్షపాకదూర్ధ్వంసనివహుః ॥ అసామన
విష్ణుక్రస్నదావ్యతేజసః ॥ కమఃభక్త్యస్యనాస్తీహాపాకదూర్ధ్వం
సంతంగః ॥ యతఃప్రథమకాన్తేమపతితప్రాయశ్చిత్రమాహ ॥ శ్రి
తలే ॥ మహాయోనియం ॥ పంచవహుపనితసంసారకమహాపాతకం
నిప్రాయశ్చిత్రమ్ ॥ ఆయంశుదోషవాహ శ్శ్రేణీస్రవణోక్తప్రాయశ్చిత్రమ్
త్వాపద్విమగాప్నోతి ॥ ఇతికమఃభక్త్యప్రాయశ్చిత్రమ్ ॥ అథహానిశ్చిత్రమ్

—శివహానికృత బ్రహ్మహత్యాదిపాణిశ్చిత్రం శ్రి—

హ్మహత్యాప్రాయశ్చిత్రమాహ ॥ దేవళి ॥ అరణ్యేస్వగృహేరాజక్ మన్స
గాద్విష్ణులోభకః ॥ యోవిప్రోహంతియం విప్రంజ్ఞుదం చాదీపకః ॥
మూర్ఖంజేతః ॥ అరణ్యేస్వగృహేయత్వాశ్శివంఃప్రీడరాదిభిః పూర్వ
ద్విసంప్రేక్ష్యోన్మమహంతంసరకంప్రశతే ॥ రహస్యంపాపం చాన్య
ధాప్రకటికంభవతి ॥ తదాహమసః ఆత్మజలద్రావణింసంప్రేక్ష్య
మిరాపహ్నాదయంయమశ్చ ॥ ఆహచ్ఛాత్మజ్జలశ్శివసంభేదమశ్చజానా
ననశ్శక్యత్వమ్ ॥ తథాచాత్మరీః ॥ తంభూతాగ్నిభృత్రోశక్ అహ్మ

అతౌరహసిపాపంనకాఁగేత్ ॥ గాలవః ॥ రహఃపాపంనకుర్వీశకమఃకా
 మసాగిరా । యదికర్త్యావ్యయోహేన ప్రకాశాద్విశుణంభజేత్ ॥ తస్య
 వైనివర్తత్యాస్త్రజగ్భృహభిర్మృష ॥ గాతమః ॥ పూజ్యోహసిస్తాన
 ప్రహన్యాధనాతుః । అధవామత్యరాత్రాంతస్తస్యవాస్త్రీహనివర్తతః ॥
 బ్రహ్మహత్యాసంపాపద్విజానాంనాస్త్రీవాదాపాపరట్టబ్రహ్మహత్య
 యంతుఃకుగోగచ్చగరాట్ ॥ కృచ్ఛ్రజన్మధావ్యత్యులాస్యాదాన
 రాత్తరావేధాప్రాహపత్యకృచ్ఛ్రాంతాతౌరహావిదస్యనకుర్వీధింస
 సంబుధః ॥ పరాశరః ॥ రహసిద్విజహత్యానాంరేషాంకులజాశిన్ ॥ ఆస్య
 శ్చమహత్యాపకరీత్యున్యనాశిన్ ॥ ఉభయోర్లోకయోర్లోకత్రీస్వపాపవిజ
 థిన్ ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవః ॥ విప్రహత్యాంబహః కృత్వాప
 శ్చాత్రాపపరామణః । తటాకంబాహ్రదం త్యాప్రాతస్నానం సమాచ
 రేత్ ॥ ముసానిశ్శికమాణాఽఽఘ్యదానంసమంక్రశం । కృత్వాజలముపా
 గమ్యకంఠదస్తుజలేవనక్ ॥ అశ్వేణవాససాచ్యుర్నమాధానం స్వేన
 పాణినా । ప్రాజ్ఞుభోజ్యుభోవాజిజ్ఞానాన్నారాయణాత్మకం ॥ సహసశీ
 వకామిత్యనువాకం । ప్రస్థహంయావతసంఖ్యామనసాతానిధాయచ । జపే
 దస్తంయదాభానుస్తానస్వర్గంతఃపావరేత్ ॥ తత్తీరేబింకృత్వానారా
 యణపరామణః । ప్రత్యహంకబళింభుజకనారాయణనివేదితం ॥ స్వపెచ్చ
 స్తంధితోత్రసాలగ్రామసహజతః । పుంఃప్రభాతేవిమత్యూర్వఃస్త్రియమంద
 రేత్ ॥ ఏవంయుతుత్రయంకృత్వాప్రసన్నంపారభూత్వకం । శుద్ధిమాప్నో
 తిరాశేంద్రతనఃశ్వేమయతేశుచిః ॥ అఽధాదోషమాప్నోతుయగోభవే
 ద్భువి । ఎతస్యోవర్తత్యాస్త్రజగ్భృహభిర్మృష ॥ ఇతిరహసికృతబ్రహ్మ
 హత్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధరహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దే

—రహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమ్—

వలః ॥ రహసిత్రాహ్లాఃపీశ్వసువ్యుహకాదశంయది । నతస్యపునరావృత్తి
 ర్భమలోకాత్కదాచ ॥ మరీచిః ॥ మ్యమేకాదశంబ్రోక్షంకాడీశ్యాదిమహ
 ద్భయం । తెషాంమధ్యోన్యోలోభాద్రహస్యేంపిదెవ్యది ॥ శస్త్రైశ్చనీహృ
 డ్విష్టామరణాంతాహినాన్యధా । రహస్యేతానిమద్యుపహృత్యాపిత్యా
 ద్విజింతేత్ ॥ మహాభారతే శృణుధమకజయతేన మద్యం । హసియచిజే
 త్ । ఎతస్యోవర్తత్యాస్త్రజగ్భృహభిర్మృష ॥ ఇతిరహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

స్వరూపేషాపటణైరణ్యేమ్యుపేకాదశంవిధం । తస్మాద్భేదేనైవోమోహాద్ర
హాన్యకంపితేద్యది ॥ సద్భవపరిమిద్యోగ్యానంగతాంతహేనవ్యాసే ॥ జా
బాః ॥ గాడిమాఢ్యేచస్తేషిచవిజ్ఞయాస్త్రీవిహస్సురాః । తావంతాశజం
హైనఖానాకరంనారికళజం । ప్రాత్యోజ్యైవసులేనాకేలానంచలవ గకం
మద్యమేకాదశంభోక్త ముభిస్త్యర్థస్యర్థిభిః ॥ ఏతేషాం యోరహూభంక్త
పింత్యాజహాయః ॥ తస్మాన్మనిష్యుర్హస్తాస్త్రీమణాంకాజ్జనాధిప
కళంజినిషమస్త్రీస్త్రీహనిభిశ్చస్త్రీత్యక్షుః । అణ్యోజకసేచేషేషా
నన్యత్వాజధాపి ॥ సంధాదినిత్యకమాణిభాన్యవన్యసాదాశో ॥ ౧౫౦
కుటీరమాసాశ్యస్యైవస్యగౌపిధానతః ॥ కూత్వాజ్జైష్టహయ్యావశ్చ
యావదస్తం తోవిః । తావద్విమ్మశంహూమంసఖ్యామనసధారి ॥ ౧౫౧
అస్త్రతస్మంపయఃపీత్యాప్యపేదైవసమీపసిః । తతఃప్రాతస్సమత్సానా
ర్వకస్త్రియమంచలేత్ ॥ ఏవ ఋశుత్రయన్యత్వాభుఃకమాతశిపరం । కృ
త్వాశుద్ధిమవాప్నోజిన్యామోమహాభవేత్ ॥ అథవారాజకంజైవ
త్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ఋశుత్రయోమూతకూత్వాంహూమసిః । తద
ర్థంగహహూః ॥ ఋశుత్రయావహాశేభువస్సంసాధి ॥ ౧౫౨ చగవ్యంపీ
త్వాశుద్ధిమవాప్నోజి ॥ ఇతిరష స్త్రీశివద్యపానప్రాచయశ్చిత్త ॥ అథ హాసికృ

—శిరహాసికృతస్వరూపైయప్రాచయశ్చిత్తమ్—

తస్మాద్రా రహసికృతస్వరూపైయప్రాచయశ్చిత్తమాహా దేవలిః ॥ రహామహిత్వా పారక్ష్మం
సుకణాంబ్జిజపుంగవః । ప్రాచయశ్చిత్తంహికతకావ్యంమరణాంశంశ్చిత్త
మమరీః ॥ యోహారేద్రహసిస్వరూపారక్ష్మంముఖజన్యత్ ॥ తస్మా
న్మనిష్యుర్హస్తాస్త్రీమణిపాకాద్యయంకరాత్ ॥ హరితః ॥ పాక్ష్మం హ
సిస్వరూపిణ్యోహ్యత్వా తేత్రదా ॥ ఏతస్యోమస్త్రీస్త్రీహనిభిశ్చర్వలి
భ్యుభిః ॥ సువరాకాప్రసూనంజసువరాస్తేచాపకరణేభిహితం ॥ గాణితి
యోహ్యత్వాకూసిస్వరూపిణ్యోరౌప్యపధాపివా ॥ తస్మాన్మనిష్యుర్హస్తా
స్త్రీమణిపాకానిమజ్జనాత్ ॥ కథంచిన్నిష్యుర్హస్తాస్త్రీమణిభిశ్చర్వలి
భిః । అన్యోజకానంగ త్వాతప్రాత్యత్వాజధాపి ॥ నిమాకానుపకాశి
విరంతత్రస్తాప్యహావాశం ॥ సమ్భోదప్యంకృత్వా సాక్షిర్వ్యపరిక
ల్ప్యచ ॥ ఊర్వాసనోపసేన్మంత్రం ॥ స్వస్త్వానావశాః ॥ ౧౫౩ ప్రాతరాభ్య
మధ్యాహ్నాజసంఖ్యాచయావతీ ॥ తావతీంస సాస్తావ్యమాభ్యాసీకమ

ధాతరేత్ | తతః పరంజపేదేనం మంత్ర రాజమను త్తమం || అస్తం యాతి బ
 చా బాను సావనానం పరిత్యజేత్ | సంఖ్యాంతాంచన సాప్తావ్యవశస్త్రింధా
 రయేచ్ఛునః || తండులై ఈశ స్తవ తైశ్చ గోజలాక్షైః పవత్రహా | తా
 ర్యం వ్యధేవాచుపకర్తవ్య ద్యౌశ్చ యంబుదా || స్వప్నోప నమపే నా
 రాజాణాం పరాయణః | తతఃక్రూతస్సముత్తాః శ్రీవృత్తవస్త్రియోమాస్తితః | శ్రీ
 శూర్యవదాసీహోమ తాశః సమీపతః | ఏవం తూగద్వయం శ్చ త్వనవలతు
 బలంతథా || పటగ్భువిధా నేన త్రువస్సంసారమాచరేత్ | పంచగవ్యంపిబ
 త్యక్త్యాచ్ఛుద్ధోభవతు మహాతతి || వాన్యధా శుద్ధిమాప్నోతి బహుః సీతః మజ్జ
 నైః || లోకసాధ్యశ్శకభనైర్మశుద్ధోభవతి ద్విజః | గంగాసేతుః ప్రయాగస్వ
 గంగాసాగరసంగమః || గాఢమిక్ష్వ శేషీతగా వేరీవ మహానది | దర్శితాత్వ
 గతాదాన్మౌణాంస్సావాన్మోక్షప్రదాయినీ | తానద్యోపి మహాపాత్యంబుప
 పారివర్తయేత్ | నపునంతహిరాంబుద సుగాభాండమహాపగాః || హోవ్య
 తః మహాపాపం ప్రాయశ్చిత్తేన శుద్ధ్యతి | సాశుద్ధిర్జలైర్ద్వైతైః మహాప్ర
 స్థానైరగ్రహైః || అతఃరక్షాః కృత్యపాపస్య పాపశ్చిత్తమేవ | నామకత్ || ఇతి
 రహస్యోత్తమవణకస్త్రైర్హి సామశ్చిత్తం | అధరహస్యోత్తమగురుకల్ప గమన ప్రా

— శ్రీ హాస్యోత్తమగురుకల్ప గమన ప్రాచీన్ తత్వమ్, * —

యశ్చిత్తమాహ || దేవతః || యోరహూననీంక త్వాతత్సపత్నీమధావితా |
 ప్రజావలీంగురోగౌతామోకవిప్రుః శామోజురోయత || స్వముషాంబుహాస్య
 త్వాశ్రూర్వోద్గక్షిణాచుభః | గచ్ఛస్య త్వావిశుద్ధా సూద్యధాపశీతోభవే
 త || మహాభారతే || శ్వేతధ్వజ జవక్ష్మోమిపాపమోన్మహాతరం | యోవి
 ప్రోరహాస్యస్తానైమాతరంతశ్శభీమపి || గురోః పత్నీంభాతృబాయాం యథే
 తామూతురస్సకృత్ | స్వమావరాంస్సేనమానైరకసినాతీతృధారయాభృ
 త్వాంబలానిరాహారోదక్షిణాంశిమన్వగాత్ | యదాత్యజేవసూక్ష్మప్రస
 దాశుద్ధిమహాప్రయోగత్ || అవ్యధాహింశకుప్తాన్యద్భుత్తాహేనాన్యోద్వి
 జః || గాతమ || స్వయంతరంతరంగత్వాచిత్రం గామూతురస్సకృత్ | పితృప
 త్నీంగురోదాశాశాభాతృపత్నీమధాపిహ || కృపాజేనస్వయంచ్చిత్వాము
 షాద్వయశశివతః | విధాయోజ్యోజ్యతాగోష్ఠం శశ్చేద్యాన్యోగం తంశ
 భాం || నిగాహాధాన్యత్వాతదాశుద్ధిమహాప్రయోగత్ | ప్రాయశ్చిత్తమ
 దంతస్యమునిసింహతిః || అరణ్య నిర్జలం త్వాతత్రస్మాత్వా విధానతః |

కుటీరంక్షూర్యవక్రస్థత్వాత్రమానముపాశ్రితః ॥ యవానం జలిమానాం
 శ్చ పాచయేద్బృహతోఽఘటాత్ । యవాగూంతాంపునఃవాత్రైష్ఠ త్వస్త్విం
 ప్రజ్వలెత్తతః ॥ దారుమయ్యానుచాధృశ్వాబుహుయాన్మోత్రపూర్వకం
 తిధావశ్రుతిః ॥ యవాగూరాజన్యస్యవ్రతంక్రూరైవనై యవాగూః క్రూరఞ్చ
 వేతిమంత్రేణద్విసహస్రంహుల్వాహూమంసమాప్య హూమావశిష్టాంతాం
 యవాగూంస్వయంపి దత్ ॥ తదాహగౌతమః ॥ రహూమాత్యగమిపక్వాయ
 వానంజలిపూరితా ॥ తద్యవాగూంబృహత్పత్రైః ధాయాగ్న సమీపగః
 సమద్భిరగ్నింప్రజ్వాల్యనుచాపాలాశమిశ్రయాగ్నహీత్వా తాం యవాగూం
 చయవాగూరాజన్యమంత్రతః ॥ క్రూరఞ్చన్యంతమక్త్వా తాం బహుయాన్మం
 త్రపూర్వకం । ప్రత్యహంద్విసహస్రంహుల్వాహూమం సమాపదేత్ ॥
 అవశిష్టయవాగూంజన్యయంపీత్వాస్వపెద్య గ్నిః । పరేయ్యః పాతరుత్థాయ
 పూర్వవత్స్వమాచగేత్ ॥ ఏవంమాసద్వయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపాతకే
 నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిమలశుద్ధిర్యదాన్యణాం ॥ ఇతిరహసికృతగురుతల్పగ

—*చాంద్రాయణాదికృచ్చ గ్రంథము—

మనప్రాయశ్చిత్తం । ఆథచాంద్రాయణాదికృచ్చ గ్రంథముమాహ ॥ దేవతః
 బ్రహ్మహత్యానురాపానంస్త్రైయంగుర్వంగ నాగమః । శత్రుం యోగశ్చపం
 చైతన్యహాతతకమీరితం ॥ ఏతేషాంపాతశానాంమరణాంతప్రాయశ్చిత్త
 నకృచ్ఛాది ॥ గోవధోగ్యుధిక్షేపఃభృతకాధ్యాపరాధికం । ఏతదుపపాత
 కం । కృచ్చ గ్రాంద్రాయణాదిః పరిశుద్ధం ॥ శిలానాంధాన్య రాశీనాంవి
 క్రయస్త్యవస్త్వనాం । ఏతత్సంకలికరణం । కృచ్చ గ్రాన్ధ్యం ॥ కన్యాపహ
 రణంచైవధేమహాహాదాదికం । మలిసకరణంచైతత్కృచ్చ గ్రాన్ధ్యంప్రయ
 త్నతః ॥ శండాలగమనాదీనిలపాత్రీకరణానిచ । కృచ్చైర్విశోధనీయాని
 విప్రైర్హోతావపరామృతైః । దురన్నభోజనంచైవదష్టభక్షగమేవచ ॥ దుష్ట
 శాకాదికంచైవజాతిధ్వంశకరంమహత్ । ఏతదపి కృచ్చ గ్రాన్ధ్యం ॥ దుర్మం
 తాదికంప్రణిజకంకృచ్చ గ్రాన్ధ్యం । గర్భాధానాదికమణాంతత్తత్కా
 లాతిక్రమేకృచ్చైర్గ్రేవశోధనం ॥ తులాదిప్రతిగృహీశ్శూణాం బ్రహ్మరాక్ష
 సత్వంకృచ్చైర్గ్రేవనిసారిణీణాం । ఏతేషాంకృచ్ఛా గ్రాన్ధ్యంలక్షణమాహ ॥ మా
 ర్గంజేయః ॥ యవమధ్యంమందమధ్యంయతిశిశ్నోమహత్తరం । మహాచాం
 ద్రమితిప్రోక్తంచవధాపరికికతం ॥ ప్రాజాపత్యంతప్రకృచ్చ గ్రంథము

యావకంతథా । తతస్సాంతపనంకృచ్ఛ గ్రంథహాసాంతపనంతథా ॥ ఔచ్య
 మ్మరంజపాణకంజఫలకృచ్ఛ గ్రంథాంతఃపరం । కృచ్ఛ గ్రంథా హేత్వరం చైవ బ్ర
 హ్మకృచ్ఛ గ్రంథైరనః ॥ ధాన్యస్వణకమయంకృచ్ఛ గ్రంథాంత్రేధాప్రకీర్తకం ।
 ఏతేషాం స్వరూపమాహ ॥ పరాశరః ॥ యవమధ్య కృచ్ఛ గ్రంథస్వరూపం
 సవదావ్యహం । యత్యేత్యానర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మనుజోత్తమః ॥ శు
 కప్రతిపదారభ్య ప్రసీనియమపూర్వకం । ప్రాచీన్నాత్వా యథాచారం
 దంతధావనపూర్వకం ॥ ధౌతవస్త్రం పరీధాయ నిత్యకముకసమాప్య చ । జపే
 త్తావన్మహాహనీయావన్మందాయ తేరసి ॥ తదాహరింసమా రాధ్యగంధపు
 ష్పాదిభిశ్చనైః । మయూరాండప్రమాణేన గ్రాసంకృత్వా వ్రతంతథా ॥ విష్ణవే
 శం నివేద్యా శుతంగ్రాసంభక్షయేత్స్వయం । ఏకహం । శక్యత్వాద్విధాన్య
 త్రైవికభక్షయేత్ ॥ ఉత్తరాహ్నికంకృత్వా బహిః । మత్స్యార్థహర్షణః । ప్ర
 త్యౌశ్యః । జీతోయనగంధామైద్యాకదికౌత్తతైః ॥ వాసాప్రత్యౌశ్యబాచ
 వ్యపునఃకత్వా స్వహాలయం । స్వయం కేవలమంకృత్వా శుద్ధింగ్రామ ఇవారి
 ణః ॥ పునఃప్రత్యౌశ్యం పాణిలబ్ధేవన త్యాభసంపశేత్ । పాపం దాదీన్నపశ్యే
 త్తున సంభాషేత్కదాచన ॥ సాయం సంధ్యామువాసీత్వా చాయం హోమ
 మధాచరేత్ । స్వపెచ్చస్తండిలే జేవనమీపేనియతో వ్రత ॥ తతః పార్శ్వస్సము
 త్తాయ పరేద్యుస్సాన్వనమాచరేత్ । పూర్వవన్నియమంకృత్వా భక్షయేదేక
 వృద్ధితః ॥ ఏకోత్తరేణ వై రాజకృద్ధ్యాప్రతిదినంబుధిః । భక్షయేత్కబళా
 ద్వివ్యాకయావదాహణమిదం ॥ దశపంచైవకబళాకభుక్త్యాతత్ర వ్రతక్ర
 మాత్ ॥ ఎకైకంహాసయేద్ధాగ్రంకృష్టపక్షే వ్రతీముదా ॥ పూర్వవన్నియ
 మంకృత్వా యదాహాసంప్రవతకతేతి త్రాశిభక్షయేదేకం హరిధ్యానపరా
 యణః ॥ వ్రతాంతే గోప్రదాతవ్యావ్రతస్య పరిపూర్ణకయే । శంజగవ్యంపి బె
 త్యౌశ్యద్యవమధ్యముదాహృతం ॥ ఎతదాచరితేనైవ బ్రహ్మహత్యాభ్యపా
 హతి । ఇతరాణివపాపానశ్యంతీతికిమద్భుతం ॥ మయూరాండప్రమాణ
 మాహ ॥ దేవతః ॥ అప్రమాత్రతృతీయాంశైస్తంతులైః పాదయెద్దపి । తా
 వదన్నం మయూరాండమితి సంతోషదంశిహే ॥ ఇదంచంద్రాయణంకృత్వా య
 వమధ్యంసుపాసనం । బ్రహ్మహత్యాదిభిః పాపైముక్తౌ భవతి తత్తేదాత్ ॥
 యవమధ్యమదంచాంద్రంకటకం యస్తదుపక్రమేత్ । తస్య వాపానినశ్యంతి
 కేంపునర్వ్రతచారిణః ॥ సింహప్రియకరంజైతత్సర్వపాపప్రణాశనం । నారీ

హంవిధవానాగయతినాంబ్రహ్మచారిణాం || గృహస్థానాంవిశేషేణమహా
పాతకనాశనం | శృద్ధిః క్షయాహింసాస్యవతే తేతద్వద్రహి || అశపతద్వ
తలలన్నామధేయం || చంద్రాశ్వుశ్చపరీవృద్ధిః | కృష్ణపక్షేదయః || తన్నా
మధేయమేతద్వవమధ్యకృచ్ఛం || ఇతయః సుధ్యచంద్రావళిః ప్రకాశః || అ

== వివేకామధ్యచంద్రావళిః ==

వివేకామధ్యచంద్రావళిః హేమ || ౧౬౬ || పూర్వవతగృహస్థపతన్యప్ర
తిష్ఠవసేవ్రతి | ప్రాతర్నామసాదిత తోయేదంతరావసాపూర్వః || కృత్వా
భౌతికపరీధాయసంద్యాకంధనమాచరేత్ | బ్రహ్మయజ్ఞాదికాక్ కృత్వా
జేషపూజాపరాయణః || పరేమపక్షద్వాకంపారాయణమధాపవా | స
మాసనామనిష్ఠోర్వాగంశేంద్రస్యజమోదయః || జపేహ్నాయగంధీమాక్
యదామందాయతేః || తతఃపదేషాపూజాంపునపసూకవిధాంతః ||
కృత్వాపంచకః || నాకనివద్యపరమాత్మనః | తతస్తాన్యక్షయేచ్ఛిశ్చస్యా
నద్రతపరాయణః || ప్రత్యక్షపూర్వవతేనగంధూషానికల్పయేత్ | గ్వయ
జేషప్రసక్తిత్వాశుద్ధిః గోమయచారిణా || పునఃప్రత్యక్షతంపాణిందేశం
త్వాదధసంవిశేత్ | పాషండాన్నపశ్యేచ్ఛనసంస్కృత్యైకవచన || సా
యంసంధ్యామపాశిత్వాసాయంపూజమధాచరేత్ | స్వపేచ్ఛస్థండిలేదే
వసమిషేమి తోద్రతి || తతఃప్రాతర్గమ్యత్థాయపరేద్యః స్నానమాచరేత్ |
పూర్వవస్థిమహంకృత్వా భుజయేదీహాస్వతః | ఎకైకప్రాస్తవోచితై
తకబళాకానశేషతః | అమాయాంకబలే కాశీ పూర్వవస్థితోద్రతి ||
పరేద్యః పూజయేదీహాస్వతః | గృహస్థానాంధామధ్యకృత్వా
పూర్వవస్థిపూర్వకం || ద్విధియాదాంబ్షయంతే త్రయీయాయంత
యంతధా | ఎకవృద్ధితయా రాజకీయాదాపాణకమిది || తావత్పంచ
దశాశ్చక్రావ్రతశేషంసమాపయేత్ | ప్రణాంలెశాంప్రదాతవ్యావ్రతస్య
సామూహయే || పంచగవ్యవిభేషశ్చాన్యంకమధ్యమదహ్మతం వితరయ
రణేనైవబ్రహ్మహత్యాన్యభూమాతి || ఇతరాజీవపాపాననశ్శంతితి కిమగ్న్య
తం | అత్రాపి గానపరిమాణంవాయూరాంజవత్ | అక్షణంకాంతం || వివేక
ామధ్యచంద్రావళిః శరణేభలంపూర్వవస్థిదివ్యం || శ్రీతొప్పత్రసకాలే
మహాతామనుజ్ఞామవాప్యప్రత్యోగావాచంకృత్వాసంకల్పకాలేమంశ్శేష
యాచిరయేత్ || దేవలి || గృహీతేస్త్రీకవ్రతేదేవపంకజ్వంబుదిశేభవేత్ | అ

దాభవతుసమ్పూర్ణకంశ్చత్త్ర సాదాజ్జగన్మరొ॥ ఇతిసంకల్పమంక్రః॥ ఇతి
ఋషీలికామధ్యచాంద్రాయణం ॥ అథయతిచాంద్రాయణ స్వరూపమాహ॥

— ఋయతిచాంద్రాయణవిధిః. —

దేవతః ॥ యతిచాంద్రాయణంవక్ష్యేసర్వపాపసంహారనంసర్వపాతిత్యశమ
నమగమ్యాగమనాశనం ॥ పతితపాపాచ్యాహ ॥ అపస్తంబః॥ సైయః॥ భిశ
స్త్యంపురుషవధోబ్రహ్మజ్ఞంకృతాతః ॥ మాణిషితురియోనిసమ్ప
న్దనహావశ్యస్త్రీగమనంసురాపానమనయోసయోగోగూర్నసఖోగూస
ఖీంజగత్వాన్యానిచపరతల్పాని ఇతిపతినియహేతుని । అధాశుచికరాణి॥
శూద్రగమమార్యస్త్రీణాంప్రతిషిద్ధానాంమాంసభక్షణంశువోమనుష్యస్య
చకుక్కులసూకరాణాంక్రమ్యాణాంక్రవ్యాదానాం మనుష్యాశాంమూ
త్రపురిషప్రాశనంశూద్రోచ్ఛిష్టమహితాగమమూగ్యాణామేత్యాగ్యపత
పీయనీత్యేకే । అథధమకనాశహేతుని ॥ క్రోధోహరోరోషోలోభో
మోహోదంభోద్రోహోమృషోద్యమోత్యాశాపరిహదావసూయాకామమ
మూలనాత్కమయోగఇతి॥ ఎతేషాంపురుషోక్తానాంపాతిత్యదాయినా
మశుచికరాణాంధమకనాశహేతునాం యతిచాంద్రాయణం విశోధనం॥
తదేవాహమయః ॥ సైయాదిసర్వపాపానాంతదైవాశుచినామపి ధమకనా
శకరాణాంచయతిచాంద్రాయణంపరం ॥ ఎతిస్యాచరణేనైవ సర్వపాపం
ప్రణశ్యతి । యతిచాంద్రాయణంనామయతిలోకప్రదాయితే ॥ అప్సవరూ
పమాహ॥ గౌతమః॥ మాసాదౌప్రతిపద్దివసేపాతిర్విప్రాయధావిధి శ్వా
మూత్రిపురీషేతుశోచంకుర్యాద్భధాధి ॥ పరితాన్సంశోభ్యయత్సేనహ్య
పామాగంస్యశాఖయా । స్నానంకృత్వానదీతోయతేటాకేవాహరేషిచ॥
ధృత్వాథోతింహోత్తరీయంనిత్యకమకసమాపయత్ । ఔపాసనాదికంకృ
త్వాదేవపూజామధాచరేత్ । సంకల్పమేశంకుర్వీతపూర్వమంత్రమనుస్మరత్ ।
తావద్ధ్యాయేన్ద్రహవిష్ణుంయావన్మందాయతేరవిః ॥ కుక్కుటాండప్రమా
ణేనపంచైవకబలాన్సుధిః । భక్షయేద్విష్ణువేదత్వాపూర్వవత్క్షాశయేతగరా॥
పారోప్రక్షాశయేత్పశ్చద్దిగ్రాచమ్యశుచిర్భవేత్ । సాయంసంధ్యామువా
సీతస్వపెన్నరాత్రాంతః ॥ తతఃప్రాతస్సముత్తాయసర్వంపూర్వవదా
చరేత్ । తావతోబోషణంకృత్వాయావచ్చక్లాప్తమిభవేత్ ॥ తత్రైవపూ
ర్వపిష్టిండాకభక్షయేత్పూర్వసంధ్యయా । పాణకమ్యాంబుసంశాప్తమ్యాం

తథామాయాన్యధాక్రమం || భక్షయేత్తంచపంచైవరథాన్ సృక్తిపూర్వ
తః , అథశ్శయ్యాభవేన్నిస్క్రింధతాంబూలవజ్జీవః || మానాంతేగోప
దాతవాప్రతస్యపరిపూరితామ్ | పంచగవ్యంపి బెత్తశ్చద్యుతిచాంద్రాయ
ణంస్మృతం | అసేనసాధినాయస్త్రుణుతిచాంద్రాయణంపరిం | కుగ్యత్పాపవి
శ్చదాత్సాహస్యయాత్పరమాంగతిం || విధవావాయుతిర్వాసి ప్రతిపాపాప
నాశనం | గృహీతాతురుతేనమ్యక్స్వపాపైఃప్రమచ్చితే || ఇతియతిచాం

—శిశుచాంద్రాయణలక్షణమ్.—

యతిధిః || అథశిశుచాంద్రాయణలక్షణమ్ || శిశులః || శృణురామ
మహాబాహుశిశుచాంద్రాయణంపరిం | శిశుచాంద్రాయణంనామసర్వస్వ
గమనేతరం || పురాతనాదలకొనామమాతృగణాభ్యున్యగతః || నాభినాభ
ముపాదాయస్వాంజతాంబర్యుక్తమహం || గర్భప్రసవమాయాతేస్వగో
త్రోప్రతంపరత్ || తదాప్రభృత్యస్తాయోగీసాయాహ్నైభైక్షమాచరేత్ ||
శ్రోత్రయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశసూసంచరత్ | కటశత్రయ మానీయప్ర
త్యోళ్లశుఃభిజ్జతైః || భాగత్రయంతదాకృత్వాభాగమికంహరేదదా | ద్వి
తీయమగ్నోక్షిప్త్యతీయంచాత్మగన్యకేత్ || రాత్రాస్వపేత్స్థండేలేసాగం
ధపుష్పావజ్జీవః | ఏ.ంవైప్రత్యహంకుర్యావత్పుత్రసమాగమం || నా
చిశ్చతూర్థస్థిపర్యంమిశ్యంతే || తదాప్రభృతిలోకేస్త్రికశిశుచాంద్రాయ
ణంస్మృతం | కలాయుగేవిశేషేణమహాపాతకనాశనం || మహాపాతకశుద్ధ
స్వాస్థిత్యాత్రైవీశద్వైమూత్రమం || గాతవిః || శిశుచాంద్రాయణంసమ్యక్
జ్ఞానమేకనిరంతరం | కృత్వాశుద్ధిమహాప్నోతిమహాపాతకవానపి || బాదా
లిశిశుచాంద్రాయణంకుర్వాద్ద్విశోయః || పముక్తయే | ససద్యఃపాపని
మూక్తాప్రపేదేపరమాంగతిం || తత్ప్రకారమాహ || దేవలిః || మాసాదాప్ర
తిపద్దివసేపూర్వతత్పాపనిమాచరేత్ | దంతధావనస్నానధౌత వస్త్రసం
ధ్యావంశాదికంపూర్వవత్కృత్వాచతుర్థేకాయామే | పటేపణపుటవాపి
హ్యశ్చ్యర్వాపినఃఖిలాత్ || శ్రోత్రయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశసూసంచరత్ ||
కటశత్రయమానీయప్రత్యోళ్లశుఃభిజ్జతైః | భాగత్రయంతదాకృత్వాభా
గమేకంహరాక్షిపేత్ || ద్వితీయమగ్నోక్షిప్త్య అశిష్టంస్వయంహరేత్ |
ప్రత్యోళ్లపూర్వవద్దస్తాద్విరాచమ్యశుశ్చరేత్ || రాత్రాస్వపేద్ధరేగ్రస్థండే
లగంధవజ్జీవః | పునఃపరేమ్యరేవంహేతుర్యాశ్వావిశుద్ధయే || ఏవ రూ

పంప్రభంకృత్యామాసాంతేగౌర్వచార్తతః । దేయావిప్రాయమాహాపంశ
గవ్యోపిబైతతః ॥ ఏవంకుర్యాన్మరోయత్తు స్వవాపేక్షిముఖ్యైః । కృ
చాన్ద్రాయణంసమ్యక్కుర్యాన్మోహార్వజశ్శుచిః ॥ శర్వానామానవాప్నో
తిప్రాప్నయాద్విష్టుమంపిరం ॥ ఇతిశిశుచాన్ద్రాయణం ॥ అథమహాచాన్ద్రా

— మహాచాన్ద్రాయణం పరిధిః —

యణనిధిమాహ ॥ శేవలి ॥ శృణురామప్రపత్త్యైమిమహాచాన్ద్రాయణంస
రం । బ్రహ్మకూత్యాదిపాపానాంశోధనంసర్వమంగళం ॥ గురుద్రోహేదామ
త్వాపయత్వాపంపరంపంచన ॥ యత్వాపంపుత్రకూత్యాయాంయత్వాపంప
శుచారణే ॥ పిత్రోరబ్ధపరిత్యాగేష్టుద్రోహేదామద్యవేత్ ॥ యత్వాపం
శివనిందాయాంయత్వాపంచక్రధారణే ॥ యత్వాపంశివస్వాల్మ భక్షణేత
స్యధారణే ॥ లింగధారణశ్శిర్ధః ॥ చంద్రాంగమనేపాపంయత్వాపంవిభవా
గమ ॥ పరస్త్రిపువణ్యత్వాపంయత్వాపంపరదోజనై ॥ యత్వాపం వృషతీ
సంగమత్వాపంకుండగోళియోః । శూద్రాపతేశ్వయత్వాపంయత్వాపంర
సవిక్రయే ॥ పురోహితస్యయత్వాపంయత్వాపంపరచారగ ॥ యత్వాపంశ
ర్వసంశయత్వాపంధేనువిక్రయే ॥ యత్వాపంరజకీసంగయత్వాపంపత్తి
నిందయా ॥ యత్వాపంప్రసిందాయాంకన్యాసంధూషణేషచ ॥ ఏవమాదీని
పాపానిగురుణిచలఘూణత ॥ ఆద్రాణిజైవశుష్మాణియాచిపాపాన్య
నైకశః ॥ తేషాంనాశికరంశేదంమహాచాన్ద్రంమహావజం ॥ యత్వాపం
చ్యుతేపాపైగురుభిర్లఘుభిస్తథా ॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ గౌతమః ॥ శుక్లప్ర
తిపదిస్వాత్వాపూర్వవచ్చుద్ధతోయతః । పూర్వవచ్చుమంక్యత్వాపంపత్తి
కాలజతే ॥ విష్ణుపూజాపరోధూత్వాపూర్వసంజ్ఞమాదరేత్ ॥ పూర్వవ
చ్చుంతముచ్చార్శనిరాహరిఃస్వపేత్తతః ॥ తితిప్రభాతఉత్థాయస్వాత్వా
పంచమ్యయధావిధి ॥ పూర్వవచ్చుత్యకమాణిసమాప్యవిధిపూర్వం ॥ బహుర్వక
లతయాతేపూర్వవచ్చెవచ్చయేత్ ॥ తదోబోధ్యయధాపూర్వం పూర్వవ
చ్చుయతఃస్వపేత్ ॥ ఎకంప్రతిదినంకార్యంరాకాయావత్ప్రవతకతే ॥ తతోపి
పూర్వవచ్చుత్వాపత్యకమాణిసర్వతః ॥ తతేప్రవతకయేత్ప్రవతకా
సాన్ద్రవాస్తయే ॥ తత్రాపిహరిసాన్నిధ్యస్వపేద్గంధాదివణిశః ॥ ఉపావ
ణంప్రకతకవ్యమయాయావత్ప్రవతకతే ॥ తత్రాపిపూర్వవచ్చుండాశభక్ష
యేత్పుష్పసంఖ్యయా ॥ శుక్లప్రతిపదిస్వాత్వాగౌరేణయాప్రతపూతకయే ॥

హేమాద్రాచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణం. ౩౩

పంచగవ్యంపిబిశ్చత్సాన్త్రుహాచాంద్రమతీరితం || అశక్యస్సర్వలోకానామన్న
 త్యాగోమహాత్మయః | కృతేచమూలకృతాః | వాతాస్త్రేతాయాం కేకసాశ్ర
 యాః || ద్వాపరే క్తమూలకృత్యలవహ్నాశ్రయస్సదా | మహాచాంద్రస్య
 మహామాతృతీయముయానఘ || యత్యుత్వాముచ్యతేపాప్తేమహాచ్ఛరు
 పపాతకైః | ఇతిమహాచాంద్రాయణపీఠిః || అథ పంచవిధ చాంద్రాయణప్ర

—శిష్యచరిత్రచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయః—

ప్రత్యామ్నాయమాహ || దేవలిః || ఆదవత్సృజ్యమరాశంప్రమహాపాతకనాశ
 నం ప్రత్యామ్నాయంహిచాంద్రస్యకేస్తులోకప్రదాతుకం | అశక్తత్వాద్దు
 ర్మత్యాగైర్భూయరాక్షసహేతుః | ఇక్తిశ్రద్ధాహీనత్వాదాలస్యాన్నా
 ప్రదాతవ్యః || చాంద్రాయణైక్యతారంభేరావివిధ్యరంభంకయాపురాదేవేంద్ర
 సువిదేవానాహతురందరిః || చాంద్రాయణైక్యతక్తశ్చైత్వప్రత్యామ్నాయం
 దుఃఖవ్యహా | శుక్లశ్రుతిపదిన్నాత్వాసిత్త్యకమకానమాప్యచ || సంకల్పంతుార్వ
 యత్ప్రత్యాగర్హ్యైహాపదప్రతేతం | ఇతిసంకల్ప్యమనసాపూర్వవద్యధిభూ
 త్వం || గావోదేయాఃప్రచక్షతైనపంచాశత్సర్వగకరూపిణీః | సుచ్యబ
 హుయేరిగోవిషృభ్యోబలప్రాప్తకం || అశేనకృతవాన్చాంద్రంశాస్త్రీహ
 గేణభేషదః | మూర్ఖండేయః || అశక్తాయదిచాంద్రస్యభక్షణేరావల
 తి | ప్రత్యామ్నాయతదాకుర్వాత్సవత్సాగాః స్వలంకృతాః || పంచాశ
 త్పిల్లయూపుతస్త్వపాపాన్నసంకయః || గౌతమః || చాంద్రాయణస్య
 విహాసాప్రత్యామ్నాయంసమాచరేత్ | అన్యతాగంధవుష్పాదైర్గర్భాపితా
 న్నగభూషణైః || పంచాశద్దాఃప్రయత్నేవిసేభ్యశ్చైకకృత్తక్ | ప్ర
 త్యామ్నాయైహాకరిస్సాక్షాన్సంకుప్తస్సాన్సంకయః || అశక్తాచాంద్రవి
 షయేప్రత్యామ్నాయంతదాచరేత్ | ఎతేనకుద్ధిమాహ్నీతి చాంద్రాయణఫ
 లంలభేత్ || మహాచాంద్రప్రత్యామ్నాయస్తతఃసంకాయోదేయాః || మహాచాం
 ద్రాయణఫలమప్నోత్యిత్తః || ఇతిపంచవిధచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయః ||

—శిష్యప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణం—

అథప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణమాహ || దేవలిః || క్రిదిసంయదివాగ్నీయాత్తి
 దినంరాత్రిభోజనం || అయూచితంశ్యాత్తిగ్రిహంవివాహోదనస్త్రియం || కృ
 ఛ్చగ్రివేతద్విజానీయాద్దానంగవ్యభక్షణం | బ్రహ్మసత్త్వాదిపాపానామే
 తత్యుచ్ఛ్రింవిశోధనం || మూర్ఖండేయః || ఎకఘక్తేనక్తేనతదైవాయాచి

తేనచ । ఉపవాసేనచైతన్యగోదానంగవ్యభాజితం ॥ ఎతత్త్రిరాశ్యశంయే
 నశ్యచ్ఛ్రీంస్యాత్పరిపూరితః । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాం విశుద్ధి
 దం ॥ గౌతమః ॥ పాజాపత్యంకృచ్ఛ్రీమిదంసర్వపాపప్రశాశనం । ఉదినం
 స్యాద్దివాభుక్తిఃత్రిదినంరాత్రీభోజనం ॥ అయాచిశంస్యాత్త్రిదినం ఉదినం
 వాయుభాజితం । గోదానంపంచగవ్యాంతేశుద్ధిమాప్నోత్యేతుత్తమాం ॥ త
 దాహాపస్తంబః ॥ త్ర్యహశనక్తాశ్వనివాశితతత్రుక్తమాం త్త్ర్యహమయాచిత
 వ్రతస్త్రిహంశాంస్పతికించనోకృచ్ఛ్రీద్వాదశరాత్రస్యపథిః ॥ జాబాలిః ॥
 బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాంమునీశ్వరాః । తులాదిదానంఋగ్యూ
 ణాంపాపానాంసాధనంసృతౌం ॥ ప్రజాపతిరిదంసామైత్స్వప్నవాక్ దేవస
 స్మితౌ । సర్వలోకౌపకారాయసగ్యపాపాపయత్తయే ॥ దినత్రయందివాభు
 క్తిస్తధారాత్రాదినత్రయం । అయాచితంస్యాత్త్రిదినం నిరాహారోదినత్ర
 యం ॥ పంచగవ్యంతశిఃపశ్చాద్దౌశికాచవిశోధనీ । ఎవంకుర్వాద్ద్విజోయస్తు
 సర్వపాపనిముక్తవాక్ ॥ ఇతిపాజాపత్యకృచ్ఛ్రీంజితం ॥ ఎతదాచరణాశ

—*ఎతదాచరణాశక్తానాం ప్రత్యామ్నాయః*—

క్తానాం ప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవలిః ॥ ధేనుమహానదీస్నానం ద్వాదశ
 బ్రాహ్మణార్చనం । సంహితామాత్రపాతశ్చద్విశతంప్రాణరోధనం ॥ తిలహా
 మసహస్రంస్వాదయుశంజపఉద్యతే । ఎతేపాజాపత్యకృచ్ఛ్రీప్రత్యామ్నా
 యః ॥ తదాహలైంగతశ్వరః ॥ పాజాపత్యేతుగోరేకాద్వాదశ బ్రాహ్మ
 ణార్చనం । సముద్రగానదీస్నానంసంహితామాత్రముద్యతే । ప్రాణాయా
 మాశ్చద్విశతంఅయుతంజపఉద్యతే । తిలహామసహస్రంస్వాశ్చ్రీత్యామ్నా
 యస్తుస్తధా ॥ గారుడపురాణే ॥ యశ్చోక్తంమునిభిఃకృష్ణగ్రంథమేశా
 నైషిగౌరవాత్ । సర్వవైశితద్విజానీయాద్వాదశాహవాభీరితం ॥ ఋత్ర
 యత్రమునిభిఃకృష్ణగ్రంథాంత్రుక్తతత్రపాజాపత్యమేవ ॥ ద్వాదశరాత్ర
 సాధ్యత్వంచాంబ్రాయతైర్విదాసర్వకృచ్ఛ్రీషుయోజనీయం ॥ విజవాహగౌ
 తమః ॥ కృచ్ఛ్రీద్వాదశరాత్రంస్యాన్మునిభిఃపరిభాషితం । సర్వవైశితద్వి
 జానీయాత్పాజాపత్యమనీషిభిః ॥ పరాశరః ॥ అకామశ్యేతంపాపంవే
 దాభ్యాసేనశుద్ధ్యతి । కామతస్తుకృతేపాపేప్రాజాపత్యోసమాచరేత్ ॥ ప్ర
 తామ్నాయాచరిణప్రకారమాహ ॥ దేవలిః ॥ విప్రస్నాత్వాతు పూర్వా
 హ్నేన వ్యాంవాన్యత్రవాజశైవస్తాత్త్రుక్తంక్షుద్ధృత్వాసత్యకర్మసమాపయేత్

ర్వత్రసర్వేషా గోదానప్రత్యామ్నాయమూర్త్యేష్యైవమేవవేదితవ్యము త్రమ
మధ్యమలఘుభావేన । ఉత్తమఃప్రదున్న మధ్యమంకుర్యాత్ । కించిద్దనా
ధ్యోమధ్యమఃకనీయాంసంసకుర్యాత్ । అకింఛనస్యకనీయాన్నత ఉత్తిమః
అఃస్వశక్తిపురిస్సరితయాప్రత్యామ్నాయంకుర్యాత్ ॥ అన్యథా సప్త
త్వమాప్నోతీశ్యథః ॥ ఇతిప్రాజాపత్యకృచ్చగ్రీవత్యామ్నాయస్యగోదా
నస్యప్రత్యామ్నాయగోమూల్యం ॥ అథసముద్రగానదీస్నానరూపప్రత్యా

—*ముద్రగనదీస్నానరూపప్రత్యామ్నాయః*—

మ్నాయమాహ ॥ దేవతః ॥ సముద్రగానద్యః ॥ భాగీరధీతయమునాన
మదాదాచసరిస్వతీ । గోదావరీకృష్ణవేణీ తుంగభద్రాపినాకినీ ॥ మలాప
హాభీమరధీఽఽఽఽ శాభవనాశినీ । అఖండాచైవ కావేరీతామ్రపణిమ
హానదీ ॥ ధృష్ణోటిప్రయాగశ్చగంగాసాగరసంగమః । ఏతాఃపుణ్యత
మానద్యఃసర్వరాత్నాపహరిణీః ॥ స్వర్ణరావృక్షదాన్మాణం స్నానేము
క్తిప్రదాన్స్తూతాః । విశతియోజనగామహానదీసముద్రగాత ॥ ఏతాసు
స్నానమాత్రేణమనుజిహ్వాతోభవతి । ప్రాజాపత్యకృచ్చగ్రీవరణే అశక్త
స్యనదీస్నానరూపమీవకలాయుశసమీచీనం । అతోనదీస్నానమేవ వయం
బ్రామి ॥ గంగాయాంమౌనల స్నానంప్రాజాపత్య సమం విదురితిభవి
ష్యో తతోక్తత్వాత్ । గంగాస్నానంవిశుద్ధిదమితి ॥ పంచవిధాగంగా
స్నానందే ॥ భాగీరధీగౌతమీకృష్ణవేణీపినాకినీ । అఖండాచైవకావేరీప
చగంగాఃప్రకీర్తితాః ॥ అగ్రాస్సముద్రగానద్యోన్మాణం పాపాపహరి
ణీః । ఏతాసు ఐహానదీమస్నాత్మాణంఏతాః ప్రతియాత్మోత్సాంపుధకృ
థకృత్మాహ ॥ గౌతమః ॥ స్వగ్రామస్యతయాసింధుర్యావద్యోజనమా
త్రగౌ । తామద్విశ్యయదాగంతుస్నానార్థంధర్మరాయవా ॥ యావం
తియాజనాసీహతావత్కృచ్ఛగ్రీవలంభత్ । పరాథంయోనుగచ్ఛేత్తాం
స్నానమాశ్రిఫలంభత్ ॥ భృతింగృహీత్వాయోగచ్ఛేన్నశస్యఫలమస్తహి
విష్టువాదోద్భవాగంగాదశకృచ్ఛగ్రీవప్రదా ॥ యమునావతధాన్మాణం
దశకృచ్ఛగ్రీవప్రదా । గౌతమీకృష్ణవేణీవనవకృచ్ఛగ్రీవప్రదా ॥ పినాకి
నీదశావేహ్యుష్ణకృచ్ఛగ్రీవప్రదా । తుంగభద్రాభీమరధీనస్తకృచ్ఛగ్రీవ
ప్రదా ॥ పంజుశాభవనాశీరముఖకృచ్ఛగ్రీవప్రదా । ఫల్గునీ తామ్రప
ణిరనవకృచ్ఛగ్రీవప్రదా ॥ చాపాగంస్నానమాత్రేణాశ్రిబ్ధకృచ్ఛగ్రీవ

ప్రదం । శ్రీశైలసంగమేనైవగంగాసాగరసంగమే ॥ వింశత్యుచ్చృశ్చ ఫలం
 స్నానమతోనద్యశ్చపావనీః । ప్రాజాపత్యశ్చృప్రత్యామ్నాయనదీస్నా
 నప్రకారమాహ ॥ పూర్వవత్పుణ్యాహవాచనసంకల్పాఃకంకృత్యాబుత్త్వి
 జోవృత్వానదీస్నానాభిముఖోభూత్వాయాయాత్ ॥ నదీంగత్వాకర్తాపూ
 ర్వంస్నాత్వాస్నాతాఃకంఠపుష్పేదైశ్చరభ్యుచ్చయయా పరిషస్పిషౌ
 సంకల్పితస్యసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యపమగ్రఫలవాప్రధికంపరిషన్నిఠీశప్రా
 జాపత్యశ్చృప్రత్యామ్నాయస్నానరూపమబ్జంద్వ్యబ్జంశ్ర్యబ్జం చతుర్బం
 పంచాబ్జంషడ్బంషడ్భుజితషడ్బంత్రేధావతికాతం యేనయేన ప్రకారేణయే
 నసంకల్పితంతత్తాప్రజాపత్యశ్చృప్రత్యామ్నాయమాహ శబ్దాదిసం
 ఖ్యాతంఅనువాబ్రాహ్మణైర్వాహనదీస్నానరూపమాచరిష్యే ఇతి సంక
 ల్పబ్రాహ్మణాస్తేగ్రహేత్ ॥ ఋషిజన్తు ॥ యజమాన్గోత్రపక్షత్రరా
 శిశాఖానామధేయానిషష్ట్యంతేనసముచ్చార్య ఏతేనయజమానే నాముకగో
 త్రేణాముకనక్షత్రే అముకరాశౌజాతేనాముకశాఖాధ్యాయినాముకనామ
 ధేయేపరిషస్పిషౌ సంకల్పితస్య స్వప్రాయశ్చిత్తస్యపరిషన్నిఠీశస్య
 ప్రాజాపత్యశ్చృప్రత్యామ్నాయపరికల్పితాని మహానదీస్నానాని మాస
 అవదాచరిష్యామితి ఋషిస్సంకల్పః । మహానద్యాంపరిషస్పిషౌమం
 త్రవజ్జంమౌసలిమజ్జంవత్సానం కృత్వాతటమాగత్య త్రుఃద్వికరాచమ్య
 ధాతవస్త్రంపరిధాయతడభాషే ద్వాదశసంఖ్యాయా వస్త్రా వధూనసంకృ
 త్వాచ్చద్ధర్షిరాచమ్య పూర్వవత్స్నాయాత్ ॥ ఎవం సంకల్పితాబ్దాది
 సంఖ్యాభవతి । యజమాన్స్నానకర్తృభ్యఋషిగోత్రపక్షంవా తదర్థం
 వాపాదంవాస్నానఫలస్వీకరణార్థందద్యాత్ ॥ నిమగ్నత్రా నేవమానేన
 వరాహద్వయం । ఋషిమానేనతదర్థం । మానుషమానేన తదేవగ్రా
 హ్యం । ప్రధూణాముక్తప్రకారమేవ ॥ సుభక్త్యనమధ్యమం । అకిం
 చనస్యతదర్థం । సువర్ణప్రమాణయధోక్తం తద్దేవనాన్యత్ ॥ గౌత
 మః ॥ గంగాయాంమాసాస్నానం ప్రాజాపత్యసమంవిదుః । ఏతత్సంబ
 గంగాస్నానవిషయం ॥ ఇతరానుసాద్రగానునదీమప్రతిస్నానంసంస్కరిం
 కుల్యామ్యాంశతాకపహరిణ్సాదిమ పృథక్సంకల్పం భండారువాక సతనం॥
 సూక్ష్మభిముఖస్సంస్కృజ్జంకంకృత్వాతాకంగత్వాధాతవస్త్రాదికంధృ
 త్వాతస్మాత్తరీతం గానుత్రంజ్యేత్ ॥ ఎత్ప్రాజాపత్యశ్చృప్రత్యామ్నాయం

౨౮ హేతు ద్రౌత్యనారీశ్వరయోగే ప్రతిపాద్యుత్తం.

భవతి । స్నానమేవేవకృచ్ఛ ఫలదంతేభ్యశ్చ దక్షిణాదేయా ॥ ఎవమ
బ్బాదిసంఖ్యాయా కృత్వా పూర్తోభవతి ॥ ఇతి ప్రాజాపత్య ప్రత్యామ్నాయన
దీస్నానం ॥ అథ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయ త్వేన పరికల్పిత ద్వాదశ

—*ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయచార్యశ్చార్యనం*—

శబ్రాహ్మణభోజనవిధిమాహ ॥ దేవలః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ ప్ర
త్యామ్నాయమిమంశ్యం ॥ యంకృత్వా ముష్ణతే పాపై మహాన్భిరపి నా
రద ॥ పూర్వావత్సంకల్పాదికంకృత్వా ద్వాదశశబ్రాహ్మణాన్నిమంత్రయేత్ ॥
పరాశరః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయం ద్విజార్చనం । కృ
త్వా శుద్ధిమవాప్నోతి ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ ఏప్రాణశాంతా నపరీ
తాన్ వేదశీలపరివృతాన్ । సదాచారాన్ శుచీన్ నిత్యంకృచ్ఛార్చణం తా
న్నియోజయేత్ ॥ తదాహం సంతః ॥ శుచీన్మంత్రవతః ప్రాతస్సర్వకృత్వే
షుభాజయేత్ । దేశతః కాలతశ్చాచతస్సమ్యక్ పరిగ్రహీత్వ త ఇతి ॥ ఏవం
ప్రాన్నిమంత్రార్చణభోజయేద్భవం సంతః । తేభ్యశ్చ దక్షిణాదేయా
ధావిత్తానుచారతః ॥ ఏవం యః కరుతే సమ్యక్ ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ ఇతి
ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయ ద్వాదశశబ్రాహ్మణార్చనం ॥ అథ తత్ప్రత్యా

—*తత్ప్రత్యామ్నాయ పారాయణ ప్రకారః*—

మ్నాయ పారాయణ ప్రకారమాహ ॥ దేవలః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ
స్య వేద పారాయణం మహత్ । ప్రత్యామ్నాయం ప్రశంసంతి శాఖామూలం
సహరణం । పారాయణేన భగవాన్ కృతకృత్యోభవేత్తదా । ఫలం సం
పూర్ణంకృచ్ఛ ప్రత్యప్రదదా తి న సంశయః ॥ ప్రాతః కాలే శుచిర్భూత్వా నిత్య
కమన్త సమాప్యద । స్వప్న హేదేవతా గారేన ద్యాం వా దేవతాలయే ॥ ప్రా
జ్ఞుభోజజ్ఞుభోవాపి సంకల్పం పూర్వవచ్చరేత్ । పారాయణాదా ప్రణవం
కృత్వా పారాయణం దశరేత్ ॥ దశస్త్రవనవలోక్తైవ మ్యాసంమ్నా మ్నేవ
పాపినః । మానవతం సమాగమ్య పరే శ్వదం శనై శ్శనైః ॥ శిష్యుపారీశి
రంకంఠీతధారిణితపారకః । గద్గదః స్వరహీనశ్చ పంచైతే పాఠకాధమాః ॥
తతశ్శనై శ్శనై ర్విద్యామభ్యసేదాత్మశుద్ధయే । యావత్సమాప్తిశ్చ వతితా
వత్కృచ్ఛ ఫలం లభేత్ ॥ స్వయమేవ పరే ద్వేదముత్తమం పరికీర్ణతం । ప్ర
త్యామ్నాయో మధ్యమస్సాద్భృతకేని ఫలం భవేత్ ॥ ఇతి సంహితా ప్ర
త్యామ్నాయః ॥ అథాయోగే గాయత్రీజపరూపప్రత్యామ్నాయ మాహ ॥

—*అయతగాయత్రీజపరూపప్రత్యామ్నాయః*—

దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్యప్రత్యామ్నాయోజతోమహా ॥ అయతం వేదమాతుశ్చసర్వపాతైఃప్రముఖ్యతే ॥ ప్రాతసాన్నిత్యా యథాచారం దంతధావనపూర్వం ॥ అగ్నిశ్శాత్రాలయేదేవగృహేవాపినదీతః ॥ గోమైబ్యుదావనేదేశే జపెదయతశంఖ్యయా ॥ పర్వభిజఃపమాలాభిః కుశక్షంధిభిరేవవా ॥ స్వయంచూనిమపాస్తానుదిశశ్చానవలూకయేత్ ॥ జపేన్మహాపాపజాలదహనార్థంసినదినే ॥ అవ్యగ్రచిత్రేప్రవిషేద్యధాదోమమశ్నుతే ॥ మూలందేయః ॥ సందిగ్ధస్తుహతోమంత్రోవ్యగ్రచిత్రోహతోజపః ॥ అబ్రహ్మణ్యంహతంత్రాత్రమనాచారంకులహతం ॥ తతోమనసిజప్రవ్యంమానసంకోటిరుచ్యతే ॥ అయతమాత్రేజపేపూర్ణేప్రాజాపత్యఫలంభేత్ ॥ అంశుశ్యగ్గోయజ్జప్తంయజ్జప్తంమేరులంఘనాద్విధాచిత్రేనయజ్జప్తంతత్సర్వం నిష్ఫలంభవేత్ ॥ పరాశరః ॥ హస్తస్యానామికామధ్యపర్వాదాం భగ్నయత్పతః ॥ తద్విత్తీయం కనిష్ఠాయాః పర్వస్యాయమనుక్రమాత్ ॥ అశామికార్థ్వపర్వాభిః పర్వమాయాశ్చ తర్జనీ ॥ పర్వత్రయంతథాకృత్యా తదేవాకృత్యపూర్వవత్ ॥ మేరురంశుస్థవీవస్యాత్తస్యనాతిక్రమం చరేత్ ॥ పర్వభిర్గణయేజ్యస్తు గాయత్రీంవాన్యదేవవా ॥ ఏకైకస్య శతం ప్రిక్తం గణనం మునిభిఃపరైః ॥ అయతేన జపేనాశు ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ జపతోనాస్తిపాతకమితీస్తరణాచ్చ ॥ ఇతి ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయాయతగాయత్రీజపవిధిః ॥ అథ తిలహోమసహస్వరూపప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్య

—*తిలహోమసహస్వరూపప్రత్యామ్నాయః*—

ప్రత్యామ్నాయవిధిస్త్యయం ॥ హోమస్తీలైస్సహస్రవిష్ణుతాక్షైఃపాపరాశకృత్ ॥ మృత్యుంజయేతిమంత్రేణన్యాసధ్యానపురస్కరం ॥ మంత్రంతేనహోనేదవహ్నివాహూతీర్వీజపూరణైః ॥ సహస్రహోమం కృత్వాపిపూతోభవతితప్తదాత్ ॥ స్వయంచాయుత్సైగోవాతిలహోమసహస్రకం ॥ కుర్వాన్మౌనేనపిధావీప్రాజాపత్యఫలంభేత్ ॥ అప్రమాదేతిలై హోమస్సర్వపాపవిరాశకృత్ ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్యప్రత్యామ్నాయోమహత్తరః ॥ ఇతి ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయ సహస్ర తిలహోమః ॥ అథ ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయశతద్వయ ప్రాణాయామనాహ ॥

—*ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ శ్రీప్రత్యామ్నాయశతద్వయప్రాణాయామవిధిః.*—
 దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ శ్రీస్య ప్రత్యామ్నాయోమహాత్తరః । ధ
 మశాస్త్రా క్షమాగేఽప్రాణాయామశతద్వయం ॥ మహాపాతకయ్యుక్తా
 వాయుక్తావాసర్వపాతకైః । సద్యఃపునాశివిప్రేంద్రప్రాణాయామశతద్వ
 యైః ॥ జపసంకల్పహేమ సంధ్యావందనకమశ్చ ॥ ప్రాణాయా
 మాంశ్చరేద్విప్రస్తదానుత్యాయకల్పతే ॥ మారకండేయః ॥ వామేన
 పూరయేద్వాయంపూరణాత్పూరకస్సస్మృతః । సమూర్ణకంభవత్త
 ష్టేతుకంభనాతుకంభకఃస్మృతః ॥ సవ్యేనరేవయేద్వాయం రేవనాద్రే
 చకఃస్మృతః । వాయుమాపూరయిత్కరంధ్రాద్ధాయత్రీం మనసాస్మరత్ ॥
 పూంజెకుంభనైవ రేవనేతాంజపేత్త్రిధా । ఎవంతివారం జపతస్సం
 త్తైకాతుభవేదియం ॥ పరాశరః ॥ వామేనవాయుమా పూర్యగాయ
 త్రీంమనసాస్మరత్ । సమూర్ణకంభవత్త్రిష్టేత్పునస్తా మనువతాయత్ ॥
 రేవయస్సవ్యరంధ్రేణపునస్తామేవసంస్మరత్ । ఎవంపూరణ కంభాభ్యాం
 రేవకైఃసహమునా ॥ యోవతాయేత్త్రిధాబ్రహ్మప్రాణాయామ ఇతిరి
 తః । శ్రాద్ధజపేచహేమ సంధ్యాకమశ్చసంస్వదా ॥ యోవతాయే
 త్త్రివిధినంపరబ్రహ్మసఉచ్యతే । ఎవంశతద్వయంకృత్యాపూర్వోక్త విధి
 నాద్విజః ॥ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ శ్రీస్యప్రత్యామ్నాయోనిగద్యతే । సర్వ
 పాపవినిముక్తస్సయాతితరమంపదం ॥ ఇతిశతద్వయ ప్రాణాయామవి

—*త ప్రకృచ్ఛ లక్షణమ్.*—

ధిః ॥ అథత ప్రకృచ్ఛ లక్షణమాహ ॥ దేవలిః ॥ వాయుష్టం త్రివిదంవి
 ప్రఃపయఉష్ణంచీనత్రయం । త్రివిదంఘృతముష్ణంపవీత్యాశుద్ధిమవాహ్నుయా
 తే ॥ మారకండేయః ॥ విషముష్ణంపయస్తప్తఘృతముష్ణం దీనత్రయం॥
 విషంజలం । పీత్యాశుద్ధిమవాహ్నీతి బ్రహ్మహాపిద్విజక్షణభిః ॥ గౌతమః॥
 ఉష్ణంపయఃపయస్తప్తముష్ణంఘృతమనంతరం । చతుర్థామపి పాపానాం
 పావనంమునిభిస్సంస్మృతం ॥ ఆపస్తంబః ॥ త్యగ్రిహముష్ణంపిదేద్వాత్రి త్యగ్రి
 హముష్ణంపిదేత్పయః । పలమేకంపిదేత్సర్పిరేతత్తప్తంవిధీయతే ॥ పలసం
 భ్యామాహ ॥ జాబాలిః ॥ షట్పలంచపిదేద్వారిత్రిపలంచపిదేత్పయః । ది
 నత్రయంపిదేత్సర్పిరేతత్తప్తం విధీయతే ॥ లంఛాంతరే ॥ త్యగ్రిహము
 ష్ణంపిదేద్వారిత్త్యహముష్ణంపిదేత్పయః । త్యగ్రిహముష్ణంపిదేత్సర్పిర్యాయభ

క్షోదినస్త్రియం || వాయుభక్షణః ఉక్తమనుక్తం వాద్వాదశచినపరిపూర్త్యై
 భకంకితకవ్యం || యత్రయస్త్రిప్రచ్ఛగ్మితమునిభిరుపదిష్టంతత్రతత్రద్వాదశః
 శచినంవేశకవ్యం || తదాహుబృహస్పతిః || మునిభిఃకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం శా
 స్త్రేషుద్విజవల్లభః | తతశ్చప్రచ్ఛగ్మిత్యుక్తం వాద్వాదశాహుభి స్సాన్యంశేష విశుద్ధి
 దం || యత్రయస్త్రిప్రచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 తదేవాహమరీచిః || ప్రాజాపత్యేషుకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 తత్సంఖ్యాం విజానీయత్ప్రాజాపత్యేషుకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 కృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 ఇతి || రజస్వలాంస్పర్శాదిషుప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 నామితి || విష్ణుః || సర్వేషామేవపాపానాం తిప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 ఆతఃపరమమిత్యుక్తం మునిభి స్తత్త్వదర్శిభిః || ఇతతప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం || అథత

—శతప్రకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయః—

ప్రకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయమాహ || శేవలః || అథాతస్తప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 ప్రత్యామ్నాయోనసిభిః | అశక్తానాంశక్తసయాకతుకముక్తః పురాన
 య || తమేవాహుప్రవీణ్యవ్యశ్యధ్వంజ్వజస్తమాః | కలౌయుగ విశే
 షేణహ్యస్త్యా గల్లయంగతాః || పరాశరః || కృతేవమాశ్రిత్యా
 ప్రాణాశ్రితాయాంకనాశ్రితాః | ద్వాపరే క్తమాశ్రిత్యకలావన్నాశ్రి
 తాస్తితాః || ఇతి || కలౌయుగద్వాదశరాశ్రి సాధ్యమాససాధ్యకృచ్ఛ
 త్యాదరితుమశక్తాజనాస్సరీప్యముషయఃప్రత్యామ్నాయాంతవంతః || త
 మేవాహుతనై విగతమః || మహతస్తప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 ఇతి || తులాప్రతిగ్రహీశ్చానాంశోధకస్యమహామునే || ప్రత్యామ్నాయ
 స్తదాప్రోక్తాయవాశేవసమాగమః | స్వయంధూంకృపయా న్నానాంగ
 వాచిశతిమాదరాత్ || సవత్సంబహుదుగ్ధాంచనుశీలాంచ ద్విజాతయే
 ద్విజాశిభ్యభిశ్యథకః || జాతాచేకవచనం || మరీచిః || పాపనాశస్య కృ
 ఛగ్మిత్యుక్తప్రస్యబ్రహ్మరూపిణః | దద్వాద్విజాతయేమ్యగ్గవాంవిశతిమా
 దరాత్ || పరాశరః || మహతస్తప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తంకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం
 సాలంకాగాంసవత్సంచధేయానాంవిశతిందదత్ || శుద్ధిమాప్నోతిరాజేం
 ద్రతప్రకృచ్ఛగ్మిత్యుక్తం || అతద్విజాతభిఃకార్య స్వశక్తేస్తప్రరూపి
 ణః || ప్రత్యామ్నాయఇతిశేషః || పంచగవ్య పితృశ్చప్రత్యామ్నాయ

ఇహీరితః । తులాదిప్రతిగ్రహీత్వాణామయమేవపరాగతిస్తత్త్వాగ్రయశి
త్రాకరణవిషయే ॥ ఇతితప్తకృచ్ఛప్రత్యామ్నయః ॥ అథపరాకకృచ్ఛ
—*పరాకృచ్ఛగీతము*—

లక్షణమాహ ॥ దేవలః ॥ అథవత్సోమికృచ్ఛస్యపరాకస్యమహాత్మనః స
ర్వతోషనివృత్తస్యసర్వశాస్త్రానువతితః ॥ పరాకఃకృచ్ఛగీత్యుక్తో విష్ణు
నాప్రభవిష్ణునా । యస్యాచరణం త్రైక సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ బ్ర
హ్మహత్యాసురాపానంస్తేయంగుర్వంగనాగమః । సంకలీకరణంచైవమఖి
నీకరణంతథా ॥ అపాత్రీకరణంచైవజాతిభిఃశకరంతథా । ఉపపాతక
మిత్యేతన్నవధాపరికీర్తితం ॥ తులాహీరణ్యగర్భశ్చబ్రహ్మంఘోయం ఘట
స్తథా । తథాకల్పశరుశ్చైవగోసహస్రమనంతరం ॥ హీరణ్యకామధే
నుశ్చపాణ్యాశ్చస్తధేవచ । హీరణ్యాశ్వరథశ్చైవ హేమహస్తిరథస్త
థా ॥ పంచలంగలకంచేవధరాదానమతఃపరం । విశ్వచక్రంకల్పలతా
సస్తసాగరమేవచ ॥ చమృధేనుశ్చమహాతీమసాంభూతఘటస్తథా । కాల
పురుషఃకాలచక్రంరాశిచక్రమనంతరం ॥ కోటిలక్షతైవహోమో ద్విము
ఖీమరభిస్తథా ॥ ఆర్ద్రాకృష్ణాజినంచైవ శకటంసర్వసంగమే ॥ ఛాగాది
పంచకంచైవతథైవదశథేనవః । తథాదశమహాదాన మశలాస్సస్తనామ
కాః ॥ రహస్యకృతపాపాఃబ్రహ్మహత్యాశాసిత । పాపానాంనవవిధా
నాంహిఇతరేషాంమునీశ్వరాః ॥ తులాదిసంగ్రహీత్వాణాం పరాకఃకృ
చ్ఛగీతః । సర్వపాపహరోన్మాణాందేవీకాండీయంకరః ॥ సశ్వే
ష్వేతేషు కృచ్ఛైషు మహాప్రోక్తః స్వయంభువా ॥ గౌతమః ॥ ప్ర
త్యహంఘృతమాత్రం ద్వాదశాహంగవృద్ధవం । పీత్వాపలం ద్విజశ్శు
ద్ధైత్వరాకఇతివిశ్రుతః ॥ సర్వపాపప్రశమనస్సర్వోపద్రవనాశనః । స
ర్వలోకప్రదోయస్తాద్భగవానాహ విశ్వసృక్ ॥ వ్యాసః ॥ ప్రత్యహంగో
ఘృతంవిప్రోద్వాదశాహంపలంముదా । పీత్వాశుద్ధిమవాప్నోతిపాపేభ్యో
నాన్యధాద్విజఇతి ॥ లౌగాక్షీః ॥ ద్వాదశాహంఘృతంతప్తంపలమాత్రం
గవాంపిబళ ॥ ద్విజశ్శుద్ధిమవాప్నోతిసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ పరాకొ
నామయత్రశస్త్రంగోఘృతంపలమానేన ద్వాదశరాత్రం చతుర్థకాలేనియ
మానంతరంపీత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి ॥ అయమేవపరాకః ॥ ఇతిపరాకకృచ్ఛ
గీతము ॥ అథపరాక కృచ్ఛప్రత్యామ్నయ మాహ ॥ దేవ లః ॥

—పరాకకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః—

ప్రత్యామ్నాయపరాకస్యవత్కృచ్ఛసామస్త్యమపి సర్వపాపపశమనంను
సాపాపనికృంతనం॥ పరాకపరామయోజ్యచ్ఛ్రితలక్ష్యంతుంనుజోగ్యః॥ అ
క్షతస్సకృచ్ఛస్యప్రత్యామ్నాయంకమాకృత ॥ సామ్యదిరిణమాత్రేణ
పరాసఫలంభకేతే ॥ ప్రత్యామ్నాయంకమాదద్యాద్ధకపలకనవత్సకాః॥
సర్వకర్మకర్మకర్మపరాకపరిమంపదం ॥ మహాపాతకజాలాహ్యపా
తకమేవచ ॥ తస్మిన్వివాదే ప్రత్యామ్నాయాలరామివానలం॥ మరీచిః॥ ప్రత్యా
మ్నాయంపరాకస్యశమచగవాంజ్ఞజః ॥ దద్యాత్ప్రపవశుద్ధ్యర్థంసర్వశే
యోభివృద్ధయే ॥ మహాపాతకయతోకాయతోగసర్వపాతకైః ॥ ప్రత్యా
మ్నాయేనకృచ్ఛస్యపరాకస్యజనాధిప ॥ సర్వకృచ్ఛస్థలలభ్యాప్రయా
తిపరమంపదం ॥ పరాకకృచ్ఛస్యవిరాజితక్రమతత్ప్రత్యామ్నాయంపంచ
దశగవాంవిశేష్యఃపృథక్పృథక్గత్యాశుద్ధ్యతీతివాక్యార్థః ॥ ఇతిపరాకకృ
చ్ఛప్రత్యామ్నాయః ॥ అథయాచకకృచ్ఛలిత్యంనూహ ॥ శేవలం॥ అథా

—శయాచకకృచ్ఛలిత్యం॥—

తస్యమృగవత్కృచ్ఛస్యప్రత్యామ్నాయాచకసంజ్ఞాంయస్యాచరణమాత్రేణము
చ్యతేబ్రహ్మహత్యయః ॥ మరీచిః ॥ శృంగధ్వజుషయస్సర్వేయావకంకృ
చ్ఛస్థిమిరితం ॥ విషదానేవయత్పాపంయత్పాపంగృహదాహనే ॥ శస్త్రా
ఘాతేవయత్పాపంయత్పాపంవిప్రవజ్ఞనాత్ ॥ విధవావ్రతలూపేనవ్రతస
వ్యాప్తిసినోరపి ॥ ఏహస్థస్థసదాచారత్యాగేయత్పాపముచ్యతే ॥ అన్యతే
నచయత్పాపంతపోవిస్తయతస్తథా॥ దానస్యకీర్తనాద్యచ్చతథావిప్రేవమా
నతే ॥ యత్పాపంవిప్రనానాయంయత్పాపంమాతృభర్తృనాత్ ॥ భగినీ
పితౄఃపుత్రపలత్యం ॥ యత్పాపంధేననిద్రాయాంయత్పాపంశివభర్తృన॥
యత్పాపంవిష్ణునిద్రాయాంయత్పాపంక్రతుకుత్సనే ॥ అన్నానభోజనేపాప
మనర్థాయేషుపాతనే ॥ దుస్సజతేశ్వయత్పాపంయత్పాపంధనగర్భతః॥ య
త్పాపంవయసాన్యపైరుత్పాపంకారమోచనే ॥ యత్పాపంముతినస్త్యా
గేయత్పాపంభాంజుషియే ॥ సకేకాన్నానరహితావిధవాకాంస్యభోజనీ॥
పునర్భక్తాసతామ్బూలాసదానిద్రాపరామయతో ॥ సదాభ్రమతియానారీప
తిద్వేషపరాయణా ॥ సఫులింపితృవిశ్వేషీనదావిప్రంపరాన్నభక్ ॥ కుచెల
స్సర్వదాతిష్ఠేదంతత్యాశనానసః ॥ బహ్వశీనిమృదంపకావిప్రదానేషువిష్ణుకృ

తే॥ ఏతేషాంపాతనాన్తాఃకాయావశంకృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥ పరాశరః॥ సర్వ
 పాపవిశోధ్యర్థంయోగంకృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥ తదాచరణమాత్రేణవిరోధవ
 తిశుద్ధిమాన్॥ అవతఃస్థుయవాన్పక్వాస్యగృహ్యగ్నావతీతుచిః॥ తద్యవా
 గాంసూధాయబ్రహ్మపత్రపుటేవశీ॥ యవాభావేవీహయోవాశ్యామా
 కాస్తస్యమానతః॥ తదన్నంనతినైదత్వయవాగాంవిష్ణవేర్వయేత్॥ నిత్య
 కర్మాద్యంకృత్యాఘోర్వఃకృష్ణమానసఃపూర్వవదిత్యనేనాత్రపాతస్సాన్ని
 ననిత్యకర్తాదికం॥ ప్రత్యామ్నాయవస్తంబాయతేరవిః॥ తావత్పర్యంతంపూర్వవ
 ద్విశ్వయాపాదికం॥ పతన్తిత్వినారాయణమనుస్మరన్తే॥ యవాగాంపిబేత్॥
 తదాహగౌతమః॥ బ్రహ్మపత్రపుటేదాజన్యత్వాస్యయమతంద్రితః॥ తావ
 తామనసావిష్టంస్తగస్తూదాయతేరవిః॥ యవాగాంవిష్ణవేదత్వాపశ్యాత్ప్రత్యా
 స్వయంముదా॥ పూర్వవత్తానకృత్యాపాదపాణ్యోర్యధాక్రమం॥ ద్వి
 రాచమ్యశుచిర్బుత్వాస్యపెన్నారాయణాగ్రతః॥ అజస్రంధారయేదగ్నిం
 యావత్కృష్ణప్రసూపృతే॥ పరేద్యురేవం కుర్వీతద్వాదశాహేనాభిరీరి
 తం॥ తదంతేగాంప్రదాతవ్యావచ్చగవ్యంపితేతతః॥ ఎవంకుర్యాద్ద్విజోయ
 స్తుశుద్ధ్యఃపాపాత్ప్రముచ్యతే॥ ఇతియావశిష్టకృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥ అధయావ
 శిష్టకృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥

కృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥ దేవలిః॥ కృష్ణప్రత్యామ్నాయశస్త్రాస్త్రప్రత్యామ్నాయః
 యఃమిమంశృణోతి॥ సకృత్కుర్యాద్ద్విజోయస్తసద్యఃపాపముక్తిమాన్॥
 యోగీశ్వరః॥ ప్రత్యామ్నాయంప్రవక్ష్యామియావశిష్టమహాత్మనః॥ సర్వ
 పాపప్రశమనంసర్వకృష్ణప్రళంసృణోమి॥ గావాదశప్రదాతవ్యాఃప్రత్యా
 మ్నాయాఃప్రకిర్తితాః॥ నపత్యాదుగ్ధసత్పుష్పాన్సుశీలాస్సమీలంకృతాః॥ వి
 ప్రేభ్యఃప్రదాతవ్యాప్రతీచానపృథక్పృథక్॥ పచ్చగవ్యంతతఃపశ్యాన్పితృదై
 వావిశుద్ధతే॥ ఎతత్కృష్ణప్రత్యామ్నాయంపాపశస్త్రమితి॥ గౌతమః॥
 యావశిష్టమహాపాపహరిణిః॥ ఫలదాయకః॥ సర్వపాపాప్రశమనంమహాశు
 బ్ధ్యపదాయకమ్॥ ప్రక్షామ్నాయశ్చక్షేపః॥ సమూర్ణవస్త్రాభరణాః
 ఖరశృంగాపశోభితాః॥ సవల్పాః॥ యావతీస్సాధ్వీర్గవాంసంఖ్యాదశస్త్ర
 తాః॥ యుర్విరోధిజాగ్రభ్యఃప్రదాతవ్యాః॥ ఫలాప్రయే॥ పంచగవ్యం
 పితృశ్చాచ్యుద్ధోభవశిమానవః॥ ఏవంకుర్యాద్ద్విజోయస్తయావశిష్టస్వయా
 పితేమ్॥ గవాంసంఖ్యాద్ద్విజాగ్రభ్యఃప్రదాతవ్యాఃఫలదాయకాస్తే॥ ఇతి

—*సాంతవసకృచ్ఛ ౨ తులం.*—

యావకకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః || అథసాంతవసకృచ్ఛసూత్రము || శేవ
 లః || కృచ్ఛస్యసాంతవసస్యాల్లక్షణం సర్వపాపహం || శ్రీశైలంకాశికా
 ష్టేత్రంగయా ష్టేత్రంమహాత్రంప్రయాగ. యశునాంబింధుం ౧౦గాసాగర
 సజ్జమం । తథాసప్తవీధిసంగ. గోవమంపాపహఃజీం । కృష్ణవేణీం
 తుంగభద్రాం హేమకూటైలలోచనం । మారీచింశోమం సింహగిరిం త
 థాధర్మ పురీశ్వరం || ద్రాక్షారామం జయావత్యాం మన్దికార్డునమేవ
 వా । అకూటబంస్ససింహంబ శ్చైత్రవనాశఃమ్ || వినాకీనవదీరేవై
 ద్భనాథం హరింతథాశేకటాడిం స్వర్ణముఖం కాశహ సీ శ్వరంతథా||
 సాక్షాద్గరదగాజంచవరభూటంస్వశుచ్ఛవః । ఏకామ్ర చతథాలింగంస
 ర్వతీర్థంమహాత్రం|| మర్కటార్డునేశంపాపఘ్నంకుమ్భఘాతంతుద్యవంగీ
 రంగంజమహాష్టేత్రంజన్మనాథమశః పరం|| కావేరింపాపశమనీంమధురా
 విషయేశ్వరంసుంకరేశంచతత్పత్నీంతథైవౌఘవశీంనదీమ్|| తత్రాగ్నయస్య
 దిగ్భాగవ్యతాగన్ధమాదః । దామలింగంధనుమోటి సర్వతీర్థపరీవహ్న
 తాం|| తథైవద్భుశ నంతత్రత్యంబహాత్సరః|| లామ్రపత్నీ హాష్టేత్రం
 తత్రత్యావిష్టుశేవతాః|| అనంతాశ్చ మహాష్టేత్రంకౌండిన్యాయతదాశ్రవాన్
 జవార్దనంమహాష్టేత్రం గొకర్ణంపాపనాశనం|| తథాహరిహరష్టేత్రంసుబ్ర
 హ్మణ్యంమహాత్రం|| ఏతానివృష్టాష్టేత్రాణిదీప్యష్టాపాపహరాణిచ || సీరోగీ
 ముఖోయస్తు ఏతేషామేకమేవవా । నస్నాయాద్వాపప ష్టేబ్యశోన్మస్త
 స్తాదచేతనః|| ధృహింస్యమర్వస్యకర్మహీంస్యపాపిః । అజాగర్హస్తనఞ్చ
 వతస్యజన్మనిర్దకం|| యోమయోజన్మదినాష్టాష్టినర్వంప్రవర్తతే|| నపశ్యేజ్జుది
 శ్రీశైలం తన్మధ్యసతు గర్భః || ద్విజన్మాస్యజన్మదినసాద రభ్య వష్టివర్ష
 మధ్యేశ్రీశైలచాపాగ్రవేం టాదలవదరాజ శ్రాంగాదికం నాస్తికతయా
 నపశ్యతాప్యేశ్వరపాపభోగానంశిరంగర్దభావవతీశవామనపురాణోక్తిశ
 వడాత్ || తదాహమరీచిః || శ్రీశైలంవేజ్కటాశ్రించకాశ్చింత్రంగయ
 కం । రామేశంచధనుర్కాంతంస్వభవాత్తప్తివర్షగః|| నపశ్యేన్నాస్తికతయా
 గర్దభాధువిజాయతే । శిష్యాశ్యానివహ్నితిర్నాస్తి కృచ్ఛప్రాంతపవాద్య
 తే || బృహస్పతిః|| పుష్కలయశ్చపుష్కలవదీర, పశ్యేష్టే ప్తివర్షగః|| మహాంతం.
 సరక గజ్జాపశ్చాద్రాఫభతాంప్రశత్ || తస్యదామపశాంత్యర్థ కృచ్ఛం

సాంతపనచరేత్ | ఇచ్చగవ్యంపితృశ్చాద్దోషాదస్మాత్ప్రముచ్యతే || తల్ల
క్షణమాహ దేవళః || ప్రత్యహంమాషమగ్నంచ ద్వాదశాహంపయఃపితేత్ |
శుద్ధిమాభ్యోపిరాజేంద్రయోగినామపిదుర్లభం || ప్రజాపతిః || పూర్వవత్ప్రా
తరారభ్యస్మానంసంబ్రమేవచ నిత్యక్లృతధాకృత్వా పూర్వోక్తంనుసా
న్తురన్ || ఏభూత్యాదికిమిత్వర్థః || యావన్మదాయతే భానస్తానిద్దోషాగ్ధమా
దరాత్ | విష్ణువేతన్నివేద్యాగమాషమగ్నంపితేత్ || స్వపేదైవమిపేతు
గద్ధతామూలవర్జితః | తతఃప్రభాతవేళాయామేవంకృత్వాచుహద్వగ్రీతం ||
ద్వాదశాహాభిరతైశ్చశుద్ధాధవశిపూర్వజః | ఇచ్చగవ్యంపితృశ్చాత్స
సాంతపనచరితః || ఇతిసాంతపనకృచ్ఛగ్రంథం || అథసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథ

—*సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథామాయః*—

త్యామ్నాయమాహ || దేవళః || ప్రత్యామ్నాయం ప్రవత్సామిక్యచ్ఛ గ్ర
న్యైతస్యపాపహం | సర్వపాపాపశమనంసర్వకృచ్ఛ గ్రంథం || మహా
పాపశమనంధర్మకామార్గః | వ్యాసేనకథితంపూర్వంప్రాయామి
తతేజసే || పుస్తకహరిణోయేచపరదారిరతాశ్చయే | మద్యపానరతాయేచ
అగమ్యాగమనాశ్చయే || అసచ్ఛాత్రురతాయేచయేచదుష్టప్రతిగ్రహః | మి
థ్యాభివాదినాయేచయేచమిత్రవిభేదినః || దీపనిర్వాపణాయేచయేచకూర్మాం
డభేదినః | దివాంశిస్థచ్ఛాయాసురాత్రోచలదళేషుచ || తమాలవృక్షచ్ఛాయాసు
రాత్రోవాయదివాదివా | గచ్ఛతాంపాపనాశాయ ప్రత్యామ్నాయమాహ
తరః || సదానిశ్చరవక్తారస్సదాయాచ్ఛాపరాయణాః | పరాన్ననిరతాయే
చనిత్యకర్తృవిరోధినః || తేషామయంవిశుద్ధిస్సాత్త్వత్యామ్నాయఃపరాశ్చ
రః || గతమః || సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థంసర్వదోషవివర్జితం || ప్రత్యామ్నాయం
తదాకూర్మాండాపాపశమనద్యుతయః || పరాశరః || సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథ
స్యప్రత్యామ్నాయాగవాందశః | సర్వాలంకారసంయుక్తః సక్షీరస్సాదువృ
త్తిమాన్ || మరీచిః || ప్రత్యామ్నాయంప్రశంసంతిగ్రంథం దశమునీశ్వరః |
సాంతఃస్యైవకృచ్ఛ గ్రంథంసర్వపాపాపశాంతయే || వ్యాసః || సాంతపాఖ్యస్య
కృచ్ఛ గ్రంథమునీశ్వరీకృతః | ప్రత్యామ్నాయఇతిశేషః || సర్వాలంకారసం
యుక్తాగవాందశఃమహాన్నతాఇతి || ఇతి సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథామాయః

—*మహాసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథం*—

యః || అథ మహాసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథమాహ || దేవళః || మహాసాంతప

ననామకృచ్ఛగ్రింసర్వభవప్రథమః। పురాపురందరస్సత్తైర్గౌతమస్యసతీంవ
జక్ష॥ తేనపాపేనమహతాసపాపభలమ్ పిత॥ వృక్షమూలమపాగమ్యకృ
ద్ధభావముపాశ్రితః । తదాప్రసన్నోఽపిచక్షత్ వాణీస్సవాహనః । దృష్ట్వా
పురందరంప్రసాదయ్యాభక్తవత్సలః । ఏతత్పాపమిశుద్ధ్యర్థం మహాసాం
తపనంచరత్ । గురుదారాభిగమీచచండాలీగమనంచరత్ ॥ స్వసారగమనం
కృత్వాభగినీయంప్రధర్షయేత్ । శరద్వారిజటీగమీగ్రామచండాలదారిః॥
విప్రచండాలదారేషు శతస్సైకాద్విజాఢమః । ఏతేహంనివర్తంతియంనుహ
సాంతపనంపరం॥ అస్థ్యభావణేపాపమగ్నానాంచభావణే । పరదత్తాప
హారేచర్షదత్తాపహారేతథా॥ అసూయానితేచైవసదాభేషజ్యవర్తిః । ప్ర
తకాలేక్రౌడకాలేతథాదేవార్చనేయది ॥ పావండంపతితంప్రాత్యంతులా
స్వకృశివస్మృతిమ్ । నస్త్యరేదితిశేషః॥ యోడశమహాదానమధ్యయత్రయత్రప
తిహాఃప్రాప్తఃస్వతస్కృతాగ్నానామపిస్తరణాద్విషేధార్థంతులాస్వి
శిబహువచనం ॥ తదాగమరీచిః ॥ చండాలంపతితంప్రాత్యంతులాస్వకృత
నివర్తంతి । నస్త్యరేతకర్మకాలేషు నిపతే ద్వాకదాజనః । ఏతేహంపాపరా
శీనాంమహాసాంతపనంపరం॥ లవః ॥ స్థానిన సముపొష్యేకద్విదినంపూ
ర్వవత్ప్రతిః । పూర్వవన్నియమంకృత్వాద్వాకాపానశుద్ధ్యతి॥ పరాశరంః॥
మూషమగ్నంపిచెత్తిరంద్విదినంసమపొషయేత్ । ఏవంకుర్వాద్వాదశానం
పూర్వవత్ప్రతిః॥ మనుః ॥ పూర్వవత్ప్రతితరారిభ్యోజ్ఞోనియమ
పూర్వకంయదామందామలైభానుసనానిగమమత్సృజత్ । తుషమగ్నం
పిచెత్తిరంవిష్ణవేణన్నివేతం । దినద్వయంపయోషీత్వాద్విదినం సమపొషయే
త్॥ స్వపేచ్చపూర్వద్వైసమీపేవగిహాచరత్ । ఎవంద్వాదశగత్రంచ
కృత్వాశుద్ధిరవాప్నుయాత్ దినద్వయమపొష దినద్వయంపయోభక్షణం
ఎవంక్రమేణద్వాదశాహంమహాసాంతపనం ॥ ఇతిమహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రిం

హేమాద్వామహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః.

క్షణం ॥ అథమహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః॥ శేవలః॥ మహాసాంత
పకృచ్ఛగ్రింసర్వభవప్రథమః । పురాపురందరస్సత్తైర్గౌతమస్యసతీంవ
జక్ష॥ తేనపాపేనమహతాసపాపభలమ్ పిత॥ వృక్షమూలమపాగమ్యకృ
ద్ధభావముపాశ్రితః । తదాప్రసన్నోఽపిచక్షత్ వాణీస్సవాహనః । దృష్ట్వా
పురందరంప్రసాదయ్యాభక్తవత్సలః । ఏతత్పాపమిశుద్ధ్యర్థం మహాసాం
తపనంచరత్ । గురుదారాభిగమీచచండాలీగమనంచరత్ ॥ స్వసారగమనం
కృత్వాభగినీయంప్రధర్షయేత్ । శరద్వారిజటీగమీగ్రామచండాలదారిః॥
విప్రచండాలదారేషు శతస్సైకాద్విజాఢమః । ఏతేహంనివర్తంతియంనుహ
సాంతపనంపరం॥ అస్థ్యభావణేపాపమగ్నానాంచభావణే । పరదత్తాప
హారేచర్షదత్తాపహారేతథా॥ అసూయానితేచైవసదాభేషజ్యవర్తిః । ప్ర
తకాలేక్రౌడకాలేతథాదేవార్చనేయది ॥ పావండంపతితంప్రాత్యంతులా
స్వకృశివస్మృతిమ్ । నస్త్యరేదితిశేషః॥ యోడశమహాదానమధ్యయత్రయత్రప
తిహాఃప్రాప్తఃస్వతస్కృతాగ్నానామపిస్తరణాద్విషేధార్థంతులాస్వి
శిబహువచనం ॥ తదాగమరీచిః ॥ చండాలంపతితంప్రాత్యంతులాస్వకృత
నివర్తంతి । నస్త్యరేతకర్మకాలేషు నిపతే ద్వాకదాజనః । ఏతేహంపాపరా
శీనాంమహాసాంతపనంపరం॥ లవః ॥ స్థానిన సముపొష్యేకద్విదినంపూ
ర్వవత్ప్రతిః । పూర్వవన్నియమంకృత్వాద్వాకాపానశుద్ధ్యతి॥ పరాశరంః॥
మూషమగ్నంపిచెత్తిరంద్విదినంసమపొషయేత్ । ఏవంకుర్వాద్వాదశానం
పూర్వవత్ప్రతిః॥ మనుః ॥ పూర్వవత్ప్రతితరారిభ్యోజ్ఞోనియమ
పూర్వకంయదామందామలైభానుసనానిగమమత్సృజత్ । తుషమగ్నం
పిచెత్తిరంవిష్ణవేణన్నివేతం । దినద్వయంపయోషీత్వాద్విదినం సమపొషయే
త్॥ స్వపేచ్చపూర్వద్వైసమీపేవగిహాచరత్ । ఎవంద్వాదశగత్రంచ
కృత్వాశుద్ధిరవాప్నుయాత్ దినద్వయమపొష దినద్వయంపయోభక్షణం
ఎవంక్రమేణద్వాదశాహంమహాసాంతపనం ॥ ఇతిమహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రిం

బ్రహ్మసాత్వాదీశమనముపపాతకనాశనం || కృష్ణాగ్రైతస్యచరణే విప్ర
స్సాగ్రైతస్యచరణే || ప్రత్యామ్నాయం ప్రకర్షిత తత్కృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
యే || గావాదేయః ప్రయత్నే న విప్రేభ్యః యోజనామరః || అలంకృతాస్సు
పుష్పాద్యైర్వస్తాభిరణభూషితాః || సుసాధ్యైర్వస్తాభిరణభూషితాః || పాపహరిణీః
పాపహరిణ్యైర్వస్తాభిరణభూషితాః || పరాశరః || మహాసాంతపనస్యైర్వస్తాభిరణభూషితాః
ప్రత్యామ్నాయం విదుర్భూతాః || గావాదేయవిప్రేభ్యః సయాస్సమ్యక్సఖాప్ర
యే || అలంకృతాశ్చ వస్తాభిరణభూషితాః || పరాశరః || సవత్సాస్సాధుశీ
లాశ్చ ప్రత్యామ్నాయః ఉదీరితః || ఇతి మహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః || అథ

—కాయకృష్ణచరిత్రము—

కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || దేవలిః || ప్రాజాపత్యంత ప్రకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || తత్సాంతపనం కృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || కాయ
కృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || విశుద్ధిదంబౌ దుష్కరం చ పర్వం చ ఫలకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
మతః పరం || కృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || బ్రహ్మసాంతపనం దేవలిః || దాన్యం
స్వర్ణమయం కృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || విశుద్ధిదంబౌ దుష్కరం చ పర్వం చ ఫలకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
|| ఇదాసీం లింగ ప్రరాణోక్తత్వా దగ్రైతస్యచరణే || కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
సహపంచదశధాభవంతి || సర్వేషామపకారకత్వాత్ అపి విశ్వేతే || కాయకృ
ష్ణాగ్రైతస్యచరణే || లక్షణం లింగ ప్రరాణోక్తత్వా దగ్రైతస్యచరణే || కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
మిమహాపాతకశుద్ధయే || ఉపపాతకశుద్ధ్యర్థం మునిభిః పరికీర్తితం || భవిష్యో
త్తరే || తులాధేనుసహసేరితస్యచరణే || దాన్యం ప్రతిగృహీతా
చ అన్యోన్యం నావలోకయేత్ || యది దైవాదనుప్రాప్తం తేషాం చ మహాసాంతపనం
తదా తద్గోమకాంత్యర్థం కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || స్వీతియోజపకృత్తుత
స్సహస్రం విధిపూర్వకం || ఉభయోదానయోరాజా తదా బ్రహ్మసాంతపనం
యోః || తత్వాత్మేవ తు వర్షాదీతస్యచరణే || దాన్యం కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే
ఇతరయోః బ్రహ్మసాంతపనం యోః చ తుస్సహస్రం ప్రాయత్రిజపః || అన్యధా దోషః ||
బృహస్పతిః || దాన్యం ప్రతిగృహీతాశ్చ కాయకృష్ణాగ్రైతస్యచరణే || అన్యో
న్యోః కారాజక తద్దానం నిష్కలం భవేత్ || తన్నిష్కలం కృతాచేదిత్య
ర్థం || సర్వత్ర మహాదానప్రతిగ్రహేషు దాన్యం ప్రతిగ్రహీత్రో బ్రహ్మసాంతపనం
యోరేవ ముక్తం చేదిత్యర్థం || ప్రాయశ్చిత్తం సర్వత్ర || లాంగలెపః పూ
ర్వేచాగ్రైతస్యచరణే || సప్తమాబ్దం తదారాజక తస్యచరణే || నావలో

కయేత్ ॥ సప్తసాగర దానైవ చర్మధేహః ప్రతిగ్రహే । మహాభూత
 ఘటేచైవ తులావన్నావ లోకయేత్ ॥ ఉక్తేషు సప్తస్వపి ప్రతిగ్రహేషు
 దాత్రాచార్యబ్రహ్మసదస్యచా-ప్రవాగ్విత్తా-యకృచ్ఛాది కులవేదిత్యం ॥
 హిరణ్యగ ర్పిబ్రహ్మండైత ద కాయంహి పూర్వవత్ । అన్యోన్యతాక సరా
 జన్నదాసఫలమశ్నుతే ॥ ఆచార్యబ్రహ్మసదస్యానాంపూర్వవత్ ॥ క్షేపాద
 పదానైవ తథాకల్పలతాగృహే । వజ్రబంధ తస్త్వఖం రాజా ఏహివా నావ
 లోకయేత్ । కాయకృష్ణిం గాయత్రీజపశ్చ తత్రత్సంఖ్యాకృషేణవేదిత్యం
 మ్ ॥ హిరణ్యధేను దానైవహిరణ్యశ్వప్రతిగ్రహే । పూర్వోద్భవునశ్చోక్త్యమ
 న్యోన్యం నావలోకయేత్ ॥ కృచ్ఛాదికంపూర్వవత్ ॥ హిరణ్యోన్యంధేచై
 వ హేమహస్తీరధేధా । అష్టమాబ్దాదిధాయత్నాద న్యోన్యంనావలోక
 యేత్ ॥ పూర్వవత్కృచ్ఛాదికం ॥ ధనాదానై కాలపురుషే కాలచక్రేత్యై
 వచ తులగ ర్పి రాశిచక్రేపంచాబ్దం నావలోకయేత్ ॥ యదిదైవాత్సముత్ప
 త్తిరతికృష్ణింబరద్వీపీ । పునస్సంసాగరకృద్విప్రః క్షుద్రగర్భవిధానతః ॥ అ
 న్యధాదోష-పౌతిదాతానఫలమశ్నుతే । కోటిహేమలీలకహేమహ
 పపూరువసంగ్రహే ॥ ఆచార్యస్య ముఖం దాతాయుగబ్దంనావలోకయే
 త్ ॥ తత్రాప్యతికృష్ణిం దాతుః ॥ ఇతరేషాం పునస్సంసాగరః ॥ శ్వేతా
 శ్వే మృతకయ్యాయాం గజదానప్రతిగ్రహే । త్రియోబ్దం తస్త్వఖం దాతాదై
 వాద్వా నావలోకయేత్ ॥ ఆతికృష్ణింబరేద్దాతా బ్రాహ్మణాః పటగర్భ
 తః ॥ ఆర్ద్రకృష్ణాజినైచైవ శస్త్రశైలప్రతిగ్రహే ॥ ద్వ్యబ్దంతు తస్త్వఖందాతా
 పూర్వవన్నావలోకయేత్ । బ్రహ్మకృష్ణింబరేద్దాతా ఇతరే పటగర్భతః ॥
 కపిలాద్విముఖీదానై దాసీగృహపరిగ్రహే । అబ్దమేకం ద్వీజందాతాపూర్వ
 వన్నావలోకయేత్ ॥ పల్లకృష్ణిం తతఃప్రాక్తమి తరేషాంతు పూర్వవత్ ।
 ఆలింగనైతైలఘటే సుహృదపూరుషభౌజనైషశ్శాసం నావలొకద్వా పల్ల
 కృష్ణింహి పూర్వవత్ । తులాదిసప్తదానైషు ఋక్సజ్ఞో జాపకానపి ॥ తద్వ
 ద్వాస్తాకన్నావలోకైకృష్ణింబరేద్దాతాహృతిమ్ । తూనత్రయమిత్యర్థః ॥ స
 ర్వేషాంత్రివిజాంహిక్రస్సహసోజపఆదరాత్ ॥ అజ్ఞాల్లంకారధేనూనామ
 నద్వాహదిసంగ్రహే ॥ మ-పీఠాగబస్తానాంనూనమేకం నిరంతరమ్ । ఋ
 త్విజాంశత గాయత్రిదాతాధేయం సమాచరేత్ ॥ సాక్షికేషు చతుర్వింశతి
 మూర్తిదానైషు దాతాప్రతిగ్రహేతారవావలోకయేన్నతత్రదోషః ॥ తదా

హ గాలవః॥ చతుర్వింశతిమూర్త్యాదిదానైషు ద్వివిధవల్లభః॥ దశావనారణా
 నైషు అర్థనార్యాదిషుప్రభౌ॥ ముఖావళాకం దాతృగృహీతోర్నిశుదోష
 కృత్॥ అర్ధవారీశ్వరలక్ష్మీనారాయణో మూమహేశ్వరప్రతిమూదానైషు కృ
 కృష్ణాజినతిలహితేషు దాతృప్రతిగృహీతోర్నిశుభావళాకనం నదోషహే
 తుః॥ కృష్ణాజినతిలహితగృహే దోషమాహా జాబాలిః॥ యశస్వితేషు
 యోగేషు ముక్తిమత్స్స నృపౌ త్తమ తిలాజినప్రదానైషు షష్ఠ్యసంనావలాక
 యేతే॥ ఉత్తాగ్రతివై శరణ్యశ్చతథాప్రతికృతస్యకాపః॥ అష్టప్రగృహేతా
 తపికాహేభోజనేతథా ఉగ్రశాంతిషుసర్వత్రతథావిహిషసంగృహే॥ కర్తా
 నాలాకయేద్విప్రంకాయకృచ్ఛింసమాచరేత్॥ షడ్మాసమితిశేషః॥ శిశూనాం
 జవనేమూలాదయోఽభుక్తాస్తస్సంధాశ్చస్త్రీణాంప్రథమార్తవేషఖాదయ
 స్తూగ్రాః॥ తేషాంశాంతిషుప్రతిగృహేషడ్మాసంనావలాకయేత్॥ కాయకృచ్ఛి
 లక్షణశూచామరీచిః॥ చత్వార్యహనిగాసాస్సృగైశ్చైకంప్రత్యహంప్రీతిని
 రాహరస్తథాతేషుచతుర్వైతేషుభోజనమ్॥ తదంతేవతిభిర్దైయగౌరెకా
 గవ్యభక్షణమ్॥ కాయకృచ్ఛిమిదంప్రీక్తంమునిభిస్తత్పదస్థభిః ప్రజాపతిః॥
 చతుర్వహస్సృగాసాస్సృగ్నిరాహరస్తథాత్తనః॥ చతుర్ముగాసభక్ష
 స్యాత్కాయకృచ్ఛిమిదంపరం॥ మరీచిః॥ ఆసాణంప్రాతరారభ్యస్నా
 త్సావిపౌ యథావిధీ॥ అభ్యర్చ్యవిష్టుంగంధాద్యై పిరస్తం తోయ
 దాతదాగ్నిం సమశ్చీయాద్దివ్యైర్వర్షిలమముం శుభః॥ పితౄశ్చపూర్వవ
 త్సర్వంద్విరాచమ్యశుచిస్తదా॥ స్వపేద్దైవమీపేతు నారాయణమనుస్మరన్॥
 పుంఃప్రాతస్సముత్థాయ కృత్యానియమపూర్వకమ్॥ తత్రాపి భక్షయేద్ద్రాస
 మేవం చతురహం వ్రతీ॥ తతఃపరం నిరాహారస్తథా చతుర్ముభోజనమ్॥ గో
 దానం వ్రతపూర్త్యర్థం పశ్చుగవ్యం పిబే త్రతః॥ కాయకృచ్ఛిమిదం దేవ
 ద్విజానాం పావనం స్మృతమ్॥ ఇతి కాయకృచ్ఛిలక్షణం॥ అథకాయకృ

—*కాయకృచ్ఛిప్రత్యామ్నాయః*—

చ్ఛిప్రత్యామ్నాయశూచా దేవలః॥ శృణురామపవిత్ర్యమికాయకృ
 చ్ఛిస్యతేత్వతః॥ ప్రత్యామ్నాయంమహాపుణ్యం శృణ్వతాంపాపనాశనమ్॥ ద
 శ గాలవః॥ పితౄశ్చపూర్వవత్సాహి తాస్థభిః॥ పయస్విన్యస్సృకేలాశ్చ స్వర్ణ
 శృంగామహాత్తరాః॥ ఏతస్య కాయకృచ్ఛిస్యప్రత్యామ్నాయమహర్దిభిః॥
 గాలవః॥ సంపాపహరస్యాస్య కాయకృచ్ఛిస్యవైసేవ॥ ప్రత్యామ్నాయో

దశగవాం సవత్సాస్సాధువృత్తయః || అలంకారయంతస్సాధుః పయసాశరి
 పూర్ణవాక్ | ఏతదాచరణేనైవ కాయకృష్ణగ్రీఫలం లభేత్ || — | కష్టాః స
 ర్వపాపహరస్యాస్యకాయకృష్ణగ్రీస్య సర్వదా | రాజ్ఞః ప్రతిగ్రహీతృణాం
 సర్వపాపహరిం పరమ్ | స్నాత్వాపుణ్యదినే ప్రస్నసంకల్పే వ్యవహర్యవ
 త్ | విప్రానభ్యర్చ్య గణాద్యైర్వశధేనూః పృథక్పృథక్ || దద్యాత్ప్రత్యా
 మ్నాయః సూతాస్సర్వపాపాపనుత్తమై | ఏతస్యాచరణేషు కాయకృ
 ష్ణగ్రీఫలం లభేత్ || — || ఇతికాయకృష్ణగ్రీప్రత్యామ్నాయః || అథాతి

* అతికృష్ణగ్రీలక్షణమ్ *

కృష్ణగ్రీలక్షణమూహ || దేవళః || అథాతికృష్ణగ్రీం వక్ష్యామి సర్వపాపాప
 శాంతిదమ్ | సర్వకృష్ణగ్రీప్రదం నృణాం శృణురానుప్రయశ్చతః || అతి
 కృష్ణగ్రీస్య మాహాత్మ్యం వర్ణిశుం కేవశక్యతే | పుగాహికాశికొనామయు
 ప్సిద్ధిర్మపరాయణః || వశిష్టాశ్వజసూతేన్యాత్తస్మత్కారణణ్యే ప్రభో | తేషాం
 హత్యాదినాశార్థం కృష్ణగ్రీమాహ ప్రజావతీ || | బహుళాత్యాగుర్రా
 త్యా ఘోరహత్యామూర్తరా | కర్ణాహత్యాగృహత్యాతథాత్రేయ్యా
 మహాగృహి || వీరహత్యాశ్లేషహత్యా గజాశ్వమహావీరభః | శృంగార్థద్రు
 మచ్ఛేదస్సస్యరామాదిభేదనమ్ | తటాకకూపకాసారభవచందవశేషనాం |
 గృహదాహనాద్విజయేత్రహరణం పాపవర్ధనమ్ | ధార్యరామాదిదహనం
 దాహనం మహిషీగవామ్ || శృంగలాంకులవిచ్ఛేదః * ధా తేషాంచమర్ద
 నమ్ | శుకచాపఘటం గానాం మినహంశురామక || కుకుటాచాంచకా
 కారాం హింసనం మృగమారణం | దారుచ్ఛేదః కవాటగృహపీచాంచవిభే
 దనం || దాహనం వనపక్ష్యాచామూర్ధ్వావాయుహఘామిష | సర్వాసామేవ
 హింశాచామకృష్ణగ్రీంవిశోధనమ్ || సర్వకృష్ణగ్రీప్రదం వైశసర్వోపప్రవనా
 శనమ్ || — || గాలవః || అతికృష్ణగ్రీస్య మహతిః తత్ప్రకారభిహూయ
 తే | అప్రమాత్రయవాన్మభాక్ శ్యామకాక్ తంశులానసి || ఏకద్ర
 వ్యం సహదాయ ప్రతాదౌపూర్వవచ్చతే | పూర్వవతితి స్నానసకల్పా
 ది || భాగత్రయం తదా కృత్వా శంఖులొన్నునూనతః | ప్రతాదౌమధ్య
 దివసే ప్రతాంతే పాదరేత్ప్రయమ్ || ప్రతాదౌభక్షయేద్గ్రీసం పూ
 ర్వవద్వగ్రీతమాచరేత్ | చక్షుర్థకాలత్రయే ప్రతాదౌభక్షాపూర్వవత్ ||
 స్వపేక్షైవసమిపేతు సారాయణిమనుస్థంక | తతఃప్రభాతేవిమలసంధ్యా

దీక్ష పూర్వపచ్చ గతి || నిరాహార స్తధాఘ్నాత్వా యావత్పాప్రీతాదీనాంత
తా తత్రైవ భక్షయేద్ధాసం ద్వితియోక్తం విచక్షణః || తత్రాపి పూర్వవ
త్కృత్వా ద్వాదశే దివసేశుభమ్ | తృతీయోక్తం తథా భుక్త్వా గౌరేణ
విప్రసాతకృతా || బ్రహ్మకూర్చం తతఃపీత్యాశుద్ధిమాసౌఖి పూర్వజః | ఆది
కృచ్ఛ్రిమదం సర్వముక్తం మునిభిరాదరాత్ || ఎకస్యావరణేనైవ సర్వదా
పాప్త్యముచ్యతే || —|| ఇత్యశి కృచ్ఛ లక్షణమ్ || —|| ఆధాతికృచ్ఛ ప్ర

—* అతికృచ్ఛప్రత్యామ్నయః *

త్యామ్నయమాహ || —|| దేవలిః || అతికృచ్ఛస్య హతః ప్రత్యామ్న
యో మనీషిభిః | ప్రాక్తస్సర్వహితార్థాయ సర్వపాపహరణశః || సక
లీకరణానాం కన్యాధేర్వాదివిక్రయే | తిలతః శులధాన్యానాం ఫలాశాం
రసవిక్రయే || మహాపాతకజాతానాం చౌషసంపాసనాశః || —|| ప్రత్యా
మ్నయమాహ || మారకం దేవలిః || ప్రత్యామ్నయమయం రాజకవర్జ్యై
మి శ్మశన పార్థివ | యదాచరణమత్రేణ అతికృచ్ఛఫలం లభతే ||
దశ గావఃప్రదాతవ్యా వస్త్రావైస్సమలంకృతాః | సాశవృత్తాః పయస్వి
న్యో విశేష్యశ్చ పృథక్పృథక్ || —|| మహాః అతికృచ్ఛస్య వహకః ప్రత్యా
మ్నయం శ్మశనప్రసే | విశేష్య దశ గావస్త్రా పూర్వపచ్చాజితాశ్చ
భాః || స్వర్ణ శృంగాదివిస్మయగ్నాపయత్యా పృథక్పృథక్ | శుశ్రిశ్చప్రదా
తవ్యా విశేష్యైవ విత్తమైః | ఇహ ముక్తేన చ శ్మశన కృత్వా చ్చక్రఫలం
లభతే || ...|| ఇత్యశి కృచ్ఛ ప్రత్యామ్నయః || ...|| అథ బౌదువ్యరకృచ్ఛ

—* బౌదువ్యరకృచ్ఛలక్షణమ్ *

లక్షణమాహ || ...|| దేవలిః || బౌదువ్యరకృచ్ఛస్య కృచ్ఛ లక్షణం వత్సితస్వ
తః | కృచ్ఛ్రిమ మాత్తరం భూపసర్వపాపహరణవరమ్ || పితృమాతృస
త్యాగసోదరాశ్చపి బాలికాః | భగినీ భాగినీనాం ద్వా రిద్భిర్యాగర
కాః || బాణాశ్చ కులపృథాశ్చ విధయోభ్యాగతాః ప్రభౌ | సామర్థ్యేన బం
ధూనాం త్యాగసోదా మాత్తరం || బ్రహ్మహత్యావహాపౌతి యతోక్తేయ
పరామయః | భగినీం స్వసారం చ హ్యనాథాం గతభర్తృకామ్ || పుత్రు
నాథాం విధవాం యస్త్యశేతాగరణం వినా | పితృర్మాతృశ్చ భగినీమభిత్రాం
గతభర్తృకామ్ || అనాథాం యః పరిత్యక్త్వా సవైరకరమశ్నుతే || ...|| మ
హాభారతే || పితృం తుంకామాదేభి ర్తరతుం యావనై | పుత్రస్థస్తాః దేభా

వె నస్త్రీ సావిత్రీ స్త్రీమర్దాది ॥ ఉన్నతం పతితః క్షీణం కాలం బధిర మేవచ
 బ్రుత్రాస్త్రీ యత్నతో రక్షేనమృతప్రాధిభిశ్చనైః ॥...॥ గౌతమః॥ అంతఃకీయా
 న్యాయే ద్రక్షణీయాన్వరిత్యశేత్ । నవై నిరకమాహ్నితి తిర్యగ్యానుష జాయ
 తే॥ వెశ్యా దాసీత స్మాతర స్తత్పుత్రాఃకుండ సోశవాఃనటర త్తక గాయకాశ్చ
 రువాకాశ్చరక్షణీయాః॥...॥ అపాధా గతభర్తృకాః సిష్టుతాః పిశ్యన్య
 జ్యేష్ఠభాత్రాదయః సిష్టుతాః సిద్ధవాఃకాలక్షిబ్దాదయః॥ ఎతేవై యత్నతో
 రక్ష్యాః । ఎతేషాం పరిత్యాగదోషం తత్ప్రేయశ్చేత్తంబాహు॥...॥ మా
 ర్గం డేయః । సామర్థ్యేనతయ స్త్యక్త్యైతాన్పుంగుజనాన్తస్యక కౌకాకయో
 సంసమాసాద్య దుఃఖిమాయాత్మనః॥ మాసంత్యక్త్యావచ్చగత్యవశ్యా
 ను స్వర్ణకృచ్చి కృత్ । వస్తంత్యేదుచ్చిరంప్రా క్తం చితశ్చాద్రాణాం
 పరమ్ ॥ బేదుంబరకృచ్చి మాసం॥...॥ పరాశరణి॥ అప్రవ్యణం తద్రూ
 న్వాశ్యామాకావ్యయవాసపి । సంవిభజ్యద్వాదశధాప్రత్యహంపాదయే
 ద్వీతీ॥ బేదుమ్మరేః శ్చపత్రేః పాదయేన్నాన్యదా రుధిః । బేదుమ్మరై రా
 ర్దైః శ్చపత్రైః శ్చపత్రైః శ్చపత్రైః శ్చపత్రైః ॥ తత్రక్షేప్యతం గ్రాసం విష్టపేషూర్వ
 మాదిశేత్ । చతుర్థకాలతః పూర్వాయామం చరేత్ । భక్షయేదుత్త
 మం గ్రాసమాన వరపదాయణః । పాదాన్రక్షేత్పాదేచక్షురావచ్ఛవిధా
 నతః ॥ సాయాహ్నికం తతఃకృత్వా స్వపిన్నరాణాన్రక్షేత్ । భుజిప్రభా
 తే విమతే ద్వికాయంప్రాప్యవచ్చరేత్ ॥ గ్రా సవచసనియమాదికమిశ్యేర్థః॥ ఎవం
 ద్వాదశగ్రాసా శ్చ ద్వాదశాహస్సు భక్షయేత్ । తత్రైకాగ్రాసదాతవ్యా
 పచ్చగవ్యం వైతేత్తే॥ ఎవమాచంబరకృచ్చింకృత్వా శ్చక్షువాశ్చాయా
 త్ ॥...॥ ఇత్యాదుమ్మ కృచ్చి రక్షణమ్...॥ అశ్చోదుమ్మ కృచ్చి ప్రత్యా

మ్నాయః బేదుమ్మ కృచ్చి ప్రత్యామ్నాయః

మ్నాయమాహ॥...॥ ఇతః బేదుమ్మ స్త్య కృచ్చి కృచ్చి ప్రత్యామ్నాయం
 పరం సృతం । పత్యాయితే శేషః॥ యస్మాదేతామాత్రే సమన్వితా ఫలమ
 శ్చుతే॥...॥ మారకాంబేయః । ప్రత్యామ్నాయాని శ్చ రాతామభాషితౌ జమడ
 గ్నిసా । మాశ్చూత్యానిశ్చస్యస్థిం కేస రాన్యస్థి పాదీక॥...॥ రాజవిజ
 యే॥ కృచ్చిస్యాదుమ్మ సాన్యప్రత్యామ్నాయో మసావయో॥ సర్వపాప
 విశుద్ధ్యస్థం స్వకంబద్ధయతా భుర॥...॥ చరాన్యనిశేతే బేదుమ్మ స్త్య
 కృచ్చి స్త్య ప్రత్యామ్నాయ సుతంబమ్ । అష్టగావీర దాతవ్యాసాన్య

రాస్సలక్షణాః ॥ హేమశృంగరాశ్యఖురాః శాంస్యదోహనసంయుతాః ।
తామగ్రస్పష్టాస్సవర్ణఘటాః పస్తాభరణఘాషితాః ॥ ద్విజేభ్యస్తాఃప్రదాత
హ్యస్సవలక్షణసంయుతాః ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సమూర్ణఘటమశ్చుతే ॥ కృ
చ్ఛాచారణానమర్థస్త్రోత్యామ్నాయాచరణే సమూర్ణ కృచ్ఛలక్షణమ్ ॥
తి ॥...॥ ఇత్యేషుచ్ఛరకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః ॥...॥ అథపర్ణ కృచ్ఛలక్షణమ్
~~~~~* పర్ణ కృచ్ఛలక్షణమ్ *~~~~~

మాహ ॥...॥ దేవలః ॥ పర్ణ కృచ్ఛం ద్విజశ్రేష్ఠాశ్చ స్త్వాంతు పరమంశుభమ్ ।
సర్వపాపప్రశమనం సర్వదోషాంశాంతిదమ్ ॥ బ్రహ్మహత్యురగీస్తాత్సు
రాపీశ్యాచదుతకః ॥ స్వర్ణస్త్రేయ్యాశు కుంభీషశ్చర్మాగురుతల్పగః ॥ అన్ని
హారాభవేద్దుల్లిశాకస్త్రేయ్యాశు దిద్దురః ॥ స్త్రేయ్యా ధాన్యరాశీనాం కం
దూతిస్సతతం ద్విజాః ॥ తామ్రస్త్రేయ్యాద్ధిర్ఘృషణిప్రమేహీపర్ణమైధునీ ।
శిరోక్రణీస్తానవీహనః పితృవాక్త్రప్రసీసహ ॥ కాంస్యస్త్రేయ్యాద్ధిర్ఘృషణి
శ్వేతవాక్త్రవస్త్రహంభువి ॥ గజచర్మాగహారాఅశ్వహారామహాక్రణీ ॥ కర్ణ
భూషణహంరీస్త్యాగ్గడమాలీషహంభుభువిరక్తప్రమేహీమనుజః ॥ పుష్పవత్సం
గనాగమః ॥ భగినీగమనాద్భూషామధుమేహీభవన్నరః ॥ మాతుస్సపత్నీం
భగినీం వ్రతశెటామూర్తీరొనః ॥ సహపమనుభూయ్యాశు రోగీభూయా
ద్భగంధరీ ॥ స్వసారంతుకప్రమాణ గజేజ్జాయతే మూత్రకృచ్ఛవాక్ ॥ భను
హంతా మహాపాపీహ్యరోగీభవేద్భువ ॥ గోవత్సహననాన్త్యస్త్రస్సభూ
యాదర్పవాక్ భువి ॥ శివస్యార్యాభోక్తాపి జాయతే హిక్కావాన్సదా ॥ అజీ
ర్ణరొగీ శతకృద్గృహదాహీప్రమాణివాక్ ॥ బందీగ్రహణజాద్ధోషాజ్జా
యతే శ్వాసకాశవాక్ ॥ ప్రవద్గర్భభవేల్పాశు బాలకం హంతియావిష్టే ॥
అన్యమాలింగతే నారీస్తావైస్సౌఖ్యస్తనీభవేత్ ॥ క్షీరం ముష్ణాతియా నారీ
తేహీనాన్యజన్తురీ ॥ పతప్రతాపహరీచ కషాప్రణిరోగవాక్ ॥ విధవాసం
గజాద్ధోషాచ్ఛిన్నదేశేక్రణీ భవేత్ ॥ పుష్పస్త్రేయ్యావిక్రేనాసః కోశస్త్రేయ్యా
తు పెటవాక్ ॥ గన్ధస్త్రేయ్యాతు దుర్గన్ధః కాముకస్సంతతజ్వరీ ॥ వివాహవిఘ్న
కృచ్ఛగ్న్యోజాయతే దాహీనవాక్ ॥ మయూరహననాన్త్యస్త్రః జాయతే కృ
ష్ణబిందుకః ॥ తటాకారామవిచ్ఛేదీనరా దింభీభవేన్నరః ॥...॥ ఇత్యేషమా
దయో దోషాః మహానృకదాన్యదామ్ ॥ ఏతేషాంశోధనార్థాయ పర్ణ కృ
చ్ఛం సమాచరేత్ ॥...॥ మిరిగ్గడయః ॥ మహాపాతకజాలానాంఽన్యూనాం

చ గరియసామ్ । ఆర్ద్రాణాంచైవ శుషాణాం పర్ణకృచ్ఛ్రం విశోధనమ్॥
 పర్ణకృచ్ఛ్రలక్షణమాహ॥-॥ పరాశరః । బ్రహ్మవృక్షస్య పర్ణాని మధ్యమా
 ని ద్విజోత్తమః । ద్వాదశాహంబు పర్యంతం నిత్యం శుచిరిలంకృతః॥ పూర్వవ
 ద్విష్ణుమభ్యర్చ్య రవిరస్తుగతో యదా । త్రిభిః పత్రైః బ్రహ్మధూతైః కృ
 త్వాచైవ ఫలత్రయమ్ ॥ క్రిణి పిశ్యానివిశ్రాణాం వేదాధ్యయనశాలినాం ।
 భిక్షాత్రయం సమానియత్రిమపత్రపుటేష్విహ ॥ ఎకఫలస్థుడెవాయపపా
 యైకం సవర్షయేత్ । అపరిష్టం తదాశ్మయః క్షుద్రానామపరాయణః॥ స్వప
 ద్దేవసమిపేతు సంచింశ్య మనసాహరిమ్ । తతః క్షౌభ్రాతేతాయం పూర్వవ
 త్సకలం చరేత్ ॥ వివ్రాయం దయా గాలేకా మృచ్చగవ్యం పిబేత్తతః । పర్ణ
 కృచ్ఛ్రమిదం భూప శోధనం పాపకర్మణామ్ । యన్యాచరణమాత్రేణచాం
 ద్రాయణఫలం లభేత్॥...॥ ఇతి పర్ణకృచ్ఛ్రలక్షణమ్...॥ అథ పర్ణకృచ్ఛ్ర

~~~~~* పర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయః *~~~~~

ప్రత్యామ్నాయమాహ॥...॥ దేవలి॥ పర్ణకృచ్ఛ్రస్య రాజస్తే ప్రత్యామ్నా
 యం వదామి తె । సర్వపాపాపశమనం సర్వపద్రవనాశనమ్॥ సర్వకామ
 ప్రదం నృణాం సర్వకృచ్ఛ్రఫలప్రదం । మృచ్చగం ప్రదాతవ్యాస్థానం కా
 రాస్సువత్సకాః ॥ హేమశృంగ రాశ్మిగః । సర్వహాననం యతః ।
 సాధుశీలా యః పర్ణశ్చ వివేభ్యశ్చ పృష్ఠవృత్ ॥ పర్ణకృచ్ఛ్రస్య పిప్రస్తే
 ప్రత్యామ్నాయో మహత్తరః ॥...॥ ఇతి పర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయః ॥

. ~~~~~* ఫలకృచ్ఛ్రలక్షణం *~~~~~

...॥ అథ ఫలకృచ్ఛ్రలక్షణమాహ ॥...॥ దేవలి॥ ఫలకృచ్ఛ్రస్య దేవదేలక్ష
 ణం కథ్యతేమయా । శృణుబ్రహ్మమనె క్రితం సర్వపాపప్రణాశనమ్॥ య
 మాతృఘాతినో లోకే యేవావై పిప్రస్థాతకాః । యేవాస్యర్థాశ్చ సామ్రా
 రస్తైషామేతద్వినిష్కర్పతః ॥ యశ్చ సాధ్యః పతిం త్యక్త్వా రిమం తేనాన్య
 జనాన్ గ్రీతాః । తాసామపీదం శుద్ధ్యర్థం పురాస్రష్టం స్వయమ్భవా॥ యే
 వా గర్భవిభేత్తారో యేవాస్యగ్గరంబంధినః । యేవాగ్రామపిభేత్తారో యే
 వాకులజభేదినః ॥ యేబ్రహ్మఘాతాః పిశునాలాకేస్యస్తేయినస్తథా । యే
 బాలవిభేత్తారస్తేషామే తద్వినిష్కర్పతః । ఉక్తిష్టభోజినోయేవ యేచమిథ్యా
 భివాదినః । యేవై కణపహస్తారస్తేషామేతద్వినిష్కర్పతః ॥ మద్యపానరతా
 నిత్యం నిత్యం కర్మవిభేదినః । పితృ శాశ్విధృత్తారస్తేషామేతద్వినిష్కర్పతః ॥

మహాపాతకయంత్రోవా యంత్రోవా సర్వపాతకైః । కృచ్ఛగ్రేణైతేన మహతాః
సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ మహంతఃపాపకర్మాణః మహాపాపరతాస్సదా ।
ఎతేనకృచ్ఛగ్రాజేన పునంతి సతతంద్విజాః ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిం మహాపాపహరి
సమృత్ప్రవర్ధనం । దీనేచినే మునీంద్రాశ్చ కృత్వైతచ్చుద్ధిమాఘ్నయః ॥ కా
యశుద్ధిప్రదం కృచ్ఛగ్రిం సర్వకృచ్ఛగోలప్రదం । సర్వపాపహరించేదం ఫల
కృచ్ఛగ్రిం మహత్తరం ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిప్రకారమాహ ॥...॥ దేవలః ॥ ప్రాత
స్నాన్నిత్యాశుచిర్భూత్వా పూర్వవచ్చుద్ధిహేతవే । తావజ్జపేత్ సదా తిష్ఠే
ద్వాదశస్తమితారవః ॥ తావద్వ్యక్తిస్థిరమనానిత్యకర్మసమాపయేత్ । కదళీ
ఫలమేకంచపిష్టవే తన్నివేదయేత్ ॥ తదేవ భక్షయేత్పూర్వం తద్వ్యక్తి మా
నపూర్వకమ్ । ఏకైకమీసమ్పూర్ణం భక్షయిత్వా ఫలత్రయమ్ ॥ చూతఫలై
ర్వినా । ఎవంద్వాదశరాత్రాణి స్వపెన్నారాయణాగ్రతః । గౌర్దేయావిప్ర
వర్యాయ బ్రహ్మకూర్పం పిబేత్తతః ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిమదంసర్వం కథితంబ్రహ్మ
ణోదితమ్ । కృచ్ఛగ్రిన్యైతస్య మాహాశ్లాగ్నిష్టశ్య త్యేవమహద్భయం ॥...॥
ఇతి ఫలకృచ్ఛగోలక్షణమ్ ॥ ... ॥ అథ ఫలకృచ్ఛాప్రత్యామ్నాయమాహ

~~~~~*ఫలకృచ్ఛాప్రత్యామ్నాయః*~~~~~

॥...॥దేవలః ॥ కృచ్ఛగ్రిన్యైతస్య మునయః ప్రత్యామ్నాయం చూతఫలం ।
శృణ్వంతు సర్వపాపఘ్నం సర్వశ్రేయఃప్రదం నృణామ్ ॥ పురాహి గాలవో
నామ బ్రహ్మహత్యాభయాయతః । విష్ణుం శరణమేనె సర్వలాకహితై
షిణం ॥ అనుగ్రాహ్యాగ్నిస్థి భగవన్ త్వయా లాకహితైషిణా । రక్షమాం
దేవదేవశత్వదంఘ్రికరణాగతం ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం స్మరణం నాశ
హేతుకం । అత స్త్వత్పదయుగళం ద్రక్ష్యమి పునరేతత్ ॥ విప్రహ
త్యా మహత్యాసీన్ద్రయి దుర్నిందయా ప్రభో । నా స్తిందాసమంపాపం
నా స్తిక్రోధసమో రిభః ॥ నా స్తిమోహసహఃపాణో నైవం కేశవాత్ప
రం ॥...॥ విష్ణుః ॥ నా స్తిక్రోధసమోవ్యక్తిః నా స్త్వక్తి సమంభయం । నా
స్తికీర్తేస్తుమం ధర్మ్యం తపానానశనాత్పరం ॥ ప్రత్యహం త్రిషవణస్నానం
కృత్వామాం మనసి స్మరేత్ । ఫలకృచ్ఛగ్రిం పురా కుర్వ్యాత్కర్తృయది గాల
వ ॥ ప్రత్యామ్నాయమిమం కృత్వా శుద్ధిభవతి పాతకాత్ । గోశ్రయం
సాధుసంయుక్తం ధూపదీపనివేదనైః ॥ ఎరిత్రవ్య నమస్కృత్యనవత్సాంప
యసాన్వితాం । యోద గ్యద్విప్రవర్యాయ ప్రత్యామ్నాయం ఫలప్రదం ॥ స

మూర్త్యులకృష్ణస్వరూపిణిండలభతేనరః । ఏవంకురుత్వంవిప్రదైపూతో
భవసితత్తణాత్ ॥ ఇత్యాజ్ఞప్రస్తదాతేప్రత్యామ్నాయంతదాచరత్ ॥ శు
ద్ధిమాప్నోత్సమహాచయోగిశాపడిద్దర్శభాగ్యశుకృష్ణప్రత్యామ్నయః

✽ మహేశ్వరకృష్ణలిత్యం. ✽

అథమహేశ్వరకృష్ణలిత్యంమాహ—॥ దేవలిక్యప్రమాహేశ్వరంనా
మసర్వసాపత్రణాశనం । పురాకందర్పదహాసేమహతోమోభవచ్చిపేతిద్దోష
పరిహారార్థంప్రహర్షిణం షర్మకృష్ణత ॥ పద్మబాణస్య దహనాన్యహాదోమో
మయిస్థితః ॥ బ్రహ్మపరిహారార్థంవిష్కృతేదేవకథ్యతా ॥—॥ బ్రహ్మ ॥ సర్వ
దోషప్రశమనం సర్వోచచవ శనం । సర్వభూత్యులంనమాణంసర్వసాప
త్రణంమహత్ ॥ ప్రాతస్సన్నత్యాచారచారందంతధావనపూర్వకం । శుద్ధ
వస్త్రమబంధ్యకృత్యా శుండాదికముదా ॥ నిత్యకర్మసమాప్త్యాదౌసంక
ల్పంపూర్వకృతే । తావన్నరాయణం స్మృత్యాపూర్వకృత్యాపమో
చనం । యదామదాయతేభానుస్తదాకాపాలముద్వహత్ । శ్రీఽఽయాణం
వవిప్రాణాంప్రహేషునిషసంఖ్యయా ॥ శాకలభైతుంఫలంవాపినిధానమృ
తమాచరాత్ । ఆరంభత్యాధదేవాయసమర్పయేధిపూర్వకం । భక్షయేత్తాని
సర్వానిశాగ్యంతాన్నమత్యున్యత్ ॥ హస్తాచపాదౌ ప్రత్యుశ్య ద్విరావమ్య
శుచిస్తతః ॥ సాయంకాలేనవపేదైఃసమీపే నియతోవశీ । తతఃప్రాతస్స
మంత్రాని పూర్వవత్సర్వమాచరేత్ ॥ గౌరేకార్విజవర్యాయదేయా కర్మఫ
లాప్తయే । పద్మగవ్యంపిబెత్తుశ్చత్యాచ్యగ్రిం మహేశ్వరంవందం ॥ కురు
త్వసేవం భగవత్సర్వదోషోపశాంతయే । స్వపాపవినిర్మూక్తస్సర్వత్రయో
పపత్రయే ॥ ఎవప్రత్యామ్నహాదో మహేశానస్తధాకరోత్ । ఎతస్యా
చరణేనైవ ద్విజఃపాపాన్మృత్యుచ్యతే... ॥ ఇతిమహేశ్వరకృష్ణలిత్యం ॥

✽ మహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయః ✽

... ॥ అథమహేశ్వరకృష్ణప్రత్యామ్నయమాహ... ॥ దేవలిక్య ॥ మహేశ్వ
రకృష్ణస్వరూపిణిండలభతేనరః । ఏవంకురుత్వంవిప్రదైపూతో
భవసితత్తణాత్ ॥ ఇత్యాజ్ఞప్రస్తదాతేప్రత్యామ్నాయంతదాచరత్ ॥ శు
ద్ధిమాప్నోత్సమహాచయోగిశాపడిద్దర్శభాగ్యశుకృష్ణప్రత్యామ్నయః
దేవలిక్య ॥ మహేశ్వరకృష్ణస్వరూపిణిండలభతేనరః । ఏవంకురుత్వంవిప్రదైపూతో
భవసితత్తణాత్ ॥ ఇత్యాజ్ఞప్రస్తదాతేప్రత్యామ్నాయంతదాచరత్ ॥ శు
ద్ధిమాప్నోత్సమహాచయోగిశాపడిద్దర్శభాగ్యశుకృష్ణప్రత్యామ్నయః

రలంకాదైరలంకృతాః॥ స్వర్ణశృంగారౌస్యఖురాః కాంస్యదోహనసంయుతాః । రుద్రసంఖ్యాస్సవత్సాశ్చ సయస్వీన్యఃపృథక్పృథక్ ॥ ప్రత్యామ్నాయేవ ధేనూనాం రుద్రసంఖ్యా మహత్తరా । రుద్రకృచ్ఛ్మగలప్రాప్త్యై సర్వపాపాపనుత్తమై ॥ ఎవం కుగ్యాద్విజౌయస్తు ప్రత్యామ్నాయంయథార్హతః । తస్య సమావర్తకృచ్ఛ్మస్య ఫలం మనిభీరితమ్॥...॥ ఇతి మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మప్రత్యామ్నాయః॥...॥ అథ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మలక్షణమాహ॥ ...॥

* బ్రహ్మకృచ్ఛ్మలక్షణమ్ *

దేవలః ॥ శృణుభ్యమృషయస్సర్వై బ్రహ్మకృచ్ఛ్మస్య లక్షణమ్ । దురన్నైనైవ యత్పాపం యత్పాపం దుష్ప్రకరణే ॥ అపేయపానేయత్పాపం యత్పాపం దుష్టభోజనే । శాంభ్యన్నైశుచ యత్పాపం యత్పాపం శూద్రభోజనే ॥ సన్యాసిన్యా మరపతేక్భోజనే యద్భవే స్మృతామ్ । యత్పాపంరజకస్యాన్నై పాపం వృషలభోజనే ॥ యత్పాపం భృష్టవశ్యన్నేయత్పాపం విధవాకృతే । అమస్త్రకై పైశ్యకాన్నై తథానారాయణేవతా ॥ చారితవైత్యకచైవ దీక్షితస్యైవ భోజనే । దమ్మత్యోశ్చయమగ్నివ్యంతథా సన్యాసిన్యా ద్విజాః ॥ ప్రేతసంస్థితవిద్యాయాం యదన్నైభోజనేశ్వపసూతకద్వితయేచైవ తథాదుష్పక్షిగభోజనే । శ్చధైవదుష్టసంస్థై రైతథా క్రితాన్నభోజనే । పాపం పర్కషితాన్నైచశద్రసన్యభోజనః ॥ యత్పాపం పూతిగంధచయత్పాపం క్రూరభోజనే । యత్పాపంమృతేస్త్రా క్తమాపాసనవివర్జనే ॥ ఎవచూదీని పాపానిలఘూనిచమహంతిచ । శుషాకాణ్యార్ద్రాశిపాపాని మనోవాక్తానుకర్షభిః ॥ సర్వేషాం పాపనాశాయబ్రహ్మకృచ్ఛ్మం ప్రకల్పితమ్ । తత్స్వరూపమాహ॥...॥ మారకంజైమః॥ గొమూత్రం గొమయంక్షీరందధిసర్పిః కుశొదకమ్ । సమ్పద్యపూర్వసూనైసప్రత్యహం శుద్ధిపూర్వకమ్ ॥ ద్వాదశాహం చరేత్కృచ్ఛ్మంపూర్వవత్సానుమాచరేత్ । ప్రాతస్సాన్నైవ యథాకాలనిత్యకర్మసమాప్యచ ॥ దైవాగారైశ్చనా గొష్ఠే శుచ్చివ్యం పిబేద్వ్రతీ । గొమూత్రంనూపకాణ్యమ్తై గొమయస్సృకు దోషశ ॥ క్షీరం మాషాష్టకం జ్ఞేయందధినుషత్రయంతథా । ఘృతం నూపకాణ్యం ప్రోక్తంతథాశుచిజలం మునై ॥ తత్తన్మంత్రేణ సంయోజ్య తత్త్వంత్రేణహవయేత్ । హేమశేషంపిబేత్పశ్చద్రవౌ మధ్యాహ్నాగసతి ॥ ఆసాయం వనసావిష్ణుంస్మరత్ సర్వైశ్వరం విభుమ్ । స్వపేద్దైవమిపేతు గన్ధతామూర్జవర్జితః ॥ తతఃప్రా

తస్యముత్తాయపూర్వవద్వృతమాచరత్ । ఏవంధ్వజశరాత్రాణిచరెద్వృ
 తము త్రేమమ్ । మహాపాపంబాపపాపం యద్యంపపనుత్తమమ్ । తస్య
 ర్వం విలయం యాతీ హరిగ్రాహితపే యథా॥—॥ ఇతి బ్రహ్మకృష్ణలీలము ॥

అమ్ ...॥ అథ బ్రహ్మకృష్ణలీలము ముగిసెను ॥ డేవలి॥ శృంగ
 బాహుని నేది కంఠం తెల్లం పురుషులకు పురుషులకు ముత్యదాని చుట్టచు
 ద్వైస్తానము సమాధి కైకి ॥ అదే బ్రహ్మకృష్ణలీలము మహాపాపకళాధ
 నమ్ । అనుభవించుకొనిన పదార్థములు ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 మహాకృష్ణలీలము ముగిసెను ॥ అట్లు గావించుచు బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 ర్ణము ముగిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 తదానురూపవృత్తశక్తి ప్రజాపతే ॥ అష్టగావోబ్రహ్మకృష్ణలీలము
 పంపిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 తదానురూపవృత్తశక్తి ప్రజాపతే ॥ అష్టగావోబ్రహ్మకృష్ణలీలము
 పంపిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము

ధాన్యకృష్ణలీలము

యః ॥ అథ ధాన్యకృష్ణలీలము ముగిసెను ॥ డేవలి॥ ధాన్యకృష్ణలీలము
 లీలము ప్రవహించును ॥ సర్వసామేవ కృష్ణగ్రాహకాధాన్యకృష్ణలీలము
 తే॥—॥ ముగిసెను ॥ డేవలి॥ తేదేవతాసర్వకృష్ణగ్రాహకాధాన్యకృష్ణలీలము
 ధాన్యకృష్ణలీలము తదానురూపవృత్తశక్తి ప్రజాపతే ॥ అష్టగావోబ్రహ్మకృష్ణలీలము
 పంపిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 తదానురూపవృత్తశక్తి ప్రజాపతే ॥ అష్టగావోబ్రహ్మకృష్ణలీలము
 పంపిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 తదానురూపవృత్తశక్తి ప్రజాపతే ॥ అష్టగావోబ్రహ్మకృష్ణలీలము
 పంపిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము
 తదానురూపవృత్తశక్తి ప్రజాపతే ॥ అష్టగావోబ్రహ్మకృష్ణలీలము
 పంపిసెను ॥ మేడైపోయిన పదార్థములను పునరుద్ధరింపగలదు ॥ పంపి
 న్న పదార్థములను పంపియు క్తము ॥ ముగిసెను ॥ బ్రహ్మకృష్ణలీలము

ర్ణవత్సత్వైః॥ ధాన్యశబ్దేన వ్రీహయవప సర్వకృచ్ఛగ్రణాం నధాన్యాంతరం
కేచిచ్ఛాన్యకధాన్యమపవదంతి॥ కేచిన్మీనా రాశత॥ —॥ మనః॥ సీపా
రావ్రీహయోధాన్యం శ్యామాకాశ్యచ్ఛగ్రసాధనమ్ । నధాన్యాంతరమస్త్రీ
హప్రభూతంకృచ్ఛగ్రసాధనమి॥...॥ ఇతిధాన్యకృచ్ఛగ్రలిక్షణమ్॥...॥ అథ

✽ స్వర్ణకృచ్ఛగ్రలిక్షణమ్ ✽

స్వర్ణకృచ్ఛగ్రలిక్షణమాహ॥...॥ దేవళి॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరై
పాంమునీశ్వరాః । తులాదిష్టిహ దానైశ్చగృహీత్యాణాం విశౌధనమ్॥ స్వర్ణ
కృచ్ఛగ్రం బ్రహ్మహయం బ్రహ్మణా పరికీర్తితమ్ । పురాహి జాహ్నువీతీ ర్ము
షిభ్యఃపాపనాశనమ్ । మహాభ్రాత్యరాహస్యాత్తదర్థం మధ్యమస్యతః ।
తదర్థమితరేపాంచ తతోన్యూనం నకారతః । తతోన్యూనంసువర్ణదాన
మాత్రమ్॥ నకృచ్ఛగ్రశబ్దః॥...॥ మరియు॥ మా హాశ్చర్యదర్శ చ తదర్థకృచ్ఛ
మీరితమ్ । తతోన్యూనం దానమాత్రకృచ్ఛగ్రశబ్దో నవిద్యతే॥ వరాహాదిప్ర
మాణం॥...॥ మారకం దేయపురాణే ॥ గవాక్షాంతర్గతాయత్ర వాయునా
సమ్పృద్భశ్యతే । పరబ్రహ్మస్వరూపంయ త్రసరణం దాహృతమ్॥ త్రసరణ్య
ష్టకం లిక్షాత త్త్రయం సువర్ణవ్యతే । తత్త్రయంగంజమా త్రస్యాప్రకృ
వా శ్యేతమేవవా॥ ఇచ్చగుణజలకౌమావః రూపకంతదుదాహృతమ్ । రూ
పకాణాం నవానాంతు వరాహాదితి కథ్యతే ॥ స్వర్ణకృచ్ఛగ్రంవరాహస్యా
త్పట్టభద్రస్య పావనమ్ । ప్రభుమాతైతదిర్ధంస్యాదితరేపాతదర్థకమ్ ॥ త
తోన్యూనం నకృచ్ఛగ్రంస్యాత్సర్వదానమ్ సర్వదా । సువర్ణకృచ్ఛగ్రచరణం
మహాపాతకనాశనమ్॥ తులాదిసంగ్రహీత్యాణాం పరిమం పాపనాశనమ్ ।
స్వర్ణకృచ్ఛగ్రంభ్రాత్యస్యాక్షాన్మహాపాతకనాశనమ్॥ భ్రాత్యస్యసమర్థస్యప్ర
త్యాక్షాన్మయానవిద్యతే । మరణాంతానాం బ్రహ్మహత్యాదిపాపకృతవిపక్వా
తీనామితరేపామకృతవిపక్వతీనాం రహస్యకృతపాతకానాం తులాదిసంగ్ర
హీత్యాణాంయ గాదిరహితానాం అకృతచతుర్భాగవ్యయానాం కాలపు
రుషాదిప్రతిగ్రహీత్యాణాం తత్తదుక్తసువర్ణకృచ్ఛగ్రచాణేనతత్తత్పాప
క్షయోభవతి॥ ... ॥ తదేవాహ మారకం దేయః ॥ ప్రమాదాద్భ్రహ్మహ
త్త్యాణామితరేపాంచ భూయసామ్ । ప్రాయశ్చిత్రైరశుద్ధానాం సువర్ణం
కృచ్ఛగ్రమీరితమ్॥ తులాదిసంగ్రహీత్యాణాం రహితానాం విశుద్ధిభిః । ప్రాయ
శ్చిత్రమిదంకృచ్ఛగ్రం బ్రహ్మణా పరికీర్తితమ్॥ స్వర్ణంబ్రహ్మమయంప్రాకృతం

బ్రహ్మణా నిర్మితంపురా! సువర్ణకృచ్ఛావరణే కిమసాధ్యంశరీరిణామ్॥...॥
 గాతమః ॥ రహస్యకృతవిప్రస్యహత్యాయాం శృణుపార్థివ! త్ర్యయతస్వర్ణ
 కృచ్ఛాణాం దానై శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ రహస్యకృతమాతుర్వాగమనై
 మునిభిస్సృప్తమ్! శత్యాన్యాయతకృచ్ఛాణాం సువర్ణానాం మనీష్యరాః॥
 ఆచరన్ శుద్ధిమాప్నోతిహ్యాయధా మరణాంతికమ్ । రహస్యకృతమధ్యస్య
 పాయినః పరమర్షిభిః ॥ త్ర్యయతం పూర్వవక్ష్యేయమన్యథా మరణాంతి
 కమ్ । రహస్యకృతవిప్రస్య స్తేయినఃపాపకర్మణః ॥ త్ర్యయతం పూర్వవక్ష్యే
 యమన్యథా మరణాంతికమ్ । ప్రకాశకృతబ్రహ్మహత్యాదీనాం మరణాంత
 ప్రాశ్చిత్తరహితానాం చక్షరయతస్వర్ణకృచ్ఛైశ్శుద్ధింపతి॥...॥ తదా
 హ మనుః ॥ ప్రకాశకృతహత్యాది చతుర్థాం పాపిశామిహ! నిమిత్తాకృతశు
 ద్ధిరాం జపయాగాభిషేచనైః ॥ నదీచ్ఛినాదిభీరాజకచతుర్భాగవ్యయేన
 వా! బ్రహ్మరాక్షసముక్త్యర్థం చత్వార్యయతమాచరేత్ ॥ చత్వార్యయు
 తకృచ్ఛాణీత్యర్థః ॥ ప్రభూతైషప్రకారః ॥ మధ్యమస్యమధ్యమప్రకారః॥
 కనీయసఃపాదప్రమాణకః ॥ ఏవం కృచ్ఛాణికృత్యాహ్యకృతప్రాయశ్చిత్తా
 నాం శుద్ధింపతి ॥ ఉపపాతకానాం యస్యయస్యపాతకస్య యానియాని
 కృచ్ఛాణిప్రతిపదోక్తానితేషామాచరణైశ్చక్షతయా తావద్భిఃస్వర్ణకృ
 ఛైశ్చిః కృతైశ్శుద్ధింపతి॥...॥ తదాహయాజ్ఞవల్క్యః ॥ ఉపపాతకజాలా
 నాం మునిభిర్దృఢీకృతమ్ । తత్తదాచరణాశక్తస్తావత్కృచ్ఛాసమాచ
 రేత్ ॥...॥మరీచిః ॥ సంకలీకరణే రాజన్యస్యయస్య యథోదితమ్ । తదాచ
 రణశక్తస్య ఫలమానంత్యుచక్షతే ॥ అశక్తస్య ద్వజస్యాక్తం సువర్ణం కృ
 ఛ్చామీరితమ్ । యద్యత్పాపస్య యతకృచ్ఛా మునిభిఃపరికీర్తితం । తత్త
 దాచరణాశక్తాతాపంతి హిరణ్యకృచ్ఛాణిప్రభుమధ్యమదగ్రతారతమ్య
 న కృత్వా శుద్ధిమాప్నువంతి । ఏవం చండాల్యుగమనైషు కృచ్ఛాసంఖ్య
 యాహిరణ్యకృచ్ఛావరణైస్తప్రతిపదోక్తైః శుద్ధాభవతి । ఏవం దురన్నా
 ద్బంధనమరణాదీషు । ఉపనయనాదికర్మణాం ముఖ్యకాలాతిక్రమ గాణేషు
 ప్రాయశ్చిత్తం నిరూపితమ్ । తాపంతిహిరణ్యకృచ్ఛాణి కృత్వాశుద్ధాభవతి
 తి సర్వత్రయోజనీయం ॥ తులాదిప్రతిగ్రహీత్యాశాం విశేషమాహ ॥...॥
 షైలీనసిః ॥ తులాయాం ధనసంధాతాయాగం భాగచతుష్టయమ్!అభిషేకం
 జపంవాపిహ్యకృత్వా లోకనిదయా ॥ బ్రహ్మరాక్షసముక్త్యర్థం కృచ్ఛా

త్యైతానిసర్వశః । చతురయుతం ప్రకుర్వీతధర్మశాస్త్రాక్రమార్గతః॥ పితృ
 వత్సవిమక్తిస్సాన్యదివాలాకైఃపరత్రవ । సువర్ణకృచ్ఛరూపేణ సర్వపా
 పైఃప్రమచ్చతే ॥ పారణ్యగర్భసంధానై ధన్యమహాభీష్వినా । చత్వారి
 కృచ్ఛ్రసాహస్రం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ బ్రహ్మాండఘటసంధాతా
 తస్మిష్యశ్చిపరాజ్ఞుభిః । త్రిసహస్రం చరేత్కృచ్ఛ్రం శుద్ధిమాప్నోతిపా
 ర్వికీమ్ ॥ కల్పశృంగస్యసంధానైత్యజక తస్మిష్యశ్చిపురా । త్రిసహస్రం స్వ
 ర్ణకృచ్ఛ్రం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ దానస్యగోసహస్రస్యసంధాతా
 ద్విజనాయకః । పరలోకభయార్చితస్తవ్యకృత్వానిష్యాశ్చిపురా ॥ పంచా
 యుతైస్తుకృచ్ఛ్రస్ససువర్ణాభైర్విశుద్ధ్యశి । అన్యథా పశులూమానియా
 వంతిహభవంత్యథ ॥ తావత్తబ్దసహస్రాణి కుటజై బ్రహ్మరాక్షసః । పార
 ణ్యధనుసంధాతాశాస్త్రైర్కృతసిష్యాః ॥ పంచాయుతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రై
 శ్శుద్ధిమాప్నోతి పార్వికీమ్ । పారణ్యశ్వస్య సంగ్రహీపురాత్వకృతశుద్ధి
 మా ॥ పంచాయుతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమాప్నోతిపార్వికీమ్ । పారణ్య
 శ్వరథే రాజన్నశుచీరథసంగ్రహాత్ । పట్నతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమా
 ప్నోతిపూర్వతః ॥ హేమహస్తిధవిప్రచక్రహ్యధనాతురః । అకృత్వా
 నిష్యాశ్చి శాస్త్రమగ్రేణాజ్ఞానపూరితః ॥ పట్నతైష్టేషకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధి
 మాసభయోర్ద్విజః । పట్నలాలగలసంగ్రహీహ్యకృత్వా ధర్మసిష్యాః ॥
 త్ర్యయైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । అన్యథానిష్యాశ్చి
 రాస్త్రై బ్రహ్మరాక్షసజన్మతః ॥ ధరాప్రతిగ్రహే రాజకవిశ్శుద్ధిపరా
 జ్ఞుభిః । పట్నంవర్ణసహస్రాణి సూకరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తద్దోషపరిహా
 రార్థం ద్వ్యయుతం కృచ్ఛ్రమాచరేత్ । విశ్వచక్రస్యసక్తాఃపీవిషినే బ్రహ్మ
 రాక్షసః ॥ పంచాయుతైః స్వర్ణకృచ్ఛ్రైశ్శుద్ధిమాభవతిషీతా । కల్పలతా
 ప్రతిగ్రహేకల్పతరుప్రతిగ్రహవత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ సప్తనాగరిస
 క్తాఃపీ ఘోరభవతిరాక్షసః । తస్మిష్యశ్చిపరాకృత్య విహంతం సర
 కంప్రసేత్ ॥ షడ్భిఃకృచ్ఛ్రైశ్చియతపురైఃశుద్ధాభవతి సంగ్రహాత్ । షహ
 భూతఘటవర్ణధనాన్వప్రప్రతిగ్రహే ॥ పూర్వవిద్విషినే రాజకః ఘోర
 భవతిరాక్షసః । తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం త్ర్యయైతం కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ॥ కా
 లపూర్వకాలచక్రశిలగర్భే తిలచితే । రాశిచక్రేద్విజఃకుర్యాద్వ్యయుతం
 కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ॥ కొటిహేమామే లక్షహేమామే పాపపూర్వప్రతిగ్రహే ।

ద్యయేతం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామస్యథావై సఃపూజితః ॥ శ్వేతాశ్వే మృత
శయ్యాం గజదానప్రతిగ్రహే । ఆయుతం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామస్యథావై
తుర్దహశుద్ధమే ॥ అర్ధకృష్ణాజినైచైవ సప్తశైలప్రతిగ్రహే । కృచ్ఛాగ్రామ
స్వతత్పూజ్యాతస్సాద్ధామోత్పయశ్యతే । కపిలాద్విశుభోదానైదాసీగృహ
పరిగ్రహే । సహస్రపూర్వవ్యాత్యాశుద్ధిమాప్నోత్యసంశయః ॥ ఆలింగ
నైతైలఘటై మహాపూర్వాదిభోజనై । శిశుకృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే
త్పయశ్యతే ॥ శుభాదిసప్తదానైఃకుటుంబాభిషేకాభిషేకాభిషేకాభిషేకా
ద్విశుద్ధిపాలద్యాశ్చైవ సహస్రముత్పయశ్యతే ॥ సహస్రం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామ
క్రం లోకానాం సంధయా । ఆజ్యాలుః రథేనామచద్యాహాది సగ్రహే ॥
మహిషీభాగవస్తానాం శతకృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే । ఆశుభాదుష్టదానైఃకుటుంబ
శాంతిమ సర్వదా ॥ ఉత్పాద్యంతై తరణ్యై శతకృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే । ఏ
కాహాదిభుభోక్త్యాహంశూద్రసత్రానువర్తిగామ్ ॥ దశకృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే
మునిశుద్ధిరీరితమ్ । చండాలాంగనాదిగమనైఃకుటుంబాభిషేకాభిషేకాభిషేకా
శ్చైత్యమక్రం సర్వేషాం పాపానాం తదాచరణాసమర్థాః శ్చినస్సంసార
పూర్వకం యశ్యం స్యుః శ్చైత్యయావంతి కృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే । తావంతిస్వర్ణ
కృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే ॥ స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే ॥ ప్రత్యామ్నాయో
నాస్తి ॥ ఉత్పయశ్యమా ద్యభికి రికటియా కల్పనీయం హిరణ్యకృచ్ఛాగ్రామో
ప్రత్యామ్నాయ స్వరూపాచిద్యయం పూర్వమక్రం సమూర్థమేవయో
జనీయం ॥ — ॥ తనూమనుః ॥ ఉభయోః కృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే
మామో నవిద్యతే । సమూర్థం కృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే కర్తవ్యం తారతమ్య
తథా ॥...॥ ఇతి స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే...॥ ఇహే...॥ (దిశ రితి ధర్మశాస్త్రే)
ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయ చాన్త్రాయః ప్రాజాపత్యాదికృచ్ఛాగ్రామోత్పయశ్యతే ॥...॥

* కదళీవివాహః *

అథ కదళీవివాహః ॥...॥ మరగాండేయః । పతితంక్లీబమున్నత్రంకు
బ్ధం కాణం రుజార్దితం । అపస్మారం హస్తజ్వలివాహేతు నదోషభాక్ ॥
...॥ కాత్యాయనః । కాణం రుజార్దితం కబ్ధం పతితంక్లీబమేవచ । అపస్మారం
వివాహ్యశు కదళ్యాశుభవృద్ధయే ॥ తదనుష్ఠానవాప్యథ వివాహేనస
దోషభాక్ ॥...॥ జాతూకర్ణిః । కాణం రుజాన్వితం కబ్ధం పతితంక్లీబమేవచ ।

అపస్కారంపూర్వజాతం కదళ్యాతువివాహయేత్ || పశ్చాదనుజ్ఞయా రా
జః వివాహేనసదోషభాక్ | వివాహఇత్యుపలక్షణం || యజ్ఞాందోళికారో
హణాదావప్యేవంపేదితవ్యం | కదళీవివాహప్రకారమాహ||...|| మారగం
దేయః || కాత్తికేమార్గశ్చేవా మాఘవాఫాల్గునేశివా | వైశాఖేజ్యేష్ఠమా
సేవావివాహంరఘుయాసమం || ప్రశంసంతిమునీశేష్ఠాఃపుత్రపౌత్రఫలప్ర
వం | వివాహశ్శుభసక్షత్రై చంద్రతారాబలాన్వితౌదివసేపీదివారాజఃప్రశ
స్తశ్శుభకర్మణి | జ్యేష్ఠంక్షీబాదిమత్వైకం ప్రాతరభ్యజ్యన్నాపయేత్ ||గంధ
పుష్పాదిభిస్సమ్యగలంకృత్య ప్రయత్నతః | సువాసినీభిర్గీతానీశ్వన్నానారా
మసన్నిధిం | గత్వాచకదళీమూలం పుణ్యాహంవాచయేత్తతః | నాంద్యాహ్వ
నం తతఃకుర్యాద్యధావర్ణంయథావిధి | ఉన్నతమేనంపాపివ్రతం కదళ్యాపరి
ణయేముదా | ఇతిసంకల్ప్యమనసా బృహత్సమేతి వంతతః || కదళ్యాం
కంకణం బద్ధావిశ్వేత్తాతేతిమంత్రతః | విశ్వేత్తాతేతి పుమాకబృహత్సమే
తి కదళీచ కంకణేధారయేత్ || పరిత్యాగిన్వితేతి వంత్రేణకదళ్యాఃవస్త్ర
బంధనం | ఆశాసానైతిమంత్రేణయోక్తం దర్శయంత్యధం || బద్ధాన్వర్ణ
మయీం తాళింమాంగళ్యేనైతి మంత్రతః | బద్ధాకాంస్యమయేపాత్రేతండు
తైరక్షత్రైశ్శుభైః || స్వహస్తాభ్యాం వరౌధృత్వాచ్యుతసోమ్యపరి విన్యసేత్ |
వివంత్రీవారుం కృత్వాత్రవృక్షమూల ముపావిశేత్ || లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠా
ప్యహ్యజ్యధాగాంతమాచరేత్ | వనస్పతిభ్యఇత్యనువాకౌక్తాక్ స్యాహాకా
రానుక్తావ అజ్యాహుశ్చీర్హుత్వాజయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే | వరస్త్రవగ్నిం
పరిక్షమ్యహ్యాపానసమధాచరేత్ | లౌకికాచారమాపన్నః కదళీంతాంప
రిత్యజేత్ || తామ్బూలాదికమాసాద్య పూర్వవద్గృహమావిశేత్ | సగృహ
స్థానసూదహశ్శుభకర్మసమాచరేత్ || పరివేత్తాద్రిదాయాత్ర సభాపేద్యైక
దాచన | యజ్ఞంచాభవివాహంవారాజ్యంవాపాలయేత్తతః | ఉభయోర్వృ
ద్ధిరభవత్పరివిత్ర్యాఃసీయతే | అన్యధాదోషమాశ్చీతనరకంచాధిగచ్ఛతి ||
తత్కులం సంకరీహయాత్సంకరోసరకాయజై | యోగంతేతు నముక్తి
స్సాన్యదప్రతస్య యథాతథా||...|| ఇతికదళీవివాహః||...|| అథదుర్మృతా
నాన్యూతాన్వర్ణప్రయస్థానాన్సరలాకోప్రక్షమకాలేకర్తవ్యాంశం నారా

* దుర్మృతానాంచారాయణవిప్రకారః *

యోగవిప్రకారమాహ||...|| దేవలి|| విమోగ్నిజలపాషాణైర్దుర్మృతస్య ప్ర

वासिष्ठवैयासकिवामदेवविरिञ्चिमुख्यैर्हृदि भाष्यमानः । सन्त्सुजातादिसनात-
नाद्यैरीड्यो महेशो भगवानादिदेवः ॥ १९ ॥ सत्यो नित्यः सर्वसाक्षी महेशो
नित्यानन्दो निर्विकल्पो निराख्यः । अचिन्त्यशक्तिर्भगवान्गिरीशः स्वाविद्यया
कल्पितमानभूमिः ॥ २० ॥ अतिमोहकरी माया मम विष्णोश्च सुव्रत । तस्य
पादाम्बुजध्यानाद्गुह्यतरा सुतरा भवेत् ॥ २१ ॥ विष्णुर्विश्वजगद्योनिः स्वांश-
भूतैः स्वकैः सह । ममांशसंभवो भूत्वा पालयत्यखिलं जगत् ॥ २२ ॥
विनाशं कालतो याति ततोऽन्यत्सकलं मृषा । ॐ तस्मै महाग्रासाय महा-
देवाय शूलिने । महेश्वराय मृडाय तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ २३ ॥ एको
विष्णुर्महद्भूतं पृथग्भूतान्यनेकशः । त्रीँल्लोकान्व्याप्य भूतात्मा भुङ्क्ते विश्व-
भुगव्ययः ॥ २४ ॥ चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च द्वाभ्यां पञ्चभिरेव च । ह्रियते च पुन-
र्द्वाभ्यां स मे विष्णुः प्रसीदतु ॥ २५ ॥ ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा
हुतम् । ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥ २६ ॥ शरा जीवास्तदङ्गेषु
भाति नित्यं हरिः स्वयम् । ब्रह्मैव शरभः साक्षान्मोक्षदोऽयं महामुने ॥ २७ ॥
मायावशादेव देवा मोहिता ममतादिभिः । तस्य माहात्म्यलेशांशं वक्तुं केना-
प्यशक्यते ॥ २८ ॥ परात्परतरं ब्रह्म यत्परात्परतो हरिः । परात्परतो हीशस्त-
स्मात्तुल्योऽधिको न हि ॥ २९ ॥ एक एव शिवो नित्यस्ततोऽन्यत्सकलं मृषा ।
तस्मात्सर्वान्परित्यज्य ध्येयान्विष्ण्वादिकान्सुरान् ॥ ३० ॥ शिव एव सदा
ध्येयः सर्वसंसारमोचकः । तस्मै महाग्रासाय महेश्वराय नमः ॥ ३१ ॥ पैप्पलादं
महाशाखं न देयं यस्यकस्यचित् । नास्तिकाय कृतघ्नाय दुर्वृत्ताय दुरात्मने
॥ ३२ ॥ दाम्भिकाय नृशंसाय शठायानृतभाषिणे । सुव्रताय सुभक्ताय सुवृत्ताय
सुशीलिने ॥ ३३ ॥ गुरुभक्ताय दान्ताय शान्ताय ऋजुचेतसे । शिवभक्ताय
दातव्यं ब्रह्मकर्मोक्तधीमते ॥ ३४ ॥ स्वभक्तायैव दातव्यमकृतघ्नाय सुव्रत ।
न दातव्यं सदा गोप्यं यत्तेनैव द्विजोत्तम ॥ ३५ ॥ एतत्पैप्पलादं महाशाखं
योऽधीते श्रावयेद्विजः । स जन्ममरणेभ्यो मुक्तो भवति । यो जानीते सोऽमृ-
तत्वं च गच्छति । गर्भवासाद्विमुक्तो भवति । सुरापानात्पूतो भवति ।
स्वर्णस्तेयात्पूतो भवति । ब्रह्महत्यात्पूतो भवति । गुरुतल्पगमनात्पूतो भवति ।
स सर्वान्वेदानधीतो भवति । स सर्वान्देवान्ध्यातो भवति । स समस्त-
महापातकोपपातकात्पूतो भवति । तस्माद्विमुक्तमाश्रितो भवति । स सततं

న్ననాం పరలోకహితార్థం కర్తాదా అమనహిరణ్యేనవా నారాయణబలిం
కరిష్యామితిసంకల్ప్య ॥ తాకికాగ్నేస్తుతేన వ్యాహృతిభిస్తీస్తభిఃప్రత్యేకం
హృత్వైక్వేకైకైకసంఖ్యాముద్వహా అస్మి త్తరతతం హుత్వా బ్రాహ్మణాన
భ్యర్చ్య యథాసంస్కృతం యథాసంఖ్యంతోషముత్వా నారాయణబలం
త్వా పారతాకికం క్షయం కర్తవ్యమ్ ॥ ... ॥ ఇతి యోగోక్తానాంకర్తాదా

* వైష్ణవశాస్త్రవిధిః *

నారాయణబలిః... ॥ అథవైష్ణవశాస్త్రవిధిః... ॥ దేవలిః ॥ యాగాదా
చతుర్థాదానై ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యం శ్రాద్ధ పర్యాయైష్ణవశాస్త్రసర్వదా
మోపశాంతిదమ్ ॥ ... ॥ గౌరవః ॥ ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యం జీవన్ముక్తిమేతద్దామహే
చ ॥ తతాశ్రయవైష్ణవశాస్త్రవిధిః కర్తవ్యం సమాప్తమ్ ॥ ... ॥ పరాశరః ॥ ప్రా
యశ్చిత్తైషుదానైషు తులాదానం చాప్యైవ ॥ యాగాదావైష్ణవశాస్త్రవిధిః సత
త్కర్తవ్యం ఫలంభేత్ ॥ సర్వత్రవ్యాసకృష్ణః ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యం ॥ వైష్ణవ
ర్పితంతు యతఃకర్తవ్యదానన్త్యాగినికల్పితే ॥ ... ॥ హరిః ॥ వేదరామాయ
ణేబైశ్చరాణేభారతేతథా ॥ అదాశ్చైతథాచాలై హరిస్సర్వత్రగ్రీయ
తే ॥ ... ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ ఏకాక్షరమద్భుతం పుణ్యమద్భుతమనకశః ॥
త్రిలోకావ్యాప్యహితాత్తా భుక్త్యావశ్యభుక్త్యావశ్యః ॥ అతస్సర్వత్రవిష్ణు
రహితానికర్తాణిఫలంతి ॥ సంకల్పనంతరం సామపనానంతరించవా ॥ యః
కుర్యాదైష్ణవశాస్త్రం తదానన్త్యాగినికల్పితే ॥ జీవత్ప్రాయశ్చిత్తైషు ప్రా
యశ్చిత్తానంతరం పూర్వకాలాహుతానంతరం అమనహిరణ్యేనవాపిష్ణు
భక్తమేకం పంచాపచారైరభ్యర్చ్య విష్ణుక్రీడయా ఆమంవాహిరణ్యంవాచ
ద్యాత్ ॥ ... ॥ మనుః ॥ భోజనం శృష్టిపర్యంతమమంద్యుగంబాచరేత్ ॥ హి
రణ్యం త్రిగుణం ప్రాక్తం సర్వకర్తవ్యమనంతరం ॥ ఏకైష్ణవ్యైవైతద్భై స
ర్వాస్తువ్యంతి దేవతాః ॥ తానుశుష్టానుగాజేంద్రతత్తతకర్తవ్యంభంభవే
త్ ॥ అతఃప్రాయశ్చిత్తైషు వైష్ణవశాస్త్రవిధిః ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యమ్ ॥
నాన్యథాఫలమహోతి ॥ ... ॥ ఇతి వైష్ణవశాస్త్రవిధిః ॥ ... ॥ అథనాం

* నాందీశాస్త్రవిధిః *

దీశాస్త్రప్రకాశమాహా... ॥ దేవలిః ॥ ప్రాయశ్చిత్తైషు దానైషు వివాహవిషు
కర్తవ్యం నాందీశాస్త్రం తదా కార్యం సర్వకర్తవ్యమిదమ్ ॥ ... ॥ మరీచిః ॥
ప్రాయశ్చిత్తై వివాహదాతృలాదానాకర్తవ్యం పూర్వేద్యుర్యతదానీంవా

నాందీశ్రాద్ధంసమాచరేత్ || — || అంగి రాః || ప్రాశ్చిత్తైషుశాస్త్రాదౌతులాదా
 నాదికర్మసుమహాత్మ్యవేషునర్వేషుప్రలిప్తాసుప్రతేషుచ || వివాహాదిషుసర్వ
 త్రాందీశ్రాద్ధంసమాచరేత్ | పూర్వేద్యుర్వాతదానీంవాసుభకర్మఫలాప్త
 యే || అన్నేనామేనవారాజకహిరణ్యేనయథావిధి | ద్వాదశబ్రాహ్మణాన్స
 క్త్యాహ్యప్తేవాపియథావిధి || పితౄనుద్దిశ్యయజ్ఞేన సూపాపూపాజ్యపా
 యస్తేః | అత్రపితరః || — || గారుడపురాణే || పితాపితామహశ్చైచివ తత్రై
 వప్రపితామహః | మాతామాతామహీచైవతత్రైవ ప్రపితామహీ || మాతా
 మహాస్సపత్నీకాఃపుత్రకృత్యుభగనుప్రతాః | విశ్వేదేవాస్సత్యవసూమూర్తాస్తు
 పితరస్త్రయః || తతఃపరమమూర్తాస్సుః నాగచ్ఛంతీహకర్మసు | ద్వాదశబ్ర
 గ్గోమూర్తః | తతఃపరమమూర్తః | యేయేపితరశ్చాగ్ధేషుభాక్తారస్తేమూర్త
 సంజ్ఞాః | యేయేపితరశ్చాగ్ధేషునఘంజంతేతేఅమూర్తాః || — || తదాహగా
 లవః | పిత్రాదిపితరోమూర్తాఃత్రయస్త్వైతేసుపుణ్యదాః | తతఃపరమమూర్తా
 స్సుస్యస్మిరణాత్పాపహరిణః || — || అతస్సర్వత్రవృద్ధికర్మసునాందీశ్రా
 ద్ధంకర్తవ్యం | పాయశ్చిత్తాభివృద్ధికరమ్ || — || తదాహగాతమః || ప్రాయ
 శ్చిత్తంవివాహాదివ్రతందానంతులాభిధం | దూరయాత్రాసు సర్వాసునాందీ
 శ్రాద్ధంప్రశస్యతే || అత్రస్త్వవశ్యంకరణీయత్వాదత్రాపి నాంద్యాశ్శానంక
 ర్తవ్యమ్ || — || ఇతినాందీశ్రాద్ధవిధిః || — || అథరామలక్ష్మణప్రతిమారా

— రామలక్ష్మణప్రతిమారానవిధిః —

నవిధిమాహ || ... || వరాహపురాణే || ఇదమన్యత్ప్రవక్ష్యామిసర్వపాప
 హరంపరం | సర్వసంపత్ప్రదంవ్యాణాంపుత్రదంపుత్రకామినామ్ || ధనదంధ
 నకామానాంరాజ్యదంరాజ్యకామినామ్ | ఆపాథమానశుక్లేతుద్వాదశ్యాం
 పార్లమీదీనే || వృతిపాతేచసంకాన్తాకుర్యాద్దానమనుత్తమం | బ్రాహ్మణా
 త్ప్రియవిశాంశూద్రాణాంపుణ్యవర్ధనం || పార్లమ్యాం ప్రాతరుత్థాయస్నా
 త్వాచవ్యయథావిధి | నిత్యకర్మాశునిర్వర్త్యస్వగృహేదేవతాలయే | గోమ
 యేనవివిష్యాభరంగవల్యాద్యలంకృతిమ్ | తస్మద్ధేష్టదళంపద్మంరచయిత్వాసు
 శోభనమ్ | తత్రనిక్షిప్యధాన్యంచతుడులాన్పూర్వసంఖ్యయా | అమంతంస్థాప
 యేత్తత్రదశాష్టపలంయుతమ్ | తంమలైఃపూరయిత్వాతుతత్రప్రద్యంబిభేత్సు
 నః | వస్త్రేణవేష్టయేత్ | తాంసంస్యంతత్రదేవప్రపూజయేత్ | పలద్యయేనస్వర్ణే
 నతదర్థేనవిచక్షణః | రామంశ్యామంవిశాలాక్షంసర్వాభరణభూషితం | సింహః

సనేనమావీశ్యధ్యామే త్రంముద్రయాసహ । తేనైవస్వర్ణమానేనలక్ష్మణం
 కారయేత్తదా ॥ కృంతమఃజలంబధావకత్తేచాపద్యయంమూదా ॥ దధతంరామ
 పార్శ్వేతుస్కలంనియతేంత్రయంఏకంకృత్వభయాదేవా తీరస్సనమా
 చరేత్ ॥ నిక్షిపేత్పాత్రమధ్యేక్షుపూజయేదుపచారకైః ॥ రామరామమహాబా
 హుకౌసల్యాగర్భసంభవఃపూజామిమాంగ్యహేత్వాశుయధేష్టఫలదోభవః
 ఇతిరామపూజామంత్రః ॥ సోమిత్రేలోకసోమిత్రేసర్వపాపహరావ్యయ ॥ పా
 పంమేనకలంఛించిపుత్రందేహిసువర్చసం ॥ ఇతిలక్ష్మణపూజామంత్రః ॥ గంధపు
 ష్పక్షతైర్ధూపైద్దివ్యైర్లైపేద్యవంబనైః ॥ మహాద్వైరుపచారైశ్చపూజయి
 త్వాయధాక్రమమ్ ॥ ప్రదక్షిణమనువ్రజ్యనచస్తార ॥ సమాచరేత్ ॥ చాహ్మణా
 యసుశాంతాయపత్నిపుత్రవతేషుదా ॥ ఆభ్యర్చ్యగంధశ్చష్పద్యైః ॥ దద్యు
 ద్రామఃసలక్ష్మణంఉదజ్ఞుఖాయ ॥ ప్రాయస్వయమింద్రానసత్కుచిః ॥ వామేన
 కాంస్యసంస్పృశ్యకదంబేనాక్షతాకవహా ॥ అమంత్రసర్వపాపఘ్నంపు
 త్రప్రదమపుత్రితామ్ ॥ సర్వపాపహరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ అ
 భరామప్రతిమాదానవంత్రః ॥ అయోధ్యాభివశేవీర శ్రీరామ కరుణాసిధే
 పూర్వజన్మసముద్భూతమహాజన్మనిసంభవమ్ ॥ తత్సర్వంనాశమాయాతు
 త్వత్ప్రసాదాజ్జగద్గురో ॥ రామత్వావహమభ్యర్చ్యసర్వపాపాపశుత్తయే
 దాస్యామివిప్రవర్యాయసర్వశ్రేణోభివృద్ధయే ॥ అనయూపూజయాస్వామి ॥
 ప్రసన్నోభవమేనదా ॥ పుత్రందేహియశోదేహిరాజ్యందేహిజనార్దన ॥ అనే
 నదానమాత్రేణపాపంసంహర్తుమర్హసి ॥ సర్వపాపహరోయస్మాదతశ్శాంతిం
 తింప్రయచ్ఛమే ॥ అభలక్ష్మణప్రతిమాదానవంత్రః ॥ రామానుజజగద్భంధో
 గృహణేదంతవార్చనమ్ ॥ సర్వపాపహరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥
 తతస్సుదక్షిణాదేయావిత్రాశార్యవివర్జితం ॥ ససర్వఫలమాసాద్య పుత్రమా
 ప్నోతిసర్వదా ॥ దరిద్రోలభతేవిత్తంబ్రహ్మచారీతుకన్యకామ్ ॥ సువాసీనిపుత్ర
 కామాపుత్రమాప్నోతిసర్వదా ॥ మోక్షకామోలభేన్నోక్షంరోగిరోగాత్ప్ర
 ముచ్యతే ॥ ఆషాఢశుద్ధపౌర్ణమ్యాంశ్రేయసాకమైర్గోపిభిః ॥ దావ్యదశ్యావధ
 వారాజ్ఞకార్యమేతద్వ్రతంముదా ॥ ఇతిహేమదావారాహాక్షరామ
 లక్ష్మణప్రతిమాదానవిధిః ॥ అధాఘమర్షణవిధిమాహ ॥ దేవలి ॥ ఆత్మదేహవిశు

అఘమర్షణమ్.

ధ్యర్థంకర్తర్యమఘమర్షణమ్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనక్రత్వాహృతలాదానాదిఘర్షి

జః | వ్రతేనూచ్యాపవవిధాకర్తవ్యమఘమర్షణమ్ | పంచగంగాసురాజేంద్రన
 కుర్యాదఘమర్షణమ్ | సముద్రగాసుసర్వత్రసకుర్యాదఘమర్షణమ్ | వాఙ్మకూప
 తటాకేషుకర్తవ్యమఘమర్షణమ్ || పరాశరః || క్రత్వాదౌచతులాదానప్రా
 యశ్చిత్రేషుకర్మసు | చుడాలాదిషుసంస్పర్శేస్వదారేషుదివాగమే | యరన్నేయ
 పృథిగ్రాహేమష్టసంసర్గసంగమే | అపేయపానెసర్వత్రహ్యఘమర్షణమ్
 రితమ్ | స్తేయేతత్పేహ్యచప్రాప్తేతులాచార్యాదిసంగ్రహే | దుర్బజైస్సహసం
 భాషేత్వఘమర్షణమీరితమ్ | సంధ్యాదినిత్యకర్తాణిపరిశ్యజ్యయదావనేత్ | శా
 క్తేయూదిషుమంత్రేషుజప్యంచైవాఘమర్షణమ్ | అకార్యకర్మకర్తృశ్చపహపూ
 ర్వాదిభోజనే | స్వపాపవిశుద్ధ్యర్థమఘమర్షణమీరితమ్ | ఏకోద్దిష్టేషుక్రాద్ధే
 షుసపిండికరణాదిషు | యోభోక్తాసద్విజిగ్మకుర్యాదఘమర్షణమాదరాత్ | ప
 తాపితామహాశ్చైవతథైవప్రవీతామహః | యదాచరంతితత్పుత్రాస్తవ్య
 ధాహ్యఘమర్షణమ్ | సూతకద్వితయేభోక్తాభోక్తావైచాళకర్మణి | యజ్ఞక
 ర్మణిభోక్తాచాప్యఘమర్షణమాచరేత్ || యానియానీహానింద్యానికర్మాణిసు
 బహూనిచ | తాన్యాచరన్ సదావిప్రః సకుర్యాదఘమర్షణమ్ || అఘ
 మర్షణప్రకారమాహ || మారూంజేయః || మనసాపాపనివయం
 పూర్వజోపిసమాచరన్ | తటాకంఢీర్హికాంవాపిగత్వాశుచిరతస్త్రితః || పు
 రీషమూత్రేసుత్యజ్యశాచంకుర్యాదతస్త్రితః | ద్విరాచమ్యశుచిర్భూత్వానా
 రాయణమనుస్మరన్ || మలాపకర్షణంకృత్వాస్త్రిత్యగ్నసమాప్యచ | ప్రాయ
 శ్చిత్రీతథాన్యోవాసజుల్బ్యవిధిపూర్వకమ్ || నాభిదఘ్నుజలంగత్వాసూర్య
 స్యానిముఖశ్శుచిః | సపవిత్రోదర్శపాణిస్సాక్షాంతేమస్త్రీమచ్చరేత్ || మ
 న్నాన్వైషాద్దయేద్దర్శేద్భోగ్యైర్దహవిశుద్ధయే | పవమానస్సువర్తసః || పీఠా
 శ్చంగమిత్యుచవాకః | సర్వేషువాపిషులోకేష్యిత్యనువాకః | బ్రహ్మతేరిక్షస్వే
 త్యనువాకః | దేవస్యత్వేతిమార్జనం సమాప్యతత్ర దేవర్షిః శ్చోకతర్పయ
 త్వాద్విరాచమ్యధౌతవస్త్రంపరిధాయమానీభవేత్ | స్నానవస్త్రంసప్తీద్య
 వామప్రకౌష్ఠేగీర్ణ్యద్విరాచమ్యశుచిర్భవేదితి || — || మనుః || వస్త్రంచ
 తుర్గుణీకృత్యసూతైఃప్రీడయేత్తథా | వామప్రకౌష్ఠేగీర్ణ్యద్విరాచమ్యశు
 చిర్భవేత్ || ఇత్యఘమర్షణంకృత్వాప్రాయశ్చిత్రార్థమాగతాం పరివదం న
 త్వానారాయణమనుస్మరన్ కృతంపాపం మనసినిధాయ వుండాదికంధ్య
 త్వాపత్నీపుత్రపరివెష్టితస్తదనుమతఃపరివదంగచ్ఛేత్పాపాయశ్చిత్తీ | ఇతరిస్తు

౬౬

హేమాద్రా అఘమర్షణస్నానవిధిః.

నిత్యకర్మాదికం కృత్వాదాశబుద్ధింనాచరెత్ ॥ — ॥ ఇత్యఘమర్షణస్నానవి
ధిస్సర్వమామ్ ॥ — ॥ ****

ఇతి శ్రీహేమాద్రిసుధీవరవిరచితే చతుర్వర్గచింతామణ్యాఖ్యే
ధర్మశాస్త్రేప్రాచ్యశ్చిత్రాధ్యాయః.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ శివాయగురవేనమః.

ప్రాయశ్చిత్తప్రమాణవచనాని.

వందరమా పతింస్య త్వసర్వపాపహరంహరిమ్ । సర్వేషాంపాప
సంఘానాంప్రాయశ్చిత్తవిధేకృతే॥ అలోద్యసర్వశాస్త్రాణియథాశక్తియథా
మతి । క్రియతేసాధుబోధార్థంప్రాయశ్చిత్తస్యపద్ధతిః ॥ అతస్త్వతిప్రమా
ణ్యమాహః॥...॥మనుః॥ శ్రుతిపత్యంతి మునయః స్మరంతిచ తథాస్మృతిమ్ ।
తస్మాత్ప్రమాణముభయంప్రమాణైఃప్రమితంభువి । యోవమన్యేత తేతూభే
హేతుశాస్త్రాశ్రయద్విజః ॥ ససాధుభిర్చహిషాఃర్యోవాస్తీకోవెతనించ
కః॥...॥విష్ణుః॥ భ్రురాణంమానవోధర్మస్సాంగోవేదశ్చికిత్సకమ్ । ఆజ్ఞాసిద్ధా
నిచత్వారి నహంతవ్యాని హేతుభిః । యస్తానిహేతుభిర్త్యాత్మోస్థితమసి
మజ్జతి॥...॥ ఇతిప్రాయశ్చిత్తానామశాస్త్రీయత్వాభిధానే దోషాభిహితః
వ్యాసః॥ జ్యోతిషంవ్యవహారంచప్రాయశ్చిత్తంచిత్యకమ్ । వినాశాస్త్రేణయో
బ్రూయాత్తమాహుస్సర్వహూతకమ్॥...॥ తత్రాధికారిణమాహః॥ మనుః॥
అకుర్వన్విహితంకర్తృనిదితంచసమాచరత్ । ప్రసక్తశ్చేంద్రియార్థేషుప్రాయ
శ్చిత్తీయతేనరః॥...॥ యాజ్ఞవల్క్యః॥ విహితస్యా ననుష్ఠానాన్నిదితస్యచ
సేవనాత్ । అనిగ్రహశ్చేంద్రియాణాం నరఃపతనమృచ్ఛతి ॥ ప్రత్యవాయీ
భవతి॥ నరగ్రహణంతిలోమజాతీనామపిప్రాప్త్యర్థం । తస్మాత్తేనైకార్థ
వ్యంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ ఏవమస్మాంతరాత్మాచ లోకశ్చైవప్రసీదతి ।
ఏవం ప్రాయశ్చిత్తేకృతే । అస్మాన్తరాత్మాశుద్ధతయా ప్రసన్నో భవతి ।
లోకశ్చసంక్యవహర్తుం ప్రసీదతీత్యర్థః॥ ప్రాయశ్చిత్తాకరణే దోషమాహ
సంపత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమకుర్వాణఃపాపేషునిరతానరాః । అపశ్చిత్తాపిః
కష్టాన్మరకాన్యాంతిదారుణాత్ ॥ తామిస్సం లోహశంకుంచ మహానిరయ
శాల్తరీ । రౌరవంకుమ్భులంఘాతిమృత్తికంకాలసూత్రకమ్॥సంఘాతంలోహి
తోదంచసనిషంసంప్రపాతనమ్ । మహానరకకాకోలంసంజీవనమహాపథమ్॥
అవీచిమంధతామిస్సంకుమ్భిపాకంతత్రైవచ । అసిప్తవచంచైవతాపసంచైక
వింశకమ్॥ మహాపాతకజైర్హృదైరుపపాతకజైస్తథా । అన్వితాయాంత్యచ
తప్రాయశ్చిత్తానతాథనూః ఇతి ॥ ఏకవింశకమిత్యే తత్ప్రధాననిరకాపే

క్షయోక్తం॥ మహాపాతకశ్చైరిత్యాదిపాపమాత్రోపలక్షకమ్ । తథావపాప
తారతమ్యాత్మలతారతమ్యుదర్శితం ॥ — ॥ పుష్కధర్మోత్తరే ॥ అష్టావింశ
తికోట్సుస్సర్వోరాణీనరకానివై । మహాపాతకీనిశ్చాపిసర్వేషునరకేషుహా॥
ఆచంద్రతారకంయావత్పీడ్యంతే వివిధైర్వైధైః । ఉపపాతకీనిశ్చాన్యైవరయా
ర్ణవకోటిభు ॥ ఎకవింశతీసంఖ్యేషుపాదోనబ్రహ్మకల్పకమ్ । చతుర్థశసుపవ్యం
తేకల్పార్థంసమపాపినిః ॥ ఉపపాతకీనిశ్చాపితదర్థంయాంతిమానవాః । శేషేః
పాపైస్తదర్థచకాలక్లుప్తితియం స్మృతేతి॥ ... ॥ ఇదంప్రకాశకృతపాపఫ
లం ॥ రహసికృతపాపఫలమాహ ॥ ... ॥ పరాశరః॥ పాతకేతుసహస్రం
స్యాన్మహాతిద్విగుణంభవేత్ । ఉపపాతకేతురీయంస్యాన్నరకం వహకసంఖ
ఖ్యయేతి॥ అత్రవశఃపశ్యవిధేషుపాతకేషు ఇతరైతరతారతమ్యమూహ్యమ్॥
మహాపాతకే వహక సహస్ర ద్వయం నరకపాతః ॥ అతిపాతకేత్వద్భర్థ
సహస్రమ్ ॥ సమపాతకేసహస్రమ్ ॥ ఉపపాతకేసహస్రార్థమ్ ॥ సజ్జాతీ
కరణాదిభు అధ్యర్థశతద్వయమితి ॥ ... ॥ యత్తుపంచవిధపాపాన్యాహకా
త్యామనః । మహాపాపంచాతిపాపంతథాపాతకమేవచ । ప్రాసంగికంచాప
పాపమిత్యేవం పంచకోగణఇతి ॥ అత్రపాతకమితీసమపాపాన్యక్తాని॥ ఉప
పాతకేషు కానిచిదగమ్యాగమనాదీని అవాస్తరభేదావితక్షయా ప్రాసంగిక
మిత్యుక్తాని ॥ ... ॥ అత్రపాతకపాపనిర్వచనంభవిష్యోత్తరే॥ అగోధఃపా
తనాత్పుంసాంపాతకంఽరికీర్తితమ్ । నరకాగ్నిషుఘోరేషు పాపనాత్పాప
ముచ్యతేఇతి ॥ ... ॥ ప్రాయశ్చిత్తకర్తార్థమాహంగిరాః ॥ ప్రాయోనామ
తపఃప్రోక్తంచిత్రనిశ్చయఉచ్యతే॥ తపోనిశ్చయసంయుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం
తదుచ్యతేఇతి॥ అనుష్ఠితేనద్వాదశవాషికప్రతాదినా అవశ్యంపాపంనివర్త
తేఇతి విశ్వాసయుక్తంప్రతానుష్ఠానలక్షణంతఃప్రాయశ్చిత్తమ్॥ భావ్యకా
రస్తు ప్రాయోవినాశః చిత్రం సంధానం వినష్టస్య సంధానమితి ॥ విజ్ఞాన
యోగినా ప్రాయశ్చిత్తకర్తృః పాపక్షయార్థేనైమిత్తికే కర్మవిశేషే రూఢ
ఇత్యుక్తమ్॥ ... ॥ ఇహతావతగోయగైపద్బాహుశ్చాదవర్జనీయతయా
పాపసమ్యువాత్ప్రతినిమిత్తం ప్రాయశ్చిత్తస్యకర్తుమశక్యత్వాచ్చరీరస్యాస్థిర
త్వాత్పాపఫలానుభవే చిరకాలం ఘోరత్రానరకవేదనాయాస్సోధుమశక్య
త్వాత్పాపభీరుణాపశ్చాత్తాపినా పురుషైశ్చైకవేషయానర్వపాపాఽనోదకం
ప్రాయశ్చిత్తం సర్వధా ఆచారణీయమేవ । తత్రకాలాదర్థేమలమాసగురు

శుక్రజూఢ్యాది దోషదుష్టకాలే ప్రతిపిద్ధత్వాత్ శుద్ధకాలే ఏకాదశ్యామస్య
 స్యాంవాతిథౌ కార్యమ్ ॥ అగ్న్యాధానాదిశ్రాతౌపాసనాదిస్సార్త తులా
 పురుషాదికర్మకర్వతాదాపావనార్థమధికారసిద్ధ్యర్థంచకార్యమేవ ॥ ...
 తదుక్తం న సునా॥ శుచినాకర్మకర్తవ్యమితి॥ అంగిరసాచ॥ శ్రాతంస్సార్తంశ
 కర్తవ్యం కృత్వాపావనమాశ్శుః । జపంతపశ్చ హేమంచ దానంచార్చన
 మేవచ॥ జపఃపేదపారాయణాది॥ తపఃకృచ్ఛృణాం ద్రావణాది॥ హేమః
 కూశ్మాండాది । దానంగవాదేః ॥ అర్చనంష్ట్యాదీనామ్ ॥ స్మృతినంగహ
 కారైశ్చక్రమ్ ॥ విశోధ్యకాయంవివిధైస్తుకృచ్చైర్చిరితి । ఆతురస్యతుశు
 ద్ధకాలప్రతిత్తానైవకార్యా । ఆశౌచాదిదాషేరాత్రావపినద్యఏవకార్యం॥
 తదుక్తం చంద్రికాయాం ॥ దాసే విశేషాదార్తస్య విధినాశుద్ధతౌచ్యతే ।
 అనిత్యత్వాత్సయద్యస్తు దానహేమాదివాంచ్యతీతి॥—॥ వారాహపురాణే॥
 వ్యతీపాతౌభసంక్రాంతి స్తదైవగ్రహణంరవేః । పుణ్యకాలాస్తదాసర్వేయదా
 మృత్యురుపస్థితః॥ తదాగోభూహిరణ్యాదిదత్తమక్షయ్యతామియాత్ ॥—॥
 భవిష్యోత్తరే ॥ తత్రయేపాశనిచయాస్థూలానరకహేతవః । తేనమాసేన
 కథ్యంతేమనోబాకాకాయసాధనాః॥...॥ మనుః॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం
 సైయంగుర్వంగనాగవః । మహాపాతకాన్యాహుస్సంయోగంచైవత్రేస్స
 హేతి॥...॥ యజ్ఞపల్హ్యాః॥ బ్రహ్మహమద్యపస్తేనస్తథైవగురుతల్పకః । ఎతే
 మహాపాతకినోయశ్చత్రేస్సహసం వనేత్ ॥ ... ॥ మనుః ॥ బ్రహ్మహ
 ద్వాదశసమాఃకటింకృత్వావసేవసేత్ । భైత్యాశ్యాత్తవిశుద్ధ్యర్థంకృత్వా
 శవశిరౌధ్వజమితి ॥ ... ॥ హరితః ॥ ద్వాదశభిర్వక్షైకర్మహ
 పాతకినఃపూయంతఇతి॥ ఇదమజ్ఞానతఃకరణే॥...॥ జ్ఞానతఃకరణైర్వంగిరాః॥
 యఃకామతోమహాపాపం నరిఃకుర్యాత్తరభంచన । సతస్యశుద్ధిర్నిర్దిష్టాభృ
 గ్వగ్నిపతనాదృతఇతి ॥ ... ॥ తథాతిపాతకానిపతితసంసర్గాదీన్యా
 హం॥ వ్యాసః॥ యోయేనసంవసేద్వషణం సౌపితత్సమతామియాత్ । సతస్త్వే
 వప్రతంకుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయేఇతి॥ఏతద్వ్యాకాంతరవిషయమ్॥...॥ సుమ
 న్తుః॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం సైయంగుర్వంగనాగవః । మహాపాతకసం
 జ్ఞాని చత్వార్యైవకలాయుగేఇతి ॥ అత్రచతుర్గ్రహణాదేవకారాచ్ఛకలియు
 గ మహాపాతకిసంసర్గిణోనమహాపాతకిత్వం ॥ తస్యాపిసాక్షాన్మహాపాతకి
 త్వేతత్సంసర్గిణోపి మహాపాతకిత్వంస్యాత్ తస్యాపిసాక్షాన్మహాపాతకిసం

సర్గి త్యాత్తతఃపరమప్యేవమిత్యనవస్థాస్యాత్ । తస్మాత్కలియుగసాక్షాన్మహాపాతకి సంసర్గిణోపి నమహాపాతకిభ్యమ్ ॥...॥ తథాచా క్తంపరాశరణః ॥ కృతేతుమానవాధర్మాస్తే తాయాంగాతమస్యతు । ద్వాపరేశాంఖిలిఖితాః కలౌపారాశరాస్సృతాః ॥ త్యజేద్దేశకృతయుగ త్రైతాయాం గ్రామము త్సృజేత్ । ద్వాపరేకులమేకత్యు కర్తారంతుకతాయుగ ॥...॥ వ్యాసః ॥ కృతే సమ్మన్యపతతత్రైతాయాంస్పర్శననతు । ద్వాపరేత్వన్నమాదాయ కలౌపతతికర్మణా ॥...॥ స్మృతికామథేనా ॥ సంసర్గదోషోనై వస్యాన్మహాపాతకి నఃకలౌ ॥...॥ ఘటికానిషేధే ॥ సంసర్గదోషస్తే వాద్యైర్మహాపాతకిమరూఢిః ॥...॥ స్మృత్యర్థసారే ॥ కలియుగసంసర్గదోషానా స్తీత్యుక్తమ్ । ఎవంబహు స్మృతివచనార్థపర్యాలాచయీ పతనసంసర్గిణా దోషాభావకథనంపాతి త్యాభావపరం సంసర్గప్రాచ్యశ్చిత్తతు పాదోనద్వాదశవాషికం కార్య మేవేతి । తస్మాత్సంసర్గిణః కలియుగపిపాపమేవేతి స మ్మా క్తమ్ ॥...॥ యదు క్తంమనువా ॥ సంవత్సరేషు పతతి పతితేనహాచరణ ॥ యజనాధ్యాపనా ద్యౌరాత్యద్యౌ నశయనాననాత్ । యజనాధ్యాపనయానానానిత్యసమ్మన్యాత్సద్యఃపతతీత్యర్థః ॥ యోయేనపతితేనైషాంసంసర్గంయతిమానవః । సత స్తేచవ్రతంకుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయై ॥ ఎతద్యగాంతరవిషయం ॥...॥ మనుః ॥ బహురామకకార్యాణాం సర్వేషాంశత్రుధారిణామ్ । యద్యేకో ఘాతయేత్తత్సర్వేతేఘాతకాస్సృతాః ॥ ఉపరుంధకౌశరంహంతుంసమ ర్పయతియఃపుమా ॥ యశ్చానుగ్రాహకస్సౌపి బ్రహ్మఘాతకభ్యతే ॥...॥ విష్ణుః ॥ రాగాద్వేషాత్కృమాదాద్వాస్వతఃపరతవవవాఘాతయేద్బ్రాహ్మణంకన్యైశ్చభవేద్బ్రాహ్మణాతకః ॥ భృతకోయదీతంహన్యాశ్నోపిస్యాద్భ్రష్టా ఘాతకః । సౌపిభృతేప్రదాతాభృతకశ్చ'బహ్మఘాతకభ్యర్థః ॥ ఉపదేష్టో హ్యర్థయతావైరకశ్చేతిసత్రాధా । అరుమన్తాచువనవాతోపి ఘాతకభ్యతే ॥...॥ విష్ణుః ॥ ఆక్రుప్తస్తాశీతోవాపి ధనైర్వాప్రిప్రయోజితః । యముద్దిశ్య త్యజేత్ప్రాణాతమాహుర్భృష్కఘాతకమ్ ॥...॥ స్మృత్యన్తరే ॥ హస్తామం తౌపదేష్టాచ తథాసమ్ప్రతిపాదకః । ప్రొత్సహకస్సహాయశ్చతథామార్గా నుదేశకః ॥ ఆశ్రయశ్చ శ్రుదాతాచ భక్తదాతాచకర్మిణామ్ । ఉపేక్షకశ్చ క్తిమాంచేద్దోషవక్తానుమోదకః ॥ అకార్యకారిణాంతేషాంప్రాయశ్చిత్తం ప్రకల్పయేదీతి । ఏవంసు గాపానసువర్ణస్తైరుగుర్వంగనాగమనైః యథా

దిస్తాన్నూనత్వా తద్వ్యక్తంసహి । అశిష్యేషుసర్వప్రపాదోనంతద్వ్యక్త
తంచరేత్ ॥ ... ॥ పశ్యతసంసర్గ్యనుగ్రహాకీప్రయోజకానుయంత్యనిమిత్త
కర్తాగ్రీవాంతత్త్వమితనిష్ప్రసక్తమేగాయథాయోగంనవవాపికంష
ద్వాషికంసార్థచతుర్వాషికం త్రైవాషికంచప్రతంకస్వనీయమ్ ॥ ... ॥
అథపతనీయని ॥ యమః ॥ మాతృప్వసామాతృసభీయహితాచపితృప్వసా
మామృతానీస్వపాశ్వశూర్ణత్వాసద్యఃపతేద్ద్విజః ॥ ... ॥ గౌతమః ॥ మత్య
పిశ్యయోగిచమృంధాగస్తేన నాస్తికేంద్రిత కర్తృభ్యాసిపతితా త్యాగ్యపతిత
త్యాగినిః పతితాః పాతకసంయోజకాశ్చేతి ॥ ... ॥ బోధాయనోపి అథ
పతనీయని ॥ సముద్రయానం బ్రహ్మవ్యవ్యాపాపహరణంభూవ్యవృత్తపదనం
సర్వాపజ్యైర్వ్యవహరణం శూద్రసేవనం శూద్రాభిగమనం యశ్చ శూ
ద్రాయామభిప్రజాయతే తదపత్యంచ భవతితి ॥ స్త్రీణాంపిశేషపతనీయా
న్యాహ ॥ — ॥ యజ్ఞవల్క్యః । నీచాభిగమనంభర్తృఘాతనం గర్భనాశ
నమ్ । విశేషపతనీయని స్త్రీణామేతాన్యైర్భూషమ్ । చతస్రస్త్రిపరిత్యాగ్యా
శిష్యగాగుగుచాయా । పతిష్క్మిచ విశేషేణ జుగితోపగతాచయా ॥ జుగి
తఃప్రతిభామం గతోహీనవర్ణోవా ॥ ... ॥ బ్రహ్మహత్యాసమాన్యాహపనుః ॥
అన్యతంచ సమతా మే రాజగమిచపైశునమ్ । గురోశ్చాశికనిర్బంధస్స
మానిబ్రహ్మహత్యయా ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ యాగస్థత్ప్రియవైశ్వభౌజస్వలా
యాశ్చాంతర్వత్ప్రియ ఆత్రేయ్యాఅజ్ఞాతగర్భస్యశరణాగతస్యచ ఘాతనం
బ్రహ్మహత్యాసమానీతి ॥ ... ॥ శివశిరోత్తరే ॥ యస్తువిద్యాభిమానెన నీచో
జయతిసద్ద్విజమ్ । ఉదాసీనసథామధ్యే బ్రహ్మహాసప్రకీర్తితః ॥ పరదోష
మవిజ్ఞాయ స్పృహకర్తేజమత్తుయః । పాపియాన్విశుః క్షుద్రాసచైవంబ్రహ్మ
హాస్తృతః ॥ దేవద్విజగవాంభూమింపూర్వదత్తాంహారేతయః । ప్రణష్టా
మపికాలేన తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్ ॥ ... ॥ సురాపానసమాన్యాహ ॥
మయః ॥ బ్రహ్మజ్ఞ తావేదసిందాకౌటరాత్యంసుహృద్వదః । గర్హితానద్య
యోర్జగిస్సురాపానసమానిషడితి ॥ ... ॥ స్వగః స్తేయసమాని ॥ నిక్షేపస్యా
పహరణం సరాశ్వజతస్యచ భూమిశస్త్రమణిచాంచ స్వగః స్తేయసమం
స్తృతమ్ ॥ ... ॥ తత్రయాజ్ఞవల్క్యః ॥ స్త్రీభేదపహరణంబ్రాహ్మణక్షేత్రహ
రణం మరగాస్తేయసమం ॥ దేవబ్రాహ్మణరాజ్ఞాంతుక్షేయద్రవ్యముత్త
మమిత్యక్తత్వాదిమాని దేవబ్రాహ్మణరాజసంబధీని ॥ ... ॥ గురుతల్ప

సమాని॥ కేత స్సేకస్స వ్యయోసింహకుమారీవ్వంత్యజానుచ । సఖ్యుఃపుత్రస్యచ
 స్త్రీపుగురుతల్పసమంపదః॥ ... ॥ అంత్యజాస్తు । రజకస్యకారశ్చసహో
 బురజవచ । కైరర్తవీదగిల్లాశ్చ చర్తకారశ్చసౌభికః ॥ తతఃక సైలయం
 త్రివసూనుశ్చక్రితధాధ్యస్తే నాపితోహాకారశ్చ తవితేషోడశాంత్యజాః॥
 ... ॥ విష్ణుః ॥ మతామహమాతుల్యపపత్నీ గమనం గురు రసమానం॥
 పితృష్యసుర్తాశృవ్యసుర్గచనం శ్రోత్రీయ్యకగుహాధ్యాయమిత్ర శతృభి
 గమనమ్ స్వసుస్సఖ్యాశ్చగోత్రాయా వణోత త్తమాయాః ప్రజాజితాయా
 నిక్షిప్తాయాగమనమి॥ స్వయోనిఃభగినీ॥ సగోత్రాజ్ఞాపిస్త్రీ ॥ ... ॥ పురా
 ణసారే ॥ అభవామాతరంగశ్చైవ గశ్చైవదాకామ్ । యదిగశ్చైవగు
 దారసమమి॥ ఏవమాదీని సమపాతకాని పరిగణితాని॥ కేషాంశ్చైవ తోప
 పాతకత్యవచనం ప్రాయశ్చిత్త వికల్పార్థం । సమత్వర్థమితేషాంత్రైవ
 షికంప్రతం॥ ... ॥ ఉపపాతకాన్యాహమనుః ॥ గోవధోఽయాజ్యసంయా
 జఃపారదార్యాత్త విక్రయా ॥ గురుమాతృపితృత్యాగసాన్విత్యామిగోవ్య
 స్సతస్యచ॥ పరివీర్జితానుజేనపరివేదనమేవచ । తయోగ్దానంపకన్యాయా
 స్తయోరేవతుయాజనమ్॥కన్యాయాదూషణంచైవవార్ధవ్యంప్రతలూపనమ్
 తటాకారామదారాణామపశ్యన్యచవిక్రయః ॥ వ్రాత్యతాదాన్వపత్యాగో
 భృత్యాధ్యాపనమేవచ । భృతాచ్యాధ్యయనాదానమపన్యానాంచవిక్రయః॥
 సర్వాకరేష్వధీకారో మహాయంత్రప్రవర్తనంహింసావధీరాంస్త్యాజీవాభి
 చారోమూలకర్తవ్యచ ॥ ఇన్ధవార్థమశుషాగ్దాన్ద్రుమాణామపపాతనమ్
 ఆత్మార్థంక్రియాన మ్భౌనిందితాన్నాదనంతథా॥ అనాపితాగ్నితాస్త్రేయ
 వృణానామనక్రియా । అస్మాస్మాధి గమనం కౌశీల్యస్యచ క్రియా॥
 ధాన్యకుశ్యపశుస్త్రేయం మద్యపస్త్రీనిషేవణమ్ । స్త్రీసూద్రవిభవప్రతవధో
 నాస్తిక్లంహోపపాతకమ్॥ ... ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ అవణవిక్రయావధజేవన
 హింసాన్యంత్రవిధాన శూద్రపేష్టహీనశక్య హీనయోనిషేవణానాశ్ర
 మవాసపరాన్న పరిశుష్టతా సర్వాకరాధికారా సమక్రిహణదీని ॥ ... ॥
 విష్ణుః ॥ అనృతవచనంసముతగర్తై రాజగామిపైశున్యం గురోశ్చౌచీకనిర్జన్యః
 అభత్యౌణాంచభక్షణమిత్యాదీని ॥ ... ॥ శంఖఃభితా॥ కృతఃకూటవ్యవ
 హరబ్రాహ్మణవృత్తిఃకుమిధ్యాభిశంపత్నీ త్యాగీత్యాది ॥ — ॥ వరాహ
 పురాణే ॥ భూమిహ పజ్జిరభేదక ఇతి పజ్జిర భేద చరణే వోషాధ్యం

ప్రతిపాదితంవిద్వద్భ్యుక్తాణిపక్షిభేదాచరణవిషయమ్॥ అన్యధాపక్షిభేదాచరణదోషస్య ప్రక్షిణికత్వాత్ ॥ ... ॥ స్మృత్యంతరే ॥ విధవాదేవదాసీవేశ్య వర్ధకిదాసీ గమనాదీన్యపపాతకానీతి ॥ సజ్రాతీకరణాన్యాహ॥ ... ॥ మనుః॥ ఖరాశ్వోష్ట్రస్య గభానామజావికవధస్తథా । సంకలీకరణం జ్ఞేయంమీనామీమహిషస్యచ ॥ మలీనీకరణాని ॥ మనుః॥—॥ క్రిమికీటవయోహత్యామద్యానుగతభోజనమ్॥ ఫలైధఃకుసుమస్తేయమదైర్యంచమలవహం॥ గోధాదిహననంచ॥—॥ అపాత్రీకరణాని ॥ మనుః ॥ నిందితేభ్యోధనాదానం వాణిజ్యంశూద్రసేవనం । అపాత్రీకరణంజ్ఞేయమసభ్యస్యచ భావణం॥—॥ జాతిభ్రంశకరాణి॥ మనుః ॥ బ్రాహ్మణస్యరుజిక్యత్వాఘ్రాక్షిరఘ్నేయమద్యయోః । జైహ్యంపుంసీవమైధుస్యం జాతిభ్రంశకరంస్మృతం ॥ పశుగమనమయోనాసీషేచనంచ॥ అవశిష్టంసర్వంప్రక్షీర్ణకశబ్దవాచ్యం॥—॥ తథాచవిష్ణుః॥ యదనుక్తం తత్ప్రక్షీర్ణకమితి ॥ ఏవం మూలవచనబోధితాని ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తభూతాని పాపాని నవవిధాని । మహాపాతకాన్యతిపాతకాని సమపాతకాన్యపపాతకాని సంకలీకరణాని మలీనీకరణాని అపాత్రీకరణాని జాతిభ్రంశకరాణి ప్రక్షీర్ణకానీతి॥ — ॥ యథాహః॥ ॥ పురుషస్యకామక్రోధలోభాభ్యాం రిప్రత్రయం సుఖౌరంభవతి । తేనాయమాక్రాంతోమహాపాతకాతిపాతకసమపాతకోపపాతకేషు ప్రవర్తతే । సంక్షీర్ణకరణేషు మలీనీకరణేషు అపాత్రీకరణేషు జాతిభ్రంశకరణేషు ప్రక్షీర్ణకరణేషుచేతి॥ తాని చపాపాని ప్రత్యేకంద్వివిధాని రహసికృతాని ప్రకాశకృతానిచేతి॥ యత్పాపంకర్తృవ్యతిరక్తేనకేచిదపి నజ్ఞాతం తద్రహస్యం ॥ తస్య ప్రాయశ్చిత్తమపి రహస్యేవ కర్తవ్యం॥ తథాచయషహరీతౌ । రహస్యే రహస్యం ప్రకాశేప్రకాశమితి॥ రహస్యత్వాదేవ నాస్తిపరిషదనువత్యపేక్షా॥ తదాహతుర్బ్రహ్మస్మతియాజ్ఞపలౌక్యా॥ —॥ విఖ్యాతదోషఃకుక్షీతపర్వదోనుమతంనైతం । అనభిఖ్యాతదోషస్తు రహస్యప్రతమాచరేతి ॥ నన పరిషదంవినా ప్రతజ్ఞానాభావఇతిశంకాం శాస్త్రజ్ఞస్య స్వతస్త్వజ్ఞానసమ్భవాత్ । ఇతి రేణౌపిబుద్ధిమతా విద్వద్గోష్ఠ్యాం కేన చిద్వ్యాజేనా వగస్తుం శక్యత్వాత్॥ రహస్యపాపం స్వల్పేనాపి జపాదినా నివర్తతే ॥ అతఏవ ప్రాజాపత్యాదివ్రతానాం జపాదీనాంచ వ్యవస్థామాహ॥—॥ మనుః॥ ఏతద్ద్విజాతయశ్శోభాప్రతైరావిష్కృతై నసః । ఆనోషకృత పాపాన్ముమన్తైర్హోమైశ్చ

శోధయేదీతి॥ ప్రకాశకృతానాంతు పరిషదనుమత్యా ప్రాయశ్చిత్తంకార్యం
విఖ్యాతదోషఃకుర్వీతపక్షదోసుమతేప్రతమిత్త్యుక్తబృహస్పతియాజ్ఞావలగ్న
వచనాత్ ॥ — ॥ పరాశరః॥ వేదవేదాంగవిషయాం ధర్మశాస్త్రం విజాన
తాం॥ స్వకర్తరతవిప్రాణాం స్వకంపాపం నివేదయేదీతి॥ — ॥ మనుః॥ ఖ్యా
పనేనానుతాపేన తపసాధ్యయనేనచ । పాపకృత్త్యజ్యతే పాపాత్తథాదా
నేనచాపది॥ యథాయథాసరోఽధర్మం స్వయంకృత్వానుభావతే । తథా
తథాత్వచేవాహిస్తేనాధర్మేణముచ్యతే ॥ యథాయథామనస్తస్య దుష్కృ
తంకర్మనిదతి॥ తథాతథాశరీరంహితేనాధర్మేణముచ్యతేఇతి॥ ...॥ పరిష
త్సమమాహ ॥ మనుః ॥ దశావరావాపరిషత్తత్ర ధర్మప్రకల్పయేత్ ॥
త్ర్యవరావాపి వృత్తస్థాతం ధర్మం నవిచాలయేత్ ॥ త్రైవిద్యోహేతుకస్త
ర్హితైరుక్తోధర్మపాతకః । త్రయశ్చాత్రమణఃపూర్వే పక్షదేవా దశావ
రా॥ ఋగ్వేదవిద్యజుర్విష్ణు సామవేద విదేవచ । త్ర్యవరాపరిషద్దేయాధర్మ
సంశయిర్లయే ॥ ఏకోపివేదవిధర్మం యంవ్యవస్యే ద్విచక్షణః । నవిజ్ఞేయః
పరోధర్మోవాజ్ఞానాంగదితోఽయతైరితి॥ — ॥ యాజ్ఞావల్క్యః ॥ చత్వారో
వేదధర్మజ్ఞాపక్షః త్రైవిద్యమేవవా । సామ్రాతేయంసధర్మస్సాన్యదేకోవా
ధ్యాత్తేవిత్తమితి॥ ...॥ పరాశరః॥ చత్వారోవాత్రయోవాపియంబూయూ
ర్వేదపారగాః । సధర్మిణివిజ్ఞేయో నేతరైస్తుసహస్రశః ॥ చత్వారోవా
త్రయోవాపి వేదవంతోఽగ్నిహోత్రీణః । బ్రాహ్మణానాంసమర్థాయే పరిష
త్సాధిభీయతే ॥ అనాహితాగ్నయోయేన్యేవేదాంగపారగాః ॥ పంచ
త్రయోవాధర్మజ్ఞాపరిషత్సాక్షీర్హితా ॥ మునీనామాశ్శ్రవిద్యానాం ద్విజా
నాం యజ్ఞయాజినాం । వేదప్రతేషు స్నాతానా మేకోపి పరిషద్భవేత్ ॥
ప్రమాణమార్గంమార్గతోయేధర్మంప్రవచంతివై । తేషాముద్విజతేపాపం
సద్భూతగుణవాదినాం ॥ యథాశ్శ్రుతిస్థితంతోయంమారుతారేణశుష్యతి॥
ఏవంపరిషదాదేశాత్తత్రసశ్యతిదుష్కృతం ॥ నైవగచ్ఛతికర్తారంనైవగచ్ఛతి
పక్షదం । మారుతారాది సంయోగాత్పాపం నశ్యతితోయవత్ ॥ అమే
ధ్యానితుసర్వాణిప్రక్షిప్యంతేయథోదకే ॥ తథైవకించ్చిషంసర్వం ప్రక్షిపేచ్ఛ
ద్విజానతా॥ యేవంతివైజావేదంపంచయజ్ఞరతాశ్చయే॥ త్రైలోక్యంతార
యంత్యేతే వంచేంద్రియరతాఅపి ॥ ధర్మశాస్త్రరథారూథా వేదఖడ్గధరా
ద్విజాః । క్షీడాధమపియద్భూయస్సధర్మఃపరమస్సృతః ॥ కాతుర్వేద్యో

వికల్పిత అంగవిధర్మపాతకః । వృద్ధాశ్చాశ్రమిణోముఖ్యా పషణ్డేషాదశా
 వరోతి ॥ చతుర్థాంవేదానాం పారగశ్చతుర్వైద్యః । వికల్పాదిస్వరూప
 ముక్తమంగిరసా ॥ ... ॥ ధర్మస్యపషణ్డతైచైవ ప్రాయశ్చిత్తక్రమస్యచ । త్ర
 యాణాంఋషిప్రమాణజ్ఞస్సవికల్పభవేద్ద్విజః ॥ శబ్దభందసేకత్వేచశేత్రాయాం
 చ సునిశ్చితః । జ్యోతిషాంగణితేచైవ సనైరక్షాంగ విద్యతే ॥ వేదవిద్యా
 త్రతస్మాతః కులశీలసమన్వితః । అనేకధర్మశాస్త్రజ్ఞః పత్యతేధర్మపారకః ॥
 బ్రహ్మచర్యాశ్రమాదుర్ధ్వంవిప్రోయంవృద్ధఉత్తతేషతి । చాతుర్వైద్యత్వా
 ద్యుక్త విశేషణ విశిష్టా గార్హస్థ్యాశ్రమవర్తిన్ దశసంఖ్యాకాః పరిషచ్ఛబ్ద
 వాచ్యాః ॥ యేచత్వారోవాత్రయోవాపీత్యాదిపత్యాః పూర్వముక్తాస్తేనర్వ
 మహాపాపేభ్యోగ్యాచీపవిషయాః ॥ యుగాస్తరవిషయావా ॥ ... ॥ యథా
 హజేవలః ॥ పాపానాంతారతప్యేన విప్రాణాంగురులాఘవం । ఏకోనార్హతి
 తతఃపర్తమనూచానోప్యనుగ్రహం ॥ సుశాంతానాంచవిదుషాం కలౌసజ్ఞః
 ప్రశస్యతే । ధర్మజ్ఞాబహవోవిప్రాఃకర్తువర్తంత్యనుగ్రహం ॥ స్నేహోద్వా
 యదికాలోభాద్భయోదజ్ఞానతోపివా । కుర్వంత్యనుగ్రహంయేతతత్త్వాపః
 తేషుకచ్ఛతి । దుర్బలైనుగ్రహాఃకార్యస్తథైవశిశువృద్ధయోః ॥ అతోన్యధాభవే
 ద్దోషస్తస్మాత్సానుగ్రహీభవేత్ ॥ ... ॥ యత్తాక్రమంగిరసా ॥ పాతకేషుశతం
 పషణ్డత్యహస్రౌమహరాదిషు । ఉపపాతకేషుపంచాశత్స్వల్పే స్వల్పంతథా
 భవేషితి ॥ తదభ్యాసవిషయం ॥ ... ॥ అంగిరాః ॥ ఆర్తానాంమార్గమాణానాం
 ప్రాయశ్చిత్తనియేత్విజాః । జానంతోనప్రయచ్ఛంతేతేషాంసమభాగినః ॥
 తస్మాదార్తంసమాసాద్య బ్రాహ్మణంతువిశేషతః । జానద్భిర్ధర్మపంధానం
 నభావ్యంశుపరాజ్ఞుభైః ॥ అర్థితైరనాహూతైరపృష్టైశ్చైవసంసది । ప్రా
 యశ్చిత్తంన వాతవ్యంజానద్భిరపిసన్వధా ॥ యత్పుణ్యముద్భవతేవిపీమ్రయ
 మాణేజగదిషు । తత్పుణ్యతారితేషాపాత్ప్రాయశ్చిత్తైస్తుమానవే ॥ ప్రా
 యశ్చిత్తవిధానైనమహాత్మాన్తోచయెన్నరం । ఇహముత్రసుఖవిరూపిణిద్వా
 నాయుర్యశోబలమితి ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ కర్తారండేశకలౌచప్రమాణంకారణం
 క్రియాం । అచిత్త్యచబలంచైవప్రాయశ్చిత్తంవైద్యుర్ధః । కిరీటలమాయశ్చ
 వయఃకాలంచకర్తవ । పరిత్యగ్గవిద్యున్యాయప్రాయశ్చిత్తంకల్పయేత్ ॥
 ఉదైకాదశవర్షస్యపంచవమాత్యురస్యచ । ప్రాయశ్చిత్తంచరచ్చాత్రాపి
 తావాన్యస్సుహృద్భిః ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ అశీత్యత్తరవృద్ధాః ॥ ... ॥ లావాప్రాయః

డకః॥ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హం శ్రీయోవాగ్ధృతవచః॥ నామధారకవిప్రా
 కాంపరిషత్త్వంనాస్తీత్యహం॥...॥పరాశరః॥ అతఃకర్తవ్యంతుమేవిప్రాఃకే
 వలంనామధారకాః॥ పరిషత్త్వంనతేష్వస్తి సహస్రగుణితేష్వపి॥ అతఃపర్తి
 తగుణవద్భూత్వాజ్ఞేహ్యఃకర్తవ్యంతద్వ్యతిక్రమగరహితాశ్చయః॥
 సవసాసావిత్త్యాశ్చైవగాయత్ర్యాస్సన్ధ్యోపాస్త్యోపకార్యయోః॥ అజ్ఞానా
 శ్చృషికత్తాగోబ్రాహ్మణానామధారకాః॥ యథాకాశ్యమయోహస్తీయథా
 చర్మమయోష్యుః॥ బ్రాహ్మణోహ్యంధీయనస్త్రయస్తేనామధారకాః॥ ప్రా
 గుశ్చిత్తంప్రయచ్ఛంతుమిచ్ఛానానధారకాః॥ తేష్వజాపాపకర్తానస్సమ
 వాసరకంయయః॥ యయః-యంతేత్యర్థః॥ సవస॥ అనతానామవంత్రా
 కాంజాతీమాశ్రోషవిరాం॥ సహస్రకస్సతానాంపరిషత్త్వంనవిద్ధ్యతే॥
 అద్యదంతితమోమూఢామూఢాధర్మమసిద్ధిదాతత్వసంశతధామాత్వా
 తద్వక్త్రానసగన్యసి॥ అజ్ఞాత్వాధర్మశాస్త్రోప్రాయశ్చిత్తవచాతయః॥
 ప్రాయశ్చిత్తభజేహ్యుః॥ కింమంపరిషత్త్వేన॥ అపరాధర్మశాస్త్రోప్రాయ
 శ్చిత్తంధీమతేనతతశ్చన్ధిమపేక్షిప్రాయశ్చిత్తైవతేషిః॥ రాజ్ఞశ్చ
 నమతేస్థిత్యాప్రాయశ్చిత్తంవిద్ధిశతే॥ స్వయమేవతకర్తవ్యంకర్తవ్యాస్స
 ల్పాప్యం॥...॥ప్రాయశ్చిత్తవిధానఫలమాహ॥ప్రాయశ్చిత్తానదాదద్యా
 నేవత్యానుతరాప్రతిః॥ అశ్చక్యచ్ఛ్రంతుశ్చత్వాజపేద్యైవేదమాతరమితి॥
 నైరస్యవైష్ణవసృవాతయతస్యభూతస్థిత్యానిర్దేష్టవ్యం॥ ఏతత్సుబ్యతీర్థా
 నేదుపలక్షణం॥ దేవాలయేనదీరేణుచానకేనభాస్థలే॥ ఉపనిషత్సంధా
 శాస్త్రంప్రాయశ్చిత్తంవిద్ధిశేదీస్సృతే॥ ఎవంప్రాయశ్చిత్తంధిశ్చానం
 తరంసర్వేష్టాకస్సప్యేన్యాత్తశ్చధర్మస్తంతతత్త్వాయశ్చిత్రానుసారేణకిం
 చిత్కృచ్ఛ్రంచరిత్యానస్తంవేదమాతరంగాయత్రీంయథాశక్తిజపేయః॥
 ...॥అగ్రరాః॥ ఉపస్థానంనతాశశశ్చగ్యాశ్చద్విప్రకాశనమ్॥ ప్రాయశ్చిత్తం
 చతుష్పాదంహితేధర్మకర్తృభిః॥...॥పరాశరః॥నశేలంబాగ్యతస్మాన్
 త్వత్కర్తృశాసాన్మహాహిః॥ శ్రీయోవాఃశైశ్శోవాపర్వదంహ్యప
 తివతి॥ ఉపస్థాయతతస్ససూరికాకర్తవ్యః॥ గాత్రేశ్చశిరసా
 దైవనచి॥ చక్షురీదేవే॥ పాపంప్రఖ్యాపయేత్వాపీదత్యాధేయంతధాన్య
 మం॥ శ్రోత్రేనూర్మహాపాపేదత్యాప్రఖ్యాపయేత్పరః॥ ద్విగుణేనతతదప్యే
 ద్విగుణాదక్షిణాభవేత్॥ యవద్భూతంతుకర్తవ్యందక్షిణాతావతీభవేత్॥

విత్తశాత్యంనకుర్వీత సత్తద్రవ్యేఽఫలప్రదం । విజ్ఞాప్యపాపంసభ్యానాంకించి
 ద్దత్వాప్రతంబరేదితి॥...॥ దేవతః॥ గంధాక్షతాః పంచగవ్యంతామృతాని
 కుశాన్యపి । బ్రాహ్మణాన్వేదనమ్పన్నా నాశయిత్వానదీతటమ్॥ గత్వాసందై
 స్సమాలోచ్య బంధుభిస్సహపార్థివ । తైరనుజ్ఞామవాప్యాశు ప్రణిపత్యయ
 ధాక్రమమ్॥ మలాపకర్షణంకృత్వానిత్యకర్షణమాశ్రయ । పుండ్రాదికంతతో
 భృత్వాదర్శపాణిర్జితేంద్రియః॥ చతుర్వింశతివిప్రావా వేదశాస్త్రపరిషక్య
 తాః । అష్టాదశద్వాదశవాపర్షదధేయోజయేత్ । స్నానయ్యత్వాతతస్స
 మ్యక్ష్వర్ణదంబిధిపూర్వం । ఉపవేశ్యశుచాదేశే తదగ్రేప్రాజ్ఞుఖిన్నచిః॥ ఉప
 విశ్యశుచౌసమ్యక్ప్రాణాయామత్రయంచరేత్ । పుణ్యాహవాచనంకుర్యా
 తైవతోయేచమార్జయేత్॥ నాన్యాహ్వనంతతఃకుర్యాతేచిడిచ్చుంకపార్థివ ।
 ప్రాణానాయమ్యవిధివ దైశకాలాచకీర్తయేత్॥ ప్రాయశ్చిత్తమహంకుర్యాం
 భగ్నశాస్త్రాగ్రసారతః । ఇతిసంకల్ప్యవిధినర్థస్థప్రస్థాక్షతైర్దుదా॥ అభ్య
 ర్చ్యపర్ణదంసమ్యక్పూరాయణమనుస్మరణ । పరిషద్దక్షిణాంబద్ధాన్వవస్త్రే
 ణాక్షతైస్సహ॥ సమస్తసమ్మదిత్యాదివాక్యంపౌరాణికంవరణ । ఊపరిక్ర
 మ్యయత్నేనపథమ్యోధాయదండచత్ । తదగ్రేదక్షిణాంస్థాప్యతతోవిజ్ఞాప
 యేత్సుధీః । యేషేసంభావితాదోషాస్తస్మిరాసార్థనిషక్రూతిమ్॥ కరిష్యఇతి
 విజ్ఞాప్యతత్సభాసన్నిధావశేత్ । సభాపితాంతుసజ్జల్య తేనవిజ్ఞాపితం
 వచః॥ శ్రుత్వావిప్రాకసప్రపంచత్రిచ్ఛాపివిదుషోముదా । పూర్వోక్తదక్షి
 ణాందత్వాప్రేక్షయేదనువాదశం॥ ప్రేక్షయంక్ష్యతితానుక్తాన్వస్త్రేస్నారాయ
 ణంవిభుం । తేస్యేకంవిదుషంశాస్త్రమనువాదార్థమాదరాత్॥ దక్షిణాంబరళ
 శోదత్వాప్రేక్షయేయర్చివజోత్తమాః । సోవిస్నాత్వాదర్శపాణిక్రూరమ
 నుబోధయేత్॥ తద్గోత్రనామనక్షత్రమనూచ్ఛాగ్రోపచేశయేత్ । తత్సర్వమ
 నువాదాత్సశ్రుత్వాశక్యంసమాచరేత్॥ పీఠంబద్ధాన్నరూపేణప్రాయశ్చి
 త్తంవిశాధనం । ప్రాచ్యాంగవపనంకృత్వాదంతధావసపూర్వకం॥ దశస్నానా
 నికృత్వాదాతత్తనస్త్రైఃపుంధక్ష్పథక్ । కృత్వాప్రాచ్యాంగదానంశాలా
 హేమమంతతఃపరం॥ నాన్దీత్రాద్ధంవైష్ణవాఖ్యంపంచగవ్యమనంతరం । శాలా
 హేమమఃపునఃకార్యఉత్తరాఖ్యోవిచక్షణైః॥ నాన్దీత్రాద్ధంవైష్ణవాఖ్యమదీ
 చ్యాంగంసమాచరేత్ । పునర్గోదానకృతకర్తాదశదానమనుక్రమేత్॥ భూరి
 దానంతతఃకృత్వా బ్రాహ్మణానోఽభయేత్సుధీః । ఏవంకుర్యాద్దివ్యజోయస్స
 సర్వసాపాక్ష్యముచ్యతే॥ ఇతిమూలపచనాని.

ఆదాత్మాష్టీంసచేలస్నానం । వృణ్యాశావాచనం । తతోషహాసంక
 ల్పః । మృత్తికాస్నానమ్ । పరిషదుపస్థానమ్ । పరిషదోసుయోగః । కతుఃస్స
 భాంప్రతివిక్షాపనమ్ । శుభాయాం విజ్ఞాపితపాపానాం శుద్ధకవాచన పూ
 ర్వకం ప్రాయశ్చిత్తనిరూపణమ్ । పరిషన్నియోగేషవిధాయకవరణమ్ । విధా
 యకంప్రతీ పరిషద్వచనమ్ । పరిషద్విధాయకనియోగేవానువాదకవరణమ్ ।
 తతోనువాదకం ప్రతివిధాయకవచనమ్ । కర్తృప్రత్యనువాదకవాక్యమ్ ।
 అనువాదకోక్తార్థే పరిషద్విధాయకానుమోదనమ్ । కర్తృతత్యాభ్యుపగ
 మః । వ్రతశంకల్పః । వపవదిధిః । స్నానమ్ । దస్తధావనమ్ । దశవిధస్నానాని
 నాస్తిశ్రాద్ధమ్ । వైష్ణవశ్రాద్ధమ్ । ప్రాచ్యాంగగోదానమ్ । పూర్వశాలాగ్ని
 హోమః । పంచగవ్యహోమః । పంచగవ్యప్రాశనమ్ । వ్రతగ్రహణమ్ । కృ
 చ్చాచారణమ్ । ఉదీచ్యాంగగోదానమ్ । ఉదీచ్యాంగశాలాగ్నిహోమః । నా
 స్తిశ్రాద్ధమ్ । వైష్ణవశ్రాద్ధమ్ । దశదానాని । నిరీక్షితాభ్యుదానమ్ । శ్రీమూర్తికా
 దానం । భూరిదానం । బ్రాహ్మణభోజనం । ఆర్యదగ్రహణం । బ్రహ్మర్షి
 ఇత్యనుక్రమః ॥ తత్ప్రకారంక్రమేణోచ్యతే ॥ తత్రాబ్జసాధాబ్జత్య్రబ్జ
 షడబ్జ వద్భుజిత షడబ్దాది వ్యవస్థా ప్రాజాపత్యకృచ్చ ప్రత్యామ్నయాశ్చ
 పూర్వముక్తాః । తత్రత్రింశతకృచ్చౌబ్జం । పంచచత్వారింశతకృచ్చౌ
 సాధాబ్జంనవతికృచ్చౌబ్జత్య్రబ్జం । అశీఘ్యత్తరశతకృచ్చౌషడబ్దం । అశీ
 త్యుత్తరశతకృచ్చౌషడబ్దం । షష్ఠ్యంతప్రాజాపత్యమితిపర్యా
 యకృచ్చౌగ్రవాదయస్తస్మిమగ్నఃపరిజత సమగ్రదర్శతత్పాదాయఃప్ర
 త్నామ్నయః ॥ తత్రసామగ్రీపరికల్పనం । ఫలతాంబూలంసంభ్రష్ట
 ధూపదీపాః । పంచగవ్యాని వృద్ధస్త్రగోమయదూర్వాతిలాః । సమిధర్పాః
 హోమామార్గంఘృతం । పరిషద్దక్షిణాది । పూర్వోత్తరాంగగోదాన నాస్తి
 శ్రాద్ధ వైష్ణవశ్రాద్ధ దశదాన నిరీక్షితాభ్యుదాన శ్రీమూర్తికాదానభూరిదాన
 బ్రాహ్మణభోజనోపయోగి ద్రవ్యాణితి ॥

అథప్రయోగః ॥ ప్రాయశ్చిత్తీప్రాతస్సన్నితావ నిత్యకర్త నిర్వర్త
 ప్రాయశ్చిత్తీపయోగి ద్రవ్యజాతం పరికల్ప్య స్నానద్రవ్యాణ్యాయ బ్రా
 హ్మణానామాయ దేవాలయేనదీంశి ఉచోజకే । బ్రాహ్మణసభాయావా

ఉపవేశ్య మహాపాపే తిస్రోధేనుర్వృషభంచ సమర్వ్య దశద్వారశాటికా
 బ్రాహ్మణాం ఉపపాతకేషు ఏకాంధేనుం వృక్షభుచ దత్వా త్రివతురాది
 బ్రాహ్మణాం పరిషత్వైరియోజ్యగన్ధపుష్పాత్ తాదిభిరభ్యర్చ్యస్నానయేత్ |
 స్వయంకర్తుమశక్తశ్చైత పరిషత్స్నేహౌ స్వప్రాచీన్చిత్రకలాపవిధాన
 వివక్షణమముకశర్తాణామూచార్యం తస్వింషజేఞ్చి కారయితారం పృత్వా
 బ్రాహ్మణైః పుణ్యోహంవాచయిత్వాప్రిప్రాణానాయశ్య దేశకాలౌ సంకీ
 ర్త్యఅముకగోత్రస్యాముకనక్షత్రే ముకరాశాజాతస్యాముకశాఖాధ్యాయ
 నోముక నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్ఞన్త ప్రభుత్వే తత్తణుపశ్యంతం
 సమ్భావిత సమస్తపాప నిరాసార్థం నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థ
 మిష్టదేవతా ప్రీత్యర్థంచ సర్వప్రాచీన్చిత్రం కరిష్యమాణః మదీయం పాప
 జాతం పరిషవగ్రో నివేదయితుమాణః తద్యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం మలావకర్షణ
 స్నానమహంకరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య సచేలంతూష్ణీం స్నాత్వా పుండ్రాదికం
 ధృశ్యశక్తశ్చేదార్ద్రాంసా సుభాంశికంగత్వా మహాసంకల్ప ముక్త్యా
 ఏకంశుజేత్యాదిశుభంధౌ అముకగోత్రస్యాముకనక్షత్రే ముకరాశా జాత
 స్యాముకశాఖాధ్యాయనోముక నామధేయమమజన్మాభ్యాసాజ్ఞన్త ప్రభు
 త్వేతత్తణుపశ్యంతం మధ్యవర్తికాలే ఇహజన్మని జన్మాన్తరేషుచ బాల్య
 కొమార యౌవన వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు కామక్రోధ
 లోభమోహ మదమాత్సరైః మనోవాకాయ కర్మభిః త్వక్పత్నుశ్చోష్ణోత్ర
 జిహ్వఘ్రాణై ర్వాక్పాణిపాద పాయూపధైః సమ్భావితానాం ప్రకాశ
 కృత బ్రహ్మహత్యాసుగాపాన స్వర్ణస్త్రేయ శుద్ధింగనాగవనరూప మహా
 పాతకచక్షుష్టయ వ్యోరిక్తానాం అదిష్ట మహాపాతక రూపాత్మ కాతిదిష్ట
 మహాపాతక వ్రతాత్మ కాతిదేశికాతి పాతకానాం వహాపాతకసమరూప
 పాతకానాముపపాతకానాం సంకల్పరథాచాం మనీసికరణానామ పాత్ర
 కరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం ప్రక్షీర్ణకానాం రిచాసికృత మహాపాత
 కాదిప్రక్షీర్ణకాంతాచాం అజ్ఞానతస్సృత్యతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం
 జ్ఞానతస్సృత్యతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తాచాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చైశ్యం
 తాభ్యస్తానాం నిరస్తరాభ్యస్తాచాం శిరకాలాభ్యస్తానాం సవపిధానాం
 బహునాచాం పాపానాం మధ్యే మయాకృతాచాం సర్వేషాం పాపానాం
 నిరాసార్థ మిష్టదేవతాప్రీత్యర్థం నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థంచ

పరిషదుపస్థాన పూర్వకం పరిషదుపదిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్త
 మార్గే శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాహం కరిష్యే ఇతి సంకల్పయేత్ ।
 పుత్రాదిః ప్రతినిధిశ్చేత్ మమ పిత్రాదర్జన్యాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యాది వ
 దేత్ । శ్రాతస్మార్తాధానాంగేకుప్రాయశ్చిత్తై నిరాసార్థమిత్యంతే అగ్నిపరి
 చరణే అధికారార్థం అగ్నివిచ్ఛేదనోష్కరసార్థంచ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే
 ఇతి వదేత్ । తత్తదేకపాపేతు మయాకృతస్యాముకవధస్యాముకభటుస్యా
 ముకాగమ్యగమనస్యవా ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ఇతి ప్రాకర్యమేవ తత్త
 న్నిర్దిశేత్ । నతు జన్మాభ్యాసాదీత్యాదికం వదేత్ । తతః తత్ప్రాయశ్చిత్తాశ్చ
 త్వేన మృత్తికాస్నానమహం కరిష్యే ఇతి సజుల్ప్య మృత్తికాస్నానం విధి
 వద్విధాయాప ఉపస్మృత్యశక్తశ్చేదార్థవాసా స్సఖాంగత్వా గర్భవృషా
 త్తైరభ్యర్చ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థముద్దిష్ట దేయద్రవ్యవతుర్మాలంబం చేలాంబలేన
 బద్ధావ్రుషామృతపాణిస్సృజే ॥ నమస్సకలకల్యాణదాయినైః బ్రహ్మరూపిణైః సద
 సేనర్వపూజ్యాయ దుష్కృతారణ్యవహ్నయే ॥ సమస్తసర్వవిత్తాశ్చిత్తా
 ణికమస్త్రీమచ్చరే ॥ పరిషదంక్రీడదక్షిణీకృత్య నమోమహద్భ్యః నమస్స
 దస ఇత్యాది శ్రాతమస్త్రీమచ్చరే ॥ దండవత్ప్రణమ్యోత్తాయాఽబ్జంబద్ధాః ॥
 సర్వధర్మవివేక్తారోగోష్ఠాః స్సకలాన్విజాః । మమ దేహస్య సంశుద్ధిం కర్వంతు
 ద్విజసత్రుహః ॥ మయాకృతం మహాఘోరం జ్ఞాత్వా జ్ఞాత్వాచ కేల్విషం ప్ర
 సాదఃక్రీయతాం మహ్యం శుభానుజ్ఞాం ప్రయచ్ఛత ॥ పూజ్యైః కృతపవిత్రో
 హంభ వేయం ద్విజసత్రుమైః ॥ అనుగృహ్యంతు మాం దీపంభవనోధర్మ విత్త్రుహః ।
 ఇహ సమాప్త్యర్థ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థం పరికల్పితద్రవ్యమధ్య చతుర్థాంశం పరిషద
 ష్టిణా త్వేన నిదధ్యాత్ ॥ తతః పరిషద్వాక్యం ॥ కింతే కార్యం కిమర్థం వాక్యస్యా
 స్మృగయసేద్విజ । అద్రవోబ్రూహి స త్వేన సర్వం హి పరమాగతి ॥ స త్వే
 న ద్యోతతే సూర్యస్స త్వేన ద్యోతతే శశీ । స త్వేన ద్యోతతే వహ్నిః స త్వేన రవం
 ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ అస్మాకం చైవ సర్వేషాం సత్యమేవ పర బలమ్ । యది వత్స్యసి
 సత్యం త్వం నియతం ప్రాప్నోసి శుభమ్ ॥ యద్యాగతో న్యస త్వేన సత్యం శుభ్య
 సి కర్త్రి చిత్ । ఇత్యుక్త్యా కేంతే కార్యం మిగ్ధా మావాదీన సత్యమేవ వదేతి బ్రూ
 యేత్ ॥ తతో యజమానః పరిషదసంజ్ఞాతః ప్రాంజః స్రహ్య స్థిక్ విజ్ఞా
 పయేత్ ॥ ... ॥ యజమానవాక్యం ॥ అశేషే హే పరిషత్ భవత్పాదమూలే
 మయా సమర్పితా మిమాంసా వణిక మల్పీయసీమవి పరిషద ష్టిణాం యథోక్త

దక్షిణా త్యేనస్వీకృత్యమదీ నాం విజ్ఞాపనామవధార్య మామనుగృహ్యసర్వ
 స్నానైసస్సముద్ధరేతి తులం ప్రణమ్యాత్మాయ ॥ అమృతగోత్రస్యామృతనక్ష
 త్రేముకరాశౌ జాతస్యాముకశాఖా ధ్యామనో ముకనామధేయస్య మమ
 జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యే తత్త ఇపర్వస్తవిహజన్మని జన్మాస్తరేషుచబా
 ల్యకౌ నూరయావసవార్థకేషు జాగ్రత్స్విన్న సుషుప్త్యవస్తాసు మనోవాక్తా
 యకర్తృభిః కామక్రోధతోభ మోహ మదమాశ్శరైః త్వక్చక్షుశ్శోత్ర
 జిహ్వస్పూతైః వాక్పాణిపాదపాయూపదైః కామతోఽకామత స్సవతః
 పరపేరణయావా సహచ్ఛితానాం ప్రకాశకృత మిహపాతక చక్షుష్య
 వ్యతిక్రానాం అతిదిష్టమహపాతకరూపత్వా దాతిదేశికరూపాణాం మహా
 పాతకసంస్కృత్యోపదెష్టత్వానగ్రహకత్వామ మస్త్యత్వ ప్రయోజకత్వ
 ద్రోత్వాహకత్వా వ్యవహారకానాం అతిదిష్ట మహపాతక వ్రతత్వా దాతి
 దేశికరూపాణాం యాగస్త త్తత్రయ వైశ్యధా విజ్ఞాతగర్భవధాత్రిగోత్ర
 స్త్రీవధయుకుమతీగుమతీసగోత్ర స్త్రీదీక్షిత స్త్రీవధాద్యపాతకానాం చ
 గుర్వధిక్షేప వేదవిద్యానుహృద్విధాధీత సాశనాదిరూప బ్రహ్మహత్యా సమ
 పాతకానాం ఉత్పరదాస్యభాషణకంజాది నిసద్ధభక్షణ రజస్వలామృఖా
 స్వాదనకూటసాక్షిస్వి సుహృద్భృగకరణాదిరూప సురాపానసమ పాతకా
 నాం ఆశ్వరత్న వసుష్యస్త్రీ గోభూహరణ నిక్షేప రజతహరణాదిరూప
 గర్భస్తేయ సమపాతకానాం సఖిపత్నీ సుశపత్నీ కుమారి సగోత్రాంత్య
 జానూద్రస్త్రీ సామాన్య స్పృహపత్నీ గమనాదిరూప గురుతల్పసమపాతకా
 నాం సామాన్య గోవధ బ్రాత్యతా సామాన్య సువణకస్తేయ ఋణానపా
 కరణా నాహితాగ్ని తాపద్య విక్రయపరివేదనభృతకాద్యయనభృతకా
 ధ్యౌపనచారి దార్యపాద్ధవ గ్నిలవణవిక్రయలవణస్తేయస్త్రీశూద్రపిత్తు త్రిణ
 వధాన్ది తాన్లోప బీవనసా స్త్రీక్య వ్రతలోపసుతాక్రయ ధాన్యవిష్య పశుస్తే
 యాయాద్య మజన విశ్రమంచ సుతత్యాగతటాకా గామవిక్రయ కన్యావిక్ర
 యపరిచిత్తి పరిచేత్త్యయాజు పరివేదకన్యాస్రదాన కౌటిల్యాత్కథాక
 ర్తయారప్ప మద్యపస్త్రీ నిషేవణస్వాధ్యాయాగ్ని సుతత్యాగబాధవత్యాగ
 స్థరాగ్రాయమా ద్రుచ ఛేదనగ్రామశ్చేదనస్త్రీచిత్రబీవనహింస బీవ నాషధ
 బీవనహింసయి స్త్రీవిధానతద్ధారణ్యానంపరితస్త్రీవ్యాజ్యపిత్రయశూద్ర
 శ్చేష్యత్వ హింసాగ్ని హింసయోని నిషేవణా నాక్రమవాస పరాన్నపరిశ్రేష్ట

త్యాసచ్చస్త్రాభిగతత్వభార్యా విక్రయాదిరూపోపాపాతకానాం అజావిభ
 రోష్ట్రోశ్వమృగభమినాహీ మహిషవధాదిరూప సజరలీకరణానాం క్రిమి
 కీటపక్షివధమద్యానుగత ద్రవ్యభోజన ఫలేత్సుకానుమ స్త్రేయాది రూపమనినీ
 కరణానాం నిర్జితధనాదాన కుసీదజీవనా సమ్భవ్య సమ్భవణ శూద్ర
 సేవాదిరూపాపాత్రీకరణానాం మద్యగద్దాఘ్రాణ బ్రాహ్మణపీడనపుంమైధు
 నాదిరూప జాతిభ్రంశకరణాం విహితకర్త త్యాగసిద్ధకర్తాచరణబోడక
 కర్తానాచరణ శ్రోతస్సార్థకర్త రాహిత్య మాతా పిత్రాచార్యాది శుశ్రూ
 షా రాహిత్యద్వ సహాయ సంక్రాంతి వ్యతిపాతాష్ట కాలభ్యయోగ గజ
 చ్ఛాయాదిత్రాద్ధవిస్తరణవాక్యవాద్ధపికనితి తగ్గీ బకుప్యన్మ యత్యన్మ యతి
 పక్వాన్మ యతిపాత్రస్థాన్మ యతిస్పృష్టాన్మ యతిదాపితాన్మకర్త త్యాగ్య
 న్మ పతితాన్మ పతితపక్వాన్మ పతితదాపితాన్మ పతితసీరితీతాన్మ పతిత సం
 స్పృష్టాన్మ పతితపక్ష్యాన్మ గణాన్మ గణకాన్మ గాయకాన్మ గ్రామయా
 జకాన్మ దేవలకాన్మ జ్యోషికాన్మ చికిత్సకాన్మ రాజాన్మ రాజపురోహి
 తాన్మ రాజభృత్యాన్మ శూద్రాన్మ శూద్రదృష్టాన్మ శూద్రస్పృష్టాన్మ
 శూద్రానుగతాన్మ శూద్రసేరితాన్మ దేవతాసర్పితాన్మ బ్రాహ్మణ జా
 త్యాద్యాకౌదాన్మ బంధుమేళనోచ్ఛిష్టాన్మ బ్రాహ్మణభుక్త శేషాన్మ దేవ
 బ్రాహ్మణాన్దకాన్మ సదాభితుాన్మ పరిచితాన్మ శబీరతాన్మ చ్ఛర్దితా
 న్మ రనాశపక్వాన్మ పక్వతంబులాన్మ శైవశాక్తేయ పాశుపత పాషం
 డాద్యన్మ మహాపురుషార్చితాన్మ భూతసేరిత పిశాచోద్దిష్టాన్మ బలిప్రదా
 నాన్మ నీరాజితాన్మ మాంసపాకభాండ పక్వాన్మ శాపసూతకీస్పృష్టభాం
 డపక్వాన్మ విఘ్నాత్రకేశకాస్థికీట మక్షికా దూషితాన్మ సూపికారజస్వలా
 శూద్రాదిభుక్త శిష్టాన్మ శ్రాద్ధశిష్టాన్మ శైవాన్మ తురషాన్మ కారగృ
 హాన్మ పరాశ్చ భోజన వామహస్తాన్మ భోజనకటతించుకా వ్యత్యాది సిద్ధ
 పత్రభిన్న కాంస్యపాత్ర తామ్రాలాబూ దారుపాపాణ మృత్యుత్రిభోజన
 భూభాజనభోజనా పాక్షికేయ పక్షిభోజనాశ్చిరరాహిత్యభోజనసేవా
 ద్వివారభోజనాకాలభోజనై కాదశ్యన్మ భోజనచతుర్దశ్యష్టమీదివా భోజన
 దశమీద్వాదశీపంక్తికాల భానువార రాత్రీభాజన గ్రహణకాలాన్మ భోజనా
 నాచమనాన్మ భోజనరజస్వలా చండాలాదిపాక్య శ్రవణకాలిక భోజనదగ్ధ
 పర్యుషితప్రాతిగంధోచ్ఛిష్టభోజన దప్పశీభుక్తశిష్టాన్మ భోజనవామహస్తాన్మ

కమాస్తాదకపానశీత శేషాదకపానవర్షధారాజలపరదత్తజలపానచండాతి
 కాతిత వాపీతాపతటాకోదకస్నానపానాన్యకారితప్రపాజలపానకర్షణి
 తతక్రపానఖరోష్ణి విడ్వరాహగర్దభ క్షీరపానవివత్సానిర్దశాహగోక్షీర
 పానస్త్యుతానదీపంచ్చిష్టాభ్యంగోచ్చిష్టతైలపానరాత్రికాలతైలపాన
 శుకపికకాకగృధ్రమయూరటిటిభభరద్వాజాద్యభక్ష్యభక్షణోద్ధృతసార
 విణ్యాకభక్షణవృధాకృసరాన్నయావకపాయసాపూపభక్షణహస్తదత్త
 శాకాదిభక్షణశ్వేతబృహతీశ్వేతవృంతాకవర్తులాలాబురక్తశిగ్గురక్తమూల
 కణ్డేష్కాతికకతకకాశిజ్ఞబిల్వోదుమ్బరశలాటుభక్షణచ్యుర్నిరేతోవిణ్వాత
 భక్షణశివశక్తిసూర్యనిర్భాభక్షణవిధిరహితపశుమాంసభక్షణకళంజ
 భక్షణవిడ్వరాహగ్రామకుకుటనిషిద్ధమత్యమంసభక్షణకూద్రపక్వ
 భక్షణగోమాంసగర్ధాఘ్నాసన్ధ్యాకాలసల్లాపతామూచలచర్మణభౌజన
 మైధుననిద్రాచిపారవశ్యోదయాస్తమయస్వాపదివాస్వాపదివాస్వప్రీగ్గ
 మననటబురుడమేదప్లేచ్ఛపన్నవాయరథకారధ్వజకారలోహకారరజక
 కారుస్త్రీకులటావేశ్యదాసీవృధావిధవాగర్భిణీప్రవ్రజితాన్త్యజాశీస్త్రీ
 సాథారణస్త్రీగమరాన్యవరుద్ధస్త్రీగమనతిర్యగ్న్యనిగమనముఖమైధునగుద
 మైధునపుంసీమైధునసాభిలాషపరస్త్రీరీక్షణమిధునీభూతస్త్రీనీరీక్షణయోని
 నిరోధవగ్నస్నానాశుద్ధచేలస్నానసంక్రాన్త్యమావాస్యవ్యతిపాతా
 లభ్యయోగప్రభృతిశ్రాద్ధార్హకాలనిషిద్ధదినతైలాభ్యంజనస్నానగ్రహణాది
 పుణ్యకాలస్నానదానరాహిత్యపుణ్యకాలోష్ణోదకస్నానాశుద్ధజలస్నానా
 మస్త్రీకస్నానసన్నిహితతీర్థోల్లంఘనస్వగ్రామదేవోత్సవాదర్శనతత్తదుత్సవ
 జనపదగ్రామకులాచారోల్లంఘనగుర్వాచార్యవిప్రక్రోత్రియాహితాగ్ని
 నృపచ్ఛాయోల్లంఘనగురువిషయాహంకారహంకారవాదబ్రాహ్మణహం
 కారతిరసారపరాజయప్రావణతాడనార్థదండోద్భవనఘటతాడనపర
 భత్యనానపరాధభార్యాదాసీభృత్యతాడనగురుబ్రాహ్మణదూషణకన్యా
 విష్ణుకరణవివాహయోగ్యవరమాచగదేవతాగుర్వాచార్యబ్రాహ్మణాది
 నిన్దాత్రవణప్రతిగ్రహపరాజ్ఞుఖబ్రాహ్మణనిన్దనవేదశాస్త్రోన్దనపరోప
 తాపకరణవాక్పాదుష్యదండచారుష్యపదవర్తోద్ధాటనసూచకత్వదేవతా
 చార్యసావిమసుహృత్ప్రభార్యాదివజ్ఞనకీక్రియవైశ్యాదిహీనవర్ణాభివాదన
 కూర్వాకపాషండాదిపూజితదేవతాభివందనఖరోష్ణియుక్తయానారోహ

ణ సాక్షాత్థరోష్ఠోన్మదారోహణోన్నత పృథ్వీరోహణా సహాయరణ్య
 మార్గగమనసాభివాష విషదర్శన దుర్త రణ సంకల్పేంద్రియానియమనరధ్యా
 వాపీకూపతటాక దేవాలయ పృథ్విచ్ఛామగృహంకణ గోష్ఠబృన్దావన జలా
 శ యదీపాత్రవల్లిక కృషిస్థలటాక రేతో వివాక్రోతస్సర్జన తిష్ఠన్ముత్రో
 త్సర్జచకచ్చ గాహిత్య ద్వికచ్చత్వ కౌషీనపుచ్ఛాదికృత కచ్చకత్వ మలినవస్త్ర
 ధారణశస్త్రధారణపాకభేదపక్షి భదాచరణస్వీడరపూరణ నద్యప్తి
 పుత్ర్యాగ క్షుత్రియోచ్చుత్తి ద్రవ్యాగ్జనాన్యా యార్జిత ద్రవ్యజీవన స్వయం
 హలపృత్తిజీవనపరోపకార చాశన త్యూగుల్ల లతాదినాశన చండాలస్పర్శన
 సహృషాతుసమగ్రాదిమద్యనివాసక్షేచ్ఛద్రవ్య ఫలభోగయాచనశూద్రార్థ
 స్రుతిమన్తజపహోమకరణరద్రజపాగమ మన్తజపక్షీర్ధాటనస్నానకరణ
 దీవాన్యకృపణోపేక్షణ మష్టిమాత్ర లిలకాష్టాకయస్సతూలాదినానాదుస్పృ
 త్తిగహనయమరహిత వేదపారాయణా ధ్యయవాధ్యాపన వ్యవహార పక్ష
 పాతసాధారుణ బ్రాహ్మేగృహ సీమాసుకూలకుల్యా తటాక వాపీకూపా
 ద్యసహరణ మనుష్య పశుపక్షిబన్ధన శీతవాతచార వ్యాఘ్రవ్యాధవ్యాధ్యా
 ద్యుపద్రుతగవాదిదుఃఖానివారణానిర్హాసన శయనప్రదానాకాల దస్తధావ
 నాకాలక్షౌరకరణమిత్రద్రోహాదికరణపరమ త్తస్మరణాపిత్యాదిరూప
 ప్రకీర్ణకారాం రహసికృత మహాపాతకాది ప్రకీర్ణకాంతానాం అజ్ఞానతస్స
 కృత్యతానాం మజ్ఞానతో భ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సృత్యతానాం జ్ఞానతో
 భ్యస్తానాం మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ త్యస్తాభ్యస్తానాం నిరస్తరా భ్యస్తానాం
 చిరకాలాభ్యస్తానాం నవవిధానాం బహుశాంపాపానాం మధ్యేషుయా
 కృతానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రతీకదోక్తం తత్తత్ప్రాయ
 శ్చిత్తం ప్రాతస్విరూపేకర్తుషసమర్థస్యాచుకగోత్రాదెర్త మసకల
 పాపాపనోదక మేకవిధం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్ర పర్యాలోచనయా
 సిద్ధితోపదిశ్యాచుకగోత్రాదికం మంసర్వస్థాదేనసస్సముద్ధరేతి
 విజ్ఞాప్యభుజిస్తూషేత్ ॥ తతఃపరిషదపి యజమానవిజ్ఞాపనామాకర్ణ్యత
 త్సమర్పితాం పరిషద్దక్షిణాం స్వీకృత్యర్హశాస్త్రాణి పర్యాలోచ్యైకవిధం
 ప్రాయశ్చిత్తం నిజేణ విజేతం ప్రాయశ్చిత్తం విధాయకమభివిధాయం
 అస్తి కచ్చిక్షేతప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానభవచ్ఛిర్విధాయకైర్పవిత్రవ్యమ్ ॥ భ
 వంతోవ్యవేష పరిషదనుజ్ఞయా తదైవాంగీకరణమాం ప్రత్యుపశంశ్యతి ద

క్షీణాదానపూర్వకం యజమానేన సప్తపంచత్రీన్వావిదుషోవిధాయకాన్వ
 రయిత్యాతాకత్రత్యేవంవేత్ ॥...॥ పరిషద్వాక్యప్రకారః ॥ ... ॥ భోభా
 విద్వాంసోవిధాయకా ఇదానీ మస్తద్దక్షిణా సదుసంఖ్యాకదక్షిణాం స్వీకృ
 త్యాముకగోత్రేణా ముకనత్తత్రే ముకరాశా జాతేనాముకశాఖా ధ్యాయ
 నా ముకనామధేయే నానేన యజమానేనాస్యస్మిధౌ విజ్ఞాపితానాం జ
 న్వాభ్యాసాజ్ఞన్తప్రభృతీత్యాగభ్యుబహూనాం పాపానామిత్యంతం పూర్వో
 క్తముక్త్యావతేహంమధ్యస్యసమ్భవితానాం సర్వేహం పాపానామజ్ఞాన
 తస్యకృతరణే షడబ్దప్రాజాపత్యకృచ్ఛాగ్రీత్యకం సర్వప్రాచీనతమపనో
 దకంభవతి । అజ్ఞానతోభ్యాసేజ్ఞానతస్యకృతరణేచ ద్విగుణజ్ఞానతోభ్యా
 సేత్రిగుణం అత్యంతాభ్యాసే చతుగుణం నిరంతరభ్యాసే పంచగుణం చిర
 కాలాభ్యాసే షడ్గుణం తదేవం షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛగ్రూపం అశీత్యధిక స
 హస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛాగ్రీత్యకం సర్వప్రాచీనతం భవత్యంత
 మాధికారిణః మధ్యమాధికారిణస్తు ఏతదేవ ద్విగుణంతే షష్ఠ్యంతరశతా
 ధికద్విసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛాగ్రీత్యకంభవతి । అధమాధికారిణ
 స్తుత్రిగుణితంసత్ చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రినహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
 పత్యకృచ్ఛాగ్రీత్యకం ప్రాచీనతం పాపాపనోదకం భవతి సర్వసభాగర్హ
 యః॥ అస్యకృచ్ఛగ్రస్య సాక్షాత్సుఖ్యచర్యయాకర్తుమశక్యత్యేతత్ప్రత్యాక్షా
 యగోదానతన్నిష్కర్యాయరజతతదర్శతత్వాదతిలహేనామసహస్రసమద్రాగా
 నదీస్నాన్వీశతప్రాణాయామద్వాదశబ్రాహ్మణభోజనాద్యన్యతమరూపే
 ణప్రాచ్యోదీచ్యాం ౧౦౦౦ దీశాభ్యైష్టవద్రాధగోదానశాలాగ్నిహేనామ దశ
 విధస్నాన్బ్రహ్మకూర్చోధివిహితపంచగవ్యహేనాఽప్రాశనవశదానభూరి
 దానబ్రాహ్మణభోజనాదినహితమాచరణీయమిత్యస్తన్నితీకతం సర్వప్రా
 చీనతం అముకగోత్రాదెరస్య యజమానేనోదీశత్యేకం ధర్మజ్ఞమను
 హేదకం విప్రంపేషయతేనసప్తపంచత్రీన్వావిదుషోవిధాయకాన్వ
 యకాస్తేషితధాకుర్త ఇత్యుక్త్యాస్తాత్వా యజమానేనమర్చితాందక్షిణాం
 స్వీకృత్య వివిధపాప తత్ప్రాచీనతానువాదకుశలజేకం విపశ్చితం విప్రం
 అస్తికచికిషికతేప్రాచీనతానువాదే భవతానువాదకేనభవితవ్యం భవా
 నప్యశేషపరిషదుజ్జయ తద్దైత్యాగ్రీకృత్యమాంఠశుక్లిత యజమానేన దక్షి
 ణాదాన పూర్వక మనువ దకం వరి మ త్వా కశ కనుమా తుత పాణయః

ప్రాజ్ఞుభాస్సముత్థాయానువాదక మేవముపదిశేయః॥ —॥ విధానకవాక్యమ్ ॥ అహంవిద్యదగ్రీసరప్రాయశ్చిత్తపనోద్య బహువిధపాపానువాదవిధివిహితశక్యప్రత్యామ్నాయరూప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తానువాదకశలధర్మజ్ఞహేతువాదకయజమానసమర్పితామిమామన్యుద్వేషణాసమసఖ్యాకదక్షిణాంస్వీకృత్య ఇహనీం గోత్రాదివిశిష్టేనాననయజమానసపరవత్సన్నిధావిజ్ఞాపితానాం గోత్రాదివిశిష్టస్యాశ్చ యజమానస్య జన్మాభ్యాసాజ్ఞన్తప్రభృత్యైశత్రాపర్యంతమిత్యాదినోక్తానాం ప్రకాశకృతమహాపాతకచక్షుష్యయవ్యతిరిక్తానాం అపిష్టమహాపాతకరూపాత్మకాతిదిష్టమహాపాతకద్రతాత్మకాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం సమరూపపాతకానామప పాతకానాం సంకలికరణానాం మనసికరణానామపాత్రీకరణాం జాతిభ్రంశకరణాం ప్రక్షేప్తకానాం రహసికృతమహాపాతకాదిప్రక్షేప్తకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్యైతానామజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్యైతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానామత్యస్తాభ్యస్తానాం నిరస్తరాభ్యస్తానాం నిరకాలాభ్యస్తానాం నవపథానాం బహునాం పాపానాం మధ్య సమ్భవితానాం సర్వేషాం పాపానామజ్ఞానతస్సకృత్రణభిత్త్యాదిక్రమేణోక్తం ప్రాచ్యోదీచ్యాం గాదిసహితం షడ్గుణితషడ్బక్తృచ్ఛరూపమశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం సాక్షాత్కరణాశక్త్యాదివిహితశక్యప్రత్యామ్నాయతత్సమసంఖ్యాకధేయదానాదిరూపం నా సర్వప్రాయశ్చిత్తమనోదకంభవత్యైతమాధికారిణః ॥ మధ్యమాధికారింస్తు ద్విగుణితం సత్ షష్ట్యైత్రశతాధిద్విసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం భవతి ॥ అధమాధికారిణస్త్రైగుణితం సత్ చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికస్రీసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకంభవతి । ఏవమధికారిభేదేన యధార్హమాచరితం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సర్వపాపానోదకంభవతీత్యైశవిద్యశ్శబ్దానిర్ణయః ॥ యాయామన్యేతదేవాశేషపరిషన్నిర్ణితం ప్రాయశ్చిత్తమనువాదకముఖేనాస్మేగోత్రాదివిష్టాయ యజమానాయోపదిశతేత్యస్మాదదిశదశేషైషాదిషుపరిషత్ ॥ అహంవసుమపి త్వం నియోజయామః ॥ అముకగోత్రాదెరస్య యజమానస్యజన్మాభ్యాసాజ్ఞన్తప్రభృతీత్యాదినా పూర్వోక్తానాం నవవిధానాం బహునాం పాపానాం మధ్య సమ్భవితానాం సర్వేషాం పాపానామనోదకనాథం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగనాండిశ్రీధ్వైష్టవశ్రాద్ధగోదాశశాలాగ్నిహేమ

దశవిధస్నాన బ్రహ్మహర్షవిహితం చ గవ్య హోమ ప్రాశనవశజానభూరి
 నానాదీనకాతం షడ్గుణితమక్షబ్ధకృచ్ఛరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం పాపానాం
 చిరకాలాభ్యాసావస్యవాధమాధికాతిత్వాచ్చ త్వారింశదుత్తరద్విశతాధికాతి
 సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్సృకంభవతి సాక్షాత్కర్తుమశక్యంచే
 త్రత్ప్రత్యామ్నాయభూతగోదాన సముద్రగానదీస్నాన సహస్రశిలహూ
 మసంహితామూత్రవేదసారాయణద్విశత ప్రాణాయామిడిష్టస్యతషశక్య
 ప్రత్యామ్నాయరూపేణ వాచరణేన మితి పరిషన్నిణీకతమస్మాభ్యర్చిహితం
 త్వమప్యైచ్చైర్వార్యబాహుస్సువిస్పృష్టం సవిస్తరం త్రివారముపదిశేతి వదే
 యుః ॥ అధానువాదకోపితధాకరోమీతుక్యక్వా విధానకదక్షిణానవసం
 ఖ్యాకదక్షిణాం స్వీకృత్య స్నాత్వా ద్విరాశమ్య ప్రాణాయామత్రయంకృ
 త్వా దశపవిత్రపాణిగుత్తాయ యజమానాభిమఖిన్తిత్సన్నార్థ్యబాహు
 స్సృక్ పరిషన్నిణీకతం విధానకపిహితం ప్రాయశ్చిత్తం దక్షిణాపయా
 ప్రాకృతభాషయాచాను వాదపూర్వకం త్రివారమేషముపదిశేత్ ॥ — ॥
 అనువాదకవాక్యమ్ ॥ భోయజమాన అముకగోత్రఅముకనక్షత్రే అముక
 రాశాజాత అముకశాఖాధ్యాయన్నముకనామధ్యులశ్చేన్నేషావిదషీపరిష
 త్ త్వదీయాం విజ్ఞాననామనధార్య త్వత్సమర్పితామగ్నియసీమవియధాశక్తి
 పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య త్వయాఽజ్ఞాపితానాంసర్వే
 షాంపాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం నిణీకతం సర్వప్రా
 యశ్చిత్తమస్యయజమానస్యోపదిశేత్ విధానకముఖేనవరాంపేక్షితవతి ॥ త
 దేవాహుమపదిశామి ॥ సానధానమనాస్సమాకర్త్యము ॥ భోయజమాన అ
 ముకగోత్రఅముకనక్షత్రే అముకరాశాజాత అముకశాఖాధ్యాయన్నముక
 నామధేయ త్వయా జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యైతత్త్వగవ్యర్పంతం షడ్భవ
 త్రినికాలేషహజన్మిజన్మాన్తరేషుచేత్యానిన్మాక్తానాం ప్రకాశకృతమహాపా
 తకచతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం అతిదిష్టమహాపాతకరూపవ్రతాభయాత్మకా
 తిదేశకరూపాతిపాతకానాం సమపాతకానామహపాతకానాంసంకలికర
 ణానాం మలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం ప్రకీ
 ర్ణకానాం రహసికృతమహాపాతకాదిప్రకీర్ణకాంతానాం నవవిధానాం బ
 హూనాం సర్వేషాం పాపానామజ్ఞానతస్సకృత్కరణేషదబ్ధకృచ్ఛాత్సృకం
 సర్వప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి ॥ అజ్ఞానకోభ్యాసే జ్ఞానతస్సకృత్కర

రణేనద్విగుణితమ్ । జ్ఞానతోభ్యాసే త్రిగుణమ్ । అత్యంతాభ్యాసే చతుర్గుణితమ్ ॥ నిరంతరాభ్యాసేషష్ఠగుణితమ్ । చిరకాలాభ్యాసేషడ్గుణితపడబ్దకృచ్ఛరూప అత్యంతతరహాసాసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకంసర్వప్రాచయశ్చిత్తం ఏకదుత్తమాధికారిణోభవతి కృచ్ఛసంఖ్యాగంగామధ్యమాధికారిణస్తుపతద్విగుణితపడష్ట్యంతరతతాధికస్వసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకంభవతి (కృచ్ఛసంఖ్యా ౩౬౪౩) అధమాధికారిణస్తుత్రిగుణితం చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకంభవతి (కృచ్ఛసంఖ్యా ౩౬౪౩) పృథ్వీతప త్వయా పాపానాం చిరకాలాభ్యాసాత్తపచాధమాధికారిత్వా చ్చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం సర్వపాపాపనోదకమేత త్సర్వప్రాచయశ్చిత్తంప్రాచ్యాదీచ్యాంగనాదీశ్రాద్ధవైష్ణవశ్రాద్ధగోదానశాలాగ్నిహోమదశవిధస్నానబ్రహ్మకూర్ప విహితపంచగవ్యహోమప్రాశనదశదానభూరిదానబ్రాహ్మణభోజనాదిసహితం సముద్భవమనుష్ఠేయమ్ ॥ త్వంసాక్షాచ్ఛ్రాత్యాయంశమర్థశ్చేత్రధావత ॥ నాచేత్ప్రత్యామ్నాయానావర । ప్రత్యామ్నాయస్తు । విద్యుక్తధేనవః తస్మిన్మగ్నయరజతసమగతదర్శతత్పదావా । ఉపనాసః ॥ అయతగాయత్రీపః ॥ ద్విశతప్రాణాయామాః ॥ సహస్రతీలహోమాః ॥ సంహితామూత్రవేదపారాయణమ్ ॥ ద్వాదశబ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥ సముద్రగాదిస్నానాదికచ । ఎతేషు ప్రత్యామ్నాయేషు తపశకర్మప్రత్యామ్నాయేః చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం ప్రాచ్యాదీచ్యాద్యజ్ఞసహితం సముద్భవంకుర్యాః పూతోభవే ॥ అముక్తగాత్రేణేత్యాదినా త్వయా అగ్నికం సర్వప్రాచయశ్చిత్తే సాక్షాత్తదశక్తా ప్రత్యామ్నాయరూపేణవా సాంగం సమగ్రపశ్యితేసంజన్మాభ్యాసాజ్ఞప్తప్రభృతీత్యాదినా సర్వేషాంపాపానామిత్యంతేన వాక్యేన పరిషత్సంధౌ విజ్ఞాపితేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరక్తేభ్యః అతిదిష్టమహాపాతకరూపత్రతాతి దెలికరూపాతిపాతకేభ్యః సమరూపపాతకేభ్యఃఉపపాతకేభ్యఃసజులికరణేభ్యో మనిసికరణేభ్యోఽపాత్రీకరణేభ్యోజాతభ్రంశకరణేభ్యః ప్రసిద్ధకేభ్యః రహసికృతమహాపాతకాదిప్రసిద్ధకాంతేభ్యశ్చ సర్వభ్యఃపాపేభ్యోమక్రోధః మక్రోధవేః మక్రోధవేఃఇతదత్ ॥ సరిషదప్యేకవాక్యతయా తథా స్త్రీతీవారముచ్చైస్సనుగి

హం వదేత్ ॥ అనువాదకొపి ప్రాకృతభాషయాపునర్వదేత్ । పరిషదపి
 ప్రాకృతభాషయాతథా స్త్రితి పునర్వదేత్ ॥ ... ॥ తదాహమనః ॥ తా
 ల్యప్రభృతి యతఃచిత్వాతకంచాపపాతకం ॥ వడదైవైవశుద్ధ్యతమహతః
 పాతకాద్యతేజతి ॥ ... ॥ తతోయజమానః ఓం మహాప్రసాద ఇత్యుక్త్వా
 పరిషత్సన్నిధౌ ద్వీరాచవ్య త్రిప్రాణానాయవ్య దేశకాలాసంక్షీర్ణ్య గా
 త్రాదివిశిష్టస్యమమ జర్తాభ్యాసాజ్ఞాపభృతీత్యాదినోక్తసమస్తపాపనిరా
 సార్థం ఇష్ట దేవతాప్రీత్యర్థం సత్యకంస్కషష్టాచయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంచ విధా
 యకముఖేనానురాదకపురస్కం పరిషమపదిష్టం వడ్డుణితపడబ్బకృచ్ఛరూ
 పం సర్వప్రాయశ్చిత్తంప్రాచ్యూదీచ్యాంగనాందీశార్ధవేష్టవశార్ధగౌదాన
 శాలాగ్నిపేలామదశషధసామరబహ్మకూర్చః హితపదగవ్యపేలామప్రాశన
 కృచ్ఛప్రచరణదశదానధూరిదానాదిసహితంపిధివిహితకృచ్ఛప్రత్యామ్నా
 యథాతథేనదానతిలపేలామసహస్రసముద్రగానదీసానాయుతగాయ
 త్రీజపాదిష్టస్యశమేనానైశశక్యప్రత్యామ్నాయేనకరిష్యేఇతి సంకల్పయేత్ ॥
 ఆధానతు ఆధానాగ్నిపరిచరణాదిపుణ్యకర్తవ్యధికారసిద్ధ్యర్థంచ సార్థాబ్జ
 కృచ్ఛప్రాచ్యశ్చిత్తం అగ్నివిశ్చేదదినాదారభ్య ప్రతిపక్షమేతైకకృచ్ఛ
 ప్రాయశ్చిత్తంచ తంత్రేణప్రాచ్యూదీచ్యాంగసహితమముకప్రత్యామ్నా
 యేన కరిష్యేఇతిసంకల్పః ॥ ప్రాయశ్చిత్తై సర్వేషాం వపనం కార్యమ్ ।
 విధవానామపిస్త్రీణాం । అత్ర రాజ్ఞామస్యేషాంవా వపనాభావే ప్రాయ
 శ్చిత్తం పరిషదక్షిణాదికంచ ద్వీగుణమ్ ॥ కేశానాం రతుణార్థాయ ద్వీగు
 ణం వృతమాచరేదితి స్మృతేః । యత్రసభర్తృకస్త్యాగీదీనాం వపనం సిషి
 ధం తత్ర నద్యైగుణ్యమ్ । వపనంచ శిఖాకట్టోపస్థవర్జనఖకేశరొమ్ణాము
 దక్ష్మంస్థంకార్యం సర్వత్ర । రొమవర్జనమప్యన్యత్ర । యత్రగౌవధాథౌ
 విశేషవచనం తత్ర ప్రాయశ్చిత్తై శిఖాసహితమపివపనం । అన్యత్రప్ర
 మాద్యాభిఖాపనైశశమయశిఖాం బ్రహ్మగర్భియుతాందక్షిణకణ్డేసిధిధ్యా
 దితకాతక । శిఖాంభిన్దంతియమోహాద్వైషాదక్షానతోపివా । పునస్సంసార
 రమర్హంతి శ్రయోవర్ణాద్విజాతయఇహసంగ్రహే । గృహ్యగ్నిసారే య
 జ్ఞోపవీతసహితశిఖాత్యాగిపి పునరుపనయనమేవ ॥ కొదాదినా కేవలయ
 జ్ఞోపవీతత్యాగేన ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేఇతిసంకల్ప్య ఆచార్యం వృత్వా
 సుతారంగాయత్రా తిత్తైరాశ్యేనాన్వీతరం సహస్రం శతంవా జుహు

యాదీతి || ఇదం ప్రాసంగికం || వపనాద్యంగజాతం చ కృచ్ఛాగ్రిధికభవతిన
 కృచ్ఛగ్రిన్యూనఇతి మయూఖాదా || ... || వపనప్రకారః || జంఘారువ
 త్సంకషేషులోమానిభుజయోస్తథా | కుక్షిలోమశిఖావజంశ్శశుకేశాం
 శ్చవాపయేత్ | క్రమేణపాణిపాదస్యనఖానిచనికృంతయేత్ | కేశానాం
 వపనంనాస్తినారీణాం వ్రతసత్ప్రియోః | మహాదోషేషు సర్వేషు శ్చేద
 యేదంగుళిత్రయమ్ | తదేవవపనం స్త్రీణాం నానువ్రజ్యా జపాదీకమ్ ||
 సగోష్ఠేశయనం తాసాం సచాస్త్యజినధారణమ్ | సర్వాకేశాణామము
 ద్భృత్య ఛేదయేదంగుళిత్రయమ్ || సర్వత్రైవహినారీణాం శిరసోముండ
 నంసత్తు | పాదయోశ్చైచ్ఛపాణ్యోశ్చకుర్యాన్నుఖనికృంతనమ్ || వ్రతద్వై
 గుణ్యచరణంకేశాకరక్షణిచేన్నరః | సరోమహవసంకార్యం కారయేన్నుఖ
 కృత్తనమితి || ... || ప్రాచ్యాంగకృత్యాని || యానికానిచపాపానిబ్రహ్మ
 హత్యాసమాజచ | కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠన్నితస్తాత్రోశాన్వపావ్యహమ్ || ఇతి
 కేశశ్శశుక్లోమ సఖాదికంవాపయిత్వాస్నాత్వాద్విధావవ్యసంకల్పపూ
 ర్వకందస్తథావసంకుర్యాత్ || కంటకక్షీరపృథ్విత్థం దస్తకాష్ఠంప్రయోజ
 యేదీత్యుక్తేన | ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశువసూజచ | బ్రహ్మప్ర
 జ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహీ వనస్పతే || ఇతిమంత్రోపాత్రైసద్వాదశాం
 గుళి దంతకాష్ఠేన తన్తంత్రేణైవ దంత ధావనం విదళితేన తేనకాష్ఠేన జి
 హ్వాల్లేఖనంగండాపాదీకంచ కృత్వాస్నాత్వాచవ్యపరివత్ససిధౌ ప్రా
 ణానాయమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య మమ సమస్తపాపక్షయార్థం పరివదుప
 దిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యమాణః తత్రాదాదేహశుద్ధ్యర్థం దశవిధస్నానా
 ని కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య తత్తన్తన్త్రైఃపుత్రపుత్రకన్సన్యాత్ || ఈశాన
 న శిరోదశం ముఖం తత్పురుషేణచ | హృద్దేశమవ్యఘోరేణ గుహ్యంవా
 మేనసువ్రత || సర్వేనపాదౌసర్వాంగం ప్రణవేనచశుభయేత్ || ఇత్యుక్త
 గీత్యా ఈశానస్సర్వవిద్యానామిత్యాదిమన్త్రైః ఈశానాయనమితి శిరసి
 తత్పురమాయ సమితిమఖే | ఆఘోరాయనమితిహృదయే | వామదేవా
 యనమితి గుహ్యే | సద్యోజాతాయనమితి పాదయోః ప్రిణవేనచ స
 ర్వాంగేషు అగ్నిహోత్రభస్మవిలింపేత్ | అగ్నిరిభస్మేతిమన్త్రేణభస్మస్నాన
 నం || ... || అథ గోమయస్నానమ్ || అగ్నియగ్నించరంతీనామోషధీనాం
 వసేవనే | తాసాం కృషభపత్నీనాం సురభీణాశరీరతః || ఉత్పన్నంలూక

సౌఖ్యార్థం పవిత్రం కాయశోధనమ్ । త్వం మేరౌగాంశ్వ శౌకాంశ్వపాపం
చతుదగౌమయేతి సమ్పూర్ణ్య గోమయమాదాయ దక్షిణోత్తరం త్రిధా
విభజ్య ప్రసవేన దిక్షు దక్షిణభాగం తీర్థేహోత్తరభాగం ప్రక్షిప్య మధ్య
మభాగం మానస్తాకేత్యభిషు న్ద్ర్యి ఆధస్సంస్థం త్రిధావిభజ్య ఆయనేతేతి
తిగృహీతదూర్వామిత్రగోమయేన గన్ధద్వారామిత్యాదిమంత్రేణ ఉత్తమ
మధ్యమాధమక్రమేణ సర్వాంగమాలిష్య హిరణ్యశృంగమితిద్వాభ్యాం ప్రా
ర్థ్యయాః ప్రవతతితి తీర్థమభిషుశ్య స్నాత్వా ద్వీరాచమేత్ ॥ ... ॥ అ
థమృత్తికాస్నానమ్ ॥ అశ్వక్రాంతేతిత్యాదినా మృత్తికామభిషు న్ద్ర్యి ఉ
ద్భృతాశివరాహేణేత్యాదినాదాయ నమోమిత్రసేవ్యతి సూర్యాయప్రదశ్య
ఆయనేతేతితి దూర్వామాదాయగాయత్ర్యాభ్యుత్పథూజూనిథాయమృ
త్తికాస్నానం కరమ్యేతితి సజుల్యమృదం కుశోదకేన ప్రాశ్చ్యగౌమయ
వద్విభాగాదికంకృత్వా ॥ మృదైకయాశిరిఃక్షాశ్యం ద్వాభ్యాంనాభేస్తథోప
రిఅధశ్చతస్పథిఃకాయుషఃస్థిఃపాదౌ తథైవచ ॥ ప్రక్షాశ్యసర్వకాయంచద్వి
తాచమ్య యథావిధితితి వశిష్టోక్తసజ్జ్యాయదూర్వామిత్రమృదాగన్ధద్వారా
మితిఇతంవిష్టురితిస్యోరాపుథివీతివామంత్రేణోత్తమ మధ్యమాధమక్రమేణశి
రఃప్రభృతసర్వాంగమనలిష్యస్నాయాత్ ॥ ... ॥ అథవారిస్నానమ్ ॥ అపొఅస్నా
నీతిసమ్యక్త్వా భానురాభిముఖస్థితః । ఇదావిష్టుర్జపిత్యాచ పృతిస్సోతోసి
మజ్జతి ॥ వారుణస్నానార్థంతీర్థసమీపంగత్వా హిరణ్యశృంగమితిద్వాభ్యాం
సమ్పూర్ణ్య యాఃప్రవతతితి తీర్థమభిషుశ్య ఇమంమేగంగే ఇతి ౧ సుమి
త్రానఆపటవధయః ౧ సముద్రజ్యేష్ఠాఇతిచతస్పథిః ఎతోస్వింద్రమితిసృ
భిః తరత్యమందీతి సూక్తేనపావమానీభిఃఅపొహిషేతి త్ర్యుచేనమార్జనం
కృత్వా ఇమంమేగంగేఇత్యుదకమాలోద్య ఋతంచేతిత్ర్యుచేనత్రిరావృతే
నాఘమర్షణంకృత్వా త్రిర్వాదకచారంవానిషజ్జ్య ద్వీరాచమ్య స్నానాంగ
తర్పణంపూర్తాత్ ॥ హిరణ్యశృంగమిత్యాది తీర్థప్రార్థనాదికం సర్వందశ
విధస్నానాంతే ఏవకార్యమితిమయాభే । తద్రీత్యాఅపొహిషేతి వారుణ
స్నానమ్ । గాయత్ర్యాగోమూత్రస్నానమ్ ॥ గన్ధద్వారామితి గోమయ
స్నానమ్ ॥ ఆప్యాయసేవ్యతిక్షీరస్నానమ్ । దధిక్రాష్ణ ఇతి దధిస్నానమ్ । శు
క్రమసీత్యాజ్యస్నానమ్ । శేవస్యత్వేతికశోదకస్నానమ్ । యద్వాదశాప్యే
తాని స్నానాన్యమంత్రకాణ్యేవకార్యాణి । భస్త్రస్నానమరభ్యసర్వత్ర

శుద్ధోదకస్నానమును గాఢముగాఁ జేయుట ద్వారాచమనఁ జేయుట . భస్మగోమయమృదాది
పంచగవ్యానాలేపనైః । మఱిపక్షర్షణంకార్యలబ్ధావ్యశాచాపను త్రయే॥ ఆ
ధమోత్రయఉధ్యానా మంగానాంతోనాయవై । త్రధాతవిభజితాని
దూర్వాఅపిసమావరేత్ । శాస్త్రోక్తేనైవవిధివా కారయేత్తైరసమీక్షైః
అధమోత్రయఉధ్యాని గాత్రాణిసజలాంచయైః॥ స్వసంఖ్యాయామృదాలిం
పేదేకవారంశుశోమయమ్ । మఱిపక్షర్షణ-స్నానంస్వగృహ్యాత్తేనభస్మ
నా॥ పంచగవ్యానిగృహ్యంతే గోమయస్యైవతక్రియా । త్రయైశ్చసర్వ
గాత్రాణి వాసస్య-శోభ్యవారిణా॥ ద్వీరాచమ్యవిదధ్యాచ్చప్రాణాయామ
శ్రయంతతః । మూర్ధ్వాత్మధామమృదదూర్వా నీలాకదత్తాన్విశుద్ధయే
ప్రవిశ్యనాభిపలిలం తతస్సాన్వయాద్యధానిధి । దేవాన్యప్రీతిత్యంతైవ
తర్పయిత్వాక్రమాదథ । ద్వీరాచమ్యతతోధాతే వాససీరిధాన్వచ॥ ఉ
రూమృత్సాన్వజలభ్యాంచసలశోభ్యచకరావపి ద్వీరాచమ్యస్నానశాటింతి
ర్చుదాద్భిచ్ఛశోధయేత్॥ పంచగవ్యహోమంశాలాగ్నిహోమంచత్రతార
మృకాలేనిశాముఖే త్రతంసంకల్పత్పూర్వమేవనియమేనకుర్యాదితికేచన॥ త్ర
తంసంకల్పదూర్ధ్వం పంచగవ్యహోమం ప్రాశనంశాలాగ్నిహోమంచకు
ర్యాదిత్యస్తే॥ —॥ నిశాముఖే సమీక్షప్రకారః॥ దేవకాలాసమీక్షైర్న
ముకగోత్రస్య * మషజన్మభ్యాసాదిత్యారభ్యబహునాం పాపానాంశు
ద్యేతిత్యంతం సర్వముక్త్యాపయ్యాకృతానాం సర్వేషాం పాపానాం నిరా
సార్థం నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థమిష్టదేవతాప్రీత్యర్థంచ ఉత్తమ
మధ్యమాధమాధికారిభేదేనసృభగ్విహితేషప్రాయశ్చిత్తేషుమదనురూపంప
రివత్పిర్నిష్ఠం నిధాయకవిహితం మహ్యమనువాదకోపదప్రపథ్యణితపడబ్ధకృ
చ్ఛిరూపం ప్రాణితంసచ్చత్వారించదు తరద్విశతాధికాని సహస్రగణ్యాక
ప్రాణాపత్యకృచ్ఛాత్త్యక్తం సర్వపాపాపనాదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తవిధివి
హితకృచ్ఛిసమసగ్భ్యాకధేనదానతప్తిమహాయరజతఃపరత దర్శితత్వాదన
దీప్తానాదిష్యన్యతమినాశేన శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాహుకరిష్యే ఇ
తిగ్రామాద్భహిరేవ సద్యాచేస్తీరే నక్షత్రదర్శనసమయే సంకల్పయేత్॥
వ్రతం నిశాముఖేగ్రాహ్యం బహిస్తారకదర్శనవిత్త్యంతే॥ ముమూర్షోస్తు
గృహాదావేవ అస్తికాదినే ఉపవాసః॥ అశక్తాహవిష్యాశనమ్॥ తతోవా
స్తిత్రాధంవైష్ణవత్రాధంచ తత్సక్రికరణోక్తరిత్యాతిమేన హిరజ్యేన వాకు

ర్యాత్ ॥ —॥ తత్ప్రకారః ॥ మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యంగత్యేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తిహిరణ్యేన కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య । నాందీముఖాభ్యః మాతృపితామహీ ప్రపితామహీభ్యః నాందీముఖేభ్యః పితృపితామహా ప్రపితామహేభ్యః నాందీముఖేభ్యస్సపత్నీకమాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహేభ్యః అక్షయ్యశృప్త్యర్థమాగ్నేయం హిరణ్యం స్వాహానమః నమమగ్త్యుపవీక్షీదత్వా పూర్వవదైవ్యవశ్రాద్ధం కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య కేశవాదిద్వాదశనామభిః ద్వాదశబ్రాహ్మణానావాహ్యభోజయేత్ । ఆమంహిరణ్యంవా దద్యాత్ । శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య మహావిష్ణుప్రీత్యర్థం భోజనప్రత్యామ్నాయమాగ్నేయం హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహంసమ్ప్రదదేనమః నమమేతిదద్యాత్ । అనేనపాపాపహారిమహావిష్ణుః ప్రీయతామితివదేత్ ॥ ఏవంసర్వతదానాదికర్తవ్యం । అథప్రాచ్యంగగోదానమ్ । మయా ఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యంగగోదానంకరిష్యే ఇహసంకల్ప్య ॥ గవామం గేమతిష్ఠన్రిసువనానిచతుర్దశ । తస్మాదస్యాః ప్రదానేనసర్వం దత్తమహంస్తుమే ॥ ఇతిమంత్రేణ గాం తన్నిమగ్రీహద్రవ్యంవాదద్యాత్ ॥ —॥ తతశ్శాలాగ్నిహోమః ॥ ప్రారణ్యేసర్వకృచ్ఛాగ్రాంసమాప్తాచవిశేషతః । ఆశ్వేనైవశుశాలాగ్నౌజాహుయాదాహుతీఃపుధక్ ॥ తత్రవ్యాహృతిభిర్హోమోహ్యస్తోత్రరశతంశనైః । శాలాగ్నిర్నామాపాసనాగ్నిర్నాకాగ్నిర్వా । మయాచరిష్యమాణపరిషదుపకీర్ణప్రాయశ్చిత్తస్యప్రాచ్యంగశాలాగ్నిహోమఃకరిష్యే ఇహసంకల్ప్య ఔపాసనాగ్నిం తాకాగ్నింవాపసమాధాయ చతుష్పత్రప్రయోగవిధానేనాజ్యసంసారాంతం కృత్వాగ్నిం పరిషిచ్యాజ్యేనభూస్సాస్వాహా భువస్సాస్వాహా సువస్సాస్వాహా భూర్భువస్సువస్సాస్వాహేతి సప్తవింశతివారం అగ్నివాయుసూర్యప్రజాపత్యుద్దేశేనజాహుయాత్ ॥ ఏవంచేదస్తోత్రరశతాహుతయోభవంతి తతః త్రరంపరిషించేత్ ॥ బహ్వృచాదయస్తుస్వస్వగృహ్యోక్తవిధినాగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిపూర్వకం ప్రధానహోమంవిర్విర్త్యతస్త్రశేషంసమాపయేయః ॥ ...॥ అథ పంచగవ్యహోమః ॥ పంచగవ్యం స్నానార్థం ప్రాశనార్థంచ ప్రాతరాహృత్యస్నానం ప్రాశనంచకుర్యాత్ । ప్రాతరేవసమాహృత్యకుర్యాత్స్నానాదియత్తతఃఇహస్త్వేతి ॥ —॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ పరాశరః ॥

గోమూత్రం గోమయంక్షీరందధిస్త్విహశోదకమ్ । నిర్దిష్టంపంచగవ్యంక్షపవి
 త్రంపాపశోధనమ్ ॥ గోమూత్రంకృష్ణవర్ణాయాశ్లేష్వతాయాశ్లేష్వనగోమ
 యమ్ । పయశ్చతామ్రపద్మాయారక్తాయాగృహ్యతేదధి ॥ కపిలాయాఘృతం
 గ్రాహ్యంసర్వంకాపిలమేవహా । మూతమేకపలందద్యాదజ్ఞుస్తార్థంక్షగోమ
 యమ్ ॥ క్షీరంసప్తపలందద్యాదధి త్రిపలమిష్యతే । ఘృతమేకపలందద్యాశ్శ
 లమేకంకుశోదకమ్ । యత్తుప్రమాణాంతరమాహవృద్ధపరాశరః ॥ గోమూ
 త్రంచూషకాణ్యమేగోమయస్యశిషోదక । క్షీరస్యద్వాదశప్రోక్తాదధ్నుస్తు
 దశకే రితాః ॥ గోమూత్రపద్మతస్యామౌతదర్థంక్షమశోదకమితి ॥ ఏతదశ
 క్తబాలాదివిషయంద్రష్టవ్యమ్ । చూషప్రచూణం పూర్వముక్తం ॥ గాయ
 త్ర్యాచామగోమూత్రం గన్ధద్వారేగోమయమ్ । అప్యాయస్వేతిచక్షీరం
 దధిత్రాన్తస్తధాదధి । తథాశుక్రమసీత్యాజ్యంక్షపస్యతామశోదకం । పంచ
 గవ్యశ్చాపూతంస్తాపయేదగ్ని సన్నిధౌ । గోమూత్రంస్తాపయేత్పూర్వ
 గోమయంకషితేవ్యసేత్ ॥ క్షీరలితుపశ్చిమేష్టావ్యందధిజైవోత్తరేణతు । ఘృ
 తపాత్రంతథాగ్నేయా మైశాన్యాంకుశశోదకమ్ ॥ స్థాపయేదుత్తరేణా
 గ్నింపుక్త్యాహద్భిశ్శోధయేత్ । అగ్నేఃపశ్చాదేకపాతే తన్నత్రైస్తానీ
 యోజయేత్ ॥ ఆహోహిష్టేతిచాలోద్యహసస్తాకేభినుస్త్రయేత్ । సప్తావ
 రాస్తుమేదర్భాద్భిర్నాగ్రీశ్చకృపః ॥ ఏతైరుద్భవ్యహోతవ్యం పంచ
 గవ్యంయథాపిధి । ఇరావతీఇద విష్ణుగ్నానస్తాకేభిశంజతీ ॥ ఏతాన్తైష్టవ
 హోతవ్యంహుతశేషంపితే తతః । ఆహోద్యప్రణవేనైవసర్వస్థ్యపణవేణు ॥
 ఉద్భవ్యప్రణవేనైవ పితేచ్చప్రణవేనతత్ । యత్త్వగ్నిగతంపాపందహే
 తిష్ఠతిదేహిరామ్ ॥ బ్రహ్మకూర్చదహేత్సర్వంక్రదీప్తాగ్నిరిశేన్దనమ్ । పవిత్రం
 త్రిపులోకేషుదేవతాభిరధిష్ఠితమ్ ॥ వయోశ్లేష్టవగోమూత్రేగోమయేహవ్య
 వాహనః । దధివాయస్సముద్దిష్టసోస్సవఃక్షీరేఘృతేరవిః ॥ ఇతి ॥ — ॥స్మృత్య
 న్తరే ॥ పంచగవ్యంశునైదత్ర దర్భపత్రైర్దశాహుతిః । ఇరావతీఇద విష్ణు
 ర్నానస్తాకేభిశంజతీ । అప్యాయస్వేతిమంత్రోగ్రాహ్యచక్షుచాతథా । గా
 యత్రాప్రణవేనైవసర్వవ్యాహృతిస్తతః ॥ కృత్వాపూర్ణాహుతింక్షిష్టంప్ర
 ణవేనపితే తతః । పలాశమధ్యపర్ణేనపద్మపత్రేణవాపితేత్ ॥ సర్వపాత్రేణ
 తామేగ్రాబ్రహ్మతీర్థేనవాపితేత్ ॥ ఇతి ॥ ఉక్తక్రమేణతత్తద్వర్ణానాం గవాం
 మూత్రాదికంగ్రాహ్యమ్ ॥ అలాభేగోమూత్రస్యమూత్రాదికం గ్రాహ్యమ్ ॥

ఏతత్పాపములన్నియును దోషములను కలుపుకొని పశ్చిగవ్య ప్రాశనంకరిష్యేతి
 ఇతిసంకల్ప్యతేనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకృత్యా ఉక్తక్రమేణాగ్ని రుత్తర
 తఃపాతేషుత తన్నైర్గర్భవ్యాణి ప్రక్షిప్యదర్శిం సంసృజ్యత్యాగ్నిం పరిషి
 చ్యతీతిసావతంపాత్రే... దాయాగ్నిఃపశ్చిన్ని ధాయతస్మిన్నేకపాతేతాని
 ద్రవ్యాణి తతన్నైర్గర్భంయోజ్య యజ్ఞేయకాష్ఠేనాలోద్య సప్తసజ్ఞాక
 కుశమయేన బ్రహ్మాయేనదర్శ్యాచక్షుర్గ్రహీత్వా || ఇరావతీధేనుమతిహి
 భూతం = అభితోమయూతైస్సావహం | విష్ణవభదం | ఇదంవిష్ణవృక్షత్ర
 మే = పాగ్ంసురెహ్వాహం || విష్ణవభదం || మానస్తాకతనయే = స్వాహం ||
 రుక్రాయేదమ్ || శమగ్ని రగ్ని భిసరతితివా శనోక్షేదీరితివా = అగ్నియ
 భదమ్ || అగ్న్యభదంవా || ఆప్యాయస్వసమేతుతే = సోమాయేదమ్ || త్రియ
 మ్మృకంయజామహే = త్రియచ్ఛికాయేదమ్ || తత్యేవితుర్వరేణ్యం = సవి
 త్రేభదమ్ || ప్రణవేన || పరమాత్మనభదమ్ || సర్వవ్యాఖ్యోభిః || ప్రజాపతయ
 భదమ్ || అగ్నియేస్విష్యతేస్వాహం || అగ్నియేస్విష్యతేభదమ్ || తతఉత్తరం
 పరిషించేత్ | బహ్వృచాదయస్తుస్వస్వగృహ్యోక్తవిధివాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనా
 దికంకృత్యా స్వశాఖాస్థమస్తేర్హుత్వాతస్త్రేశేషంసమాపయేయిః || తతః
 ప్రణవేనాలోద్యనిర్ధన్యప్రణాశత్రాదినా ప్రణవేనోద్భవ్య || యత్త్వగ్ని
 గతంపాపంచేహేతిష్ఠతిమామకే | ప్రాశనంపంచగవ్యస్సదహత్యగ్నిరకేన్దన
 మితిపరిత్యాప్రణవేనై వసర్వంపిచేత్ || నశేషయేత్ || అశక్తాతుగోమూత్రా
 దికంస్వల్పంగ్రాహ్యమ్ || హుతశిష్టస్య సర్వస్యసేయత్వాత్ | ఆవహ్నిః
 పరంహానిధ్యాయక దుష్కృతమాత్మనః | పశ్చిత్తాప సమాయుక్తస్త్రిష్టై
 దాసూర్యదర్శనాత్ || ప్రత్యామ్నాయవిధానేతు సద్యస్సర్వంసమాచరేత్ |
 కృచ్ఛాణికృత్యాగోదానముదీర్యాంశమాచరేత్ || శాలాహుమంతతః
 కుర్యాన్నాందీత్రాద్ధంచవైష్ణవమ్ | దశదానంహారిదానంసర్వాన్బాహ్నిస్తాని
 భోజనమ్ || తతస్తుసభవేన్దుక్తంపాపైరేతైర్కషూన్నైః | ప్రాయశ్చిత్తం
 యదాసర్వాత్తదాసూతోభవేన్నః || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాసర్వః
 సుపావః | తస్మాదేతత్ప్రసర్వితవేదశాస్త్రప్రచోదితమ్ || తతఃప్రాణానా
 యమ్యుతముకగోత్రేకాముకనక్షత్రేఽముక రాశౌజాతేరాముకశాఖాధ్యా
 యిరాముకనామధేయేనమయాజస్తాభ్యాసాజన్తప్రభృత్యై తత్త్వణపర్యంత
 మిత్యాది = సర్వేషాంపాపానామపనోదకక్షుణ్ణితషడబ్జకృచ్ఛిరూపం

అశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాశ్చక్రం సర్వప్రాయశ్చిత్తమేత
దుత్తమాధికారిః ఇత్యాదిక్రమేణ మదనురూపం గ్రహణితం సచ్చత్సారింశ
దుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాశ్చక్రం పరిషదుప
దిష్టం సర్వప్రాయశ్చిత్తంశక్య ప్రత్యాక్షాయ రూపేణాచరిష్యామితిసంక
ల్ప్య! గవామశ్లేషుకపింఠీత్యాదినాగాఃదద్యాత్ | అగ్నివాసముద్ర గావహ
నదీశ్చనాదిరూపాణి స్వశక్యానిస్వయంకుర్యాత్ | అశక్యానిబ్రాహ్మణైః
కారయేత్ | తత్ఫలస్వీకరణార్థంతేభ్యోదక్షిణాందద్యాత్ || తతోమయాచరి
తస్యసర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగగోవానంకరష్యే ఇతి సజ్జల్ప్యగాం
దద్యాత్ || మయాఆచరితసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యఉదీచ్యాంగశాలాగ్నిహోమామం
కరిష్య ఇతిసజ్జల్ప్య పూర్వపజ్ఞహుయాత్ | నాందీశ్రాద్ధవైష్ణవశ్రాద్ధాచ
పూర్వపతురగ్నాత్ || ప్రాయశ్చిత్తసాధుణ్యార్థం దశదాహాకుర్యాత్ ||
ఆశక్తాతత్ప్రత్యాక్షాయుద్రవాణివాదద్యాత్ || అలక్ష్మీపరిహారార్థంఃరి
క్షితాజ్యదానంచకుర్యాత్ || తద్యథా || అలక్ష్మీపరిహారార్థంఃరిక్షితాజ్యదా
నంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య || రూపంరూపం ప్రతిరూపేబహూవేతి ఆశ్వేస్వము
ఖంఃరిక్ష్య బ్రాహ్మణామభ్యర్చ్య || యాఽలక్ష్మీర్యచ్చమేదాస్థ్యంసర్వాంగమ
వ్యవస్థితమ్ | తత్సర్వంశమయాద్యవ్వం క్రియంపుష్టించఽర్థయ || ఇతిషంత్రే
ణాజ్యం సమాప్నోధ్యాస్తై బ్రాహ్మణాయ సమ్మదదెఇతిదద్యాత్ | ఆచరిత
సర్వప్రాయశ్చిత్తసాధుణ్యార్థం బ్రాహ్మణభోజనంకారియిత్వా ఆశిషంప్రతి
గృణ్ణీయాత్ || యస్యస్మృత్యాచనామూక్త్యాతపోమజ్జ క్రియాదిషు | న్యూ
నంసమూర్ధ్న తాంయాతి సద్యోపంచేతమచ్యుతమ్ || ఇతిగృక్వాలనేనమయా
చరితేనసర్వప్రాయశ్చిత్తకర్తృణాభగవాన్ శ్రీషహావిష్ణుః ప్రయతామితి బ్ర
హ్మార్పణంకుర్యాత్ || కృతపానస్నయత్పుంసంపశ్చత్రాపోనుజాయతే | ప్రా
యశ్చిత్తంతుతస్యైవకృష్ణానుస్మరణంపరమ్ || ఇతిగృక్వైశ్రీకృష్ణానుస్మరణం
కృత్వాశ్రీకృష్ణార్పణమస్త్యితిసాత్వికత్యాగలకుర్యాత్ || ఏవంక్షత్రియవైశ్య
యోర్యధోచితంకార్యమ్ || అథస్త్రీణాంప్రాయశ్చిత్తక్రమః || తత్రసువా
సిసీరాంవిజ్ఞాపనవిశేషః || సావ్యగ్రయాపరత్వ నిషేధకాలస్య పతిసజ్జ మపర
పురుషసంగమాస్పృశ్యదవ్యస్పర్శనమిత్రప్రేత్రోహ విశ్వస్తేషదాయిత్య
సపత్నీషిషదాయిత్యైవాభేదసహావ్యవస్థా రాదిదానశిశువధత్యధితశశు

స్త్ర్యాప్రదానమునాశ్రదానపత్యకుజ్జారహిత ప్రతాద్యుపవాసకరణపత్య
 బోషణకాలికస్వభోజుభర్తృశ్వశ్రూశ్వశురాదిశుశ్రూషా తదభివాదనరా
 హిత్యగృహస్థ దవ్యచార్యతత్త్విక్యసదాగృహనివాససదాభర్తృనిష్ఠర
 భాషణాకారణాక్రందనభర్తృవచననిరాకరణసదాశీనత్వభర్తృప్రవాస
 కాలికస్వజేహలంకరణ సదాసృతవచనాపృష్ఠోత్తరదాన సదోన్మాదవరజ
 స్వలానియమరాహిత్య రజికాల కామకృత గృహకర్తారంభసాధిలాషపర
 పురుషసిరీక్షణాదిపాపానాంచనిరాసార్థమిత్యాది ॥ అన్యత్సర్వంయథార్హ
 మూహ్యమ్ ॥ ఇతిసువాసినివిజ్ఞాపనాక్రమః॥—॥ అథవిధవానాంవిజ్ఞాపనవిశే
 షః॥ అస్మానభోజనపర్వకాలభోజనరాత్రిభోజనపర్యుషితాన్న భోజనకాం
 స్యపాత్రభోజనతోద్రభక్షణోచ్ఛిష్టపృష్టద్రవ్యభక్షణా భక్ష్యభక్షణాలా
 బుభక్షణప్రపాజలపానోచ్ఛిష్టపాత్రజలపాన తామూలచర్మణనీలవస్త్ర
 ధారణకేశరక్షణలలాట సుగంధి ధారణ కస్తూర్యనులేపన పుష్పధారణరక్త
 వస్త్రధారణకంచుకధారణఖిల్వాశయనసాధిలాష పరపురుష సిరీక్షణపర
 పురుషసహసనైకశయనానులోమగన్ధధారణ శాకాహారైకభుక్తరాహి
 త్యైకాదశ్యుపవాసరాహిత్య తీర్థాటనేష్టజేవతాస్త్యరణ పురాణశ్రవణరా
 హిత్యస్వకర్తృకమైశ్వక శ్రాద్ధాదిరాహిత్య విణ్ముత్రోత్సర్గకాలికమృచ్ఛ
 చాద్యకరణాసచ్ఛాస్త్రక ధాగితశ్రవణనాట్యదర్శనసాలగ్రామతీర్థగృహిత్య
 భోజనాదివాపానాంచనిరాసార్థమిత్యాది ॥ అన్యత్సర్వంయథార్హమూ
 హ్యమ్ ॥ సర్వపాపాపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్తమగ్నే
 ణోక్తప్రత్యామ్నాయరూపేణ ద్వ్యహసాసృగ్య మఖండంప్రాచ్యోదీచ్యాజ
 సహితమాచరియ్యామితిసజ్జలాప్యైక్తమగ్నేణకుత్యాత్ ॥ స్త్రీదాంపరామః
 కృతాకృతకరణపక్షేవిధవాయాః తేరాస్తంపూర్వవత్కృత్వా అమస్త్ర
 కాణివశవిధస్నానానికార్యాణి॥ సధవాయాస్తుసజ్జలాప్యంతే దస్తధావనం
 దశవిధస్నానానిచకార్యాణి ॥ వస్త్రపరిధానంతే విష్ణుశ్రాద్ధగోదానెకృ
 త్యాప్రాయశ్చిత్తాశ్చ హుమాంధమాచార్యం త్వాం పృణేషతి పిప్రవృత్వా
 పూర్వవత్సర్వం పూర్వాజ్ఞం విప్రద్వా రాకారయిత్వా స్వయంపంచగవ్యం
 ఘోస్తీంప్రాశ్యమఖ్య ప్రత్యామ్నాయద్రవ్యందత్వా ఉత్తరాజ్ఞాసికారయే
 త్ ॥ హుమాంభావపక్షేదశవిధస్నానంతే విష్ణుశ్రాద్ధగోదానెకృత్వావిప్రే
 ణపంచగవ్యంకారియిత్వాతూష్ణంప్రాశ్య ప్రాయశ్చిత్తద్రవ్యం సజ్జల్పృథ

త్వాత్తత్తత్తాన్విష్టాశ్రాద్ధగోదానదశచాపాదికంకుర్యాత్॥...॥ అథశూద్ర
స్యయథోచితసజ్జాల్పాస్తంసర్వంప్రాగ్భవత్ । తతఃక్షౌరాంతేఅమస్త్రకాణే
వశవిధస్నానాని । వస్త్రుతిలకధారణాంతే విష్టాశ్రాద్ధగోదానేకృత్యాప్ర
జ్వారాపదిగవ్యం కారయిత్వా స్వయంతూష్టింపిబేత్ ॥ శూద్రేణకపిలా
యాఃపంచగవ్యావినపేయాని । నాస్యవిప్రద్వారాపిపామః । ప్రాయశ్చిత్త
ద్రవ్యంసంకల్ప్యకత్వాఉత్తరాంగవిష్టాశ్రాద్ధగోదానదశదానభూరిదానాది
కంయథార్హంకార్యమ్॥

ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తపద్ధతిః.

అథ మహాసజ్జాల్పప్రారమ్భః.

అథ మహాసజ్జాల్పమాహ ॥ ... ॥ దేవలః॥మహాదానైషుయజ్ఞాదౌ
ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యం । కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసజ్జాల్పమాదరేత్ ॥
... ॥ మరీచిః ॥ కన్యాదానే నదీస్నానే తులాదానాదిఘద్విజః । ప్రాయ
శ్చిత్తైషు యజ్ఞాదౌ వృతాదిషు విశేషతః ॥ ఎతదాదిషు సర్వత్ర మహా
సంకల్పమాదరేత్ । కృత్యానుతురుతే కర్తవ్యదానన్త్యాను కల్పతే ॥
... ॥ సజ్జాల్పప్రకారః ॥ అస్యశ్రీభగవతోమహాపురుషస్యానివార్యవీర్య
స్యాఖిలలోకపరిపాలనపరాయణస్యాదినారాయణస్య నిత్యనిరుపమసేవపథి
కాప్రమేయ మహిమమహితమాయాశక్త్యాభియ మాణమహాబలౌఘమ
ధ్యే పరిభ్రమితాం క్రమాద్దశగుణోత్తరైరతైజోవాయ్వాకాశాహంకార
మహదవ్యక్తాత్మకసప్తావరణైః పరివేష్టితానామనైకకౌటిబ్రహ్మాండానామేక
తమేన్ద్రియచాత్యబ్రహ్మాండమండలే ఆదిత క్తికూర్మవరాహనంతోపరిభాగప్రతి
ష్ఠితానాం అతలవితిలసుతలతలాతలర సాతలమహాతలపాతాలాఖ్యసప్తలా
కానామూర్ధ్వభాగేఘవర్షాకసువర్షోకమహద్గోకజనూలోకతపోలోకపత్య
లోకాఖ్యవర్షాకానామధోభాగేఘరావతలశ్రద్ధరికవామనకుముదాంజవపుష్ప
దంతసార్వభౌమసు ప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్బద్ధడశుండాదండోత్తమ్భితే, అయో
ధ్యుమధురామాయాకాశీకాఞ్చ్యవస్త్రీర్వాసశ్యశౌకవతీ భోగవతీసిద్ధవ
త్సమరావతీతైజోవతీసంయమనీరత్నోపతీసంధుమతిగద్ధవశ్యలకావతీయశౌవ
తీప్రభృత్యనైకపుణ్యపురివిరాజితే, ఇంద్రాగ్నియమన్వీతివరుణాయుకుబేరే
శానాఖ్యాష్టదిక్పలపాలితే, అనలాగ్నిల ప్రత్యుషప్రభాససోమాధ్వరధు

వాపాఖ్యాప్తవసువిరాజితే, సూర్యచంద్రాంగారకబుధబృహస్పతిశుక్రశనైశ్చరరాహుకేతవాఖ్యవక్షమాపరిపాలితే, ఆవహనివహాసంవహానువహాప్రవహేనాద్వహాపరివహాఖ్యసప్తమరుత్సంచారసంజీవితజీవనికురవేష్ట, విద్భూరణ్యదండకారణ్యచుపకారణ్యశ్వేతారణ్యనైమిశారణ్యద్వైతారణ్యశుహారణ్యదేవదారువనైక్షువనకదళికావనాఖ్యదశారణ్యపరిమండితే, శివశమ్భువినాకిగిరశహరస్థాణుభర్తభైరవసదాశివకపాలీశ్వరాభ్యైకాదశరుద్రవిద్యోతితే, మిత్రార్యమిత్యష్టధాతృవివస్వదరుణభగాంశుమదింద్రపర్జన్యవిష్ణుపూషాఖ్యద్వాదశాపత్యప్రకాశితే, భండివాలదండభుశుండినళికముసలవక్రలవిత్రకాళరాత్రిదుర్ముఖబాణస్థూణశక్తితామరపరిఘపట్టనక్షాపికకుంతదశకంకపాసపాశముద్గరశతఖీసీరగదాగాశీర్షమయాభీయాపనవినాకాసింధేనుకాస్తరెళాహస్తాముక్తవజ్రాఖ్యద్వాప్రీతదాయుధమండలమండితదోర్దండశీరామజామదగ్న్యదీవీపాంగగయామ్బరీషశశిబిందుశశిమాన్ధాతృమరుత్సభరతయయాతిసృఘభగిరధరంతిదేవసుహేమాత్రాఖ్యమోడశభూపాలపాలితే, విశాలాక్షీమీనాక్షీకామాక్షీసింహికాశంకరీకుబ్జికామహాఽష్ట్రీమహాదేవిమహాకాళీపార్వతీసుప్రభాభ్రీమరామ్బికాపిన్ద్యవాసీనీయోగినీహిమయాపిణిమాణిక్యదేవీకాద్రీవేయీపూర్ణికాఖ్యాప్తాదశశీతజేవనమలంకృతేయమనియమాసనక్రాంతాయామప్రత్యాహారధ్యూపధారిణసమాధ్యష్టాంగయోగనిస్సాగరిషవసీష్ఠవాలఖిల్యవిశ్వామిత్రవాల్మీకిజమదగ్నిచ్యవనదుర్వాసకపిలమౌద్గల్యకౌండిన్యకశ్యపగార్గ్యగౌతమాగిరసదత్తుపరాశరజైమినిపతంజలికణ్వబాధాయరాశ్వలాయనకాత్యాయనద్రాహ్మణ్యవైశామ్పాయనాపస్తంబజాబాలిమారూఢేయమాండవ్యభరద్వాజసనకసనద్వశననతుమారసనత్సుజాతాగస్త్యశౌనకాద్యనేకమునిరాజివిరాజితే, మలయమహేంద్రసహ్యశుక్తిమపృథువద్విన్ద్యపారియాత్రాఖ్యసప్తశలాచలవలయితే, బుశ్యమూకమతుగకిషాన్దమాఖ్యనద్దిరణ్యశృంగాఖ్యసంవహానగసమధిష్ఠితే, లవణేక్షుచురానర్పిర్వధిక్షీరశుద్ధోదకాఖ్యసప్తసముద్రసంవృతే, వెదవేదాంగతిహాసాగమన్యానుకాఖ్యలకారనాటకగానకవిత్వకామశాస్త్రద్యూతవైఖుణదేశభాషాజ్ఞానలిప్తికర్తవాచకసమస్తావధానస్వరశాస్త్రశకునసాముద్రీకారత్ప్రపరితౌస్వర్ణపరీతౌశ్వలక్షణగజలక్షణమల్లవిద్యాపాకకర్తదోహళగన్ధవాదధాతువాదఖనివాదరిసహదాగ్నిస్తస్మజలస్తంభనాయుస్తస్మశిర్ణస్త

హృదయశ్చ కర్మణ మోహనవిశ్వేషణో బృహతమారణకాలవంచన వాణిజ్యపా
శుపాల్యకృష్యాసవకర్త లావకయే ధన్యాయారతికౌశల దృశ్యకరణీదుత
కరణీచిత్రలోహపాపాణమృద్ధారుషోచర్తావృరక్రియాచై ర్యోషధిద్ధిషం
త్రోద్ధిస్వరవంచానాదృష్టివంచనాంజనజలస్థవనవాన్సిద్ధిఘోషికాన్సిద్ధిపాషికా
న్సిద్ధిన్ ప్రజాలమహేన్ద్రజ లాఖ్యచతుష్టస్త్రివిధ్యా నిషద్యయిమాననిరవద్యవి
ద్యజ్జునవిద్యోతై, అంగపంగళభంగకాశ్చరకామృజకామరూపసౌఖ్యరసా
రాప్తసహరాప్తబిక్లాశనెపాశమలయాశకెరశసీపాశచాశపాంశాశకోస
లకుంతళశబ్దాలాసాబ్ధిపగధమాగధమాశవమత్స్యకత్సమద్రైస్త సి.ధ.న
న్ధరాన్ధ్రకాధారలటనరాటకన్నటద్రమిడద్రవిడవాండ్యపునన్ద పారశీక
జాన్హికబృంపిదబృకేకయకురుకే రాతదశోర్ధహూణటెంకణింకణయవ
నహూరసేన ఘూర్జరివిదేహదిభోజావన్త్యాశ్చ పట్టుంచాశన్దేశసమలంకృతై
భాగీశభీష్మరధీరస్వతిగౌతమీనర్మదాయమనాకృష్టావేణీకాకాతుంగభ
ద్రాచద్రభాగావరుణాపలాపహంకావేరికపిలాకాండికృతమాలావిపా
శాతాపీనిర్మాణిమాతామ్రవర్షివేగవతిహేమవతిప్రేతవతినేత్రవతివిశో
కాకాశికిగండిగోమఖిషిగణిపుణ్యదాద్యనేకషహనదీవిరాజితై, వారాణ
సీచిదమ్బుగ్రేణైలామోబలవేంకటాచలశ్రీరంగసేతుజమ్బుకేశ్వరకుమ్భ
కోణహంలాస్యగజారణ్యగోకిర్ణరాషనాథపురావరపురానన్దశయనా
వరగిరియాదవగిరికరింకకర్ణిశ్చైతగిరినీలిగిరిగోవర్ధనగిరిగయప్రయాగా
ద్యనేకపుణ్యక్షేత్రసంయుతై, హరిశ్చంద్రనళవరుకుత్స్నపురూరవస్సగరకా
ర్త్తివీర్యాఖ్యవట్టుకవర్తిపగపాతై, బ్రాహ్మిమాహేశ్వరీకౌమారీవైష్ణ
వీన్ద్రాణీపారహీచామండ్యాసప్రమాత్మకావిరాజితై, సాక్షీశ్రీసత్యవతి
దమయంతీమదయంతీలోహముదాసుకన్యకేశినీసుగీలానసూయారన్ధతీ
ప్రభృతిషహంపజిత్రతానందోహసపలంకృతై, రిశ్యోమణికద్యోకాసిం
హాశ్చైవ్యమలయాశ్వభద్రకేశగోభేలావల్యేపుషకరఋషభదైవత
నిమ్నోదనీయావ్యపారావారలంకాసౌరకృతమాలాభ్యాప్తాదశోపద్వీప
విరాజితై, పంచాశతోగటియోజనవిస్తీర్ణైస్త్రికచూషండశస్థరతరచన్ద
నహస్తారకోవిదారకుటజవటపాటలకరివీరకురంటకకటకీషిష్టలక్ష్మీర్పూర
కదలిశ్చర్జురసారికేశరసాలశమాలతాశహింతాశకృతమాలసంశవకుశ
వంజశ్చున్నాగమూర్చాజిహ్విరనింబకదమ్బసారంగలవంగరుద్రాక్షేత్రుక

[illegible]

చరాత్మకనిఖిలప్రపంచనిర్మాణ కపటనాటకసూత్రధారస్య-శారదసీరదహారదసచ్చాయవాగ్దేవతానిరర్థశరస్త్రపిహరణవిలాసభవనాయమాన వదనారవిందస్య- సుసతరసారససికరిభాసుర మానససరవరవిహరణలాలసమానస రాజహంసవాహనస్య- శ్రీభగవదాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్యాద్యబ్రహ్మణః ప్రథమపరాధే పంచాశద్వ్యస్య రెవ్యతీతేషుద్వితీయపరాధైరథమవస్తైరథమమానే ప్రథమపక్షైరథ ఏదివసే అహని ద్వితీయేయామేత్యతీయేముహూర్తే ప్రథమప్రాణాయామసమయే పార్థివకూర్మ ప్రళయానస్తశ్వేతవరాహ బ్రాహ్మసామిత్రాఖ్యసప్తకల్పనాం మధ్యే శ్వేతవరాహకల్పే స్వా యమ్భున స్వారోచిషోత్తమతామసరైవత చాక్షుషవైవస్వత సూర్యసావణీ ధర్మస్తావణీ దక్షసావణీ రుద్రసావణీ బ్రహ్మసావణీ రుద్రసావణీ వేదసావిత్త్యాఖ్య చతుర్దశమన్వంతరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే- సప్తవింశతిమహాయుగవ్యతీతవ్యష్టావిశతతీతమే మహాయుగశతత్రేతా ద్వాపర కలియుగాఖ్యవతుర్ముగాణాం మధ్యే ఆహ్లాదశతమన్వంతరసప్తదశలక్షాబై కృతయుగ- వజ్రవతినహసోత్తరద్వాదశలక్షాబై త్రేతాయుగ- చతుష్షష్ఠినహసోత్తరాష్టలక్షాబై ద్వాపరయుగదశమతీతే- ద్వాత్రింశత్సహస్రావ్యతచతుర్లక్షాబై వర్తమానే కలియుగ ప్రథమపాదే- యుధిష్ఠిరవిక్రమశాలివాహనవిజయభినందన నాగార్జునకలిధూవాఖ్యశకపురుషమధ్యపరిగణితశాలివాహనశక- బౌద్ధావతార-బ్రాహ్మదైవశత్రుప్రాజాపత్యబార్హస్పత్యసౌరచాన్ద్రసావననాక్షత్రమానాఖ్యనవమానమధ్యపరిగణితేనాముకమానేన ప్రవర్తమానే ప్రభవాదీహం వప్త్యాస్సంవత్సరాణాం మధ్యేముకసంవత్సరే- దక్షిణాయనోత్తరాయణయోర్మధ్యమకాయనై- వసంతాదిషష్ఠతానాం మధ్యే ముకయుతే- దైత్యాదిద్వాదశమ సమధ్యే ముకమానే- శుక్లకృష్ణపక్షయోర్మధ్యే ముకపక్షై- ప్రతిపదాదితిమధ్యే ముకశుభతిథౌ- భానుప్రభృతివాసరమధ్యే ముకవాసరే- అవ్వీర్యాదినక్షత్రమధ్యే ముకనక్షత్రే- విషాంభాదియోగమధ్యే ముకయోగ- ఒవాదికరణమధ్యే ముకకరణే- అస్తిక్ శుభమహూర్తే- గణావాలుకాభిన్నప్రస్థిమండలపర్యంతం కృతరాశ్చెర్దిన్యసహస్రవర్షావసానే ఎకైకవాలుకాపక్షగక్రమేణ సర్వరాశ్యైకక్షణసమ్మతకాలేదశపూర్వసాం దశాపరేషామిద్వంశ్యానాం పీత్యూణాం ఐమ చనక్షితుస్పృశ్య సరకాయత్ర్యైశాశ్వతిబి

హృదయకనివాససిద్ధ్యర్థం గొఢూమైస్సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్య
సహస్రవర్షావసానై ఏకైకగొఢూమపక్షర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపక్షర్షణ
సమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం మామైశ్వర్యమండలపర్య
ంతం కృతరాశేర్దివ్యసహస్రవర్షావసానై ఏకైకమాషాపక్షర్షణక్రమేణ సర్వ
రాశ్యపక్షర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం సర్వజైర్ధృష్ట
మండలపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్యసహస్రవర్షావసానై ఏకైకసర్వపాపక్షర్షణ
క్రమేణ సర్వరాశ్యపక్షర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం
తేనైర్మత్తత్రమండలపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్యసహస్రవర్షావసానై ఏకైకతీలా
పక్షక్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపక్షక్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలోకనివా
ససిద్ధ్యర్థంత్ర్యణైకైర్హృదయార్థక్షణకటాహపర్యంతం కృతరాశేర్దివ్యసహ
స్రవర్షావసానై ఏకైకత్ర్యణైకపక్షక్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపక్షక్షణస
మ్మితకాలే బ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం త్రిగణీకృతాగ్నిష్టామాతిరాత్రవా
క్రమేణ సౌందరీకరాజసూయాశ్వమేధాదిసమస్తక్రతుఃఫలావాప్త్యర్థం ఇహ
జన్మని జన్మాంతరైః పుణ్యకార్యైః కౌమారయావనవార్ధకైః శాస్త్రత్వస్త్వసుఖ
ప్రవర్ధనానుజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ కామతోఽకామతః స్వతఃపర ప్రేరణయా
వాసమ్నా వితానాంసర్వేషాంపాపానామపనాదనార్థం ఇష్టదేవతా ప్రీ
త్యర్థం ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య చతుర్విధపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం త్విమస్మైర్వ
విజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాదీనామత్రోత్తరాభివృద్ధ్యర్థంతత్రాప్ను
రాణోక్తమహాదానాంతర్రతతత్రదానాదీకమహంకరిష్యే॥ *~*~*~*~*

—————* ఇతి మహాసజ్జల్పః *—————

మహాసజ్జల్పజంయస్య మహాదాదిప్రవర్తనమ్ |

మహాపురుష ఏతస్మిన్మహాసజ్జల్పః పరితః ||

